BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXA ROMANA A SIBIULUI

Anul 148
SIBIU
1 şi 15
ianuarie
Nr. 1—4
2000

La Mulţi Ani - 2000!

`000 — An al Marelui Jubileu

Cu voia lui Dumnezeu el Atotputernic am intrat toţii în Noul An, anul graţie 2000.

Anul cel vechi, 1999, s-a ras liniştit deja în colbul istoriei cu toate bucuriile împlinirile lui dar şi cu ate neajunsurile, lipsurile greutăţile lui.

Am intrat în noul An .00. Cifră rotundă, culme e milenii, an binecuvânt, an al Marelui Jubileu când întreaga lume creştină va comemora împlinirea a 2000 de ani de la Întruparea Logosului veşnic, Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

De pe culmea anilor în această zi de An Nou scrutăm cu ochiul gândului nostru la vremea care a trecut şi ne facem, şi ar trebui să ne facem, un examen al conştiinţei pentru a vedea cât am progresat în bine şi în împlinirea poruncilor evanghelice sau dimotrivă la ceea ce am regresat în viaţa de zi cu zi în anul care a trecut.

În acelaşi timp ne gândim întrebători la ceea ce ne va aduce noul an care vine, la bucuriile, necazurile, împlinirile şi deziluziile pe care le vom avea şi căutăm *ceva* şi pe *cineva* care să ne îndrume paşii spre tot binele şi să ne ajute, şi acest *ceva* nu este altceva decât *credinţa*, iar *Cineva* nimeni altul decât Dumnezeu, Stăpânul istoriei.

De pe culmea anilor în această zi de An Nou învăţăm cât suntem de trecători în faţa veşniciei şi implicit cât valorează o zi din viaţa noastră în dobândirea vieţii celei veşnice.

„Doamne, învaţă-ne cum să trăim ca să dobândim o inimă curată", se ruga pentru el dar şi pentru noi, psalmistul David şi ne îndeamnă pe toţi să fim cu luare aminte la felul cum ne trăim viaţa în aşa fel încât să putem dobândi fericirea şi bucuria vieţii şi aici, pe pământ, dar şi viaţa cea veşnică dincolo, în Împărăţia lui Dumnezeu.

„Binecuvintează, Doamne, cununa anului bunătăţii Tale" invoca în duh de rugăciune acelaşi prooroc şi psalmist al Vechiului Testament, iar rugăciunea lui devine şi rugăciunea noastră în a-i cere lui Dumnezeu binecuvântarea Sa asupra timpului, asupra istoriei şi asupra existenţei noastre. Timpul este un *dar* pe care ni-l face Dumnezeu, El care este *atemporal* şi pentru care timpul nu există:

„Tu acelaşi eşti şi anii Tăi nu se vor sfârşi" (Ps. 101, 28).

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RAŞINAREANU
Episcop-vicar
Sibiu

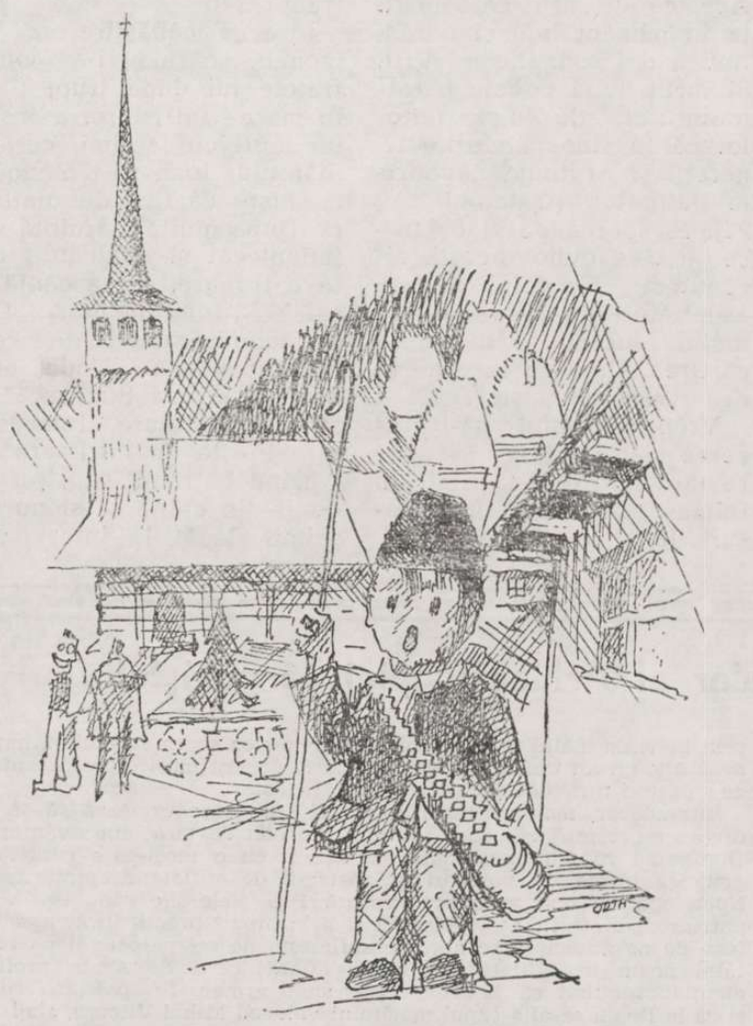

O sută cincizeci de ani de Eminescu după Eminescu

Au trecut o sută cincizeci de ani de la Naşterea marelui poet Eminescu, — 15 ianuarie 1850 — 15 ianuarie 2000 — ani de cultură românească pe tot spaţiul limbii româneşti, sub semnul geniului său, Eminescu e născătorul nostru de gânduri. De când Eminescu a plecat din lumea noastră, şi iată că nu ştim încă totul despre el, mereu se descoperă câte ceva nou. Eminescu ne-a învăţat un grai al minunii, limba Eminescu! Fără limba Eminescu multe ar rămâne neînţelese, şi bucuria lăuntrică din om, din acel adânc în care ne aşteaptă Părintele Ceresc, n-ar fi ajuns niciodată să iasă la lumina pământului.

Despre Eminescu s-au scris biblioteci întregi deşi, până azi, nici măcar manuscrisele lui nu sunt publicate toate, cum a cerut cândva, în tinereţe, Mircea Eliade, şi cum, după el, îşi făcuse un ideal din aceasta, Constantin Noica.

Eminescu este al tuturor timpurilor şi, precum toate timpurile îl vor iubi, tot aşa va păstra pentru toate timpurile secvenţe de taine din creaţia lui, care se vor revela pe rând, tuturor generaţiilor, una după alta.

Au trecut o sută cincizeci de ani de când respirăm Eminescu, creştem cu Eminescu şi prin versul şi rugăciunile lui vedem şi simţim tot ce e bun şi frumos, sufletele ni se fac mai bune, mintea mai ageră iar inima mai caldă.

Eminescu era frumos, „cum numa-n vis un înger se arată"! Un scriitor, diplomat şi critic literar contemporan cu Eminescu, Nicolae Petraşcu (n. 1859 în Tecuci), care a scris o carte despre Eminescu (Buc. 1892 şi 1934), spune despre el că era: „un suflet trudit de problemele mari ale lumii" (Cf. antologia: Ei l-au văzut pe Eminescu, de Cristina şi Victor Crăciun, Cluj-Napoca 1989, pag. 363).

De altfel şi Nicu Gane îl descrie pe Eminescu la fel precum o face Caragiale: „Îl am şi acum înaintea ochilor: chipul frumos şi blând, fire mistică, străină de lume, zămislită parcă în alte plaiuri. Ce frunte măreaţă şi încercată de gânduri! Ce privire adâncă şi visătoare izvorâtă din cea mai nobilă inimă omenească!" Iar Vlahuţă nu se lasă mai prejos descriindu-l: „Mi se pare un zeu tânăr, frumos şi blând, cu părul negru, ondulat, cu ochii duşi, ostenit de gânduri. Avea un glas profund, muzical, umbrit într-o surdină dulce, misterioasă, care dădeau cuvintelor o vibraţie particulară, ca şi cum veneau de departe, dintr-o lume necunoscută nouă".

Cultura lui, se ştie bine acum, nu numai pentru că ne-au spus-o biografii dintâi, şi Vlahuţă în chip direct, „era vastă" şi din toate domeniile. Mi-aş permite să adaug doar câteva cuvinte pe scurt: „Iubea limba vechilor cărţi bisericeşti." Eminescu, zice Gaster, „nu se sătura de limba veche şi frumoasă din acele

(Continuare în pag. a 4-a)

Dr. ANTONIE
Mitropolitul Ardealului,
Crişanei şi Maramureşului

Un episod petrecut în urmă cu 400 de ani în legătură cu precursorul Unirii: Mihai Viteazul

În zgomotul şi învălmăşeala atâtor probleme, orientarea spre faptele reprezentative pe care le avem, poate constitui o accentuare a puterii noastre lucrative. Inima oricărui român bate în alt ritm când se rosteşte numele lui Mihai Viteazul, care ne-a deprins să credem că de *Unirea* noastră depinde idealul nostru de viaţă. Răsfoind paginile publicaţiilor care ni-l face apropiat pe eroul fără moarte Mihai Viteazul, la atâţia ani de la tragicul său sfârşit, îmi stăruie în gând folclorul nostru, care de secole păstrează urmele lăsate de marele voievod în satele pe care le-a străbătut, în drum spre intrarea biruitoare în cetatea ctitorită de împăratul Marc Aureliu, în Apulum (Alba Iulia, Bălgrad).

După ce voievodul s-a desprins de Şelimbăr, unde a biruit, înaintând spre Bălgrad — via Sibiu-Sebeş, a poposit în satul Răhău (Jud. Alba):

Era într-o zi senină din istoricul an 1599. Ajuns în Răhău, Mihai Voievodul, considera că este necesar a revizui, încă o dată, planul de operaţii, înainte de a intra în capitala Ardealului românesc, n-a intrat în contact cu locatarii satului ci a urcat mai întâi, pe culmea cea mai înaltă a satului, Budideu, cum i se zice, ca să prindă sub panorama sa Cetatea Alba Iulia.

Coborând de pe Budideu a zis oştenilor săi: „Înainte de a înainta mai departe este necesar şi util să poposim o parte din noapte aici".

Dorind a fi găzduit de un român şi pentru a se convinge personal de romanitatea gazdei, a rugat pe gospodarul, învrednicit a-l avea oaspete a repeta fraza: „Mihai Vodă turtă-n burtă".

Se înţelege că românul a reprodus îndată şi întocmai cuvintele, câtă vreme un străin s-ar fi împotmolit. Astfel, convins de romanitatea gazdei sale, a dobândit totodată şi liniştea de a fi între ai săi. După epocalul eveniment istoric respectul faţă de Voievod a rămas atât de puternic, în Răhău, întrucât nici un sătean n-a cutezat să-i pună copilului său numele Mihai. Nu; Nu se cade! Ar fi o profanare. Mihai a fost un supra-om, un fel de Mihail arhanghelul.

Autorul acestor rânduri este originar din Răhău. Am intrat în al 98-lea an, cunosc bine trecutul istoric al satului, dar nu ştiu să fi purtat careva numele Mihai.

Veac de veac satul Răhău şi-a mărturisit, în această modestă formă admiraţia şi respectul faţă de Viteazul care a dat strălucire neamului nostru.

Pr. Prof. Dr.
NICOLAE NEAGA

Sfântul Ioan Damaschin

— 1250 ani de la moartea sa —

După biograful său, Ioan V Patriarhul Ierusalimului (706—735), renumitul părinte bisericesc, s-a născut în cetatea Damasc din Siria, în anul 676, într-o familie de nobili bogaţi, dar buni creştini. Tatăl său Sergie ocupa un loc de frunte în administraţia fiscală a Siriei. Cu toate că ţara sa a trecut vremelnic sub diferite stăpâniri străine, membrii familiei sale au fost menţinuţi în dregătoria lor.

Sfântul Ioan mai avea un ate adoptiv Cosma, care ai târziu va ajunge episp de Maiuma (+ 723), cu re împreună au învăţat în sa părintească, de la un onah bătrân din Italia tot sma, plin de cunoştinţe logice, filosofice şi mu-. pe care l-a cumpărat l său din robia saracini- abbasizi.

ceştia fiind isteţi şi retivi, au învăţat cu mult r, străbătând în puţină eme, toată învăţătura ce e afla în logică, filosofie, aritmetică, astronomie, meşteşugul muzicii şi în special tainele dreptei credinţe, întrecând pe dascălul lor, care se minuna de progresul lor. Îndeosebi Sfântul Ioan s-a arătat un dis- ns teolog şi un renumit ntăreţ bisericesc, după um îl dezvăluie cărţile sale de mai târziu, cele însuflate de Dumnezeu.

După moartea tatălui său, este numit în acea înaltă dregătorie (690—718) în Damasc. În această perioadă împăratul bizantin Leon Isaurul III (717—740) dezlănţuie cu furie lupta contra Sfintelor Icoane, cunoscută sub denumirea de „Iconomahie" şi emite chiar un edict iconoclast în 726, prin care cei ce nu-l respectau erau aspru pedepsiţi în diferite chipuri, aplicând chiar pedeapsa cu moartea. Bisericile golite de sfintele icoane şi distruse prin ardere, iar picturile bisericilor acoperite cu var şi vopsele. Fiul său Constantin Copronim V (741—775), continuă lupta începută de tatăl său şi convoacă un sinod iconoclast la Hiera lângă Constantinopol la 754.

Imediat ce află de această erezie a lui Leon Isaurul, Sfântul Ioan scrie cele trei tratate, dezvoltând rolul deosebit de mare al Sfintelor Icoane în creştinism, astfel — rolul estetic, de a împodobi locaşul de cult; rolul pedagogic, de a ne învăţa din istoria Bisericii, apoi rolul latreutic, ce însoţeşte cultul divin şi un rol haric, de a mijloci Ha-

(Continuare în pag. a 2-a)

Ierodiacon
CIOBÂCĂ TEOFILACT

P.S. dr. Nifon Mihăiţă — noul titular al Arhiepiscopiei Târgovişte

Marţi, 14 decembrie 1999, s-a întrunit la Bucureşti, în Aula Mare a Palatului Patriarhiei, Colegiul electoral bisericesc, în vederea completării scaunului de arhiepiscop al Arhiepiscopiei Târgovişte, în urma vacantării acestuia prin decesul celui care a fost vrednicul de pomenire arhiepiscop Vasile Costin.

La ora 9,30 s-a oficiat în catedrala patriarhală, slujba Te-Deum-ului, iar la ora 10,00 membrii Colegiului electoral s-au adunat în aulă.

După constituirea Secretariatului şi apelul nominal, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a deschis lucrările rostind un cuvânt de pomenire pentru cel care s-a mutat la Domnul, arhiepiscopul Vasile Costin. Între altele Prea Fericirea Sa a spus: „Am fost dintru început prezent în organizarea noii eparhii a Târgoviştei şi mi-am dat seama de îndatoririle care îi reveneau noului păstor. Arhiepiscopul Vasile a desfăşurat acolo o lucrare temeinică. A organizat un seminar, a înfiinţat Facultatea de Teologie, a restaurat şi înfiinţat mai multe mânăstiri şi biserici, a îndrumat lucrarea pastoral-misionară a preoţilor şi credincioşilor. La înmormântarea sa am fost martorul durerii şi lacrimilor credincioşilor, pentru pierderea lui. Aşa l-am cunoscut şi noi, membrii Sf. Sinod: stăruitor în îndeplinirea misiunii sale şi cu iubire faţă de Biserică şi popor.

El şi-a lăsat vasul de lut al trupului său în catedrala episcopală, spre a fi mereu între păstoriţii săi şi pentru a le asculta rugăciunile.

Sunt recunoscător îndureratei familii a arhiepiscopului Vasile, din Maramureş, oameni ataşaţi ortodoxiei, care au acceptat să-l lase acolo unde a slujit, deşi iniţial se hotărâseră să-l ducă în localitatea natală. Aşa se cuvenea ca păstorul să rămână între păstoriţii săi, făcând parte din trupul viu al Arhiepiscopiei Târgoviştei, al cărei prim ierarh a fost".

La propunerea P. F. Sale s-a păstrat un moment de reculegere.

În continuare Prea Fericitul Părinte Patriarh s-a referit la importanţa Scaunului arhiepiscopal al Târgoviştei, care a fost leagănul Mitropoliei Ţării Româneşti, începând cu secolul al XVI-lea, odată cu venirea în ţară a patriarhului Nifon al Constantinopolului. Acesta, la cererea lui Radu cel Mare (1495-1508), s-a ocupat de reorganizarea ierarhiei bisericeşti, înfiinţând şi două noi centre eparhiale: la Râmnic şi Buzău. După moartea sa, cu ocazia târnosirii mânăstirii lui Neagoe, de la Curtea de Argeş, în august 1517, Nifon a fost canonizat. Prezenţa sa în fruntea Mitropoliei Ţării Româneşti i-a sporit prestigiul acesteia. Urmele lui Nifon şi ale vestitului domn, Radu cel Mare sunt încă vii pe plaiurile Târgoviştei. Chipurile lor ne privesc de pe zidurile mânăstirii Dealu, ale Vechii Mitropolii a Târgoviştei şi ale mânăstirii Viforâta.

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Prof. DUMITRU ABRUDAN

57528

(Urmare din pag. 1)

rul Divin. (Manual de I.B.U. Vol. I., Buc., 1975, pag. 309).

Această scriere întărea dreapta credință și rușina eresul iconomahilor, cu puterea cuvintelor sale și cu înțelepte dovezi din Sfintele Scripturi, întărit fiind de Dumnezeu, care prin gura lui David zice: „Domnul va da cuvânt, celor ce vestesc cu putere multă" (Ps. 67 v. 12).

Scrierile erau adresate și trimise drept credincioșilor, prin oameni de încredere, în diferite zone geografice, în special Bizanț. Informat fiind împăratul bizantin de influența scrierilor neînfricatului apărător al Sfintelor Icoane, prin vicleșug pune mâna pe una din ele. Caută apoi un copist priceput care să-i imite scrisul și aflându-l îl pune să scrie către califul din Damasc, cu intenție provocatoare, ca și cum ar fi scrisă de Sfântul Ioan Damaschin. Califul îl cheamă și plin de mânie, nu așteaptă să se explice cel acuzat pe nedrept și poruncește să i se taie mâna dreaptă, pe care o atârnă în piață.

Retrăgându-se la casa lui, seara Sfântul Ioan trimite un slujitor la reședința califului și îi cere mâna tăiată, spre mângâierea sa și să o îngroape. Primind învoirea califului, slujitorul aducându-i mâna dreaptă, Sfântul Ioan intră în camera sa de rugăciune, dezleagă prosopul cu care și-a bandajat brațul, lipește mâna la locul ei și se roagă cu lacrimi fierbinți la icoana Maicii Domnului pe care o avea, să-i vindece brațul, ca să poată continua lupta cu scrisul și prin cuvânt contra iconoclaștilor. Minunea s-a făcut. Mâna s-a vindecat și a rămas ca semn un cerc roșu, spre adeverirea minunei. Auzind aceasta califul și-a cerut iertare, întărindu-l în dregătoria sa. Dar el a refuzat, cerând să fie eliberat, spre a se face monah.

Venind la casa sa, a împărțit averea la săraci, pe robi i-a eliberat, a luat Icoana Maicii Domnului, care i-a vindecat dreapta, pe fratele său adoptiv Cosma și s-a dus la renumita Lavră a Sfântului Sava de lângă Ierusalim. Aici egumenul l-a dat pe seama unui bătrân mare și înțelept în cele duhovnicești. De la el a învățat fericita ascultare, povățuindu-l să păzească tăcerea. Să nu cânte niciodată, oricât de puțină cântare, după meșteșugul muzicii pe care îl cunoștea, precum și alte învățături ascetice, care îi vor putea înlesni urcușul anevoios spre desăvârșire. Ucenicul a păzit învățătura bătrânului mulți ani, tăindu-și voia sa. Acestea au căzut ca sămânța în pământ bun și odrăslind a dat rod, (Luca VIII, 8) încât după povața bătrânului său, știa să-și potolească în sine gândurile tinereții și a stinge năvălirile patimilor (Galateni V, 24). El sporea pe zi ce trece în cele duhovnicești, zicându-și: „Ce folos îi este ascultătorului, care are în mâini lucrul iar în gură cârtirea. Unul ca acesta în deșert se osteneste".

Vrând bătrânul să-i încerce statornicia în ascultare fără cârtire l-a trimis în Damasc, să vândă niște coșuri, la un preț exagerat. Nu s-a împotrivit, ci s-a dus în Damasc, unde altădată a trăit în mare slavă. Lumea aici îl cunoștea și văzându-l în ce stare a ajuns, unii îl căinau, alții îl mustrau și chiar îl ocărau pentru prețul ridicat. El însă s-a smerit prin ascultare și tăcere, biruind mândria și slava deșartă. Dumnezeu, care cunoaște „inima și rărunchii fiecăruia" (Ps. VII, 9), l-a ajutat de le-a vândut ușor la prețul fixat de bătrânul său.

În acea mânăstire era un monah, căruia i-a murit fratele lui după trup; fiind în mare întristare, a insistat mult cu lacrimi, cerând Sfântului Ioan să-l mângâie cu niște cântări de umilință. După multă stăruință s-a înduplecat și a alcătuit câteva tropare, ce se cântă și astăzi la înmormântări: „Deșertăciuni sunt toate cele pământești" ... „Unde este desfătarea cea lumească"... „Care desfătare lumească este lipsită de întristare"... Auzind bătrânul său, l-a izgonit din chilia sa și nu l-a primit decât la intervenția soborului, cu condiția să întrețină curățenia la grupurile sanitare, pe care ascultare a primit-o cu bucurie și fără cârtire. Și ucenicul a început ascultarea, fără să se rușineze, spălând și curățind totul cu mâna vindecată prin minune de Maica Domnului.

După un timp văzând bătrânul atâta smerenie la ucenicul său, s-a umilit și l-a dus din nou în chilia lui. Într-o noapte Maica Domnului se arată bătrânului și îi zice: „să-l dezlege pe ucenic de ascultările date, pentru a scrie dogmele dreptei credințe și să mustre răsvrătirile eresurilor". Dimineața a chemat ucenicul și i-a dat voie să scrie cărți și să slăvească pe Dumnezeu, prin cuvinte pe care „Duhul Sfânt le-a scris în inima lui", cerându-și iertare că: „din simplitate și din neștiință, am fost piedică ție".

Ajungând la desăvârșita cuviosie și sfințenie cu ostenelile sale, prin care a bineplăcut lui Dumnezeu, a trecut în lumea dreptților la 4 decembrie 749, în vârstă de 108 ani. Mormântul său se află în incinta Lavrei Sfântul Sava, chiar în chilia în care s-a nevoit și și-a făurit opera sa de mare teolog, pe cât de bogată pe atât de substanțială și variată. Ea include scrieri dogmatice, exegetice, polemice, morale, omiletice, ascetice și imnografice.

Din cărțile sale se desprinde preciziunea termenilor, distincții și argumentare, comparații simple din care să se înțeleagă doctrinile cele mai înalte. Ca un distins sistematizator al teologiei venerării Sfintelor Icoane și al hristologiei ne-a lăsat trilogia „Izvorul Cunoștinței", în partea a III-a expune Credința Ortodoxă sau Dogmatica. Cele trei tratate descriu doctrina venerării icoanelor. Viața Sfinților mari cuvioși indieni „Varlaam și Ioasaf", tradusă în românește de marele cărturar Udriște Năsturel (1648), al doilea logofăt al lui Matei Basarab (1632—1654), carte de mare circulație în țara noastră.

Compune și sistematizează „octoihul, catavasiile Bunei-Vestiri, Canoanele Sfintelor Paști, Crăciun, Bobotează și Înălțarea Domnului", Axionul: „De Tine se bucură", text și imn, în cinstea Prea Sfintei Fecioarei Maria. (Poezia imnografică de Pr. Petre Vintilescu, Buc. 1937, pag. 147—148 și 240).

În fine, precizăm că icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, de la care s-a vindecat dreapta neînfricatului luptător contra ereziei iconoclaștilor, astăzi se află la Mânăstirea Hilandariu din Muntele Athos, Grecia, ctitoria despotului sârb Simeon Nemania (1166—1196), călugărit aici sub numele de Ștefan și a fiului său Sava, devenit mai târziu arhiepiscopul Serbiei, cinstiți ca sfinții naționali. Această icoană este cunoscută sub numele de „Trihierussa" (trei mâini) deoarece printre alte obiecte (daruri), atârnate de icoană se află și o mână, simbolizând mâna vindecată a Sf. Ioan Damaschin. Icoana este așezată în strana egumenească pentru faptul că dusă în Sfântul Altar, a fost găsită în strană, lucru ce s-a petrecut de trei ori. Iar viețuitorii acestei mânăstiri o consideră „Adevărata Stareță". (I Platitera ton Uranon, de Monahul Atanasios Panaghiotu, Atena, 1955, pag. 161 și 164).

Opera sa vastă cuprinde multe lucrări, cu o deosebită valoare teologică, spațiul însă nu ne permite enumerarea lor, dar ca un prinos de evlavie și veneare adusă marelui părinte bisericesc, la împlinirea celor 1250 ani de la trecerea sa în ceata aleșilor lui Dumnezeu, am încercat cu multă sfială o slabă atingere de măreția nevoințelor călugărești, a lucrărilor teologice și a vieții sale sfinte.

Astăzi, când noi ne folosim din plin de virtuțile și opera sa, ne îndreptăm gândul și inima cu profundă pioșenie, lăudând pe Dumnezeu, mulțumindu-I, căci El l-a inspirat, l-a întărit și ni l-a dat nouă, spre pildă de urmat. (Evrei XIII, 7).

Sfântul Ioan Damaschin

P.S. dr. Nifon Mihăiță — noul titular al Arhiepiscopiei Târgoviștei

(Urmare din pag. 1).

Reînființată după revoluția din decembrie 1989, Arhiepiscopia Târgoviștei se înscrie în rândul eparhiilor de frunte ale țării. Arhiepiscopul Vasile a depus aici eforturi considerabile, care acum trebuie continuate. Se impun desigur, și noi lucrări de restaurare și consolidare, începând cu reședința episcopală și cu alte biserici din eparhie.

Referindu-se și la unele neorânduieli de pe raza acelei eparhii, Prea Fericirea Sa a spus: „Acolo unde prisosește darul se ivesc desigur și încercări. Pe lângă multe cele bune, avem în Arhiepiscopia Târgoviștei și o rană a vieții noastre bisericești: prezența pe teritoriul ei a așa-zisei mânăstiri „Ierusalimul cel de sus". Deși s-au depus eforturi pentru îndreptarea lucrurilor, totuși dizidența lucrează în continuare acolo. Refuzându-se dialogul de către cei care s-au grupat în acel loc, reîncorporarea lor în organismul viu al Bisericii n-a fost nici până astăzi posibilă. Această problemă va fi una dintre marile îndatoriri, care îl vor întâmpina pe noul ierarh al Târgoviștei.".

Trebuie să chibzuim bine, a spus în continuare Prea Fericirea Sa, pentru ca prin decizia Colegiului electoral bisericesc să se aducă slavă lui Dumnezeu și să se întărească pacea în sufletele bunilor preoți și credincioși de pe plaiurile dâmbovițene.

Pentru orientarea membrilor Colegiului electoral bisericesc, Prea Fericirea Sa a arătat că membrii Sfântului Sinod, cugetând împreună la importanța momentului, când se va adopta o hotărâre decisivă pentru Arhiepiscopia Târgoviștei, au ajuns la un punct de vedere comun, în sensul de a face trei recomandări, care să se afle în atenția Colegiului electoral. Este vorba de trei dintre ierarhii tineri dar și cu experiență, precum P. S. Nifon al Sloboziei și Călărașului, P. S. episcop Teodosie Snagoveanul, vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor și P. S. Damaschin Severineanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Craiovei. Desigur că rămâne la latitudinea onoraților membri să se gândească și la alte nume și să procedeze în consecință.

După o pauză de o jumătate de oră și după completarea biroului Colegiului electoral s-a procedat la votarea propriu-zisă.

S-a constatat că din 168 de membri înscriși pe listele de vot, au fost prezenți 151.

În final, după numerotarea voturilor, rezultatele s-au conturat astfel:

Prea Sfințitul Nifon Mihăiță, al Sloboziei și Călărașului a întrunit 97 de voturi;

Prea Sfințitul Teodosie Snagoveanul a întrunit 24 de voturi;

Prea Sfințitul Damaschin Severineanul a întrunit 19 voturi.

S-au mai acordat: Prea Sfințitului Galaction al Alexandriei și Teleormanului, 5 voturi; Prea Sfințitului Vincențiu Ploieșteanul, 4 voturi și Cuvioșilor ieromonahi Mihail Ciolan și Sebastian Pascariu, câte un vot.

Aducând la cunoștință rezultatul voturilor, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist s-a adresat noului ales, P.S. Nifon Mihăiță spunând: „Voia lui Dumnezeu și lucrarea Duhului Sfânt au făcut ca să fiți chemat la cârma acestei tinere eparhii a Târgoviștei, dar care are o încărcătură istorică și duhovnicească de mare valoare. Târgoviștea ca și Curtea de Argeș dețin o mare demnitate în viața și istoria bisericească. Așa cum am mai spus, aici la Târgoviște a păstorit un patriarh de Constantinopol. El și urmașii săi au durat acolo frumusețe și valori inestimabile, care dăinuiesc până azi, unele dintre ele fiind marcate de timp și de nevrednicia oamenilor... Vă așteaptă acolo lucrări importante și urgente".

Prea Fericirea Sa și-a exprimat însă încrederea că îndelungata experiență a noului ales ca secretar la Cancelaria Sf. Sinod, consilier patriarhal, apoi episcop-vicar patriarhal și în ultima vreme episcop al Sloboziei și Călărașului îi va ajuta Prea Sfinției Sale să se achite și de noile îndatoriri. „Am văzut și ne-am convins — a spus Prea Fericirea Sa — de profunda simțire lăuntrică și devotamentul cu care ați slujit Biserica".

Realizările din scurta păstorire de la Slobozia sunt cu adevărat remarcabile. Mânăstirea înălțată acolo de Matei Basarab, singura de altfel în acea întinsă câmpie română părea uitată și părăsită. Acum s-a deșteptat la o nouă viață.

După revoluție, la rugămintea unui credincios, s-a pus la Slobozia piatra de temelie la o catedrală. De la această catedrală s-a ajuns la un centru eparhial. În sfârșit, două județe de câmpie, presărate cu nenumărate sate de țărani au ajuns să aibă și ele păstori sufletești. Când s-a ales locul pentru catedrală, Prea Fericitul a fost însoțit de poetul Ioan Alexandru, cel care s-a întristat atât de mult și a împărțit cărămizi când a fost demolată biserica Sf. Vineri din București. Acum catedrala este în faza de finalizare iar mânăstirea a fost restaurată și redeschisă. Prea Sfințitul Nifon lasă la Slobozia o eparhie bine conturată și bine organizată. Cele împlinite acolo reprezintă chemări spre noi eforturi în Arhiepiscopia Târgoviștei.

În final, Prea Fericitul Părinte i-a adresat felicitări noului ales.

Vădit emoționat, a luat cuvântul Prea Sfințitul Nifon, aducând mulțumiri lui Dumnezeu pentru milostivirea Sa. P. S. Sa a interpretat actul alegerii ca pe un dar al lui Dumnezeu, oferit prin voința membrilor Colegiului electoral. „Darul de la Dumnezeu, a spus P. S. Sa, ca de altfel orice dar, trebuie onorat prin străduință și loialitate față de Biserică. Aceasta înseamnă continuarea lucrărilor începute de înaintași și inițierea de proiecte noi. P. S. Sa este conștient de faptul că cinstea ce ți se acordă aduce cu sine și o mare răspundere. De aceea se va lăsa călăuzit de cuvântul paulin care îl îndeamnă pe episcop „să nu lase să se stingă harul Duhului Sfânt, care i s-a dat prin punerea mâinilor preoției. De asemenea se va strădui să împlinească și un alt îndemn provenind de la același mărit apostol, anume de a păstori turma duhovnicească, cu dragoste.

Într-adevăr, meleagurile Târgoviștei spre care urmează să se îndrepte reprezintă, așa cum s-a spus, un colț de țară binecuvântat de Dumnezeu cu frumusețe naturale dar și cu o moștenire istorică și artistică lăsată de voievozi și păstrată de suflete dreptmăritoare. Noua eparhie nu-i este necunoscută P. S. Sale. Pe când era vicar patriarhal a sfințit acolo biserici și a hirotonit preoți, încât a reușit, încă de pe atunci să se apropie sufletește de cei pe care îi va reîntâlni acum în calitate de păstor duhovnicesc. Se simte profund emoționat știind că la Târgoviște sunt urmele Sf. patriarh Nifon și că la Dealu se află capul măritului voievod Mihai Viteazu, simbolul luptei pentru unitate.

P. S. Sa i-a încredințat pe toți care i-au acordat încredere, de dragostea sa și de voința de a se dărui trup și suflet slujirii lui Dumnezeu și oamenilor.

Cuvintele cu care a încheiat au fost acestea: *„Așa să-mi ajute Dumnezeu"*.

În încheiere, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a adresat, de această dată tuturor celor prezenți, arhierei și preoți, cler și credincioși, îndemnul de a sluji și a asculta dorirle celor care ne așteaptă. Fiecare clipă să o închinăm îndatoririlor noastre de a-i ajuta pe cei năpăstuiți din penitenciare, din azile și din spitale. Să-i căutăm și să-i ocrotim pe copiii străzii și pe hadicapați. Această latură a misiunii clerului trebuie accentuată și intensificată. Problema tineretului să ne fie de asemenea la inimă... Secerișul este mult dar se întâmplă să fie și neghină, adică păcate care macină organismul social și individual.

Remarcând prezența decanilor facultăților de teologie din țară, și a directorilor seminariilor teologice, Prea Fericirea Sa a evidențiat caracterul viu și dinamic al Bisericii. Și în această direcție a pregătirii viitorilor preoți, dascăli de religie și activiști în domeniul social trebuie să se manifeste aceeași responsabilitate.

Prea Fericirea Sa a adresat apoi cuvinte de pioasă amintire și recunoștință pentru eroii revoluției, de la momentul jertfirii cărora tocmai se împlinește un deceniu. De asemenea, s-a rugat pentru țara noastră și pentru poporul care încă se află copleșit de multe lipsuri și multă suferință.

*

A doua zi după alegeri, Sfântul Sinod a procedat la cercetarea canonicității lucrărilor Colegiului electoral bisericesc și a validat alegerea P. S. Nifon în scaunul de arhiepiscop al Arhiepiscopiei Târgoviștei.

Prezentăm în continuare o schiță biobibliografică a noului ales:

P.S. NIFON (din botez Nicolae) Mihăiță s-a născut la 5 ianuarie 1944, în Crețești-Vidra, jud. Giurgiu. Studii la Seminarul teologic București (1959—1964) și la Institutul Teologic Universitar din București (1964-1969), cursuri de doctorat pentru Vechiul Testament și Limba ebraică la același Institut (1969-1971), continuând cu studii de specializare la Londra, Oxford și Ierusalim (1971-1974), obținând titlul de „master of Theology" la Londra; mai târziu a studiat la Universitatea din Geneva (1977-1978). Profesor la Seminarul teologic din București, documentarist principal, șef de serviciu, apoi secretar al sectorului Relații externe bisericești din cadrul Administrației Patriarhale (1975-1980). Tuns în monahism la Cernica și hirotonit ieromonah pentru mânăstirea „Antim" din București (1980), tot atunci hirotesit arhimandrit; trimis într-o misiune bisericească în Canada (1980-1982); consilier patriarhal pentru sectorul Relații externe bisericești (1982-1985). La 24 noiembrie 1985 hirotonit episcop-vicar patriarhal, încredințat cu sectorul Relații externe. La 11 ianuarie 1994 ales episcop al noii eparhii a Sloboziei și Călărașilor (instalat la 6 februarie 1994).

Participant la diferite Congrese și întruniri ecumenice peste hotare: Adunarea generală a Conferinței Bisericilor Europene de la Engelberg - Elveția (1974), Adunările Generale Europene ale Federației Mondiale a studenților creștini de la Dublin - Irlanda (1970), Addis Abeba - Ethiopia (1973), Sri-Lanka (1972), Texas (1976) și la întrunirile Comitetului executiv al acesteia, în calitate de membru; membru în Comisia de dialog ortodox-anglican, cu participări la diferite întruniri ale acesteia. A făcut parte din delegațiile Bisericii Ortodoxe Române care au vizitat alte Biserici.

A publicat mai multe studii de Vechiul Testament, reportaje asupra misiunilor sale externe în revistele „Biserica Ortodoxă Română", „Glasul Bisericii", „Mitropolia Olteniei", articole în periodicul „Altarul" al comunității ortodoxe române din Londra, cartea *Orthodox Youth and the Ecumenical Movement*, Geneva, 1978.

*

În noiembrie 1998 a obținut titlul de doctor în Teologie, la specializarea Studiul Vechiului Testament, cu teza: „Cartea profetului Mihea. Introducere, traducere, comentariu. Teologia cărții", iar în decembrie același an, la Adunarea generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor de la Harare, a fost ales membru în Comitetul Central și în Comitetul Executiv al acestui important for intercreștin.

Instalarea în scaunul de arhiepiscop al Arhiepiscopiei Târgoviștei a avut loc în data de 26 decembrie 1999, eveniment la care a participat Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST și alți membri ai Sf. Sinod. Au fost prezenți de asemenea reprezentanți ai Președinției României, ai Parlamentului și guvernului.

2000 — An al Marelui Jubileu

(Urmare din pag. 1)

Darul acesta se primește o singură dată pentru fiecare dintre noi și prin urmare avem obligația sacră de a-l folosi la maxim în scopul nobil al înfăptuirii binelui, adevărului și al frumosului, întrebuințându-l ca niște *„înțelepți"*, cum ne îndeamnă Apostolul Pavel, *„căci zilele rele sunt"* (Efes. V, 16).

Ziua de *Anul Nou* este o zi prielnică pentru un examen al conștiinței noastre dar și pentru o hotărâre de îndreptare și de mergere pe calea bineplăcută lui Dumnezeu și oamenilor pentru fiecare dintre noi.

Avem toate mijloacele la îndemână în vederea realizării acestui imperativ al *„răscumpărării vremii"*, depinde doar de noi dacă vom auzi glasul Părintelui Ceresc care ne cheamă la o neîncetată desăvârșire și dacă vom conlucra cu harul Sf. Duh în vederea realizării și împlinirii noastre pe plan material și mai ales spiritual.

Suntem chemați încă din prima zi a Noului An să umblăm *„întru înnoirea vieții"* (Romani VI, 4), adică să ne dezbrăcăm de omul cel vechi și să ne îmbrăcăm în făptura cea nouă în Hristos, potrivindu-ne viața după voia și poruncile lui Dumnezeu.

Să ne străduim să punem *„început bun"* vieții noastre încă de azi, dacă n-am făcut-o cumva până acum, să ne sârguim să lucrăm *„cu timp și fără timp"*, la mântuirea noastră sufletească.

Să ne silim să devenim *„făptură nouă"*, străbătând *„calea vieții"* împreună cu Hristos și în Hristos, ascultând de Biserică și de păstorii ei și să dobândim fericirea cea veșnică.

Să-L rugăm pe Dumnezeu, în stăpânirea Căruia sunt *„vremurile și anii"* (Fapte I, 6), să binecuvinteze Noul An Jubiliar 2000 în care am intrat, cu pace în suflete și cu pace în lume, cu bună înțelegere între noi și între popoare, cu belșug de roadă pământului, cu bună liniște văzduhului și cu toate bunătățile cele spre folos sufletesc și trupesc.

Tuturor cit torilor și tuturor binecredincioșilor creștini din Arhiepiscopia Sibiului o sinceră urare de An Nou fericit cu bogate roade duhovnicești în ogorul Patriei și al Sfintei noastre Biserici strămoșești.

La mulți ani!

Kosovo — o problemă de azi? (VI)

CRIZELE DE DUPĂ 1918

Se ştie azi că „marele proces sângeros al lichidaţiei austriece" a debutat la mai puţin de un an de la încheierea păcii de la Bucureşti. Austro-Ungaria s-a dezmembrat, potrivit principiului naţionalităţilor. Sârbii, croaţii şi slovenii au constituit Iugoslavia. Slovacia s-a unit cu Cehia. Românii ardeleni şi bucovineni s-au unit cu Patria Mamă, România. Însă în Balcani principiul naţionalităţilor nu s-a pus în aplicare. Bulgaria învinsă a fost nevoită să renunţe în favoarea Greciei la ieşirea la Marea Egee, iar Iugoslaviei să-i cedeze unele teritorii de graniţă. Chestiunea albaneză, despre care Iorga credea că îşi va găsi rezolvarea odată cu lichidarea Austro-Ungariei, nu a fost soluţionată. În anul 1918, toate popoarele din centrul şi estul Europei şi-au alcătuit sau unificat statele pe baza principiului naţionalităţilor, numai albanezii nu.

În perioada interbelică economiile tuturor statelor balcanice au cunoscut un regres, dovedindu-se, că, datorită mentalităţilor din zonă, modernizarea nu se putea realiza. Acesta a fost şi unul din motivele pentru care a izbucnit conflictul sârbo-croat, cu asasinate politice în Parlamentul din Belgrad, urmate de instaurarea în 1929 a unei dictaturi regale.

Duşmănia dintre popoarele balcanice a ieşit din nou la lumină în cel de-al doilea război mondial. Iugoslavia a fost sacrificată, Bulgarii au ocupat Macedonia, albanezii, ajutaţi de italieni, au realizat pentru prima dată Albania mare anexând Kosovo, vestul Macedoniei şi o parte din Grecia. Croaţii şi-au alcătuit propriul stat (format din Croaţia şi Bosnia), începând să rezolve chestiunea sârbă din Croaţia, chestiune care îşi avea originea în politica habsburgică din anul 1690. Planul guvernului croat fascist, condus de Ante Pavelici, a fost acela de a ucide o treime din sârbi, de a expulza o altă treime şi de a-i converti pe restul la catolicism (deci de a-i croatiza). Aproximativ 500 000 de sârbi au fost ucişi de către administraţia croată (cei mai mulţi în lagărul de concentrare de la Iasenovaţ, din Slavonia). Ungaria horthistă a ocupat nordul Iugoslaviei, iar Germania restul teritoriului sârb. Biserica Ortodoxă din Iugoslavia a avut foarte mult de suferit în aceşti ani. Patriarhul Gavrilo şi episcopul de Jicea, Nicolae Velimirovici, au fost internaţi în lagărul de concentrare de la Dachau. Bulgarii i-au expulzat pe cei doi ierarhi din Macedonia, împreună cu peste 250 de preoţi sârbi. Însă cel mai mare genocid a avut loc în Croaţia. Trei ierarhi au fost ucişi, de asemenea peste 220 preoţi şi călugări. Au fost distruse 330 biserici, 49 capele şi 10 mânăstiri sârbeşti.

După cel de-al doilea război mondial, Tito a reuşit să menţină statul iugoslav, transformându-l într-o confederaţie, însă cu graniţe interne trasate. De fapt, a menţinut vechile graniţe stabilite de puterile europene în secolul XIX: în primul rând o Croaţie, unită cu Dalmaţia, în care o treime din populaţie era constituită din sârbi. Apoi, în loc să încerce să împartă Bosnia şi Herţegovina în funcţie de cele două naţionalităţi care le constituiau (sârbii şi croaţii), a mai creat o naţionalitate, cea musulmană (1974), punând bazele unei republici separate, Bosnia-Herţegovina, în exact vechile graniţe ale teritoriului anexat de austrieci în 1908. Planul lui Tito era acela de a pune bazele unei Confederaţii balcanice, în care să intre, alături de Iugoslavia, şi Albania, Bulgaria, ba chiar şi România (acest plan a fost una din cauzele ruperii relaţiilor dintre Tito şi Stalin de la sfârşitul anilor 40). Tocmai pentru a-i atrage şi pe albanezii din Albania, Tito a acordat provinciei Kosovo un statut de autonomie în cadrul Republicii Serbia. Tot din acest motiv le-a interzis sârbilor alungaţi în timpul războiului, să se reîntoarcă în provincia Kosovo.

Pe de altă parte, în timpul guvernării lui Tito, disputele naţionale şi istorice au fost considerate drept rezolvate. De aceea, probleme sensibile, precum genocidul la care au fost supuşi sârbii în Croaţia, au fost în toată această perioadă teme tabu. Politica oficială a impus nediscutarea acestor probleme. În locul vechilor duşmănii, rivalităţi istorice, s-a propus frăţietatea dintre popoarele iugoslave într-un stat federal. În acest fel, naţiunile care formau Iugoslavia nu şi-au putut clarifica în mod conştient, din proprie iniţiativă, revendicările şi frustrările istorice. Între sârbi şi croaţi, între sârbi şi albanezi, între musulmani, creştinii ortodocşi şi cei catolici nu s-a putut realiza acea împăcare istorică, pe care au înfăptuit-o după cel de-al doilea război mondial francezii şi germanii. Şi aceasta, din simplul motiv că Tito a considerat că problemele au putut fi soluţionate pur şi simplu prin noua formulă statală federală.

Cunoscând aceste lucruri, nu este de mirare că statul iugoslav nu i-a supravieţuit lui Tito nici măcar un deceniu. În toamna anului 1981, albanezii au început primii să se mişte, revendicând statut de republică egală în drepturi cu Serbia. Albanezii radicali au început să-i atace pe sârbi. Au avut loc asasinate, răniri, incendieri de proprietăţi. Nu puţini sârbi au părăsit atunci regiunea, stabilindu-se în Serbia.

Pe de altă parte, şi sârbii aveau frustrările lor. În 1986, Academia sârbă a publicat un *Memorandum*, în care se afirma că situaţia sârbilor din Iugoslavia de după 1945 a fost atât de nedreaptă, încât chiar existenţa lor era periclitată. Sârbii erau declaraţi victime ale discriminării economice şi politice din partea croaţilor şi slovenilor. Se arăta că Serbia a avut cel mai mult de suferit în acest secol, că a dat cele mai multe victime în război, că destinul din toate vremurile al poporului sârb a fost să câştige războaiele şi să piardă păcile. *Memorandum*-ul exprima într-adevăr starea de spirit a multor sârbi, nemulţumiţi să trăiască într-o *confederaţie iugoslavă puternică cu o Serbie slabă şi cu o numeroasă populaţie sârbă în afara graniţelor Serbiei.*

Memorandum-ul a fost privit de către conducerea partidului comunist din Serbia drept naţionalist şi şovin. Printre primele acte normative emise de Tito a fost şi „Legea cu privire la aţâţarea urii naţionale, rasiale şi religioase" (29 mai 1945). *Memorandum*-ul încălca evident această lege. Dar epoca lui Tito se încheiase. Sârbii erau sătui de sloganul „unitate şi frăţietate între popoarele Iugoslaviei", impus cu sila atâtea decenii. O parte dintre comuniştii sârbi au înţeles care era pulsul opiniei publice. În presa sârbă ,cea mai liberală din Est, au început dispute pe seama problemelor ridicate de *Memorandum*.

În acelaşi timp, situaţia din Kosovo devenea tot mai explozivă. Au apărut radicali de ambele părţi. 50 000 sârbi kosoveni au semnat o petiţie, cerând înlăturarea autonomiei provinciei. În acelaşi timp, albanezii organizau demonstraţii pentru ridicarea provinciei la rang de republică iugoslavă. Nu e de mirare că între poliţia albaneză din regiune şi radicalii sârbi au apărut ciocniri de stradă. Liderul comunist din Serbia, în acelaşi timp şi preşedintele Serbiei, Ivan Stambolici, s-a pregătit să plece la 24 aprilie 1987 la Priştina să medieze disputele, dar în ultimul moment l-a trimis pe Slobodan Miloşevici, un subaltern de-al său, care, în loc să medieze disputele, a ţinut în faţa demonstranţilor sârbi un discurs naţionalist fulminant, transmis de mai multe ori la televiziunea din Belgrad. Pe fondul nemulţumirilor generale ale sârbilor din Iugoslavia, Miloşevici a fost văzut de către popor drept omul providenţial care îi apăra interesele şi demnitatea.

La 3 septembrie 1987, un tânăr recrut albanez şi-a împuşcat într-o cazarmă din centrul Serbiei alţi patru colegi: doi musulmani un sârb şi un coat. Atentatul a fost considerat de presa şi TV din Belgrad drept expresie a secesionismului albanez. Înmormântarea recrutului sârb s-a transformat, împotriva dorinţei părinţilor, într-o demonstraţie politică antialbaneză...

Ce a urmat apoi se ştie. Autonomia provinciilor Kosovo şi Voivodina a fost înlăturată în anul 1989. După 1990 au avut loc alegeri în Croaţia şi Slovenia, câştigate de foşti comunişti, transformaţi în naţionalişti. Sârbii nu s-au împotrivit secesiunii croate şi bosniace, au cerut doar rectificarea graniţelor. Astfel, s-a ajuns la războiul civil dintre anii 1991-1995, cu zeci de mii de morţi, cu sutele de mii de refugiaţi din rândul tuturor etniilor care între anii 1945-90 au fost silite să convieţuiască paşnic.

Am prezentat în mai multe numere istoria acestei peninsule din sud-estul Europei. Este o istorie complicată, complexă, zbuciumată. Nici nu mai sunt necesare comentariile. Cunoscând această istorie, nu putem ajunge decât la o concluzie: problema apărută acum în Kosovo nu este o noutate, nu e o problemă de azi. Este poate ultima din zguduirile şi dramele pe care le cunoaşte Peninsula Balcanică de câteva secole încoace. Sperăm doar să fie ultima...

Alungarea în masă a unor oameni doar pentru că aparţin unei etnii nu e o noutate. Amestecul puterilor în problemele balcanice nu constituie o noutate. Nimic nu e nou sub soare. Cu atât mai mult în Balcani, unde asemenea fapte au devenit aproape o normalitate.

Este greu să se găsească vinovaţi. Într-un loc în care istoria este trăită atât de emoţional şi de pasional, în care ea este scrisă nu de dragul istoriei sau de dragul adevărului, ci pentru a susţine o cauză sau alta, un interes sau altul, vina aparţine, evident, tuturor părţilor. Iar azi, perdanţii sunt cu siguranţă sârbii. Drama acestora constă în faptul că, datorită unei politici neînţelepte din ultimii ani, au pierdut pe toate fronturile. Au fost nevoiţi să-şi părăsească locurile unde fuseseră chemaţi şi colonizaţi cu 300 de ani în urmă de Habsburgi. Acum sunt pe cale să piardă şi regiunea Kosovo. Sunt pe cale să mai piardă o bătălie, asemenea celei din 1389 de la Kosovo Polje. Însă, de această dată, moneda cu care au ţinut să plătească această posibilă pierdere este un proces de purificare etnică — alungarea albanezilor din Kosovo şi, prin aceasta, provocarea altei drame.

Întâmplările din Iugoslavia ne arată unde poate duce intoleranţa, nerespectarea aproapelui. Ne arată ce urmări poate avea folosirea sau manipularea unor dorinţe şi năzuinţe, nemulţumiri şi frustrări populare de către conducători. Ne arată unde poate duce o istorie mitologică, o istorie care nu e privită critic, obiectiv, ci numai propagandistic, cu scopul de a legitima oarecare interese mai mult sau mai puţin egoiste.

Este tragic faptul că nu se învaţă nimic din istorie, că nu se încearcă să se iasă din acest cerc vicios, a cărui origine nu o putem detecta decât cu greutate. Este tragic faptul că nepermiţând raţiunii să se detaşeze de miezul problemelor, evenimentele sunt lăsate să se desfăşoare în continuare, fără să se ţină cont de consecinţe. Soluţia să fie oare doar separarea în staule diferite, în funcţie de etnie, a unor persoane care până la un moment dat păreau că erau vecini buni pe aceeaşi stradă sau pe acelaşi palier? Aşa s-a procedat până în 1945 în Balcani. Aşa se procedează şi acum. Iar dacă nu se pune capăt acestui cerc vicios, aşa se va proceda şi în viitor. Duşmănia între sârbi şi albanezi, între sârbi şi croaţi, între musulmani, ortodocşi şi catolici în Bosnia nu va mai lăsa loc nici unei colaborări şi convieţuiri în viitor. Şi atunci suntem siguri că drama şi tragedia care are loc acum în Balcani nu este ultima, că vor putea avea o continuare, peste ani sau decenii, în Macedonia, în Federaţia croato-musulmană din Bosnia sau în oricare altă ţară de pe glob, unde nu se va vrea să se înveţe din istorie.

PAUL BRUSANOWSKI

Aspectul teologic al personalităţii lui Dimitrie Cantemir (1673—1723)

Cuviosul Siluan Atonitul afirmă la un moment dat că dacă regii şi demnitarii pământului L-ar cunoaşte pe Hristos, şi-ar părăsi tronurile şi L-ar urma. Mare lucru, însă cu adevărat mai mare este ca fiecare dintre noi să-L propovăduim pe Hristos de la nivelul la care ne aflăm. Acest lucru l-a făcut domnitorul Dimitrie Cantemir, savant, umanist de talie europeană, personalitate pentru care cultura nu a însemnat o realitate anacronică în urcuşul duhovnicesc. Cu siguranţă că Dimitrie Cantemir era conştient de ceea ce ulterior prof. Ioan Gh. Savin avea să spună că: *„Dacă puţina ştiinţă îndepărtează de Dumnezeu, multa ştiinţă apropie de El!"*.

Domnitorul Dimitrie Cantemir a fost conştient că pentru a împărăţi şi-n planul eternităţii e absolut necesar să-L ai ca împărat al inimii pe Cel ce este Împărat al veacurilor, pe Hristos Domnul încă din planul imanenţei.

Născut într-o familie domnitoare a Moldovei, Dimitrie Cantemir a avut domnia de două ori, însă de fiecare dată pentru scurt timp. În 1693, la moartea tatălui său, e numit domn al Moldovei, însă doar pentru trei săptămâni, nefiind confirmat de Poartă. Revine ca domnitor în 1710, când se raliază politicii ţarului Petru cel Mare al Rusiei, politică de limitare a influenţei otomane în partea răsăriteană a Europei. Dar, în 1711, învins în lupta de la Stănileşti, Dimitrie Cantemir e nevoit să se refugieze la curtea lui Petru cel Mare.

Dimitrie Cantemir îşi începe studiile sub îndrumarea călugărului cretan Ieremia Cacavelas, personalitate care îi deschide orizontul enciclopedic, orizont întregit în cadrul cursurilor urmate la Academia de studii patriarhale din Constantinopol. Aici i-a avut ca profesori pe Teofil Coridalev, Ioan Cariofil, Alexandru Mavrocordat, Meletie de Arta, Hrisant Notara.

Prin diferitele aspecte ale personalităţii sale, dar şi prin cel teologic, Dimitrie Cantemir este în acelaşi timp şi naţional şi universal, şi al nostru şi al lumii.

Personalitatea teologică a domnitorului moldovean transpare în aproape toate lucrările sale, însă în mod special în *„Imaginea ştiinţei sacre"*, *„Loca obscura..."*, *„Divanul sau gâlceava înţeleptului cu lumea..."*. A doua lucrare amintită este un răspuns pe care Dimitrie Cantemir îl dă unui catehism scris de Teofan Procopovici, persoană cu orizonturi filoprotestante, aflată în anturajul ţarului Petru cel Mare.

În ce priveşte theogonia, antropologia, soteriologia, eshatologia întâlnită în operele sale, trebuie subliniat că ele se înscriu în realismul direcţiei patristice.

Pentru el, Sfânta Scriptură constituie izvorul cunoştinţelor despre Dumnezeu, fiind scrisă de oameni luminaţi de Duhul Sfânt. Pentru a ajunge la mântuire, omul trebuie să lupte împotriva poftelor care îl desfigurează, calea fiindu-i indicată de cuvântul Scripturii.

Legat de Sfânta Scriptură, ridică problema raportului dintre Legea Vechiului şi a Noului Testament.

Dintre temele tratate în operele sale, am putea aminti: *tema raţionalităţii lumii* — Cantemir chiar foloseşte termenii *logoi* şi *ratiores seminales*; *tema deşertăciunii* — aici reţine criticile la adresa teatrului din literatura patristică, unde reprezentaţia teatrală este socotită periculoasă, deoarece substituie o altă realitate în mintea oamenilor, putând conţine îndemnuri la destrămare sufletească, pe când, creştinismul trebuie să aibă în vedere adunarea gândurilor; *tema cunoaşterii* — omul se deosebeşte de animalele neraţionale prin *„minte şi învăţătură"*, cunoaşterea trebuind a fi pusă în slujba adevărului; *tema prieteniei* — dă ca exemplu prietenia care exista între el şi fratele său Antioh Cantemir, arată că potrivit Prov. 18, 19 *„fratele ajutat de frate este ca o cetate tare şi înaltă"*.

Potrivit concepţiei sale, conştiinţa are două direcţii: prin *gr. sinidisis* înţelege faptul, starea de-a fi conştient de ceva, de-a cunoaşte ceva; iar prin *gr. sintiris înţelege* conştiinţa morală, ochiul cel neadormit al lui Dumnezeu.

În argumentările sale, deseori Cantemir citează din slujbele bisericeşti, din Sfinţii Părinţi, care reprezintă pentru el *„culmile pe care s-au putut înălţa creştinii în smerenia lor"*. Insistă foarte mult asupra dogmei trinitare, ca fiind specifică învăţăturii creştine, combate adaosul Filioque, pe care-l numeşte „adaos papistăşesc", la fel primatul papal.

Vorbind despre rugăciune, libertate, virtuţi, Sfintele Taine, arată că prin acestea omul poate ajunge la *„odihna contemplaţiei cunoscătoare"*. Poate ajunge aici datorită superiorităţii imaterialităţii sale, care

(Continuare în pag. a 6-a)

st. teolog ŞTEFAN TOMA,
anul IV, T.P.

Contribuţia „ASTREI" la viaţa economică (II)

În prima parte a acestui articol, am arătat preocupările benefice ale ASOCIAŢIUNII, până în anul 1919.

După Marea Unire (1 Decembrie 1918), rolul economic al ASTREI a scăzut, menţinându-se, aproape, numai cel cultural. Viaţa economică a Transilvaniei a ajuns, pe de o parte, sub influenţa şi directivele politicii economice ale Statului român, iar pe de altă parte, sub influenţa, de cele mai multe ori dăunătoare, a organismelor economice private, existente în vechea Ţară. Băncile locale româneşti, care înainte de Unire finanţau îndeosebi agricultura noastră, după Unire şi-au deplasat câmpul de acţiune în industrie şi comerţ, iar sucursalele băncilor din Bucureşti, înfiinţate dincoace de Carpaţi, şi-au limitat activitatea aproape numai la acordarea de credite comerţului şi industriei.

Care era însă înfăţişarea celor două ramuri de activitate economică? Atât comerţul cât şi industria erau — în marea lor majoritate — străine. Ne-am găsit astfel în situaţia dureroasă, de a constata cum mijloacele financiare ale băncilor româneşti, adică banii adunaţi din sărăcia românilor, finanţau opere economice străine, în timp ce, agricultorii români îndurau lipsa creditelor necesare consolidării şi dezvoltării gospodăriilor lor. La noi, nu a existat un capital comercial naţional, capabil să dezvolte o industrie proprie, iar atunci când s-a ajuns la înjghebarea unei aşa-zise industrii naţionale cu capital străin, dezvoltarea acesteia n-a urmat scara de succesiune indicată de Sombart (Werner), adică capital comercial-industrial -financiar, în scopul de a se fi transformat în fabrici industria casnică, deja existentă; dimpotrivă, la noi, a luat fiinţă — îndeosebi — industriile exploatatoare ale bogăţiilor naturale — petrol, lemn — care asigură o desfacere sigură şi o rentabilitate excesivă. În timp ce, în alte ţări, cu structură industrială, se caută să întărească pătura rurală, spre a-şi forma un stâlp solid de echilibru social, noi, deşi eram un stat cu structură agrară am contribuit la fortificarea tocmai a cuiburilor din care au răsărit germenii dezechilibrului. Desigur că, nu poate fi vorba de o abandonare a sectorului industrial, deoarece au fost prea mari sacrificiile făcute, dar vor trebui făcute diverse corelări. De aceea întreg sectorul rural se cere organizat. Forma cea mai potrivită de organizare — cred — este cooperaţia (agrorural-industrială). Cooperaţia (bineînţeles liberă) autonomă, nebirocratizată şi nedenaturată va avea misiunea să organizeze acest sector în aşa fel ca:

1. Producţia rezultată din agricultură să ajungă pe piaţă trecută prin toate transformările, adică sub formă finită, înglobând şi remunerând cât mai multă muncă românească. Se cere a se înfiinţa industrii anexe.

2. Producătorul, printr-o valorificare în comun a produselor sale să realizeze preţuri cât mai bune, vânzând consumatorilor direct, fără mijlocitori.

3. Aprovizionarea cu articole industriale să se facă direct, de la producătorul industrial.

4. Se vor crea unităţi productive, deci cooperative, specializate şi având ca bază de activitate mai multe comune. Astfel, ne arată practica unor ţări civilizate.

Nu trebuie să pierdem niciodată din vedere, că după cum starea de mulţumire economică a unui popor nu se măsoară cu o duzină sau cu câteva duzini de milionari, nici nivelul cultural nu se deduce din existenţa unei jumătăţi de duzini de savanţi. O naţiune se bucură de o situaţie economică bună, când în sânul ei nu există indivizi puţini prea bogaţi şi alţii mult prea săraci, ci toţi membrii naţiunii trăiesc în condiţiuni mulţumitoare. Tot aşa şi un Neam, se găseşte pe o treaptă culturală ridicată, când nu este bântuit de analfabetism şi neştiinţă, ci când bucuria înţelegerii şi ştiinţei a pătruns în mase cât mai profund. Dacă vom introduce un sistem cooperatist complet, oare nu dăunăm recentelor iniţiative? Nu! Deoarece domeniul economic este atât de larg, încât îşi pot găsi în el variate posibilităţi de afirmare atât a sectorului cooperatist, cât şi a întreprinzătorilor particulari. Cei mai mari economişti, V. Jinga şi Gh. Dragoş, accentuează tocmai necesitatea de coexistenţă a mai multor sisteme economice (indiferent de compartimente ori specializări), pentru că o activitate economică nu constituie numai o problemă de ordin economic, ci şi una de dreptate socialnaţională şi de demnitate românească.

★

Dar, trecând peste toate acestea, inclusiv peste pe-

(Continuare în pag. a 7-a)

ST. MUNTEANU-Săcele
Desp. Central ASTRA Sibiu

57528

O sută cincizeci de ani de Eminescu

(Urmare din pag. 1)

texte". Chiar Eminescu însuşi a mărturisit aceasta de mai multe ori, anume că limba lui venea din limba cărţilor bisericeşti. E bine de ştiut că a spus: *„Biserica este mama neamului românesc."*

Iată o sută cincizeci de ani de la Naşterea marelui geniu Eminescu, ani de cultură românească, sub semnul geniului său. Mare sărbătoare şi bucurie pentru toţi românii şi pentru Basarabia pe care a iubit-o şi a apărat-o mai ales jurnalistul Eminescu, a făcut-o cu pasiune şi iubire fiindcă a ştiut-o vatră a românilor *„de la Nistru pân la Tisa."* Basarabenii îi răspund făcând de ziua naşterii lui, sărbătoare naţională. Ceea ce a scris Eminescu despre Basarabia spun „poate" n-a scris nimeni pagini mai ferme şi mai lucide, cu privire la romanitatea ei şi la dreptul ei de unire. Eminescu dorea în momentele de cumpănă ale naţiunii, ca toţi românii să fie uniţi.

Eminescu cel trimis din zonele inefabile de sălăşluire a Fiinţei, şi-a ales limba română ca să poată spune lumii ceva despre frumuseţea originară. E numitorul comun al sufletului poetic al neamului românesc. E darul românilor făcut universului, rostire în limba stelelor şi a spaţiilor infinite, în limba Eminescu, în limba română.

Să dea Dumnezeu ca miilor de uşi ale miilor de ani ce vor mai veni, românii să le aibă cheile cu care vor deschide veacurile şi vor intra în ele cu fruntea sus, cu frunte de „Luceafăr".

Cu prilejul Sfintelor Sărbători ale Naşterii Domnului 1999, Arhiepiscopia Ortodoxă Română Sibiu a acordat din Fondul Filantropic Eparhial familiilor sărace, persoanelor nevoiaşe, elevilor şi studenţilor săraci ajutoare financiare în sumă de 27 milioane lei.

De asemenea în toate parohiile din cuprinsul Arhiepiscopiei au fost organizate de Sfintele Sărbători acţiuni de întrajutorare a celor aflaţi în lipsuri şi suferinţe.

Martirele ortodoxiei în Transilvania secolului al XVIII-lea

Secolul al XVIII-lea a adus în sufletele românilor ardeleni multă amărăciune. Stăpânirea habsburgică, instalată pe deplin în anul 1699, a dat o lovitură cumplită poporului român vieţuitor în Transilvania. Uzând de fals, înşelăciune şi promisiuni deşarte, strâna stăpânire a izbutit dezbinarea bisericească a românilor, începând cu anul 1701, dezbinare pe care chiar învăţatul unit Simion Bărnuţiu o numeşte „foc infernal", vegheat cu grijă de duşmanii poporului pentru a nu se stinge niciodată. De abia scăpase sărmanul român ardelean de jugul constituţionalismului protestant şi a căzut sub povara absolutismului catolic. Un învăţat englez, călător prin Transilvania în anul 1702, consemna în amintirile sale că mulţi dintre locuitorii acestei ţări „având o înfăţişare solemnă, îşi luau rămas bun parcă ar fi fost în ajunul martiriului" (Ioan Lupaş, *Din istoria Transilvaniei*, Bucureşti, 1988, p. 22).

Credinţa cere mărturie, iar românii transilvăneni nu au ezitat să îşi apere legea strămoşească, ortodoxia, indiferent de ameninţările ce veneau din partea autorităţilor, în pofida persecuţiilor la care erau supuşi de către acestea. Femeile din întreg Ardealul şi-au adus, la rândul lor, aportul la păstrarea şi apărarea credinţei ortodoxe, ştiind că „puterea lui Dumnezeu în slăbiciune se desăvârşeşte" (II. Cor. 12,9), iar El „a ales pe cele slabe ale lumii ca să le ruşineze pe cele tari" (I. Cor. 1,27).

Uniatismul nu a pornit dintr-o convingere lăuntrică, ci a fost impus prin constrângere, fiind rodul colaborării dintre ofiţerii austrieci, călugării şi teologii iezuiţi, agenţii fiscului, cărora li s-au alăturat chiar protopopii şi preoţii care îmbrăţişaseră unirea cu Roma, dând dovadă de un zel neobosit în propagarea acesteia. Zelul lor s-a lovit însă de credinţa, curajul, puterea de sacrificiu, sentimentul naţional, care însufleţeau femeile transilvănene. Acestea au stat înaintea prigonitorilor asemenea lui David înaintea uriaşului Goliat şi tot asemenea lui au învins, plătind covârşitorul preţ al suferinţei, al batjocurii, al atâtor injurii.

Încă de la început s-au auzit voci care s-au ridicat împotriva schimbării credinţei strămoşeşti. Printre credincioşii braşoveni şi hunedoreni care au protestat contra uniaţiei imediat ce li s-a adus la cunoştinţă ruşinoasa trădare a mitropolitului Atanasie, vor fi fost cu siguranţă şi numeroase femei din ţinuturile respective, ţărănci cu sufletul curat şi credinţă statornică. Au trecut însă câţiva ani până când poporul s-a convins că prin unire îi este schimbată legea strămoşească. Până atunci au avut grijă preoţii, care mânaţi doar de interese materiale trecuseră la uniţi, să le ascundă faptul că nu mai erau ortodocşi. Mişcarea de rezistenţă s-a declanşat în întreg Ardealul, mai ales după anul 1744, îndeosebi în jurul Sibiului. După ce călugărul martir Visarion Sarai, prin predica sa simplă, a reaprins în sufletele ardelenilor focul credinţei străvechi, dragostea pentru Ortodoxie, aceştia au refuzat să mai meargă în bisericile ridicate prin jertfa lor, dar luate cu forţa de preoţii uniţi, preferând să îi înmormânteze pe cei trecuţi la cele veşnice fără prohod şi preoţi, declarând că mai bine se împărtăşesc cu muguri de stejar şi folosesc miere în loc de mir decât să apeleze la serviciile preoţilor uniţi. Copiii le erau botezaţi de femeile mai în vârstă din sat. Astfel, cuvioasele femei, văduvele sau cele cu viaţă curată, au îndeplinit această datorie nobilă, asemănându-se oarecum cu diaconiţele din Biserica primară.

În multe localităţi femeile participau, alături de bărbaţii lor, la acţiunile întreprinse în vederea recuperării bisericilor ortodoxe, ajunse în posesia uniţilor, în care se rugaseră înainte. Aşa s-a întâmplat în Răşinari (judeţul Sibiu), unde întreaga suflare a satului s-a adunat pentru a cere preoţilor uniţi să le înapoieze cheile bisericii.

Sute de preoţi ortodocşi şi soţiile lor au constituit „prada" prigonitorilor care, cu o ură neîmpăcată, intrau noaptea în sate, legau străjile, îi arestau după aplicarea unor bătăi crunte. Zelul lor unionist nu mai deosebea bărbaţi şi femei, bătrâni şi tineri. Multe preotese au fost victimele acestor adevăraţi călăi. Casele în care aceştia pătrundeau erau jefuite şi complet devastate. În cele din urmă, plutoanele de soldaţi plecau cu preotul legat, iar dacă acesta nu era găsit, preoteasa era luată prizonieră, chiar dacă purta uneori un copil mic în braţe. Între aceste vrednice femei merită cu prisosinţă să fie amintite soţia unui preot ortodox din Galeş, legată şi bătută în miez de noapte de doi slujitori imperiali, soţia preotului Avram din Cugir, arestată şi eliberată după ce sătenii au achitat suma de 12 florini şi au dat patru boi pentru a o răscumpăra, soţia preotului Ioan din Răchita, care, în pofida faptului că era însărcinată, a fost închisă două săptămâni la Sebeş, soţiile celor doi preoţi ortodocşi din Săsciori, bătute împreună cu soţii lor.

Un caz aparte îl reprezintă soţia preotului Dan din Tilişca (jud. Sibiu), arestată de cinci ori în perioada 1747—1755 şi nevoită să plătească propagandei unioniste sume însemnate de bani după fiecare eliberare. Întâia oară a fost închisă timp de 14 săptămâni, apoi a fost silită să execute 50 de zile robotă la protopopul unit Avram din Daia, deşi avea un copilaş de câteva luni. Ulterior, ea a fost dusă la Sibiu împreună cu alte cinci preotese şi deţinute timp de două luni, pentru ca, în 1755, să fie închisă din nou şi ameninţată că va fi eliberată doar cu condiţia ca soţul ei, preotul Dan, să îmbrăţişeze unirea cu Roma. Prin eroice încercări au mai trecut şi alte femei vrednice să fie amintite între martirii legii străbune. Soţia preotului Cosma din Deal a fost arestată împreună cu copilul ei mic, acesta murind degerat pe drum. Soţia preotului Ioan din Poiana a fost închisă timp de 31 de săptămâni, iar casa i-a fost sechestrată de către episcopul unit Petru Pavel Aron, timp de trei ani.

Acolo unde preoţii ortodocşi erau arestaţi şi trimişi în înfiorătoarele închisori ale Imperiului habsburgic, soţiile lor rămâneau singure, purtând povara fiecărei zile şi fiind nevoite să sacrifice totul pentru a-şi crească copiii în acele vremuri de cruntă sărăcie, nădăjduind numai în mila Preabunului Dumnezeu. Este şi cazul Patrasiei Piuariu, soţia protopopului ortodox Ioan din Sadu închis la Viena sub acuzaţia de instigare a românilor din satele ardelene la luptă împotriva uniaţiei. Este cunoscută o scrisoare pe care aceasta i-a trimis-o în timp ce era închis, prin anul 1761, plină de cuvinte calde ce conferă scrisorii un adevărat caracter literar. Patrasia Puariu şi-a crescut copiii în aceste condiţii deosebit de grele, dar sacrificiile şi lacrimile ei au fost răsplătite, cei doi fii devenind oameni cu rosturi de seamă în viaţa românilor ardeleni: unul dintre ei a ajuns preot în Sadu, iar celălalt va deveni un eminent medic oftalmolog şi un mare cărturar. Este vorba de Ioan Puariu Molnar. O altă femeie al cărei chip a fost umbrit de suferinţă este soţia preotului Oprea din Sălişte, al cărei soţ a fost întemniţat, împreună cu cei doi fii ai lor, unul preot şi altul diacon, ultimul bătut în chip barbar. Este de neimaginat chinul prin care a trecut bătrâna lor mamă.

Tot în acest context putem enumera câteva femei simple, dar înţelepte şi devotate credinţei ortodoxe, neamului din care făceau parte. La loc de frunte trebuie să o pomenim pe Stana, soţia lui Oprea Miclăuş, cinstit între sfinţii mărturisitori ai Ortodoxiei. Ea şi-a aşteptat ani în şir bărbatul întemniţat la Kuffstein, în Munţii Tirolului. Cât de frumos ne glăsuieşte o filă de acatist despre aşteptarea plină de smerenie şi nădejde a acestei femei atât de încercate: „La uşa bisericii din Săliște, mult întristata ta soţie, cu faţa cernită a stat multă vreme, plângând şi aşteptând întoarcerea ta...". După mai bine de treizeci de ani, Stana a înaintat împăratului Iosif II rugămintea de a-i elibera soţul măcar la

(Continuare în pag. a 6-a)

CLAUDIA DUMITRIU

Colegiul Naţional „Gheorghe Lazăr" la 80 de ani de învăţământ românesc

Colegiul Naţional „Gheorghe Lazăr" din Sibiu se înscrie, fie şi în raport cu alte instituţii similare din România, în general şi din Sibiu, în special, cu o istorie aparte ce se dezvoltă în mai multe etape, fiecare cu specificul ei, funcţie de condiţiile istorice ale vremii, dar şi de personalităţile ilustre care au slujit-o cu credinţă.

După înfăptuirea actului Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918, această instituţie, la propunerea distinsului cărturar Onisifor Ghibu, va primi — în anul 1919 — numele ilustrului său elev, al cărturarului Gheorghe Lazăr, născut la Avrig. Din acel an, instituţia a continuat, la alte dimensiuni, să se impună ca veritabil nucleu al culturii şi civilizaţiei naţionale. Încât în privinţa Liceului „Gheorghe Lazăr", putem afirma cu certitudine că a fost fericita creaţie a generaţiei Unirii ceea ce conduce la păstrarea şi dezvoltarea tradiţiei, sărbătorind în această toamnă frumoasă, a anului 1999, jubileul de 80 de ani de învăţământ în limba română. Căci, cum frumos se exprima unul din străluciţii săi foşti elevi, istoricul Ioan Lupaş, Liceul „Gheorghe Lazăr" poate fi considerat ca „o coroană" a întregii activităţi şcolare din acest spaţiu românesc.

Prin munca asiduă, prin eforturile reunite ale profesorilor şi ale foştilor săi elevi, liceul a devenit, cu timpul, o binecuvântare pentru întreg cuprinsul neamului românesc.

Solemnitatea inaugurării anului şcolar 1919-1920, an care marchează trecerea liceului la predarea în limba română, se desfăşoară în 5 octombrie 1919, primul director român fiind Dr. Ioan Bunea.

Cercetarea evoluţiei istorice a actualului Colegiu Naţional „Gheorghe Lazăr" a fost realizată de *Dr. Ioan Bunea*, director al acestei instituţii până în anul 1934, *preot prof. Dr. Ioan Stanciu, prof. Petru Munteanu, prof. Vasile Mihai Câmpeanu.* Interesul pentru conservarea unor documente referitoare la istoria Liceului „Gheorghe Lazăr" l-au avut multe generaţii de elevi ai acestei instituţii. Aşa s-a realizat, de exemplu, cronica unei generaţii de după Unirea cea Mare *„Cartea de aur ilustrată a promoţiei de absolvenţi din seria 1929".*

La solemnitatea de punere în drepturi a limbii române, într-o instituţie unde au învăţat şi până la 1918 foarte mulţi români, au participat elevii în frunte cu corpul didactic şi un impresionant public, mai întâi la serviciul divin celebrat la Catedrala Mitropoliei Ortodoxe. După slujba religioasă, elevii şi un număr mare de oameni au trecut în sala de gimnastică a Seminarului unde s-a săvârşit actul inaugurării în prezenţa reprezentantului Consiliului Dirigent.

Încheindu-se actul sărbătoresc al inaugurării, publicul asistent pleacă apoi spre localul liceului, unde se oficiază slujba religioasă de către protoiereul Dr. I. Stroia, care se adresează tineretului şcolar cu cuvinte de îndemn spre însuşirea elementelor culturii şi civilizaţiei naţionale şi universale.

În galeria instituţiilor de seamă a neamului nostru, Liceul „Gheorghe Lazăr" se înscrie cu o contribuţie, care, pe drept cuvânt, poate fi invidiată de orice instituţie de învăţământ. Cum spunea acelaşi Ioan Lupaş, fost elev al liceului: *„Rezultatele unei şcoli nu pot să le determine niciodată factorii de ordin extern, ci singură însufleţirea şi vrednicia acelor ce propovăduiesc într-însa cuvântul înţelepciunii".* Prin străduinţele nepregetate ale unor adevăraţi dascăli-mucenici, începuturile sfioase au fost continuate cu râvnă sporită prin activităţi din ce în ce mai însemnate.

Sămânţa sădită de aceşti profesori, cu duh apostolesc, în perioada atât de îndelungată a liceului nostru şi mai ales după actul Marii Uniri de la 1918, în sufletul numeroşilor lor elevi, a odrăslit roade îmbelşugate în toate regiunile pământului românesc.

Primul corp profesoral românesc, care va începe activitatea în anul şcolar 1919-1920, a fost format din: Dr. Ioan Bunea - director -, Ioan Anuşca, Petre Andreescu, Ioan Bratu, Dr. Zaharia Gherman, Silviu Ţeposu, Alex. Arbore, Alex. Mumuianu, Alex. Petit, Ioan Sandu, Marcu Jantea, Ioan Isaicu, Mihail Stoia, Trandafir Scorobeţ, Ioan Isac, Alex. Giuglea, Valeriu Hurdu, Constantin M. Ionescu, Grigore Buică.

La această pleiadă de profesori se adaugă contribuţia preoţilor profesori care au predat în diferite perioade, religia ortodoxă: Miron (Ilie) Cristea, Nicolae Ivan, Dr. Ioan Stanciu, Marcu Jantea, Trandafir Scorobeţ, Dr. Nicolae Terchilă, Mihail Cristescu, Gh. Secaş, Nicolae Greavu, Ioan Beju, Radu Simion, Aurel Macovei, Viorel Bujoreanu, Maria Vasilescu, Zosim Oancea, religia greco-catolică: Ioan Isaicu, Dr. Al. Filipescu, Anton Pop, religia romano-catolică: Imre Laslo, religia reformată: Nagy Joszef, Miess Ioan, religia mozaică: Mark Eugen ş.a.

Pe plan religios, în perioada interbelică, instituţia noastră a beneficiat de îndemnul şi îndrumările Î.P.S. Mitropolit Dr. Nicolae Bălan, când, în anul 1924, s-a înfiinţat societatea „Sfântu Gheorghe" a elevilor ortodocşi din liceu, sau prin prezenţa în 1992 la serbările dedicate împlinirii a 300 de ani de existenţă a liceului, a **Î.P.S. Sale Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolit al Ardealului, ori a altor reprezentanţi ai Bisericii ortodoxe care s-au aflat şi se află permanent în mijlocul elevilor noştri.

Acestei pleiade de profesori i-au urmat treptat, treptat, alte generaţii de profesori, continuând tradiţia de muncă temeinică până în zilele noastre despre care vorbesc atâtea generaţii de foşti elevi cu admiraţie şi recunoştinţă: I. V. Pătrăşcanu, Silviu Cosma, Al. Arbore, Ion Bratu, Ilie Chidu, Josef Raques Lasalle, membru al misiunii universitare franceze în România, Nicolae Oancea, Traian Cucuianu, Ioan U. Soricu, Ilie Popescu, Axente Creangă, Ioan Nistor, Traian Zaharia, Pimen Constantinescu, Victor Veşteman, Mihail Nanu, Ioan Popa, Acad. Alex. Dima, Nicolae Creangă, Olga Dima, Ioan Delu, Alex. Nanu, Dr. Alex Sanielevici, Achim Stoia, Radu Mihaiescu, Cristu Petrişor, Lucia Cornea, Andrei Poroliseanu, Dr. Ioan Besoiu, Horia Ştefan, Elena Cilievici, Elena Cojmenco, Felicia Căraus, Emilia Doboşi, Natalia Potolea, Livia Rusu, Gheorghe Pavelescu, Petru Munteanu, Vasile Vasu, Silvia Chircă, Ioan Candrea, Modesta Beju, Maria Sandovici ş.a.

La ridicarea prestigiului acestei instituţii în perioada 1919-1999, un rol deosebit l-au avut *directorii* şi *directorii adjuncţi* ai Liceului „Gheorghe Lazăr". În această perioadă au funcţionat în calitatea de *director:* Dr. Ioan Bunea, Gheorghe Niculescu, Acad. Alex. Dima, Ioan Popa, Dr. Ştefan Damian, Mihai Nanu, Nicolae Creangă, Marcel Demetrescu, Ştefan Stănescu, Elena Borcoman, Ana Bărbat, Constantin Piloff, Nicolae Achim, Gheorghe Bodea, Cristu Petrişor, Emilia Doboşi, Andrei Porolisseanu, Ioan Igna, Vergilius Dan, Doru Isac, Alin Pop, iar începând cu anul 1948 când se instituie funcţia de *director adjunct* au funcţionat în această calitate: Petru Apolzan, Iorgu Sandu, Ion Guţă, Ioan Roşca, Cornel Silaghi, Ioan Costin, Ioan Câmpean, Veronica Bostan, Gheorghe Bodea, Richard Schuller, Maria Fanache, Hermann Schmidt, Felicia Căraus, Gheorghe Macovei, Ioan Ungureanu, Cristina Secelanu, Mihai Ungureanu, Gabriel Negrea.

Dacă ne întrebăm cum a fost cu putinţă ca liceul acesta să producă în răstimpul de aproape trei veacuri de existenţă, şi mai ales în ultimii 80 de ani, asemenea roade, cheia răspunsului credem că o putem găsi, întâi, în împrejurarea că în sufletul poporului nostru erau acumulate energii care aşteptau de mult momentul sfărâmării zăgazurilor spre a porni la opera de realizare a tuturor virtuţilor disponibile, apoi în faptul că profesorii s-au silit cu toţii să-şi îndeplinească profesiunea de credinţă, în scopul creşterii elevilor lor în duhul înţelepciunii, al credinţei şi al dragostei de muncă şi ştiinţă. Iar elevii s-au silit, unii mai mult decât alţii, să se pătrundă de acest duh, care a stăpânit şi stăpâneşte întreaga atmosferă morală a liceului.

Tinerii ieşiţi de pe băncile Colegiului Naţional „Gheorghe Lazăr", au devenit *fiecare la locul unde l-a aşezat Providenţa* - cum spunea Onisifor Ghibu - *câte un Gheorghe Lazăr al timpului său, înarmat cu tot ce-i trebuie în vederea marii bătălii pe care neamul nostru a trebuit s-o dea pentru a-şi asigura în lume un rost solid.*

În această instituţie, în perioada interbelică şi postbelică, fiecare dascăl, care a crezut că are o idee folositoare şcolii, a fost ascultat cu dragoste şi pus la lucru, şi numai din această colaborare dezinteresată, s-a ridicat prestigiul instituţiei, păstrat cu sfinţenie până-n zilele noastre.

Ar fi o aleasă cinstire, şi aceasta nu o vom putea face mai bine decât respectând îndemnul primului director al Liceului „Gheorghe Lazăr", Dr. Ioan Bunea care preluând în 1919, destinele instituţiei de la administraţia austro-ungară, cerea elevilor săi, de a aduce *„omagiul de recunoştinţă"* profesorilor pentru munca lor atât timp cât *„candela vieţii ne va călăuzi"*, aşa cum aprecia şi distinsul profesor de istorie, Silviu Ţeposu.

Opera generaţiei Marii Uniri a fost continuată până azi de către noile şi tinerele generaţii de dascăli care s-au succedat în liceu, alături de care s-au găsit multe elemente tinere, o parte din ei foşti elevi ai liceului, însufleţite, harnice, pătrunse de cea mai curată dragoste pentru şcoală şi tineretul şcolar.

Cei care cunoşteau generaţii şi generaţii de tineri învingeau într-un fel anonimatul, prin pasiune pentru munca lor de dascăl, prin ceea ce dovedeau cei mai buni elevi ai lor. Iar elevii s-au silit, unii mai mult decât alţii, să se pătrundă de acest duh care a stăpânit şi stăpâneşte întreaga atmosferă morală a Colegiului Naţional „Gheorghe Lazăr".

Identitatea de gânduri a generaţiilor noastre este un semn de bun augur, pentru generaţiile de astăzi şi de mâine ale Colegiului, care prin glasul dascălilor de astăzi se potrivesc la gând şi fapte cu principiile sănătoase, de promovare a cultului muncii şi învăţăturii: *„Profesorii institutului din epoca românească* - intuia preot prof. Dr. Ioan Stanciu - *au fost la culmea chemării lor..."*. Încă un argument că datori suntem să încrustăm pe răbojul timpului existenţa noastră în strânsă legătură cu existenţa timpurilor trecute, cu marile merite ale înaintaşilor.

Prof. VASILE MIHAI CÂMPEANU
- Colegiul Naţional „Gheorghe Lazăr" -

Tâlcuirea Evangheliei cu Sfinţii Părinţi

(Urmare din numărul trecut)

D. Pentru care pricină Evanghelistul numeşte Evanghelia sa *cartea naşterii lui Iisus Hristos?* Doar nu cuprinde numai naşterea, ci toată iconomia mântuirii neamului omenesc!

Pentru că naşterea lui Iisus este capul întregii iconomii a mântuirii, pentru că este şi începutul şi rădăcina tuturor bunătăţilor date nouă. După cum şi Moise îşi intitulează cartea sa *cartea cerului şi a pământului (Fac. 2, 4)*[1], deşi nu vorbeşte numai de cer şi de pământ, ci şi de cele ce sunt în ele, tot astfel şi Matei a dat numele cărţii sale de la capul faptelor istorisite în ea.

E. Pentru ce Evanghelistul a zis întâi: *Fiul lui David* şi apoi *Fiul lui Avraam?*

Pentru că David era pe buzele tuturora şi din pricina renumelui său, şi din pricina timpului: nu murise de mult, ca Avraam. Amândurora le dăduse Dumnezeu — şi lui Avraam şi lui David — făgăduinţa că din ei se va naşte Mântuitorul; dar Matei l-a pus în urmă pe Avraam pentru că era mai vechi, iar pe David la pus la început pentru că era viu în mintea poporului... Chiar iudeii spuneau: *oare nu din sământa lui David şi din oraşul Betleem* — de unde era David — *avea să vină Hristos? (In. 7, 42).* Nimeni nu-L numea pe Hristos Fiul lui Avraam, ci toţi Îl numeau Fiul lui David... Pentru asta deci evanghelistul Matei începe genealogia cu David, pentru că era mai cunoscut, iar pe Avraam îl pomeneşte după David. Şi pentru că a adresat iudeilor Evanghelia sa, a socotit de prisos să urce mai sus genealogia. Că aceşti doi bărbaţi erau mai cu seamă admiraţi de iudei; unul ca profet şi împărat, altul ca patriarh şi profet[30—31].

F. Pentru care pricină în grupa a treia a pus numai douăsprezece generaţii, când spune că sunt patrusprezece generaţii (1,17)?

După părerea mea, evanghelistul a socotit ca generaţie şi timpul robiei babilonice, precum şi pe Hristos Însuşi, unindu-L cu noi în totul. Evanghelistul aminteşte şi de robia babilonică; şi bine face, pentru a ne arăta că iudeii n-au ajuns mai înţelepţi nici când au fost luaţi robi. Prin urmare, oricum ai privi lucrurile, vezi că era absolut necesară venirea lui Hristos[46].

G. Pentru ce n-a amintit Matei şi de ducerea în Egipt?

Pentru că iudeii nu se mai temeau de egipteni, pe când de frica babilonenilor încă tremurau. În afară de aceasta, ducerea în Egipt era un fapt petrecut de mult de tot, pe când robia babilonică era încă vie în amintirea lor. În Egipt, apoi, nu s-au dus din pricina păcatelor lor; în Babilon însă au fost duşi tocmai din pricina păcatelor lor.

Dar dacă ai încerca să tălmăceşti şi *numele tuturor persoanelor menţionate în genealogie,* vei vedea că aceste nume cuprind în ele gânduri foarte adânci şi că ele contribuie mult la înţelegerea Noului Testament, cum sunt de pildă numele lui Avraam, Iacov, Solomon, Zorobabel; că nu la întâmplare li s-au dat lor numele acestea. Dar ca să nu par că vă plictisesc, stăruind prea mult asupra genealogiei lui Hristos, voi trece peste explicarea acestor nume şi mă voi îndrepta spre versetele următoare ale capitolului întâi.

Naşterea lui Iisus Hristos aşa a fost (1, 18). Pentru ca nu cumva la auzul cuvintelor *bărbatul Mariei (1, 16)* să-ţi treacă prin minte că naşterea s-a făcut potrivit legilor firii, află că evanghelistul, prin cuvintele ce urmează, îndepărtează un astfel de gând [48]: *logodită fiind Maria, Mama Lui* — n-a spus *Fecioara,* ci simplu *Mama,* ca să fie uşor de primit cuvântul său. Şi, după ce mai întâi îl pregăteşte pe ascultător, care credea că are să audă o naştere obişnuită şi după ce pune astfel stăpânire pe atenţia lui, îl uimeşte apoi prin anunţarea minunii, spunând: *mai înainte de a fi ei împreună, s-a aflat având în pântece de la Duhul Sfânt*[49]. Şi ca să nu bănuieşti pe ucenic că a scris aceste lucruri ca să facă plăcere Dascălului său, *aduce ca mărturie pe Iosif,* prin cele pătimite de el; parcă ar spune: «Dacă nu mă crezi pe mine şi bănuieşti mărturia mea, crede-l pe Iosif». *Iosif, bărbatul ei, drept fiind — drept* aici înseamnă virtuos în toate[51]: când săvârşeşti toate faptele de virtute; *a vrut s-o lase în ascuns* — o fecioară însărcinată nu ajungea numai de batjocura şi râsul lumii, ci era şi pedepsită de lege. Iosif n-a vrut s-o dea nici pe mâna legii, pedeapsa cea mai mare, dar n-a vrut nici s-o facă de râs, pedeapsa cea mai mică. Ai văzut bărbat filozof, lipsit de cea mai tiranică patimă, gelozia? Era aşa de puţin gelos, încât nu voia s-o supere pe Fecioară nici cu cea mai mică mustrare. A o tăinui i se părea o nelegiuire; iar a o vădi şi a o duce înaintea judecăţii însemna să o dea morţii. De aceea n-a făcut nici una, nici alta, ci s-a purtat cu Fecioara într-un chip mai desăvârşit decât poruncea legea. Că trebuia ca odată cu venirea harului, să se arate şi semnele vieţuirii celei înalte. Aceasta e pricina că şi Iosif a arătat multă filozofie: n-a învinuit-o, n-a ocărât-o, ci a vrut numai s-o lase. Deci pe când aşa stăteau lucrurile, când totul părea fără ieşire, a venit îngerul şi a dezlegat toate nelămuririle. Merită însă să cercetăm.

H. Pentru ce îngerul nu i-a spus lui Iosif totul mai înainte de a intra el la astfel de gânduri? [52]

Pentru ca nu cumva să nu creadă şi să păţească ce-a păţit Zaharia. Dacă îngerul nu i-a spus lui Iosif mai înainte, atunci pentru ce nu i-a spus Fecioara? Şi Fecioara, tot pentru aceeaşi pricină a tăcut. Era pe deplin încredinţată că logodnicul ei n-ar fi crezut-o de i-ar fi vestit un lucru atât de neobişnuit, ci l-ar fi mâniat mai mult; Iosif ar fi crezut că încearcă să-şi acopere păcatul săvârşit. Dacă ea, care avea să primească un har atât de mare, a judecat omeneşte buna vestire ce i se făcuse şi a spus: *Cum va fi aceasta, de vreme ce nu ştiu de bărbat? (Lc. 1, 34)* cu mult mai mult Iosif ar fi pus la îndoială spusele ei.

I. Pentru ce îngerul n-a făcut acelaşi lucru şi cu Fecioara? Pentru ce nu i-a adus vestea cea bună după zămislire?

Dacă îngerul n-ar fi vestit-o mai dinainte, Fecioara ar fi căzut doborâtă de durere, gândindu-se la ruşinea de oameni; că nu nădăjduia să convingă pe cineva, orice ar fi spus, că sarcina nu se datoreşte adulterului. Deci, ca să nu [53] se întâmple asta, îngerul a venit la ea înainte de zămislire. Se cădea să fie netulburat pântecele acela în care a păşit Creatorul universului! Se cădea să fie lipsit de orice frământare sufletească sufletul care a fost învrednicit să slujească unor taine atât de mari! [54] *Va naşte fiu şi vei chema numele lui Iisus* — Să nu socoteşti, Iosife, îi spune îngerul, că tu nu slujeşti tainei întrupării Fiului lui Dumnezeu, pentru că Hristos este născut de la Duhul Sfânt! Da, n-ai ajutat cu nimic la naştere, Fecioara a rămas nevătămată, dar îţi dau o însărcinare proprie unui tată, să pui nume Celui născut, fără ca asta să pângărească vrednicia Fecioarei! [56] Numele Iisus nu este nume elinesc, ci ebraic, care tâlcuit în limba greacă înseamnă Sotir, adică Mântuitor; şi se numeşte Mântuitor, pentru că *a mântuit pe poporul Său [30] de păcatele sale.*

J. Pentru ce îngerul a spus *pe poporul Său* şi n-a adăugat şi *neamurile?*

Ca să nu-l sperie deocamdată pe Iosif, care asculta aceste cuvinte. Dar un om, care pricepe Scripturile, ştie că îngerul prin cuvântul *popor* a arătat şi neamurile. Că *nu numai iudeii sunt popor al lui Hristos, ci toţi care se apropie de Hristos şi primesc învăţătura Lui* [57].

K. Pentru ce nu S-a numit *Emanuel,* ci *Iisus Hristos?*

Îngerul n-a spus *vei chema* ci *vor chema,* adică în acest text numele Emanuel este dat de faptele săvârşite de Hristos. Că are obicei Scriptura să numească pe cineva nu cu numele său, ci cu faptele săvârşite de el. De aceea cuvintele *îl vor chema Emanuel* nu înseamnă decât că vor vedea că Dumnezeu este cu oamenii[2][68].

Şi a luat pe Maria, femeia lui — Ai văzut că evanghelistul numeşte pe Fecioară mereu *femeia lui?* Face acest lucru pentru că nu vrea să descopere deocamdată taina aceea, îndepărtând bănuiala cea rea[70]. N-ar fi numit-o aşa, dacă era o stricată. Cuvântul *femeie* înseamnă aici logodnică [55]. *Şi luând-o, n-a cunoscut-o până ce a născut pe Fiul ei Cel Întâi Născut* — cuvântul *până* nu l-a folosit aici evanghelistul ca să bănuieşti că a cunoscut-o după ce a născut pe Fiul ei, ci ca să afli că Fecioara era fecioară înainte de naştere.

L. Dar atunci pentru ce a mai pus cuvântul *până?*

Adeseori Scriptura obişnuieşte să facă asta, folosind cuvântul când e vorba de timpuri nedeterminate. De pildă: când a fost vorba de corabia lui Noe de pe timpul potopului a spus: *corbul nu s-a mai întors până ce nu s-a uscat pământul,* cu toate că nici după aceea nu s-a mai întors. Vorbind despre Dumnezeu, Scriptura spune: *din veac şi până-n veac eşti Tu;* dar prin aceste cuvinte nu pune hotare existenţei lui Dumnezeu[3]. Tot astfel şi în textul din Evanghelie, Matei a spus *până* ca să ne arate că Fecioara a fost fericită înainte de

(Continuare în pag. a 6-a)

DANIEL POPA,
student teolog, anul III

Mihai Eminescu şi Anton Pann

Încă din vremea anilor de şcoală, în bibliotecile cu care a venit în contact, fie şi numai din *Lepturariul rumînesc* al lui A. Pumnul, M. Eminescu a cunoscut bucăţi literare din opera lui Anton Pann (1796—1854). Interesul lui pentru patrimoniul popular explică şi admiraţia şi preţuirea de care s-a bucurat acesta în ochii poetului *Epigonilor:*

S-au dus toţi, s-au dus cu toate pe o cale ne-nturnată
S-a dus Pann, finul Pepelei,
cel isteţ ca un proverb.

Iar în vremea cât a funcţionat ca director la Biblioteca Centrală din Iaşi, el a încercat să achiziţioneze cartea *Fabule şi istorioare* de Anton Pann, Bucureşti, 1847, specificând că *„scrierile lui Pann au devenit rare".*

În *Curierul de Iaşi* (1876), poetul a reprodus din A. Pann: *Norocul şi Mintea* din *Fabule şi istorioare* şi *Povestea Prostului* din *O şezătoare la ţară sau Călătoria lui Moş Albu.*

De asemenea, în ziarul *Timpul* din Bucureşti, a reprodus întinse extrase din opera lui A. Pann, popularizând-o, în vara anului 1878 şi mai târziu, sub titlul: *„File din Povestea vorbei"* de Anton Pann, în special, din *Fabule şi istorioare* şi *O şezătoare la ţară...,* toate pentru a forma gustul şi simţul estetic şi moral al cititorului. El a sesizat că opera lui A. Pann îndeplineşte aceste calităţi.

Poetul a păstrat asupra sa, încă de la Iaşi, opera lui A. Pann, probabil proprietatea lui M. Pompiliu, întrucât acesta i-o cere printr-o scrisoare a Veronicăi Micle (din 19 oct. 1879): *„M. Pompiliu a zis: «Să nu umbli cu şahăr mahăr şi să-i trimeţi pe Anton Pann».*"

Într-un articol din *Timpul* (1880), poetul a scris: *„Oricare din noi lesne va pricepe că Anton Pann e un scriitor naţional într-adevăr (...)",* situându-l alături de P. Ispirescu şi I. Creangă, iar în alt articol îl numeşte *„sănătosul Anton Pann".*

În cadrul *„Junimii"* bucureştene din casa lui T. Maiorescu (str. Mercur nr. 1), dar, mai ales, în casa soţilor Mite şi Wilhelm Kremnitz, I.U. Jarnik, filolog ceh, specialist în romanistică, care s-a ocupat şi de limba, literatura şi folclorul românesc, publicând, printre altele, împreună cu A. Bârseanu: *Doine şi strigături din Ardeal* (1885), a scris în *Drumul pe care am mers* (1909) că în vara anului 1879 a cunoscut pe *„Alecsandri, Eminescu, Haşdeu, Ispirescu, Slavici şi alţii".* M. Eminescu l-a îndemnat chiar pe romanistul ceh *„să scrie o lucrare despre Anton Pann şi se oferise să-i împrumute culegerea de proverbe a lui Golescu".* Iar P. Ispirescu i-a comunicat lui I.U. Jarnik că a primit de la poet colecţia de proverbe a lui Iordache Golescu: *„... dobândind de la d. Eminescu colecţia de zicături ale Golescului, m-am silit să le copiez, ceea ce am şi făcut".* De altfel, M. Eminescu, în mai multe rânduri, în activitatea lui ziaristică, a făcut apel la poveştile acestuia.

Şi într-adevăr o poveste din ziarul *Timpul,* VII, 1882, nr. 165, 31 iulie, p. 1; articol editorial: *Bucureşti, 30 iulie 1882,* începea astfel: *„Anton Pann ne spune povestea / din O şezătoare la ţară sau Călătoria lui Moş Albu / despre un bărbat gelos (...). Bărbatul, cam cocoşat şi nu tocmai drăgălaş (...)"* etc., poetul ţintind spre un ţel politic, întrucât schimbările de persoane în guvernul liberal, atâta vreme cât *„fantele de cupă a urmat craiului de treflă, ca-ntr-un joc de cărţi (...), pentru că valori negative au fost înlocuite prin valori negative",* nu prezintă nici o importanţă şi nu însemnează nimic.

„Astea se vorbesc: — adaugă poetul spre sfârşitul articolului — *de prin lume adunate şi iarăşi la lume date — relata referentes — le dăm şi noi oricui o pofti să le povestească mai de-*

parte, ca să treacă ca căscatul din om în om (...)".

Articolul poetului a fost comentat şi de alte câteva ziare ale vremii, ceea ce arată că influenţa scrisului eminescian în presa de atunci era însemnată. E de remarcat, în acest articol, hazul de bună calitate.

Poetul, de altfel, a invocat de mai multe ori pe Nastratin Hogea din *Povestea vorbei* de Anton Pann pentru situaţii şi întâmplări din viaţa politică. Apelul la poveştile lui Anton Pann, felul cum poetul arată cazuri concrete, scoţând în relief ridicolul acţiunilor politice, generează satira ascuţită la adresa schimbărilor ministeriale.

Despre acest articol menţionăm aici şi mărturia lui Mozes Gaster care e şi ea edificatoare: *„... îmi amintesc o zi — cred că eram acolo* [în redacţia ziarului *Timpul* de pe Calea Victoriei din Bucureşti] *cu Slavici — când a fost adus un număr de ziar, cu o poveste luată din Anton Pann: Povestea celor trei cocoşaţi, iar el* [M. Eminescu] *râdea ca niciodată".*

Deghizat sub pseudonime *(Censor, Fantasio, Harţag)* M. Eminescu a publicat în *Timpul* o serie de cronici bucureştene, un fel de momente şi schiţe eminesciene, apelând uneori la arsenalul paremiologiei populare, scriind la un moment dat: *„De prin lume adunate şi iarăşi la lume date, zice Anton Pann despre poveştile lui: tot aşa zice şi Fantasio despre cronicile sale",* dovadă că pseudonimul îi aparţine, atât de disputat mai demult între d. D. Vatamaniuc şi Marin Bucur. În alt articol aminteşte zicala: *„... se potriveşte ca nuca în perete şi ca sarea-n ochi, ar zice povestea vorbei"* ori: *„... de la Anadan-Babadan cum ar zice povestea vorbei".*

Prin opera sa, A. Pann a exercitat o sensibilă influenţă asupra unor poezii eminesciene. Populărul cântec al acestuia:

Sus pe cer cum este luna,
Aşa eşti pe pământ una,

a fost cunoscut de poetul *Luceafărului.* De altfel multe din versurile de dragoste, scrise de primii noştri poeţi, au circulat sub forma cântecelor de lume, colportate de lăutari. M. Eminescu a transcris multe dintre acestea în colecţia sa de literatură populară. Cea mai sugestivă este *Ah, noroc, noroace,* din care a tors nu numai firul gingaşului sonet *Iubind în taină,* transpunându-l într-o altă versificaţie şi îndreptându-l către Veronica Micle.

Opera lui A. Pann reprezintă, cum a remarcat şi poetul: *„spiritul şi viaţa târgoveţilor",* iar acesta sublinia că:

Pe lângă sătene
S-a pus şi din oraşene.

înrâurindu-i opera, nu numai prin paremiologia populară (clasificarea proverbelor), ci şi prin *Noul Erotocrit,* din care M. Eminescu a reţinut numeroase motive poetice, precum poezia: *De-ar fi fost mijloc şi ar fi putinţă,* pe care a reluat-o într-un nou tipar în: *De-ar fi mijloace.* Poezia figurează şi în opera lui C. Conachi, căci, în fond, e traducerea poeziei lui Atanasios Hristopoulos şi a circulat ca un cântec de lume, datorită lăutarilor, care au influenţat pe poeţii timpului. Astfel l-a influenţat şi pe M. Eminescu.

Anton Pann a tradus poezia *Dorinţă arzătoare* de A. Hristopoulos în *Noul Erotocrit.* Versurile de acolo:

Areti era numită, nume
scump, nepreţuit,
La talentele ei date, foarte
frumos potrivit.
Era văzut că natura toată
puterea şi-a pus
Decât oricare frumoasă să
o facă mai presus

au avut ecou în *Povestea codrului:*

Mi-a părea cum că natura
Toată mintea ei şi-a pus,
Decât orişice păpuşă
Să te facă mai presus.

Scriitor, folclorist şi muzician, Anton Pann a fost cântăreţ de strană, profesor de muzică şi editor. A prelucrat în mod original motive folclorice româneşti, orientale şi balcanice. În lucrările muzicale a adaptat linia melodică grecească textului românesc în *Cântece liturgice,* fiind şi teoretician al muzicii psaltice. A publicat aproape o sută de broşuri cu povestiri, snoave în versuri, cântece bahice şi erotice, cântece de lume, fabule şi istorioare, literatură paremiologică etc., aşa încât M. Eminescu l-a preţuit în mod deosebit.

GRAŢIAN JUCAN

ANUNŢ

În urma hotărârii Consiliului Arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, preţul unui abonament anual la „Telegraful Român", pe anul 2000, este de 50 000 lei, iar al „Revistei Teologice" de 80 000 lei. Banii se vor vira obligatoriu în contul nr. 2511.1-61.1/ROL B.C.R. Sibiu.

Lupta pentru episcop român la Arad

În anul 1999 s-au împlinit 170 de ani de când pe scaunul episcopal al Aradului s-a urcat, în 1829, primul episcop român. Până în acest an, arădenii nu avuseseră nici un episcop care să fie român, ci numai episcopi sârbi. Ultimul episcop sârb la Arad a fost Pavel Avacumovici (1786—1816), în timpul căruia românii îndrăznesc, în vara anului 1814 să roage pe împăratul de la Viena, Francisc I, prin mijlocirea lui Dimitrie Ţichindeal şi a episcopului unit de la Oradea, Samuil Vulcan, ca după moartea sa, „să li se dea episcop de neam român, cu sângele şi inima românească". Toată acţiunea rămâne fără rezultat. Petiţii la Viena pentru dezrobirea ierarhică au mai fost destule, până ca, în sfârşit în 1829, conducerea Episcopiei Aradului să se afle în mâinile unui român, Nestor Ioanovici.

Se născuse în Făgăraş, unde anume nu ştim, numai că anul naşterii sale a fost 1766 sau 1767, primind numele de botez Nicolae. De tânăr ajunge orfan de tată, ceea ce o determină pe mama sa să se mute la Braşov, de unde era ea de origine. Aici la Braşov îşi va fi trăit copilăria Nicolae Ioanovici împreună cu cele două surori ale sale. Atingând vârsta adolescenţei este îndemnat să urmeze negustoria, trăind pentru o vreme în apropierea vestitului negustor braşovean, Hagi Mihai Vilara. În 1789 se înscrie la gimnaziul evanghelic din Pojon (Bratislava), urmează teologia la Carlovit, după care, la 34 de ani, se călugăreşte sub numele de Nestor.

Când Nicolae Ioanovici se pregătea să intre în teologie, episcopul ortodox al Aradului, Gherasim Adamovici murise (13 aprilie 1796); şi cu aceasta, din partea ardelenilor se punea problema de succesiune la episcopat, cu gândul la un candidat român. Făgărăşenii se adresează în acest sens mitropolitului de la Carlovit, Ştefan Stratimirovici (1790—1837). Acesta le răspunde binevoitor să mai solicite acest lucru, însă răspunsul concret pe care-l aşteptau românii nu va mai sosi. În 1802 cererile lor se îndreaptă din nou către Stratimirovici, cerându-i-se de această dată ca să facă tot posibilul să li se dea ca episcop Nestor Ioanovici: „că noi din patrioţii noştri români neuniţi, pe alţii de darul arhieriei aşa vrednic nu aflăm". Ca urmare a acestor cereri, la 19 septembrie 1810, se ţine la Turda un sinod de alegere pentru episcop la Sibiu, la care Ioanovici, pe atunci arhimandrit în Carlovit şi egumen al mânăstirii Bessenovo (Beşeneu), primeşte 16 voturi, situându-se cu acest număr pe locul al treilea printre ceilalţi candidaţi (Nicolae Huţovici, Ioan Moga).

În faţa numirii lui Nestor Ioanovici ca episcop stătea un obstacol concretizat în persoana episcopului unit, Samuil Vulcan. Acesta se simţea dator faţă de înaintaşul său, Ignatie Darabant, să poarte antipatie faţă de Ioanovici. Iată de fapt ce se întâmplase: Darabant a fost pârât cum că a obligat prin diferite mijloace pe ţăranii din Rogoz şi Prisaca (din jurul Beiuşului) să îmbrăţişeze uniaţia. Pentru a cerceta situaţia s-a întocmit o anchetă din care făcea parte şi românul Nestor Ioanovici. Acesta, când a văzut că ţăranii satelor amintite îl susţin pe Darabant, negând că ar fi fost siliţi să treacă la uniaţie, ar fi exclamat indignat: „dacă voi sunteţi creştini (adică cei din Rogoz şi Prisaca), atunci şi turcii sunt creştini". Vulcan va face tot posibilul ca Ioanovici să nu poată ajunge pe scaunul episcopal din Sibiu sau din Arad. În acest sens, peste o lună de la sinodul de la Turda (19 septembrie / 1 octombrie 1810) Vulcan cere Curţii din Viena numirea lui Moga ca episcop, denigrând în acelaşi timp pe celălalt candidat, Nicolae Huţovici, protopopul Hunedoarei şi bineînţeles pe Ioanovici despre care zice că împlineşte planurile mitropolitului Stratimirovici.

Însă pe lângă duşmănia lui Vulcan, Ioanovici avea de partea sa pe unii dintre baronii şi nobilii din Făgăraş şi Braşov, care înaintează o cerere mitropolitului de la Carlovit, prin care cer numirea lui ca episcop la Sibiu. Stratimirovici va recunoaşte deschis în sinodul electoral din vara anului 1816, pentru dieceza Aradului, că preferă numirea lui Ioanovici la Sibiu şi numai în cel mai rău caz la Arad.

La 13 august 1815 moare episcopul Aradului, Pavel Avacumovici, iar la trei zile după aceasta, adică pe 16 august, ca administrator al episcopiei Aradului este numit comitele Antonie Brancovici, arhimandrit în Hopovo. Mitropolia Carlovitului cere în acest sens împăratului de la Viena „să întărească" această numire, dar împăratul pretinde alt administrator, care să ştie limba română. Astfel mitropolitul propune trei persoane, dintre care împăratul confirmă ca administrator pe Procopie Bolici, arhimandrit şi el la mânăstirea Racovaţ, înaintea lui fiind pentru scurt timp, Pavel Kengelatz, de la mânăstirea „Sf. Gheorghe". Aşadar toţi administratorii sedisvacanţei de 14 ani (1815—1829) la Arad, au fost sârbi; care în viitor se vor arăta şi serioşi concurenţi ai lui Nestor Ioanovici la scaunul de episcop.

Dar să ne întoarcem puţin în timp: în mai 1814, Pavel Avacumovici fiind încă în viaţă, românii sub conducerea lui Dimitrie Ţichindeal, ajutaţi de episcopul Vulcan, fac demersuri, aşa cum am spus la începutul expunerii noastre, pentru a-şi alege un episcop naţional şi, aşa cum am văzut, împăratul se declară de acord. Dar procancelarul Kohary din consiliul de război şi Rhedey, prefectul Bihorului, ţin partea sârbilor. Se întâmplă însă un lucru interesant: episcopul Vasile Moga, guvernatorul Ardealului — Gheorghe Banffi şi Rhedey, primesc mandat de la Kohary să facă „candidări secrete", cu privire la scaunul episcopal din Arad. Episcopul Vasile Moga propune şapte persoane: Nicolae Huţovici, Moise Fulea, Ioan Moga, Radu Tempea, Anghel Iancovici (Taurovici) şi Ignatie Cărăbeţ. Rhedey la rândul lui, propune şi el cinci persoane: Iosif Putnik, Moise Manuilovici, Nestor Ioanovici, Ştefan Atanasievici şi Procopie Bolici.

Deocamdată, Francisc I nu decide nimic în această cauză, ci doar îi cere lui Stratimirovici să se gândească la cine îi va urma în scaun lui Avacumovici. În august 1815, ca urmare a morţii episcopului de la Arad, între români şi sârbi începe lupta pentru a asigura scaunul episcopal pe seama unei persoane din neamul lor. Această agitaţie îl face pe Rhedey să vadă dificultatea susţinerii lui Ioanovici şi, prin urmare, să se opună şi el numirii acestuia.

Pe data de 10 iunie 1816, la cererea împăratului se va ţine un sinod electoral sârbesc. Comisarul împărătesc al acestei adunări primise instrucţiuni secrete, anume, ca să insiste să fie ales un român ca episcop al Aradului. În acest sens, mitropolitul alege pe lângă candidaţii săi sârbi şi doi români (pe Ioanovici şi pe Bălăşescu — arhimandrit în Bucovina). Sinodul în frunte cu Stratimirovici, cum lesne ne putem da seama, nu a fost de partea românilor, susţinându-l pe Iosif Putnik, însă fără ca acesta să fie numit episcop. Contra acestui sinod s-a demonstrat energic, dar totul a fost în zadar.

Arădenii se vor putea bucura de prezenţa unui episcop român în scaunul lor abia la 24 octombrie 1829, când cel după care stăruiseră atâta, Nestor Ioanovici, le devenea păstor sufletesc.

Chiar dacă păstorirea primului episcop român la Arad a fost scurtă, de abia trei luni şi jumătate (Ioanovici moare la 9/21 februarie 1830), importanţa ei este mare. Până la el credincioşii din Eparhia Aradului nu cunoscuseră „păstor" cu suflet şi simţire românească. Datorită „inteligenţei" acelei părţi în frunte cu Dimitrie Ţichindeal şi Moise Nicoară, care au bătut de multe ori drumul Vienei, visul lor s-a împlinit.

Masterand,
MARIUS EPPEL

Martirele Ortodoxiei în Transilvania

(Urmare din pag. a 4-a)

bătrâneţe, căci pătimise destul pentru credinţa sa. De asemenea, putem să o amintim pe soţia făgărăşeanului Ioan Oancea, şi el întemniţat, care nu avea voie să îşi viziteze soţul, neştiind ce se petrecea cu acesta. Alte femei au fost nevoite să se refugieze, părăsindu-şi casele în faţa urii nestăvilite a prigonitorilor.

Multe din aceste batjocuri şi samavolnicii săvârşite împotriva ortodocşilor, preoţi sau mireni, au rămas peste veacuri în plângerile şi memoriile adresate de ei mitropolitului sârb din Carlovit, căruia îi cereau protecţia. Aceste plângeri, păstrate până astăzi, au ca semnatare şi femei. Un exemplu în acest sens este petiţia românilor ortodocşi din Făgăraş, adresată la 28 noiembrie 1747, mitropolitului sârb, semnată printre alţii şi de: preoteasa Marica, Eva Prăf, Maria Radului, Maria Doboş, Maria Băduleasă. Şi pe această cale femeia română din Ardeal a luptat pentru Ortodoxie.

Cunoscute cu numele sau rămase în anonimat, acestea sunt martirele Ortodoxiei, martiriul lor constând în aşteptarea îndelungată, adeseori zadarnică, în jertfelnicia lor şi nu în ultimul rând în suferinţele trupeşti şi mutilarea sufletească la care au fost supuse. Niciodată însă nu au disperat, ci au suportat soarta cea mai grea pentru credinţa ortodoxă, pentru Dumnezeul lor şi al înaintaşilor lor.

Nu putem trece cu vederea suferinţele colective ale ţărăncilor din satele româneşti din ţinuturile sibiene. Astfel, 16 femei din Poiana Sibiului, au fost închise 14 săptămâni în timpul iernii pentru că au intervenit în favoarea preotului ortodox din sat, care a fost prins şi chinuit de oamenii protopopului unit din Armeni.

Exemplar este curajul femeilor din Colun, jud. Sibiu, care s-au hotărât să recupereze biserica ortodoxă din localitate, luată cu forţa de protopopul unit Lascu, deşi toată suflarea satului declarase că nici nu mai vrea să audă de unirea cu catolicii. Atunci când bărbaţii au fost reduşi la tăcere din cauza măsurilor represive ale guvernului, ele s-au dovedit a fi conştiente de datoria lor şi în dimineaţa unei duminici de decembrie, în 1759, au obţinut cheile bisericii din mâinile protopopului Lascu, care slujea singur utrenia. Pedeapsa nu a întârziat. În dimineaţa zilei de 21 ianuarie 1760, au fost aduse la Sibiu zece din aceste femei, căci protopopul unit ceruse satisfacţie pentru onoarea-i lezată. Deşi au recunoscut totul, ele au fost supuse unei bastonade în piaţa publică a oraşului. Unele au fost pedepsite cu 12, altele cu 15 lovituri de bici, oferind o privelişte ciudată şi nemaivăzută locuitorilor urbei. „Sângele va fi ţâşnit cu putere din corpurile lor plăpânde şi un vaiet dureros se va fi împrăştiat din pieptul celor zece femei martire" (Silviu Dragomir, *Istoria desrobirii religioase a românilor din Ardeal în secolul XVIII*, vol. II, Sibiu 1930, p. 151).

Printre zecile de schituri din lemn aflate pe teritoriul Transilvaniei, arse din ordinul generalului austriac Adolf Bukow după 1761, se vor fi năruit şi unele ridicate prin jertfa unor femei, a unor monahii, care, râvnind la o viaţă desăvârşită, au părăsit tumultul lumii retrăgându-se în adâncul codrilor, în locuri ferite de pasul omenesc, pentru a se ruga pentru lume şi pentru mântuirea ei. În faţa prigonitorilor au fost nevoite să îşi părăsească sihăstriile ce au căzut rând pe rând pradă focului.

Nici necazul, nici strâmtorarea, nici prigoana, nici primejdia, nici stăpânirea lumească, nu au reuşit să le despartă pe femeile a căror memorie am evocat-o, de dragostea lui Dumnezeu cea întru Hristos Iisus, (Cf. Rom., 8, 35), de credinţa ortodoxă şi de Biserica neamului. Înaintea acestor martire, înaintea acestui eroism grandios şi a acestui nobil sacrificiu, trebuie să ne plecăm fruntea.

Dimitrie Cantemir

(Urmare din pag. a 3-a)

depăşeşte limitele cunoaşterii materiale.

În *„Descrierea Moldovei"*, în partea a III-a a acestei lucrări, Cantemir face afirmaţia că în timpul lui Constantin, fiul lui Constantin cel Mare, ambele Dacii îşi aveau arhiereii lor, chiar dacă mulţi poate au urmat steagul lui Hristos cu mult înainte (perioada persecuţiilor).

În anul 1722 i-a apărut lucrarea *„Sistema religiei mahomedane"*; ţinând cont de această lucrare, cât şi de unele afirmaţii pe care le face la adresa romanocatolicismului, a protestantismului, dezvoltând în *„Loca obscura..."* contrar viziunilor protestante, cultul sfinţilor, a moaştelor, învăţătura despre icoane, despre Maica Domnului, putem să-l vedem pe Dimitrie Cantemir şi în postura celui care face teologie comparată.

Dacă i-am cere domnitorului moldovean să ne trimită de acolo, de unde se află acum, un cuvânt care să ni se potrivească fiecăruia, acela ar fi, poate: *„Fii orb, mut şi surd la poftele lumii!"* (cap. I — *Divanul sau gâlceava înţeleptului cu lumea).*

Originalitatea scrierilor lui Dimitrie Cantemir provine cu siguranţă şi din parafrazarea în cadrul ştiinţei şi filosofiei veacului său a referatului biblic.

Strădania domnitorului moldovean e cu atât mai însemnată cu cât spre sfârşitul secolului al XVII-lea asistăm la o tensiune confesională care impune o redefinire a atitudinii faţă de sacru, împotriva tendinţelor occidentale, care îndemnau la o tatonare a domeniului profan.

Ca români şi creştini ortodocşi în acelaşi timp, nu avem voie să uităm că, sub cupola bisericii Sfinţii Trei Ierarhi, îşi doarme somnul de veci din 1935 când i-au fost aduse osemintele de la Moscova, împăcat cu Dumnezeu, cu sine însuşi şi cu glia părintească, nu numai un om de stat, un umanist de talie europeană, ci şi un luminat teolog.

Dacă turcii şi grecii din Constantinopolul de astăzi nu uită să arate pelerinilor aflaţi în Fanar, că acolo este locul unde a stat Dimitrie Cantemir, sau că acolo este clădirea unde a studiat, cu atât mai mult nu avem noi dreptul să uităm acest lucru.

Bibliografie:

1. Dimitrie Cantemir — *Divanul sau gâlceava înţeleptului cu lumea,* Editura Minerva, Bucureşti, 1990.
2. Dimitrie Cantemir — *Descrierea Moldovei,* Tipografia Curţii, Bucureşti, 1875.
3. Pr. Doctorand Vasile Mihoc — *Sfânta Scriptură în opera lui Dimitrie Cantemir,* Studii Teologice, nr. 5—6, 1973.
4. Adrian N. Popescu — *Dimitrie Cantemir — un mare cărturar umanist român,* Glasul Bisericii, nr. 9—10, 1973.
5. Prof. N. Chiţescu — *Ortodoxia în opera lui Cantemir,* Glasul Bisericii, nr. 9—10, 1973.

Tâlcuirea Evangheliei cu Sf. Părinţi

(Urmare din pag. a 5-a)

naşterea Prunculuiţ cât priveşte timpul de după naştere, l-a lăsat pe seama gândirii tale. Matei ţi-a spus numai ceea ce era de neapărată trebuinţă să afli, anume că Fecioara a rămas fecioară *până* la naştere; iar ceea ce-i o consecinţă firească şi evidentă a spuselor sale, a lăsat-o pe seama conştiinţei tale: că Iosif, care era un om drept, n-ar fi vrut cu nici un preţ să o cunoască nici după naşterea Fiului ei, când ştia că era o Mamă, care a fost învrednicită de o naştere nouă şi străină. Dacă ar fi cunoscut-o şi ar fi avut-o ca femeie, pentru ce Domnul o încredinţează ucenicului (In 19, 26) ca pe o femeie fără apărare, care nu are pe nimeni?

L. Atunci pentru ce Iacov şi cei dimpreună cu el sunt numiţi fraţii lui Hristos? [70].

Aşa precum şi Iosif a fost numit bărbatul Mariei. Au fost puse multe văluri pentru ca să se acopere pentru moment o naştere ca aceasta.

Nu v-am spus toate acestea numai ca să le auziţi, ci ca să şi imitaţi... ca nimeni să nu-şi piardă nădejdea, chiar dacă până acum a dus o viaţă plină de păcate, ca, după ce aţi primit mila şi harul lui Dumnezeu, să nu vă puneţi nădejdea în altcineva, ci în virtutea voastră [71]. Să nu stăm, dar, cu gura căscată aşteptând ajutor de la alţii [72]; dacă ne trândăvim nu ne vom putea mântui nici cu rugăciunile altora. Nu vă spun asta ca să nu ne mai rugăm sfinţilor, ci ca să nu ne trândăvim, şi nici cuprinşi de lenevie şi de somn să rugăm pe alţii să facă ce trebuia să facem noi" [73].

---

1. Se ştie că Sf. Ap. Matei a imitat, în exprimarea sa, textul Septuagintei; astfel atât *cartea neamului lui Iisus Hristos (Mt. 1, 1),* cât şi *obârşia cerului şi a pământului (Fac. 2, 4)* redau aceeaşi expresie din limba greacă; (biblos geneseos, care înseamnă *cartea facerii* sau *cartea naşterii*; apostolul a arătat prin aceasta că precum *Facerea* descrisese naşterea cerului şi a pământului, tot astfel şi el va descrie în Evanghelia sa naşterea din nou a lumii şi a omului care începe cu iconomia Întrupării/Naşterii Cuvântului (cf. 1, 18: *naşterea/genesis lui Iisus Hristos).*
2. (Ib. ebr.) Em=cu, anu=noi, el=Dumnezeu.
3. Cf. Ps. 109, 1.

In memoriam — PĂRINTELE DOMETIE

O punte de legătură

Un eveniment semnificativ care a avut loc în 10 octombrie 1999 într-o localitate din Judeţul Brăila, justifică apariţia acestor rânduri.

În 6 iulie 1975 a trecut pe neaşteptate pragul spre „dincolo", senin şi încrezător, în viaţa care continuă chiar şi atunci când i se rupe firul, Părintele Dometie Manolache de la Râmeţi. „Telegraful Român" din acel an vorbea de „O plecare timpurie", a aceluia despre care părintele Stăniloae spunea: „S-a dus un erou al credinţei, un suflet de mare sfinţenie şi puritate".

O succintă schiţă biografică a Părintelui Dometie, va aduce o completare fericită a evenimentului amintit şi totodată o explicare a titlului propus.

Era în 13 octombrie 1924, ajunul Cuvioasei Parascheva, când a văzut lumina zilei în Mărculeştiul Buzăului pruncul Stelian, din părinţi ţărani, Ioan şi Filofteia. Cele 6 clase primare le-a făcut în comuna Târlele — Filiu, Judeţul Brăila. Acest sat a luat fiinţă din colonişti veniţi din Judeţul Buzău, din comunele Bălăneşti şi Păltineni — Nehoiu, cu ocazia împropietăririlor făcute după primul război mondial 1916—1918. A urmat cursurile secundare la Seminarul „Chesarie Episcopul" din Buzău între anii: 1937—1944, ani grei şi plini de necazuri. După absolvirea Seminarului, cu calificativul maxim, s-a înscris în acelaşi an 1944 la Facultatea de Teologie din Bucureşti. În anii de studenţie leagă prietenii cu numeroşi studenţi, printre ei, cel mai apropiat fiind studentul Leonida Plămădeală. S-a închegat între ei un fel de frăţie de cruce, în cea mai bună accepţie a cuvântului, frăţie ce va lumina de-a lungul anilor şi după terminarea Institutului Teologic. Într-o seară frumoasă de primăvară, aflaţi singuri în sala de studiu, pe când ceilalţi erau plecaţi în oraş, după aprinse discuţii, în care frumuseţea sufletului se oglindea în formularea idealului de viaţă, cei doi au jurat ca nimic să nu-i abată de la slujirea, până la Jertfă a lui Dumnezeu şi a Bisericii Sale sacerdotale. Acest legământ tainic şi înflăcărat a fost respectat de ambii studenţi ce vor îmbrăca haina monahală, devenind păstori de suflete. La mânăstirea Prislop, la 14 septembrie 1949, se tunde în monahism deodată cu colegul în studenţie Leonida Plămădeală, primind numele de Dometie şi respectiv Antonie, în prezent cel de al doilea fiind Î.P.S. Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului.

În definirea acestei perioade este important a aminti cuvintele Î.P.S. Dr. Antonie Plămădeală, care face o sinteză cuprinzătoare: „Biografia Părintelui Dometie, în imaginea mea, se reduce la câteva elemente şi anume la acelea în care am fost în imediata lui apropiere, în adolescenţă şi în primii ani ai maturităţii. Aşa cum se întâmplă firesc şi cum ziceau latinii, pares cum paribus facillime congregator / cei asemenea se adună uşor cu cei asemenea/ ne-am împrietenit uşor şi tainic. Am descoperit în el o anumită curăţenie sufletească, om fără vicleşug, frizând adesea naivitatea, în sensul cel bun al cuvântului, o capacitate rară de dăruire imediată nevoilor celor dimprejurul lui şi ceea ce era remarcabil, o disponibilitate de început de eră creştină pentru misiune, pentru jertfă... Părintele Dometie a mai rămas la Prislop până când mânăstirea s-a transformat în mânăstire de maici. Apoi a plecat şi cu zel misionar, în cele din urmă şi-a alcătuit propria lui obşte de maici, ajungând cu ele la Mânăstirea Răteşti din Eparhia Buzăului şi apoi la mânăstirea Râmeţ din Transilvania, pe care a găsit-o aproape părăsită". (Lumină Lină, 1993, pag. 7). În legătură cu vasta sa activitate tot Î.P.S. Dr. Antonie spune: „A fost un om de acţiune, dar în acelaşi timp un om de rugăciune, un filocalic. S-a format la umbra filocaliei care tocmai se tipărea în 1946, şi era un tainic al „Rugăciunii isihaste pe care o preda maicilor şi laicilor, cu grija de a o înrădăcina în practica de toate zilele, potrivit cu tradiţia cea mai autentică ortodoxă, şi nu ca un exerciţiu mecanic, cum înţelegeau unii şi cum o mai confundă şi astăzi cu unele exerciţii orientale... Ducea o viaţă aspră, se purta cu simplitate şi nu păstra niciodată mai multe rânduri de haine. Dacă întâlnea oameni necăjiţi le dădea cojocul din spinare, ciorapii şi chiar încălţările. În amintirea celor care l-au cunoscut şi a celor care l-au avut ca duhovnic, Părintele Dometie, pleacă prea devreme, n-a murit, ci continuă să le fie prieten şi duhovnic" (Ibidem, pag. 14).

În rândul celor care l-au cunoscut, apreciat şi iubit pe Părintele Dometie se numără şi P.S.S. Dr. Casian Crăciun, Episcopul Dunării de Jos. Acest lucru îl atestă o hotărâre a Prea Sfinţiei Sale, care a mişcat până la lacrimi pe consătenii Părintelui Dometie din localitatea Târlele — Filiu. Iată despre ce este vorba:

În cel de-al II-lea război mondial când pe câmpurile de luptă mii şi mii de români s-au jertfit pentru apărarea Ţării şi biruinţa Crucii, localitatea Târlele — Filiu din judeţul amintit şi-a adus obolul de sânge pentru obţinerea acestui sfânt ideal. În cinstea acestor eroi, pentru fixarea lor în timp, s-a ridicat un frumos şi sobru monument prin grija familiei Gina şi Tudor Iconaru, a Doamnei Marin Mărioara, a localnicilor acestui sat şi nu în ultimul rând a familiei Părintelui Dometie.

În data de 10 octombrie 1999 a avut loc sfinţirea acestui monument. A fost o serbare de inimă şi de simţire românească rar întâlnită prin acele părţi. La ora 9 când P.S.S. Episcop Casian a intrat în localitate, Garda de Onoare, avându-l în frunte pe Domnul General al Corpului VIII — armată, Nicu Apostu, împreună cu Domnul Primar Oprişan Teodor, a prezentat onorul. Urmează ritualul dezvelirii şi sfinţirii Monumentului cu depunerea coroanelor. Prea Sfinţitul Casian, Episcopul Dunării de Jos, ţine o cuvântare solemnă. Se omagiază eroii, pornind de la cuvintele înscrise pe monument: „Eroi au fost, eroi sunt încă", apoi Prea Sfinţitul aduce un elogiu de suflet consătenilor din şi în mijlocul cărora s-a ridicat Părintele Dometie, ca într-un final entuziasmant să spună: „Propun ca de azi înainte localitatea Târlele — Filiu să poarte numele „Părintele Dometie", fiu al acestui sat, care printr-un zel patriotic şi misionar deosebit *este o punte de legătură* între Ţara Românească şi Transilvania, unde şi-a desfăşurat cea mai mare parte a activităţii sale... Locuitori ai acestui sat, fiţi mândri că din mijlocul vostru s-a ridicat un asemenea om".

Apoi, printre alţii a luat cuvântul Domnul Primar Oprişan Teodor, care a făgăduit Prea Sfinţitului Părinte Episcop şi locuitorilor satului că împreună cu Consiliul Local vor lua în discuţie această propunere bine venită şi că vor căuta să o ducă la bun sfârşit.

A urmat apoi săvârşirea Sfintei Litughii oficiată de Prea Sfinţitul Episcop Casian înconjurat de un sobor important de preoţi, printre care şi toţi preoţii din familia Părintelui Dometie Manolache.

Ziua de 10 octombrie 1999 s-a înscris ca o filă de istorie de primă mărime pentru locuitorii satului amintit. Prea Sfinţitul Episcop Casian a încheiat această sfântă şi solemnă zi cu cuvintele: „E vorba aici, de Pronia Lui Dumnezeu..."

Pr. MANOLACHE MIHAI

În universul moralei creştine

La studiile de teologie publicate de pr. prof. dr. *Sorin Cosma* se alătură şi cartea recent apărută sub titlul *Fericirile* şi *Sfânta Triadă* (ed. Banatica, Reşiţa 1999, 440 p.).

După câteva consideraţii privind poruncile cuprinse în *Decalog* — organonul moral al Legii vechi, autorul se ocupă, în extensiune, de Legea morală a Noului Testament, cu precădere asupra Fericirilor — cele nouă sentinţe promulgate de Iisus în Predica de pe Munte (alcătuitoare a Tablelor Legii noi). Apoi, un loc distinct (în partea a doua a cărţii) se acordă celor trei virtuţi teologice: credinţa, nădejdea şi dragostea — înscrise prin legata lor iradiere semantică sub denumirea de Sfânta Triadă (după expresia lui Clement Alexandrinul).

Întregul demers, riguros structurat, urmăreşte nu numai introducerea, iniţierea cititorului în problematica enunţată, ci, depăşind pragul didactic, autorul aprofundează fiecare componentă structurală printr-o minuţioasă şi adecvată trimitere la izvoarele teologice clasice, la ideile unor cercetători mai vechi ori mai noi, imprimând însă lucrării timbrul propriu, prin pertinente observaţii, subscrieri şi concluzionări.

Redat într-un stil cursiv de o aleasă claritate şi expresivitate, acest studiu se remarcă şi prin maniera modernă a analizei, de incorporare a termenilor originari (îndeosebi din greaca veche) lămuritori ai contextelor, concomitent impresionând prin intensa erudiţie a autorului. De aici, capacitatea persuasivă în asimilarea şi urmărirea preceptelor moralei creştine şi de îmbogăţire spirituală.

Aşadar, ca şi celelalte cărţi ale autorului, şi această lucrare consacrată moralei creştine nu rămâne la nivelul analizelor savante, ci se identifică cu cerinţele de perfecţionare în plan etic a bunului creştin contemporan. O carte, deci, ce se recomandă singură a fi de larg interes atât pentru elevi, studenţi şi teologi consacraţi, cât şi pentru intelectuali cu diverse preocupări. Ea vine să contureze cu noi accente personalitatea unui cercetător de elită în spaţiul cu atâtea subtilităţi ale ştiinţelor teologice.

Prof. Petru CĂLIN

Contribuţia „ASTREI"

(Urmare din pag. a 3-a)

rioada dictaturii, este necesar să se precizeze rolul ASTREI, în realizarea programului de propăşire economică.

— În primul rând, ASTRA va trebui să reintre în tradiţia şi rolul ei ce l-a avut înainte de 1918. Astăzi, ne găsim atât de derutaţi, încât cineva trebuie să intervină în mod hotărât, iar acest rol, de „deschizător" de drumuri, în aceste momente, îi revine ASOCIAŢIUNII. ASTRA va trebui să fie inspiratoarea, îndrumătoarea şi coordonatoarea acţiunii de organizare a românilor, în concordanţă numai şi numai cu interesele acestora. In acest scop se va alcătui un program de activitate prin colaborarea tuturor minţilor, sufletelor de elită şi a forţelor creatoare ale neamului nostru, care vor trebui să revină la matca părăsită cu atâta uşurinţă şi lipsă de prevedere, formând Statul-major economic al ASTREI.

— În al doilea rând, ASOCIAŢIUNEA va trebui să reia propaganda economică şi să organizeze la sate, în spiritul intereselor ţărănimii noastre, utilizând toate mijloacele moderne şi eficace de propagandă.

— În vederea formării personalului, tehnicienilor, care vor lucra în acest domeniu, ASOCIAŢIUNEA are datoria să reia vechiul şi bunul sistem al acordării de stipendii şi ajutoare tinerilor destoinici.

— ASTRA va trebui să alcătuiască MONOGRAFII economice cât mai amănunţite, pe judeţe, zone.

— În concluzie, ziua de mâine, care va aduce realipirea tuturor provinciilor româneşti, Basarabia, Bucovina de Nord, Ţinutul Herţa, la patria mamă, va trebui să regăsească ASOCIAŢIUNEA pe puntea de comandă a destinelor noastre naţionale, imprimând cu autoritatea sa sporită pecetea spiritualităţii româneşti întregii vieţi a României.

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î. P. S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P. S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU a săvârşit următoarele:

- **24 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a cercetat canonic Mânăstirea „Sf. Maria" de la Turnu Roşu, a cărei biserică de lemn a fost recent pictată.
  — A săvârşit Vecernia în Catedrală.
- **25 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană hirotonind pe teologul Radu Frăţilă întru diacon, iar pe C. diacon Gheorghe Oprea întru preot pe seama parohiei Ticuşul Nou, prot. Rupea.
  — A luat parte la lansarea cărţii „Cultură şi politică" la Cercul Militar Sibiu, autor Dr. Gheorghe Telea.
  — Seara a participat în Aula Facultăţii de Teologie la conferinţa D-lui Sorin Dumitrescu cu tema „Goticul în arta bizantină din Moldova".
- **27 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a slujit Sf. Liturghie arhierească în Capela Mitropolitană hirotonind întru preot pe C. diacon Radu Frăţilă pe seama parohiei Lovnic, prot. Făgăraş.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **28 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a slujit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala Mitropolitană din Sibiu.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **29 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a primit pe dl. deputat Gavril Dejeu.
  — A luat parte în Aula Universităţii din Sibiu la Simpozionul închinat zilei de 1 Decembrie 1918.
  — Seara a slujit Vecernia şi Litia în Catedrală.
- **30 NOIEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela „Sf. Andrei" a Şcolii Normale din Sibiu, ctitorită de Mitropolitul Nicolae Bălan, rostind cuvânt de învăţătură.
  — La orele amiezii în Catedrala Mitropolitană a săvârşit în sobor slujba parastasului pentru Mitropolitul Andrei Şaguna.
  — La Mausoleul din Răşinari a săvârşit un trisaghion împreună cu preoţii de acolo, la mormântul marelui mitropolit Andrei. A cercetat cele trei biserici parohiale din Răşinari, precum şi o expoziţie de icoane pe sticlă a copiilor de la Şcoala Generală.
- **1 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. a făcut parte din soborul de ierarhi care a slujit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala Arhiepiscopală din Alba Iulia şi slujba de Te-Deum cu prilejul zilei naţionale a României.
  — A rostit cuvânt de învăţătură la Sf. Liturghie.
- **4 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a slujit Sf. Liturghie arhierească în Capela Mitropolitană hirotonind întru diacon pe teologul Lucian Puşcă.
  — A sfinţit noul sediu al Băncii Comerciale din Sibiu.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **5 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica parohială din Boiţa, prot. Avrig, rostind cuvânt de învăţătură.
  Diaconul Puşcă Lucian a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Motiş, prot. Mediaş, iar teologul Vasile Gafton întru diacon. P. C. pr. paroh Viorel Lăzăriciu a fost hirotesit întru iconom-stavrofor.
  — Seara a slujit Vecernia şi Litia în Catedrală.
- **6 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica monument istoric „Sf. Nicolae" din Şcheii Braşovului cu prilejul hramului rostind cuvânt de învăţătură. C. diacon Vasile Gafton a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Noul Român, prot. Avrig.
- **7 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela „Sf. Filofteia" din Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură creştinească.
  — Seara a slujit Vecernia şi Acatistul „Sf. Filofteia" în Catedrală.
- **9 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa s-a întâlnit cu studenţii teologi aparţinători Arhiepiscopiei Sibiului, analizând împreună rezultatele la studiu şi la purtare ale acestora.
- **10 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a primit un grup de colindători de la Colegiul „Radu Negru" din Făgăraş.
- **11 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană din Sibiu.
  — A săvârşit taina Sf. Botez pruncului Paştiu Bogdan Alexandru din Sibiu.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **12 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica cu hramul „Cuv. Paraschiva" din Veştem, prot. Sibiu (pr. paroh Vasile Neghină), rostind cuvânt de învăţătură.
- **14 - 15 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a luat parte la lucrările Sf. Sinod. A slujit la Sf. Liturghie arhierească în Catedrala Patriarhală.
- **16 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a participat la concertul de colinde al Coralei Facultăţii de teologie din Sibiu.
- **17 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a sfinţit noua clădire a Centrului de primire în regim de urgenţă Sibiu sub patronajul Consiliului Judeţean Sibiu.
- **18 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a luat parte la vernisajul expoziţiei de icoane pe sticlă „Daruri de suflet" organizată de către Şcoala de artă din Sibiu.
- **20 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela Penitenciarului din Codlea, rostind cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. Dorin Şerban capelanul închisorii a fost hirotesit întru sachelar.
  — A participat la serbarea de Crăciun organizată de către Conducerea Penitenciarului Codlea.
- **22 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit la Monumentul Eroilor Revoluţiei din Sibiu o slujbă de pomenire cu prilejul împlinirii a 10 ani de la Revoluţia din decembrie 1989.
- **25 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrală, prezentând credincioşilor Pastorala de Crăciun a **Î. P. S. Mitropolit Antonie.**
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **26 DECEMBRIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii mari din Sălişte cu hramul „Înălţarea Domnului" recent pictată şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. paroh Ioan Ciocan a fost hirotesit întru iconom.
  — Seara a slujit Vecernia şi Litia în Catedrală.
- **27 DECEMBRIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, jud. Braşov, rostind cuvânt de învăţătură.
  P. Cuv. Ierod. Matei Bilaucă a fost hirotonit întru preot.

Diacon VASILE AVRAM

ANUNŢ

Cu binecuvântarea Arhiepiscopiei Sibiului, la Făgăraş apare revista „Porunca Iubirii" editată de către Asociaţia pentru Isihasm. Revista se vrea o contribuţie la descoperirea Ortodoxiei ca viaţă şi trăire în Hristos.

Abonamentul pe 1 an la revistă este de 85 000 lei, pe 6 luni 45 000 lei.

Abonamentele pot fi făcute prin mandat poştal în contul 2511. 1-240. 1, B.C.R. Făgăraş, pentru Asociaţia pentru Isihasm, filiala Făgăraş.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **1 NOIEMBRIE 1999 — Î. P. S. Sa Dr. Antonie Plămădeală** a primit pe dl. Victor Ciorbea, fost prim-ministru al României, președintele Partidului A.N.C.D., însoțit de dl. primar Av. Dan Condurat, al Sibiului și de dl. Panican Ioan și d-na Felicia Roșianu, membri ai partidului. A fost de față P. C. Consilier ad-tiv bisericesc, Simion Săsăujan.

● **3-4-5 NOIEMBRIE a.c.,** — A participat la o întâlnire cu greco-catolicii, la Seminarul Teologic Român Unit din Oradea, unde **Î. P. S. Mitropolit** a fost președintele Comisiei Ortodoxe, alcătuită din toți ierarhii din Ardeal.

— A vizitat Mânăstirea ortodoxă „Sf. Cruce" din Oradea.

— A primit pe diacon pensionar Dr. Teodor Savu, fost inspector eparhial.

— A primit pe Pr. prof. Dr. Gheorghe Lițiu.

— A primit pe monahul Valerian Chișiu de la Mânăstirea „Sf. Cruce".

— A primit pe Pr. Liviu Ungur, consilierul cultural al episcopiei Oradiei.

● **9 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit la Reședința mitropolitană din Sibiu pe Pr. Manolache Mihai, împreună cu Pr. Albu Marius, din Brașov.

— A primit pe Pr. Herda Ioan, parohul bisericii „Sf. Nicolae" din Brașov.

● **16 NOIEMBRIE a.c.,** — A prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial la Reședința mitropolitană.

— A primit pe P.C. Arhim. Irineu Duvlea, starețul Mânăstirii „Constantin Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus și pe P.C. Arhim. Ilarion Urs economul Mânăstirii.

● **17 NOIEMBRIE a.c., — Ziua nașterii Î. P. S. Mitropolit Dr. ANTONIE,** zi în care a oferit o recepție cu această ocazie la care au participat: Permanența Consiliului Eparhial, Decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu, Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, profesori ai Facultății de Teologie, preoți și diaconi ai Catedralei mitropolitane, personalul Catedralei, angajații Centrului eparhial Sibiu, alți credincioși.

Cu această ocazie *P. S. Episcop-vicar Visarion Rășinăreanu*, în numele celor prezenți, a rostit un cuvânt de bune urări **Î. P. S. Mitropolit.** La rândul său **Î. P. S. Mitropolit ANTONIE** a mulțumit tuturor celor prezenți pentru prezența la această aniversare.

● **18 NOIEMBRIE a.c.,** — Î.P.S. Mitropolit s-a deplasat la Patriarhia Română din București unde a avut o întâlnire cu P. F. Patriarh TEOCTIST al României.

— A primit pe Arhim. Ieronim Crețu, superiorul așezămintelor românești de la Ierusalim.

● **19 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit de Dl. Prof. Univ. Dr. Mihail Diaconescu din București.

● **20 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe P. S. Dr. Nifon Mihăiță, episcopul Sloboziei și Călărașilor.

— A primit pe dl. economist Gheorghe Bistriceanu, contabilul șef al Arhiepiscopiei Bucureștilor împreună cu soția.

— A participat la Sf. Liturghie în Paraclisul patriarhal.

● **23 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe Î. P. S. Andrei Andreicuț al Alba Iuliei, însoțit de Arhid. Prof. Dr. Ioan Floca, în legătură cu Legea Cultelor.

— A primit pe Arhim. Grigorie Băbuș, directorul Bibliotecii Sf. Sinod de la Mânăstirea Antim.

● **24 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe P. S. Gherasim al Râmniculuí, însoțit de Pr. Prof. Dr. Ioan Caraza și de dl. prof. Gheorghe Vasilescu.

● **26 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe Dl. ing. Mihai Gavriș, cu familia din București.

— A primit pe P. C. Prof. Dr. Constantin Coman de la Facultatea de Teologie din București.

● **28 NOIEMBRIE a.c.,** — A primit pe Dr. George Stan de la Facultatea de Teologie din București.

— A primit pe Pr. Ciprian de la Serviciul Relații Externe al Patriarhiei Române.

— A primit pe stareța Mânăstirii Pissiota, Monahia Irina Călin.

● **29 NOIEMBRIE a. c.,** — A primit pe scriitorul Radu Cârneci din București.

— A primit pe Dr. Laurențiu Dumitrescu și pe Dr. George Stan din București.

● **30 NOIEMBRIE a.c.,** — S-a întâlnit cu P. F. Patriarh TEOCTIST al Bisericii Ortodoxe Române.

— A primit pe P. S. Teofan Sinaitul, Episcop-vicar patriarhal, șeful Relațiilor Externe al B.O.R.

● **1 DECEMBRIE 1999 — Î.P.S. Sa Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală** a primit pe Prof. E. Ionescu din București.

— A primit pe dl. Prof. Univ. Dr. Radu Constantin din București.

● **3 DECEMBRIE a.c.,** — A primit pe Dl. Economist Bistriceanu Gheorghe cu soția și pe maica Stareță a Mânăstirii Christiana Monahia Benedicta Chirobocea.

● **5 DECEMBRIE a.c.,** — A primit pe Arhim. Irineu Duvlea Starețul Mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

— A primit pe stareța mânăstirii Pasărea, Monahia Lucia Dumbravă.

● **8 DECEMBRIE a.c.,** — A primit pe Dl. Prof. David Tudose, consilier în Ministerul Afacerilor Externe.

— A primit pe P.S. Teodosie Snagoveanul, Episcop al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

● **9 DECEMBRIE a.c.,** — A primit pe P. Cuv. Arhim. Grigorie Băbuș, Directorul Bibliotecii Patriarhale.

● **10 DECEMBRIE a.c.,** — S-a întâlnit cu P. F. Patriarh Teoctist al Românici.

— A primit pe P. S. Nifon Mihăiță, episcopul Sloboziei și Călărașilor.

● **11 DECEMBRIE a.c.,** — A primit pe Ierom. Justinian de la Schitul Prodromul - Muntele Athos.

— A primit pe D-nii Dan și Sorin Riga din București.

● **12 DECEMBRIE a.c.,** — A participat la Sf. Liturghie, săvârșită în Paraclisul patriarhal.

— A primit pe P. S. Episcop-vicar patriarhal, Vincențiu Ploieșteanul.

● **13 DECEMBRIE a.c.,** — A primit pe Dl. Director Ioan Erhan din București.

● **14 DECEMBRIE a.c.,** — A primit pe P.C. Pr. Augustin Rusu, Secretarul Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

— A primit pe P.C. Prof. Dr. Necula de la Facultatea de Teologie din București.

— A primit pe P.C. Prof. Dr. Arhid. Constantin Voicu, Decanul Facultății de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia.

— A primit pe P.S. Dr. Casian Crăciun, episcopul Dunării de Jos, însoțit de Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, Decanul Facultății de Teologie din Sibiu și de Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultății de Teologie din Oradea.

— A participat la lucrările în plen ale Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

● **15 DECEMBRIE a.c.,** — A participat la lucrările Sf. Sinod al B.O.R.

— S-a întâlnit cu P. F. Patriarh Teoctist, însoțit de P.S. Casian, Episcopul Dunării de Jos și P.S. Epifanie Episcopul Buzăului.

● **21 DECEMBRIE a.c.,** — A primit pe P. C. Prof. Dr. Ilie Moldovan.

— A primit pe Arhim. Irineu Duvlea, Starețul Mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

— A primit pe Arhid. Ezechil Oancea, Consilier economic al Arhiepiscopiei Sibiului.

— A primit pe P.C. Pr. Munthiu Dumitru-Adrian, eclesiarhul Catedralei din Sibiu.

— A prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial Sibiu.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● În 1999 a apărut cartea **Prea Fericitului Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române** cu titlul: **„Pe treptele slujirii creștine"** vol. IX, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1999, 611 pag.

E vorba de cuvântările Prea Fericitului Teoctist cu prilejul amintirii unor sfinți („De la altarul slujirii Sf. Ierarh Antim Ivireanu", „Pașii binecuvântați ai Prea Fericitului Ignatie al IV-lea al Antiohiei și al întregului Orient" etc.).

Cuprinde și diferite interviuri cu presa, de exemplu: pag. 122. Apoi în partea a doua: „Grija pentru educația religioasă a tineretului", scrie mesaj la deschiderea anului școlar 1998-1999, apoi despre clerul militar, Biserica și Armata.

Sunt o seamă de articole foarte bune care dau preoților măsura evenimentelor bisericești și modul excelent în care Prea Fericirea Sa se ocupă de ele.

Îndemn pe toți preoții să citească această lucrare care poate constitui modele ale înțelegerii și dezvoltării vieții religioase la români.

*
* *

● Editura Orthodoxos Kypseli Tesalonic - Grecia, publică cartea P. C. arhim. Dosoftei Morariu **„Despre Dumnezeiescul Har"**, cu binecuvântarea P. S. Eftimie, episcopul Romanului, ediție îngrijită de P. C. arhim. Ioanichie Bălan, 1999, 206 pag. Cuvântul înainte destul de bogat, aparține tot părintelui Ioanichie.

„Astfel, după părerea teologului Lot Borodine, cel dintâi scriitor bisericesc la care găsim încercarea de a preciza învățătura teologică despre har a fost Origen, care scrie, **„Dumnezeu niciodată nu părăsește sufletul omenesc"** și iarăși, când spune că „ajutorul lui Dumnezeu lipsește celui ce trăiește în păcat fără de El". Dar el este mai precis în ceea ce am putea să numim chiar o „definiție" a lui scurtă, rămasă vestită, pe care o dă harului, când spune: Deci, harul este ceea ce are cel ce n-a fost (n-a existat) — omul — și este primit de la Cel ce totdeauna este (există) - Dumnezeu".

Am citat spusele autorului în unul din capitole și desigur ar fi foarte multe de spus, dar vă las pe dumneavoastră să le descoperiți lecturând această carte.

Este o carte vrednică de toată atenția. O recomandăm studenților teologi, îndeosebi și tinerilor seminariști.

*
* *

● Tot părintele arhim. Ioanichie Bălan se ocupă și de cartea **„Sfântul Serafim de Sarov", Viața, nevoințele și învățătura,** autor fiind P. C. arhim. Dosoftei Morariu, tipărită cu binecuvântarea P. S. Eftimie al Romanului.

Este teza de licență a P.C. arhim. Dosoftei pe care o susține în 1947, la Facultatea de Teologie din Sibiu.

Părintele Dosoftei a fost închis la Gherla și Aiud, iar ultimii ani i-a petrecut ca duhovnic la mânăstirea Slatina — Suceava, fără a-și vedea publicate cele două opere ale cuviosiei sale, dar le încredințează părintelui Ioanichie Bălan și acesta, după moartea sa, le publică.

Sfântul Serafim în pruncie purta numele de Prohor. La vârsta de 19 ani, intră în mânăstirea Sarovului la 20 noiembrie, anul 1778 în ajunul „Intrării în Biserică a Maicii Domnului". După opt ani în ziua de 18 august, anul 1786, Prohor s-a învrednicit de îngerescul chip al monahilor, primind numele de Serafim. L-a primit cu mare dragoste din mâna părintelui ieromonah Pahomie, egumenul mânăstirii, nași fiindu-i bătrânii Iosif și Isaia.

În anul 1793, la 35 de ani a fost hirotonit ieromonah, de P. S. Teofil, episcop de Tambov, la 2 septembrie.

Se recomandă de la sine și poate fi citită atât de laici cât și de tinerii monahi.

*
* *

● Theodor Damian publică volumul de poezie **„Dimineața învierii"**, Editura Axa, Botoșani, 1999, 115 pag.

Părintele Theodor Damian s-a născut la 28 decembrie 1951, în Botoșani. A făcut Seminarul la mânăstirea Neamț iar Teologia la București.

În 1988 pleacă în S.U.A. și rămâne acolo, în 1990 obține titlul de Master în Teologie la Princeton Seminary; între 1990-1993 face cursurile de doctorat la Tordham University, New York și în martie 1993 obține titlul de doctor în Teologie.

Este membru al multor asociații profesionale și culturale române și americane.

„Lirica mistică a poetului Theodor Damian și-a adâncit revelațiile și dramatismul odată cu plecarea semi-oficială a autorului pentru completarea studiilor teologice la New York, unde și-a obținut strălucit doctoratul și unde vorbește enoriașilor în dumnezeiasca limbă a lui Dosoftei și Eminescu, dar în conformitate cu cele mai moderne expresii ale teologiei contemporane. Auto-exilul său întru Cuvântul Domnului și al scrierilor biblice s-a accentuat nu numai prin ruperea de realitățile natale care i-au impus o serie de servituți, ci și prin stările de grație divină care au fost radicalizate de noul său habitat". (M. N. Rusu).

E o carte foarte bună de poezie, în general foarte scurte și cu înțeles în ultimele versuri. Spre exemplu: „Aștept durerea ca o lumină", „Mersul meu înainte, e ca un mers înapoi", „Tu umblând prin mine / Pe unde eu n-am fost / Eu trecând prin viață / fără nici un rost".

Dorim autorului succes mai departe.

*
* *

● Asaltul cultural pe care îl întreprinde editura Humanitas după zece ani în spațiul românesc, readuce în conștiința prezentului valori din trecut care au fost după al doilea război mondial fie uitate, fie negate, fie răstălmăcite. Fără restaurarea acestor valori, cultura românească și spiritualitatea ar fi nu numai incomplete, fiindcă le-ar lipsi multe momente de legătură, dar ea ar fi și sărăcită. Iată de ce avem un motiv în plus, pe lângă aprecierea actului cultural propriu-zis, să remarcăm următoarele cărți: Lucian Blaga, **„Luntrea lui Caron"**, Mircea Eliade, **„Europa, Asia, America . . . Corespondență A-H"**, **„India ● Biblioteca Maharajahului"**, Constantin Noica, **„Echilibrul spiritual. Studii și eseuri".** Căci criza de la noi, astăzi, nu e numai una economică. E și una de orientare culturală, după anii grei de dictatură, în care cultura în înțelesul ei adevărat a supraviețuit.

Iată ce scriu despre cartea lui Lucian Blaga, Mircea Zaciu, Nicolae Manolescu și Nicolae Breban: „Un nivel de suprafață urmărește în **Luntrea lui Caron** tocmai degradarea unor biografii în contextul unei dezagregări sociale exagerate, sub presiunea unor timpuri shakespeareiene, ieșite din țâțâni" (Mircea Zaciu, Revista de istorie și teorie literară).

„Frumusețea în Luntrea lui Caron poate fi descoperită într-o dublă poveste de dragoste . . . Axente Creangă este împărțit între iubirea pentru două femei . . . Legătura cu Octavia stă sub semnul cărnii, al nopții și al iernii. Cea cu Ana - sub semnul sufletescului, al zilei și al verii. Opoziția dintre cele două sentimente este netă în roman" (Nicolae Manolescu, România literară).

„Luntrea lui Caron este un fericit hibrid între un roman erotic și o carte de témoignage în care biograficul se amestecă cu reportajul istoric.

Vă mulțumim, domnule Lucian Blaga, pentru că, într-adevăr, intrăm în istorie citind acest roman, ce este o cronică, un jurnal monstruos și disperat, un poem epic, o frescă . . ." (Nicolae Breban, Contemporanul - ideea europeană).

Iar despre cele două cărți ale lui Mircea Eliade amintite mai sus, e adevărat că una e volumul I de corespondență **„Europa, Asia, America"** iar cealaltă este o carte despre **„India ● Biblioteca Maharajahului".** Despre aceasta Mircea Eliade scrie: „Nu cred prea mult în literatura de călătorii. Omul, în general, vede mult mai puțin exact decât optimismul nostru ne îndeamnă să credem. Asupra Orientului, mai ales, se poate scrie în fel și fel de chipuri. Depinde numai de cât ești dispus să spui, de cantitatea lucrurilor pe care ești hotărât să le ascunzi. Am citit poate două duzini de cărți cu impresii de călătorie din India; și uneori îmi vine să cred că s-a spus totul asupra acestei țări uluitoare, iar alteori că nu s-a spus nimic".

Iată ce ne spune Constantin Noica despre cartea Sa: „Trăim printre forme - forme de cultură sau forme de actualitate - și ne trecem unii altora forme, ne informăm, ne formăm neîncetat. Toată viața noastră e un schimb, un împrumut, o întrepătrundere de forme. Pe unele ni le putem însuși, pe altele nu. Unele ne formează cu adevărat, altele ne deformează.

Nu vă lăsați schimonosiți - asta aș fi vroit să spun. Nimic nu e mai frumos în viață decât să dai și să primești, ca un izvor. Dar nu uitați că echilibrul vieții noastre se creează dând *totul* și neprimind decât ceva".

Toate sunt opere alese ale editurii Humanitas din București, care își dovedește și de data aceasta marea eficiență.

*
* *

● Editura - Agapis - publică lucrările Protos. Nicodim Mândiță cu titlul **„Calea Pocăinței. Spovedania, Canonul și Sfânta Împărtășanie"** și **„Minunile Sfintei Cruci în vremurile Apostolice".**

Prima se bucură de o pagină semnată de episcopul Galaction al Alexandriei, iar cea de a doua, tot pe prima filă, are titlul „Argument", de episcopul Calinic al Argeșului.

Sunt cărți bune de zidire pentru poporul drept credincios.

*
* *

● Ierom. Sebastian Pașcanu scrie **„Comentariu la Canonul cel Mare al Sfântului Andrei Criteanul"** — după izvoare grecești — cu binecuvântarea P.S. Galaction Stângă, episcopul Alexandriei, editată de Schitul Crasna - Prahova, 1997, 116 pag.

Iată cum își prezintă autorul cartea sa plină de noutăți cu privire la Sfântul Andrei Criteanul:

„Comentariul își propune să arate lămurit cine sunt personajele evocate în textul canonului, la care anume evenimente biblice face autorul referință și care este mesajul transmis de fiecare strofă în parte, procedând, în același timp, și la o nouă confruntare a traducerii românești cu originalul (Migne, P.G. XCVII, col. 1329-1385), semnalând și analizând acele versuri, expresii și cuvinte care necesită, după părerea noastră, a fi revizuite. Am adus chiar propuneri de reformulare a locurilor în cauză, ținând cont bineînțeles de limba, metrul și stilul canonului.

Am întreprins o așezare în pagină a troparelor care să facă mult mai inteligibil textul canonului, delimitând totodată și versul original (în măsura în care topica traducerii românești a mai permis-o), și am numerotat strofele, în dorința de a putea face trimiterile necesare și a arăta cu ușurință diferitele relații dintre acestea pe parcursul lucrării.

Comentariul privește «strict» opera Sfântului Andrei Criteanul, lăsând la o parte celelalte două canoane ce au pătruns mai târziu în textul ei: al Sfintei Maria Egipteanca și al Sfântului însuși".

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Rășinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 50 000 lei. Cont nr. 2511. 1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1.-61. 15/U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ȘAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 148
SIBIU
1 și 15 februarie
Nr. 5—8
2000

Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST al României la 85 de ani

Există în viața tuturor popoarelor și a comunităților omenești zile însemnate și sfinte, zile în care sunt comemorate fapte mărețe sau chipuri alese care au impulsionat dezvoltarea lor pe scena istoriei și care prin activitatea lor pusă în slujba binelui obștesc și a propășirii morale au intrat în panteonul de aur al neamului respectiv.

Și pentru Biserica noastră strămoșească, pentru clerul și binecredincioșii creștini ortodocși români, ziua de 7 februarie are o astfel de încărcătură istorică și emoțională, fiind ziua de naștere a Întâistătătorului Bisericii noastre Ortodoxe Române P.F. Părinte Patriarh Teoctist. În acest an de grație 2000, an binecuvântat al Marelui Jubileu, Prea Fericirea Sa împlinește la 7 februarie venerabila vârstă de 85 de ani. O vârstă cu adevărat patriarhală. E o zi ce se constituie într-un popas de suflet pentru întreaga Biserică, un prilej fericit de a-i aduce un smerit omagiu celui ce și-a închinat întreaga sa viață lui Hristos și Bisericii Sale dintre care 50 de ani ca arhiereu.

De pe culmea celor 85 de ani, chipul măreț al patriarhului Teoctist ne apare maiestuos, încărcat de ani și de alese vrednicii, de nenumărate nevoințe și strădanii arhierești puse în slujba Sfintei noastre Biserici, a poporului român celui binecredincios de pretutindenea și a întregii Ortodoxii Ecumenice.

Prea Fericirea Sa s-a născut la 7 februarie 1915 în satul Tocileni, județul Botoșani, din părinții Dumitru și Marghioala, ca al zecelea din cei 11 copii ai acestora, primind la botez numele de Toader. După cursurile școlii primare, la Duminica Tomei din anul 1928 a intrat ca frate la Schitul Sihăstria Voronei, jud. Botoșani. A fost elev al Seminarului monahal de la Mânăstirea Neamț și apoi al Seminarului de la Mânăstirea Cernica. La 6 august 1935 a depus voturile monahale la Mânăstirea Bistrița-Neamț, primind numele de Teoctist.

La 4 ianuarie 1937, de ziua Cuv. Teoctist este hirotonit diacon de către arhiereul Ilarion Mircea Băcăoanul pe seama Mânăstirii Bistrița.

Între anii 1940—1944 a urmat cursurile Facultății de Teologie din București, iar în 1945 este declarat licențiat în Teologie, primind calificativul „Magna cum laude" cu o teză de licență susținută la catedra de liturgică, sub conducerea Pr. Prof. Dr. Petre Vintilescu.

De ziua praznicului Bunei-Vestiri a fost hirotonit întru preot de către vrednicul de pomenire arhiereul Valerie Moglan Botoșăneanul, vicar al Mitropoliei Moldovei. La Iași unde vine prin transfer de la Catedrala patriarhală din București, a îndeplinit între anii 1946—1950 rând pe rând funcțiile de mare eclesiarh, exarh al mânăstirilor, iar din 1948 postul de vicar administrativ, fiind hirotesit arhimandrit.

La 28 februarie 1950 a fost ales de către Sf. Sinod, la propunerea patriarhului de pioasă amintire Justinian Marina, ca episcop-vicar al Sfintei Patriarhii cu titlul de „Botoșăneanul", fiind hirotonit arhiereu la 5

(Continuare în pag. a 3-a)

† VISARION RAȘINAREANU
Episcop-vicar
Sibiu

Prea Fericite Părinte Patriarh,

Cu prilejul aniversării zilei de naștere a Prea Fericirii Voastre și a împlinirii vârstei de 85 de ani, Vă rugăm să binevoiți a primi din partea noastră, a ierarhilor, a clericilor și a credincioșilor ortodocși din Mitropolia Ardealului, cele mai alese urări de sănătate, fericire și noi împliniri arhierești în activitatea laborioasă a Prea Fericirii Voastre pusă în slujba Bisericii noastre strămoșești, a Țării și a poporului român celui binecredincios.

La acest popas aniversar rugăm pe Dumnezeu să Vă hărăzească ani îndelungați cu pace și cu sănătate la cârma sfintei noastre Biserici, cu alese și binecuvântate împliniri în ogorul Ortodoxiei românești și ecumenice.

ÎNTRU MULȚI ȘI FERICIȚI ANI PREA FERICITE PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST!

† ANTONIE
MITROPOLITUL ARDEALULUI

Viața morală a creștinilor din primele secole, după Actele martirice

Se pune întrebarea firească: creștinii din primele secole trăiau altfel decât noi? Erau mai buni, mai stăruitori în rugăciune, cu o viață morală mai desăvârșită? Cădeau ușor pradă ispitelor de tot felul? Studiind cu atenție Actele martirice putem alcătui un tablou al vieții religios-morale a creștinilor din primele secole și putem răspunde la aceste întrebări.

În general, viața creștinilor se desfășura potrivit preceptului din Faptele Apostolilor 2,42: „Și stăruiau în învățătura apostolilor și în împărtășire, în frângerea pâinii și în rugăciuni". Actul martiric al Sf. Pioniu preotul ne spune că: „creștinii petreceau în psalmi și rugăciuni, întărindu-se unii pe alții". Viața lor era „nepătată, fără păcate și curată, având totdeauna mintea ațintită spre Atotputernicul Dumnezeu și spre Iisus Hristos, Domnul nostru, mijlocitorul dintre Dumnezeu și oameni".

Despre Sf. Irineu de Sirmium aflăm că „pentru smerenia lui curată și teama de Dumnezeu, Căruia îi servea prin fapte bune, el s-a făcut vrednic de numele Său".

Din actul martiric al Sf. Sava Gotul aflăm că acesta, „încă din copilărie, spre nimic altceva nu s-a arătat râvnitor, decât numai spre evlavie față de Mântuitorul și Domnul nostru Iisus Hristos, stăruind în această virtute desăvârșită și ajungând bărbat desăvârșit prin cunoașterea Fiului lui Dumnezeu... Căci el era drept în credință, cucernic, gata spre toată ascultarea cea în dreptate, blând, simplu la cuvânt, dar nu în cunoștință, vorbind tuturor în chip pașnic despre adevăr, făcând să tacă pe idolatori, nesemețindu-se ci purtându-se cum se cuvine celor smeriți, liniștit și nu grăbit la cuvânt și foarte râvnitor spre tot lucrul bun.

Cânta psalmi în biserică și aceasta cu sârguință, nu se îngrijea de bani sau de averi decât numai pentru trebuință, era cumpătat, în toate înfrânat, trăind în feri-

(Continuare în pag. a 2-a)

IOAN OANĂ,
Student Ciclu Studii Aprofundate
Facultatea de Teologie „A. Șaguna" Sibiu

Clopotul Reginei Maria

În timpul primului război mondial, pe lângă pagubele materiale și pierderile umane suferite de români, Biserica și preoții au avut și ei partea lor de suferință. La multe biserici, clopotele au fost luate de armatele germane și maghiare, pentru a fi transformate în muniție.

Această soartă a avut-o și clopotul Bisericii din satul Șimon, comuna Bran, care a fost luat de soldații germani în 1916 și dus la Brașov pentru a fi topit.

Întors din pribegia în Moldova, în prima slujbă susținută la parohia din Șimon, după terminarea războiului, preotul Ioan I. A. Moșoiu a început a se preocupa de procurarea unui nou clopot și s-a sfătuit cu enoriașii în această privință.

După cercetarea mai multor turnătorii, s-a hotărât ca clopotul să fie turnat la Sibiu, de firma lui Ioan Schieb, la prețul de 30 coroane/kilogram.

S-au strâns vreo 7 000 de coroane, din care 2000 au fost trimise la 30 iunie 1919 la Sibiu ca acont. Clopotul trebuia să aibă între 160—180 de kg și gura de 80 cm.

În 11/24 septembrie 1920, preotul Moșoiu a fost vizitat de către prințul Barbu Știrbey, șeful Casei Regale, pe o moșie a căruia preotul slujise în timpul refugiului său în Moldova. Vizitând biserica și aflând că este lipsă de bani pentru clopot, prințul a promis că va ajuta.

Astfel, în 5/17 octombrie s-a reîntors, însoțit fiind acum de către M.S. Regina Maria a României. După ce s-a informat despre cele necesare, M.S. Regina s-a înscris pe lista cu colecta clopotului, contribuind cu suma de 3 000 de lei.

Auzind că la București se fabrică mult mai ieftin clopote, a rupt legătura cu Schieb, care a fost nevoit a restitui arvuna de 2000 de coroane.

Pentru că din coroanele adunate nu au putut fi schimbate decât 60 la sută, deși la București au găsit clopot gata făcut, nu au putut să-l achiziționeze.

Într-o scrisoare către Regina Maria, preotul Moșoiu scria printre altele: „Și noi bucurându-ne de darurile Voastre cele bogate prin ajutorul de trei mii lei, pentru clopotul ce necesită la Sfânta noastră biserică și e dorit mult de toată suflarea, venim cu mic cu mare, cu săraci și bogați, cu bătrâni și tineri, cu lacrimi de bucurie în ochi și cu grumajii plecați să Vă mulțumim și să Vă asigurăm că îndată ce vom face rost și de restul de bani ce ne mai lipsește, vom aduce clopotul, pe care îl vom sfinți și boteza cu sfântul și adoratul M. V. nume, ca să rămână recunoscută amintirea vizitei M. V.".

Contribuind și generalul Traian Moșoiu, vărul preotului, cu 3 000 lei, s-a strâns suma necesară pentru clopot.

Clopotul, cu greutatea de 228 kg, la suma de 45 lei/kg a fost comandat la fabrica „Oituz", costând 11 685 lei.

Clopotul a fost sfințit în 10/23 decembrie 1920 și a fost urcat în turla bisericii fără nici un incident.

Joi, în 17/30 iunie 1921 preotul Moșoiu a fost vizitat de M.S. Regina Maria, în cinstea căreia s-au tras clopotele. Regina a rămas impresionată și satisfăcută de sunetul armonios, felicitându-l pe preot pentru munca sa.

ALEXANDRU DUMBRAVĂ,
Stud. Facultatea de Istorie,
anul IV

Parastas pentru poetul neamului — Mihai Eminescu, la 150 de ani de la nașterea sa

Duminică, 16 ianuarie 2000, în continuarea Sf. Liturghii, din catedrala mitropolitană, s-a oficiat parastas pentru poetul neamului — Mihai Eminescu, la împlinirea a 150 de ani de la nașterea sa.

Inițiativa a aparținut Arhiepiscopiei Sibiului, Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" și Asociațiunii Transilvane pentru Literatura și Cultura Poporului Român.

Au fost prezenți: primarul orașului, Dl. Dan Condurat, președintele ASTREI, Dl. prof. Dumitru Acu, decanii facultăților de Teologie și Medicină și Farmacie, alți intelectuali și numeroși credincioși.

Un cuvânt ocazional a rostit pr. prof. Dumitru Abrudan, care s-a referit, în special, la legăturile poetului cu Sibiul și cu instituția emblematică a urbei: Mitropolia Transilvaniei.

Vorbitorul a menționat prezența lui Mihai Eminescu la Sibiu, în 1868, când participă, în calitate de sufleur, la marele turneu al trupei de teatru a lui Pascaly, în Transilvania. Atât Brașovul, cât și Sibiul au marcat momentul prezenței poetului prin așezarea pe casele unde a fost găzduit a unor plăci comemorative. La Sibiu, casa în cauză este proprietatea Arhiepiscopiei și se află amplasată între reședința mitropolitană și Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna", precum și vis-à-vis de catedrală.

Aici, la Sibiu, s-a aflat poetul în nemijlocita prezență a mitropolitului Andrei Șaguna, pe care îl va omagia mai târziu, prin cuvinte cu adevărat demne de statura ilustrului bărbat. „Destoinic bărbat — scrie admirativ Eminescu despre Șaguna. A fost un om politic din creștet și până în tălpi, cum n-a mai fost vreunul între conducătorii noștri bisericești".

Despre „Telegraful Român", întemeiat de Șaguna la 1853, Eminescu va scrie în „Convorbiri Literare" XI, din 1877 că era „foaia cea mai modernă de peste Carpați". De menționat că

(Continuare în pag. a 3-a)

PARTICIPANT

Un răspuns ortodox curentelor antiecleziale şi desacralizante (perspective istorice)

„Din momentul în care Dumnezeu S-a făcut om, El S-a arătat ca Dumnezeu-Om, iar prin trupul Său — Biserica — a rămas ca Dumnezeu-om în lumea pământească, devenind astfel odată pentru totdeauna, valoarea supremă şi criteriul ultim al neamului omenesc“ ...

(Arhimandrit Iustin Popovici — „Omul şi Dumnezeul-Om“)

Cunoaştem cu toţii criza morală în care se zbate omul european astăzi, ca urmare a unei profunde înstrăinări de valorile creştine propăvăduite şi trăite în Biserica apostolească. Începând cu epoca renascentist-umanistă, apoi primind consistenţa în curentele reacţionare protestante şi explodând cu putere cu revoluţiile din Franţa anilor 1879 şi 1848, gândirea apuseană s-a îndepărtat tot mai mult de viaţa şi ordinea creştină tradiţională, susţinută de temelia primară patristică.

Nu este cazul acum să facem un rechizitoriu evenimentelor istorice din Biserica catolică, ce au determinat şi amplificat aceste tendinţe, ceea ce cunoaştem însă ca o problemă de actualitate, este criza şi greutatea omului contemporan de a-şi afla răspuns la întrebările fundamentale ale existenţei şi ceea ce este mai grav, a pierdut pacea şi siguranţa sufletească, lucru care se răsfrânge şi în plan extern în relaţiile sociale şi viaţa politică actuală.

În ciuda unei stabilităţi şi prosperităţi economice, omul apusean nu mai are siguranţă că Biserica veche îi poate asigura împlinirea spirituală; se confruntă cu o neliniște, o bulversare, o confuzie acută, ca rod al unei îndelungi cam-

(Continuare în pag. a 6-a)

Stud. CAIUS NEGREA,
Studii aprofundate

Decebalus per Scorilo - o reaşezare în matca adevărului

În 1983, apărea la Ed. Cartea Românească *Rotonda plopilor aprinşi*, de Valeriu Anania, o carte plină de miez literar, de podoabe stilistice odihnitoare şi incitante în planul ideilor. Cel care astăzi este arhiepiscop al Clujului, Vadului şi Feleacului, dăduse până atunci excelente poeme dramatice despre *Mioriţa* (1966), *Meşterul Manole* (1968), *Steaua zimbrului* (1971), câteva volume de versuri *(Geneze* — 1971, *File de acatist* — 1976, *Istorii Agrippine* — 1976), un fascinant roman *(Străinii din Kipukua* — 1979) şi chiar poezii pentru copii. Era, cum am spune, maiorescian, scriitor în toată puterea cuvântului. Colindase lumea şi slujise cauza Ortodoxiei, ani la rând în marea Americă, un fel de Eldorado al lumii moderne din sec. XX. O asemenea personalitate, care zăbovise în lumea cărţilor clericale şi laice, prin forţa împrejurărilor sale intelectuale, s-a bucurat în ţară de aprecierea şi căldura relaţiilor unor personalităţi fundamentale ale culturii române: Arghezi, Galaction, L. Blaga, Victor Papilian, Vasile Voiculescu, Marin Preda, Ion Luca şi Anton Holban (surprinşi în amintirile sale din cartea citată).

Din acel an al apariţiei *Rotondei* ... ne urmăreşte un gând cu privire la reaşezarea în matca adevărului a faimosului înscris dacic *Decebalus per Scorilo*, care a fost mereu tradus cu *Decebal, fiul lui Scorilo.*

Se ştie că acest text dacic este singurul păstrat dinainte de aşezarea romanilor în Dacia.

Toată discuţia despre acest text arheologic a început de la cuvântul *per* care a fost interpretat fie ca *substantiv* (provenit din lat. *puer* — copil, fiu), fie ca *prepoziţie* (contras din *pe întru*, cum ar zice Lazăr Şăineanu), prepoziţie ale cărei înţelesuri urcă în combinaţii diverse spre 6—7 variante. Până „ieri“ — adică până în 1989 — este explicabil de ce toate referinţele, indiferent de nivelul sau cadrul (ne)academic în care se făceau, au admis varianta lui *per* ca substantiv. Astăzi, când avem libertate de gândire şi exprimare, se cuvine *să readucem* sau *să fixăm* obligatoriu şi a doua variantă de interpretare a acelui *per* ca prepoziţie de scop, arătând destinaţia. Cu atât mai mult, cu cât arheologii ne-au argumentat că vasul inscripţionat era unul de ritual oferit de Decebal *pentru* Scorilo, tatăl său. Înţelegem astfel că, în credinţa noastră, cultul morţilor s-a constituit ca o realitate dacică, apărută mult mai-nainte ca noi să fim creştinaţi.

În calendarul ortodox citim despre mai mai multe „sâmbete ale morţilor“, dar celei de dinaintea Rusaliilor, — *Moşii de vară* —, românii îi acordă o atenţie sporită, pentru care manifestă un adevărat cult. Astăzi el poate fi explicat nu numai prin apropierea Rusaliilor („una dintre cele trei sărbători romane ale cultului morţilor“ — R. Vulcănescu), dar şi prin sărbătorirea apropiatelor Sânziene (atât de bine interpretate de Mircea Eliade), când viaţa îşi impune un nou ciclu de existenţă pentru tinerii ce vor să-şi întemeieze o familie.

Romulus Vulcănescu, în cunoscuta *Mitologie română* (Ed. Academiei, 1985, p. 210), precizează:

„— *divinizarea strămoşilor şi moşilor* este ultima treaptă de consacrare la care aceste *făpturi mitice* ajung. În acest stadiu final al mitologiei strămoşilor şi moşilor se alcătuieşte *primul nucleu sistematic de personaje divine*, care anticipează *mitologia dacă* închegată în secolele VI—I î.e.n. şi în secolele I şi II e.n. şi continuă prin mitologia *daco-romană* într-o formă nouă în mitologia română. Deci cam de la începutul mileniului I î.e.n. se poate vorbi de o *mitologie a strămoşilor şi moşilor ca divinităţi tutelare de ordin gentilico-tribal*, din care va germina mai apoi treptat întregul *pantheon mitologic dac*, şi mai apoi daco-roman, ca substrat al mitologiei poporului român, aşa cum îl cunoaştem până în prezent“.

Ei bine, în acest context, Valeriu Anania povesteşte unduios, pe când era în slujba cărţilor la Patriarhie, despre o vizită pe care i-a făcut-o Tudor Arghezi, după ce fusese „reabilitat“, semnele lui literare fiind cunoscutele *1907-peizaje* (1955) şi *Cântare omului* (1956). Era, aşadar, într-o *sâmbătă de vară*, pe când cireşele deveniseră gustoase şi aerul mai cald şi îmbietor la visare.

Anunţaţi de maica Achilina că Preafericitul „îi invită în oficiul sufragerie“, cei doi sporesc numărul invitaţilor. Valeriu Anania povesteşte: „Pe o masă lungă erau înşirate, pe mai multe rânduri, farfurioare cu colivă şi tot atâtea ulcele de lut smălţuit, înflorate, pline cu cireşe şi cu câte o lumânare“.

Patriarhul Justinian „obişnuia să-şi pomenească morţii nu numai după ritualul strict bisericesc, *ci şi după acela pe care-l moştenise din bătrâni* şi de la care nu-şi permitea abatere“. Când a fost în dreptul lui Arghezi, acesta a primit darul *pentru Iosif mitropolitul*. Or se ştie că lui Tudor Arghezi, „novicele de la Cernica“, mitropolitul primat al Ungrovlahiei, ierarh cărturar şi cu o viaţă foarte curată, i-a purtat o mare dragoste şi ocrotire demnă de invidiat de către comilitonii în sutană. Ba mai mult, i-a dat chiar numele de părintele Iosif!

Mişcat în amintirile sale, după ce Arghezi „şi-a aprins o ţigară şi a început să fumeze adânc (...), a exclamat:

— E-heei, la voi, aici, e altă lume“.

După gestul măicuţei de a-i împacheta şi ulcica, aşa cum făcuse cu coliva, Poetul, cu o demnitate nobilă, a rostit:

(Continuare în pag. a 4-a)

Prof. dr. MARIAN BARBU

Sâmbăta Moşilor de iarnă.

Viaţa morală a creştinilor din primele secole

(Urmare din pag. 1)

cire, retras, postind după rânduială ...“. Practic, acest act martiric ne pune în faţă viaţa completă a unui adevărat creştin.

Din actul martiric al Sfinţilor Scilitani aflăm despre martirul Speratus că: „n-a făcut rău niciodată, nici n-a săvârşit vreo nedreptate, n-a blamat niciodată, ci rău primind a mulţumit pentru că respectă pe împăratul (cel pământesc).“

Sf. Apostol Apollonius, mort ca martir în anul 184, în timpul împăratului Comod, era „un bărbat evlavios şi temător de Dumnezeu“. El ne dă o serie de sfaturi despre modul în care creştinii trebuie să-şi ducă viaţa: „cel ce nu respectă poruncile cele drepte, bune şi minunate ale lui Dumnezeu este nelegiuit, necucernic şi cu adevărat fără Dumnezeu, dar cel ce se căieşte de toată nedreptatea, nelegiuirea şi idolatria şi de gândurile cele rele, fugind de stăpânirea păcatelor şi nu se mai întoarce nicicum la ele, un astfel de om este drept“.

Tot Sf. Apostol Apollonius continuă: „alungăm orice vedere ruşinoasă de la ochii noştri şi de la urechile noastre, orice cuvânt al ispitelor, pentru ca inima noastră să rămână curată“ — referindu-se aici la pudoarea creştinilor.

Tot cu privire la acest aspect avem o informaţie din actul martiric al Sfintelor Perpetua şi Felicitas: „... şi pe când stătea aşa, văzând ea (Perpetua) tuninca spintecată într-o parte, o strânse spre a-şi acoperi picioarele, amintindu-şi mai degrabă de ruşine, decât de durere“.

Revenind la viaţa creştină aflăm că creştinii erau conştienţi de faptul că: „El (Hristos) ne-a învăţat să ne reţinem mânia, să ne înfrânăm pofta, să ne stăpânim plăcerile, să alungăm tristeţea, să fim prietenoşi, să facem să sporească iubirea, să îndepărtăm lauda deşartă, să nu căutăm răzbunarea faţă de cei ce ne fac nedreptăţi ... pe lângă aceasta (ne-a învăţat) să ne supunem legi i date de El, să cinstim pe împărat, să adorăm numai pe Dumnezeul Cel nemuritor, să credem că sufletul e nemuritor, să fim convinşi că există o judecată după moarte ...“ (Martiriul Sfântului Apostol Apollonius).

Sf. Teotim, episcop de Tomisne, a lăsat câteva însemnări moral-duhovniceşti, păstrate în „Sacra Parallela“ a Sf. Ioan Damaschinul: 1. Faptele trupului pot fi întrerupte de multe (piedici), dar cel ce a păcătuit cu gândul, prin însăşi iuţeala gândului, făptuieşte complet păcatul.

2. Lucrul grav nu este să suferi greu, ci să suferi pe drept.

3. A-ţi aminti de Dumnezeu înseamnă a-ţi aminti de viaţă, iar a-L uita înseamnă a muri.

4. A ajunge la desăvârşirea sufletului înseamnă a-l elibera de griji, căci datorită grijilor se nimiceşte.

În actele martirice, ruga are rolul ei bine definit. Rugăciunile sunt atât personale cât şi comunitare. În actele martirice ale Sfintelor Agapi, Irina şi Hiona aflăm că „aceste femei, împodobite fiind cu virtuţi şi credincioase învăţăturilor evanghelice, părăsesc patria ... fug de persecutori după porunci (Mt. 10, 23) şi se suie pe un munte înalt. Şi acolo petreceau în rugăciuni, cu trupul alipit de înălţimea muntelui, iar cu sufletul vieţuiau în ceruri“.

Mai sunt şi alte exemple de oameni cu o vieţuire deosebită, de martiri care se rugau neîncetat lui Dumnezeu. Iată mai întâi o scurtă rugăciune a Sf. Irineu de Sirmium: „Îţi mulţumesc Doamne, Iisuse Hristoase, care prin felurite pedepse şi chinuri, mi-ai dat tărie şi m-ai socotit vrednic să mă fac părtaş măririi Tale celei veşnice“. Sau una a Sfântului Mare Mucenic Alexandru: „Cel ce locuieşte în ajutorul Celui prea înalt, sub acoperământul Dumnezeului cerului se va sălăşlui. Va zice Domnului: sprijinitorul meu eşti şi scăparea mea în ziua întristării mele şi celelalte“.

Dar nici rugăciunile comunitare nu lipseau. Creştinii se rugau unii pentru ceilalţi, dar şi pentru semenii lor care, plecând din această viaţă, au ajuns în iad: „După puţine zile, pe când ne rugam cu toţii, mi-a scăpat pe neaşteptate, în mijlocul rugăciunii, un cuvânt şi am numit pe Dinocrate. Şi m-am mirat, fiindcă niciodată nu-mi venise în minte, decât atunci, încât m-am întristat amintindu-mi de suferinţa lui. Am înţeles îndată că sunt vrednică şi că trebuie să mă rog şi pentru el şi am început să mă rog îndelung pentru el şi să plâng către Domnul“. (Martiriul Sf. Perpetua şi Felicitas).

Din viaţa religios-morală a creştinilor nu lipseau nici agapele, după cum era firesc: „iar în ajunul pătimirii, pe când luau ultima cină pe care o numeau masă liberă, ei au făcut din masa liberă, pe cât le-a fost cu putinţă, o agapă“ (Martiriul Sf. Perpetua şi Felicitas).

Apoi cultul morţilor şi al martirilor era bine dezvoltat în epoca primară.

„În ascuns credincioşii le ridică (moaştele) şi le păstrează cu scumpătate ca pe nişte odoare de mare preţ“. (Actul martiric al Sf. Montanus şi Maxima).

Avem şi mărturia unui persecutor care vine să întărească acest lucru. Iată ce spune Tiberian, persecutorul Sfântului Mucenic Alexandru: „Nenorocitule, în foc am să te pierd, să văd dacă vine Hristos, cum zici tu, să te scape din mâinile mele. Şi aşa să ştii că-ţi voi împrăştia mădularele şi oasele prin toată împărăţia pe unde vom trece ca să nu mai afle nici o femeie nimic din trupul tău şi oasele tale ca să nu le mai ungă ca şi cum ar fi fost ale unuia dintre sfinţii voştri şi să vie apoi să se închine lor. Şi de acum m-am hotărât ca şi cenuşa oaselor tale s-o arunc în râu, pentru ca nici o pomenire să nu rămână din trecerea ta pe aici“. (Actul Martiric al Sf. Mc. Alexandru).

Iubirea şi dreptatea erau două virtuţi foarte des practicate de primii creştini: „Văzând fericitul Emilian pe acesta (pe un ţăran arestat în locul său) a zis întru sine: de voi ascunde faptul, mântuirea mea va fi pierdută, fiindcă s-a apropiat cel ce m-a chemat pe mine prin moarte la împărăţia Lui cea nemuritoare.

... Lăsaţi-l pe acesta, vă rog, lăsaţi-l, căci el nu a păcătuit cu nimic, ci eu sunt cel ce a făcut ceea ce voi spuneţi“ (Actul martiric al Sf. Emilian din Durostorum).

Creştinismul nu a cunoscut şi nu cunoaşte graniţe sau bariere sociale. El a pătruns atât printre cei săraci, cât şi printre cei bogaţi. În Hristos nu mai sunt „robi sau schilozi, bogaţi sau săraci“, ci toţi sunt una. Cunoaştem cu toţii atitudinea Sf. Apostol Pavel cu privire la sclavie. Aceasta, în creştinism şi în Biserică, este abolită. Aşa au putut exista sclavi şi stăpâni de sclavi dându-şi viaţa pentru Hristos. În acest sens, ca dovadă avem actul martiric al Sfintelor Perpetua şi Felicitas: „au fost prinşi tinerii catehumeni Revocatus şi Felicitas, tovarăşa lui de sclavie“; sau „între aceştia (se afla) şi Vibia Perpetua, de familie nobilă, cu educaţie aleasă, căsătorită ca o matroană“.

Creştinii adevăraţi erau tari şi neclintiţi în credinţă încât, văzând aceasta, unii păgâni se convertesc“ (Actul martiric al Sf. Perpetua şi Felicitas). Mulţi au refuzat să-şi trădeze credinţa şi să aducă jertfe idolilor. Preotul Pionius a răspuns: „nu jertfesc, ci sunt creştin. Căci eu păstrez credinţa mea pe care am făgăduit-o Dumnezeului meu, odată pentru totdeauna s-o păstrez şi o păstrez, şi cred cu putere şi tărie să rămân în această mărturisire a mea. Iar ameninţările tale nu pot să mă schimbe de la această alegere“. (Actul martiric al Sf. Dasius).

Tot Sf. Mucenic Dasius spune: „Eu mărturisesc că sunt creştin cum am mărturisit adeseori, şi nu mă supun nimănui altcuiva decât unuia, curatului şi veşnicului Dumnezeu, Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, Cel în trei nume şi feţe, dar de o singură fiinţă. Iată, pentru a treia oară, mărturisesc cu glasul credinţa în Sfânta Treime, pentru că întărit fiind printr-însa biruiesc şi nimicesc îndată nebunia diavolului“.

O altă categorie de creştini sunt cei care iniţial s-au lepădat de credinţă, au jertfit, iar apoi s-au căit şi s-au întors în Biserică: „au intrat şi fraţii creştini care de nevoie au fost siliţi (să se lepede) făcând plânset mare, încât în fiecare oră se auzea plângerea lor, mai ales din partea celor ce erau evlavioşi şi cu vieţuire frumoasă“. (Actul martiric al Sf. Pionius). Acesta nu-i condamnă pe cei care au căzut şi au revenit.

Episcopul Irineu de Sirmium e îndemnat de unii creştini să jertfească idolilor: „iar copiii lui, îmbrăţişându-i picioarele, îi ziceau: ai milă de tine şi de noi, tată. Erau de faţă şi femeile care, plângând pentru tinereţea şi frumuseţea lui, îl rugau (să jertfească) ... Dispreţuind toate n-a răspuns nimănui dintre ei“.

Dar există şi o a treia categorie de creştini, amintiţi în actul martiric al Sf. Dasius: cei care aveau o purtare rea. „Căci în ziua calendelor lui ianuarie, oamenii uşuratici, urmând obiceiurile păgânilor, deşi se numesc creştini, merg cu pompă măreaţă, schimbându-şi firea lor şi se îmbracă în chipul şi înfăţişarea diavolului. Îmbrăcaţi în piei de capră, schimbându-şi înfăţişarea, ei leapădă chipul cel bun în care s-au renăscut (prin Taina Botezului) şi reiau chipul cel rău în care s-au născut. Astfel, ei, care au mărturisit la Botez că se leapădă de diavol şi de amăgirile lui, se întorc iarăşi la el prin faptele cele rele şi ruşinoase“ (p. 249).

Vom încheia acest scurt studiu cu câteva îndemnuri pentru viaţa morală a creştinilor: „aşadar, vă rog să vă depărtaţi de orice poftă şi rătăcire lumească. Căci mărirea lumii este înşelătoare şi neputincioasă, înfloreşte pentru puţin şi îndată se veştejeşte ca iarba grădinii, primind sfârşitul mai repede ca începutul ... Sârguiţi-vă, deci, să fiţi fără greşeală în poruncile lui Hristos ca să scăpaţi de focul cel nestins şi veşnic. Căci glasul cel Dumnezeiesc strigă: timpul s-a scurtat.

Mai presus de toate cinstiţi iubirea căci numai ea singură respectă datoria iubirii frăţeşti şi se supune legii lui Dumnezeu“ (Actul martiric al Sf. Patruzeci de mucenici din Sevasta).

„Căci lui Hristos ne închinăm pentru că este Fiul lui Dumnezeu, iar pe martiri îi iubim după vrednicie ca pe ucenicii şi imitatorii Domnului, pentru neîntrecuta lor iubire faţă de împăratul şi învăţătorul lor“ (Actul martiric al Sf. Policarp de Smirna).

P.F. Părinte Patriarh Teoctist la 85 de ani

(Urmare din pag. 1)

martie același an în Catedrala „Sf. Spiridon", din București de către patriarhul Justinian, Mitropolitul Firmilian al Olteniei și episcopul Chesarie al Dunării de Jos.

Între anii 1950—1954 a funcționat ca rector al Institutului Teologic de Grad Universitar din București, concomitent cu funcțiile de vicar-patriarhal și vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

La 28 iulie 1962 a fost ales de către Colegiul Electoral Bisericesc ca episcop al Aradului, Ienopolei și Hălmagiului, unde va păstori cu rezultate deosebite până la alegerea sa ca Mitropolit al Olteniei la 28 ianuarie 1973, fiind instalat de către patriarhul Justinian la 25 februarie 1973.

La 25 septembrie 1977 a fost ales de Colegiul Electoral Bisericesc în postul de Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Sucevei, fiind instalat la 12 octombrie, același an.

Din iulie 1980 până în ianuarie 1982 a suplinit și postul de mitropolit al Ardealului în urma retragerii Mitropolitului Nicolae Mladin.

După trecerea la cele veșnice a Patriarhului Justin Moisescu, la 9 noiembrie 1986 a fost ales ca patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, fiind instalat în Catedrală de către Mitropoliții țării în prezența Patriarhilor Ierusalimului și Bulgariei, a reprezentanților tuturor Bisericilor Ortodoxe, ai Bisericii Romano-Catolice, ai Bisericilor Protestante și ai reprezentanților Statului la 19 noiembrie 1986. În calitate de Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericirea Sa a desfășurat o bogată și variată activitate în slujba Bisericii noastre strămoșești, în afirmarea valorilor ortodoxiei românești în viața poporului român și în lumea creștină.

Ca o recunoaștere a acestui fapt, Prea Fericirii Sale i s-au conferit ordine bisericești de către Patriarhiile Ierusalimului, Antiohiei, Moscovei, Serbiei și de către Arhiepiscopiile Greciei, Ciprului, Cehoslovaciei, Finlandei și din partea altor Biserici Creștine. A condus delegații bisericești ortodoxe române la Locurile Sfinte (ultima în luna ianuarie a.c.), în Armenia, Moscova, Bulgaria, Serbia, Ungaria, Austria, Germania, Franța, India, Constantinopol, Grecia, etc.

În anul 1988 a fost premiat de către Academia Română pentru tipărirea Ediției Jubilare a Bibliei de la București din 1688, iar anul trecut, 1999, Prea Fericirea Sa a primit titlul de membru de onoare al Academiei Române. În 1995, la 2 iunie, a primit titlul academic de „Doctor Honoris Causa" al Universității din Oradea iar în același an i-a fost conferit același titlu academic și de către Universitatea din București. În toamna anului 1999, Universitatea din Pitești i-a acordat de asemenea titlul de „Doctor Honoris Causa".

Prea Fericirea Sa este în același timp și un om al literelor și al culturii noastre bisericești. În acest sens a reorganizat și promovat de-a lungul anilor la Centrele eparhiale unde a păstorit activitatea editorială și bisericească. A publicat în revistele teologice bisericești predici, meditații și studii. A publicat numeroase monografii între care amintim: *„Mitropolitul Iacob Putneanul"* cu o ediție și în limba engleză, *„Sf. Vasile cel Mare în evlavia credincioșilor români"*; *„Mitropolitul Dosoftei, ctitor al limbajului liturgic românesc"* ș.a. dar opera de căpetenie a Prea Fericirii Sale sunt fără îndoială cele 11 volume de Omilii, Cuvântări și Meditații sub titlul general *„Pe treptele slujirii creștine"* precum și volumul *„Slujind altarul străbun"*. A tipărit ediția jubiliară din 1988 a *„Bibliei de la București"* (1688), apărută și în ediția a II-a. O altă latură a activității prodigioase a Prea Fericitului Părinte Teoctist este și cea de constructor și de restaurator de lăcașuri sfinte. Peste tot unde a trecut în cei 50 de ani de slujire ca arhiereu și-a înscris numele în lucrarea de restaurare sau de construirea de noi biserici și mânăstiri, sau de restaurarea, pictarea sau repictarea unui mare număr de biserici în toate Eparhiile păstorite.

A acordat o atenție deosebită învățământului teologic atât înainte de 1989, în condițiile grele impuse de dictatura comunistă, cât mai ales după evenimentele din Decembrie 1989, în epoca de libertate a Bisericii. Prin strădaniile Prea Fericirii Sale, învățământul teologic a fost integrat în învățământul de stat, cu toate drepturile și îndatoririle care decurg din aceasta.

O permanentă purtare de grijă a Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist a fost arătată față de buna desfășurare a activității de predare a religiei în școlile de stat, școli primare și licee și de formare a cadrelor necesare acestei activități.

O grijă deosebită a manifestat-o și față de românii ortodocși din Diaspora sau față de cei aflați dincolo de granițele țării. Amintim aici reactivarea Mitropoliei Basarabiei în decembrie 1992, sub oblăduirea Patriarhiei Române, apoi înființarea la 10 ianuarie 1993 de către Sf. Sinod, a Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania și Europa Centrală al cărui titular este Înalt Prea Sfinția Sa Mitropolit Serafim Joantă, alegerea în 1998 a noului titular pentru Arhiepiscopia Ortodoxă Română pentru Europa Occidentală cu sediul la Paris în persoana Înalt Prea Sfinției Sale Arhiepiscop Iosif, înființarea Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria în 1999 cu titularul său Prea Sfinția Sa Sofronie Drincec.

O grijă deosebită s-a arătat față de celelalte comunități românești din America, Australia, Noua Zeelandă, Israel etc., arătându-se Prea Fericirea Sa ca un adevărat părinte și patriarh al tuturor românilor indiferent de locul unde trăiesc.

Și în sfârșit Prea Fericirea Sa este ecumenist în adevăratul sens al cuvântului, un continuator al unei tradiții de deschidere către toți creștinii, promovate de Biserica noastră de-a lungul vremii. Au avut loc numeroase vizite reciproce ale unor patriarhi ai Orientului Ortodox în țara noastră, s-au intensificat relațiile cu Biserica Romano-Catolică, acestea culminând cu vizita în luna mai a anului trecut a Sanctității Sale Papa Ioan Paul al II-lea în România, cu Biserica Greco-Catolică din țara noastră, cu Biserica Anglicană, cu celelalte Biserici Protestante și chiar cu cultele necreștine. O dovadă în acest sens a fost istorica adunare a reprezentanților tuturor cultelor creștine și necreștine ținută la București la sfârșitul lunii august 1999, intitulată sugestiv *„Oameni și religii, — Pacea este numele lui Dumnezeu"*.

Iată doar câteva aspecte ale marii personalități a Întâistătătorului Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist. În persoana Prea Fericirii Sale, Biserica noastră strămoșească are un Ierarh și un Păstor cu o îndelungată experiență pastorală, misionară și organizatorică. În inima și în sufletul său de părinte își găsesc loc toți fiii Bisericii noastre străbune și împreună lucrează *„cu timp și fără timp"* la realizarea Împărăției lui Dumnezeu pe pământ.

La acest popas aniversar prilejuit de împlinirea a 85 de ani de viață și a 50 de ani de slujire ca arhiereu, gândul nostru smerit se îndreaptă către Părintele luminilor, rugându-L să-i dăruiască Prea Fericirii Sale sănătate, pace și îndelungă înzilire spre binele și folosul Sfintei noastre Biserici Ortodoxe Române, a Patriei noastre binecuvântate România și a dreptcredincioșului ei popor.

„Întru mulți și fericiți ani Prea Fericite Părinte Patriarh Teoctist al României"!

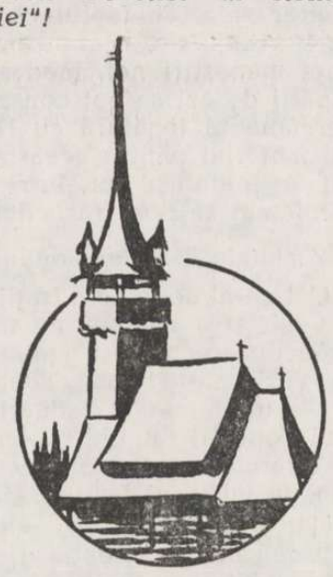

Icoana liturgică — izvor de îndumnezeire

Creștinii ortodocși se bucură de icoanele liturgice, contemplându-le, închinându-se sau sărutându-le, comunicând astfel cu Biserica cerească, cu lumina venită de dincolo, cu frumusețea lumii duhovnicești. A reduce icoana ortodoxă la o simplă bucată de lemn pictat, la un tablou religios demn de muzeu, ori un obiect decorativ, nu poate fi decât o reminiscență subtilă a iconoclasmului. Icoanele există încă din primele veacuri ale vieții creștine și au supraviețuit și supraviețuiesc iconomahiei, luptei împotriva icoanelor, propovăduind credința cea dreaptă a Bisericii. Între obiect de cult și operă de artă, icoana oferă mărturia Cuvântului întrupat: „Cuvântul Tatălui Cel necuprins din Tine, Născătoare de Dumnezeu, S-a cuprins întrupându-se" (Triod). De la alegorie și simbol pe care le-a îmbrăcat în perioada persecuțiilor, iconografia a slujit, prin reprezentări transcedentale, la apărarea credinței adevărate, îndemnând la rugăciune și bucuria de a cunoaște realitatea dincolo de materialitate. Dar aceasta făcută nu din poziția unui spectator exterior, ci credinciosul este invitat de „scrierea cu imagine" să participe în mod direct, să vadă dinăuntru lumea dumnezeiască, să se desfete cu „frumusețea ascunsă", nevăzută a unirii cu Cel neapropiat. Purtătoare de viață, deși fără glas, icoana descoperă pe Cel fără formă, rupe legăturile stricăciunii, transformă prin împărtășirea Sfântului Duh pe omul care o privește. Hristos, Dumnezeul-om, ia chip astfel în credincios, sălășluiește întru cele dinăuntru ale sale. Experiența contemplării icoanelor înnoiește, luminează și descoperă, transfigurează și sfințește cele văzute și nevăzute, călăuzește omul pe calea îndumnezeirii. Intrând în lumea imaginii divine cu smerenie și credință, omul trăiește perihoreza, întrepătrunderea vieții și a morții, a robiei și a libertății, a creatului și a necreatului, a divinului cu umanul. Lumea icoanei e coexistentă în timp. Nu e evenimențială, evocând plastic un fragment din faptele mântuirii interpretate în mod istoric, ci inițiază și cheamă într-un prezent continuu la ospătarea duhovnicească de a cunoaște lumina cea adevărată, „pricina armoniei și a strălucirii a toate" (Dionisie Areopagitul). Icoana nu limitează, ci își depășește starea de simbol și de reprezentări iconice, chiar dacă, spunea E. Cassirer, „simbolul oferă o cheie pentru natura omului". Sfintele icoane au fost apărate de mărturisitorii credinței nu pentru estetică, pentru figuri și culori, ci pentru cele simțite și înțelese dincolo de materia opacă.

Importanța pe care o acordă tradiția bizantină fidelității canoanelor în ce privește procedura de realizare a icoanelor sacre, întărește ideea de spiritualizare a icoanelor și a elementelor ei: membrele trupului personajelor reprezentate nu au dimensiuni anatomice normale, ci sunt transfigurate simbolic în organe ale Duhului; fondul icoanei, peisajul, este lipsit de realism, dar este luminat de har divin; aureola sfinților este marcă a împărăției lui Dumnezeu care revarsă o lumină neînserată, lină, plină de har. Dacă cel care se află în fața icoanei este „holos ophtalmeos", „numai ochi", atunci el se bucură, se hrănește fără să se satureze de „theosis", de îndumnezeirea, iluminarea pe care o oferă taina lui „Dumnezeu adevărat și om adevărat". De fapt, diferența dintre arta profană și arta sacră constă tocmai în faptul că subiectivitatea, emotivitatea artei profane oprește integrarea icoanei în misterul liturgic, înlătură comuniunea duhovnicească, în timp ce arta sacră are o viziune spirituală. Biserica Răsăritului cu reprezentările bidimensionale sporește misterul liturgic, spre deosebire de cea a Apusului creștin care e tridimensională, individuală, înclinată spre materie.

După tradiție, iconografii au sarcina de a se adresa spiritului și nu emoțiilor. „Țelul icoanei este acela de a orienta spre transfigurare toate sentimentele noastre și puterea de înțelegere" (Leonid Uspenski).

În icoană toate se armonizează, toate intră în consonanță: durerea cu bucuria, suferința cu nădejdea mângâietoare. De pildă, Icoana Răstignirii scoate în evidență chenoza, coborârea, micșorarea și deopotrivă, preamărește slava lui Dumnezeu. Ea pătrunde dincolo de fenomenul morții și al suferinței, arătându-l pe Hristos biruitor, nu căzut și umilit în brutalitatea existenței, trist și abandonat, ci senin, înviat întru slavă, îmbrățișând crucea cu puterea ei de viață.

Icoana e izvor de lumină dumnezeiască. Ea nu ostoiește setea de frumusețe a celui ce vrea să se facă părtaș harului întrupării: „Prin luminarea Duhului vedem strălucirea slavei (Fiul) lui Dumnezeu, iar prin chip suntem conduși la Cel (Tatăl) al cărui chip [icoană] și pecete întocmai este" (Sf. Vasile cel Mare).

Această „victimă sacrificată" în perioada iconoclastiei, salvatoare pentru oameni, căci „sacrificiul protejează întreaga comunitate de propria violență, deturnând-o spre victime care-i sunt exterioare" (René Girard — „Violența și sacrul"), a biruit și biruiește prin puterea și harul sfințitor al Sfântului Duh, deschizând calea spre izvorul vieții celei neîncetate: „Veniți credincioșilor (...) să luăm daruri prisositoare de tămăduiri, izvorând din izvorul cel pururea curgător". (din praznicul Adormirii Maicii Domnului, canonul al doilea).

BIBLIOGRAFIE:

1. Quenot, Michel — *Icoana, fereastră spre absolut*, Ed. Enciclopedică, Buc., 1993.
2. Arhimandritul Vasilios — *Intrarea în Împărăție*, Ed. Deisis, Sibiu, 1996.
3. Costin, Vasile arhiepiscopul Târgoviștei — *Semnificația icoanei bizantine în ortodoxie*, Arhiepiscopia Târgoviștei, Târgoviște, 1977.

CAMELIA LĂNCRĂJAN, studentă Jurnalistică, an IV

Parastas pentru poetu neamului — Mihai Eminescu, la 150 de ani de la nașterea sa

(Urmare din pag. 1)

la data respectivă, în Transilvania, apăreau „Gazeta Transilvaniei", „Familia", „Albina", „Concordia", „Federațiunea" etc.

Tot pe raza Arhiepiscopiei Sibiului, Eminescu a făcut un popas și la Rășinari, fiind găzduit de preotul Bratu, bunicul după mamă al poetului Octavian Goga.

Vorbitorul n-a omis nici prezența la Blaj, a poetului, în 1866, când a încercat să recupereze unele examene întârziate.

În continuare, pr. prof. Dumitru Abrudan a subliniat respectul și atașamentul poetului față de Biserica Ortodoxă Română, pe care a numit-o, atât de inspirat, „maica poporului român". În vestitele așezăminte mânăstirești din Moldova precum Putna, Neamț, Agapia, poetul a trăit nu numai clipe de înălțare sufletească, dar și-a alinat și zbuciumul și suferințele, care nu o dată l-au copleșit.

Conștient de menirea sacră a unor astfel de așezăminte, Eminescu a fost profund indignat de faptul că la un moment dat autoritățile politice și administrative ale timpului au transformat, fie și pentru un scurt interval, mânăstirea Cozia în penitenciar.

Abordând și felul în care Eminescu a vorbit despre Dumnezeu, vorbitorul a arătat că poetul a mers pe calea apofatismului patriotic, punând în evidență, în versuri ca cele din Scrisoarea I, imposibilitatea minții omenești de a-L cuprinde cu înțelegerea pe *„Cel nepătruns"*.

Învierea lui Hristos, poetul o descrie ca pe o biruință a vieții asupra morții, iar dintre poeții noștri, nici unul n-a dat expresie veneratiei profunde față de Sfânta Fecioară Maria, cum a făcut Eminescu în versuri de o inegalabilă frumusețe, cum sunt cele din poezia „Rugăciune".

Biserica noastră l-a cinstit și l-a prețuit în mod cu totul aparte pe Eminescu. Nu întâmplător, prima teză de doctorat dedicată geniului poeziei românești a fost alcătuită și susținută la Universitatea din Budapesta de către cel ce avea să devină primul patriarh al României, dr. Elie Miron Cristea.

Î.P.S. dr. Antonie Plămădeală al Ardealului a tradus din maghiară și a publicat la Sibiu, în volumul „File dintr-o arhivă inedită", această teză de doctorat.

În final, pr. prof. Dumitru Abrudan a exprimat regretul, pe care îl resimt toți românii, pentru unele luări de poziție denigratoare la adresa persoanei și scrisului poetului simbol al neamului nostru. Nu este vorba doar de vocile cu totul izolate din trecut ale lui Al. Macedonski și ale canonicului Grama de la Blaj, care au împietat memoria poetului, ci și de unele apariții recente în presa literară, prin care se încearcă o „demitologizare" a scrisului eminescian, cum s-a încercat același lucru și cu istoria României.

Vorbitorul a făcut precizarea că Eminescu n-a fost șovin și nici ultranaționalist, cum se grăbesc unii să-l caracterizeze. Când a rostit cuvinte aspre la adresa străinilor, i-a vizat doar pe aceia dintre ei care au adunat bogății nedrepte pe spinarea oropsitului popor român. Cu aceeași asprime i-a condamnat Eminescu și pe exploatatorii autohtoni.

Slujba de pomenire s-a încheiat cu executarea de către soborul preoților slujitori a unui lied pe versurile cunoscutei poezii „Rugăciune" de M. Eminescu.

Două prezenţe demne de pomenit — Arhimandriţii Veniamin şi Timotei Tohăneanu

Istoria mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, în a doua jumătate a secolului al XX-lea, a fost profund marcată de prezenţa în ea a fraţilor Veniamin şi Timotei Tohăneanu, chiar dacă lucrurile au mers în chip natural, cunoscând o evoluţie liniştită, în consonanţă cu atmosfera mânăstirească. Faptul că cei doi fraţi au trăit în această mânăstire, unul fiind stareţ al ei aproape un sfert de veac iar celălalt iniţiator şi conducător al şcolii de pictură, a făcut ca mânăstirea să cunoască o deosebită dezvoltare şi afirmare pe plan intern şi internaţional în a doua jumătate a secolului al XX-lea. Proveniţi dintr-o familie de la Întorsura Buzăului, veniţi la Mânăstirea Brâncoveanu îndată după al doilea război mondial şi formaţi ca monahi în perioada grea de după război, cei doi fraţi aveau să-şi pună puternic amprenta pe destinul acesteia.

Arhimandritul Veniamin Tohăneanu

Cel ce avea să devină Părintele Veniamin Tohăneanu, s-a născut la 23 ianuarie 1920 la Întorsura Buzăului[1], primind la botez numele de Gheorghe. A venit pe lume în mijlocul unei familii cu opt copii, din care patru, doi băieţi şi două fete, aveau să intre în viaţa monahală. Copilăria şi tinereţea lui, ca şi a fraţilor săi s-a desfăşurat în condiţiile grele pricinuite de neajunsurile cauzate de primul război mondial, apoi de criza economică din 1929—33, pe care familia sa a resimţit-o din plin, însă vremurile grele i-au călit, învăţându-i să înfrunte cu dârzenie situaţiile dificile.

Mânăstirea de la Sâmbăta, Părintele Veniamin, a cunoscut-o dinainte de a fi vieţuitor al ei, şi anume din vremea, când, împreună cu familia sa, venea cu căruţa la mânăstire căutându-l pe Părintele Arsenie Boca. Acesta se aşezase la mânăstirea de la Sâmbăta din 1939 şi foarte rapid îşi câştigase renumele unui om duhovnicesc deosebit, căutat de credincioşii simpli, cât şi de intelectuali. Acest miraj exercitat de Părintele Arsenie i-a fascinat şi pe doi din copiii familiei Tohăneanu, pe Traian şi pe Gheorghe, care în anul 1945 intrau în Mânăstirea Brâncoveanu cu dorinţa de a îmbrăţişa viaţa monahală. Cei doi au văzut în Părintele Arsenie un om deosebit, un monah împlinit, şi atraşi de exemplul acestuia au dorit să-i urmeze modul de viaţă.

Gheorghe Tohăneanu, viitorul Părinte Veniamin, s-a aşezat la mânăstire la 20 iulie 1945, şi după cum mărturiseşte a făcut de toate. Viaţa în mânăstire era pe atunci foarte simplă, dar uneori şi foarte dură, cerând foarte multă muncă. Fratele Gheorghe a făcut pe rând mai multe ascultări; a muncit la grajd (unde a îngrijit pe rând vitele şi porcii), la pădure, la grădina de zarzavat a mânăstirii precum şi la bucătărie. Între timp fratele Gheorghe a fost făcut rasofor, la 15 august 1946, primind numele Veniamin, iar în 1948 la 15 august a depus voturile monahale. Între anii 1951—1955 a urmat cursurile Facultăţii de Teologie din Sibiu, devenind licenţiat al acesteia. După absolvirea facultăţii a fost numit secretar al mânăstirii de către stareţul de atunci al acesteia, Părintele Ioan Dinu.

Părintele Veniamin, fiind o fire activă, s-a implicat intens, încă de la început în viaţa mânăstirii; în anul 1950, la 15 august, fusese hirotonit ierodiacon, iar la 15 august 1953 ieromonah şi duhovnic, dar, deşi a şi slujit mânăstirea şi în calitate de preot, implicarea cea mai mare a Părintelui Veniamin a fost pe plan economic. Deoarece Părintele stareţ Ioan Dinu era înaintat în vârstă, cel care de fapt conducea destinele mânăstirii era Părintele Veniamin Tohăneanu. Această situaţie a durat până în anul 1971, când Părintele Veniamin a fost numit în funcţia de stareţ al mânăstirii. Între timp primise gradul bisericesc de protosincel (1959), iar după numirea în funcţia de stareţ a fost înaintat la rangul de arhimandrit (1973), şi din 1981 a fost numit exarh al mânăstirilor din eparhia Sibiului.

Fiind un foarte bun gospodar, şi înzestrat cu o putere de muncă deosebită, Părintele Veniamin, a reuşit în scurt timp să ridice standardul de viaţă al mânăstirii. S-a îngrijit, mai întâi, ca gospodăria mânăstirii să funcţioneze bine. Pentru a asigura cele necesare vieţuitorilor ei, l-a sprijinit pe fratele său, arhimandritul Timotei Tohăneanu, în activitatea sa de econom al mânăstirii şi mai ales în aceea de pictor, procurându-i materialele necesare. El a organizat şi împrejmuirea mânăstirii cu un gard din plăci prefabricate. În anul 1977 a organizat construirea paraclisului, cu hramul Sf. Ioan Botezătorul, în lemn de stejar, iar în 1978 încadrarea fântânii „Izvorul Tămăduirii" într-un baldachin tot din stejar, ambele piese fiind împodobite cu fresce şi icoane pe sticlă.

Cea mai mare realizare a Părintelui Veniamin a fost însă reconstruirea incintei brâncoveneşti a mânăstirii. Mânăstirea Brâncoveanu a fost zidită în anul 1696, când Constantin Brâncoveanu a ridicat, la 9 km de satul Sâmbăta de Sus, pe locul unui schit de lemn construit de bunicul său, vornicul Preda Brâncoveanu, actuala biserică de zid a mânăstirii, înconjurată pe trei laturi de şcoli de grămătici şi zugravi. Mânăstirea era gândită atunci, de voievodul Ţării Româneşti, ca centru de rezistenţă ortodoxă împotriva acţiunii de calvinizare şi catolicizare a românilor ortodocşi din Transilvania. Dat fiind faptul că mânăstirile ortodoxe au fost un obstacol real împotriva acţiunii de catolicizare a românilor, începute la 1698, stăpânirea Austro-Ungară a distrus în Transilvania, între anii 1761—1763, peste 150 de mânăstiri şi biserici, între care şi mânăstirea de la Sâmbăta de Sus, în anul 1785, când turla bisericii a fost dărâmată, biserica devenind ruină, iar clădirile aferente complet distruse. În această stare mânăstirea a rămas până în anul 1926, când, în condiţiile realizate prin unirea românilor din decembrie 1918, Mitropolitul Nicolae Bălan a început lucrarea de reconstrucţie a bisericii brâncoveneşti, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului", lucrare finalizată în anul 1937; biserica a fost sfinţită însă abia în anul 1946. Izbucnind războiul, Mitropolitului Nicolae Bălan i-a fost imposibil să mai refacă şi incinta brâncovenească a mânăstirii. Acest lucru i-a fost dat să-l împlinească, deşi în condiţiile grele ale stăpânirii comuniste, atee, Mitropolitului Antonie Plămădeală, al Transilvaniei, care în anul 1985, la exact 200 de ani de la dărâmarea mânăstirii de către habsburgi, în timp ce stareţ al acesteia era Părintele Veniamin, a început lucrarea de refacere a incintei brâncoveneşti a mânăstirii. Deşi Mitropolitul Antonie a fost mentorul şi conducătorul lucrărilor, Părintelui Veniamin i-a revenit sarcina de a îndeplini acest măreţ plan. El a fost acela care a trebuit să conducă lucrarea la faţa locului, să procure materialele şi să asigure hrana pentru 100—200 de muncitori zilnic, în timpul lucrărilor, şi aceasta în condiţii în care Biserica Ortodoxă era prigonită şi în Bucureşti unele biserici erau dărâmate. Osteneala depusă de cei care au participat la această lucrare, şi mai ales a Părintelui Veniamin, care a trebuit să se îngrijească de bunul mers al întregii lucrări, nu pot fi apreciate în cuvinte[2]. Ca urmare a acestei strădanii, la 15 august 1993 noul complex mânăstiresc, cuprinzând o nouă şi încăpătoare biserică, ce are ca ocrotitori pe sfinţii martiri brâncoveni[3] (biserica este situată la etaj în corpul de nord al incintei), un corp de chilii, bibliotecă, un muzeu cu diferite obiecte bisericeşti, arhondaric şi un palat brâncovenesc, a putut fi sfinţit de către Sanctitatea Sa, Patriarhul Bartolomeos, Arhiepiscop al Constantinopolului şi Patriarh ecumenic împreună cu Preafericitul Părinte Teoctist, Patriarhul României, înconjuraţi de un numeros sobor de ierarhi şi preoţi, în prezenţa unui imens număr de credincioşi.

La festivitatea de sfinţire a mânăstirii, Părintele Veniamin Tohăneanu, deja înaintat în vârstă şi bolnav, motive pentru care ceruse pensionarea, a fost eliberat din ascultarea de stareţ al mânăstirii şi numit stareţ onorific pe viaţă. De atunci trăieşte retras în liniştea chiliei sale, încercând să fie de folos acolo unde îl mai ajută puterile şi, mai ales, bucurându-se de roadele ostenelilor sale, de faptul că prin munca pe care a depus-o, a contribuit la ridicarea unei mânăstiri noi, moderne, în care călugării de azi se pot consacra unei vieţi în permanentă legătură cu Dumnezeu, suportul material pentru aceasta fiindu-le asigurat de înaintaşii lor, între care Părintele Veniamin se numără la loc de frunte.

Părintele Timotei Tohăneanu

Cel de-al doilea din fraţii Tohăneanu, care a venit şi a trăit ca monah în Mânăstirea Brâncoveanu, a fost Traian, cel ce avea să fie Părintele Timotei Tohăneanu.

S-a născut la 31 ianuarie 1915 fiind primul copil al familiei Tohăneanu. Copilăria şi tinereţea şi le-a petrecut, ca şi fratele său, în mijlocul familiei, împărtăşind aceleaşi bucurii, dar mai ales aceleaşi greutăţi cauzate de situaţia grea a ţării din perioada interbelică. El a fost de fapt primul care a venit la mânăstire, atras fiind, ca şi fratele său, de Părintele Arsenie Boca şi de viaţa din mânăstire organizată în jurul acestui om mare. Acest lucru se întâmpla în anul 1945; cei doi fraţi au venit la mânăstire în acelaşi an — primul Traian, apoi la scurtă vreme Gheorghe. Traian era, la acea dată, în puterea vârstei, avea 30 de ani, era de meserie curelar şi avea serviciul militar satisfăcut.

Primii ani în mânăstire i-a petrecut împlinind diferite ascultări în cadrul gospodăriei mânăstirii, unde a arătat pricepere şi hărnicie.

În 1948 a fost tuns în monahism, odată cu fratele său, de către Mitropolitul Nicolae Bălan, primind numele de Timotei.

În 1969 a fost hirotonit ierodiacon, iar în 1970 ieromonah, primind apoi şi cel mai înalt grad bisericesc, acela de arhimandrit, de la Mitropolitul Nicolae Mladin.

Fiind foarte priceput, Părintele Timotei a îndeplinit multă vreme în cadrul mânăstirii ascultarea de econom. A înfiinţat în mânăstire o pepinieră de pomi fructiferi de care s-a ocupat îndeaproape. Tot el a înfiinţat stupina (80 familii), de care apoi s-a îngrijit, dorind ca mânăstirea să aibă miere.

Cea mai mare realizare a Părintelui Timotei la Sâmbăta a fost însă reluarea tradiţiei de pictură pe sticlă. Fiu de ţărani fiind, Părintele Timotei Tohăneanu a fost înclinat de la natură spre arta populară. După studiile făcute la Seminarul Teologic din Cluj-Napoca şi după 35 de ani de viaţă în care nu lucrase nimic în domeniul picturii, Părintele Timotei Tohăneanu a început marea sa operă de pictor, dezvoltându-se ca autodidact. A început prin a copia icoane de pe lemn sau sticlă. Pentru aceasta a cercetat satele vecine cu mânăstirea: Drăguş, Sâmbăta de Sus şi Sâmbăta de Jos, Lisa, Vişlea, Arpaş, Cârţişoara ş.a., în care a întreprins acţiuni sârguincioase de colecţionare a icoanelor între anii 1958—1965. Acestea l-au inspirat pe pictorul în formare şi i-au deschis orizontul spre înţelesurile folclorului zonal, spre trecutul spiritual al acestor sate şi spre artiştii populari făuritori de icoane pe sticlă, care au activat vreme de peste un secol în localităţile rurale, ca şi în oraşele mai apropiate cum sunt Braşovul şi Făgăraşul[4]. Reuşind să obţină solicitudinea locuitorilor din sate în vederea colecţionării şi păstrării în cadrul Mânăstirii Brâncoveanu a acestor valori cultural-religioase[5], Arhimandritul Timotei a înţeles totodată că această tradiţie merită şi trebuie să fie continuată. Astfel a luat fiinţă atelierul de pictură pe sticlă, în care Părintele Timotei s-a format ca pictor printr-o muncă asiduă susţinută de o voinţă puternică şi o mare admiraţie pentru arta populară tradiţională, transformată în arzătoare pasiune.

Primele lucrări ale părintelui au fost copii după meşteri zugravi din Arpaş, Cârţişoara, Scheii-Braşovului. Într-o a doua fază, după stăpânirea tehnicii şi a unei stilizări, atât în spirit cult-bizantin cât şi popular, a creat subiecte noi, a utilizat game proprii de culori, a introdus noi elemente decorative (chenare, flori), cât şi elemente laice de inspiraţie locală (ciobani cu oi, pluguri trase de boi, case, perechi de ţărani în costum de Vişlea sau de Drăguş). Ca şi vechii zugravi de icoane pe sticlă, Părintele Timotei a strecurat aceste scene profane, extrase din folclor, prin prisma proprie şi le-a adaptat stilului de pictură pe sticlă[6]. Într-o a treia fază Părintele Timotei a pictat tablouri cu subiecte luate din viaţa satelor, compoziţii în care apare un primitivism necăutat, spontan, plin de savoarea inimitabilă a artei ţăranilor: peisaj cu mânăstirea înconjurată de Munţii Făgăraşului, nunţi, botezuri, scene din sat, martiriul lui Horia, portrete etc.[7].

Tematica icoanelor Părintelui Timotei Tohăneanu poate fi împărţită în două mari capitole: Primul este legat de iconografia ortodoxă şi îl situează pe autor în continuitate cu tradiţia de pictură populară transilvăneană pe sticlă. În cadrul acestui capitol dominantă este tematica hristologică, cele mai mari realizări în acest ciclu fiind icoanele Praznicelor împărăteşti. Al doilea are ca sursă de inspiraţie istoria naţională; scene cu eroi martiri, voievozi şi domnitori, care prin faptele lor s-au înscris în conştiinţa poporului devenind un subiect ce a reprezentat totdeauna o tentaţie pentru pictorii populari.

Şi munca Părintelui nu a întârziat a-şi arăta roadele şi a fi încununată de succes. Cred potrivit a împărţi succesele Părintelui Timotei în două categorii: rezultate obţinute în ţară şi succese obţinute în străinătate.

În ţară, pentru prima dată, Părintele Timotei a ieşit cu icoanele sale din singurătatea mânăstirii în faţa publicului în anul 1970, când, în luna august, a prezentat 25 de lucrări la Galeriile de artă ale Fondului Plastic din Braşov[8]. La trei ani după aceasta, Părintele Timotei deschidea la 26 martie o expoziţie la Galeriile de artă din Piaţa Cosmonauţilor din Bucureşti, în care prezenta 45 de lucrări, înfăţişând peisaje, monumente, scene din istoria poporului român şi portrete[9]. În anul următor, în mai 1974, Părintele Timotei prezenta o nouă expoziţie personală la Bucureşti în aula Institutului Teologic, cuprinzând 50 de lucrări.[10] Pe lângă expoziţiile personale pe care le-a organizat, Părintele Timotei a participat şi la o seamă de concursuri la care a fost adeseori premiat. Astfel, în 1972 Părintele Timotei participa, la Braşov, la un concurs al artiştilor amatori[11], în mai 1976 participa la expoziţia republicană a artiştilor plastici amatori[12], în 1977 lua parte la un concurs de pictură plastică la Braşov, obţinând premiul I[13]. Alte premii I obţinea la concursurile judeţean şi interjudeţean de artă populară.[14] În 1979 a obţinut premiul II şi titlul de laureat la concursul de artă populară, ediţia republicană[15], iar în 1983 obţinea premiul I la aceeaşi fază a aceluiaşi concurs.[16] În anul 1985, la o etapă judeţeană a acestui concurs a obţinut iarăşi premiul I[17].

De o largă apreciere s-au bucurat icoanele Părintelui Timotei şi în străinătate. Prima expoziţie a părintelui în afara graniţelor ţării a fost la Lugano în Elveţia, în septembrie 1973, unde a prezentat 90 de icoane[18]. Înregistrând un mare succes la

(Continuare în pag. a 5-a)

Ieromonah SERAFIM PĂTRUNJEL,
M-rea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus

Decebalus per Scorilo

(Urmare din pag. a 2-a)

„— Nu, măicuţă dragă, pe aceasta să *nu mi-o înveleşti*, am s-o duc aşa, *că e pomană românească*".

După această uimitoare replică (aşa cum erau multe altele intrate deja în legendă), Valeriu Anania conchide:

„Aşa a coborât pe scara palatului patriarhal, sub ochii miraţi ai şoferului şi ai celor ce se mai aflau prin preajmă. Şi nici azi nu mă pot împiedica să cred că *vasul de lut*, plin cu cireşe, pe care Arghezi îl purta în braţe, *era acelaşi pe care regele dacilor îl dăruise pentru pomenirea părintelui său, într-o asemenea zi a Moşilor*" (op. cit. p. 75).

Sublinierile operate de noi în textele de mai sus evidenţiază valoarea intrinsecă a cultului morţilor, ritual întâlnit înainte de venirea romanilor. Şi atunci acel *per* din inscripţie nu provine din latinescul *pro* (pentru), pe care foarte mulţi lingvişti l-au demonstrat pe larg, ştiindu-se bine că la curtea regelui Decebal latina era folosită ca limbă diplomatică?

Aşadar, o inscripţie latină care fixează pentru eternitate un obicei al dacilor — cultul morţilor. Adică al moşilor, al strămoşilor, al dacilor liberi, moşneni sau moşteni. Pe scurt, al unei moşteniri care-nseamnă patrie (*moşie* — la Eminescu) şi către care *acum*, ca şi întotdeauna se cuvine să ne plecăm. Căci, vorba marelui ierarh bisericesc de la Cluj, învăţatul Valeriu Anania, ea „trebuie păstrată, apărată şi transmisă celor ce, noi înşine, le vom deveni strămoşi".

Spunem toate acestea *acum* când *reforma învăţământului* este în plină desfăşurare şi când se *refac* manualele pentru învăţământul preuniversitar şi când în facultăţile cu profil filologic sau socio-umanist se vorbeşte (sau ar trebui să fie aşa!) despre începuturile culturii scrise pe teritoriul ţării noastre. Fiindcă interpretând şi *altfel* acel *per*, vom înţelege mai bine continuitatea noastră pe aceste meleaguri şi de ce lingviştii (unii) cred că *moş* şi derivatele lui fac parte din lexicul autohton dacic. Apoi, parafrazând pe Blaga, misterul cuvintelor nu reprezintă decât podul de aur ridicat între viaţă şi moarte. Şi că Biserica Ortodoxă rămâne (pentru a câta oară?) orizontul de necontestat al descifrării enigmelor omului şi Fiinţei noastre Naţionale.

În concluzie, toate viitoarele manuale ori tratate, academice sau nu, ar trebui să ia în seamă această ipoteză care deschide nu numai un spaţiu de cultură, ci şi de existenţă al strămoşilor noştri, vitejii daci (amintiţi în atâtea *Istorii* ale românilor).

CĂRTURARI SIBIENI DE ALTĂDATĂ

Protosinghelul Grigorie Pantazi

Între marii oameni de cultură trecuţi la cele veşnice în floarea vârstei, fără ca să-şi poată valorifica din plin cei cinci talanţi cu care i-a înzestrat Dumnezeu, se numără şi protosinghelul Grigorie Pantazi, devotat şi apreciat fiu duhovnicesc al lui Andrei Şaguna.

S-a născut în Braşov la 15 februarie 1825, într-o veche familie le negustori. Străbunicii lui erau originari din Breţcu, dar bunicul lui Grigorie se stabileşte în Braşov, în a doua jumătate a veacului al XVIII-lea. Tatăl lui Grigorie, se numea Ioan — zis şi Hogea —, s-a născut în 1790 şi avea o prăvălie în strada Prundului. S-a căsătorit cu Elena Petu, tot din Braşov, nasi fiindu-le Hagi Gavril Ciurcu. După nume pare să fi fost aromâni, de aici — poate — şi afecţiunea deosebită ce i-a arătat-o Şaguna. Şcoala primară a făcut-o în Braşov. Potrivit datelor care apar în necrologul publicat în „Telegraful Român" (nr. 95 din 1 decembrie 1854), ar fi urmat clasele gimnaziale la Sibiu. Dar în listele absolvenţilor acelui gimnaziu (azi Colegiul „Gheorghe Lazăr") numele său nu apare. Poate le va fi urmat la Braşov sau la Cluj. A făcut apoi studii de Filosofie şi Drept la Universitatea din Pesta, care i-a conferit titlul de doctor în „Arte frumoase şi filosofie", în 1846. În acelaşi an a plecat la Viena pentru a face studii de Teologie. Nu a ajuns să le termine, pentru că în 1848, în cursul revoluţiei, s-a întors în ţară. Probabil acum l-a cunoscut pe noul episcop Andrei Şaguna, fie la Viena, fie la Sibiu. În a doua jumătate a anului 1848 era numit secretar eparhial, alături de Iacob Bologa. În această calitate, amândoi secretarii l-au însoţit pe Şaguna în lunga sa călătorie la Viena, începută în ianuarie 1849, ajungând acolo prin Bucureşti, Moldova şi Bucovina. S-au întors acasă abia în august 1849, pe acelaşi drum. Îi va fi fost de ajutor lui Şaguna la întocmirea atâtor memorii către Curtea imperială habsburgică.

La 29 octombrie 1849 a fost numit profesor la Şcoala clericală din Sibiu, în locul lui Moise Fulea, care ceruse pensionarea. I s-au încredinţat orele de Gramatica limbii române, Istorie bisericească, Morală, Pedagogie şi Exegeză biblică (în 1853/1854 a predat şi Dreptul canonic). În acelaşi an a fost călugărit de Şaguna şi hirotonit ierodiacon, iar în anul următor hirotonit preot (ieromonah); la praznicul Schimbării la Faţă din anul 1851 a fost hirotesit protosinghel. Concomitent, a fost numit „administrator protopopesc" al „tractului" Sibiu I (Sălişte), şi „asesor consistorial" (consilier).

Din nefericire, a trecut la cele veşnice la 28 noiembrie 1854, în vârstă de abia 29 de ani. După ce a fost prohodit în Sibiu de Şaguna însuşi, înconjurat de un sobor de preoţi, în prezenţa unor credincioşi şi chiar a unor reprezentanţi ai autorităţilor, tatăl său şi un frate i-au dus sicriul cu trupul neînsufleţit la Braşov, unde a fost înhumat.

Moartea protosinghelului Grigorie l-a afectat profund pe Andrei Şaguna, căci iată ce scria în memoriile sale: „Moartea acestui bărbat a fost pentru mine o prea dureroasă întâmplare, căci dânsul a fost pentru clerul nostru o achiziţiune de tot excelentă, atât cu privire la calităţile ştiinţifice cât şi morale; el a fost mâna mea dreaptă, el pătrundea cu agerimea priceperii sale în fondul ideilor mele şi ştia să le pună pe hârtie întocmai precum le gândeam mie acelea. Pentru această mare şi ireparabilă pagubă am fost şi sânt întristat până la moarte" (*Memorii*, Sibiu, 1923, p. 77).

Memoriile din anul 1855 începeau tot cu o scurtă evocare a lui Grigorie Pantazi, arătând că moartea lui „l-a săgetat până la inimă", încât s-a decis să-i eternizeze memoria prin crearea unei fundaţii (numită „pantaziană"), la început cu un capital de 2.000 de florini. În acelaşi an, la 25 ianuarie, ziua pomenirii Sfântului Grigorie Teologul, Şaguna adresa o circulară preoţimii, anunţând crearea acelei fundaţii. Făcea o nouă prezentare a celui dispărut: „Era un exemplar rar în veacul nostru, atât în privinţa năravurilor sale blânde şi domoale, cât şi în privinţa talentului său. El a fost frumos la chip, copt la minte, înţelept în ştiinţe, bun şi compătimitor cu inima. În el am aflat adevărul acela mare că acest bărbat este casa înţelepciunei carele are preţuire nobilă înaintea mai marelui său... Sârguinţa dânsului în citirea cărţilor, conversaţia dânsului cu bărbaţi aleşi şi năzuiala dânsului către cuprinderea învăţăturilor şi sfaturilor mele, i-au adus lui un sbor aşa de puternic în toate, încât renumele lui cel bun a pătruns până şi la cele societăţi mai înalte. Aşa a sporit fiul meu Grigorie în frica lui Dumnezeu, în înmulţirea ştiinţelor şi cunoştinţelor sale, precum şi în stăruinţa cea neobosită de a împlini chemarea sa". (Ioan Lupaş, *Mitropolitul Andrei Şaguna*, ed. a doua, Sibiu, 1911, p. 110, n. 2).

Aceste frumoase caracterizări pun în lumină nu numai profilul moral şi intelectual al protosinghelului Grigorie, ci şi sentimentele de iubire şi preţuire de care se bucura din partea marelui său protector. Cât va fi regretat Şaguna şi cât ar trebui să regrete istoria noastră că un astfel de om n-a mai trăit ca să-şi fi pus toţi talanţii în slujba lui Dumnezeu şi a neamului său!

Pr. prof. Dr.
MIRCEA PĂCURARIU

○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷

Două prezenţe demne de pomenit

(Urmare din pag. a 4-a)

Lugano, Părintele Timotei şi-a prezentat icoanele sale în continuare şi în alte oraşe ale Elveţiei, şi anume la Geneva şi Zürich[19]. Începutul odată făcut, Părintele Timotei a continuat să-şi prezinte lucrările în mari oraşe europene. În anul 1975 a organizat expoziţii în Belgia, la Bruxelles, Anvers şi Brugge[20]. În 1977 îşi prezenta lucrările la Köln în Germania[21], în 1979 expunea în oraşe din Germania, Elveţia şi Austria, în 1980 din nou în Germania, astfel încât prezenţa sa cu icoane în Occident devenise un fapt aproape obişnuit. În anul 1976 Părintele Timotei a ajuns să-şi prezinte lucrările chiar şi în oraşe din S.U.A., unde de asemenea, acestea au fost apreciate la valoarea lor, iar în 1984 expunea lucrările în faţa publicului Marii Britanii.

În timpul expunerii lucrărilor sale în străinătate Părintele Timotei picta de asemenea în faţa publicului, care era, prin icoanele prezentate, familiarizat cu iconografia ortodoxă, dar în acelaşi timp şi cu cultura şi tradiţia folclorică românească, astfel că şi prin Părintele Timotei, Ortodoxia şi de asemeni cultura românească au fost făcute cunoscute peste hotare. El era văzut asemeni unui om al timpurilor vechi ce trăia şi picta în lumea modernă, şi de fapt aşa a şi fost. Bineînţeles că prin Părintele Timotei şi Mânăstirea de la Sâmbăta a câştigat un renume internaţional şi a devenit prin bogata colecţie de icoane vechi ca şi prin expoziţia cu icoane noi, pictate în şcoala condusă de Părintele Timotei, un punct de interes artistic al vizitatorilor mânăstirii. În urma expoziţiilor organizate în străinătate Părintele Timotei a obţinut şi importante sume de bani, care au fost folosiţi pentru nevoile mânăstirii.

Este demn de consemnat şi faptul că Părintele Timotei a înfiinţat o adevărată şcoală de pictură la mânăstirea de la Sâmbăta. Între ucenicii lui cei mai talentaţi se numără Arhidiaconul Calinic Morar, care l-a însoţit pe Părintele Timotei în multe din turneele sale în străinătate şi care este actualul conducător al atelierului de pictură de la Mânăstirea Brâncoveanu, Ierodiaconul Ieronim Coldea şi monahul Modest Moldovan (actualmente călugăr la Muntele Athos-Grecia).

Spre sfârşitul vieţii sale Părintele Timotei a fost bolnav, deci nu a mai putut lucra; în ultimii ani a fost nevoie să fie îngrijit, iar în urma unei lungi suferinţe s-a stins din viaţă în ziua de 7 mai, orele 14.

Deşi trecut din viaţa aceasta, continuă să trăiască prin ceea ce a realizat, prin operele sale care sunt o vie şi continuă mărturie despre autorul lor — Părintele Timotei Tohăneanu.

Concluzii

Prin ceea ce au făcut, cei doi fraţi s-au constituit ca parte integrantă a mânăstirii de la Sâmbăta. Ei şi-au pus întreaga lor fiinţă în serviciul mânăstirii, aceasta fiind singura explicaţie a realizărilor pe care ei au reuşit să le obţină.

Părintele Veniamin, stareţ al mânăstirii între anii 1971—1993, prin calităţile sale de bun conducător, organizator şi gospodar, a reuşit ca, într-o perioadă de timp în care conducerea ţării era ostilă Bisericii, nu doar să menţină ceea ce a moştenit de la înaintaşii săi, ci chiar performanţa de a ridica un complex mânăstiresc nou, în timp ce în alte părţi locaşuri de închinare erau distruse.

Părintele Timotei, fratele său, printr-o muncă încordată, a făcut ca şcoala de zugravi, înfiinţată în această mânăstire de voievodul martir Constantin Brâncoveanu şi distrusă de habsburgi, să renască în spiritul aceleiaşi tradiţii populare-româneşti şi ortodoxe, să se dezvolte şi să contribuie la mărirea patrimoniului cultural-religios românesc.

Fraţii Veniamin şi Timotei Tohăneanu nu au fost nişte prezenţe harismatice, nu au avut o autoritate duhovnicească deosebită, ei au fost monahi care au înţeles să se identifice cu nevoile mânăstirii, care, ştiind că ei nu-şi mai aparţin lor ci mânăstirii, au făcut din nevoia mânăstirii nevoia lor şi din meritele şi beneficiile lor, slava mânăstirii. Ei sunt o dovadă pentru noi că pentru a fi un bun creştin şi un bun monah nu trebuie în mod necesar să ai înzestrări excepţionale, ci trebuie, după ce ţi-ai ales o cale în viaţă, să te identifici cu această cale, luptând cu dârzenie cu toate obstacolele inerente vieţii acesteia.

Cei doi s-au înscris în istoria mânăstirii şi de câte ori ne vom gândi la Mânăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, cu bucurie, ne vom gândi şi la faptul că două din pietrele de temelie ale acesteia sunt fraţii Veniamin şi Timotei Tohăneanu.

---

1. Cele mai multe informaţii despre viaţa Părintelui Veniamin le posed de la el însuşi, în urma unui interviu realizat în ziua de 15 septembrie 1999 în chilia sa, iar celelalte din convorbiri pe această temă cu alţi părinţi, precum şi din realităţile cunoscute de mine, care din 1990 sunt împreună vieţuitor cu Părintele Veniamin în aceeaşi mânăstire.

2. Pentru mai multe amănunte vezi lucrarea „Moarte şi înviere la Mânăstirea Brâncoveanu — Sâmbăta de Sus", a Î.P.S. Dr. Antonie Plămădeală, Sibiu, 1993.

3. Voievodul Ţării Româneşti, Constantin Brâncoveanu (1688—1714), a fost martirizat de către turci, la Constantinopol, la 15 august 1714, împreună cu cei patru fii ai săi: Constantin, Ştefan, Radu şi Matei, şi cu ginerele şi sfetnicul său Ianache Văcărescu, pentru că n-au vrut să părăsească credinţa ortodoxă şi să treacă la mahomedanism. În 20 iunie 1992 ei au fost trecuţi de către Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în rândul sfinţilor, stabilindu-se ca slujba de pomenire a lor să se săvârşească în fiecare an la 16 august.

4. Vasile Savonea „Arhimandrit Timotei Tohăneanu — Pictură pe sticlă", Sibiu, 1987.

5. Împreună cu alţi călugări din mânăstire, Părintele Timotei a reuşit să colecţioneze în jur de 400 icoane vechi.

6. Conf. Vasile Baboie, în „Astra Literară", V, august, 1970.

7. Conf. ibidem.

8. Conf. publicaţiilor „Drum Nou" — Braşov, din 9, 11 şi 18 august şi „Telegraful Român" — Sibiu, din 15 septembrie 1970 şi 5 iulie 1975.

9. Conf. publicaţiilor „Informaţia Bucureştiului" de luni, 26 martie, 1973 şi „Telegraful Român" — Sibiu, din 5 iulie 1975.

10. Conf. publicaţiei „Telegraful Român" — Sibiu, din 5 iulie 1975.

11. Ibidem.

12. Diploma de participare se află în arhiva mânăstirii.

13. Diploma se află în arhiva mânăstirii.

14. Conf. diplomelor de premiere aflate în mânăstire.

15. Conf. diplomei de premiant aflată în mânăstire.

16. Conf. diplomei de premiere aflată în mânăstire.

17. Ibidem.

18. Conf. „Scânteia tineretului" de sâmbătă, 15 septembrie, 1973.

19. Conf. „Telegraful Român", din 5 iulie 1975.

20. Conf. publicaţiilor „Special" (cu apariţie în Franţa şi Belgia) din 5 februarie 1975, „România Liberă" din 12 februarie 1975 şi „Telegraful Român" din 5 iulie 1975.

21. Conf. „Kölnischer Rundschau", de joi, 10 noiembrie 1977.

Despre fixarea rânduielilor din perioada Triodului

— Dispute tipiconale —

Felul în care sunt fixate în Triod slujbele nu a fost din totdeauna acelaşi, ci şi el este rezultatul unor repetate suprapuneri şi stratificări. Această stratificare presupune o adaptare la nevoile slujbei în raport cu condiţiile epocii. Sigur că nu a existat o autoritate bisericească care să se ocupe de acest lucru, deoarece imnografia n-a fost niciodată subiectul sinoadelor în cursul vremii, deşi autoritatea bisericească n-a rămas pasivă faţă de aceasta ci s-a aflat într-o permanentă supraveghere aprobând sau nu introducerea vreunei cântări sau imn.

Un rol foarte important în sistematizarea rânduielilor bisericeşti au avut-o monahii de la Mânăstirea Studion în frunte cu fraţii Iosif şi Teodor care le-au adaptat în funcţie de cerinţele vremii. Vechile imne şi ode, ca şi ale lui Roman Melodul, erau foarte lungi, iar canoanele imnografice ajungeau să le facă concurenţă. Astfel că acestea au trebuit să fie reduse pentru a face loc altora noi, după trecerea şi gustul epocii.

De la perioadă la perioadă imnele şi creaţiile liturgice au fost adunate în diferite colecţii, astfel că în secolul XIII s-a ajuns ca troparele să formeze o carte aparte. Acest volum se numea TROPOLOGHION, termen readus în lumină în secolul al XIX-lea de cercetători. Acest titlu era propriu numai pentru vremea când colecţia cuprindea numai tropare, în curând însă s-au adăugat la acestea şi cântări mai lungi într-o ordine dictată de succesiunea sărbătorilor din anul bisericesc adică după lunile anului. Când Sfântul Ioan Damaschin a orânduit aparte Octoihul, Tropologhionul a fost degajat de o parte din conţinutul său. Astfel de aici înainte Tropologhionul rămâne doar un ciclu anual al imnelor pentru sărbătorile fixe, partea mobilă a anului bisericesc corespunde Triodului şi Penticostarului de astăzi.

Când însă a ieşit Triodul din Tropologhion, ca o carte distinctă, este foarte greu de demonstrat. Înăuntrul Tropologhionului tot ca parte distinctă se definea după informaţiile care existau în secolul al XI-lea. Slujba Triodului se îmbogăţeşte treptat începând cu secolul al IX-lea cu imnele lui Sofronie al Ierusalimului, ale lui Andrei Criteanul şi Cosma Ierusalimiteanul la care se adaugă cele ale lui Iosif şi Teodor Studitul. Treptat el a fost îmbogăţit, astfel încât inclusiv canonul Sfântului Andrei a fost amplificat în secolul al X-lea cu cântarea Canonului Cuvioasei Maria Egipteanca după ce serii întregi de diode, triode şi tetraode au fost adăugate una după alta, succedându-se în fiecare zi şi în fiecare zi, făcând din Triod o carte voluminoasă. De fapt în secolul al XI-lea Triodul se va emancipa definitiv ca volum aparte. Supraîncărcarea produsă de prodigioasa poezie de după iconoclasm impunea o rânduială mai raţională în cultul divin. După J.B. Pitra „Numeroasele canoane din fiecare zi fuseră reduse la unul singur, la două cel mult". Tot el ne informează şi despre faptul că jumătate din Triod a dispărut ducând cu ea toate poemele Sfântului Sofronie, ale împăratului Clement şi a altora.

Tot din această vreme trebuie să dateze şi obiceiul de a distribui odele canonului de la utrenie de-a lungul zilelor din cursul săptămânii în Postul Mare, aşa cum găsim descrisă această rânduială în Sinaxarul de la Duminica Vameşului şi Fariseului. Odele a VIII-a şi a IX-a sunt întrebuinţate în fiecare zi; primele cinci ode se caută însă succesiv una câte una în fiecare zi de luni până vineri inclusiv. A şasea şi a şaptea odă se cântă sâmbăta împreună, desigur cu cele neschimbătoare, a VIII-a şi a IX-a, având astfel sâmbăta canonul în formatul tetraodei.

Este foarte important să amintim faptul că inclusiv textele imnelor heruvimice au o vechime apreciabilă şi sunt creaţiile unor mari imnografi şi trăitori. De exemplu cel mai vechi pare să fie cel care se cântă: la Liturghia Sfântului Vasile cel Mare din Sâmbăta Paştilor (Să tacă tot trupul...), datând în jurul anului 573. Imnul heruvimic de la Liturghia Darurilor mai înainte sfinţite (Acum puterile cereşti...) este privit de unii ca o compoziţie din anul 615 a patriarhului Constantinopolului Serghie, iar de alţii este atribuit diaconului său, George Pisidis. Prezenţa însă în acest imn a expresiei „Împăratul măririi" care se găseşte în cuvântarea patriarhului Eutihie, a făcut pe mulţi să creadă că formula cea mai veche a Heruvicului ar fi fost cea din Liturghia Darurilor mai înainte sfinţite. Pe de altă parte textul Heruvicului legat de Liturghia

(Continuare în pag. a 7-a)

drd. EMIL R. MOCIOIU

La o aniversare

La 1 ianuarie 2000 s-au împlinit 10 ani de la prima liturghie oficiată în capela din str. Anton Pann. Evenimentul a fost marcat printr-o liturghie săvârșită de către pr. Teodor Rădulet în ziua Sf. Vasile. Frumusețea Sfintei Liturghii, atmosfera intimă a capelei, rugăciunile Sf. Vasile cel Mare ce s-au citit la sfârșit, toate acestea ne-au produs o mare bucurie celor prezenți.

Modesta casă a vrednicului Mitropolit Nicoae Mladin a intrat în posesia parohiei noastre în anul 1998 printr-un act de vânzare-cumpărare între Arhiepiscopia Sibiului și Parohia Iosefin II Sibiu. Planul părintelui paroh Aurel Rădulet de a deschide în această casă un lăcaș de rugăciune a devenit realizabil în zilele lui decembrie 1989 după multe încercări barate de un regim ateu. Ca un element aparte nu numai de culoare ci și poate de inspirație vă facem cunoscut faptul că într-o zi de toamnă, pe ascuns, părintele paroh spărgea zidul despărțitor dintre camere, zi în care la Berlin cădea zidul cortinei de fier. Era toamna lui 1989 și începea eliberarea popoarelor de sub comunism. În acest fel se deschidea un lăcaș de rugăciune cu hramul „Acoperământul Maicii Domnului", primul din eparhia Sibiului și poate nu numai de aici. Prin purtarea de grijă a părintelui Aurel Rădulet și cu ajutorul credincioșilor micul nostru locaș de cult a fost înfrumusețat cu un iconostas sculptat din lemn de stejar, cu strâni și cu o frumoasă pictură în frescă. La 1 octombrie 1993 în zi de hram I.P.S. Antonie a săvârșit aici Sf. Liturghie și apoi slujba de binecuvântare a capelei.

La un deceniu, când peste 3000 de sfinte liturghii s-au săvârșit aici, dăm slavă lui Dumnezeu pentru darurile primite și o rugăm pe Născătoarea de Dumnezeu, ocrotitoarea sfintei noastre biserici, să ne izbăvească din toate nevoile și răutățile.

IONEL SORIN ALBU

Biserica din Grui „Colț din Grădina Raiului"

De la strană a răspuns corul bărbătesc dirijat și bine pregătit de P.C. pr. icon. Ioan Ciocan.

Această SFINȚIRE a „Micii Catedrale din Grui" s-a făcut tocmai de la ultima înălțime a scării mileniului doi, în anul 2000 și în pragul premergător primului an din mileniul trei, de ziua Patronului Bisericii.

Este o BINECUVÂNTARE de la Dumnezeu și totodată voia Sfântului Ioan Botezătorul, care întocmai el, în calitatea Sa de Mare Prooroc și Înainte-Mergător, acum 2000 de ani, a închis porțile Vechiului Testament și a deschis ușile Noului Testament.

La fel de ferm simt și gândesc azi că deloc întâmplător, între anii 1700—1742, frații Dumitru, Stana și Oprea Cândea au dăruit Raiului imensa lor grădină în mijlocul căreia au zidit sub formă de navă acest mic însă mare templu creștin ortodox.

Și iată cum, după un sfert de mileniu, ctitoria Cândeștilor a îmbrăcat un nou vestmânt de o rară frumusețe și bogăție spirituală, care radiază căldură și-o lumină aleasă. Această nouă pictură interioară este rod al talentului și penelului prof. Romeo Andronic din București, care astfel a alăturat o nouă podoabă iconostasului sculptat în stejar masiv al renumitului meșter Nelu Ungureanu din Tg. Neamț. Prin actuala valoare de referință „Mica Catedrală din Grui", de acolo de sus, de la strașina pădurii din fosta Grădină a fraților Cândești, de acum, a devenit „UN COLȚ din Grădina Raiului", și, tot de acolo, mereu și veșnic, veghează peste toată Sălișteа...

Și a fost acea zi de Vineri, 7 ianuarie a anului 2000, o zi frumoasă și strălucitoare din miezul iernii, cu multă zăpadă proaspătă, însă încălzită de un soare binevoitor și strălucitor, dintr-un cer albastru și senin. Pe această stâncă albă, din vatra satului, s-au adunat sute de sălișteni și nu numai, care cu evlavie, cu vii emoții și plăcut impresionați, au asistat la mo-

(Continuare în pag. a 7-a)

IOAN METIU
fiu al satului

Un răspuns ortodox curentelor antiecleziale

(Urmare din pag a 2-a)

panii de înstrăinare de sacru, acțiune desfășurată după un plan bine stabilit, înscriindu-se în lucrarea celui rău.

S-a ajuns în perioada contemporană la o transferare idolatră a valorilor supreme și morale absolute de la Dumnezeu la om. Omul-măsura tuturor lucrurilor, omul se autodivinizează, vrea să fie Dumnezeu dar fără Dumnezeu, în afara lui Dumnezeu. Un umanism exagerat care în numele omului și comunității înlătură pe Creator nemairecunoscându-L. Omul cerând astfel tot mai multe drepturi și facilități ajunge inconștient robul propriilor sale patimi.

Deși conștient, în parte de starea în care se află, caută răspunsul în sectarism, curente religioase orientale, materialism și sexualism. Acesta este omul modern de astăzi, creația unui sistem social-politic, axiologic centrat pe democrație, dar o democrație fără Dumnezeu, în care Biserica se află la periferie dacă nu chiar în afara lui. Din păcate pe aceste principii trebuie să se facă integrarea politică și economică a răsăritului ortodox în familia comunității internaționale. Acestor „valori" trebuie să ne afiliem și ceea ce este mai grav, trebuie să le adoptăm ca o condiție a acceptării noastre.

Acestor maladii trebuie să le facă față Biserica, proaspăt scăpată din lupta cu ateismul de tip marxist. Desigur principiul Bisericii noastre rămâne dragostea creștină ca element existențial-funcțional al ei, cu calitate de trup mistic și în virtutea acesteia trebuie să mărturisească adevărul neschimbat, pentru a feri pe toți fiii ei de rătăcire.

Nu suntem împotriva integrării și a valorilor democratice, dar trebuie să veghem asupra păstrării nealterate a conștiinței noastre spirituale.

Un exemplu concludent fiind ultima dispută pe tema: Biserica Ortodoxă Română — Biserica Națională. Nu ne deranjează atât de mult faptul că i se contestă caracterul național al Bisericii noastre de către alții, străini de spiritul poporului nostru, dar tăgăduirea din partea unor conaționali, fii ai Bisericii, care fie din neștiință, fie că s-au făcut părtași ideilor desacralizante și secularizatoare enunțate mai sus, s-au întors împotriva propriei ființe național-spirituale.

Poporul român a fost un popor blând, îngăduitor, pe tot parcursul existenței sale, trăind după principiile evanghelice, având ca punct de rezistență și supraviețuire credința ortodoxă veche păstrată în Biserica strămoșească. Această credință trebuie să o mărturisim astăzi mai imperativ decât oricând prin cuvânt dar mai ales prin viața noastră.

Dovezile istorice sunt la discreția oricui vrea să le cunoască: paradoxul etnogenezei noastre creștine, mărturiile istoricilor vechi ai Bisericii care menționează zorii noii credințe pe teritoriul țării noastre: Tertulian, Eusebiu de Cezareea, Origen — stau în sprijinul faptului că la plămădirea națiunii noastre, un element pregnant a fost creștinismul. Izvoarele arheologice sunt cele care mărturisesc, începând cu secolul IV, pe tot spațiul românesc de la martirii și bazilicele din Dobrogea (Tomis, Niculițel, Histria) până în Transilvania la Biertan, Potaissa și Banat la Tibiscum și Herculane.

Vechi centre monahale încă din mileniul I creștin și începutul celui de-al doilea, stau mărturie despre râvna duhovnicească a înaintașilor noștri la Basarabi în Dobrogea, Morisena (Cenad în Banat), Peri (Maramureș), Bodrog (Arad) și multe altele. Nu este cazul să înșiruim toate dovezile existente în sprijinul credinței și al Bisericii noastre, acestea fiind din belșug, amintim doar faptul pe care toți dintre noi îl știm și îl simțim — am fost timp de secole un bastion de apărare al creștinismului european împotriva expansiunii otomane, iar Biserica noastră a fost leagănul întregii națiuni, fiind prezentă activ la toate marile momente din răscrucile istoriei noastre. Am insistat acum mai mult asupra perioadei de închegare a poporului nostru, care spre deosebire de alte națiuni mult mai vechi și mai cunoscute prin civilizații vestite, (greci, egipteni etc.) „noi ne-am născut creștini" — așa cum se exprima regretatul istoric N. Iorga.

Să ne prosternăm în fața acestor evenimente din viața înaintașilor noștri și să ne rușinăm dacă gândim acum, și ceea ce este mai important, facem altfel decât au făcut ei.

Acum este momentul să conștientizăm faptul că ne aflăm în posesia unui tezaur neprețuit, care este credința noastră, iar strămoșii noștri au știut acest lucru, de aceea au păstrat-o cu atâta jertfelnicie; este un moment de alegere: fie ne redeșteptăm sufletește și începem să urmăm în smerenie și cu dragoste calea mântuirii, în Tradiția Bisericii noastre, fie acceptăm propria noastră moarte sufletească și ne lăsăm pradă „duhului lumii acesteia".

Negându-ne credința ortodoxă și Biserica, ca maica și ocrotitoarea neamului nostru, ne negăm propria identitate. Să-L rugăm pe Dumnezeu să nu îngăduie acest lucru. Dumnezeu să ne ajute!

Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului

Potrivit rânduielilor statutare bisericești, I.P.S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală, în calitate de Președinte, a convocat Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului în sesiunea anuală de lucru în ziua de 23 ianuarie 2000.

Ea a fost precedată de o ședință a Consiliului Eparhial. Ședința a avut loc la Reședința Mitropolitană din Sibiu, sâmbătă, 22 ianuarie 2000.

Sub președinția I.P.S. Mitropolit Antonie, Consiliului i-au fost prezentate Rapoartele de activitate pe anul 1999 și anume:

Raportul sectorului ad-tiv. bisericesc, întocmit și susținut de P.C. Pr. Consilier Simion Săsăujan; Raportul sectorului economic, întocmit și susținut de P.C. Arhid. consilier Ezechil Oancea; Raportul sectorului cultural întocmit și susținut de P.S. Visarion Rășinăreanu; Raportul sectorului juridic, întocmit și susținut de Arhid. Prof. Dr. Ioan N. Floca; Raportul sectorului Mânăstiri și Viața monahală, prezentat de P.C. Stareț Irineu — exarhul mânăstirilor. După prezentarea lor și în urma discuțiilor purtate, rapoartele au fost promovate la cele 5 comisii ale Adunării Eparhiale pentru a fi prezentate în plenul acesteia a doua zi. Consiliul Eparhial a rezolvat totodată și alte probleme, cu caracter administrativ, bisericesc și misionar, legate de viața bisericească a Arhiepiscopiei Sibiului.

A doua zi, duminică, 23 ianuarie a.c., împreună cu un sobor alcătuit din Consilierii eparhiali și din protopopii eparhiei, P.S. Visarion Rășinăreanu a oficiat Sf. Liturghie arhierească în Capela Mitropolitană din Sibiu.

Răspunsurile liturgice au fost date de către un grup de studenți teologi sub conducerea teologului Mocioiu Emil.

A fost săvârșită apoi slujba de Te-Deum cu invocarea Sf. Duh.

În sala de ședință din noua Reședință s-au desfășurat lucrările Adunării Eparhiale.

După rostirea rugăciunii „Împărate Ceresc" se face apelul nominal al membrilor Adunării Eparhiale după care se trece la alegerea Secretariatului. Din încredințarea I.P.S. Mitropolit Antonie, P.S. Episcop vicar Visarion Rășinăreanu a deschis lucrările printr-o cuvântare în care, după ce a mulțumit lui Dumnezeu pentru tot ajutorul dat în viața și activitatea Centrului nostru eparhial, a punctat cele mai importante aspecte ale vieții bisericești din țara noastră și din Arhiepiscopia Sibiului în anul 1999.

În acest sens P.S. Sa a subliniat faptul că în decursul anului trecut, Centrul eparhial și întreaga preoțime din Arhiepiscopie a fost la înălțimea chemării Sale și și-a adus un aport deosebit la buna desfășurare a activității pastorale și filantropice a Arhiepiscopiei Sibiului.

A făcut o informare și asupra vizitei în țara noastră în cursul anului trecut a S.S. Papa Ioan Paul al II-lea și a S.S. Patriarhul Ecumenic Bartolomeu.

În continuare s-a trecut la prezentarea rapoartelor întocmite de către cele cinci comisii menționate mai sus și anume:

Raportul sectorului economic, prezentat de P.C. Cons. Ezechil Oancea, care după ce a supus aprobării contul de execuție bugetară pe anul 1999, precum și bugetul veniturilor și cheltuielilor pe anul 2000, a evidențiat sursele de venituri: subvenții de la stat, contribuții benevole, etc., oprindu-se apoi asupra activității atelierului de lumânări, a librăriei eparhiale, a tipografiei diecezane, a caselor de odihnă ale Centrului, cât și asupra altor activități cu caracter economic, etc.

Raportul sectorului canonico-juridic, raportor dl. avocat Ioan Moraru, care a scos în evidență activitatea desfășurată pe plan juridic și concretizată în diverse procese susținute în anul 1999, pe planul redobândirii unor bunuri aparținând Bisericii noastre, pe planul consultărilor juridice, precum și pe planul cercetării și soluționării unor reclamații și sesizări.

Raportul sectorului ad-tiv bisericesc, raportor P.C. Pr. Jurca Nicolae care a subliniat activitatea pastoral-misionară a I.P.S. Mitropolit Antonie și a P.S. Visarion Rășinăreanu, lucrarea caritativ-socială și filantropică în spitale, azile, penitenciare, orfelinate, precum și în armată, colecta anuală a F.C.M. și a Fondului Filantropic Eparhial, viața bisericească și misionară din Arhiepiscopie.

Raportul sectorului cultural, raportor dl. dr. Vasile Iacob, din care reținem aspecte legate de învățământul teologic, unde s-a insistat asupra activității Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu și a celor două Seminarii Teologice Liceale din Brașov și Făgăraș, și a Școlii de cântăreți din Făgăraș, a activității corpului profesoral și a studenților teologi, apoi la predarea religiei în școli și licee, a activității editoriale a Centrului Eparhial, a conferințelor preoțești precum și asupra altor activități cu caracter cultural-bisericesc.

P.C. Arhim. Irineu Duvlea a dat citire raportului privind viața monahală din Arhiepiscopia Sibiului pe 1999.

★

Pe marginea rapoartelor au luat cuvântul dl. av. Suciu Dorin, P.C. prot. onorar Luca Dănilă, P.C. Arhid. prof. dr. Constantin Voicu, dl. dr. Suciu Nicolae, P.C. pr. Prof. dr. Ilie Moldovan, P.C. Pr. Codrea Corneliu ș.a.

Adunarea Eparhială luând în dezbatere situația Hotelului Bulevard, care deși se află în proprietatea Arhiepiscopiei nu poate fi folosit datorită pretențiilor exagerate ale Societății „Cibinul" S.A., care-l folosește și acum ilegal, a hotărât continuarea procesului în justiție până la evacuarea totală a celor ce-l dețin astăzi fără forme legale.

S-a hotărât de asemenea inițierea unui demers pentru ca Biserica noastră să-și aibă senatorii ei de drept în Corpurile legiuitoare ale țării: respectiv patriarhul și mitropoliții țării așa cum era până în 1948.

Cuvântul de încheiere a fost rostit de către P.S. Visarion Rășinăreanu, care a mulțumit tuturor ostenitorilor Centrului Eparhial și de la Centrele protopopești pentru munca depusă în anul 1999, tuturor C. preoți care și-au înțeles chemarea, deputaților eparhiali pentru participarea la lucrări, făcând tuturor cele mai bune urări.

P.S. Sa a supus la vot cele cinci referate, care au fost aprobate în unanimitate.

La agapa oficială de la Reședința Mitropolitană a fost prezent I.P.S. Mitropolit Antonie, care a rostit un bogat cuvânt de învățătură adresat tuturor celor prezenți, luând astfel sfârșit lucrările Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului pe anul 2000.

PARTICIPANT

A vorbi despre universul religios al marelui Eminescu, înseamnă un curaj şi o preocupare ce trebuie să te marcheze aproape toată viaţa.

Pentru că Eminescu rămâne „cel mai mare filosof, cel mai învăţat indivíd, ... el este un profet pentru că a cercetat în spiritul adevărului pietatea şi evlavia creştină cărora le-a fost tributar".

Deseori marele Mihai Eminescu ne-a fost prezentat ca un poet liber cugetător, debusolat, depărtat de credinţă şi trăire creştină, de ceea ce are mai sfânt şi mai scump poporul român. Că nu este adevărat ci totul a fost un trucaj şi o amăgire sfruntată o ofensă şi o batjocură adusă marelui poet o demonstrează deplin şi evident cartea **apărută în editura ştiinţifică sub semnătura Dl. lect. univ. Dr. Gh. Anghelescu, fostul ministru al cultelor, purtând numele: „Universul religios al lui Mihai Eminescu".**

Cartea reprezintă o restaurare devenită în urma deformării şi desacralizării chipului şi spiritualităţii marelui Eminescu.

Autorul cercetează cele mai semnificative şi cele mai reprezentative creaţii ale poetului, comentându-le şi dându-le adevărat sens şi înţeles, debarasându-se de vechile interpretări bizare cu care erau obişnuiţi şi pe care le întâlneau de atâtea ori în manualele şcolare pe atât de plictisitoare cât şi de neinteresante deoarece triau adevărul mascându-l sub forma unui veritabil pamflet ieftin.

Apariţia acestei cărţi este o restaurare a chipului şi gândirii eminesciene precum şi o chemare adresată românilor de a-şi cerceta şi cunoaşte înaintaşii ce au excelat în credinţă şi în trăire creştină.

RECENZIE

Universul religios al lui Mihai Eminescu

Aceasta o doresc şi eu în cele ce urmează a prezenta.

Format în liniştea serii, în glasul clopotelor de seară, în cântecul liturghiilor sfinte şi a chemării la cele înalte şi veşnice, Eminescu nu va uita toată viaţa sa cele mai profunde şi mai sfinte trăiri ale sufletului omenesc, materializate în rugăciune şi viaţă creştină.

Luând cunoştinţă de raţionalismul german, de gândirea filosofică a lui Goethe şi Kant, cu scepticismul iluminist şi searbăd, Eminescu va rămâne la toate acestea „rece".

În meditaţia sa religioasă concretizată în atâtea versuri, Eminescu străbate marile religii ale lumii. Nici budismul, nici iudaismul nu-l influenţează deoarece nici una din acestea nu aduc mila şi iertarea, pacea şi bucuria aşa cum numai creştinsmul a făcut-o.

Unirea cu Biserica lui Hristos îi descoperă poetului adevărata milă şi cunoaştere.

Deşi cunoscuse creştinismul de nuanţă occidentală, numai Ortodoxia dă sens gândirii şi creaţiei sale. Cele mai reprezentative poezii în acest sens sunt: Învierea - 1878 şi Rugăciune - 1880.

O primă revelaţie a Ortodoxiei o descoperă Eminescu în cântarea imnului axion „Cuvine-se cu adevărat!" pe care-l modelează cu acest sublim de poezie care poartă numele de rugăciune:

„Crăiasă alegându-te
Îngenunchem rugându-te
Privirea-ţi adorată
Asupra ne coboară.
O maică Preacurată şi pururea Fecioară Maria ..."

Sensul poeziei sensibilizează cititorul cu două noţiuni, înălţare şi mântuire spre Dumnezeu, punctul culminant al trăirii şi spiritualităţii noastre.

„Noi cei din mila sfântului
Umbră facem pământului ..."

sunt la fel expresia unei crize apărute în societatea contemporană lui Eminescu, plină de influenţe nefaste şi păgubitoare de import, aduse neamului românesc.

Ortodoxia trăieşte în lumina şi perspectiva Învierii Mântuitorului Hristos. Nici o altă Biserică nu are conştiinţa salvării şi mântuirii întregii creaţii prin Înviere ca cea ortodoxă. Fascinat de imnele Sfintei Învieri care vreme de 40 zile se cântă în Biserică, Eminescu va scrie în anul 1878 poezia cu acelaşi nume. Poezia este dominată de lumina care se aprinde de pe masa Sf. Altar şi străbate întreaga biserică aşa precum celebrau creştinii primelor veacuri în catacombe, bucuria pascală pregustând împărăţia cea veşnică a nemuririi.

„Apoi din nou tăcere, cutremur şi boală
Şi negrul întuneric şi sperie de şoapte
Douăsprezece panere răsună ... miez de noapte
Deodată-n negre ziduri lumina dă năvală".

Din lumina care se extinde asupra vieţii plină de bucurie, Eminescu deduce că, creştinismul nu este decât viaţă şi nemurire. Biserica triumfă şi invocă.

„Christos au înviat din morţi
Cu cetele sfinte
Cu moartea pe moarte călcând-o
Lumina ducând-o
Celor din morminte!"

În ediţia din data de 12 aprilie a anului 1881 a ziarului **Timpul**, Eminescu îşi va mărturisi public credinţa în Înviere şi nemurire prin amplul şi concentratul articol apărut cu ocazia zilei de Sf. Paşti a anului 1881.

„Duiosul ritm al clopotelor ne vesteşte vechea şi trista legendă că astăzi încă Hristos e în mormânt, că mâine se va înălţa din giulgiul alb ca floarea de crin, ridicându-şi fruntea sa radioasă la ceruri ... Iată două mii de ani aproape de când popoarele s-au ridicat din întuneric, le-au constituit pe principiul iubirii aproapelui, două mii de ani de când biografia Fiului lui Dumnezeu e cartea după care creşte omenirea, învăţăturile lui Buda ,viaţa lui Socrat, principiile stoicilor, cărarea spre virtute a chinezului Laotze deşi asemănătoare cu învăţămintele creştinismului n-au avut atâta influenţă, n-au ridicat pe om ca Evanghelia, această simplă şi populară biografie a blândului Nazarinean a cărui mână a fost străpunsă de cele mai mari dureri morale şi fizice şi nu pentru el, pentru binele şi mântuirea altora. Şi un stoic ar fi suferit chinurile lui Hristos, dar le-ar fi suferit cu mândrie şi dispreţ de semenii lui şi Socrate a băut paharul cu venin, dar l-a băut cu nepăsarea caracteristică virtuţii civice a antichităţii.

E uşoară credinţa că prin precepte morale teoretice prin ştiinţă oarecum, omul se poate face mai bun. Omul trebuie să aibă înaintea lui un om ca tip de perfecţiune morală după care să-şi modeleze caracterul şi faptele. Precum arta moderna îşi datoreşte renaşterea modelelor antice, astfel creşterea lumii noua se datoreşte prototipului Iisus Hristos. După el încearcă creştinul a-şi modela viaţa sa proprie, încearcă combătând instinctele şi pornirile pământeşti din sine.

Dacă vorbim de această împrejurare e pentru a arăta că nu în cultura excesivă a minţii consistă misiunea şcoalelor, ci în creşterea caracterului. De acolo rezultă importanţa biografiei lui Hristos pentru inimile unei omeniri veşnic renăscânde. Pentru a se îmbogăţi, pentru a-şi îmbunătăţi starea materială pentru a uşura lupta pentru existenţă, pentru a fi buni, pentru a se respecta unii pe alţii şi a-şi veni unul altuia în ajutor, au nevoie de religie ... numai atunci Domnul va petrece în mijlocul nostru precum adeseori cu bucurie au petrecut în mijlocul puternicilor şi religioşilor noştri strămoşi.

Articolul este o conferire de suflet în care Eminescu prezintă valorile interminabile şi de netăgăduit ale credinţei creştine, aşa cum le-a trăit el, le-a simţit şi analizat, materializându-le în scrierea din ziarul **Timpul**. Numai un geniu străbătut de valorile sfinte ale credinţei putea să formuleze astfel de mărturisire, izvorâtă din puterea şi tăria evlaviei strămoşilor săi cărora le era tributar.

Pentru Eminescu, Biserica şi activitatea ei nu s-a limitat doar la o latură duhovnicească, ci a mers în acelaşi ritm cu poporul pe care l-a slujit, căutând să aducă mai îndeaproape învăţăturile Sfintei Evanghelii spre a fi înţelese şi trăite. Comparând activitatea neobosită calvină de a atrage pe români la protestantism, Eminescu scria în paginile aceluiaşi ziar **Timpul** din 10 octombrie 1881: „Epoca reformaţiunii răspândindu-se prin periferii, au ajuns în Ardeal calvinii începuseră a traduce cărţi bisericeşti în româneşte pentru a atrage la reformă poporul românesc. Ei bine, biserica şi domnii noştri au combătut reforma cu armele ei proprii.

Au pus a se traduce cărţile bisericeşti în limba românească, au introdus limba poporului în biserică şi în stat, în locul celor străine hieratice ...

Biserica neamului românesc este pentru Eminescu „maica spirituală care a născut unitatea limbii şi unitatea etnică a poporului, ea este azilul de mântuire naţională a ţării unde Românul nu are stat...".

Entuziasmat pe de o parte de Adevărul suprem care este Hristos, dezamăgit pe de alta de snobismul clasei politice, Eminescu scria în paginile ziarului **Timpul**, în februarie 1880:

„Ce este adevărul? De două mii de ani aproape mi se predică să ne iubim şi noi ne sfâşiem. La întrebarea ce şi-o face David Klaus, scriitorul vieţii lui Iisus, de mai suntem creştini sau ba, o întrebare la care răspunde negativ, noi adăugăm alta: fost-am vreodată creştini? şi suntem dispuşi a răspunde nu. Mai adevărate sunt cuvintele lui Calist patriarhul de Constantinopol, care într-o fierbinte rugăciune pentru încetarea secetei descrie caracterul omenesc „Nu numai dragostea ta am lepădat ci şi ca fiarele unul asupra altuia ne purtăm şi unul altuia trupurile mâncăm prin feluri de lăcomii şi prin nedireaptă voinţa noastră".

Prin Înviere şi prin pocăinţă se schimbă făptura omenească. Acesta este crezul lui Eminescu marele geniu şi marele trăitor al Sfintei Evanghelii.

Omagiu cărţii şi autorului ei!

Arhim. MINA DOBZEU, Duhovnic
Mânăstirea „Sf. Ap. Petru şi Pavel", Haşi

Despre fixarea rânduielilor

(Urmare din pag. a 5-a)

Sfântului Iacob şi al Sfântului Vasile cel Mare este mai dezvoltat decât al formulei de Heruvic din Liturghia Sfântului Grigore Dialogul.

Trebuie să admitem că unele slujbe îşi trag originile încă din veacurile al III-lea şi al IV-lea când avem mărturii despre practicarea unor slujbe religioase similare celor din zilele noastre, însoţite chiar şi de acte liturgice. Părintele Ene Braniste spune că spre sfârşitul veacului al IV-lea, slujbele sfinte din Vinerea Patimilor aveau forma unei adevărate reconstituiri dramatice a episoadelor Sfintelor Patimi şi a drumului calvarului până în momentul în care ne-a adus nouă viaţă. Slujba de seara avea ca [illegible]-n celelalte zile ale săptămânii formă de priveghere (denie), şi se făcea de la ceasul al nouă-lea până noaptea târziu în Biserica Patimilor din Golgota.

Dintre toate cântările şi rugăciunile Sfântului Post al Paştilor, părintele Schmemann consideră că doar una singură este în mod special specifică Postului Mare. Tradiţia atribuie această rugăciune Sfântului Efrem Sirul. Această rugăciune este citită la toate slujbele din Postul Mare, cu excepţia zilelor de sâmbăta şi duminica care au o rânduială aparte. La prima citire o metanie urmează fiecărei cereri urmate apoi de alte douăsprezece închinăciuni. Rolul acestei rugăciuni este foarte important pentru că recapitulează în mod unic toate elementele pozitive şi negative ale pocăinţei şi ne eliberează de câteva boli sufleteşti fundamentale menţionate în cuprinsul rugăciunii.

Una din cele mai importante rânduieli liturgice corespunzătoare Postului Mare este Liturghia Darurilor mai înainte sfinţite, fără de care nu poate fi înţeleasă întreaga Tradiţie liturgică a Bisericii. Ea nu este o liturghie în adevăratul sens al cuvântului, dar a fost alcătuită tocmai pentru dorinţa credincioşilor de a se împărtăşi mai des şi în această perioadă. Îi lipseşte tocmai partea centrală care este prefacerea. De aceea ar fi foarte interesant să cunoaştem câte ceva de modul în care a apărut această liturghie. Aşa-zisa liturghie e singura care se săvârşeşte atât în Biserica Ortodoxă cât şi în Biserica romano-catolică unde e numită „missa praesanctificatorum', cu deosebirea că la catolici se săvârşeşte numai o dată în an şi tocmai într-o zi care la noi este cea mai aliturgică dintre toate, este vorba de Vinerea Patimilor. Este foarte interesant că deşi noi atribuim această liturghie Sfântului Grigore Dialogul, papă al Romei (604) liturghiştii apuseni sunt aproape cu toţii de acord că asemenea afirmaţie e lipsită de temei. Putem însă afirma că, deşi rânduiala ei în linii mari este mai veche decât timpul în care a trăit Sfântul Grigore, credem că el este acela care i-a fixat forma definitivă. Pr. I. Firca crede că Sfântul Grigore a cunoscut această liturghie în timpul în care a funcţionat ca legat papal la Constantinopol; fiind impresionat de sobra ei frumuseţe, după ce a ajuns papă a decis introducerea ei în Bisericile apusene, tocmai când în Sacramentul gregorian s-au înlăturat ultimele resturi ale ecteniilor specifice cultului ortodox din missa latină. Este aproape sigur că Liturghia Darurilor nu trebuie privită ca opera unui singur autor ci ca operă anonimă colectivă a mai multor generaţii de clerici şi monahi şi de ce nu chiar şi a unor simpli credincioşi. După formarea ei încetul cu încetul s-a ajuns la generalizarea ei şi consfinţirea ei de către Biserică, punând-o după obicei sub numele unuia din cei mai iluştri ierarhi ai săi.

În acest fel au ajuns să fie fixate şi statornicite o parte din cele mai importante rânduieli liturgice ale Sfintei noastre Biserici Ortodoxe, la alcătuirea cărora au participat mai multe personalităţi care în bună măsură aparţin veacurilor al VIII-lea şi al IX-lea, dar a căror contribuţie este simţită până în zilele noastre.

BIBLIOGRAFIE:

1. *Triod*, tipărit în zilele păstoririi P.F. Iustinian, Patriarhul României, ediţia a VII-a, Bucureşti, 1970.

2. *Dictionaire de Théologie Catolique*, André de Créte et Romanos le Melod, I-ere tome et III-éme tome, col. 1183—1184, 2896.

3. Alexander Schmemann, *Postul cel Mare*, traducere de Andreea Stroe şi Laurenţiu Constantin, Bucureşti, 1995.

4. Pr. Prof. Petre Vintilescu, *Despre poezia imnografică din cărţile de ritual şi cântarea bisericească*, Bucureşti, 1937.

5. G. Erbiceanu, *Imnografia epocii până la Damaschin*, în B.O.R., 1883.

Pr. Prof. Ene Braniste, *Câteva lămuriri în legătură cu vremea săvârşirii Utreniei Sâmbetei celei Mari — Sâmbăta dimineaţa ori vineri seara*, în M.B. 4—6/1956.

6. Prot. I. Firca, *Liturghia darurilor mai înainte sfinţite*, în M.B., 1—3/1966.

Biserica din Grui

(Urmare din pag. a 6-a)

mente unice din viaţa lor sufletească şi care pentru totdeauna au intrat în inima şi în memoria fiecărui participant ...

Cu respect, cu bucurie şi recunoştinţă, reamintesc şi acum că, începând cu anul 1984, an de an, la Hramul Bisericii şi Praznicul Sfântului Ioan Botezătorul, care este protectorul acestui sfânt lăcaş, credincioşii prezenţi au fost onoraţi să trăiască clipe cu adevărat deosebite şi sfinte. De fiecare dată, au avut prilejul să vadă în fruntea unui imens sobor de preoţi câte un arhiereu căding şi rugându-se ... Până acum, ne-au onorat cu prezenţa Prea Sfinţiile Lor, patru dintre marii arhipăstori ai Sfântului Sinod. După cât se pare, fapt unic în viaţa unei biserici din Arhiepiscopia Sibiului (sau chiar din ţară?).

Î.P.S. Lucian Florea, Arhiepiscopul Tomisului, înainte de 1990, în timp ce era Episcop al Arhiepiscopiei Sibiului.

Î.P.S. dr. Serafim, Mitropolit al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală şi de Nord, în 1992, timp în care era Episcop-vicar la Arhiepiscopia Sibiului.

Începând cu 1994, acest „Colţ din Grădina Raiului" a fost onorat de-a avea ca arhipăstor pe marele cărturar Î.P.S. dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Transilvaniei, care apoi din motive binecuvântate, în ultimii trei ani a delegat pe Prea Sfinţitul Visarion Răşinăreanu, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Sibiu.

Impresionantă întâmplare reală, care rămâne în legenda acestei biserici şi-n istoria comunei Sălişte ...

După terminarea sfintelor slujbe de resfinţire exterioară, sfinţire interioară şi a Sfintei liturghii, P.S. Visarion Răşinăreanu a ţinut un cuvânt legat de viaţa Sf. Ioan Botezătorul şi de semnificaţia sfinţirii bisericii.

Nu pot încheia acest scurt reportaj fără a mărturisi că doresc din toată inima să ne străduim ca cei ce mai suntem adevăraţi fii ai acestei comune, să lăsăm urmaşilor măcar ce ne-au lăsat strămoşii ca rod al jertfei şi să fim vrednici de pomenirea lor.

Să nu uităm nicicând şi să ne închinăm capul cu respect şi recunoştinţă pentru aceşti aleşi înaintaşi, care ne-au lăsat tot ce-a putut fi mai bun, mai sacru şi curat şi că acum în marea lor majoritate, îşi duc somnul veşnic tot acolo, în fosta Grădină a Cândeştilor care se poate cu adevărat numi „Colţ din Grădina Raiului".

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î. P. S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P. S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU **a săvârşit următoarele:**

- **1 IANUARIE 2000 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană din Sibiu. A luat parte la recepţia de Anul Nou oferită la Reşedinţa mitropolitană din Sibiu de către **Î.P.S. ANTONIE**, rostind cuvânt adecvat.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **2 IANUARIE a.c.**, — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Cuv. Paraschiva" din Tălmăcel, prot. Avrig, rostind cuvânt de învăţătură.
- **4 IANUARIE a.c.**, — P. S. Sa a slujit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
- **5 IANUARIE a.c.**, — P. S. Sa a slujit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană din Sibiu.
  — Seara a slujit în Catedrală Pavecerniţa Mare şi Litia.
- **6 IANUARIE a.c.**, — P. S. Sa a slujit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană rostind cuvânt de învăţătură.
  — A săvârşit slujba sfinţirii Apei celei mari iar seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **7 IANUARIE a.c.**, — P. S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii monument istoric „Sf. Ioan Botezătorul" din Grui-Sălişte recent pictată şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură. P. C. Pr. Nicolae Bădilă a fost hirotesit întru sachelar. A fost acordat un Act de apreciere d-lui Ioan Meţiu, ctitorul picturii bisericii.
- **9 IANUARIE a.c.**, — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica monument istoric „Sf. Ioan Botezătorul" din Poplaca prot. Sibiu (Pr. paroh Marin Călin şi Tănase Tăvală) rostind cuvânt de învăţătură.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **15 IANUARIE a.c.**, — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
  — A luat parte la Braşov la Ceremonia de decernare a premiilor etapei finale ale Concursului Naţional Studenţesc „Eminescu" organizat de Academia Română şi Liga Studenţilor. A rostit un cuvânt de omagiere a marelui poet.
  — A cercetat canonic bisericile „Sf. Gheorghe" din Făgăraş, „Sf. Arhangheli" — Blumăna şi „Sf. Apostoli" — Tractorul din Braşov.
- **16 IANUARIE a.c.**, — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Ap. Petru şi Pavel" din Sângătin, prot. Sălişte (Pr. Paroh Ionel Grapă), rostind un bogat cuvânt de învăţătură.
  — Seara a slujit Vecernia şi a predicat în biserica „Buna-Vestire" din Apoldul de Jos, prot. Sălişte (Pr. paroh Ilie Ludoşan). A vizitat şi biserica monument istoric „Sf. Ev. Ioan" din aceeaşi localitate.
- **17 IANUARIE a.c.**, — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica cu hramul „Sf. Antonie cel Mare" din Sibiu-Kolarov, rostind cuvânt de învăţătură.
  — A slujit la orele amiezii un Te-Deum în Catedrală.
  — A slujit şi a predicat la înmormântarea monahiei Adriana Năstăsoi, stareţa Mânăstirii Predeal, jud. Braşov.
- **19 IANUARIE a.c.**, — P. S. Sa a vizitat Casele de copii din Turnu Roşu şi Boiţa, jud. Sibiu.
- **20 IANUARIE a.c.**, — P. S. Sa a primit pe dl. prof. N. Balteş, noul inspector şcolar pe probleme de religie din judeţul Sibiu.
- **22 IANUARIE a.c.**, — P. S. Sa a participat la lucrările Consiliului Eparhial Sibiu.
- **23 IANUARIE a.c.**, — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană şi slujba de Te-Deum cu prilejul deschiderii şedinţei Adunării Eparhiale Sibiu. A prezidat lucrările şedinţei Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului.
- **25 IANUARIE a.c.**, — P. S. Sa a săvârşit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
- **27 IANUARIE a.c.**, — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană din Sibiu.
- **29 IANUARIE a.c.**, — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană, hirotonind întru diacon pe teologul Ioan Horea Ranga.
  — Seara a slujit Vecernia şi Litia în Catedrală.

Diacon VASILE AVRAM

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **24 DECEMBRIE 1999, — Ajunul Crăciunului** — A primit grupuri de colindători, în prezența P.S. Episcop-vicar **Visarion Răşinăreanu** şi a membrilor Permanenței Consiliului Eparhial.

● **25 DECEMBRIE - Sfântul Crăciun** — A participat la Sf. Liturghie săvârşită în Catedrala mitropolitană şi a rostit un cuvânt de urare tuturor celor prezenți.

— A oferit o recepție la Reşedința mitropolitană, unde a participat Prefectul județului Dr. Ing. Ion Popescu, Primarul oraşului Sibiu Av. Dan Condurat cu soția, Decanul Facultății de Medicină din Sibiu, Conf. Dr. Ilie Crăciun, Prof. Dr. Mircea Păcurariu, Decanul Facultății de Teologie din Sibiu cu soția, Prof. Dr. Ioan Bogdan, prodecanul Facultății de Ştiințe economice din București, Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultății de Teologie din Oradea, preoți şi diaconi slujitori ai Catedralei mitropolitane, angajați ai Arhiepiscopiei Sibiului.

● **28 DECEMBRIE 1999** — A primit pe d-na Coca Budişteanu din București.

● **29 DECEMBRIE 1999,** — A primit pe P.C. Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.

● **30 DECEMBRIE 1999,** — A participat la Sf. Liturghie în Capela mitropolitană săvârşită de P.S. Visarion Răşinăreanu, Episcop-vicar.

● **1 IANUARIE 2000 — Î.P.S. Sa Dr. ANTONIE** a participat la Sf. Liturghie în Catedrală.

— A oferit o recepție cu prilejul Anului Nou la care au participat P.S. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar, Păr. decan, Prof. Dr. Mircea Păcurariu, de la Facultatea de Teologie din Sibiu, Păr. decan, Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu de la Alba Iulia, d-l prefect al Sibiului, Dr. ing. Ion Popescu, Av. Dan Condurat, primarul Sibiului, preoți şi diaconi, Conf. Dr. Ilie Crăciun, decanul Facultății de Medicină Sibiu, Corul Catedralei, angajați ai Centrului Eparhial Sibiu alte persoane.

● **5 IANUARIE a.c.,** — A primit pe Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu, decanul Facultății de Teologie din Alba Iulia.

● **11 IANUARIE a.c.,** — A primit pe dl. Mircea Tomuş, scriitor.

● **15 IANUARIE a.c.**. — A primit pe dl. Dr. Dan Riga din București.

● **17 IANUARIE a.c., — „Sf. Antonie" ziua onomastică a Î.P.S. Sale** — A oferit o recepție la Reşedință, la care au participat: P.S. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu, decanul Facultății de Teologie din Sibiu, Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultății de Teologie din Oradea, Conf. Dr. Ilie Crăciun, decanul Facultații de Medicină din Sibiu, profesori de teologie, preoți slujitori de la Catedrala Mitropolitană şi din Prot. Sibiu, angajați ai Centrului Eparhial, alte persoane.

● **18 IANUARIE a.c.,** — A primit pe Pr. lector Dr. Irimie Marga de la Facultatea de Teologie din Sibiu şi pe Pr. Ioan Marga de la Parohia Copşa-Mică.

● **21 IANUARIE a.c.,** — A primit pe P.C. Consilier Ad-tiv al Arhiepiscopiei, Pr. Simion Săsăujan.

● **22 IANUARIE a.c.**. — A prezidat lucrările Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

● **23 IANUARIE a.c.,** — A participat la discuțiile şi la masa festivă cu ocazia Adunării Eparhiale.

● **7 FEBRUARIE a.c.,** — A primit pe P.C. Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.

● **8 FEBRUARIE a.c.,** — A primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan, consilierul ad-tiv bisericesc al Arhiepiscopiei.

— A primit pe P.C. Pr. lector Ionel Durlă de la Facultatea de Teologie din București şi pe P.C. Pr. lector Ioan Buga de la Facultatea de Teologie din Constanța.

● **10 FEBRUARIE a.c.,** — A primit pe P.C. arhim. Ilarion Urs, economul mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

— A primit pe maicile Tomaida Negrea şi Veronica Matrica de la mânăstirea Predeal, prot. Braşov.

— A primit pe P.C. Pr. Andrei Sicoe, parohul de la biserica din Predeal.

● **12 FEBRUARIE a.c.,** — A primit pe Dl. Dragoş Şeuleanu, secretarul general al Radiodifuziunii române şi pe soția acestuia D-na Carmen Dimitriu.

— A primit pe Dl. prof. David Tudose din București.

● **17 FEBRUARIE a.c.,** — A primit la Reşedință pe P.C. Pr. Nicolae Brânzeu, secretar de stat, Secretariatul de Stat pentru Culte. A fost de față **P.S. Visarion Răşinăreanu**, Episcop-vicar, şi Permanența Consiliului Eparhial.

— A primit pe Pr. Lucian Vitan de la parohia Braşov-CFR Triaj.

— A primit pe Pr. Andrei Sicoe de la parohia Predeal, prot. Braşov.

● **19 FEBRUARIE a.c.,** — A vizitat mânăstirea Orlat, prot. Sălişte, unde este în lucru pictura bisericii şi construcția corpului de chilii.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar Eparhial —

PROGRAMARE DE CONCURS

În condițiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORT. ROMÂN AGNITA
Parohia ortodoxă română CHIRPĂR - la numiri

PROTOPOPIATUL ORT. ROMÂN AVRIG
Parohia ortodoxă română COLUN - la numiri

PROTOPOPIATUL ORT. ROMÂN SIBIU
Parohia ortodoxă română POPLACA - la transferări

PROTOPOPIATUL ORT. ROMÂN MEDIAŞ
Parohia ortodoxă română COPŞA-MICĂ - la transferări

PROTOPOPIATUL ORT. ROMÂN RUPEA
Parohia ortodoxă română ARINI - la numiri
Parohia ortodoxă română GRĂNARI - la numiri

Termen de concurs: **15.II.2000 - 15.III.2000.**

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cerere în termenul legal la Of. Protopopeşti anexând adeverințe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Of. protopopesc ne va înainta urgent dosarele cu cererile candidaților.

P.C. Protopopi sunt îndrumați să verifice cererile candidaților în care se vor menționa: vechimea în funcția anterioară, examene absolvite, copie diplomă de licență, copie pentru cursurile de îndrumare absolvite, situația socială (domiciliul, copii, părinți, locul de muncă al soției etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestație: 15 zile de la data numirii.

† **ANTONIE**
Arhiepiscop şi Mitropolit

Consilier Ad-tiv, Bisericesc,
Pr. SIMION SĂSĂUJAN

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Semnalăm cu mare interes cartea „ATITUDINI" a Î. P. S. Bartolomeu Anania, Editura Arhidiecezana Cluj, 1999, 122 pag.

Desigur este important ceea ce a scris Î. P. S. Bartolomeu despre vrednicul de pomenire Patriarhul **Justinian Marina.** Scrie amintiri despre Patriarhul Justinian. Cred că e cel mai complet text scris de cineva asupra unui Patriarh, care a fost suflet drept, iubit şi aşa a rămas în amintirea celor mai mulți. Iar Înalt Prea Sfințitul Bartolomeu l-a iubit mai mult poate decât oricine, pentru că a fost drept şi şi-a iubit oamenii cu care a colaborat îndeaproape.

Scrie printre altele despre întâlnirile cu P. F. Justinian, despre: „Unitatea Sinodului, ecumenismul intern, despre Statutul de organizare şi funcționare al B.O.R., despre Şcolile teologice. Biblia şi Cazania, despre mormântul de la Radu Vodă, apoi are pagini despre apărarea tradiției românești, despre organizarea vieții monahale, despre preoți în detenție, apoi despre reîntregirea Bisericii, despre raportul Patriarhului Justinian cu securitatea, despre prima canonizare a unor sfinți români, în sfârşit despre moartea Patriarhului".

Este cea mai frumoasă apărare a celui ce a fost Patriarh al Românilor. Iar la urmă ne dă şi un fragment din testamentul Patriarhului Justinian.

Este o carte dintre cele mai importante asupra ierarhiei Bisericii Ortodoxe Române, desigur are şi alte teme care merită nu lectura ci străduința înțelegerii şi a laudei sale.

Merită să fie cu toată evlavia citită de toți cei care îl au în inimă pe Patriarhul JUSTINIAN MARINA.

* * *

● Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române publică „POEZIA VECHIULUI TESTAMENT", tipărită cu binecuvântarea P. F. Sale TEOCTIST, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, redactată şi comentată de Înalt Prea Sfințitul Bartolomeu Valeriu Anania, București, 2000, 535 pag.

Aici publică versiunea tradusă de Înalt Prea Sfința Sa: „a Cărții lui Iov, a Psaltirei, a proverbelor lui Solomon, a Ecclesiastului, a Cântării Cântărilor şi a plângerilor lui Ieremia". Lucrarea are un cuvânt înainte al P. F. Sale TEOCTIST şi apoi o introducere a autorului la fiecare dintre cărțile pe care le-am citat mai sus.

E o traducere nouă care face parte dintr-un efort menit să ne facă cât mai pe înțeles cărțile biblice. Aşteptăm completarea lor până ce va da gata atât Vechiul cât şi Noul Testament.

* * *

● **„Ne vorbeşte Părintele Cleopa"**, nr. 6, 7, 8 apare cu binecuvântarea P. S. Eftimie, Episcopul Romanului, ediție îngrijită de P. C. arhim. Ioanichie Bălan, Editura Episcopiei Romanului.

Cele trei numere ale acestei colecții sunt extrem de importante, la fel ca şi primele 5 numere. În numărul 6 scrie despre: „Dreapta credință", „Cele două firi în Hristos" şi apoi un „Cuvânt la înmormântarea părintelui Caliopie Apetri (mai, 1978). Scrie apoi despre „Pilda Bogatului nemilostiv şi a săracului Lazăr", despre dreapta socoteală, despre rugăciunea pentru pace şi multe altele care fac din cărticică o lucrare foarte bună.

Apoi nr. 7 cuprinde mai multe, printre care: „Schimbarea la Față", „Patima Domnului", „Cum înşală diavolul pe om", „Nunta creştină" şi de asemenea multe altele.

În nr. 8 are o „Predică la Naşterea Sf. Ioan Botezătorul", apoi „Însemnătatea celor 7 laude ale Bisericii" şi multe altele. Sunt întâmplări prin care P. C. arhim. Cleopa caută răspuns la toate problemele.

Sunt cărți foarte bune, care mențin interesul creştinismului pentru problemele de toate zilele vieții.

Fără îndoială ni se descoperă atâtea căi de săvârşire a păcatului încât ne miră marea atenție duhovnicească a Părintelui Arhim. Ilie Cleopa.

Toate acestea au fost publicate de Arhim. Ioanichie Bălan, care spune: „Prea Cuviosia Sa a plecat la Domnul de câteva luni, dar prin cărțile şi cuvintele sale el vorbeşte tainic cu fiecare şi se roagă pentru toți fiii săi duhovnicești şi pentru care îi cer ajutorul. Deci, aşa cum se roagă părintele Cleopa pentru noi, şi noi suntem datori să ne rugăm pentru el cerând mila lui Dumnezeu şi iertare de păcate, ca să dobândim cu toți cereasca Împărăție.

Suntem încredințați că şi acest volum de cuvinte duhovnicești ale iubitului nostru părinte, Arhimandritul Cleopa Ilie, va fi de mare folos credincioşilor noştri iubitori de Hristos. De aceea stăruim să continuăm această serie până la epuizarea învățăturilor care ne-au rămas înregistrate de Părintele Cleopa".

* * *

● De la Iaşi ne-a parvenit ultima lucrare a P. S. Calinic Botoşăneanul, episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Iaşilor, intitulată: **„Tanatologie şi nemurire"**, apărută la Editura Cantes, Iaşi, 1999, 432 p.

Bine structurată, beneficiind şi de o bibliografie bogată şi de excepție, lucrarea tratează arhicunoscuta problemă ce se ridică în fața omului contemporan şi anume aceea a morții.

Dar meritul aparte al lucrării este acela de a ne da o nouă argumentare bazată pe Sf. Scriptură şi pe Sf. Tradiție, a fenomenului morții ca realitate pământească şi ca trecere prin ea dincolo în viața cea fără de sfârşit. Iată ce spunea unul dintre prefațatorii lucrării: „Lectura lucrării trezeşte în suflet o stare de sărbătoare spirituală pentru că ea nu se înfățişează numai ca o sinteză fericită de date şi cunoştințe de mare valoare din diverse domenii ale creației ci, în esența ei ultimă, se dezvăluie a fi o operă de inițiere, de chemare spirituală, menită a-l ajuta pe cititorul sensibil la neliniştile şi neorânduiala vremurilor noastre să-şi înțeleagă rostul prezenței sale în lume şi a-l înrădăcina în modul de a trăi şi gândi, în lumina adevărului profund, potrivit căruia morții sunt mai vii decât viii".

Să menționăm şi faptul că lucrarea aceasta este teza de doctorat în medicină a P. S. Calinic Botoşăneanul.

O carte ce se recomnadă de la sine.

* * *

● **„Istoria Literturii Dacoromane"** se intitulează cartea D-lui Prof. univ. Dr. Mihail Diaconescu, Editura Alcor Edimpex, București, 1999, 830 pag.

Titlul ne spune tot despre lucrare. „Fascinanta epocă literară dacoromană şi ecumenicitatea patristică în care ea se înscrie spun ceva esențial şi emoțional despre vocația universală a culturii noastre. Această epocă a contribuit în mod decisiv la formarea şi fixarea profilului creştin al poporului român şi al întregului continent european. Ea catalizează în sufletul nostru noi valori spirituale, noi surse de energie, noi frumuseți. De aceea, operele scriitorilor dacoromani de valoare universală sunt atât de actuale, atât de mult studiate şi atât de des invocate în noi creații semnificative pentru timpul nostru" (Lector univ. Minodora Ilie).

Lucrarea Prof. Mihail Diaconescu tratează multe teme foarte valoroase. Aş enumera doar câteva: **„Teorie, metodă şi periodizare în receptarea literaturii dacoromane"**, pag. 202, **„Receptarea epocii literare dacoromane în istoriografia română şi europeană. Momente, personalități şi lucrări ştiințifice"**, pag. 237-240, **„Contribuțiile realizate de Dumitru Stăniloae, Nicolae Corneanu, Antonie Plămădeală şi Nestor Vornicescu".** Apoi, **„Epoca literară dacoromană în perspectivă socio-istorică"**, pag. 255-293, **„Autori păgâni la începutul erei creştine"**, pag. 373-403, **„Începuturile Literaturii creştine. Surse istorice care atestă prezența şi activitatea misionară a Sfinților Andrei, Pavel şi Filip şi a discipolilor lor în cetățile şi satele din ținuturile getice"**, pag. 405-423, **„Actul martiric - o formă literară caracteristică pentru cultura noastră în epoca dacoromană"**, pag. 425-434, **„Actul martiric al Sfinților Epictet şi Astion de la Halmyris"**, pag. 434-444, **„Actul martiric al Sfântului Irineu Episcop de Sirmium"**, **„Actul martiric al Sfântului Dasius de la Axiopolis"**, **„Actul martiric al Sfântului Emilian de la Durostorum"**, **„Actul martiric al Sfântului Sava de la Buzău".** Apoi aş mai aminti: **„Aspecte ale limbii şi stilului, evidențiate de operele literare Dacoromane"**, pag. 691-718, **„Creații literare dacoromane de valoare universală"**, pag. 727-776, **„Operele Sfântului Ioan Cassian"**, pag. 734, **„Operele Sfântului Niceta de Remesiana"**, pag. 749, **„Operele Sfântului Dionisie Smeritul şi Areopagitul"**, pag. 756, **„Operele lui Leontius Byzantinus"**, pag. 776. Şi ultimele două ne vorbesc despre: **„Contribuția scriitorilor teologi dacoromani la evoluția identității etno-spirituale românești"**, pag. 786, **„Operele scriitorilor teologi dacoromani - parte importantă a patrimoniului cultural şi spiritual românesc"**, pag. 794-796.

Temele privesc, toate, trecutul românilor. Sunt incursiuni în cele mai îndepărtate zone ale istoriei noastre şi în cele mai delicate probleme care îşi cereau descifrarea. Adunate la un loc, toate titlurile marchează un moment şi un eveniment deosebit în istoria literaturii române.

E o carte printre cele mai importante care va întregi cultura viitorilor preoți.

* * *

● Editura Deisis publică cartea: **„Paternitatea şi îndrumarea duhovnicească în Răsăritul creştin"** de Irénée Hausherr, Prefață de Kallistos al Diokleei, Postfața este semnată de P. Tomas Spidlik S. I., traducere de Mihai Vladimirescu (Sibiu, 1999, 318 pag).

„Un adevăr elementar, cunoscut de antici dar ignorat în mare măsură de moderni şi contemporani, e acela că viața spirituală e un îndelungat proces de formare în comuniune cu un model spiritual. Adăugând temele revelate ale paternității şi filialității spirituale, creştinismul a relansat la alte dimensiuni şi pe alte coordonate acest scenariu formativ general uman. Îndrumarea duhovnicească a fost o realitate esențială în Biserica veche şi tradiția ei s-a continuat prin „gheronți" sau „stareți" vestiți în Răsăritul creştin până în zilele noastre.

Cartea părintelui Irénée Hausherr restituie admirabil profilul acestei „arte a artelor" în vechiul Răsărit creştin. Lectura ei oferă răspunsul la o serie de chestiuni vitale pentru formarea profilului duhovnicesc al adevăratului creştin: care sunt calitățile cerute povățuitorului sau părintelui şi ucenicului sau fiului duhovnicesc?, care sunt cadrele teologice, morale şi spirituale ale îndrumării spirituale?, care sunt condițiile autenticității eficacității şi diversitatea aplicării ei după feluritele stări ale vieții creştinului?

Într-o lume în care setea de îndrumare spirituală dar şi pervertirile ei sunt o realitate presantă, volumul de față oferă criteriile necesare unui discernământ spiritual autentic şi se dovedeşte a avea o surprinzătoare actualitate. Prin caracterul său sistematic, el constituie un veritabil ghid practic într-o artă uitată, dar esențială, utilă oricărui creştin doritor de realizare şi împlinire duhovnicească autentică".

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale. Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — președinte; **P.S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte: **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 50 000 lei. Cont nr. 2511. 1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1. - 61.15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

– SIBIU –

Fondator: Mitropolitul ANDREI ȘAGUNA 1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATA DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXA ROMANA A SIBIULUI

Anul 148 SIBIU 1 și 15 martie Nr. 9—12 2000

UȘILE POCĂINȚEI

Gânduri la începutul Sf. și Marelui Post al Paștilor

Cu ajutorul lui Dumnezeu iată-ne ajunși și în acest an la începutul Sf. și Marelui Post al Paștilor.

Am ajuns iarăși la porțile Împărăției celei veșnice și ne pregătim ca prin post, rugăciune și fapte bune să putem străbate calea anevoioasă dar plină de bucurii duhovnicești ce ne desparte de marele praznic al Învierii Domnului nostru Iisus Hristos sau Sf. Paști.

Suntem chemați cu toții ca luându-ne fiecare crucea vieții noastre, după îndemnul Mântuitorului să purcedem la această călătorie duhovnicească de 40 de zile pentru a ne întâlni la capătul ei cu însuși — Mântuitorul Hristos cel înviat din morți.

Suntem îndemnați ca având drept tovarăși de petrecere: postul, rugăciunea și milostenia, vreme de 40 de zile să ne nevoim pentru a ne *„curăți simțirile“* și a ne îmbrăca în *„omul cel nou“* duhovnicesc pentru a putea primi în ziua cea Sfântă a Paștilor lumină din lumina cea neînserată a lui Hristos și a ne închina așa cum se cuvine Sfintei Sale Învieri.

Perioada aceasta a Postului Sf. Paști deși e o perioadă aspră, de asceză, de nevoință și de înfrânare este un adevărat *„rai duhovnicesc“* în care ne desfătăm, pe parcursul celor 40 de zile de post, cu alese bunătăți duhovnicești, lepădând de la noi *„toată grija cea lumească“* și căutând să fim mai drepți, mai buni, mai curați și mai apropiați de Dumnezeu și de semenii noștri.

Postul cel Mare ne aduce aminte în primul rând de cele 40 de zile petrecute în post aspru de către Mântuitorul Hristos după Botezul Său în Iordan, înainte de începutul activității sale mesianice (Luca 4, 1—2), de unde a primit și numele de Păresimi (de la latinescul quadragesima) adică patruzeci de zile.

El este apoi în legătură cu postul ținut de proorocul Moise înainte de a primi tablele legii pe muntele Sinai (Ieșire 34, 28) și cu postul ținut de niniviteni vreme de 40 de zile pentru a se pocăi de păcatele lor după îndemnul proorocului Iona (Iona 3, 4—14).

Încă de la început creștinii au ținut postul Sf. Paști așa cum facem și noi cei de astăzi după pilda și îndemnul Mântuitorului nostru Iisus Hristos. El are un caracter penitențial adică de ispășire de păcate, dar în același timp are și un țel duhovnicesc, acela al urcușului nostru către *„un cer nou și un pământ nou“* (Apoc. 21, 1) pentru a împărăți împreună cu Hristos în împărăția Sa.

Mântuitorul Hristos cel care ne-a dat exemplu de postire ne-a arătat în același timp și cum să postim pentru ca postul nostru să fie bineprimit de Dumnezeu și să avem răsplata cuvenită: *„Când postiți nu fiți triști ca fățarnicii, că ei își smolesc fețele ca să se arate oamenilor că postesc...*

Tu însă când postești, unge capul tău și fața ta o spală. Ca să nu te arăți oamenilor că postești, ci Tatălui tău care este în ascuns și Tatăl tău care vede în ascuns îți va răsplăti ție“ (Matei 6, 16—18).

La fel și Sf. Ioan Gură de Aur, ne îndeamnă să postim cu trupul dar și cu sufletul fugind de prilejurile păcătoase, de distracțiile cotidiene și de vorbirea de rău.

Să ne străduim fiecare după puterile noastre să împlinim această poruncă dumnezeiască a postului în această perioadă premergătoare Sf. Paști.

Să avem de-a pururi în fața ochilor noștri chipul Mântuitorului Hristos cel care Dumnezeu fiind a postit pentru noi dându-ne nouă pildă de urmat, chipul sfinților și al strămoșilor noștri care respectau cu sfințenie aceste zile sfinte.

Să ne înmulțim în același timp, în această perioadă, pe lângă postul de bucate și rugăciunea care este calea ce duce la cer, smerenia, umilința, fapta cea bună, cercetarea Sf. biserici, citirea Sf. Scripturi și alte lucruri de folos sufletesc.

Făcând așa și respectând porunca postului celui adevărat arătat de proorocul Isaia în cap. 58 al cărții sale, vom avea răsplată și aici pe pământ dar și dincolo în cer și ne vom apropia cu inimile înnoite și cu sufletele curățite de Hristos cel euharistic care ne așteaptă în taina Sf. Împărtășanii și vom prăznui cu adevărat *„Paștile Domnului“*, *„Paștile cele mari și Sfinte“* pe care să ne învrednicească Dumnezeu pe toți să le ajungem. AMIN.

† VISARION RĂȘINĂREANU
Episcop-vicar
al Sibiului

Buna-Vestire

Nu de mult, pe cel mai înalt vârf muntos din lume „Everest“ a fost așezată o frumoasă icoană a Maicii Domnului, cu Pruncul Sfânt în brațe, ca să fie nu numai un izvor dătător de curaj, de eficient ajutor moral celor care escaladează înălțimile prăpăstioase ale munților, dar și un fapt prin care se arată că, prin ajutorul Maicii Domnului, putem urca pe vârfurile însorite ale vieții pline de sfințenie; că prin al ei neîntrerupt ajutor putem gusta adevărate bucurii.

Căci, dintre toate fecioarele pământului, numai ei singure i-a adus arhanghelul Gavriil închinăciuni zicându-i: „Bucură-te ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei“ (Lc. 1, 28) și ea singură a fost aleasă să zămislească în chip supranatural, pe Iisus Hristos Mântuitorul lumii.

În istoria creștinătății, evenimentul acesta poartă denumirea de „Buna-Vestire“. A luat parte la înfăptuirea lui arhanghelul Gavriil, mai marele cetelor îngerești, care după nume se tâlcuiește „om îndumnezeit“; Nazaretul, care înseamnă „sfințenie“, a fost rânduit prin dumnezeiasca voie ca loc în Țara Sfântă, unde să se petreacă această minune. Timpul a fost luna lui martie, primăvara, după cum a mărturisit-o de Dumnezeu înțeleptitul episcop Ilie Miniat. În vremea aceasta, adaugă el, „s-a făcut crucea lumii și tot în vremea aceasta primăvăratică trebuia să se reînnoiască lumea, să se bucure din deplin. Atunci pământul cel fără de sămânță a dat roade, iar la „Buna-Vestire“ fecioara cea neispitită de bărbat a zămislit prin umbrirea Sfântului Duh, pe Dumnezeu-Omul, pe Iisus Hristos, Mântuitorul lumii“. Să mai adăugăm și mărturisirea plină de valoroase înțelesuri, aceea a Fericitului Augustin că „toate acestea s-au făcut după cuviință înțeleaptă“.

Într-adevăr, toate aceste fapte sunt cu foarte bun rost, minunate și demne de laudă, dar cel mai demn de laudă este faptul că „Fecioara Curata“ a primit „Buna-Vestire“, că va naște mai presus de legile firii, prin umbrirea Sa de Duhul Sfânt, pe Fiul lui Dumnezeu-Tatăl.

Primirea acestei solii a fost încununată de închinarea Mariei în fața arhanghelului, închinare făcută în deplin duh al credinței, smereniei și ascultării de voia divină. De fapt, aceste lucruri le confirmă răspunsul Fecioarei: „Fie mie după cuvântul tău“ (Lc. 1, 38).

În momentul acceptării să se supună voii Domnului, Maica Domnului a fost cuprinsă de o culminantă bucurie, deoarece prin această suprafirească zămislire, lumea s-a dezlegat de minuni istorisite, Fecioara de Dumnezeu aleasă a fost deplin conștientă și liberă, condiție absolut necesară realizării raporturilor între om și Dumnezeu.

De remarcat faptul că, în momentul zămislirii suprafirești, urmările păcatului strămoșesc au fost șterse din ființa celei de Dumnezeu rânduite, fapt limpede descris într-un imn liturgic „Sufletul mi-am curățit, trupul mi-am sfințit“.

Împlinindu-se nouă luni de la acest important eveniment, Fecioara Maria a născut pe însuși „Cuvântul lui Dumnezeu“, pe „Cel fără de ani“, pe „Răsăritul Răsăriturilor“, pe Iisus Hristos „Emanuel“ care se tâlcuiește „Cu noi este Dumnezeu“.

Prin această naștere „Cel Unul născut din Fecioară s-a făcut — după cum mărturisește Sf. Ioan Gură de Aur — ceea ce nu a fost, și a rămas ceea ce a fost. S-a făcut Om și a rămas Dumnezeu, iar Maria s-a făcut ceea ce n-a fost și a rămas ceea ce a fost; s-a făcut Maică, dar a rămas Fecioară, așa după cum a fost mai înainte“.

Cel născut din Pururea Fecioara Maria pe care slujbele Sfintei noastre Biserici îl caracterizează „Slava Apostolilor“, „bucuria a toată lumea“, „plinirea proorocilor“, „bucuria învierii noastre“, acest Dumnezeu Fiu se va chema „Iisus“ adică „Mântuitor“.

Sintetizând ideile principale din toate cele expuse anterior, cunoaștem că Maica Domnului este începutul mântuirii noastre, că

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. IOAN NĂFTĂNAILĂ

P.S. Damaschin Coravu

— Noul Episcop al Sloboziei și Călărașilor —

În urma alegerii P.S. Nifon Mihăiță în postul de arhiepiscop al Târgoviștei, scaunul episcopal al Sloboziei și Călărașilor a rămas vacant.

Potrivit rânduielilor canonice și statutare Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist al României, în calitate de Mitropolit al Munteniei și Dobrogei de care aparține canonic eparhia Sloboziei și Călărașilor, a convocat în ziua de joi, 24 februarie 2000, Colegiul Electoral Bisericesc în vederea alegerii noului ei titular.

Dimineața s-a oficiat în Catedrala Sfintei Patriarhii, Sfânta Liturghie arhierească și apoi slujba de Te-Deum cu invocarea Sfântului Duh. S-a trecut apoi în Aula Mare din Palatul Patriarhiei unde s-au desfășurat mai întâi lucrările ordinare ale Adunării Naționale Bisericești. După terminarea acestora Prea Fericitul Patriarh Teoctist a luat cuvântul în fața Colegiului Electoral Bisericesc prezentând situația actuală a Eparhiei Sloboziei și Călărașilor care, deși este o eparhie nouă, totuși are realizări deosebite atât pe plan bisericesc cât și administrativ. P.F. Sa a anunțat cele două candidaturi propuse de către Sf. Sinod pentru a fi luate în seamă la alegerile ce vor urma: P.S. Damaschin Severineanul și P.S. Irineu Slătineanul.

După o scurtă pauză, la reînceperea lucrărilor Colegiului Electoral Bisericesc s-au distribuit buletinele de vot, iar în urma votării a fost proclamat ca nou ales episcop al Sloboziei și Călărașilor P.S. Damaschin Severineanul, episcop vicar al Arhiepiscopiei Craiovei, care a obținut 110 voturi.

Aducându-i la cunoștință acest rezultat P.F. Patriarh Teoctist i-a făcut urări de îndelungată păstorire în noua demnitate la care a fost ales cu binecuvântate roade în ogorul Bisericii noastre strămoșești.

Vădit emoționat, P.S. Sa Damaschin a răspuns printr-o frumoasă cuvântare în care a mulțumit lui Dumnezeu pentru tot ajutorul primit pe parcursul vieții și a celor 20 de ani ca episcop-vicar la Craiova schițând apoi planul de viitor pentru Eparhia la care a fost ales.

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RĂȘINĂREANU
Episcop-vicar
al Sibiului

ÎN PAG. 6—7:

● Îndemnuri privind intensificarea pastorației și redeșteptarea conștiinței preoțești

Rugă de seară

O, Doamne! Atotcuprinzător,
A tot ce vedem și-auzim făcător,
Întoarce-ți tu fața spre-al nostru popor,
Întoarce-ți-o, Doamne!

Nu vezi cum se lasă nori negri și groși,
Pe fețele noastre de buni credincioși?
Întoarce-ne, Doamne, spre ani mai frumoși,
Întoarce-ne, Doamne!

Auzi-ne, Doamne, și dă-ne-napoi,
Pâinea ce-i scoasă cu trudă din noi,
Căci iată, ne-o fură ai noștri ciocoi,
Tu nu-i lăsa, Doamne!

Rugămu-ne, Doamne, sfințește-ne glia,
Cu mila-ți cerească, să-mbraci România,
Adu-ne pe fețe la toți bucuria,
Adu-ne-o tu, Doamne!

Copiilor noștri le dă sănătate,
Ogoarelor noastre mai multe bucate,
Și iartă-ne, Doamne, a noastre păcate,
Și iartă-ne, Doamne!

Căci ție în veci mărire-nălțăm,
Și-n fața ta, Doamne, cu toți ne plecăm,
Cu mâinile-ntinse spre cer ne rugăm,
Auzi-ne, Doamne! Amin.

L. SIMIONAȘ

COMUNICAT

În perioada 27 februarie — 2 martie a.c., s-a desfășurat la Sibiu săptămâna de rugăciune pentru unitatea creștină, la care au luat parte reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Române și ai Bisericilor tradiționale din Transilvania: Romano-Catolică, Evanghelică-Luterană, Reformată și Greco-Catolică. Începută cu vecernia de duminică, 27 februarie a.c., din Catedrala Mitropolitană din Sibiu la sfârșitul căreia a rostit cuvânt de învățătură Exc. Sa Christoph Klein, episcopul evanghelic din Sibiu, săptămâna de rugăciune pentru unitatea creștină a continuat apoi în fiecare seară printr-un serviciu divin ecumenic ținut în bisericile din Sibiu: reformată, greco-catolică și romano-catolică, de fiecare dată predicând pe rând câte un reprezentant al unei Biserici. La aceste servicii divine ecumenice au luat parte un număr mare de credincioși de diferite confesiuni împreună cu păstorii lor sufletești.

Joi, 2 martie a.c., la închiderea săptămânii de rugăciune, în Catedrala Evanghelică din Sibiu a avut loc serviciul divin ecumenic. Au luat parte Î.P.S. Arhiepiscop Gyorgy Iakubiny, reprezentând Biserica Romano-Catolică, Î.P.S. Lucian Mureșan, mitropolit al Bisericii Greco-Catolice, Exc. Sa Christoph Klein din partea Bisericii Evanghelice din Sibiu și P.S. Visarion Rășinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, care a ținut un cuvânt de învățătură legat de importanța rugăciunii în viața creștină. Înalții ierarhi prezenți au transmis un cuvânt de salut și de binecuvântare credincioșilor prezenți în număr foarte mare și și-au exprimat convingerea că astfel de acțiuni cu caracter ecumenic vor contribui la cunoașterea reciprocă a tradițiilor istorice ale Bisericilor și vor promova dezideratul unității creștine.

Biroul de Presă
al Arhiepiscopiei Sibiului

Semnificaţia inaugurării Triodului

În drumul vieţii sale pe acest pământ, omul trebuie să se străduiască să-şi găsească propria sa identitate. Acest lucru nu-l poate face decât raportându-se la Dumnezeu, pentru că numai în raport cu El poate fi sigur cu adevărat că se îndreaptă spre o cale sigură. Pentru ca să se regăsească în raport cu Dumnezeu, Biserica a rânduit împărţirea anului liturgic în mai multe perioade care-l ajută pe om să-şi fixeze privirea spre Dumnezeu călăuzit fiind de un anumit praznic sau sărbătoare. Una din aceste perioade este Perioada Triodului.

Perioada Triodului reînnoieşte oficiul arhieresc al Mântuitorului în activitatea Sa de Mare-Preot, îndeplinită mai ales prin Jertfă, adică prin Patimile şi moartea Sa pe cruce. Ca perioadă Triodul ţine de la Duminica Vameşului şi Fariseului şi până la Duminica Sfintelor Paşti. Începutul Triodului variază conform datei Paştilor, între 11 ianuarie pe stil vechi, corespunzător datelor de 24 ianuarie şi 27 februarie pe stil nou.

Această perioadă poate fi împărţită în trei mari părţi şi anume: o perioadă de trei săptămâni pregătitoare pentru Postul Mare începând cu Duminica Vameşului şi a Fariseului, continuând cu Duminica Fiului risipitor şi cu cele două duminici ale lăsatului sec de carne şi lăsatului sec de brânză; o a doua perioadă, care constituie de fapt partea centrală a Triodului şi care ţine din prima zi din Postul Mare şi până la Duminica Floriilor; o a treia perioadă o reprezintă a treia parte a Triodului cunoscută sub numele de Săptămâna Patimilor.

Primele trei săptămâni ale Triodului constituie partea pregătitoare pentru Patruzecime. Este o trăsătură caracteristică a Tradiţiei liturgice ortodoxe ca fiecare perioadă în parte să fie anunţată şi de pregătirea dinainte. Această pregătire include patru duminici consecutive ce preced Postul, fiecare din acestea, prin pericopele evanghelice, sunt dedicate unor aspecte fundamentale ale pocăinţei. Este o perioadă care anunţă că urmează o perioadă cu, caracter penitenţial. Temele pericopelor o reprezintă condiţia omului pe care Dumnezeu a venit să-l salveze. Spre exemplu, în primele patru versete ale Evangheliei cu Zaheu vameşul ne este înfăţişată o lecţie psihologică cu o rezonanţă metafizică chiar. Este vorba despre cercetarea adevărului precedat de credinţă. Acest lucru nu se poate realiza decât printr-o puternică dorinţă de a înfrânge limitele fireşti ale omului.

Primele două săptămâni ale Perioadei Triodului nu sunt foarte diferite de slujbele Perioadei Octoihului. Remarcăm doar o mică schimbare a slujbei obişnuite a Utreniei când după Ps. 50 în loc de:

„Mărire... Pentru rugăciunile Apostolilor Tăi" se cântă o altă stihiră intitulată „Uşile pocăinţei..." stihiră care anunţă caracterul penitenţial al Perioadei Triodului.

În afară de aceste elemente cu caracter tipiconal, identificăm pe parcursul întregii perioade a Triodului şi alte elemente esenţiale pentru viaţa sacramentală a Bisericii. Nu întâmplător praznicele împărăteşti constituiau momentele cele mai prielnice pentru ca cineva să fie primit cu drepturi depline ca membru al Bisericii. Sărbătoarea Învierii Domnului fiind considerată şi cea mai importantă dintre ele, era cea mai potrivită pentru acest pas. În viaţa primară a Bisericii acest obicei era bine înrădăcinat în practica liturgică. Or, pregătirea candidaţilor pentru primirea Tainei Sfântului Botez necesita o mai bună instrucţie catehetică, împletită cu o viaţă ascetică mai intensă. Pentru că comunitatea credincioşilor se bucură deplin de primirea unui nou membru al Bisericii, la început, împreună cu candidatul la Botez postea şi comunitatea creştină din care făcea el parte. Modelul pe care-l urmau aceştia era exemplul Mântuitorului Care a postit patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi în pustiul Carantaniei înainte de începutul activităţii Sale publice. De aceea Perioada Triodului în cea mai mare parte a sa, cu excepţia săptămânilor pregătitoare, este o perioadă de post aspru, în care nu se săvârşeşte Sfânta Liturghie. Sfântul Nicolae Cabasila, în lucrarea sa „Despre viaţa în Hristos", arată că moartea lui Hristos n-ar mai fi avut nici un rol în istoria mântuirii dacă „înainte de jertfa de pe Golgota ar fi cu putinţă să te faci drept şi prieten înaintea lui Dumnezeu". Astăzi ceea ce ne uneşte cu Dumnezeu este credinţa şi harul pe care le primim prin Sfântul Botez şi prin care devenim prieteni şi fii adoptivi ai lui Dumnezeu.

Mulţi dintre noi cei de astăzi poate că spunem că totul pare ceva învechit şi fără actualitate pentru omul modern. Este o viziune lipsită de fundament. Suntem noi oare vrednici să spunem înaintea lui Dumnezeu că am păstrat curăţenia sufle-

(Continuare în pag. a 3-a)

Drd. EMIL R. MOCIOIU

Fost-a Sf. Antonie cel Mare ortodox?

1. Tot mai multă lume se întreabă astăzi ce este şi ce vrea Ortodoxia; dacă nu cumva ţine de Răsăritul ce trăieşte cu amintirea imperialismului bizantin, dacă nu cumva, prin urmare, s-a învechit, nemaiputând răspunde realităţilor şi preocupărilor contemporane şi decăzând în formalism şi tradiţionalism. Desigur, problemele cu care se confruntă omenirea astăzi sunt parcă tot mai grave şi mai lipsite de soluţii, dar nu trebuie să uităm că „problema oricărei epoci este *problema omului*. Lumea nu cunoaşte omul. Sau mai degrabă îşi confecţionează o imagine nenorocită despre om pe baza căreia îşi formează apoi şi filosofia ei distructivă. De aici începe drama lumii..."[1] Înţelegem astfel de ce maxima lui Socrate *cunoaşte-te pe tine însuţi* a marcat nu numai filosofia greacă clasică, ci şi veacurile renascentiste şi umaniste până astăzi: ce este omul? care îi este menirea?

2. Mulţi sunt cei ce-au încercat să deslu-şească această taină a omului, răspunzând cu mintea lor la aceste întrebări; era şi firesc, deoarece omul este o fiinţă raţională, care cugetă asupra sa; dar numai unii au ajuns la Raţiunea supremă, la Persoana supremă revelată în Iisus Hristos,[2] devenind cu adevărat raţionali: „Oamenii se socotesc raţionali. Însă pe nedrept, căci nu sunt raţionali... raţionali sunt numai aceia, cari au sufletul raţional, pot să deosebească ce este binele şi ce este răul (Is. 7, 15 - text arhetipic, care se referă la Mântuitorul - n.n.), se feresc de cele rele şi vătămătoare sufletului şi toată grija o au spre cele bune şi folositoare sufletului..." [1[3]]. Aceasta este adevărata putere a raţiunii. Ea se află permanent în faţa unei alegeri [cf. 22, 60, 65, 89, 126; P 2]: *adevărată înomenire prin îndumnezeire* sau *îndobitocire* [cf. 42]. „Raţiunea ne face vrednici să ne numim oameni. Iar de nu o avem pe aceasta, numai cu glasul şi cu forma mădularelor ne deosebim de dobitoace" [14], stare care „naşte plăcerea şi nu îngăduie sufletului să se mântuiască sau să se unească cu Dumnezeu" [59].

3. Prin urmare, *omul cu adevărat raţional are o singură grijă:* să asculte de Dumnezeul tuturor şi să-I placă; şi numai la aceasta îşi deprinde sufletul său" [2]. Dar cum putem să ascultăm şi să-I plăcem lui Dumnezeu, dacă nu-L cunoaştem pe El şi voia Sa? Tocmai aceasta este „cea mai mare boală a sufletului, ca să nu cunoască pe Dumnezeu, Care a făcut toate pentru om [97]. *Necunoştinţa lui Dumnezeu* este o nesimţire şi nebunie a sufletului. Căci răul se naşte din neştiinţă, iar binele, care mântuieşte sufletul, din cunoştinţa lui Dumnezeu [119]. Sufletul evlavios cunoaşte pe Dumnezeul tuturor. Căci *evlavia nu e altceva decât împlinirea voii lui Dumnezeu. Iar aceasta este cunoaşterea lui Dumnezeu* [151]. Cunoaşte pe Dumnezeu şi e cunoscut de Dumnezeu omul care neîntrerupt se nevoieşte să fie nedespărţit de Dumnezeu. Iar nedespărţit de Dumnezeu ajunge omul care e bun în toate [164], căci calea cunoştinţii lui Dumnezeu este bunătatea" [29].

4. *„Iată semnele după cari se cunoaşte un suflet raţional şi virtuos:* privirea, mersul, glasul, râsul, ocupaţiile şi întâlnirile cu oamenii. Căci toate acestea se îndreptează spre tot mai multă cuviinţă" [20]. În calea cuviinţei,[4] omul întâlneşte negrija şi lenea [45]: „cei ce nu grijesc de viaţa cea virtuoasă, se rătăcesc şi se pierd, amăgindu-se de poftă [10], căci pricina tuturor relelor este *pofta şi mânia*"[5] [12]. Împotriva acestora, *blândeţea şi înfrânarea* [11] aduc adevărata libertate [18, 56; cf. In 8, 32], iar capacitatea raţiunii spre iubirea de Dumnezeu, adică *mintea iubitoare de Dumnezeu* [7, 20, 25, 31, 56, 87, 94-95, 126, 128] lucrează în om luminarea inimii şi vederea lui Dumnezeu [128; cf. 31, 124, 154, 170]: „mintea vede toate, chiar şi cele din Ceruri. Şi nimic nu o întunecă fără numai păcatul [106]. Păcatul este patimă a materiei; însă nu Dumnezeu este pricina păcatului, ci El a dat omului cunoştinţă, pricepere şi puterea de a deosebi între bine şi rău şi voie liberă. Ceea ce naşte păcatul este negrija şi trândăvia oamenilor [89]. Sufletul care cunoaşte păcatul îl urăşte ca pe o fiară atotputuroasă [51]. Sfânt se numeşte omul curăţit de patimi şi de păcate. De aceea cea mai mare izbândă a sufletului, care place lui Dumnezeu, este să nu mai fie păcat în om [161, cf. 99]. Sufletul care înţelege lumea şi vrea să se mântuiască, în fiecare ceas are o lege pe care nu o calcă. El cugetă întru sine că acum e vreme de luptă şi de cercetare... ştie că-şi poate pierde mântuirea primind cea mai mică plăcere urâtă" [136]. Ştie, prin urmare, că „nu ne vom bucura de bunurile veşnice, dacă nu vom dispreţui pe cele vremelnice" [104], că războiul cu patimile [39], dispreţuirea trupului [129], fuga de păcatul materiei [142] ca şi de celelalte păcate, pentru a obţine cununa [73, cf. 155, P 7; Iac. 1, 12], răbdarea „necazurilor vieţii" [77], toate dau contur unei lupte asemănătoare celei „de la jocurile olimpice" [73; cf. I Cor. 9, 24-25. I Tim 2, 5], care solicită *îndrumare duhovnicească, curăţia vieţii* [10] *şi grija de virtuţile sufletului care îl îndumnezeiesc* [34]. Această grijă sau trezvie [119], veghere sau pază, ia forma unirii minţii cu inima, într-o neîncetată mulţumire (euharistie) adusă lui Dumnezeu [63, 81], care se răsfrânge asupra trupului şi îl face să preguste *nemurirea* [17, 67, 92] pentru că *„viaţa este unirea şi legătura minţii cu sufletul şi cu trupul"* [93]; această unire îl fereşte pe om de risipire în voile sale [119], de agonisire de prisos [71], de îndrăcire [52], pentru că „unul ca acesta nu se teme de draci" [27]; ea are la bază *smerenia*, singura cale de a neutraliza „cursele vrăjmaşului" [75, P 9], adică „recunoştinţa către Dumnezeu" [64] şi conştiinţa că, dacă Îl uităm sau Îl lăsăm deoparte pe El, o singură priveliştе ne mai rămâne: moartea/neantul/iadul; de aceea, „nu pentru laudă omenească ne-am apucat de vieţuirea curată şi de Dumnezeu iubitoare; ci pentru mântuirea sufletului ne-am ales viaţa virtuoasă. Căci în fiecare zi stă moartea înaintea ochilor noştri; iar cele omeneşti nu le vedem" [74; cf. II Cor. 4, 10-11]. Tot de smerenie ţine şi *milostivirea* faţă de cei „sărmani şi nechibzuiţi... ce au uitat de vieţuirea cea bună şi plăcută lui Dumnezeu şi cari nu recunosc dogmele *drepte* şi iubite de Dumnezeu" [83]; cel ce reuşeşte, „prin purtarea cea bună şi prin fapte" [19], să le scoată din uitare acea vieţuire şi acele dogme, „făcător de om trebuie să se numească" [11]; înţelegem deci de ce „de la aproapele este viaţa şi moartea" [P 11].

5. Cuvântul *ortodox* sau *ortodoxie* nu-l întâlnim în scrisul Sf. Antonie cel Mare; el aminteşte de dogmele drepte,[6] de credinţa dreaptă [30], de viaţa cea dreaptă [17]... Toate acestea ne fac să înţelegem că *ortodoxia* nu se identifică cu vreo instituţie, nici cu vreun spaţiu geografic sau timp istoric, ci reprezintă viziunea de ansamblu, revelată şi cunoscută prin Iisus Hristos, Domnul nostru, *Dumnezeu adevărat şi om adevărat,* asupra omului, asupra lumii şi asupra relaţiei noastre cu lumea şi cu Dumnezeu[7]; ortodoxia este, prin urmare, dincolo de o simplă religie ori confesiune, revenirea firii umane în matca ei,[8] iar Sf. Antonie cel Mare rămâne probabil personalitatea bisericească ce întruchipează în modul cel mai exemplar şi deplin ortodoxia. Citindu-i capetele din Filocalie sau Pateric, descoperim cu adevărat *omul raţional,* care caută numai şi numai mântuirea sufletului, care îşi pune în mod real problema existenţială şi o rezolvă prin aceea că o pune în legătură cu revelaţia Adevărului: el Îl avea pe Dumnezeu totdeauna înaintea sa, avea mărturie din Sfintele Scripturi pentru orice făcea[9] şi nu se mişca degrabă[10] [P 5].

Ortodoxia, această viziune de ansamblu şi singură realitate a omului, nu se mai mani-

(Continuare în pag. a 4-a)

DANIEL POPA,
student teolog, anul III

P.S. Damaschin Coravu

(Urmare din pag. 1)

A mulţumit totodată P.F. Părinte Patriarh Teoctist, membrilor Sf. Sinod şi ai Colegiului Electoral pentru încrederea acordată.

Bunul Dumnezeu să binecuvinteze acest nou început al păstoririi P.S. Sale Damaschin cu roade alese şi bogate în slujba Bisericii şi a neamului nostru românesc.

Întru mulţi şi fericiţi ani Prea Sfinţite Părinte!

AXIOS!

P.S. Damaschin Coravu s-a născut la Craiova la 14 septembrie 1940, ca fiu al lui Ioan şi Elisabeta, cu numele de Dimitrie.

Şcoala primară a făcut-o în satul Miluta, comuna Borăscu (fosta comună Menţi), judeţul Gorj între anii 1946—1950, iar şcoala elementară, clasele V—VIII la Şcoala Elementară din Borăscu între 1950—1953.

În anii 1956—1961 a urmat cursurile Seminarului Teologic din Craiova, iar în anii 1961—1965 a urmat cursurile Institutului Teologic de Grad Universitar din Bucureşti, fiind declarat licenţiat în teologie în sesiunea iunie 1965.

Între anii 1965—1968 a urmat cursurile de doctorat în teologie la Institutul Teologic de Grad Universitar din Bucureşti.

Între anii 1968—1970 a funcţionat ca profesor la Seminarul Teologic din Craiova.

Din luna octombrie 1970 până în luna mai 1979 a făcut studii postuniversitare la Facultatea de Teologie a Universităţii din Atena, unde a obţinut titlul de doctor în teologie.

Între 1 iunie — 30 septembrie 1979 a funcţionat ca redactor la revista „Mitropolia Olteniei", iar de la 1 octombrie 1979 până la 20 septembrie 1980 ca profesor la Seminarul Teologic din Craiova.

La 11 iulie 1980 a fost tuns în monahism, schimbându-i-se numele din Dimitrie în Damaschin la Mânăstirea Jitianu de lângă Craiova.

Pe data de 12 iulie 1980 a fost hirotonit ierodiacon şi hirotesit arhidiacon.

La 13 iulie 1980 a fost hirotonit ieromonah şi hirotesit protosinghel, iar la 15 iulie Sfântul Sinod i-a acordat rangul de arhimandrit, fiind hirotesit în acest rang la 6 august la Schitul Locurele -Lainici.

Pe data de 16 august 1980 a fost ales episcop vicar al Arhiepiscopiei Craiovei, fiind hirotonit arhiereu şi instalat ca episcop vicar pe 21 septembrie.

Din 21 septembrie 1980 până în prezent a funcţionat ca episcop vicar.

Începând cu anul universitar 1992—1993 şi până în prezent a funcţionat şi ca profesor de Istoria Bisericii Ortodoxe Române şi Paleografie şi ca decan al Facultăţii de Teologie din cadrul Universităţii din Craiova.

Între timp a îndeplinit diferite misiuni încredinţate de Sfântul Sinod precum cea de preşedinte al periodicului „Vestitorul Ortodoxiei" din 1990 şi ulterior „Chemarea Credinţei" până în prezent; reprezentant al Bisericii Ortodoxe Române în Societatea Biblică Interconfesională din România al cărei vicepreşedinte a fost de la înfiinţarea acesteia (1992) şi până în prezent şi decan interimar al Facultăţii de Teologie din Bucureşti între 24 februarie — 27 martie 1998. Este preşedintele Comitetului de redacţie al periodicului „Analele Universităţii din Craiova. Seria: Teologie".

A reprezentat Biserica Ortodoxă Română la diverse întruniri ecumenice şi teologice peste hotare.

A publicat numeroase lucrări, studii, articole, comunicări, reportaje, recenzii, prezentări de cărţi, prefeţe la diferite cărţi, interviuri etc.

Buna-Vestire

(Urmare din pag. 1)

prin ea s-a născut Iisus Hristos Mântuitorul lumii, că prin lucrarea Duhului Sfânt s-a biruit într-însa legile firii.

De asemenea este de subliniat faptul că, Cel ce s-a născut dintr-însa, este Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat; că ea este firea omenească îndumnezeită, o fire plină de ascultare şi supunere în faţa voiei dumnezeieşti.

Iată pentru ce praznicul „Bunei-Vestiri" este pentru noi creştinii izvor de mare bucurie, praznic al fecioarei, al biruinţei lui Dumnezeu în lume, al bogăţiei milei dumnezeieşti faţă de lume, al restaurării lumii prin întruparea Domnului, praznicul nădejdii creştine, al adevărului şi păcii.

Pentru unele ca acestea, să slăvim pe Cel care prin „Buna Vestire" S-a zămislit în pântecele cel feciorelnic, cununi de laudă şi preacinstire să-I închinăm Maicii Domnului, Celei care în chip cu totul minunat a împreunat fecioria cu naşterea, Celei care în cântările bisericeşti este descrisă că s-a dovedit a fi „lăcaşul lui Dumnezeu", „Biserică Sfinţită şi rai cuvântător", „lauda fecioriei", „Maica tuturor creştinilor" care „se roagă pururea lui Dumnezeu pentru mântuirea noastră din robia păcatelor şi fărădelegilor".

Să o rugăm stăruitor „pe cea plină de har", „pe cea binecuvântată între femei", pe „cea mai cinstită decât Heruvimii şi mai mărită fără de asemănare decât Serafimii" să ne ajute ca să fim ca şi ea gata oricând a împlini voia lui Dumnezeu, ca în felul acesta să putem contribui fără zăbavă la temeinicia unei lumi a virtuţilor, fericită, mereu prosperă în ogorul a tot binele.

Armata ţării în eliberarea Basarabiei şi Bucovinei

De la bun început trebuie spus că poporul român şi armata sa nu au râvnit şi nu au luptat nicicând pentru a cuceri teritorii străine. Armata noastră din toate timpurile a luptat pentru a-şi apăra vatra şi credinţa moştenită din strămoşi.

În intervalul dintre cele două războaie mondiale, două au fost forţele în Europa, care au luptat pentru supremaţie politico-economică, Rusia şi Germania. Una luptă pentru răspândirea ciumei comuniste de la Urali până la Atlantic, iar cealaltă pentru nazism de la Canalul Mânecii şi până la Urali. Aceste tendinţe de dominaţie asupra popoarelor din centrul şi estul Europei au provocat un crâncen război pentru a se stabili învingătorul, război care nu ne-a ocolit nici pe noi, România fiind silită să se implice în război dată fiind situarea sa geografică.

În anul 1939 Germania a încheiat cu U.R.S.S. un tratat de neagresiune, completat cu pactul Ribbentrop — Molotov (1940), prin care s-au stabilit zonele de influenţă şi dominaţie în Europa.

Dacă pe Hitler nu l-ar fi interesat petrolul şi grâul românesc ar fi consimţit ca sovieticii să-şi stabilească hotarul începând din Bucovina şi până la Predeal. Cu tot tratatul semnat de ambele părţi, Germania hitleristă atacă totuşi URSS-ul la 22 iunie 1941.

În acest context internaţional, România neputând să rămână neutră, tăvălugul războiului neputând fi evitat, a intrat în război pentru eliberarea teritoriului răpit prin pactul Ribbentrop —Molotov. Mareşalul Ioan Antonescu a dat ordin armatei „treceţi Prutul" şi Prutul a fost trecut. Armata noastră având o comandă unică şi fiind bine instruită a avut prilejul de a arăta nu numai poporului român dar şi lumii întregi lupta ei dreaptă, spiritul ei combativ, conştiinţa ostaşului român faţă de jurământul străbun şi voinţa de a merge până la sacrificiul suprem.

În timp de numai o lună de zile, până la 21 iulie 1941, ostaşii români au eliberat întreg teritoriul furat, atingând Nistrul şi vechea frontieră de la Hotin şi până la Marea Neagră. Această dreaptă reîntregire a fost făcută cu grele sacrificii: 4271 morţi, rămaşi pe câmpurile de bătaie, 12 326 răniţi şi peste 6 168 dispăruţi. Despre aceste jertfe ale armatei nu a fost admis să se vorbească, la fel nici despre teritoriul furat prin pactul Ribbentrop — Molotov şi nici despre eliberarea Basarabiei şi Bucovinei, până la revoluţia din decembrie 1989. La fel, cei ce au căzut în această confruntare nu au fost consideraţi eroi pentru a nu-l supăra pe „tătucul" nostru „scump" Stalin şi pe adepţii comunismului din ţara noastră, iar cei care au luptat pentru reîntregirea acestor hotare au fost consideraţi reacţionari. Acestora nu le-a fost recunoscut nici măcar timpul cât au luptat, ca stagiu petrecut pe front decât după revoluţia din 1989. Faptele de arme ale ostaşilor români şi patriotismul acestora nu trebuiesc uitate, de exemplu: manifestarea patriotică a subofiţerilor Cavaleru şi Atanasie, care văzând că drapelul de luptă al regimentului era în mare pericol, deoarece unitatea, care lupta alături de marea unitate germană, era încercuită, au cusut drapelul de luptă între două pături vechi pentru a nu cădea în mâna bolşevicilor şi cu mare curaj şi atenţie deosebită l-au purtat cu ei timp de 10 ani în trei lagăre sovietice, fără ca nimeni să ştie despre acest lucru.

În anul 1950, au fost repatriaţi şi când au ajuns cu trenul pe pământ românesc, în gara Valea-Vişeului — Sighet, de bucurie au fluturat tricolorul pe geamul vagonului, lucru ce i-a supărat rău pe noii stăpâni comunişti şi care au dispus arestarea lor. Au fost duşi la închisoarea Jilava, unde au mai suferit încă 6 luni de detenţie.

Gândul ce l-a călăuzit pe marele nostru patriot Mareşalul Ion Antonescu a fost ca România să nu fie teatru de război şi să scape astfel avuţiile ţării de pârjolul războiului atât de la răsărit cât şi de la apus, ceea ce s-a şi întâmplat.

Mersul războiului a luat altă întorsătură, România, fiind din nou expusă tăvălugului războiului de această dată pentru reîntregirea Ardealului cu pământul furat prin Dictatul de la Viena din 1940. Armata română a întors armele ca să lupte pentru revenirea acestui teritoriu la patria-mamă, alături de armata sovietică, făcând astfel, prin acest gest, ca războiul să fie scurtat cu cel puţin 6 luni.

Cu toate acestea şi cu toate jertfele şi sacrificiile aduse de armata română, ţării noastre nu i s-a recunoscut calitatea de „cobeligerant" iar prin semnarea armistiţiului a fost obligată să cedeze din nou teritoriile prevăzute în pactul Ribbentrop — Molotov.

În urma schimbărilor petrecute în partea de Est a Europei, chiar U.R.S.S., când încă mai exista, a declarat ca NUL ŞI NEAVENIT pactul Ribbentrop — Molotov, urmând ca pământul pe care a domnit Ştefan cel Mare să revină la matca sa, aşa cum s-a hotărât în martie 1918 la Chişinău.

Foştii ostaşi ai ţării care au sângerat în cei 4 ani de luptă dreaptă pentru reîntregirea pământului străbun şi pentru ca şi ţara şi armata română să fie alături de ţările şi armatele democrate, militează pentru apărarea păcii şi pentru ca niciodată aripa neagră a războiului să nu mai întunece cerul luminos al planetei Pământ.

IOAN CRISTEA
Veteran da război

Mihai Eminescu în preocupările slujitorilor Bisericii

Mihai Eminescu este numele a cărui sonoritate are o profundă rezonanţă în sufletul fiecărui român. Începutul anului 2000 stă sub auspiciile „geniului nostru tutelar" — cum l-a caracterizat Şerban Cioculescu — deoarece neamul românesc aniversează 150 de ani de la naşterea lui Eminescu, de când „Dumnezeul geniului l-a sorbit din popor aşa cum soarbe soarele un nour de aur din marea de amar", am putea spune parafrazându-l pe acela care avea să devină „sfântul preacurat al versului românesc", potrivit unei fericite expresii aparţinând lui Tudor Arghezi. Viaţa şi opera lui Mihai Eminescu a suscitat de-a lungul anilor interesul a nenumăraţi scriitori, critici şi istorici literari, însă nu i-a lăsat indiferenţi nici pe slujitorii bisericii, care în orice împrejurare, încă din cele mai vechi timpuri, au dovedit că sunt însufleţiţi de alese preocupări de ordin cultural.

Cel mai important studiu consacrat vieţii şi operei lui Mihai Eminescu, realizat de un cleric, îi aparţine celui care avea să fie învestit în demnitatea de patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, în anul 1925: Miron Cristea (1868—1939). Cu studii de teologie încheiate la Sibiu (1887—1891), tânărul care purta din botez numele Ilie, devine student al Facultăţii de Litere şi Filozofie din cadrul Universităţii din Budapesta. La finalizarea studiilor filologice universitare, Ilie Cristea susţine, în anul 1895, o teză de doctorat având ca subiect: *„Viaţa şi opera lui Mihai Eminescu. Studiu în domeniul literaturii române mai noi"*, un studiu biografic complet în urma căruia obţine diploma de doctor în filologia modernă.

Teza de doctorat a lui Ilie Cristea, deşi aproape uitată şi prea puţin citată de criticii literari în operele lor legate de personalitatea poetului nostru naţional, prezintă o importanţă covârşitoare, constituind prima monografie completă despre Mihai Eminescu, deosebit de consistentă în conţinutul de idei, în pofida faptului că este concentrată în numai 78 de pagini. Era un act îndrăzneţ în vremea respectivă alegerea unui astfel de subiect şi prezentarea lui la Universitatea din Budapesta, dacă avem în vedere situaţia politică în care se afla pe atunci Ardealul, pământ pe care primul patriarh al României a văzut lumina zilei. Lucrarea a fost concepută în limba maghiară, fiind tipărită în 1895 de Editura „Aurora" din Gherla, tradusă ulterior în limba română. Prima parte a lucrării este dedicată vieţii poetului, a cărei curgere este urmărită din Ipoteştiul copilăriei, locul în care, atât de timpuriu, Eminescu s-a înfrăţit cu natura; sunt amintite apoi atracţia spre lumea teatrului care îl fascinează în chip deosebit şi îl poartă aproape prin întreaga ţară, bucuria lecturii, debutul în revista *„Familia"*, perioada vieneză în care preocupările culturale ale poetului se conturează pe deplin, momentul *„Convorbiri literare"* şi corespondenţa cu Iacob Negruzzi, iubirea neţărmurită faţă de Veronica Micle, studiile sporadice de la Berlin, unde este prins în mrejele filosofiei kantiene şi schopenhauriene, colaborarea cu „Junimea", boala şi dispariţia prematură a poetului (iunie 1889). Destinul poetului este comparat cu acela al unor mari predecesori: Lenau, Petöfi, Schiller, Arany.

A doua parte a lucrării se constituie într-o analiză completă a operei eminesciene începând cu creaţia lirică, apoi proza literară şi articolele din presă, până la încercările din domeniul dramaturgiei. Ilie Cristea enumeră teme şi motive abordate şi exploatate de pana poetului, argumentând şi ilustrând fiecare afirmaţie cu versuri aparţinând lui Eminescu. În studiul efectuat, autorul dovedeşte un simţ al echilibrului rar întâlnit, atât în prezentarea profilului moral al poetului pe care pasiunea pentru ştiinţele exacte şi ale naturii l-a împins spre ateism, cât şi în analiza cauzelor pesimismului eminescian. În final sunt oferite unele aprecieri stilistice, precum şi consideraţii cu privire la limba creaţiilor lui Eminescu.

Teza de doctorat este completată printr-un articol apărut în ziarul *„Dreptatea"*, nr. 281, din 25 decembrie 1894, intitulat *„Naţionalismul lui Eminescu"*, semnat Elie Dinurseni. Ilie Cristea foloseşte acest pseudonim deoarece această completare nu este inclusă în teza sa de doctorat din motive uşor de înţeles în împrejurările istorice de acum un secol.

Un alt slujitor al altarului preocupat de personalitatea lui Mihai Eminescu a fost părintele scriitor Grigorie Pişculescu (Gala Galaction). La cererea Editurii „Flacăra", el scrie în 1914 o micromonografie despre poet, referindu-se la ziaristica practicată de Eminescu la *„Curierul de Iaşi"* (1876—1877), *„Timpul"* (1877—1883), cu precizări sugestive pentru trasarea conturului moral al poetului, al gazetarului şi al omului Eminescu.

Alexandru Elian, profesor de Bizantinologie la Institutul Teologic din Bucureşti după 1948, a scris în *„Studii şi cercetări de bibliologie"*, în 1955, despre *„Eminescu şi vechiul scris românesc"*. Sunt amintite gustul şi priceperea lui Eminescu în privinţa slovei vechi, chirilice, dobândite încă de acasă, de la Ipoteşti, aşa cum el însuşi mărturisea. Vocaţia sa pentru cultură era dovedită şi de interesul pentru manuscrise datând din cele mai îndepărtate epoci, satisfăcut în perioada în care a funcţionat ca director al Bibliotecii Centrale din Iaşi (sept. 1874 — iulie 1875). Camera poetului, fie că era situată undeva în Bucureşti, la Viena, la Berlin sau Iaşi, găzduia — potrivit mărturisirilor unor prieteni ai săi — o serie de scrieri vechi, multe cu caracter bisericesc: psaltiri, ceasloave, biblii etc. Acestea l-au însoţit pretutindeni, rămânându-i fidele până la moarte.

Poetul „nepereche" a izbutit să unească spiritual întreaga suflare românească, întinzând punţi de legătură între suflete. Câţiva preoţi greco-catolici au realizat studii şi au scris articole referitoare la Mihai Eminescu. Cunoscutul preot şi scriitor totodată, Ion Agârbiceanu, în *Calendarul pentru popor al Astrei* pe anul 1932, face o evocare pioasă a poetului care a îndrăgit, asemenea lui Vasile Alecsandri, poezia poporală pe care a cules-o din toate regiunile româneşti şi care i-a servit ca sursă de inspiraţie. Din limba acestor poezii, din graiul cronicarilor şi limba contemporanilor a împletit versurile sale în „cea mai clară, mai armonioasă şi mai dulce" limbă românească, descoperindu-i nenumăratele veleităţi sonore capabile să exprime „durerea şi bucuria" acestui popor. Ion Agârbiceanu subliniază aportul adus de poet la dezvoltarea limbii române literare, dar şi patriotismul ce străbate creaţiile sale astfel încât „oricine citeşte, oriunde, aude o vorbă de dragoste aprinsă de neam sau vede o faptă de jertfă" trebuie să ştie că acestea poartă şi „un picur din focul sfânt zvârlit de poezia lui Mihai Eminescu în simţirea naţională".

Părintele Elie Dăianu scrie în numerele 73—83 ale *„Tribunei"* un studiu intitulat *„Eminescu şi Blajul" (1902)*, cu o completare în revista literară *„Familia"* din acelaşi an, pentru ca în 1914 să îi fie publicată broşura *„Eminescu în Blaj. Amintiri ale Contemporanilor"*, la Sibiu. Elie Dăianu reproduce mărturii directe ale contemporanilor lui Eminescu (Orga Iacob, D. Onea, Ioan Cotta etc.), preoţi şi studenţi blăjeni care l-au cunoscut pe tânărul peregrin care a rămas la Blaj 4—5 luni din anul 1866. Este un adevărat document psihologic, cu refe-

(Continuare în pag. a 4-a)

CLAUDIA DUMITRIU

Semnificaţia inaugurării Triodului

(Urmare din pag. 2)

tului nestricată după primirea Tainei Sfântului Botez? Nimeni nu poate afirma aşa ceva căci „dacă spunem că păcat nu avem ne amăgim pe noi înşine şi adevărul nu este întru noi". (I Ioan 1,8). De aceea pentru fiecare dintre noi este nevoie de o reînnoire a Botezului. Acest lucru îl facem întotdeauna în Taina Mărturisirii. Nici o perioadă a anului liturgic nu este mai potrivită pentru această reînnoire ca şi Perioada Triodului. Slujbele rânduite pentru această perioadă sunt o mărturie clară a acestui fapt. Serviciile liturgice ale Postului Mare nu cunosc nici strălucirea nici splendoarea celorlalte sărbători obişnuite. Lungimea lor, cântarea mai puţin prezentă, numeroasele lecturi şi adesea textele Vechiului Testament dar şi frumuseţea extraordinară a Liturghiei Darurilor mai înainte Sfinţite întregesc atmosfera specifică unei perioade cu caracter penitenţial.

Această vreme de pocăinţă nu înseamnă numai întristare, pentru că sufletul este răvăşit din cauza păcatului, ci înseamnă şi bucurie ce se exprimă simultan cu lacrimile; o bucurie ce nu poate fi rostită cu cuvinte omeneşti. Dar de unde vine această bucurie? Răspunsul vine de la sine: bucuria şi viaţa sunt inseparabile. Adevărata bucurie este bucuria de a exista, bucuria de a fi. Baza acestei bucurii este un efect ontologic şi invers: orice bucurie ascunsă este un semn sau un simbol al vieţii, o manifestare a temeliei existenţei noastre. Bucuria aceasta misterioasă a pocăinţei este un semn sau un simbol al vieţii, o temelie a existenţei noastre. Bucuria aceasta misterioară a pocăinţei este un semn clar că pocăinţa reprezintă suflul vieţii duhovniceşti, exact în aceeaşi măsură în care rugăciunea este inseparabilă de post. La toate acestea ne îndeamnă, aducând argumente toate imnele şi compoziţiile liturgice specifice Perioadei Triodului.

Bucuria aceasta sporeşte, conştienţi fiind că Hristos este cel care posteşte în noi, în acest fel pregustând din bucuria minunatei zile a Învierii.

Săptămâna Patimilor devine pentru fiecare din noi un moment de meditaţie profundă, de suferinţă împreună cu Hristos pe drumul calvarului. Săptămâna Mare tinde să fie considerată de fiecare dintre noi parte integrantă a Postului Mare. Trebuie să ştim că Săptămâna Patimilor este parte distinctă de cele patruzeci de zile ale Postului Mare care se încheie cu Duminica Floriilor. Fiecare zi din ciclul celor şase care alcătuiesc Săptămâna Patimilor are o temă principală şi un mesaj care ne arată care este finalitatea acestui urcuş duhovnicesc. În această săptămână lumina Învierii Domnului se întrezăreşte tot mai mult. Ea pătrunde prin mâinile Mântuitorului, care poartă în ele semnul cuielor. Învierea este tot mai aproape de noi. Ea este vestită de Hristos şi celor din iad. Acest Hristos mort şi înviat, pe care-L primim în Sfânta Euharistie, va veni şi la noi să ne lumineze sufletele:

„Lumina cea neînserată a dumnezeieştii arătării Tale, Hristoase, Care S-a făcut spre noi, pentru milostivirea Ta, Isaia văzând-o de noapte mânecând a strigat: Învia-vor morţii şi cei din morminte se vor scula şi toţi cei de pe pământ se vor bucura" (Sfânta şi Marea zi de Vineri, Cântarea 5, Stihira 1).

Cine sunt „Fraţii Domnului"?

În evlavia şi în cultul Bisericii Ortodoxe, Maica Domnului deţine un loc de seamă. Acest fapt se poate vedea din cinstirea ce i se aduce, care este mai presus decât a tuturor făpturilor văzute şi nevăzute, decât a tuturor sfinţilor şi a îngerilor. Ea este „mai cinstită decât heruvimii şi mai mărită fără de asemănare decât serafimii", pentru că prin ea s-a săvârşit cea mai mare minune din câte s-au văzut vreodată pe pământ: întruparea Fiului lui Dumnezeu şi naşterea Sa mai presus de legile firii. Mântuitorul Hristos este trup din trupul ei şi sânge din sângele ei, adică ea a născut pe Fiul lui Dumnezeu ca om, dar nu este născătoare de om, ci născătoare de Dumnezeu. Căci Mântuitorul Hristos şi-a însuşit firea omenească luată din Sfânta Fecioară, fire pe care şi-a asumat-o în ipostasul Său dumnezeiesc. În acest caz firea omenească a Mântuitorului Hristos nu constituie în sine o persoană proprie, nici înainte de întrupare şi nici după aceasta. Firea omenească este împropriată de persoana Fiului lui Dumnezeu, persoană care devine la întrupare şi subiect al firii omeneşti. Firea omenească la zămislire s-a unit cu firea dumnezeiască, dar cum zămislirea şi naşterea aparţin persoanei dumnezeieşti a Fiului lui Dumnezeu, aceasta înseamnă că Maica Domnului nu a născut un simplu om, ci pe Dumnezeu întrupat. De aceea este numită şi cinstită pe bună dreptate ca Născătoare de Dumnezeu.

Faptul că Sfânta Fecioară este numită Născătoare de Dumnezeu, aceasta îi conferă un loc de seamă în iconomia mântuirii noastre. Prin ea cele dumnezeieşti s-au unit cu cele omeneşti, cerul s-a unit cu pământul, cele veşnice cu cele trecătoare etc. Momentul crucial al pătrunderii divinului în sfera umanului îl constituie minunea Buneivestiri. Sfintele Scripturi ale Vechiului şi ale Noului Testament îşi găsesc în Maica Domnului un punct de convergenţă: ceea ce s-a proorocit în Vechiul Testament şi-a găsit împlinirea în Noul Testament. Acest fapt îl putem vedea urmărind descoperirile dumnezeieşti în desfăşurarea lor istorică. Astfel, Sfânta Scriptură ne relatează că îndată după căderea în păcatul neascultării de către protopărinţii noştri, Adam şi Eva, Dumnezeu făgăduieşte că mântuirea va veni prin mijlocirea femeii, „Duşmănie voi pune între tine şi femeie, între sămânţa ta şi sămânţa ei; acela îţi va zdrobi capul, iar tu îi vei înţepa călcâiul" *(Facerea* 3, 15). Este prima veste bună care va fi urmată şi completată de alte profeţii care vorbesc despre faptul că Răscumpărătorul se va naşte din fecioară. „Iată, fecioara va lua în pântece şi va naşte fiu şi vor chema numele lui Emanuel" *(Isaia* 7, 14). Profeţia aceasta, despre fecioara care va naşte un fiu, este în deplin acord cu profeţia proorocului Iezechiel cuprinsă în viziunea despre poarta dinspre răsărit a templului. Această profeţie vine cu precizarea pururea fecioriei Maicii Domnului prin imaginea porţii prin care nu va intra nici un om, „căci Domnul Dumnezeul lui Israel a intrat prin ea. De aceea va fi închisă" (44, 2).

În Noul Testament găsim împlinirea profeţiilor din Vechiul Testament în persoana Sfintei Fecioare Maria. Dumnezeu, Cel ce a grăit prin proorocii Vechiului Testament, a ales pe Sfânta Fecioară Maria să fie mijlocitoarea mântuirii oamenilor şi maică a Fiului Său. Această alegere divină reiese din cuvintele Arhanghelului Gavriil care, fiind trimis de Dumnezeu, s-a adresat Maicii Domnului prin cuvintele: „Bucură-te cea plină de har, Domnul este cu tine" *(Luca* 1, 28). Îngerul îi spune că ea „a aflat har la Dumnezeu" *(Luca* 1, 30), zămislind de la Duhul Sfânt pe Fiul Său Iisus *(Luca* 1, 34—35), fapt unic în istoria omenirii, deoarece, ceea ce în ordinea firească a lucrurilor este cu neputinţă, în ordinea harului este posibil, căci la Dumnezeu nimic nu este cu neputinţă *(Luca* 1, 37). Ea a născut pe Fiul Său căruia i-a pus numele Iisus, după cum anunţase îngerul *(Luca* 1, 31).

Mântuitorul Hristos este unicul Fiu al Maicii Domnului. Aceasta este învăţătura Bisericii Ortodoxe bazată pe Sfânta Scriptură şi pe mărturiile Sfinţilor Părinţi. Cu toate acestea, în decursul timpurilor, s-au ivit eretici iar în timpul nostru sectanţii care susţin că Maica Domnului a avut şi alţi copii, care în Sfânta Scriptură se numesc fraţi ai lui Iisus, iar El este numit „întâiul născut" *(Matei* 1, 25). Această învăţătură greşită este infirmată de Sfintele Evanghelii care susţin că Maica Domnului este mama numai a lui Hristos numit, în acest caz, Unicul ei născut *(Matei* 1, 25). Însuşi apelativul „Maica Domnului" *(Luca* 1, 43), precum şi faptul că nicăieri în Noul Testament nu este numită şi mama altor copii, este o dovadă că ea a născut numai pe Mântuitorul Hristos. Acest adevăr este confirmat de Sfinţii Evanghelişti care o numesc: Mama Lui *(Matei* 1, 18; *Luca* 2, 25); Fecioara Maria *(Luca* 1, 27); Mama lui Iisus *(Ioan* 2, 1) şi Maica Domnului *(Luca* 1, 43). Această din urmă numire, adică Maica Domnului, a intrat în vocabularul liturgic precum şi al creştinilor dreptmăritori.

În Sfânta Scriptură a Noului Testament se află mai multe referinţe cu privire la aşa-numiţii „fraţi ai Domnului". Expresia „fraţii Domnului" are un dublu înţeles.

a) înrudire sufletească pe care o pot dobândi cei care fac voia lui Dumnezeu *(Matei* 12, 49—50);

b) înrudire trupească cu Domnul Hristos, exprimată prin cuvintele „fraţii Domnului". De pildă: „Şi încă vorbind El mulţimilor, iată mama şi fraţii Lui stăteau afară, căutând să vorbească cu El" *(Matei* 12, 46—47).

Aceste texte scripturistice şi nu numai acestea sunt răstălmăcite într-un mod tendenţios şi arbitrar de cei care rătăcesc neştiind Scripturile, nici puterea lui Dumnezeu *(Matei* 22, 29), adică de sectari, necinstind în felul acesta sfinţenia Maicii Domnului, susţinând că aceştia ar fi fiii ei. Pe temeiuri scripturistice vom dovedi netemeinicia afirmaţiilor sectarilor.

Prima menţiune cu privire la „fraţii Domnului" o face Sf. Ioan într-o formă sumară şi generală, fără a arăta numele acestora. „După aceasta s-a coborât în Capernaum El şi mama Sa şi fraţii şi ucenicii Săi" *(Ioan* 2, 12). Cu alt prilej Mântuitorul propoveduind în sinagoga din patria Sa a stârnit nedumeriri între compatrioţii Săi din pricina înţelepciunii Sale, fapt care i-a determinat pe aceştia să se întrebe: „Au nu este acesta fiul teslarului? Au nu se numeşte mama Lui, Maria şi fraţii Lui: Iacov, Iosif şi Simon şi Iuda? Şi surorile Lui nu sunt toate la noi?" *(Matei* 13, 55; *Marcu* 6, 3).

Întrebarea care se pune în mod firesc este aceasta: Cine au fost aceşti aşa-zişi „fraţi ai Domnului?" Au fost fraţi de sânge ai Mântuitorului Hristos, adică fii ai Maicii Domnului sau alte rudenii ale Sale? La această întrebare Biserica creştină întemeiată pe Sfânta Scriptură răspunde categoric: Fraţii Domnului nu sunt fiii Maicii Domnului şi prin urmare nici fraţi ai Domnului Hristos, ci sunt rudenii ale Sale.

Cu privire la gradul de rudenie al acestor „fraţi ai Domnului" cu Mântuitorul Hristos, există mai multe păreri dintre care două au avut o circulaţie mai mare în lumea creştină.

1. Întemeiaţi pe „Protoevanghelia lui Iacov" şi pe „Evanghelia lui Petru" mai mulţi Sfinţi Părinţi şi scriitori bisericeşti consideră că „fraţii Domnului" ar fi copii ai dreptului Iosif rezultaţi dintr-o căsătorie anterioară logodnei sale cu Sfânta Fecioară Maria. Scrierile amintite mai sus sunt apocrife şi ca atare nu prezintă garanţie pentru adevărul istoric. Apoi, din cele relatate de Evangheliile canonice se poate vedea că în timpul răstignirii şi învierii Domnului Hristos, mama „fraţilor Domnului" era în societatea intimă a Maicii Domnului. Or, acest fapt nu ar fi fost cu putinţă dacă ea ar fi fost cândva soţia lui Iosif şi divorţată de el. Nicăieri în Sfintele Evanghelii nu ni se spune că Iosif ar fi fost căsătorit, ca apoi să se despartă de soţie. Ştim doar atât că era drept *(Matei* 1, 19), dar nu avem nici o referinţă la vreo persoană care să fi fost soţia lui.

2. Mama „fraţilor Domnului" este o persoană deosebită de Fecioara Maria şi este numită de Sfânta Scriptură „sora mamei Lui, Maria lui Cleopa" *(Ioan* 19, 25), „cealaltă Marie" *(Matei* 28, 1), sau „Maria, mama lui Iacov cel Mic şi a lui Iosi" *(Marcu* 15, 40).

Textele biblice care aduc lumină în clarificarea situaţiei sunt următoarele: „Şi erau acolo mai multe femei privind de departe, care urmaseră din Galileea pe Iisus, slujindu-L, între care era Maria Magdalena şi Maria, mama lui Iacov şi a lui Iosi, şi mama fiilor lui Zevedeu" *(Matei* 27, 55). Sf.

(Continuare în pag. a 7-a)

Arhim. VASILE PRESCURE

Mama — modelul femeii creştine*

Îmi permit să scriu despre această fiinţă sublimă ce se numeşte „mamă", cuvântul cel mai drag şi mai duios pe care cineva poate să-l rostească pe acest pământ. Şi de ce-mi permit să spun acest lucru? Pentru că numai ea creează şi numai ea se risipeşte întru apărarea acestei vieţi. Numai ea ştie să ocrotească şi să facă să înflorească viaţa creată de ea.

Ea este înzestrată pentru acest mesaj nobil pe care i l-a dăruit Dumnezeu, cu atâta frumuseţe sufletească, cu atâta blândeţe, cu atâta duioşie, graţie, spirit de jertfelnicie, încât ar fi în stare să răscumpere cu preţul vieţii ei fericirea copilului în schimbul recunoştinţei prin iubire. Acest tezaur bogat ea îl oferă lumii, societăţii şi mai ales familiei, aducând, prin aceasta, pace şi bună învoire pe pământ, după care năzuiesc astăzi popoarele în zadar.

Ca să pătrundem rostul şi înţelesul vibrant al acestor cuvinte, este necesar să remarcăm formarea familiei înainte vreme, precum şi sentimentele pe care în mod firesc le nutresc părinţii faţă de copiii lor, sentimente care astăzi — din cauza vieţii lipsite de linişte şi de dulceaţa ei, mai precis din cauza unui suflu al vieţii ultra moderne, — îşi arată roadele sale nefaste şi în sânul familiei.

Iar dacă în anumite epoci, omenirea a decăzut, cauza a fost ispita care a abătut, pentru un moment, mamele de la drumul cel adevărat.

Iar dacă vei vedea un viteaz, un erou pe câmpul de bătălie, un martir, o sfântă, un sfânt sau vei întâlni un descoperitor în ştiinţă, să ştii că el a avut o mamă aleasă de la care a primit forţa din însăşi izvorul ei sufletesc, mamă care a avut ca exemplu viu chipul Maicii Domnului, chipul moralei creştine, al bunătăţii, al demnităţii, blândeţii, înţelepciunii, jertfelniciei.

Căci numai acela poate să înţeleagă în toată imensitatea gândului, ce este o mamă, atunci când a pierdut-o. Acolo, la marginea mormântului, ne vom da seama, fiecare, că moartea mamei este prima durere, pe care trebuie să o îndurăm fără mângâierile ei.

Astăzi, astfel de mame sunt exemplare rarisime, pentru că o bună parte din femei au cu totul alte aspiraţii, provenite din multitudinea falselor curente ce distrug rând pe rând morala, apoi desfigurează adevăratul chip sufletesc prin incitarea simţurilor, şi implantarea în mental a unor idei periculoase pentru ea şi pentru întreaga societate, de exemplu prin asimilarea fenomenului feminist ce îi dă o independenţă periculoasă, o rupe total de Dumnezeu şi de nucleul familial, o aruncă în braţele păcatului, cu braţele lui de polip care o va ţinea înlănţuită de talpa fărădelegilor de tot soiul.

După unele statistici, se poate afirma că nici un secol n-a dat atâţia ucigători de părinţi, câţi a dat secolul al XX-lea. Nici un secol n-a dat dintre tineri atâţia sinucigaşi câţi ne furnizează prezentul, nici un secol n-a aruncat în braţele prostituţiei şi ale desfrâului atâta tineret, câţi aruncă prezentul acum în gura acestui Moloch, fără milă şi fără saţ.

Şi toate acestea ştiţi de ce?

Pentru că niciodată sufletul copilului n-a fost mai

(Continuare în pag. a 7-a)

* Cuvânt rostit în cadrul programului ASCOR din luna decembrie 1999.

Stavrofora
CRISTINA CHICHERNEA
Mânăstirea Recea

Mihai Eminescu

(Urmare din pag. a 3-a)

riri preţioase la caracterul şi preocupările tânărului — pe atunci — Mihai Eminescu. Protopopul unit Elie Dăianu din Cluj ia atitudine în legătură cu lucrarea canonicului Alexandru Grama, *„Mihai Eminescu. Studii critice"*, publicată la Blaj, în 1891. Acesta din urmă îi neagă poetului orice merit, discreditând opera sa lirică. În opinia lui Grama — veritabil model al ostilităţii cu care sunt întâmpinate geniile —, sufletul lui Eminescu, purtând amprenta pesimismului schopenhauerian, este „devastat de un incendiu de simţăminte, în care toate s-au nimicit".

Este oportun să amintim aici şi faptul că Eminescu l-a cunoscut şi a avut strânse legături de prietenie cu Silvestru Morariu Andrievici (1818—1895) şi familia acestuia. Cleric, cărturar şi poet bucovinean, mitropolit ortodox al Bucovinei şi Dalmaţiei din 1880, Silvestru Morariu Andrievici a fost o figură de prim plan a vieţii bisericeşti, culturale şi politice din Bucovina.

O prietenie strânsă îl lega pe Eminescu de Epaminonda Bucevschi (1843—1891), pe care îl cunoştea de la o vârstă fragedă. Epaminonda Bucevschi, cu studii de teologie la Cernăuţi, devine în 1868 student la Academia Bellearte din Viena. În atelierul vienez al pictorului, studentul Eminescu îşi potolea dorul de romantica şi rustica „dulce Bucovină". Cei doi îşi unesc eforturile şi în vederea pregătirii comemorării lui Ştefan cel Mare de la Putna.

Iată că slujitorii bisericii l-au avut pe Eminescu în preocupările lor culturale şi nu au uitat nici o clipă autenticele valori ale acestui popor. Iubindu-şi neamul din care s-au ridicat, au iubit cultura şi limba acestuia, coordonate ce conferă individualitate unei naţii, dar în acelaşi timp o deschid spre universalitate.

Fost-a Sf. Antonie cel Mare ortodox?

(Urmare din pag. a 2-a)

festă însă acolo unde oamenii, prin „stingerea cunoştinţei" ei, iubesc mai mult moartea decât viaţa [93]; Biserica de Răsărit s-a numit ortodoxă pentru a arăta că ţine la ortodoxie şi că aceasta este ţinta ei, dar ea nu poate garanta ortodoxia tuturor membrilor ei, pentru că aceasta ţine de libertatea personală şi ar însemna ca aceştia să poată fi numiţi, fiecare, cel puţin „un al doilea Sf. Antonie", ceea ce mai cu seamă astăzi este atât de neadevărat. Bisericile apusene nu pot deloc să-şi atribuie ortodoxia, pentru că ţinta lor a căpătat un alt obiect[11]; membrii acestora se pot ridica la o anumită înţelegere a ortodoxiei, dar nu pot ajunge la deplinătatea ei decât prin încorporarea în Biserica aceea care ţinteşte la ortodoxie. Nu este vorba aici de fanatism, ci de fapte ale Duhului Sfânt, Care suflă unde voieşte, deci nu numai într-o Biserică, dar Care trimite spre acea Biserică, în care se manifestă cu evidenţă (a se vedea convertirea sutaşului Corneliu - Fap. 10-11, 18); altfel, am avea de-a face cu alte duhuri! Să concluzionăm: în Biserica Ortodoxă se păstrează ortodoxia; cine se sileşte, o cucereşte pe ea[12]! În celelalte Biserici şi în celelalte religii se caută ortodoxia; cine o sesizează, se-ndreaptă spre ea! *Dar toate să se facă cu cuviinţă şi cu rânduială, căci Dumnezeu ne-a chemat spre pace* (I Cor. 14, 40; 7, 15) şi „Dumnezeu nici celor nevrednici nu încetează a le dărui viaţă" [123].

1 Teoclit Dionisiatul, *Dialoguri la Athos*, ed. Deisis, Alba Iulia, 1994, vo. I, p. 16.

2 Când Hristos Se numeşte *Adevărul* (In. 14, 6), arată că întru El S-a revelat/descoperit Raţiunea supremă (=Logosul sau Cuvântul lui Dumnezeu): în limba greacă aletheia (adevărul) provine de la a-lethos, care înseamnă neuitat; prin urmare, adevărul este ceea ce s-a scos din uitare, ceea ce S-a redescoperit oamenilor pentru a le reda fericirea primordială; şi acest adevăr nu este *ceva*, ci *Cineva*.

3 Vom nota simplu capetele (170) Sf. Antonie cel Mare cuprinse în Filocalia I şi cu P capetele (40) din Pateric.

4 Despre *cuvinţă* ca „extremă delicateţe", „delicateţea evanghelică a Sfinţilor", „armonia iubitoare între Dumnezeu şi om şi a oamenilor între ei", a se vedea M. Costa de Beauregard, *Dumitru Stăniloae - Mică dogmatică vorbită*, ed. Deisis, Sibiu, 1995, p. 21.

5 Sf. Maxim Mărturisitorul afirmă că numai acela va avea putere de convingere, adică va arăta că are într-adevăr ceva de zis, care, asemenea lui David (cf. I Regi 17. 35-36), va birui leul (mânia) şi ursul (pofta) şi va paşte oile (puterea raţională a sufletului) (F II 38/p. 227 în ed. 1947).

6 Ştim că *orthos* înseamnă *drept*.

7 B.o. Sf. Antonie îl defineşte pe Dumnezeu: „Cel fără de început, care a făcut toate pentru om" [162].

8 *„Ortodoxia este singura realitate a omului.* Este în firea omului. Această fire, puţin câte puţin, *s-a* conştientizat; omul şi-a pierdut-o prin căderea în păcat şi psalmul îl plânge pe om ca tot omul fiind mincinos (115, 2), dar cred că trebuie înţeles oarecum ca traducerea în slavonă: «tot omul este minciună». Omul, dacă nu şi-a găsit - să vorbim într-un limbaj modern - identitatea lui, rămâne în minciună. Omul este minciună până când, în Hristos, devine adevăr ca şi Hristos Care S-a numit Adevăr" (Pr. Rafail Noica în *Celălalt Noica*, ed. Anastasia, Bucureşti, 1994, p. 45).

9 Noi ne-am străduit să stabilim câteva legături clar sesizabile între textul capetelor şi cel scripturistic, făcând trimiteri în paranteză la Sf. Scriptură.

10 Vezi mai sus efectul unirii minţii cu inima asupra trupului (pct. 4); în această nemişcare sau, în sens mai larg, nerisipire întrezărim coordonatele isihasmului, aşa cum a fost el explicitat în sec. al XIV-lea. Isihasmul nu este deci atât o „mişcare", cât o realitate a Bisericii dintotdeauna. Fără isihie (liniştire), mântuirea devine problematică.

11 *Papalitatea* în Biserica Romano-catolică [şi e bine să amintim că numai ortodoxia îşi poate revendica şi calitatea de a fi catolică, după mărturisirea de credinţă: *Cred într-una, sfântă, sobornicească* (în lb. gr. *katholike*) ... *Biserică*], *reformarea acestei Biserici prin excludere* [adică ură, condamnare la moarte, la neant - opusul iubirii ortodoxiei] în Bisericile Reformei şi în curentul neoprotestant, care adaugă şi *prozelitismul*.

12 Acesta este sensul monahismului şi ceea ce dă valoarea Sf. Antonie: căutarea ortodoxiei într-o Biserică, care de la începutul secolului al IV-lea (313-edictul de toleranţă) nu mai poate garanta ipso facto/automat ortodoxia membrilor ei.

Canoanele imnografice, mijloc de înălţare duhovnicească a credincioşilor

Autorii imnologiei creştine s-au inspirat din Sfânta Scriptură (II Timotei III, 16), precum şi din literatura aghiografică. Majoritatea dintre ei sunt monahi, dar şi din alte categorii de credincioşi, înzestraţi cu evlavie şi râvnă pentru cele sfinte. Aceştia s-au străduit să dea la iveală, prin cuvinte alese, ceva specific, în măsură să reflecte „cât mai fidel", fondul moral-religios al praznicului, ori spicuiri din viaţa creştină a sfântului sărbătorit.

Rolul principal urmăreşte răspândirea şi mai ales întărirea învăţăturii creştine, precum şi menţinerea la nivel înalt a evlaviei credincioşilor. Căci în cultul creştin, pe lângă laudele şi rugăciunile de adorare a lui Dumnezeu, noi venerăm pe sfinţi pentru că ei sunt „prietenii lui Dumnezeu" (Ioan XV, 14). Sfinţii şi îngerii se roagă lui Dumnezeu pentru noi (Ieşire XXXII, 31—32), ascultă rugăciunile noastre (II Petru I, 5; Luca XV, 27; Daniel X, 11), duc rugăciunile noastre, înaintea lui Dumnezeu pentru noi (Apoc. V, 8—14). Sfântul Apostol Iacov, ne asigură că, mult poate rugăciunea stăruitoare a dreptului care se face (Iacov V, 16) cu atât mai mult credem noi că, pot rugăciunile a Celei ce a întrecut în curăţie pe toţi sfinţii şi a născut negrăit pe Sfântul Sfinţilor, pe Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu (Luca I, 38), deoarece Dumnezeu este slăvit în Sfinţii Săi, iar Sfinţii sunt slăviţi de Dumnezeu, (Pilde VIII, 7 şi I Regi II, 30).

Tipicul Bisericii Ortodoxe are prevăzut în cultul ei şapte laude pe zi, culminând cu Sfânta şi Dumnezeiasca Liturghie, cum bine adevereşte proorocul poet David: „De şapte ori pe zi Te-am lăudat, pentru judecăţile dreptăţii Tale", (Ps. 118, vers. 164). Importanţa sărbătorii sau viaţa creştină, la cel mai înalt nivel, care au determinat canonizarea Sfântului respectiv, o redau canoanele de la slujba de dimineaţă a Utreniei. De regulă ele sunt trei grupări, înlănţuite din 12—14 strofe desfăşurate în nouă pesne sau cântări. Aceste canoane au în fruntea lor un imn numit irmos, la fiecare peasnă, cu menţiunea glasului pe care trebuiesc cântate.

Fiecare peasnă conţine idei dogmatice, învăţături de ordin moral, pastoral, practic din viaţa sfântului, care au o mare influenţă duhovnicească stimulând râvna credincioşilor. După peasna a 3-a şi mai cu seamă după cea de a 6-a, urmează strofa numită „condac", adică, caracterizarea pe scurt a sărbătorii sau viaţa sfântului, iar „icosul" ce îi urmează e o continuare a celor arătate în condac.

În toate cazurile, irmosul de la peasna a IX-a, este închinat Maicii Domnului, precum şi încheierea tuturor canoanelor. De aici, la Praznicile Împărăteşti, acest irmos devine „Axionul" specific al praznicului pe toată perioada până la odovanie, variind de la 3 la 8 zile, cu excepţia Axionului Învierii, care ţine 40 zile.

În general, canoanele scot în evidenţă evenimente din Istoria Bisericii Universale, cum sunt: disputele hristologice din primele veacuri creştine. Lupta Bisericii contra ereziilor din perioada Sinoadelor Ecumenice. Învăţătura de credinţă ortodoxă creştină asupra amănuntelor din istoria mântuirii; asupra atributelor divine şi omenitatea Mântuitorului şi a celorlalte fiinţe divine. Rolul deosebit de mare al Preasfintei Fecioarei Maria. Cultul Ei iasă din dulia obişnuită a sfinţilor în iperdulie cuvenită numai Ei. Imnografii au folosit în text cele mai gingaşe, mai mari, mai venerabile epitete ce le poate dărui limba omenească.[1]

Curăţie sufletească, iubire nepătată, credincioşie neîntrecută, duioşie nemărginită, purtare de grijă neîntâlnită, simţ matern neînchipuit de fin şi alte virtuţi, care şi trebuie să împodobească femeile creştine.

Nevoinţele marilor asceţi şi smeriţi monahi de prin pustiuri, mânăstiri şi schituri, împinse până dincolo de puterile lor, prin silirea firii, făcând trupul supus sufletului, pentru urcuşul anevoios al despătimirii, au determinat pe imnologi să-i compare cu îngerii cei fără de trup fiind în trup, cu fiinţe cereşti, fiind oameni pământeşti, vieţuind mai presus de fire şi de om.

Nu mai puţin sunt veneraţi mucenicii, cu răbdare de diamant, îndurând sângeroasele prigoane în chinuri de neînchipuit, pe care le-a născocit mintea omenească, spre torturarea acestora. Dar ei le primeau cu bucurie, de parcă le suferea în alt trup, străin, mulţumindu-le chinuitorilor, că le-au dat prilejul să sufere pentru credinţa cea adevărată. În felul acesta au căzut victime nenumărate, creştini de toate vârstele şi din toate stările omeneşti, de la simplii credincioşi, până la înalţii demnitari imperiali.

Toate aceste virtuţi creştine, consemnate de imnografi în canoanele Utreniei, sunt o mărturie a credinţei, vie şi lucrătoare, de care au dat dovadă sfinţii dar şi o cinstire adusă lor, (Fapt. Ap. XVI, 29).

Dacă controversele teologice în snoade era arma de luptă; în faţa credincioşilor, singur imnul putea angaja, odată cu mintea şi fondul credincioşilor.[2]

Secolul al VIII-lea poate fi considerat „Secolul canonului imnografic", întru cât îşi atinge apogeul de cristalizare a formei sale. Cel mai complet fiind „Canonul cel Mare", ce se citeşte şi se cântă, părţi din el succesiv în primele patru zile din săptămâna I-a din postul Sfintelor Paşti, la Pavecerniţa Mare şi întreg (250) strofe miercuri seara, din săptămâna a cincea a Postului Mare. Acest canon este opera Sfântului Andrei, Arhiepiscopul Critului (+723). Alţi imnografi de talie mare în acest secol sunt: Sfântul Ioan Damaschin (+749) şi Cosma de Maiuma (+787) fraţi adoptivi, monahi cu metania în Lavra Sfântul Sava de lângă Ierusalim. Opera lor pe cât de bogată pe atât de substanţială, prin sistematizarea Octoihului, compunerea canoanelor marilor praznice creştine şi ale Maicii Domnului, semnate simplu: „Ioan monahul" sau „Cosma monahul" deşi primul era preot, iar secundul, episcop. Ieşiţi din renumita mânăstire a Sfântului Sava, unde deja se respecta o regulă a tipicului bisericesc, al marelui egumen Sfântul Sava cel Sfinţit (+533), care a unificat şi completat regulile tipiconale mai vechi, de la Sfântul Hariton (270-?) din Lavra Faran (330) şi Sfântul Eftimie cel Mare (377—475).

Cu timpul centrul imnologiei se deplasează de la Mânăstirea Sfântului Sava la Mânăstirea Studion din Constantinopol, greu încercat de erezia iconoclasmului sec. al IX-lea şi a celorlalte erezii, care a zguduit Biserica Ortodoxă, când nu mai rămâne nici o zi din cursul anului bisericesc, fără să-şi aibă canonul ei specific sărbătorii sau sfântului sărbătorit.

În continuare vom exemplifica, prin câteva strofe, tropare sau condace, importanţa deosebită sau rolul ce îl inspiră la înălţarea sufletească a credincioşilor, cu ideile ce se desprind din lectura sau cântarea acestora, sub formă de rugăciune.

De obicei prima strofă a canonului din peasna 1-a, conţine o rugăciune de cerere, către Cel Prea Înalt sau către sfântul respectiv, ca mijlocitor la Dumnezeu, să ne dea putere şi cuvânt, pentru a putea lăuda după vrednicie, cu evlavie şi cu luare aminte, cele ce urmează, spre a ne folosi duhovniceşte de harul ce se desprinde din lectură sau cântare.

„Cu rugăciunile tale şi cu ale mucenicilor celor împreună cu tine, luminează gândul meu, ca să laud pomenirea voastră, cea purtătoare de lumină şi dumnezeiască"[3]. Sau „După multe osteneli duhovniceşti, ai câştigat har ceresc, trecând în lumina cea neînserată, unde vezi pururi pe Dumnezeu, pe Care roagă-L să ne dea şi nouă putere, a te lăuda pe tine, precum se cuvine"[4].

„Minunată a fost viaţa ta înţelepte părinte, minunată s-a arătat încă şi mutarea ta, minunată a fost şi aflarea ta, ieşind din apele Lomului, ca o comoară de mare preţ"[5]. Sau „Vestejit-ai poftele trupului şi sufletul tău ţi l-ai împodobit cu razele prea luminatei curăţii"[6].

„Biruind pe Arie cel luptător cu Dumnezeu, ceata Sfinţilor Părinţi în Niceea (325), mai înainte cu toiagul păstoresc, au îndreptat Biserica, cu evlavioase dogme şi acum tot la Niceea (787), au fost apărători şi au umplut de ruşine pe luptătorii împotriva icoanelor"[7].

Praznicul Naşterii Domnului concentrează în el toată „Taina cea din veac ascunsă şi de îngeri neştiută", „Dumnezeu se face Om, ca omul să se îndumnezeiască", aşa cum arată fraza următoare: „Astăzi este începutul mântuirii noastre şi arătarea tainei celei din veac. Fiul lui Dumnezeu, Fiu Fecioarei se face şi Gavriil harul bine-L vesteşte".[8] Facere a lui Roman Melodul (sec. V), ca cel mai frumos condac din imnologia creştină, pe gl. III, „Fecioara astăzi pe Cel mai presus de fiinţă naste şi pământul peştera Celui neapropiat aduce. Îngerii cu păstorii slavoslovesc şi magii cu steaua călătoresc, că pentru noi S-a născut Prunc tânăr, Dumnezeu Cel mai înainte de veci",[9] şi că prin Prea Sfânta Fecioară Maria s-a făcut: „Plinirea rânduielii Ziditorului".[10]

De asemeni, condacul Epifaniei, cum Sfântul Ioan Botezătorul îl arată pe Hristos lumii, zicând: „Iată Mielul lui Dumnezeu, care ridică păcatul lumii" (Ioan I, 29), pe Cel ce nu-L încap cerurile cerurilor, a luat chip omenesc şi vine să ceară botezul de la rob, (Matei III, 13); imnograful inspirat de la Duhul Sfânt, compune pe gl. IV, textul: „Arătatu-Te-ai astăzi lumii şi lumina Ta, Doamne, s-a însemnat peste noi, care cu cunoştinţă Te lăudăm. Venit-ai şi Te-ai arătat, lumina cea neapropiată".[11]

Străpunşi de fiorii dragostei creştine pentru vârfurile monahismului creştin, plini de admiraţie şi înmărmuriţi de nevoinţele, răbdarea şi lupta lor prin silirea firii spre despătimire, imnografii prezintă condacul Sfântului Cuvios Teodosie astfel: „Sădit fiind în locaşurile Domnului tău, cu prea strălucitele tale fapte bune, ai înflorit şi ai înmulţit fiii tăi în pustiu, cu ploile lacrimilor udându-i, păstorule al turmelor lui Dumnezeu".[12] Sau „Înflăcărat de jarul arzător al nepătimitoarei inimi, fericite părinte, ai prefăcut în cenuşă, lemnul cel uscat al patimilor".[13] Pentru cei ce trăiau în pustiu izolaţi de lume, câte 60—70 ani, avem strofa: „Blânzi ca mieii se apropiau de tine leii şi urşii, Lazăre, temelia şi podoaba pustnicilor".[14] Sau „În trup ca un înger pe pământ te-ai arătat şi pustnicind, ai fost ca un pom răsădit, bine crescând, lângă apa înfrânării şi prin curgerile lacrimilor tale, spălând întinăciunea".[15]

Dâra de lumină, care a ajuns până la noi din Muntele Sinai, a Sfântului Cuvios Ioan Scărarul (576—649), prin cuvânt şi redactarea operei de mare valoare duhovnicească şi mult căutată de monahi „Scara", nevoinţele de 20 ani în pustiul Thola şi apoi egumen la renumita Mânăstire Sfânta Ecaterina, a determinat pe imnografi, să-l asemene: „Ca un luceafăr ce îşi îndreaptă fără greşeală lumina sa, până la marginile lumii, te-a pus pe tine Domnul spre pildă şi înfrânare".[16] Dacă mare îndrumător al monahilor e Sfântul Ioan Scăraru, chip şi pildă de urmat multor râvnitori de nevoinţe ascetice, fără abatere din drumul spre desăvârşire, Sfânta Cuvioasă Maria Egipteanca (+431) se face „chip şi pildă" de mare înfrânare şi luptă fără eşec până la completa despătimire. Pentru cei 17 ani petrecuţi în păcate, s-a ostenit până dincolo de puterile omeneşti 47 ani în pustiul Iordanului. De aceea şi imnograful în puţine cuvinte, concluzionează: „Ceea ce mai înainte erai plină de tot felul de păcate, astăzi te-ai arătat mireasa lui Hristos, prin pocăinţă, urmând vieţii îngereşti".[17]

Cetele neînfricaţilor mărturisitori, care s-au pus stavilă pentru apărarea dreptei credinţe ortodoxe, împotriva marilor eresiarhi ai primelor veacuri creştine şi apoi sporadic pe parcurs, altor încercări de convertire, ierarhi, preoţi, monahi, credincioşi, imnografii le-au alcătuit şi acestora, canoane, condace, tropare, acatiste, pe măsura eforturilor de propoveduire şi a suferinţelor îndurate ani îndelungaţi. Spre exemplificare expunem mai jos un frumos tropar de o dată mai

(Continuare în pag. a 6-a)

Ierodiacon
CIOBÂCĂ TEOFILACT

Acţiunile generalului Buccow în Ardeal în lumina unui document inedit

Pe fondul reacţiilor ortodoxe împotriva uniaţiei şi a mişcărilor provocate de călugărul Sofronie de la Cioara, Curtea de la Viena este nevoită să găsească o soluţie la această criză prin care trecea politica unionistă din Ardeal. Deoarece Austria era participantă la Războiul de 7 ani (1756—1763), împărăteasa Maria Tereza (1740—1780), dorea să amâne rezolvarea problemei religioase din Transilvania până după terminarea războiului. Acest lucru însă neputând suferi amânare, la 12 martie 1761 are loc la Viena o consfătuire în urma căreia se hotărăşte să fie trimis în Transilvania generalul Nicolae Adolf Buccow, în calitate de comandant al forţelor militare de aici. Misiunea sa era bine definită: pe de o parte să înlăture certurile religioase, iar pe de altă parte să aducă pe cât mai mulţi români ortodocşi la uniaţie. Odată cu el avea să sosească şi episcopul ortodox sârb de la Buda, Dionisie Novacovici[1], pentru a facilita munca de pacificare a generalului.

Cu perseverenţă, generalul Buccow îşi îndeplineşte misiunea în Transilvania, de cele mai multe ori recurgând la violenţă: distruge biserici şi mânăstiri ale ortodocşilor, pedepsindu-i pe cei care nu doreau să se unească cu Biserica Romei.

Primind ordinele direct de la împărăteasa Austriei, era firesc ca între Buccow şi aceasta să se stabilească o corespondenţă bazată pe ordinele ce trebuiau îndeplinite şi pe rapoartele referitoare la rezolvarea acestora. Sunt cunoscute trei rapoarte ale generalului Adolf Buccow înaintate împărătesei: prima scrisoare, datată Hermannstadt (Sibiu), 11 aprilie 1761, în care raportează Mariei Tereza despre sosirea sa în Transilvania şi despre memoriul prezentat de cei 40 delegaţi ai românilor[2]; a doua scrisoare este trimisă tot din Sibiu, la 2 mai 1761, în care Buccow relatează despre audienţa lui Sofronie, despre misiunea sa şi despre colonizarea invalizilor în Ardeal[3]. La 6 mai 1761, în aceeaşi localitate, este întocmit al treilea raport, în care generalul Buccow vorbeşte despre activitatea sa şi despre măsurile ce trebuie luate pentru asigurarea succesului misiunii sale[4]. Limba în care sunt scrise aceste documente este germana.

Pe lângă aceste rapoarte, întâmplarea a făcut ca, cercetând fondul de documente „Vasile Mangra" din Arhiva Bibliotecii Mitropoliei din Sibiu, să descopăr un alt raport înaintat de Buccow împărătesei Maria Tereza. Este de fapt o copie a documentului original[5], datat 18 iunie 1761, localitatea Kezivasalhely (Târgu Secuiesc n.n.). Are şase pagini şi în el se pot observa unele corecturi ale lui Vasile Mangra (1850—1918). Pe scurt, cuprinsul raportului este următorul: locuitorii Făgăraşului au fost somaţi de armata lui Buccow să predea cheia bisericii[6], pe care ei au luat-o cu forţa de la episcopul unit de aici. Situaţia s-a rezolvat în favoarea uniţilor numai după ce s-a făcut apel la violenţă. El va face tot posibilul ca numărul uniţilor să crească. A dispus dărâmarea mânăstirilor ortodoxe cu excepţia mânăstirii Sâmbăta. De asemenea, o asigură pe împărătească că B.v.Dietrich, consilierul comisiei aulice, în calitate de asesor al comisiei la Alba Iulia, va face rânduială în districtele Zlatna, Zarand, Albac şi comitatul Turda. El vorbeşte şi despre violenţa moldovenilor, conduşi de logofătul Radu- can faţă de agenţii sanitari din strâmtoarea Oytoschev (Oituz n. Mangra). Acestora le-au spart cabana, ameninţându-i cu moartea dacă mai construiesc alta în loc. Raportul se încheie cu rugămintea ca Maria Tereza să trimită în Ardeal pe colonelul Spaler, împreună cu câţiva ingineri prizonieri pentru întocmirea unei hărţi corecte a principatului Transilvania.

Pentru că este un document inedit, îl voi reda în continuare, în întregime, respectând ortografia copiei.

Serenissimă, Preaputernică Împărăteasă — Regină; Preagraţioasă Împărătească — Regină şi Doamna Doamnelor!

Deoarece cu prilejul vizitării ţării doream conform preaumilitului meu raport din 8 a lunei curente să orânduesc totodată şi districtul Făgăraşului în ceeace priveşte chestiunea religioasă a Valachilor, am aşteptat însă până la datul acesta ordinul în ce chip să o resolv spre a putea înainta Majestăţii Voastre imperiale o relaţie cât se poate de perfectă în meritul cauzei. Fiindcă ordinul a întârziat doresc să relatez cu cel mai profund devotament Majestăţii Voastre, că locuitorii Făgăraşului, somaţi de comisiune să predeie cheia bisericii titulare pe care dânşii cu puterea au luat-o dela episcopul unit din loc, nu numai că au tăgăduit predarea ci s-au opus chiar cu îndărătnicie, până ce nu am înpresurat biserica cu 3 companii şi 30 husari şi până ce nu am ridicat furci în piaţă spre a-i spânzura, numai în urma acestor dispoziţii s-a aflat şi predat cheia. Am descuiat imediat biserica şi am predat-o e-

(Continuare în pag. a 6-a)

Masterand MARIUS EPPEL

Îndemnuri privind intensificarea pastoraţiei şi redeşteptarea conştiinţei preoţeşti

Meditez întru smerenie şi preamăresc pe Dumnezeu, când lansez ecoul unei Biserici dinamice. Da, pentru ţara noastră. Pentru că Dumnezeu ne vrea şi pe noi să fim o ţară şi totodată să fim cu adevărat creştini.

Incontestabil, românul este născut creştin şi acest lucru reprezintă un adevăr istoric, stabilit pe căi ştiinţifice.

Este o certitudine astăzi că formarea poporului român şi adaptarea creştinismului în spaţiul nostru geografic, sunt trei procese simultane şi care mai mult sau mai puţin s-au condiţionat reciproc. Este de neconceput unul fără celelalte două. Dacă este aşa atunci orice slăbire a sentimentului creştinesc, aduce cu ea o anemiere a fiinţei acestui popor.

Conştienţi fiind de gravitatea lucrurilor, rezultat al epocii ateiste să ne uităm în jur şi să vedem ce prăpăd moral trăim, ce crime se făptuiesc, ce violuri sălbatice, ce ucideri de părinţi, ce desfrâu şi ticăloşii fără margini! Atunci chiar că trebuie să ne gândim serios la împăcarea poporului român cu Mântuitorul Iisus Hristos de care ţara se divorţase oficial prin apostazie. În astfel de situaţii Biserica trebuie să devină mereu dinamică.

Când Biserica devine dinamică în lucrarea ei divin umană?

Când Duhul lui Dumnezeu trezeşte conştiinţele adormite la păstori şi păstoriţi. La păstoriţi, setea şi foamea spirituală, iar la păstori aprinde râvna şi-i însufleţeşte pentru lucrul Domnului de vestire a Cuvântului şi trăire duhovnicească intensă. Aceasta se întâmplă la adevăraţii teologi, care au viaţa personală transformată de către darul Sfântului Duh, care teologi prin harul lui Dumnezeu au o experienţă personală, şlefuiţi fiind la şcoala lui Dumnezeu, prin întâlnirea cu Dumnezeu, care pricep cuvântul Domnului Iisus cu privire la propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu şi în vremuri de restriştе: „Cel de pe acoperiş să nu se coboare să ia ceva din casă“ (Mat. 24, 17). Mântuitorul spune Apostolilor: „Ceea ce vă spun la întuneric, voi să spuneţi la lumină, iar ceea ce vă spun la urechi, voi să propovăduiţi de pe acoperişul caselor“ (Mat. 24, 18). Deci prin cuvintele de mai sus, Mântuitorul recomandă Apostolilor şi urmaşilor lor, ca şi în timpuri de restriştе să rămână la înălţimea datoriei şi misiunii lor, fără să se îngrijoreze de cele materiale. Căci zice: „Să nu se întoarcă înapoi să-şi ia ceva din casă“, la fel: „Cel din ţarină să nu se întoarcă înapoi să-şi ia hainele“ (Mat. 24, 18) „Şi rugaţi-vă ca să nu fie fuga voastră iarna, nici sâmbăta“ (Mat. 24, 20). Le dă îndemn ca să se roage ca să nu cadă în ispită. Să se roage ca să primească întărire de la Dumnezeu ca să nu cadă din credinţă şi să părăsească sau să compromită misiunea cea încredinţată.

Ca să nu rămână goi ca şi câmpul şi codrul dezbrăcat de podoaba lui iarna. Sau să rămână în misiunea lor nelucrând ca în zi de sabat. Să nu ne surprindă nelucrând sau trândăvind. Căci Domnul ne vede şi vine la fiecare: „Iată Eu vin ca un fur. Ferice de cel ce priveghează şi păstrează veşmintele sale ca să nu umble gol şi să i se vadă ruşinea lui“ (Apoc. 16, 15).

Oare este suficient să scriem, să publicăm?

Este lucru mare când trecem la aplicarea practică. Să nu ne aflăm că vorbim în pustiu! Să nu ne aflăm într-o stare de rutină!

RUTINA ÎN DESFĂŞURAREA DE CULT

Cum se petrece? Atunci când se slujeşte fără evlavie. Cu grabă, nenuanţat şi neexplicit. Cântând rugăciunile fără rugăciune. Mintea fiindu-ne la modelarea cântării, admirându-ne pe noi, că vai ce frumos cântăm; zăngănind alămurile, „făcându-mă aramă sunătoare şi chimval răsunător“ (I Cor. 13, 1). Atunci când, mă dovedesc că am dragoste de mine, mă apreciez pe mine şi nu am doxologie îndreptată către Dumnezeu.

DINAMIZAREA ÎN SLUJIRE

Este atunci când ieşim din rutină. Când slujim fără grabă. La ritualul nostru bogat s-a făcut multă reducere. Aşa că nu mai trebuie să-l scurtăm fiecare după placul nostru. S-a scurtat ca renunţând la cantitate să menţinem calitatea, rostind citirea şi cântarea fără grabă. Nuanţat, explicit, rugător, întru smerenie. Luând aminte de înţelesul rugăciunii făcută cu evlavie, la fel şi cântarea să fie rugăciune. Rugându-ne în acelaşi timp cu mintea şi cu afecţiunea inimii în care se preamăreşte Dumnezeu şi nu eul nostru egoist, delectându-ne pe noi înşine.

Deci cântarea şi rugăciunea să fie făcută fără grabă, cu evlavie şi cu smerenie, care să „aducă înnoire vieţii noastre de zi cu zi, în omul ce se strică“ (II Cor. 4, 16).

RUTINA ÎN PASTORAŢIE

Preotul trebuie să treacă la o pastoraţie individuală. Cum? Ca la neoprotestanţi? Nu ca la ei, ci ca la noi. Există în practica Bisericii Ortodoxe aşa ceva? Da, există. Numai că a devenit o stare de rutină. Cum? Unde este? Preotul ortodox are atâtea posibilităţi de întâlnire cu enoriaşii încât nu trebuie inventate altele. Da are. Când şi unde?

La Ajunul Crăciunului şi Bobotezei. Cu molifta Posturilor, la o logodnă, la o cununie, la o înmormântare, la un parastas, la o sfinţire de casă, de şcoală, la o sfinţire de fântână, de cişmea, în scaunul mărturisirii, la Sfânta Împărtăşanie, la Sfântul Maslu, la patul bolnavului, la rugăciunea lehuzei şi la alte diferite momente ocazionale, în care se întâlneşte cu credincioşi.

Să nu neglijăm predica şi calitatea ei. Să vestim Cuvântul Evangheliei lui Hristos cu vreme şi fără de vreme, căci Cuvântul Evangheliei lui Hristos este puternic, plin de har şi de adevăr. Să avem grai dumnezeesc în orice împrejurare.

ÎN CE CONSTĂ ACEA PASTORAŢIE INDIVIDUALĂ

În viaţa activă şi dinamică a preotului, care ştie să realizeze pentru el o viaţă neprihănită, trăită cu evlavie, în rugăciune, ca din prisosul lui să dea şi păstoriţilor lui. Evlavia este un dar al Sfântului Duh şi care nu trebuie să lipsească preotului, ca şi celelalte virtuţi în misiunea sa de păstor. Conştiinţa de preot este aceea de a-şi salva sufletul său şi a credincioşilor încredinţaţi să-i păstorească şi să-i ducă către limanul mântuirii. De aceea osteneala împreunată cu râvna în misiunea preoţească este o jertfă ce se alătură Jertfei Celui Care a iubit lumea şi s-a luptat pentru salvarea ei până la jertfă şi ne îndeam-

(Continuare în pag. a 7-a)

Arhimandrit MINA DOBZEU
Consilier Misionar al
Episcopiei Huşilor

Acţiunile generalului Buccow în Ardeal

(Urmare din pag. a 5-a)

piscopului Aron care a oficiat apoi serviciul divin întrânsa în prezenţa tuturor unităţilor din loc, dealtcum foarte puţini la număr.

O văduvă care cu cunoştinţa preotului şismatic a furat din casa acestuia cheia şi a ascuns-o am pedepsit-o pentru neascultare şi îndărătnicie deoparte-dealtă parte pentru a servi celorlalţi de pildă- cu bătaie cu sbiciul şi cu ecsil. Popa însă, care n-a îndemnat pe oameni la supunere, în cazul când va fi prins se va înrola de va fi apt şi nu va fi prea bătrân, deoarece nu va mai putea fi conziderat de preot; iar în cazul când nu va fi apt pentru armă se va pedepsi cu trei ani muncă silnică la şanţurile din Alba-Iulia. Alţii mai puţin complici i-am pedepsit mai uşor, iar alţii cu 20 bețe. Astfel se va convinge poporul că comisia nu se poate păcăli şi că e în stare să-şi esecute ce porunceşte. Dealtcum numărul popilor uniţi în districtul întreg ... (lipseşte — n. Mangra) *faţă cu 4 453 familii neunite. De altfel numărul uniţilor după cazul şi esemplul acesta a mai crescut cu 40 familii, şi voi folosi toate mijloacele pentru promovarea unirii, ferindu-mă însă să nu apar parţial, referând toate întâmplările din procedura anevoioasă în raportul prea umil ce va urma cât se poate de grabnic. Altcum şi comisia adispus pentru a pune capăt tuturor convenirilor clandestine: oblăduirea şi sălăşluirea mişeilor, prevericaţii şi ori ce fel de pornire duşmănoasă statului,* să se demoleze tot felul de sihastrie, capele numite mânăstiri din întreg districtul, ba din întreaga ţară, *cu escepţiunea alor 2, ale principelui Brancoveanu*[8]*, aflătoare pe moşia lui din Sâmbăta, cari în urma cererii dânsului şi în temeiul asigurării că numai pentru a-şi face meditaţiile rel gioase se vor folosi, apoi şi din motivul de a-i dovedi egard / curtuoazie/ de vecin şi pentru a îndupleca să pomenească pe principe, au fost cruţate.*

Şi mă măgulesc cu speranţă, că Majestatea Voastră va aproba preagraţios demersurile de până aici, deoarece eu mă trudesc zi şi noapte să stisfac preagraţioasele intenţiuni ale Maestăţii Voastre, şi deja acum e organizată şi liniştită o o parte mare din ţară şi fiindcă aceasta e despărţită de celelalte, se va putea purcede acum faţă de celelalte cu mai multă nădejde şi putere, precum am şi trimis deja pe conzilierul comisiei aulice B. v. Dietrich în calitate de asesor al cmisiei la Alba-Iulia, spre a deschide şedinţa comisiei şi până la sosirea mea, care va fi poate prin 4 iulie- să aducă în bună rânduială tot ceea ce priveşte districtele: Zlatna, Zarandul, Albacul şi comitatul Turda, spre a le putea organiza cât mai în grabă, căci acolo va fi cu atât mai anevoios întrucât nu încape îndoială că în locurile în care sunt domni calvinişi valachii vor fi mai renitenţi şi mai îndărătnici

Moldovenii au com's cu două zile înainte violenţă faţă de agenţii sanitari cari erau postaţi în strâmtoarea Oytoschev (Oituz n.n.), *în locul unde s-au aflat şi anul trecut, şi unde înainte vreme s-a z'dit casa de vamă / contumaţie/. Terenul acesta a fost până la datul aceasta proprietatea neconturbată a supuşilor Majestăţii Voastre imperiale-regale. Au venit anume mai mulţi nobili însoţiţi de vreo câteva sute de ţărani şi mai mulţi soldaţi înarmaţi şi au poruncit agenţilor să părăsească posturile, dacă nu voiesc să fie prinşi. Aceştia s-au retras în ruinele castelului Oytoschev, iar Moldovenii au dărâmat coliba clădită de păzitorii noştrii împrăştiind lemnele în toate părţile şi au ameninţat păzitorii că dacă vor mai îndrăzni să meargă acolo vor fi prinşi şi duşi în robie. Deci astăzi am fost eu personal la faţa locului pentru a erua* (descoperi — n.n.) *şi afla, relativ la procedura preste măsură de neechitabilă şi desgustătoare a Moldovenilor, lipsa de temei a pretenziunei lor este incontestabilă, cu toate acestea au arândat întreg districtul supuşilor lor pentru păşunat şi declară că nu vor absta dela pretenziunea lor. Autorul acestora ar fi un boer cu numele Raducan, care e logofăt (cancelar). Eu însă am scris imed'at principelui, am predat cazul cu posibilă modestie şi bunăvoinţă şi nădăjduiesc dela el o satisfacţie justă cu atât mai vârtos că acelea nu s-au întâmplat cu ştirea şi voinţa lui. Dealtă parte am ordonat ca în ţinutul acela să fie numai post pentru plaieş, care în cazul când va fi atacat să se retragă până în castel pe lângă protestul cuvenit, până ce voi primi de la Majestatea Voastră porunci pe care le-aş putea primi, cu umilinţă fiind cerute prin conziliul aulic de război. Vecinii aceştia răutăcioşi au răpit deja o bucată mare de pământ din principatul Transilvaniei, pe care mala fide îl stăpânesc şi folosesc în ciuda tuturor proestărilor noastre, şi nemultămiţi cu atâta continuă a ne pune şi răbdarea la încercare, căci prin încercarea din urmă intenţionează a ocupa locul, unde cu mulţi ani înainte s-a aflat contumaţia, înainte de a fi ea din motive foarte neînsemnate ocazional rechemată. Dacă principele în urma descrierii şi prevenitoarei mele relatări nu va desaproba procedura amintită şi o va redresa nu aflu alt mijloc decât a insinua cazul porţei spre a primi un „firman“ în puterea căruia să ajungă pământul iarăşi în stăpânirea în care a fost cu atâţia ani înainte şi care dela încheierea păcii a fost folosit în liniştе de către supuşii Majestăţii Voastre, sau să se esmită pentru cercetarea şi regularea graniţei o comisie micstă compusă din ambele părţi. Dacă doreşte Majestatea Voastră imperială — regală să trimită principelui megieş darurii, potrivit cu ordinul primit înainte de plecarea mea, atunci aştept în chestiune preaânalta poruncă şi anume ce fel de daruri să trimit, cu toate că nu sunt sigur, că generozitatea aceasta e meritată.*

Mâne plec de aici mai departe către Csikszerda (Miercurea Ciuc n.n.), *mi teamă să văd locul acela din pricina stării mizerabile în care am aflat până la datul acesta tot ce se cheamă redută. Trebue să repetez Majestăţii Voastre presupusa rugare să trimiteţi aici pe colonelul Spaler cu vreo câţiva ingineri prinsoneri pentru a-i întrebuinţa sub pretextul construirii unei chărţi corecte pentru esaminarea temeinică a unor lucrări cari sunt a se pregăti, pentru planul ce se face în cauza organizării acestui principatt, şi cari sunt nunumai foarte utile dar şi foarte necesare şi sunt sigur că rezultatul va întâmpina complăcerea preagraţioasă, precum sunt şi asigurat că esperienţele adunate în cursul vizitării acestei ţări vor fi întrebuinţate cu aceeaşi râvnă în serviciul preaînalt al Majestăţii Voastre imperiale — regale, în urma cărora am onoarea a rămâne cu cel mai profund respect al Majestăţii Voastre imperiale-regale.*

Kezdivasalhely la 18 iunie 1761.

Preasupus credincios şi preascultător, Buccow[9]

1. Curtea de la Viena avea nevoie de un om devotat, care să nu împiedice prozelitismul catolic şi influenţa mitropolitului de la Carlovi‍ţ, şi astfel prin două şedinţe ministeriale din 1758 îl numeşte episcop ortodox pentru Transilvania pe Dionisie Novacovici (1761—1767).

2. Silviu Dragomir, *Istoria dezrobirei religioase a românilor din Ardeal în secolul XVIII*, vol. II, Sibiu, 1930, anexa 49, p. 360—361.

3. Ibidem, anexa 50, p. 361—363.

4. Ibidem, anexa 51, p. 364.—365.

5. Originalul documentului nu există în fondul „Vasile Mangra“. Copia este o traducere în românește a originalului, scris probabil în germană.

6. Este vorba de biserica brâncovenească luată în mod abuziv în 1723 de către Ioan Patachi.

7. Petru Pavel Aron, episcop unit de la Blaj (1754—1764).

8. Principele Constantin, nepotul voievodului Constantin Brâncoveanu.

9. ABMS, Fond Vasile Mangra, dosar 1010—1180, doc. 1092.

Canoanele imnografice

(Urmare din pag. a 5-a)

recentă (1955), pe gl. 1, închinat cuvioşilor monahi mărturisitori Sofronie de la Cioara, Visarion Sarai şi mucenicul Oprea din Săliştea Sibiului: „Luptătorilor pentru Ortodoxie, ca nişte îngereşti trâmbiţe, aţi înviorat în suflete îndrăzneala mărturisirii dreptei credinţe şi ca nişte înţelepţi propoveduitori, pe popor l-aţi hrănit cu dreaptă şi luminată învăţătură. Mari au fost ostenelile lucrării voastre; mare şi osârdia propovăduirii; mare a fost şi rodul luptei voastre drepte, pururea pomeniţi ostaşi ai lui Hristos“.[18]

În toate zilele din cursul anului bisericesc se pot obţine învăţături duhovniceşti pentru orientarea practică şi cu bune rezultate, a credincioşilor, celor ce ascultă citirea sau cântarea cu luare aminte şi reţin ideile ce se desprind din ele.

Imitând viaţa sfinţilor şi păşind cu încredere pe urmele lor, (I Cor. IV, 16) după puterile ce le avem, este mijlocul cel mai practic de a deveni un bun creştin, cum ne asigură şi Sfântul Ioan Scăraru: „Când veţi fi pe un asemenea drum, să ştiţi că, nu sunteţi departe de Împărăţia Cerurilor“. (Filocalia IX, p. 56).

1. Pr. Prof. Petru Rezuş, „Mariologia Ortodoxă“, Ort., 1950, nr. 4, pag. 554.

2. Preotul Petre Vintilescu, „Poezia imnografică“, Buc. 1937, pag. 37, 52—54.

3. Minei, 24 oct. peasna 1, strofa 1, Sf. Muc. Aretha.

4. Minei, 18 dec. idem, ibidem, Sf. Cuv. Daniil Sihastru.

5. Minei, 27 oct. peasna 5, strofa 2, Sf. Cuv. Dimitrie Basarabov.

6. Minei, idem peasna 8, strofa 2, idem.

7. Minei, 11 oct., peasna 1, strofa 3, Sf. Păr. Sinod. VII, Ecumenic.

8. Minei, 25 martie, tropar, Buna Vestire.

9. Minei, 25 dec., Crăciunul.

10. Facerea III, 15 şi Minei, 21 noiembrie, Intrarea Maicii Domnului în Biserică, (templu).

11. Minei, 6 ianuarie, Botezul Domnului, tropar gl. 4.

12. Minei, 11 ianuarie, Sf. Cuv. Teodosie cel Mare, condac gl. 8.

13. Minei, 24 sept., peasna 6, strofa 2, Sf. Cuv. Siluan Athonitul.

14. Minei, 7 noiembrie, peasna IX, strofa 2, Sf. Cuv. Lazăr.

15. Minei, 29 oct., peasna 5, strofa 3, Sf. Cuv. Avramie.

16. Minei, 30 martie, condac gl. 4, Sf. Ioan Scăraru.

17. Minei, 1 aprilie, Sf. Cuv. Maria Egipteanca, condac, după peasna 6.

18. Minei, 21 octombrie, Sf. Visarion, Sofronie şi Oprea.

Mama — modelul femeii creştine

(Urmare din pag. a 4-a)

lipsit de dragostea, căldura şi duioşia mamei, de o educaţie civică şi religioasă făcută cu seriozitate, mamele (părinţii) uitând că sunt răspunzători în faţa lui Dumnezeu pentru formarea sufletului copilului, pentru însănătoşirea lui dacă este nevoie.

Poate oare copilul crescut fără Dumnezeu şi fără căldura mamei, fără grija ei atentă, să reziste în faţa tentaţiilor vremii de astăzi? Se pare că nu.

Educaţia este lăsată pe seama massmediei, în general, care le furnizează cele mai obscene, scârboase, agresive şi violente imagini despre relaţiile inter-umane, ce conduc la un individ nefericit, dirijat să-şi consume aşa-zisa „fericire" în atmosfera tenebroasă a discotecilor, în consumul excesiv de alcool sau delectându-se cu reviste porno ce întreţin imaginile privite la televizor, devenind, astfel, un balast pentru societate.

Şi toate acestea şi multe alte lucruri rele se încadrează în noua mentalitate gândită şi impusă de „Noua Ordine Mondială" şi a fenomenului masonic în plină expansiune, o mentalitate străină, subtilă şi periculoasă, neconcordantă cu structura fiinţei neamului nostru, a tânărului în general, ştiindu-se că la baza vieţii lui a stat morala creştină, dragostea de Dumnezeu prin legătura strânsă cu Biserica Ortodoxă, respectul faţă de părinţi şi de superiorii lui. Se cunoaşte faptul că fără o morală aşezată la baza unei societăţi, aceasta se prăbuşeşte, atât moral cât şi economic.

Şi totuşi, acest popor are toate şansele să se refacă, prin ieşirea din starea de latenţă, de ignoranţă, de indiferenţă, trezind în sufletul lui credinţa puternică în Dumnezeu, cinstea şi dragostea de muncă.

Se spune că marele Napoleon i-a încredinţat unui general rezolvarea unei teme aproape irealizabile, iar acesta îi spune: „Dar este imposibil, Majestate". Împăratul i-a replicat: „Imposibil — această noţiune eu nu o cunosc, şi cred că nici unui soldat nu-i este permis să o cunoască". Cuvintele lui Napoleon conţin mult adevăr, pentru că acolo unde există o voinţă tare, nici faptele mari nu lipsesc.

Femeia-mamă a zilelor noastre este chemată să îngenunche cu adâncă smerenie în faţa icoanei Maicii Domnului, modelul femeii creştine, care îi va spune că ea poartă în sine puterea care aruncă lumină dincolo de ţarcul mărginit al acestei vieţi vremelnice dar tumultuoase, că piedicile sunt făcute pentru a fi învinse, că depăşirea de sine este cel mai însemnat efort, ce o va purta în zona frumuseţii şi armoniei universale. Amin.

Cine sunt „Fraţii Domnului"?

(Urmare din pag. a 4-a)

Evanghelist Marcu descrie acest moment în chip asemănător *(Marcu* 15, 40).

Concluzia care se trage în mod firesc din aceste texte este că *„fraţii Domnului" dintre care sunt amintiţi aici numai Iacov şi Iosif, sunt fiii unei femei cu numele Maria, altă persoană decât Maica Domnului.* Sfântul Ioan Evanghelistul face o precizare importantă când arată calitatea acestei femei cu numele Maria, numind-o sora Mamei Lui, adică a Maicii Domnului. „Şi stăteau lângă crucea lui Iisus, mama Lui şi sora mamei Lui, Maria lui Cleopa şi Maria Magdalena". *(Ioan* 19, 25). Aşadar, „fraţii Domnului" sunt fiii unei alte persoane cu numele Maria. Aceasta este Maria lui Cleopa, cunoscută ca sora mamei Lui. Maria lui Cleopa, deşi este numită sora Maicii Domnului, ea nu era soră propriu-zisă. Ştim din Sfânta Tradiţie că Maica Domnului a fost unica fiică a dreptilor Ioachim şi Ana. Istoria bisericească spune că Maria lui Cleopa era verişoară primară cu Maica Domnului, iar fiii ei cunoscuţi în Sfânta Scriptură ca „fraţii Domnului" sunt veri ai Mântuitorului Hristos. Dar, deşi sunt verişori, ei se numesc totuşi fraţi din cauza sărăciei vocabularului limbii ebraice. În ebraică cuvântul frate (ach) cuprinde mai multe rudenii, ca fraţi propriu-zis, fraţi vitregi, veri primari şi secundari, unchi, nepoţi, cumnaţi etc. Câteva exemple vor ilustra acest adevăr. Lot era nepotul lui Avraam şi totuşi era numit frate al acestuia *(Facere* 13, 8). Fraţi erau numiţi nepoţii de văr sau verii primari *(Levitic* 10, 1 şi 10, 4), cei de un neam *(Ieşire* 2, 11), membrii aceluiaşi trib *(II Regi* 19, 12) etc.

„Fraţii Domnului" nu puteau fi fraţi propriu-zis ai lui Iisus şi pentru motivul că ei îşi atribuiau o atitudine de tutelă faţă de Iisus ceea ce dovedeşte că erau mai mari. În această situaţie îl sfătuiau să renunţe la activitatea Sa şi să se întoarcă în Nazaret. Fiind mai în vârstă decât Iisus, ei nu pot fi fiii Maicii Domnului, care a zămislit pe Mântuitorul Hristos, fiind fecioară *(Luca* I, 26—27).

Apoi, în Noul Testament nu găsim nicăieri expresia „Maria şi fiii Săi" ci totdeauna „Maria şi fraţii Lui". Dacă Mântuitorul Iisus Hristos ar fi avut fraţi şi surori, după trup, n-ar fi încredinţat-o pe Maica Domnului ucenicului Ioan, ci unuia dintre fraţii şi surorile Sale *(Ioan* 19, 26).

Toate acestea pledează pentru susţinerea învăţăturii Bisericii că Domnul nostru Iisus Hristos este unicul fiu al Maicii Domnului, născut pe cale supranaturală, iar „fraţii Domnului" sunt fiii Mariei lui Cleopa şi ca atare verişori secundari ai Domnului Hristos.

Aceste adeveriri trebuie să le cunoască toţi fiii Bisericii Ortodoxe, dar şi sectarii care, răstălmăcind Scripturile ca şi în cazul „fraţilor Domnului", o fac spre a lor pierzare sufletească (II *Petru* 3, 16).

Îndemnuri

(Urmare din pag. a 6-a)

nă şi pe noi: „Îndrăzniţi. Eu am biruit lumea" (Ioan XVI, 33), iar Sf. Ap. Pavel zice: „Încă nu v-aţi împotrivit până la sânge" (Evrei XII, 14), în slujba Domnului.

Revenim la aspectul practic, de a sluji Domnului cu frică şi să ne bucurăm înaintea Lui cu cutremur, căci sluga necredincioasă domnului său se pedepseşte. Aşa că la Ajunuri când ni se dă posibilitatea să ne întâlnim cu credincioşii, să nu le mai facem într-o zi. Să avem răbdare pentru a explica poporului semnificaţia momentului. Poporul a crescut demografic. Să facem ajunul în 3—4 zile, nu ca acum o sută de ani când satul era compus din 100—200 case. La fel şi cu molifta Posturilor. Atât molifta Posturilor cât şi ajunurile să le facem fără grabă, zăbovind în casa credinciosului şi explicându-i în câteva cuvinte importanţa momentului pentru care a fost cercetat credinciosul. Să se vorbească despre semnificaţia ajunului Crăciunului, Bobotezei, despre semnificaţia postului, când preotul vizitează pe credincioşi la casele lor. Altfel lipsind acestea, chiar rugăciunea şi cântarea la ajunuri apare ca rutină şi credincioşii rămân respectând numai o formalitate, dar nu se produce în fiinţa lor nici un sentiment de înnoire sufletească. Aceste întâlniri cu credincioşii la ajunuri, posturi şi alte servicii este prilej de a cerceta pe credincioşii lor. De a le cunoaşte starea sufletească, armonia familială şi alte situaţii, intervenind la împăciuirea lor, prin îndreptarea viciilor, prin rugăciune, spovedanie, împăcarea lor prin a se ierta unii pe alţii.

Prilej de a sta de vorbă cu copiii. De a fi îndrumaţi să înveţe carte temeinic. Să înveţe să se roage, să cunoască Simbolul de Credinţă, poruncile dumnezeieşti, să participe în Duminici şi Sărbători la Sfânta Liturghie, să înveţe Micul Catehism, să li se vorbească tinerilor despre viitorul lor. De ancorarea lor în credinţă şi să privească cu încredere în viitorul lor. În orice împrejurare să li se dea o speranţă. Să se insiste să-i învăţăm pe creştini să se roage şi să nu mai înjure numele lui Dumnezeu şi cele sfinte, căci unul ca acesta nu poate să primească Sfânta Împărtăşanie. Calitatea misiunii pastorale este în funcţie de calitatea rugăciunii preotului. Atunci când rugăciunea particulară a preotului este făcută cu evlavie şi meditativă, iar predica reflectă Cuvântul lui Hristos, pastoraţia are succes.

Ce urmăreşte preotul prin această pastoraţie individuală?

1. Mai întâi frecvenţa credincioşilor la biserică.

2. Deprinderea credincioşilor de a participa la Sfânta Liturghie.

3. Deprinderea credincioşilor de a se ruga particular.

4. Deprinderea de a învăţa să citească lectură religioasă: Sfânta Scriptură, Vieţile Sfinţilor, Cartea de rugăciune, Psaltirea, Acatiste, etc.

5. Moralizarea poporului: combaterea viciilor, hoţia, certurile, crimele, divorţurile, desfrâul, înjurăturile de cele sfinte, furturile, avariţia, avorturile, etc.

6. Dar mai mult decât atât, credinciosului trebuie să i se pună la dispoziţie „Micul Catehism" pentru ca să aibă posibilitatea de a cunoaşte învăţătura dreptei credinţe şi să ştie să se ferească de rătăcirile sectare.

Se recomandă organizarea cercurilor pastorale, conferinţele preoţeşti misionare, vizite din partea părinţilor consilieri eparhiali şi a protopopilor, prin care să se cunoască activitatea pastorală la parohii, privind predica, aspectul sacramental şi de disciplină pentru a nu se mai ajunge cu reclamaţii la Episcopie.

Preoţii distinşi să aibă sub observaţie şi îndrumarea lor pe preoţii mai tineri din vecinătatea lor şi mai ales pe cei indisciplinaţi care nu oficiază Sfânta Liturghie în unele Duminici şi sărbători pe motive neîntemeiate; că e frig în biserică, că are înmormântare şi pomeniri, etc.

Să ne ferim de împăcarea cu starea de fapt. Să fugim de plafonare şi de ipocrizie. Să gândim profund la Legea Domnului. Să gândim logic, corect, cuminte şi bine intenţionat. Să vestim Cuvântul Evangheliei lui Hristos, care e plin de har şi de adevăr, cu vreme şi fără vreme. (II Tim. 4, 2).

ASTFEL DĂRUIND VEI DOBÂNDI

† P.C. pr. icon. stavr. Ion Popescu

În seara zilei de 28 ianuarie 2000, după o scurtă suferinţă, a trecut la Domnul, unul dintre cei mai distinşi şi apreciaţi preoţi din Ţara Bârsei şi din cadrul Protopopiatului Ortodox Braşov, cel care a fost P.C. Pr. Iconom Stavrofor Ion Popescu.

Adormitul întru Domnul s-a născut la 24 Dec. 1919, pe meleaguri argeşene, în localitatea Aref, fiind singurul copil cu care Dumnezeu a binecuvântat familia părinţilor săi Petru şi Maria. Studiile primare şi le-a făcut la Bucureşti, iar ulterior, simţind în suflet chemarea de a sluji lui Dumnezeu, a urmat cursurile Seminarului Teologic Ortodox din Curtea de Argeş, precum şi cele ale Facultăţii de Teologie din Bucureşti, pe care a absolvit-o în anul 1946. Între anii 1944—1945 s-a înrolat voluntar şi a participat la cel de-al doilea război mondial, ajungând cu armata română până în Munţii Tatra. Meritele sale au fost recunoscute prin acordarea unor înalte distincţii militare.

În anul 1945 se căsătoreşte cu Valeria Pica, din satul Râuşor-Făgăraş.

În anul 1945, la Arad, în ziua cinstirii Sf. Ierarh Nicolae, a primit harul divin în Sf. Taină a Preoţiei. De-a lungul activităţii sale în ogorul Domnului, a lucrat „din straja dimineţii şi până în noapte", cu multă dragoste faţă de misiunea preoţească, în parohiile: Ciungani şi Prăvăleni, în Munţii Apuseni (1945—1950), Sărămaş (1950—1951), Barcani (1952) şi Prejmer (1953—1997), unde a avut numeroase realizări duhovniceşti, dar şi în domeniul administrativ. Toate acestea au fost recunoscute când i s-a acordat distincţia de Iconom Stavrofor de către I.P.S. Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului.

După o rodnică activitate pastorală, în nov. 1997, Părintele Ion Popescu, ieşind la pensie, s-a mutat cu familia la Braşov unde a mai slujit cu multă dragoste la altarul sfânt.

Slujba de înmormântare a avut loc luni, 21 ian. 2000, în biserica „Sf. Ap. Petru şi Pavel" din Prejmer, unde Părintele Ion şi-a desfăşurat cea mai mare parte a activităţii sale pastorale. Serviciul divin a fost oficiat de un sobor de 30 preoţi, în frunte cu P.C. Pr. Prot. Zenovie Moşoiu, înconjuraţi de numeroşi credincioşi.

După terminarea slujbei, în sunetul clopotelor, sicriul cu trupul neînsufleţit al Părintelui Ion. purtat pe umeri de către preoţii slujitori, a făcut înconjurul bisericii şi a fost aşezat spre odihnă veşnică până la învierea cea de obşte, în cimitirul parohial.

Veşnică să-i fie pomenirea!

Pr. SORIN ŞERBAN

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea I.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU a săvârşit următoarele:

- 30 IANUARIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană cu prilejul zilei Sf. Trei Ierarhi, patronii Facultăţii de Teologie din Sibiu. A hirotonit întru preot pe C. diacon Ioan Horea Ranga pe seama parohiei Braşov — Spitalul de neurologie şi pe teologul Mihai Ţolea întru diacon.
  — A hirotesit întru iconom pe P.C. Pr. lector dr. Ieremia Marga şi întru sachelar pe P.C. pr. lector Constantin Necula. A luat parte la recepţia oferită de decanatul Facultăţii de Teologie din Sibiu. S-a întâlnit cu dl. ing. Ioan Popescu, prefectul jud. Sibiu.
  — A cercetat, în aceeaşi zi, schitul Păltiniş.
- 1 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit în sobor în biserica „Trei Stejari" din Sibiu slujba înmormântării ing. Mihai Todor, fiul prot. onorar Nichifor Todor, rostind cuvânt de învăţătură.
  — Seara slujeşte Vecernia şi Litia în Catedrală.
- 2 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Catedrală hirotonind întru preot pe C. diacon Mihai Ţolea pe seama parohiei Foleldea, prot. Agnita.
  — Seara slujeşte Vecernia în Catedrală.
- 4 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a primit pe dl. Gabriel Liiceanu directorul Editurii Humanitas.
- 6 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela Facultăţii de Teologie din Sibiu.
- 7 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a făcut parte din soborul slujitor al ierarhilor care, având în frunte pe P.F. Părinte Patriarh Teoctist, a săvârşit slujba de resfinţire a Paraclisului Patriarhal din Bucureşti şi Sf. Liturghie în Catedrala patriarhală.
  — A luat parte la recepţia oferită de P.F. Patriarh Teoctist cu prilejul zilei sale de naştere şi a împlinirii a 85 de ani de viaţă.
- 8 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a primit pe P.C. pr. Ilie Morar de la Penitenciarul Aiud.
  — Seara a luat parte la Cercul Militar Sibiu la vernisajul expoziţiei de fotografie „Europa — Casa noastră comună" a ziaristului Ioan Onuc Nemeş, rostind un cuvânt de binecuvântare.
- 10 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
  — Seara a luat parte la vernisajul expoziţiei „Slove ale timpului", organizat la Cercul Militar Sibiu de către Consulatul German din Sibiu.
- 12 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
  — Seara slujeşte Vecernia în Catedrală şi rosteşte cuvânt de învăţătură cu prilejul Adunării Oastei Domnului.
- 13 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în capela parohială din Lazaret IV (Pr. paroh Ioan Lupescu), rostind cuvânt de învăţătură. A pus piatra de temelie a viitoarei biserici parohiale din acest cartier sibian cu hramul „Naşterea Domnului". Au luat parte autorităţile civile ale jud. Sibiu şi o mare mulţime de credincioşi.
- 16 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a luat parte la Cercul Militar Sibiu la lansarea cărţii „33 de colinde" a prof. sibian Nicolae Suciu rostind un cuvânt adecvat. A participat la concertul Reuniunii de cântări din Sălişte.
- 17 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a participat la lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu.
- 19 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela Facultăţii de Teologie Sibiu.
  — Seara slujeşte Vecernia în Catedrală.
- 20 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Arhangheli" din Braşov, rostind un cuvânt de învăţătură. A cercetat biserica „Sf. Ioan Botezătorul" şi „Sf. Visarion" din cartierul braşovean Craiter, iar seara slujeşte şi predică la Vecernie în biserica parohială din Vlădeni, prot. Braşov (pr. paroh Radu Ursu).
- 21 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit în sobor slujba înmormântării celui ce a fost pr. Pantilie Urian în biserica din Dumbrăveni, prot. Mediaş, rostind cuvânt de învăţătură. În aceeaşi zi a cercetat biserica „Sf. Gheorghe" din parohia Biertan, jud. Sibiu.
- 23—25 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a luat parte la lucrările Sf. Sinod şi ale Adunării Naţionale Bisericeşti.
- 26 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană din Sibiu.
- 27 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii „Adormirea Maicii Domnului" din Săsciori, prot. Făgăraş şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură. P.C. pr. paroh Ioan Popa a fost hirotesit întru iconom. În aceeaşi zi a cercetat şi biserica „Sf. Nicolae", monument istoric din aceeaşi localitate. Seara slujeşte Vecernia în Catedrală inaugurând Săptămâna de rugăciune pentru unitate creştină, în prezenţa şefilor de culte din Sibiu.
- 28 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a luat parte la serviciul divin ecumenic în biserica Reformată din Sibiu.
- 29 FEBRUARIE 2000 — P.S. Sa a vizitat mânăstirea „Sf. Treime" din Orlat aflată în şantier de pictură, precum şi sediul protopopesc din Sălişte.
  — Seara participă la serviciul divin ecumenic din biserica Ursulinelor — Sibiu.
- 1 MARTIE 2000 — P.S. Sa a primit pe dl. Gerard Testard, preşedintele Asociaţiei pentru o lume nouă — din Paris.
  — Seara participă şi vorbeşte la serviciul divin ecumenic din biserica romano-catolică — Sibiu.
- 2 MARTIE 2000 — P.S. Sa a luat parte la serviciul divin ecumenic din Catedrala Evanghelică din Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură legat de importanţa rugăciunii în viaţa creştină. Au luat parte I.P.S. Mitropolit Lucian Mureşan, I.P.S. Arhiepiscop Gyorgy Iakubini, P.S. Christoph Klein din partea Bisericilor istorice din Transilvania.
- 4 MARTIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană şi pomenirea morţilor.
  — Seara slujeşte Vecernia în Catedrală.
- 5 MARTIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii „Înălţarea Domnului" din Vărd, prot. Agnita şi Sf. Liturghie arhierească, rostind un cuvânt de învăţătură. P.C. pr. Ioan Codruţ Pampu i-a fost acordat un Act de apreciere.
  — A cercetat biserica parohială din Coveş, prot. Agnita şi mânăstirea Valea Hârtibaciului.
- 8 MARTIE 2000 — P.S. Sa a cercetat biserica nouă din parohia Dobârca, prot. Sălişte, aflată în şantier de pictură.
- 9 MARTIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Schitul 40 de mucenici de la Berivoi, prot. Făgăraş cu prilejul zilei hramului rostind cuvânt de învăţătură. A cercetat în aceeaşi zi şi bisericile parohiale din Gura Văii şi Feldioara, prot. Făgăraş, aflată în şantier de pictură.
- 11 MARTIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
  — Seara slujeşte Vecernia în Catedrală.
- 12 MARTIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Cuv. Paraschiva" din Tălmăcel, prot. Avrig, rostind cuvânt de învăţătură.
  — A săvârşit slujba înmormântării crediaciosului Nicolae Feţan rostind cuvânt de mângâiere.
- 13—16 MARTIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit seara în Catedrală, Pavecerniţa mare şi Canonul Sf. Andrei Criteanul.
- 17 MARTIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie a darurilor mai înainte sfinţite în Catedrală şi Taina Sf. Maslu în sobor. A luat parte la festivitatea de instalare a noului prefect de Sibiu, rostind un cuvânt de felicitare.
  — Seara slujeşte Pavecerniţa Mică şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- 18 MARTIE 2000 — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie la Capela mitropolitană. A săvârşit în Catedrală parastasul pentru binefăcătorii Mitropoliei Ardealului.
  — A cercetat biserica monument istoric Sf. Cuv. Paraschiva din Răşinari.
  — Seara slujeşte Vecernia în Catedrală.

Diacon VASILE AVRAM

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **20 FEBRUARIE a.c.,** — A vizitat mânăstirea „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus unde a luat act de terminarea lucrărilor de pictură a Bisericii şi a Pridvorului şi a dat îndrumări pentru continuarea lucrărilor de la Academia Teologică.

● **22 FEBRUARIE a.c., — Î. P. S. Sa** s-a deplasat la Bucureşti pentru a participa la lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.
— După-masă s-a întâlnit cu P. F. Patriarh TEOCTIST şi cu P.S. Casian Crăciun, Episcopul Dunării de Jos.
— A primit pe dl. ec. Gheorghe Bistriceanu, contabil şef la Arhiepiscopia Bucureştilor.

● **23 FEBRUARIE a.c.,** — A participat la şedinţele Sf. Sinod şi la Comisia de doctrină, viaţă monahală şi misiune socială, în calitate de preşedinte al acestei comisii.
— A primit pe P.C. arhim. Grigorie Băbuş, şeful Bibliotecii Patriarhiei.
— A primit pe dr. Dan şi dr. Sorin Riga din Bucureşti.

● **24 FEBRUARIE a.c.,** — A participat la lucrările Sf. Sinod.
— A primit pe Arhid. prof. Dr. Ioan Floca şi pe Dr. Nicolae Suciu şi a depus votul în urna pentru alegerea episcopului Sloboziei şi Călăraşilor.
— A primit pe lector Dr. Adrian-Matei Alexandrescu, pictor bisericesc.

● **25 FEBRUARIE a.c.,** — A participat la lucrările Sf. Sinod.
— A primit pe P. S. Gherasim Cocoşel.
— A primit pe ierom. Justinian Stoica de la Sf. Munte Athos.
— A primit pe P.C. Pr. Nicolae Bordaşiu de la biserica „Sf. Silvestru" din Bucureşti.
— A primit pe dl. Ionică Mircea din Bucureşti.

● **26 FEBRUARIE a.c.,** — A primit pe dl. Dragoş Şeuleanu, secretarul general al Radiodifuziunii române din Bucureşti.
— S-a întâlnit cu P. F. Patriarh TEOCTIST.
— A efectuat deplasarea la Sibiu.

● **27 FEBRUARIE a.c.,** — A primit la Reşedinţa Mitropolitană din Sibiu pe P. C. Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultăţii de Teologie din Oradea.

● **28 FEBRUARIE a.c.,** — A primit pe Pr. Lucian Vitan de la parohia Braşov-CFR Triaj.

● **29 FEBRUARIE a.c.,** — A primit pe P.C. Pr. Lucian Vitan şi pe P. C. Pr. Andrei Sicoe de la parohia Predeal.
— A efectuat o vizită de lucru la Schitul Păltiniş însoţit de P. C. Arhid. Ezechil Oancea cons. ec. şi Pr. Secretar Valentin Sicoe.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

Înţelege, apoi ajută

DESPRE MODA ŞIRETURILOR DEZLEGATE

Vezi adesea pe stradă tineri de 15 ani, purtând ghete mari ce stau să scape din picioare, murdare, aproape putrezite, sau încălţări de sport, cu şireturile dezlegate sau care lipsesc de-a dreptul. Iar când în astfel de pantofi intră nişte pantaloni soioşi şi zdrenţuroşi, te îngrijorezi şi te întrebi dacă e vorba de o modă trecătoare sau dacă trebuie să descifrezi un mesaj dintr-un astfel de comportament.

Tinerii aceştia sunt şi ei fiii sau prietenii noştri, sunt dintre cei în care societatea de mâine ar vrea să-şi pună speranţe. Dar, mai presus, de toate, sunt fii ai Bisericii noastre: unii dintre ei chiar merg la Biserică regulat şi manifestă, în relaţiile cu cei din jur, o uimitoare generozitate. Situaţia lor e un semn de întrebare pentru toţi.

Ghetele lor pot fi de orice culoare sau calitate, pot fi curate sau cu vârfurile metalizate şi purtând clopoţei. Şireturile pot fi colorate, indicând apartenenţa la un anume grup sportiv sau muzical. Pot fi legate în cele mai curioase forme geometrice, denotând o vie fantezie. Pot fi însoţite de împletituri de culori corespunzătoare în păr sau la braţară. Sau pot fi de o culoare la piciorul drept şi de o alta la cel stâng. Sau fosforescente, indicând preferinţe pentru noapte, care a devenit un habitat al lor.

Puţini dintre ei ştiu că moda şireturilor deznodate, a ghetelor „în vânt" şi a pantalonilor „căzuţi" pe coapse provine de la cei care, în mod regulat, sunt oaspeţi ai închisorilor. (Din motive de siguranţă, deţinuţii nu poartă curea la pantaloni, nici şireturi la pantofi). Prietenii lor, rămaşi în libertate în ghetto-urile marilor oraşe, au adoptat această modă, din semn de solidaritate cu cei închişi, pe care-i consideră victime ale societăţii.

Foarte adesea însă, un tânăr consideră un asemenea comportament un joc, prin care să exprime distanţa faţă de cei „mari", să afirme apartenenţa la un grup şi libertatea faţă de părinţi sau instituţii.

Semnele de întrebare se multiplică atunci când aceste gesturi excentrice sunt însoţite de o gândire negativă sau agresivă faţă de sine sau faţă de alţii. Sau când igiena este neglijată şi însoţită de haine zdrenţuite sau pieptănături curioase. Toate acestea pot fi indicii ale unei atitudini agresive faţă de societate sau de sine. Pot însemna lipsa de ideal. Pot sugera refuzul oricărei ordini şi al altor valori cu efect comunitar. Pot indica o dramă dureroasă, o dificilă stare de schizofrenie, o confuzie multiplă, în care Hristos poate că nu lipseşte cu desăvârşire, dar este departe de a reprezenta pentru tânăr o stea polară, un ideal, un prieten şi izvor de energie spre a înfrunta viaţa.

Acest soi de comportament trebuie decodificat şi numai ulterior întinsă o mână prietenească, afectuoasă şi sigură, care să ducă la o tainică întâlnire cu Hristos.

Protos.
IUVENALIE IONAŞCU

❁ Semnalăm ❁ Semnalăm ❁

● Î.P.S. Andrei, Arhiepiscopul Alba-Iuliei, a publicat cartea intitulată: *„Ospăţul Credinţei". Cuvinte de învăţătură.* Editura Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Alba-Iuliei, 1999, 301 pag.

E o carte de învăţătură care se citeşte cu folos şi poate fi utilă predicatorilor, dar şi credincioşilor de rând.

O recomandăm cu toată căldura.

* * *

● Arhiepiscopia Târgoviştei publică „Prohodul Domnului Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos" şi „Prohodul Maicii Domnului", tipărit cu binecuvântarea Î.P.S. Nifon, Arhiepiscopul Târgoviştei, 2000.

E o carte de slujbă pe care o recomandăm şi noi creştinilor.

* * *

● Pr. lect. dr. Aurel Pavel îşi publică teza de doctorat: „Cartea Profetului Daniel", Cuvântul înainte aparţine P.C. pr. prof. univ. dr. Dumitru Abrudan, conducător ştiinţific al acestei lucrări. Editura Universităţii „Lucian Blaga", Sibiu, 2000, 279 pag.

Autorul, foarte bun Biblist Vechi Testamentar, stabileşte că prima parte a lucrării îl are de autor pe Daniil însuşi, iar partea a doua s-a fixat în epoca macabeană.

E o carte care merită toată atenţia noastră.

* * *

● Am primit recent „Calendarul Solia 2000", Published by: Romanian Orthodox Episcopate of America. Departament of Publications U.S.A.

Este un Calendar pe anul 2000 al Eparhiei Ortodoxe din America. Conţine toate adresele preoţilor şi parohiilor din Eparhia mai sus numită. De asemenea conţine fotografii ale tuturor Bisericilor, alături de grupuri de enoriaşi.

Este o veche tradiţie a Bisericilor din Diaspora unde şi românii o respectă.

* * *

● Titlul cărţii Arhim. Nicodim Sachelarie, „Pravila Bisericească", Editura Sfintei Episcopii a Buzăului, 1999, 344 pag. Apare cu binecuvântarea P.S. Epifanie, Episcopul Buzăului, iar Cuvântul înainte este semnat tot de P.S. Epifanie.

„Arhimandritul Nicodim Sachelarie s-a născut la 8 septembrie 1902, în localitatea Mălăreşti, comuna Dealu-Morii, judeţul Bacău. Decide, la vârsta de 19 ani, să intre în monahism, întâi la Cernica, apoi la mânăstirea Frăsinei, unde, atunci, aflase *„cea mai duhovnicească viaţă călugărească"*, acolo va fi tuns în monahism în 1929, după ce trecuse probele de ascultare canonică şi de cercetare a cugetului. Încălzit de focul cunoaşterii şi însuşirii teologice, parcurge ca premiant cursurile seminariale, apoi pe cele teologice, după care devine pedagog, profesor cu examenul de capacitate şi, pentru scurt timp, asistent universitar. Citeşte fără întrerupere, se documentează şi publică lucrările: *Calendarul şi Pascalia veche şi nouă* (1936), *Pravila Bisericească* (1940), *Îndrumarea vieţii* (1941), *Epitaf sau misterul vieţii omeneşti* (1944).

În 1959 este pensionat şi se întoarce în satul natal, Mălăreşti, unde rămâne până la sfârşitul vieţii.

Acolo, între 1966 şi 1973, reuşeşte să construiască o biserică, învingând, eroic şi înţelept, toate potrivniciile regimului ateu şi totalitar.

Părintele arhimandrit Nicodim Sachelarie a trecut la cele veşnice în ziua de 14 noiembrie 1973. Îşi doarme somnul de veci sub streaşina bisericii la zidirea căreia a pus şi suflet şi trudă".

Este o carte de foarte mare ajutor care trebuie învăţată de orice duhovnic.

* * *

● Vasile Scutăreanu publică o carte de versuri **„Buna-Vestire. Apusul Răsăritului"** la editura Muşatinii, Suceava, 1999, 101 pag.

P.S. Gherasim Putneanu - episcop-vicar - al Arhiepiscopiei Sucevei şi Rădăuţilor ne spune următoarele despre autor şi despre carte:

„Deşi laic în absoluta accepţie a cuvântului, Vasile Scutăreanu este un teolog autodidact de temut care excelează în îndrăzneţe teologomene ca în capitolul al II-lea al Ucigaşilor prin **„Zizanii"** - eseu elocvent, deloc schismatic - rezolvat în canonica noastră teorie a dualismului etern - lupta dintre bine şi rău. Nu-l ispiteşte - maniheismul persan ci îl declară pe Dumnezeu Unic Creator al lumilor Sale. L-a găsit pe Dumnezeu în Taina - Tainelor Sale şi îi moare la picioare cu psaltirea pe braţe. Să ne bucurăm că îl avem în mijlocul nostru ca iubit prieten şi apărător al Sfintei Biserici Străbune.

Cartea cantonează luminos în capitolul final „În Edenul eternei neprihane" - imn marial solar care se pierde în aurorile slavei Maicii Domnului - notat de autor după Vasile Popovici - autorul muzicii de la Colindul cardinal al ortodoxiei române: „O, ce veste minunată"...

Vor trece anii, deceniile, decadele, chiar şi generaţiile viitoare tot vor mai sorbi din „Nectarul colind" al neprihanei Sfintei Fecioare Maria - sub ferestrele de foc ale eternităţii noastre ortodoxe".

* * *

● **„Taina Iubirii"** se intitulează cartea lui Paul Evdokimov, ediţia a II-a „Sfinţenia unirii conjugale în lumina tradiţiei ortodoxe", traducerea de Gabriela Moldoveanu, Asociaţia filantropică medicală creştină Christiana, Bucureşti, 1999, 222 pag.

Această lucrare a lui Paul Evdokimov este foarte valoroasă şi de mult folos, prin ceea ce cuprinde ea. Se recomandă de la sine, deşi eu aş vrea să punctez câteva capitole mai importante iar apoi ce spune însuşi autorul despre lucrarea sa. Deci cuprinde: „Antropologia", „Căsătoria şi starea monahală", „Preoţia împărătească a credincioşilor", „Iubirea şi taina iubirii". Merită o atenţie deosebită şi o meditaţie mai profundă: „Limitele armonice ale iubirii", „Chipul lui Dumnezeu", „Biserica familiară", „Tainele", „Instituirea paradisiacă", „Bucuria" şi „Slujitorul Tainelor". Dacă vom merge mai departe vom găsi: „Instituţia căsătoriei", cu toate subcapitolele ei. Şi cum spuneam mai sus vom cita spusele autorului despre lucrarea aceasta:

„Sfinţenia monahală şi sfinţenia conjugală sunt cei doi versanţi ai Taborului şi unul şi celălalt au aceeaşi culme, Duhul Sfânt. Cei ce ajung pe culme, printr-o cale sau prin cealaltă, intră în „odihna lui Dumnezeu, în bucuria Domnului" şi aici, ambele căi, contradictorii pentru raţiunea umană, se descoperă pe dinăuntru unite, tainic identice".

„Oamenii nu ajung cu mâinile goale pe ţărmurile Împărăţiei, ci purtând darurile Duhului, slava şi cinstea. Şi iată că acelaş enunţ care adineauri exprima făgăduinţa de la început şi împlinirea ei finală, Raiul şi Împărăţia acum apare şi cuvântul lucrător al Tainei Cununiei „mirii sunt încununaţi cu mărire şi cu cinste". Căsătoria apare astfel ca locul de unire dintre alfa şi omega destinului uman".

Fără îndoială lucrarea este bună şi pe înţelesul tuturora, rămâne să fie lecturată de fiecare în parte.

* * *

● Semnalăm volumul de poezie **„Pumn de soare"**, de Alexe Plămădeală, Editura Cos Publicom, Bucureşti, 1999, iar Cuvântul înainte este semnat de Al. Chiriac.

Este un volum de poezii pe care autorul ni le pune la dispoziţie, făcând din ele o mare surpriză pentru că le-a scris, le-a tăinuit şi acum iese cu ele în public.

* * *

● Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, publică cu binecuvântarea Părintelui Patriarh TEOCTIST, Patriarhul României **„Omiliile despre pocăinţă ale Sfântului Ioan Gură de Aur", „Sfântul Sofronie al Ierusalimului, Viaţa Cuvioasei Maria Egipteanca"**, traducere din limba greacă de P. C. Pr. prof. Dumitru Fecioru, iar Cuvântul înainte aparţine P.F. Sale **Teoctist,** Patriarhul României.

„Vai, ce minune! Masa cea de taină este pregătită, Mielul lui Dumnezeu este junghiat pentru tine, preotul se nevoieşte pentru tine, foc duhovnicesc izvorăşte din preacurata Masă. Heruvimii stau împrejur, Serafimii, care cu şase aripi îşi acoperă feţele, zboară pe deasupra, toate Puterile cele netrupeşti împreună cu preotul se roagă pentru tine, focul cel duhovnicesc se pogoară, Sânge curge din preacurata coastă în potir spre curăţirea ta, şi nu te înfricoşezi, nu roşeşti că eşti găsit mincinos în acest înfricoşător ceas? Ai o sută şaizeci şi opt de ore pe săptămână; şi din acestea Dumnezeu şi-a oprit pentru El numai o singură oră; şi cheltuieşti şi această oră în treburi lumeşti, în glume, în discuţii!"

Sf. Ioan Gură de Aur, **„Omiliile despre pocăinţă"**

„Pe când gândea acestea bătrânul, iată, a venit şi cuvioasa femeie. Ea stătea de partea cealaltă a Iordanului, de unde şi venea. Zosima s-a sculat, bucurându-se, veselindu-se şi slăvind pe Dumnezeu. Şi iarăşi s-a muncit cu gândul că n-ar putea să treacă Iordanul. O vede însă că înseamnă Iordanul cu semnul cinstitei Cruci — căci, după cum spunea, în noaptea aceea era lună plină — şi, odată cu facerea semnului Crucii, a păşit pe apă şi mergea pe deasupra apelor, îndreptându-se către el".

Sf. Sofronie al Ierusalimului, **„Viaţa Cuvioasei Maria Egipteanca"**

Primul scrie despre Pocăinţă, al doilea ne dă un mare exemplu despre pocăinţă. Să le citim.

* * *

● Cuviosul Paisie Aghioritul scrie despre bătrânul Hagi Gheorghe Athonitul, între anii 1803-1886, traducere din elenă de ieroschim. Ştefan Lacoshitiotul, Chilia „Bunei-Vestiri", „Schitul Lacu, Sfântul Munte Athos".

Iată o carte despre sfinţenie de la Sfântul Munte Athos. Să-i urmăm îndemnul.

* * *

● Sfântul Ambrozie, stareţul de la Optina, **„Naşterea de Sus şi Învierea prin Har"**, traducere din limba rusă de dr. Adrian şi Xenia Tănăsescu-Vlas, apare cu binecuvântarea P.S. Galaction, al Alexandriei, Mânăstirea Sf. Pantelimon, Siliştea Gumeşti, Teleorman, 1998.

Sunt scrisori ale stareţului Ambrozie, către diferiţi ucenici şi ucenice.

Merită să fie citit cu atenţie de toţi fraţii şi monahii români.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 50 000 lei. Cont nr. 2511. 1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1.-61. 15/U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A. Sucursala Sibiu.

Biblioteca ASTRA — SIBIU —

Băncescu Lidia
Str. L. Rebreanu 14
Sibiu

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA

1853

Telegraful T

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA

Anul 148
SIBIU
1 aprilie
Nr. 13—14
2000

CRUCII TALE NE ÎNCHINĂM, HRISTOASE...

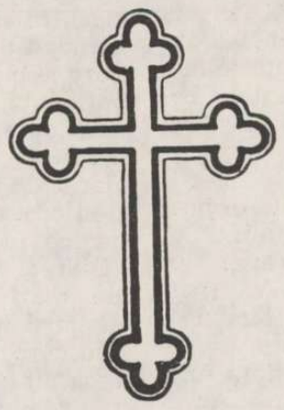

Iată-ne ajunşi cu ajutorul Preamilostivului Dumnezeu, şi în duminica a treia a Sf. şi Marelui Post al Paştilor, duminică închinată Sf. şi de viaţă făcătoarei Cruci.

Au trecut trei săptămâni de când am pornit în această călătorie duhovnicească spre ziua Învierii, având drept tovarăşi de drum postul, rugăciunea şi fapta cea bună şi, aidoma unor călători însetaţi şi osteniţi ce străbat drumurile arse de soare şi bătute de vânturi ale deşertului, dorim să ne odihnim pentru câteva clipe la umbra unor copaci din oaza deşertului spre a ne putea reface forţele şi a ne continua călătoria.

Şi iată că Sf. Biserică ne pune în faţa noastră Sf. Cruce, pomul vieţii, şi ne îndeamnă să ne odihnim sub acoperământul ei, să soarbem din tăria ei noi puteri şi noi virtuţi pentru a ne înviora şi curăţi simţirile în vederea călătoriei ce ne aşteaptă în continuare.

Ne este pusă în faţa ochilor noştri în această duminică a treia a postului mare, Sf. Cruce, altarul de jertfă al noului Legământ, semnul biruinţei lui Hristos, pavăza cea tare a noastră împotriva tuturor vrăjmaşilor văzuţi şi nevăzuţi, arma păcii care a adus binecuvântarea în locul blestemului şi dragostea părintească în locul neascultării.

În toate bisericile ortodoxe în această zi răsună imne de preaslăvire şi de laudă pentru Crucea lui Hristos, prin care neamul omenesc a fost răscumpărat din robia morţii şi a diavolului şi prin care *„a venit bucurie la toată lumea“*.

În toate locaşurile sfinte în această zi Crucea Domnului este scoasă în procesiune din Sf. Altar şi este dusă în mijlocul bisericii pentru a fi venerată vreme de o săptămână de către toţi credincioşii.

Scoaterea Sf. Cruci simbolizează împărtăşirea din roadele jertfei Mântuitorului a întregului neam omenesc.

„Mântuire ai lucrat în mijlocul pământului, Hristoase Dumnezeule, pe Cruce prea curatele Tale mâini ai întins, adunând toate neamurile cele ce strigă: Doamne, Slavă Ţie“, cântăm la slujba ceasului al şaselea, iar Crucea care se scoate în mijlocul bisericii spre închinare tocmai acest lucru vrea să ne arate, că Hristos este centrul existenţei restaurate ontologic prin moartea şi învierea Sa.

În viaţa de credinţă şi evlavie a Bisericii Creştine Sf. Cruce ocupă un loc însemnat. Nu există act de cult public sau privat care să nu înceapă cu semnul sau invocarea Sf. Cruci. Crucea o întâlnim pretutindenea în ţinuturile creştine: o vedem sus pe turla bisericilor şi în unele locuri şi deasupra caselor indicând că acolo este locaş sfânt al Domnului, jertfit pe Cruce, o vedem la răspântiile drumurilor ca un semn de binecuvântare al celor călători, şi tot ea străjuieşte la căpătâiul celor adormiţi până la obştească înviere ca semnul credinţei lor în Hristos cel răstignit şi înviat.

Crucea este purtată cu evlavie de către credincioşii ortodocşi ca obiect sfinţit şi păzitor de rele, dar şi ca o dovadă certă a apartenenţei lor la credinţa în Hristos.

Pericopa Evanghelică din această duminică de la Ev. Matei, cap. VIII, vers. 34—38, ne îndeamnă la luarea Crucii de către fiecare dintre noi şi la urmarea necondiţionată de nimeni şi de nimic a lui Iisus Hristos.

„Cel ce voieşte să vină după Mine — zice Domnul — *să se lepede de sine, să-şi ia Crucea şi să-mi urmeze Mie“* (Marcu VIII, 34).

Observăm întâi de toate în această chemare că Dumnezeu respectă voinţa liberă a fiecărui om. *„Cel ce voieşte“*, spune Mântuitorul, deci suntem liberi în a-L urma pe Mântuitorul, în

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar al Sibiului

Atenţie tineret!*

Am venit la dumneavoastră aduşi de dragostea dumneavoastră. De câte ori vin la Sibiu simt aşa un imbold pe care-l simt când vin credincioşii la mânăstire.

Când îi văd pe oameni, mă-ncing, nu ştiu cum să vă spun, dragostea lor simt că apasă pe pedala preoţiei, care nu-mi aparţine, este a lui Dumnezeu, atunci imediat în neputinţa, în corpul meu slab şi obosit apare o înviorare, apare un curaj şi-o bucurie şi toată slujba merge mai întraripat.

Să mă iertaţi, că altfel nici n-aş fi supravieţuit. De multe ori stăteam în picioare, că altfel dacă stăteam pe scaun sau pe altceva riscam s-adorm. Stăteam în picioare, mă rugam, vorbesc atunci când eram singur în celulă şi ziceam: „Ce-am făcut? De ce-s eu aici?“ Atunci închideam ochii şi luam ziua de la început. „— A! Va să zică te-ai împărtăşit, te-ai spovedit, ai cuminecat, ai botezat, ai predicat, ai sfătuit“ şi venea parcă o pedală care mă sălta... „Păi, să tot stai aici, că Dumnezeu, care a făcut cerul şi pământul, şi ca lacrima de curat, cât a suferit şi El pentru tine, fii fericit...“ şi se transforma puşcăria într-o fericire. Vă rog să mă credeţi! Asta a mers cam trei ani şi jumătate, cât am fost singur, după aceea, când m-au băgat cu alţii, vă rog să mă credeţi, scuzaţi, dar s-au estompat toate acestea pentru că erau părinţi cu copii, cu soţii, cu familii şi auzeam cum se tânguiesc: „Ce-o face soţia? Cum s-o descurca? N-au eliminat copiii din şcoală? Au cu ce se îmbrăca?“ Era îngrozitor. Veneau veşti pe teavă, şi atunci îţi crea o atmosferă care te împiedica să-ţi simţi bucuria ta.

Însă acestea vi le spun ca să desprindeţi din ele tocmai ce nu-mi aparţine, e meritul harului, al milei lui Dumnezeu şi-al Maicii Domnului. Acum când stau cu dumneavoastră şi mă gândesc cum a fost, Doamne, Maica Domnului!, ce putere mi-ai dat ca să supravieţuiesc, cu mintea-ntreagă, căci mulţi, săracii, tocmai prin singurătate şi-au pierdut minţile.

Acestea vi le spun, scumpii mei, ca să-L laud pe Dumnezeu, care şi la vârsta aceasta mă face să-L simt şi numai puterea Lui m-a adus şi m-a ţinut, încât eu şi astăzi sunt, după cum mă vedeţi întreg la minte şi încă mai am râvnă pentru casa Domnului.

Dacă acum sunt aici, îndrăznesc să vă spun la toţi: Nu uitaţi niciodată că sunteţi români, că sunteţi ortodocşi! Cu asta încep: nu orice naţie are ortodoxia aşa curată ca cea românească. Ortodoxia românească este născută, iar nu făcută în istorie. Să ştiţi, că degeaba va încerca cineva să ne distrugă credinţa străbună, nu va putea căci ea îşi are rădăcina în cer. Cine a unit pe romanii cu dacii? Cine a făcut ca să apărem în istorie cu crucea pe piept? dacă nu Dumnezeu şi Maica Domnului şi trimisul lor Sf. Ap. Andrei.

Acestea sunt adevăruri, scumpii mei, iar moaştele sfinţilor sunt confirmarea. Toate Sfintele Moaşte au pecetea darului Duhului Sfânt. După mine, nu angajez Biserica, Sfintele Moaşte sunt un argument al existenţei lui Dumnezeu palpabil.

Erau anchetatori, nu toţi de rea-credinţă, care mă întrebau: „Părinte ce-i cu asta? Ce-i cu cealaltă? Poţi să-mi

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. IOAN IOVAN,
Duhovnicul Mânăstirii Recea

* Cuvânt rostit cu prilejul manifestărilor ASCOR din decembrie 1999.

Mihai Viteazul — 400 de ani

Preoţimea braşoveană în anul 1940 încearcă să imortalizeze în frescă personalitatea marelui voievod, dar acţiunea este anulată de Dictatul de la Viena şi moartea lui Nicolae Iorga.

În arhiva istorică din Şchei am identificat mai multe documente referitoare la o impresionantă acţiune a preoţimii braşovene privind realizarea unei săli comemorative Mihai Viteazul în cadrul Muzeului „Ţării Bârsei“, la care, alături de braşoveni, îşi aduce contribuţia marele istoric Nicolae Iorga. Dat fiind ineditul documentelor, vom prezenta şirul cronologic al evenimentelor.

În zilele de 28 şi 29 iunie 1936, la Braşov se desfăşoară Congresul Ligii pentru Unitatea Culturală a tuturor Românilor“ sub preşedinţia istoricului Nicolae Iorga, congres care era precedat de o manifestare privind: „Inaugurarea Muzeului Etnografic Regional în sala Sfatului“ din Braşov (28 iunie, orele 10), urmat de cuvântările participanţilor în sala „Astra“ (orele 11) şi masa comună la Cercul Militar (orele 13,30), serbări oferite de teatrul „Astra“, coruri şi jocuri şcolare şi săteşti (după masa zilei de 28 iunie), pentru ca a doua zi să se facă o excursie în Secuime „cu trecerea prin satele româneşti maghiarizate. La Sfântu Gheorghe, în sala Teatrului Orăşenesc se desfăşoară, în cinstea acestui eveniment Festivalul Şcoalei de Misionare din Vălenii de Munte, urmat de spectacolul Trupei de Teatru a Ligii Culturale.[1] În aceste împrejurări, Nicolae Iorga a susţinut mai multe conferinţe, născându-se şi ideea realizării unei fresce, în cadrul muzeului abia înfiinţat, dedicată marelui voievod al Unirii, Mihai Viteazul.

Iniţiativa este luată de preoţimea braşoveană,[2] care în 29 februarie 1940 se adresează „Excelenţei sale, D-lui Gh. Alexianu, Rezident regal al Ţinutului Bucegi“, cerând să accepte vicepreşedinţia unui comitet de acţiune, menţionând de la început că „în trecutul Ardealului preoţimea a înscris în istoria neamului pagini de rodnică activitate şi sacrifici“, motiv pentru care, „astăzi - se scrie în continuare în document - preoţimea judeţului Braşov, întrunită în sala Sfatului din Braşov, se gândeşte să continue faptele de înalt patriotism ale înaintaşilor şi Vă roagă Excelenţă, a primi vicepreşedinţia activă a unui comitet restrâns, care şi-a ales ca scop să dureze o frescă reprezentând pe Mihai Viteazul în sala „Mihai Viteazul“ din Sfatul Municipiului Braşov. În izvoarele istorice ale Braşovului („Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt“, vol. V, pag. 378),[3] precum şi alte lucrări, acte şi documente din arhiva istorică a Braşovului şi ale Liceului Săsesc, se găsesc preţioase dovezi asupra intrării lui Mihai Viteazul în Ţara Bârsei, asupra cantonării armatei lui în suburbiile Braşovului şi a primirii lui în mod sărbătoresc în Sfatul orăşenesc, de către autorităţile săseşti braşovene, la începutul anului 1600.

Pentru a-i eterniza trecerea prin Ţara Bârsei - se spune în continuare în document - şi momentul primirii lui în Casa Sfatului din Braşov, dorim să începem o mişcare pentru strângerea fondurilor necesare de la populaţiunea română, cu cari să putem duce la îndeplinire lucrarea comemorativă: O frescă lucrată de un mare artist, demnă de amintirea Marelui Voievod, care reuşise să realizeze Unirea tuturor Românilor“.

Aflăm în încheiere componenţa comitetului de acţiune: „din Excelenţa Sa Consilier regal N. Iorga, ca preşedinte activ, Excelenţa Voastră ca vicepreşedinte, P(rea) C(ucernicul preot) dr. Nicolae Stinghe, adm(inistrator) protopopesc, ort. rom., P. Cuc. Vasile Stoicanea, protopop-Zărneşti, Ilie Hociotă, protopop greco-catolic - ca membrii şi preotul Dumitru Tohăneanu din Braşov, ca secrtar şi casier“.

Răspunsul Rezidentului Regal Gh. Alexiu este dat la 13 aprilie , printr-o adresă oficială adresată preotului protoiereu N. Stinghe la Braşov, semnată de directorul Fl. Popescu Moşoan şi şeful secţiei M. A. Popescu, prin care îl invită să participe la consfătuirea ce va avea loc în acest scop la Rezidenţa regală în ziua de 17 aprilie 1940, orele 11.[4]

Acceptarea de preşedinţie a lui Nicolae Iorga, la care face referinţă documentul de mai sus, o aflăm dintr-un alt document[5] emis de Comisiunea Monumentelor Istorice (str. General Berthelot, nr. 28, S. II), adresat tot preotului Nicolae Stinghe la Braşov prin care îi „face cunoscut că dl. profesor Iorga este de părere să se facă fresca de care vorbiţi în adresa Prea Cucerniciei Voastre,[6] primeşte să facă parte din comitet, dar pentru a vă putea da sfatul cerut, este nevoie de cel puţin o schiţă a tuturor lucrărilor ce voiţi a executa.

Prevăzând dorinţa marelui istoric, dr. Nicolae Stinghe, administratorul protopopesc alcătuieşte un proiect, pe care îl trimite proiectul mai întâi spre avizare protopopului Vasile Stoicanea la Zărneşti prin adresa sa din 1 aprilie 1940 rugându-l „să binevoiţi a vă da avizul pentru completarea datelor istorice în legătură cu FRESCA pe care preoţimea Braşovului vrea să o dureze în sala Sfatului din Braşov“, subliniind că „datele ne sunt necesare până la 10 aprilie a.c.“.[7] Răspunsul este dat de protopopul zărneştean, în calitatea sa de membru al comitetului de acţiune este consemnat pe acelaşi document în următorii termeni: „Cum sunt de baştină din jud. Făgăraş, respectuos Vă rog (se adresează lui Nicolae Stinghe) ca datele istorice în legătură cu fresca proiectată să le compuneţi în legătură cu marele istoric dl. N. Iorga“.

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. dr. VASILE OLTEAN

Postul — datorie şi virtute creştină

MOTTO:

„Cât s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, toate cu înţelepciune le-ai făcut“
(Ps. 103)

Corolarul întregii creaţii a lui Dumnezeu este Omul, predestinat să trăiască în iubire, bucurie şi comuniune deplină cu Creatorul său. „Atunci luând Domnul Dumnezeu ţărâna din pământ a făcut pe om şi a suflat în faţa lui suflare de viaţă şi s-a făcut omul fiinţă vie“. (Fac. 2, 7). Pentru latura materială a omului Dumnezeu „a făcut să răsară din pământ tot soiul de pomi plăcuţi la vedere şi cu roade de bune de mâncat“ (Fac. 2, 9), constituind hrana trupului cea de toate zilele, iar pentru suflet Dumnezeu a rânduit ca hrană comuniunea permanentă cu El însuşi, comuniune născută din iubire. Omul creat după chipul şi asemănarea cu Creatorul posedă şi liberul arbitru, cu alte cuvinte avea libertatea de a face ceea ce voia.

Din această cauză şi pentru nemăsurata iubire faţă de creaţia Sa, Dumnezeu i-a dat omului o poruncă, ca o condiţie indispensabilă a păstrării comuniunii dintre CREATOR şi CREAŢIE: aceasta este porunca postului. După mărturia Sfântului Vasile cel Mare aceasta este cea mai veche poruncă dată de Dumnezeu omului căci zice: „Cucereşte-te şi sfinţeşte-te omule de bătrâneţea şi vechimea postului, pentru că de o vechime cu lumea este porunca postului. Căci în rai s-a dat această poruncă atunci când a zis Dumnezeu lui Adam „din toţi pomii raiului poţi să mănânci. Iar din pomul cunoştinţei binelui şi răului să nu mănânci, căci în ziua din care vei mânca din el vei muri negreşit“. (Fac. 2, 17). Obârşia divină a postului o arată şi Sfântul Simeon Noul Teolog (Răsp. la întreb. 54, p. 327), care spune că „postul este un mijloc de desăvârşire, de omorâre a voii trupului, un semn văzut al râvnei şi sârguinţei noastre spre asemănarea cu Dumnezeu. Postul este lucrul lui Dumnezeu căci Lui nu-i trebuie hrana“.

Deci ţinerea postului era condiţia păstrării comuniunii cu Dumnezeu şi se cunoaşte ce consecinţe nefaste a avut neascultarea lui Adam.

Prin post înţelegem o înfrânare de la mâncăruri

(Continuare în pag. a 3-a)

Stareţ. Arhim.
IRINEU DUVLEA

Crucii Tale ne închinăm, Hristoase...

(Urmare din pag. 1)

a-i împlini poruncile şi a lucra în folosul mântuirii noastre. Dumnezeu nu ne obligă ci ne respectă libertatea cu care am fost înzestraţi prin actul creaţiei. Şi urmează apoi cele patru condiţii:

„Să vină după Mine", adică după Hristos Cel care este *„Calea, Adevărul şi Viaţa"* şi care trebuie să fie ţinta noastră finală, aceea a desăvârşirii noastre întru El.

„Să se lepede de sine". Ce înseamnă oare lepădarea de sine? Oare înseamnă să ne părăsim familiile, prietenii şi societatea în care trăim şi să ne retragem în pustietăţi, aidoma asceţilor din primele veacuri creştine, şi să renunţăm la toate? Nicidecum. A ne lepăda de noi înşine înseamnă a lepăda păcatul, egoismul, trufia şi celelalte patimi şi a ne îmbrăca cu Hristos.

„Toată grija cea lumească de la noi să o lepădăm" cântăm la fiecare Sf. Liturghie şi suntem îndemnaţi de a lepăda de la noi tot ceea ce este păcătos şi lumesc pentru a putea primi pe Împăratul tuturor, cel înconjurat în chip nevăzut de puterile cele cereşti.

„Să-şi ia crucea". A ne lua crucea înseamnă a ne accepta crucea vieţii pe care fiecare dintre noi o avem, unii mai grea alţii mai uşoară — cel puţin aşa ni se pare nouă, — a accepta fără şovăire încercările vieţii şi necazurile pe care ni le trimite Dumnezeu asupra noastră fie pentru îndreptarea noastră fie pentru încercarea credinţei noastre în El.

Mântuitorul Hristos ne-a îndemnat pe toţi zicându-ne: *„luaţi jugul Meu asupra voastră, căci jugul Meu este bun iar sarcina Mea este uşoară"*, şi într-adevăr Crucea vieţii noastre ni se va părea uşoară căci Hristos Domnul însuşi este cel care pune umărul la greutatea ei şi ne stă într-ajutor.

„Să-mi urmeze Mie" — ultima condiţie din cele enumerate mai sus pentru urmarea Mântuitorului. *„Să-mi urmeze Mie"* accentuează Mântuitorul Hristos, şi nu altora sau altor idei sau curente filozofice sau religioase.

Deci idealul spre care trebuie să tindem noi este Hristos cel răstignit şi înviat, *Mielul lui Dumnezeu care ridică păcatul lumii* (Ioan 1).

Nimeni altul nu trebuie să fie idealul nostru decât Mântuitorul Hristos. Crucea de care se vorbeşte aici, în acest îndemn al Mântuitorului, este *„înţelepciunea lui Dumnezeu"* (I. Cor. I, 25), cea care covârşeşte toată mintea şi cea care a împăcat lumea cu Creatorul ei şi în acelaşi timp cea care ne-a unit laolaltă şi pe noi oamenii. Să fim cu luare aminte deci la cele patru momente la care face referire Mântuitorul Hristos în chemarea de a-L urma: *voinţa* şi *dorinţa* noastră de a merge după Dânsul, *lepădarea de sine; luarea crucii* şi în fine *urmarea* lui Hristos; şi să căutăm să le împlinim şi noi.

Să ne străduim în a ne lua Crucea şi în a-L urma pe Hristos pe drumul anevoios al vieţii noastre pe acest pământ în căutarea împărăţiei celei veşnice.

Să ne fie tuturor dragă Crucea Domnului *„cea împătrit luminată"*, cum o numesc cântările liturgice, să o iubim, căci ea este altarul de jertfă al Legii celei noi şi pe care şi-a vărsat Sângele Său cel preacurat Fiul lui Dumnezeu.

Să o purtăm în inima noastră ca pe un tezaur de mare preţ şi ca pe o apărătoare tare împotriva tuturor vrăjmaşilor văzuţi şi nevăzuţi şi să ne însemnăm cu ea cuviincios în toată vremea, dovedind prin aceasta că suntem următori ai Celui ce şi-a pironit mâinile Sale preasfinţite pe ea.

Să cântăm acum şi pururea imnul de biruinţă ce răsună mereu în această zi închinată jertfei mântuitoare a lui Hristos: *„Crucii Tale ne închinăm, Stăpâne, şi Sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o mărim". AMIN.*

Învăţătură evanghelică despre pocăinţă

Începând cu duminica vameşului şi a fariseului, Biserica a intrat în periodul liturgic al Triodului. Pe durata a zece săptămâni, Triodul înglobează şi Postul Mare, timp de conştiincioasă pregătire sufletească şi de trăire cu credinţă în Dumnezeu, spre a întâmpina apoi - după cuviinţă - luminatul praznic al învierii lui Hristos. Triodul, cu înţelesul de cântare alcătuită din trei ode, a început cu îndemnul la pocăinţă, ca exemplu de urmat oferind „înălţimea graiurilor smerite ale vameşului" (troparul I-ei duminici din Triod). Ca dovadă a împlinirii acestui îndemn, prin glasul troparului din a II-a duminică a Triodului, cel ce neînţelepţeşte şi-a risipit bogăţia oferită lui de Părintele ceresc, este chemat ca prin pocăinţă să-şi recunoască răutăţile comise şi greşeala săvârşită înaintea Părintelui îndurărilor.

După ce a postit timp de 40 de zile în pustie şi ispitit a fost de diavolul, Iisus a început propovăduirea Evangheliei împărăţiei lui Dumnezeu, cu cuvintele: „pocăiţi-vă (metanoite) şi credeţi în Evanghelie" (Marcu 1, 15). Prin acţiunea sa şi prin puterea sa divină, a reuşit Iisus să-i atragă la viaţa religioasă şi morală pe vameşi şi păcătoşi. Aceştia şi-au sacrificat interesele lor materiale, egoiste şi viaţa păcătoasă, sensuală şi profană, renunţând la plăcerile trupeşti, efemere, spre a duce viaţa numai în serviciul lui Dumnezeu.

În casă, la masă fiind, au venit la Iisus vameşi şi păcătoşi, care au şezut apoi cu el la masă şi cu ucenicii lui. Văzând aceasta, fariseii au cârtit faţă de ucenici, pentru că învăţătorul lor mănâncă împreună cu vameşii şi cu păcătoşii. „Nu cei zdraveni au nevoie de doctor - le-a zis Iisus - ci cei bolnavi" şi iarăşi: „n-am venit să chem pe cei drepţi, ci pe cei păcătoşi la pocăinţă" (Matei 9, 11-13). La fel s-a petrecut şi la intrarea lui Iisus în casa lui Zaheu, mai marele vameşilor din Ierihon. De această dată, Zaheu a făcut o radicală întoarcere a vieţii sale, pentru care a grăit Iisus: „Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia, că şi acesta fiu al lui Avraam este, căci a venit Fiul omului să caute şi să-l mântuiască pe cel pierdut" (Luca 19, 9-10).

Faţă de acest mod de a le vorbi oamenilor despre pocăinţă, le-a oferit Iisus mulţimilor - între care erau şi farisei şi cărturari - şi învăţătura sa prin parabole, astfel ca aceia care nu credeau în el, văzând să nu vadă şi auzind să nu audă şi să nu înţeleagă (Matei 13, 13). Cu astfel de prilej, s-a desprins de pe buzele Mântuitorului, frumoasa parabolă a fiului risipitor, din a II-a duminică a Triodului, podoabă a parabolelor (cum a numit-o A. Huonder). În această parabolă este prezentat unul dintre fiii crescuţi cu dragoste de părinte, de care s-au legat atâtea nădejdi de viitor. Sub influenţa însă a unor tovărăşii nefaste şi a unor prieteni rău sfătuitori, a ajuns - pe negândite - să se rupă de părintele său trupesc, dar şi de Părintele ceresc, de Dumnezeu, spre a-şi croi o altă viaţă, departe de casa părintească, în dezordine morală şi în desfrâu. Uitându-şi cu totul de credinţa în Dumnezeu, de amărăciunea lăsată asupra casei părinteşti, singurii de care mai asculta, i-au fost prietenii răi, care i-au stat aproape până când i s-a secătuit toată averea dobândită de la părintele său. Ajuns în stare de cruntă decădere morală şi materială, i s-a atrofiat nu numai simţul pudoarei faţă de răul moral, ci şi simţul pentru impresiunea lucrurilor exterioare. Lipsit fiind chiar şi de elementarele mijloace de existenţă, împins - nu de voie, ci de nevoie - a ajuns la cea mai înjositoare ocupaţie de pe treptele sociale: păzitor la porci. Dacă prin dictonul latin: „ne sutor ultra crepidam", se întreabă dacă cizmarul este mai mult decât cizma?, e firesc să ne întrebăm: cu cât era păzitorul mai presus decât animalele ce le păştea? Mai mult decât atât: pe lângă rădăcinile, scormonite în pământ, pe vreme de secetă, porcii se mai înfruptau şi din roşcovele date de stăpânul lor, care însă nu erau de nasul păzitorului.

Câte nu-i vor fi trecut prin minte celui ajuns într-o astfel de stare de decădere! - desigur mai multe rele decât bune. Spre a putea pătrunde gândurile „celui sătul de necazuri" şi frământarea ca „să iasă... din rândul celor spurcaţi", ne vine în sprijin dreptul Iov, cel greu încercat prin suferinţe. Cartea lui Iov ne arată, că chiar şi în astfel de situaţii mai poate fi nădejde ca să iasă cineva chiar curat. „Copacul dacă este tăiat din rădăcină, odrăsleşte din nou şi lăstarii lui nu contenesc. Chiar dacă rădăcina lui îmbătrâneşte în pământ şi trunchiul lui moare în ţărână, când dă de apă, face muguri şi ramuri, ca o mlădiţă din nou sădită" (Iov 14, 4 şi 7-9). Tot la fel se petrece şi în cugetul omului. În cenuşa simţămintelor lui adormite, se găsesc mereu scântei, care să reaprindă la răstimpuri de vreme, flacăra virtuţii.

Venindu-şi în sine, fiul risipitor şi-a dat seama, că el piere de foame, câtă vreme argaţii tatălui său sunt îndestulaţi de pâine. Într-o străfulgerare de cuget, s-a trezit într-însul dorinţa de îndreptare şi şi-a zis în sinea lui: Mă voi duce la tatăl meu, şi-i voi zice: „Tată, greşit-am la cer şi înaintea ta şi nu mai sunt vrednic a mă chema fiul tău; fă-mă ca pe unul din argaţii tăi" (Luca 15, 18-18). Puternic i-a fost gândul, că fără întârziere, pornit a fost la drum.

Cu părul zburlit şi îmbâcsit de praf, cu faţa arsă şi scorojită de arşiţa pustiului, cu haina zdrenţuită de cioturile şi mărăcinişurile ponoarelor, din care cădeau bucăţi în urma lui, cu picioarele zdrelite de spini, cu tălpile scorojite de pietrele tăioase, cu o aliură de slăbănogit de foame şi nemâncare, îşi desfăşura el acum calea de întoarcere spre casa tatălui său. Pe măsură ce se apropia el de casă, cu regrete şi-a dat tot mai mult seama, că e de nerecunoscut. Dacă toţi l-au uitat, tatăl său care i-a păstrat chipul în suflet, s-a gândit mereu la el şi zilnic s-a rugat lui Dumnezeu să-l ocrotească şi să-i lumineze cărările. De departe, din pragul casei, după siluetă şi după umblet, l-a descoperit pe fiul său. Într-o suflare a şi pornit întru întâmpinarea lui. I-a căzut pe umeri, l-a îmbrăţişat şi a vărsat lacrimi de bucurie. Încercând să se desprindă, spre a-i cădea înaintea lui, fiul i s-a adresat zicându-i: „Tată, greşit-am la cer şi înaintea ta şi nu mai sunt vrednic a mă chema fiul tău". Ca semn al împăcării nu numai cu tatăl său, ci şi cu Dumnezeu, pe dată fiul îmbrăcat a fost cu haina cea mai bună, cu inel în deget şi încălţăminte în picioare. Înnoit materialiceşte şi dobândind iertarea nu numai din partea tatălui său, dar - prin el - şi din partea Părintelui ceresc, vrednici au fost a se împărtăşi din bucatele alese. Mare a fost satisfacţia bătrânului tată, care s-a învrednicit a nu se fi sfârşit din viaţă, până nu şi-a recăpătat pe fiul său, despre care cu satisfacţie a grăit el acum: „Fiul meu acesta mort a fost şi a înviat, pierdut a fost şi s-a aflat" (Luca 15, 24).

(Continuare în pag. a 3-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Mihai Viteazul — 400 de ani

(Urmare din pag. 1)

Ca urmare proiectul este alcătuit de Nicolae Stinghe şi prezentat marelui istoric Nicolae Iorga, care îşi permite doar două modificări nesemnificative. Pentru ineditul şi mai ales pentru viziunea unei asemenea lucrări nerealizate nici astăzi, oferim integral textul proiectului, în baza documentului original aflat în arhiva muzeului din Şchei.[8]

„Moto: *Când voi veni la Braşov să tresalt*
că-s Român!

FRESCA

în sala „MIHAI VITEAZUL" din Sfatul Braşovului

Pictură în frescă[9] *în peretele din fundul sălei:*

Străjuit de doi comandanţi, Mihai Viteazul stă pe scaunul de onoare, pe care saşii au aşezat un antipendium, lucrat în fir de aur, luat de pe tetrapodul bisericii Sft. Nicolae din Şcheiu.[10]

În dreapta: *protopopul Mihai*[11] *şi conducătorii români din Ţara Bârsei, în costume de mare sărbătoare (identificarea acestor conducători).*

În stânga: *Magistratul sas şi conducătorii oraşului liber săsesc, în costume derigoare, primesc oficial şi supunere pe Mihai Viteazul, la 1600*[12].

În fund: *Asistenţa, femei şi bărbaţi, în costume naţionale din Şcheiu.*

II

Sculptură pe peretele din dreapta sălei:

Andrei Mureşianu, vorbind mulţimei înveşmântate în costumele naţionale ale fiecărui ţinut românesc.

Garda lui Andei Mureşianu este compusă din contemporanii săi:

INSCRIPŢIE

„Uniţi-vă în cuget, uniţi-vă'n simţiri".

Pictură în frescă[13] *pe peretele din stânga sălei.*

Cor de tineri şi tinere în costumele vechilor societăţi studenţeşti din Ardeal, Bucovina, Basarabia, Macedonia, Moldova, Muntenia, Viena etc.

Ciprian Porumbescu conduce corul

Andrei Mureşianu asistă, în extas!

Între corişti, luptătorii românilor din'ainte de război.

Inscripţie

„Pe-al nostru steag e scris „UNIRE"

COMITET

Preşedinte: Domnul Profesor N. Iorga, Consilier Regal

Vicepreşedinte, Domnul Gh. Alexiu Prezident Regal

Membrii: Protopopii Braşovului şi cel ai Buzaielor.

Iniţiatorii: „Aceiaş preoţi din trecut şi de astăzi" din municipiul şi Judeţul Braşovului.

Sfatul să fie evacuat de chiriaş şi birouri şi să devină Muzeul Ţării Bârsei şi adevărat „MONUMENT ISTORIC".

Pentru a preîntîmpina neajunsuri din partea autorităţilor se apelează şi la Serviciul Tehnic din cadrul Primăriei Braşov, solicitând un „REFERAT asupra stării clădirei Sfatului din Piaţa Libertăţii" (azi Piaţa Sfatului n.n.). Ca urmare se primeşte avizul favorabil, semnat la 14 aprilie 1940 de ing. şef al Serviciului Tehnic, Simţion, cu următoarele aprecieri:

„Întrega zidărie este solidă şi în stare bună, în schimb lemnăria şarpantei acoperişului este foarte mâncată de cari şi afară de aceasta capetele coardelor sunt intrate în putrefacţie.

Tavanul de deasupra sălii de şedinţe (8 x 12 m) este încovoiat în aşa măsură că săgeata în mijlocul sălii este de 18 cm. Pentru consolidarea acestui tavan - acum 12 ani - s-a făcut o întăritură în pod, dar şi aceasta a cedat puţin.

În această situaţie, refacerea întregului acoperiş, dar mai cu seamă, a tavanului este imperios necesară.

Costul acestor lucrări - inclusiv refacerea învelitoarei - se urcă la 1.200.000 lei".[14]

În ciuda acestor impresionante strădanii, frumoasa iniţiativă este curmată de cele două evenimente cutremurătoare: Dictatul de la Viena din august 1940 şi crima bestială asupra marelui istoric din noiembrie 1940.

Considerăm că la 1946, când Costin Petrescu restaura pictura interioară a bisericii Sf. Nicolae, iar în tinda bisericii realiza fresca intrării lui Mihai Viteazul în Cetatea Braşovului, s-a folosit de această tematică pusă la dispoziţie de dr. Nicolae Stinghe, încă preot la această biserică. De altfel, Nicolae Iorga încă din anul 1937 emitea o recomandare pentru pictoriţa Elena Popea pentru a restaura pictura bisericii, aşa cum dovedeşte o scrisoare inedită, păstrată în aceeaşi arhivă.[15] Doar moartea pictoriţei, survenită în anul 1941 nu i-a permis protopopului braşovean Nicolae Stinghe să apeleze la serviciile acesteia.

Considerăm că la 400 de ani, după moartea marelui voievod, iniţiativa preoţimii braşovene ar putea să renască, în condiţiile în care, în Casa Sfatului (azi Muzeul Judeţean) se reorganizează tematic integral spaţiul expoziţional. Aceste documente pot fi mărturii şi modele.

---

1 Arhiva Muzeului bisericii Sf. Nicolae, fond. „Nicolae Iorga", document inedit emis la 14 iunie 1936 de Liga pentru Unitatea Culturală a tuturor Românilor, „recunoscută persoană morală prin legea promulgată sub nr 629 din 9 Februarie 1907 (Monitorul Oficial 261/22 Febr. 1907) şi înscrisă în Trib. Ilfov S.I.c.c. registrul persoanelor juridice sub nr. 219 din 27 Iunie 1925.

2 Documentul este semnat de cca 50 de preoţi din Braşov şi împrejurimi, dintre care menţionăm: dr. Nicolae Stinghe, administrator protopopesc, protopop Vasile Stoicanea, protopopul Branului, dr. Ioan Puşcariu, din partea Oficiului parohial Apaţa, pr. Aurel Negrescu, parohul ort. din Întorsura Buzăului, pr. Petru Leuca, paroh Satulung, pr. Nicolae Frateş din Dobârlău, pr. Virgil Runceanu, Poiana Mărului, pr. Ioan Turcu din Ţânţari, pr. Gh. Oncioiu din Moeciu de Sus - Bran, pr. Nicolae Gogonea din Râjnov, pr. Ioan Modroi din Vama Buzăului, pr. Andrei Badiu din Măeruş, pr. Vasile Pană din Zărneşti, pr. Aurel Radu din Teliu, pr. Nistor Filip din Barcani, pr. Liviu Rusan din Sita Buzăului, pr. Ioan Stelea din Zizin, pr. Gheorghe Şerbu din Satulung, pr. Victor Botiman din Satu Nou, pr. Isaia Enescu din Şimon, pr. Elie Ioanoviciu din Feldioara, pr. căpitan Eugen V. Saftu, consesor al Garnizoanei Braşov, pr. Ioan Bărbat din Tărlugeni, pr. Nicolae Bârsan din Dârste, pr. Valeriu Voineag din Braşov, pr. Cornel Măeruşan din Crisbav, pr. Vasile Mereţ, Braşov-Cetate ş.a.

3 Colecţia de documente istorice ale Braşovului cunoaşte în anul acesta tipărindu-se al 9-lea volum, sub egida Arhivelor Statului din Braşov, primul datând din anul 1889.

4 Arhiva Muzeului cit., fond „Mihai Viteazul".

5 Idem, fond „Nicolae Iorga", emis la 9 aprilie 1940 sub semnătura secretar-director Victor Bratul.

6 Adresa nr. 295/1940, arhiva bisericii cit.

7 Arhiva muzeului, fond „Mihai Viteazul", doc. din 1 aprilie 1940 necatalogat.

8 Arhiva cit., fond „Mihai Viteazul", doc. necatalogat.

9 În original „Sculptură", înlocuit de N. Iorga, „Pictură în frescă".

10 Se ştie că Mihai Viteazul oferise cu prilejul primului popas braşovean (20 octombrie 1599) acest antipendium bisericii Sf. Nicolae, dispărut în condiţii necunoscute „Colectaneea", manuscris al cronicarului Julius Teutsch, aflat la Arhivele Statului, Braşov, p. 388).

11 Protopopul Mihai, colaborator al diaconului Coresi, unul din cei mai cunoscuţi colaboratori ai voievodului Mihai Viteazul, el fiind acela care l-a dus pe doctorul Braşovean la Târgovişte pentru a-l trata pe Mihai Viteazul, tot el îl întâmpină pe marele voievod în tabăra de la Prejmer şi îl însoţeşte în toate popasurile braşovene.

12 Este vorba de popasul al doilea al lui Mihai Viteazul, între 1-15 martie 1600, după victoria de la Şelimbăr, când convoacă în Casa Sfatului Dieta Transilvaniei.

13 Era scris iniţial „Sculptură", iar Nicolae Iorga corectează „Pictură în frescă".

14 Arhiva cit., fond „Mihai Viteazul", doc. necatalogat.

15 „N. Iorga recomandă foarte călduros pe domnişoara Elena Popea, pictor de reputaţie europeană, pentru pictarea bisericii Sf. Nicolae din Şchei. 27 noiembrie 1937" - autograf N. Iorga, doc. inedit, fond „Nicolae Iorga", arhiva muzeului cit.. Elena Popea (1879-1941) se naşte la Braşov, fiind fiica savantului Ioan Popea, făcând studii de pictură la Leipzig şi München, apoi la Paris (cu Andre Lothe), expunând prima dată în capitala Franţei în anul 1908, apoi la Roma (1909), unde obţine medalia de aur, apoi în prezenţa lui Nicolae Titulescu, la Londra. Revenită în ţară pictează biserica din Haţeg. În galeria portretelor sale figurează numeroşi cărturari, dar şi peisaje româneşti, mai ales zona Branului şi Braşovului.

Mânăstirea Sâmbăta — o necesară rectificare

În numerele 5—8 din 1 și 15 februarie ale publicației „Telegraful Român" am scris un articol intitulat „Două prezențe demne de pomenit: „Arhimandriții Veniamin și Timotei Tohăneanu", articol în care am încercat să prezint cititorilor pe cei doi părinți mai sus numiți, viețuitori ai mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus.

Recitind articolul respectiv și luând aminte la unele formulări, mi-am dat seama că mare parte dintre cele exprimate de mine nu corespunde cu realitatea. Așa este afirmația din coloana a doua, paragraful trei, cum că *„cea mai mare realizare a Părintelui Veniamin a fost însă reconstruirea incintei brâncovenești a mânăstirii"*. Reflectând cu atenție asupra a ceea ce se înțelege practic din aceste cuvinte, trebuie să recunosc că am favorizat inducerea în eroare a cititorilor și denaturarea faptelor.

Spre rectificare și spre a nu îndepărta pe nimeni dintre contemporani și dintre cei ce vor veni de cunoașterea adevărului, nu găsesc nimic mai potrivit decât a lua ca punct de plecare pisania aflată la intrarea în mânăstire, unde se spune: *„Incinta în stil brâncovenesc, așa cum se vede azi, cu chilii și paraclis închinat Sfinților Martiri Brâncoveni, canonizați în 1992, a fost zidită din temelie, cu ajutorul lui Dumnezeu, din inițiativa și sub îndrumarea permanentă a Înalt Prea Sfinției Sale Mitropolitul Antonie Plămădeală al Ardealului, Crișanei și Maramureșului, al treilea ctitor, între anii 1985—1993"*.

În această frază foarte concentrată se cuprinde pe scurt întreaga istorie a renașterii Mânăstirii Brâncoveanu. Cum am spus în articolul trecut, Mitropolitului Nicolae Bălan i-a fost imposibil să refacă și incinta mânăstirii. Acest lucru avea să-l împlinească, în condițiile de prigoană ale dictaturii comuniste, actualul Mitropolit al Ardealului, Înalt Prea Sfințitul Antonie Plămădeală, cel de-al treilea ctitor al ei.

Înalt Prea Sfinția Sa a vizitat pentru prima dată Mânăstirea de la Sâmbăta „prin anul 1946", căutându-l pe Părintele Arsenie, și de atunci iubirea pentru această mânăstire i-a rămas ca o „vibrație la inefabil", deoarece atunci la Sâmbăta L-a întâlnit de fapt pe Dumnezeu. Ajungând în 1982 Mitropolit al Ardealului și având deja experiența refacerii Palatului episcopal de la Buzău, în stil brâncovenesc, Înalt Prea Sfinția Sa a plănuit imediat refacerea incintei mânăstirii construite de Voievodul Martir Constantin Brâncoveanu, pe moșia sa de la Sâmbăta de Sus. Ideea reconstruirii — de fapt a construirii, deoarece vechea incintă fusese total distrusă și din planurile inițiale nu s-a mai găsit nimic — i-a aparținut la fel ca și planurile de construcție, Înalt Prea Sfinției Sale. Întreaga lucrarea a fost deci ideea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Antonie și s-a desfășurat sub neobosita îndrumare a Înalt Prea Sfinției Sale. Înalt Prea Sfinția Sa a fost cel care sub pretextul ridicării unui „așezământ cultural", în care să aducă obiecte de patrimoniu din zona Făgărașului, a reușit să obțină o aprobare pe baza căreia construia de fapt o mânăstire cu paraclis, chilii, clopotniță, trapeză și tot ce este necesar bunei funcționări a unui astfel de așezământ, asumându-și toate riscurile în cazul în care planul de ridicare a mânăstirii ar fi fost deconspirat. Pe hârtii erau scrise unele lucruri! Înalt Prea Sfințitul chiar a spus la un moment dat: *„Ziceți-le pe hârtie cum vreți, totul e să iasă bine"* — dar în fapt construcțiile aveau altă destinație. Din această pricină s-a și lucrat în cea mai mare viteză pentru a finaliza construcția cât mai repede, deoarece exista oricând pericolul ca lucrările să fie oprite, cum de fapt s-a și întâmplat, la un moment dat. Numai amenințarea cu demisia a Înalt Prea Sfinției Sale i-a determinat pe cei ce le-au oprit să îngăduie reluarea lor.

Toată această străduință împletită cu mari dificultăți a fost încununată de succes și binecuvântată de Dumnezeu. La sfârșitul lucrării Înalt Prea Sfințitul a avut un alt gând inspirat de sus, acela de a-l invita la sfințirea mânăstirii pe Sanctitatea Sa, Patriarhul Ecumenic Bartolomeos al Constantinopolului. Astfel nou renăscuta mânăstire a fost sfințită la 15 august 1993 de Sanctitatea Sa, Patriarhul Ecumenic Bartolomeos, împreună cu Preafericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române și Înalt Prea Sfințitul Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, înconjurați de un mare număr de ierarhi, preoți și diaconi și în prezența unui imens număr de credincioși.

Este cu dreptate să amintesc în acest context și de ridicarea la Mânăstirea de la Sâmbăta a unei Academii teologice cu scopul bine definit de a spori prestigiul așezământului brâncovenesc și de a favoriza relațiile ecumenice. Lucrarea se află în fază avansată de finalizare.

De încheiere îmi cer cuvenitele scuze pentru situația nedorită care s-a creat în urma celor scrise de mine, fără să am o temeinică informare asupra derulării importantelor lucrări de la Mânăstirea Sâmbăta, atribuind în exclusivitate unor persoane, în speță părintelui Veniamin Tohăneanu, merite pe care nu le-a avut și pe care nici dânsul nu și le arogă. De altfel, sunt îndatorat să precizez că datele pe care le-am consemnat nu am avut posibilitatea să le cunosc în chip direct, eu ajungând viețuitor în mânăstire numai după 1990, așa că valoarea celor afirmate de mine este mai mult decât relativă. Factorul decisiv care a inițiat planul de construcție, a vegheat nemijlocit la înfăptuirea lui, până la stadiul la care se află astăzi, este Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Antonie, căruia i se cuvine dreptul moral de a nu-i fi prejudiciată prin nimic demnitatea și autoritatea pe care o deține.

Ieromonah
SERAFIM PĂTRUNJEL,
M-rea Sâmbăta de Sus

Postul — datorie și virtute creștină

(Urmare din pag. 1)

precum și de la toate lucrurile lumești, de la toate dorințele rele. El înseamnă cumpătare, înfrânare de la sațiul mâncării și băuturii și un prilej fericit de a ne opri de la săvârșirea păcatului. Sfinții l-au cunoscut și prețuit o viață întreagă iar Biserica i-a adus cântări de laudă, căci postul și rugăciunea ne ajută să ne mântuim sufletul. El ne ajută în credință, ne întărește în virtute și ne întoarce la starea paradisiacă a lui Adam.

Postul este o faptă de virtute, cu lucrare de înfrânare a trupului și de întărire a voinței, o formă de pocăință, deci un mijloc de mântuire. Dar totodată este și un act de cult, adică o jertfă de cinstire a Lui Dumnezeu pentru că el este o jertfă — o renunțare de bunăvoie la ceva care nu ne este îngăduit — izvorâtă din iubirea și din respectul pe care îl avem față de Dumnezeu.

Rostul postului este folosirea sufletului și a trupului pentru că întărește trupul și curățește sufletul în lupta împotriva diavolului. Din această cauză și Legea Veche îl recomandă și impune. Datorită postului și pocăinței ninivitenii au căpătat mila lui Dumnezeu (Iona 3, 5), cu postul și rugăciunea a bineplăcut David, Împăratul și Proorocul lui Dumnezeu după căderea lui în desfrânare și ucidere („Iar ei când mă supărau eu m-am îmbrăcat cu sac și am smerit cu post sufletul meu. Ps. 34, 12—13). Cu post au bineplăcut și cei trei tineri pe care nu i-a ars cuptorul Babilonului (Daniel 1, 8—17, 3, 25—30) sau Daniel care a închis gura leilor în groapă (Daniel, 6, 23). De asemenea proorocul Moise a postit de două ori câte 40 de zile (Ies. 34, 28) (Deut. 9, 9), iar Ilie proorocul a postit 40 de zile (III Regi 19, 8).

Apoi în vremea Noului Testament postul era foarte prețuit căci Sfântul Ioan Botezătorul și ucenicii posteau mereu (Mt. 9, 14, Mc. 2, 18, Lc. 5, 33) și însuși Mântuitorul Iisus Hristos l-a practicat postind 40 de zile și nopți (Mt. 4, 2). Apostolii și ucenicii Mântuitorului posteau și se rugau (II Cor. 6, 5; 11, 27), apoi sutașul Cornelie, încă păgân fiind postea (Fapte 10, 30), la fel credincioșii din Antiohia (Fapte 14, 23) ca și Apostolii Pavel și Varnava (Fapte 14, 23).

Sfinții Părinți și Biserica laudă și recomandă postul cu multă stăruință. „Postul potolește zburdălnicia trupului, înfrânează poftele cele nesățioase, curățește și înaripează sufletul, îl înalță și îl ușurează" (Sfântul Ioan Gură de Aur, Omilia 10 la Facere cap. 1).

Postul se împarte în mai multe feluri:

— a) Postul desăvârșit, atunci când nu mâncăm și nu bem nimic cel puțin o zi.

— b) Postul aspru sau uscat, atunci când mâncăm numai spre seară mâncăruri uscate (pâine, apă, fructe uscate, semințe etc.).

— c) Postul obișnuit sau comun (când mâncăm la orele obișnuite dar numai mâncăruri de post, adică fără carne, pește, brânză, lapte, ouă, vin, grăsime etc.).

— d) Postul ușor, când se dezleagă de la vin, pește, icre și untdelemn, așa cum prevede Tipicul Bisericii la anumite sărbători care cad în cursul posturilor și peste an.

Posturile de o zi în cursul anului sunt: Miercurea (în amintirea vânzării Mântuitorului de către Iuda) și Vinerea (în amintirea patimilor Mântuitorului) apoi ziua înălțării Sfintei Cruci (14 sept.), ziua tăierii Capului Sfântului Ioan Botezătorul (29 aug.), ajunul Bobotezei (5 ian.).

Posturile de mai multe zile sunt: Postul Mare, Postul Sfinților Apostoli, Postul Maicii Domnului și Postul Nașterii Domnului.

Există un post al mâncării dar și un post al faptei celei rele, adică a opri limba de la clevetiri și pizmă, inima de la ură și dușmănie și de la cele ce smintesc sufletul și vatămă trupul.

Sfinții Părinți spun că sora postului este rugăciunea ca o amintire a celei dintâi porunci și a comuniunii cu Dumnezeu, iar pentru ca rugăciunea să fie folositoare trebuie ca uneori să fie însoțită de post.

De o importanță capitală în acest sens este „plinirea" pe care Mântuitorul Iisus Hristos a adus-o Legii Vechi. Vechile rânduieli despre post și rugăciune se caracterizează prin formalism și pe cât erau de încâlcite pe atât erau de prost înțelese și puse în practică. De aceea Mântuitorul a spus: „Când postiți nu fiți triști ca fățarnicii, că ei își smolesc fețele ca să se arate oamenilor că postesc. Tu însă când postești unge capul tău și fața ta o spală, ca să nu te arăți oamenilor că postești" (Mt. 6, 16—18), „iar când te rogi nu fi ca fățarnicii cărora le place să se opească și să se roage în adunări și pe la răspântiile ulițelor ca să se arate oamenilor... ci roagă-te Tatălui tău în ascuns" (Mt. 6, 5—9). Aceasta este regula de aur pe care Iisus ne-a dat-o. Ea înlătura robia formei și a literei care ucidea spiritul și făcea din rugăciune și post gând de laude deșarte și pierzătoare de suflet.

Postul și rugăciunea sunt cele două arme de luptă împotriva răului, cele două porți prin care au trecut atâția sfinți, cele două aripi ale sufletului cu care ne putem înălța la Dumnezeu. Dacă noi am rămâne în hotarul lăuntric al binelui, în poruncile pe care ni le-a dat Dumnezeu și dacă desăvârșirea ar fi singurul nostru țel în viață, atunci am înclina mai ușor spre binele ce ne-a fost rânduit de sus. Dar ascultând mai mult de legea trupului decât de legea sufletului, ne-am depărtat de Dumnezeu și această depărtare a dus la ruperea armoniei dintre noi și Dumnezeu. Restabilirea armoniei și intrarea în comuniune cu Dumnezeu se face acum tocmai cu aceste două arme: postul și rugăciunea.

Atenție tineret!

(Urmare din pag. 1)

dai și exemple?" Îi spuneam: „Te rog du-te și pune mâna pe mâna Sf. Paraschiva și explică-ți cum de sute de ani a rămas neputrezită, și cum de are mireasmă, căci n-a fost tratată?"

Și acum zic că cel mai puternic argument vizibil al existenței lui Dumnezeu sunt Sfintele Moaște.

Tineri dragi, începeți să vă hotărâți să mergeți la Sfintele Moaște, că avem slavă Domnului, toată țara e plină! Avem sfinți și la străini; cum și ei au la noi. Câți sfinți sunt încă anonimi! Cum a apărut cel de la Neamț? Piatra s-a ridicat ca dala de la oraș, când rădăcina ridică trotuarul. Și s-au întrebat: „Ce o fi? O fi apă sau conducta de gaz?" Când au săpat, și acum se vede unde au dat cu hârletul, au găsit moaștele unui sfânt anonim. Ca dovadă, nu numai că a rămas el întreg, dar a făcut și minunea: Revoluția, care a venit nu după mult timp.

Iată pentru ce vă spun eu tinerilor și fii încercați, să fiți cu mai multă trăire, dar puneți-vă în program și închinarea la Sfintele Moaște. Vă zic eu, că dacă începeți și vă închinați nu mai renunțați. Cunoașteți expresia „mâncând vine pofta", dar hrănindu-vă cu Împărăția lui Dumnezeu îți vine încredințarea ca să ții legătura cu sfinții și pentru a te păzi de păcat! Căci apoi îți vine rușinea, cum să mă prezint eu la Sfânt cu întinarea asta pe care am mărturisit-o și iar o fac?

Tineri dragi, opriți-vă de la imoralități!

Îmi permit ca duhovnic și după vârstă, să vă spun: Nu vă jucați cu moralitatea! Cu poporul nu te joci! Te simte. „Verba vollant, scripta manent, exempla trahunt". „Vorba zboară, scrisul rămâne, numai exemplul mișcă". Dar cel care vorbește despre post sau despre dragoste și înfrânare și nu o are, poate fi admirat, poate să scoată și lacrimi dar nu-l mișcă pe celălalt să treacă la fapte.

Odată cu harul hirotonirii este implantată, zic eu, și puterea de a exercita atâta influență încât ajuns acasă îți zici: a spus părintele: ia să încerc și pe asta, discret, fără tam-tam.

Avem nevoie de preoți trăitori, să-mi fie iertat, dar eu voi zice: Trăirea nu poate fi înlocuită cu diploma de doctorat și de licență.

Trăiți în evlavie, în frică de Dumnezeu și în curățenie și vă rog să vă puneți în ordine viața morală. Să vă faceți căminuri cinstite. Știu, că a fost un timp în care s-a spus oficial că nu-i Dumnezeu, că venim de la maimuță, că de ce n-am face...

A fost. S-a terminat. Iubiților, e nevoie de o primenire!

De azi, din momentul în care te-ai spovedit, oprește-te, schimbă-ți viața și ești iertat!

Dacă vreți să regenerați și Biserica, tinerilor, căci pe umerii voștri stă, atunci gândiți-vă bine, alegeți moralitatea! Pentru că, Dumnezeu a binecuvântat și a sfințit nunta. Biserica nu-ți îngrădește traiul. Să nu fie dezmăț, cum se zice când se ridică cununa de pe cap.

De aceea, scumpii mei, eu vă zic acum și vă las ca un îndemn și ca o rugăminte prelungită de la patrafir: cumințenie, evlavie, înțelepciune, modestie, dar curaj ortodox autentic. Amin.

Învățătură evanghelică despre pocăință

(Urmare din pag. a 2-a)

Prin parabola fiului risipitor, Domnul Hristos a arătat efectele de mare însemnătate ale tainei pocăinței, prin care penitentul dobândește iertarea păcatelor mărturisite, redobândește harul dumnezeiesc și liniștea cugetului. Celui ce în mod sincer se căiește de păcatele săvârșite și se decide pentru o viață nouă în Hristos, prin rostul duhovnicului i se acordă iertarea pentru păcatele mărturisite. După cuvântul psalmistului: „inima înfântă și smerită, Dumnezeu nu o va urgisi" (Psalm 50, 19). Parabola fiului risipitor, ca și parabola vameșului și a fariseului sunt exemple strălucite despre puterea pocăinței arătată de Mântuitorul, pentru iertarea păcatelor și îndreptarea tuturor celor ce în mod sincer se căiesc de săvârșirea lor.

Femeia care având zece drahme, și-a pierdut una dintre ele, cu multă stăruință o caută pe aceasta una, căci își dă seama de osteneala cu care a agonisit-o. Dacă o găsește, cheamă prietenele și vecinele, ca împreună să se bucure, că și-a găsit drahma pierdută. Cu cât mai mare este bucuria îngerilor lui Dumnezeu din cer, pentru un suflet care se pocăiește? (Luca 15, 10).

Mântuitorul a arătat cât de mare este valoarea sufletului și - în consecință - a subliniat cât de mare trebuie să fie importanța acordată pentru mântuirea sufletului. „Ce va folosi omului, dacă va câștiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde? Sau ce va da omul în schimb, pentru sufletul său?" (Matei 16, 26).

După sfatul Mântuitorului, ca o mamă bună, Biserica, în acest period liturgic, își cheamă pe fiii săi la pocăință. Le cere să se căiască pentru păcatele săvârșite, să se hotărască a se lepăda de păcatele comise, spre a începe o viață nouă, bineplăcută lui Dumnezeu. O face aceasta cu insistență, pentru buna pregătire duhovnicească, în vederea luminatului praznic al învierii lui Hristos.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● Marți, 2 martie 2000 — a primit pe P.C. Pr. Neamțu Victor, preot în Brașov și director al Seminarului Teologic din Brașov, cu care a discutat probleme de organizare a Seminarului.

● Joi, 9 martie 2000 — a primit pe maica Tomaida împreună cu maica Veronica, actuala stareță la mânăstirea Predeal. prot. Brașov.
— a primit pe arhim Ilarion Urs, economul mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

● Sâmbătă, 11 martie 2000 — a primit pe dl. dr. Aurel Papari din Constanța, președintele filialei locale „A. Șaguna" și pe dl. senator prof. univ. dr. George Pruteanu, președintele Despărțământului „ASTRA" Dobrogea.

● Duminică, 12 martie 2000 — a primit pe P.C. arhim. Irineu Duvlea, starețul mân. „C-tin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus și iconomul mânăstirii P.C. arhim. Ilarion Urs.

● Marți, 14 martie 2000 — a primit pe P.C. arhid. Ezechil Oancea, cons. economic al Arhiepiscopiei.

● Joi, 16 martie 2000 — a primit pe P.C. diac. dr. Paul Cherescu în legătură cu problemele Fundației „Gojdu".

● Sâmbătă, 18 martie 2000 — a primit pe P.C. arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.

● Duminică, 19 martie 2000 — a primit la Reședința Mitropolitană pe P.S. Visarion Rășinăreanu, însoțit de decanul Facultății de Teologie Sibiu, P.C. pr. prof. univ. dr. Dumitru Abrudan, P.C. arhim. Irineu Duvlea, starețul mân. „Brâncoveanu" Sâmbăta de Sus, arhim. Ilarion Urs și ieromonahul Serafim Pătrunjel.

● Marți, 21 martie 2000 — a primit pe P.C. pr. lector dr. Vasile Grăjdian de la Facultatea de Teologie „A. Șaguna" din Sibiu.
— a primit pe pr. Marcel Feiera's.
— a primit pe P.C pr. Ioan Hândoreanu de la Parohia Poiana.
— a primit pe dl. Cojan Constantin din Sibiu.
— în după-amiaza aceleiași zile a primit vizita arhiepiscopului de Alba Iulia, I.P.S. dr. Andrei Andreicuț.

● Joi, 23 martie 2000 — a efectuat o vizită de lucru la Șantierul de construcții de la mân. Sâmbăta de Sus.

● Joi, 30 martie 2000 — a primit pe P.C. pr. prof. univ. dr. Dumitru Abrudan. decanul Facultății de Teologie „A. Șaguna" din Sibiu.
— a primit pe dl. Vasilescu Gluoglu, din Brașov.
— a primit pe prof. Aurelian Dinulescu.
— a primit pe P.C. pr. Vasile Prodea, de la parohia „Sf. Nicolae" Șcheii Brașovului, cu soția.
— a primit pe arhim. Ilarion Urs, în legătură cu continuarea lucrărilor la Șantierul de construcții de la mânăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

● Vineri, 31 martie 2000 — a primit pe P.S. dr. Ioan Mihălțan, episcopul Oradiei și pe P.S. Sofronie Drincec, episcopul Ortodox de Gyula, Ungaria, cu prilejul Simpozionului „Emanoil Gojdu", ținut la Cercul Militar Sibiu. A fost de față P.S. Visarion Rășinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

Pr. VALENTIN-MIHAIL SICOE,
Secretar eparhial

Sfântul și Marele Post la Academia Trupelor de Uscat „Nicolae Bălcescu" din Sibiu

Nu este ușor să vorbești și să convingi pe omul modern despre însemnătatea postului. Chiar unii credincioși - care frecventează Duminică de Duminică Sf. Biserică - nu cunosc binefacerile lui. Unii îl consideră ca pe ceva necorespunzător în vremea noastră, alții se întristează când aud despre post, alții nici măcar nu-l recunosc ca făcând parte din mântuirea noastră, iar alții se laudă cu el și îi desconsideră pe cei ce nu-l țin.

Această mare diversitate de păreri și atitudini cu privire la post vin de la necunoștința însemnătății spirituale a postului.

Mulți creștini reduc postul la oprirea de la anumite mâncăruri, omițând sensul adânc spiritual.

Ca să putem posti și, totodată, ca postul să ne fie folositor, trebuie să căutăm a înțelege sensul postului pe care Biserica ni-l vestește ca pe o nevoință plină de har și binecuvântare.

Postul are un caracter global. El trebuie să cuprindă toate simțurile omului. dar mai ales să dovedească o putere sufletească.

Sf. Atanasie al Alexandriei spune: „Să păstrăm postul, căci el, împreună cu rugăciunea și cu milostenia este marele păzitor al vieții. El scapă pe om de moartea sufletească. Adam a mâncat în rai fără a mărturisi aceasta și a fost scos afară din rai, noi prin post și credință putem intra în paradis" (Despre fecioare 6).

Omul este un dar al lui Dumnezeu și a fost creat după „chipul și asemănarea Sa". Dumnezeu este cel ce ne aduce în lume și tot El este cel ce hotărăște data plecării noastre din această lume. Înțelepciunea poporului spune: „Nu trăim ca să mâncăm, ci mâncăm ca să trăim". Postul este cel ce permite omului „foamea și setea după Dumnezeu".

În contextul arătat mai sus, în Academia Trupelor de Uscat „Nicolae Bălcescu" o cincime din studenții noștri - viitoarele cadre de ofițeri ai armatei române - încearcă să țină întregul post și să se nevoiască „cu munca și rugăciunea" și ca buni creștini să dobândească, prin post și rugăciune, mântuirea sufletească.

Dacă acum patru ani, când am venit în această unitate de învățământ militar și am propus să se servească masă de post pentru studenții doritori, a existat o respingere totală atât din partea unor ofițeri, cât și din partea studenților, printr-un program regulat de consultanțe duhovnicești, de slujbe Duminica și în zilele de sărbători, Sf. Liturghie. Miercurea și Vinerea, Vecernie, conferințe pe diferite teme, s-a ajuns ca în prezent Capela Academiei Trupelor de Uscat „Nicolae Bălcescu" din Sibiu să fie câteodată neîncăpătoare pentru cei care vor să asculte „cuvântul lui Dumnezeu", iar numărul celor ce solicită masă de post să fie din ce în ce mai mare.

Există un program duhovnicesc - cu participare benevolă - aprobat de domnul comandant al Academiei Trupelor de Uscat „Nicolae Bălcescu", prin care atât eu, ca preot, cât și Slt. Ralea Marius - student al Facultății de Teologie Sibiu - ținem conferințe, având ca temă: „Postul și rugăciunea, arme de mântuire sufletească și trupească".

Prin această pregătire duhovnicească, prin primirea Sf. Taine a Spovedaniei și Împărtășirii, numărul studenților dar și a cadrelor militare și civilii din Academia Trupelor de Uscat „Nicolae Bălcescu" se pregătesc să aștepte marele praznic al Învierii Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos cu conștiința împăcată că viața scurtă, pământească este numai o „punte de trecere" spre viața veșnică în Domnul.

„Vremea postului s-o petrecem luminat, supunându-ne nevoințelor duhovnicești. Să ne luminăm sufletul, să ne curățim trupul. Să postim de bucate ca și de toată patima rea. desfătându-ne cu bunătatea Duhului. Întru care cu dragoste petrecând să ne învrednicim toți a vedea cinstitele patimi ale lui Hristos Dumnezeu și Învierea".

Pr. militar,
Lc. Stac. Drd. VALENTIN BEȚIU

❁ Semnalăm ❁ Semnalăm ❁

● **„Viața în Duh Filocalic"**, antologie filocalică - Cuvântul înainte aparținând P. C. Arhim. Sofian Boghiu, cu binecuvântarea I. P. S. Serafim, Mitropolitul Germaniei, lucrarea fiind alcătuită de Ignatie Monahul și editată de Mânăstirea Pissiota, București, 1999 (254 pag.). Iată ce scrie Părintele arhim. Sofian despre această carte:

„Îndemnul meu ca duhovnic către toți fiii și fiicele mele, cititori ai acestei cărți este de a se osteni a nu rămâne în stările păcătoase; să se roage pentru înnoirea minții; să dobândească smerita cugetare; să prețuiască timpul; să se ferească de vorbirea deșartă; să se silească spre lacrimi și plâns; să se roage neîncetat cu luare aminte, să aibă dragoste și să-și înfrumusețeze sufletul cu har, virtuți și fapte bune, într-un cuvânt să ducă o viață de un autentic duh filocalic.

Doresc din toată inima ca ceea ce conține acest volum să fie spre rodire și de folos întru mântuire, așa încât spiritualitatea filocalică și patericală să fie valorificate în trăirea fiecăruia dintre noi".

* * *

● Părintele Prof. univ. dr. Ilie Moldovan publică la Editura Pro-Vita, Valea Plopului - Prahova, cartea: **Adevăr și preamărire în Ortodoxie** — Îndreptar de texte scripturistice comentate în vederea apărării liturgice a dreptei credințe. Lucrarea apare cu binecuvântarea **Î. P. S. Dr. Antonie,** Mitropolitul Ardealului.

Este o carte de dogmatică dar și de apologetică pe care o pune la dispoziția studenților, acum.

Iată o scurtă prezentare a cărții:

„Suntem îndreptățiți a spune că apărarea credinței este o „liturghie" încredințată de Mântuitorul Iisus Hristos aleșilor Săi, precum și că, orice misiune, chiar atunci când pare mai puțin însemnată în realitate este plină de slavă pentru că este un act de preamărire și este îndeplinită pentru El".

* * *

● **„Strigat-am către tine"** este volumul de poezie a lui Grigore Vieru, apărut la Biblioteca de Aur, Litera-Ulim, Chișinău, 1999, 390 p.

Iată ce scrie despre el Președintele Uniunii Scriitorilor Mihai Cimpoi:

„Grigore Vieru, unul dintre cei mai importanți poeți ai ceasului de față, ne propune o rostire esențială a ființei românești care își regăsește substanța în copilărie, maternitate, dragoste, dar și în sentimentul unității mioritice cu totul cosmice.

El ne îndeamnă să ne întoarcem la izvoare, adică acolo de unde începem, curgem și devenim întru ființă sub semnul divinului ca taină „care ne apără".

Are 324 pagini de versuri, are de asemenea, o culegere de aforisme: **„Mișcare în infinit"**, de la pag. 325 până la pag. 364, iar apoi până la sfârșit, are câteva confesiuni prin care își notează timpul trecut peste el. Această parte a cărții e intitulată **„Văd și Mărturisesc"**.

E un fel de volum de autor în care poetul își spune tot ce a făcut până în clipa de față. Fără îndoială că volumul acesta face parte din poezia Basarabiei, care va mărturisi pe poet ca fiind cel mai bun.

* * *

● Sfântul Paisie de la Neamț, **„Cuvinte și Scrisori Duhovnicești"**, vol. II, publicate după traduceri vechi revăzute, cu note și comentarii de Valentina Pelin, postfața de Virgil Cândea, Editura Tipografia Centrală, 1999, Chișinău, 278 pg.

Volumul II a apărut în 1998 la Editura Tipografia Centrală din Chișinău cu prefața de Virgil Cândea. Iar în acest al II-lea volum tot Virgil Cândea scrie o postfață, care împreună cu Valentina Pelin clarifică multe probleme ale acestei cărți.

Sf. Paisie de la Neamț ne apare deci și ca autor al unor importante bucăți filocalice, vrednice de citit.

* * *

● Două cărți de Protos. Nicodim Mândiță apărute în editura Agapis - 1999, se intitulează **„Calea pocăinței. Spovedania, Canonul și Sf. Împărtășanie"**, (128 p.) și **„Minunile Sfintei Cruci în vremurile Apostolice"** (272 p.).

Sunt cărți bune pentru poporul dreptcredincios și merită citite.

* * *

● Editura Fundației „Andrei Șaguna" din Constanța publică cartea: **„Andrei Șaguna contemporanul nostru"**, având-i autori pe: Aurel Papari, Jipa Rotaru și Ileana Bulz, Constanța, 2000, 321 pg.

Cartea se ocupă de Memoriile lui Șaguna din anii 1846-1871, apoi autorii fac o dare de seamă despre arhiepiscopul și mitropolitul Andrei Șaguna. Se ocupă în continuare de Șaguna și restaurarea mitropoliei Transilvaniei, iar apoi sunt redate 25 de scrisori, care se păstrează în arhiva sa. Apoi prezintă o teză de licență a lui Alexandru Ghica. La sfârșit se dă un studiu al Dr. Ioan Lupaș, publicat în Semănătorul.

Este o amintire vrednică de Șaguna, acum când se face amintire de toți marii apostoli ai creștinismului românesc. Și e de mare importanță că Șaguna cuprinde tot mai mult din spațiul românesc. Căci amintim încă o dată: Cartea e redată spiritului românesc prin Universitatea „Andrei Șaguna" din Constanța deoarece acolo lucrează mulți dintre urmașii săi ajunși pe pământul românesc. Căci Șaguna era un aromân născut în afara granițelor românești.

* * *

● Am primit recent cartea: **„Teologia cântării Liturgice în Biserica Ortodoxă"**. Aspecte de identitate a cântării liturgice ortodoxe, de P. C. Pr. Vasile Grăjdian, Editura Universității „Lucian Blaga", Sibiu, 2000, 258 pag.

Este teza de doctorat a autorului. Se ocupă mai întâi de caracterul liturgic al cântării ortodoxe. Este greu să faci un rezumat deoarece autorul se ocupă de aspectele teologice ale cântării liturgice, luând toate cântările bisericești pe rând și tratându-le pe toate într-un mod savant și interesant.

Trimitem pe cei interesați de probleme muzicale din Biserica noastră ca să se convingă de acest lucru.

* * *

● **„Sinaxar ortodox general și Dicționar Aghiografic"**, editura Episcopiei Romanului, 1998, lucrare îngrijită de P. C. Arhim. Ioanichie Bălan, 405 pag.

Este o carte foarte valoroasă care îi ajută pe cei de la strane să alcătuiască slujbele. Cuprinde toți sfinții din calendar și mai cu seamă pe cei care nu sunt în calendar, din pricina mulțimii numelor.

De altfel părintele Ioaniche Bălan a făcut acest Sinaxar și Dicționar Aghiografic după ce a făcut și pomenirea sfinților: Viețile sfinților cuprinse în 12 volume, adică pe fiecare lună și pe fiecare zi, sfinții și pe scurt viața acestora.

Este o lucrare mai mult decât binevenită în viața Bisericii.

* * *

● Editura Ileana, București, 1999, a publicat: *„Casiana. Învățătură despre iubirea în Hristos"*, de Episcopul Nicolae Velimirovici, traducere de Anca Sârbulescu.

Nicolae Velimirovici s-a născut la 22 decembrie 1880. A studiat teologia la Berna, apoi studii de filosofie în Anglia, aici a obținut și doctoratul. A fost episcop de Ziča și Ohrida.

În timpul războiului Nicolae Velimirovici a fost deportat la Dachau, de unde a ieșit la sfârșitul războiului. A făcut un scurt popas în Slovenia și apoi a luat drumul exilului. A murit în America în 1956.

* * *

● P.C. Pr. lector George Remete publică o carte: **„SFINTELE TAINE, în contextul dialogului ortodoxo-luteran"**, editura Ahiepiscopiei Ortodoxe Alba Iulia, 1999, 253 p.

Este teza de doctorat a părintelui G. Remete și cuprinde patru mari capitole care merită toată atenția cititorului. Capitolul întâi cuprinde de pildă: **Introducere în Teologia Sfintelor Taine,** pag. 7-88, capitolul al II-lea cuprinde: **Sacramentele în reforma Luterană,** pag. 115-166, capitolul al III-lea: **Specificul sacramental în Teologia lui Wolfhart Pannenberg,** pag. 172-210, iar cel de al IV-lea cuprinde: **Sfintele Taine în dialogul oficial ortodoxo-luteran,** pag. 216-253. Iată ce scrie autorul însuși despre această lucrare: „Învățătura despre Sfintele Taine constituie o componentă fundamentală a oricărei religii, teologii și Biserici. Se poate spune că forța, consistența și vitalitatea unei teologii și a unei Biserici în mase poate fi apreciată în funcție de amploarea și conținutul învățăturii ei sacramentale. O învățătură despre Dumnezeu (de Deo), despre om (De Homine), despre credință (de Fide) și chiar despre Revelația lui Dumnezeu (de Revelatione) și despre Hristos (de Christo) riscă să rămână o simplă teorie și filozofie dacă nu trateză și nu actualizează vital și imperativ despre lucrarea efectivă și permanentă a lui Dumnezeu în lume și în persoane, adică despre harul lui Dumnezeu (de Gratia) și mijloacele harice concrete, despre Sfintele Taine (de Mediis Salutis). Existența lui Dumnezeu trebuie să fie, în mod necesar, prezența și lucrarea lui Dumnezeu. Absența sau ineficacitatea Lui ar fi totuna cu inexistența Lui. De aceea, oricât ar vorbi despre atributele și lucrarea lui Dumnezeu, teologia nu va avea nici o consistență și nici o influență dacă nu va oferi revelarea (adică înfățișarea) și mai ales comunicarea intimă a lui Dumnezeu cu lumea și cu oamenii".

* * *

● **Despre Confesiunile Sfântului Augustin,** în traducere din latină, studiu introductiv și note de Gh. I. Șerban, apărută la Editura Humanitas, București, 638 pag.

Această carte a **„Confesiunilor Sfântului Augustin"** este pentru întâia dată tipărită în limba română. Este o lucrare împărțită în 13 cărți iar acestea în capitole. Metaforele create sunt extrem de îndrăznețe și de surprinzătoare prin ineditul lor pentru epoca în care a scris. Tonul rugăciunii se aude în întreaga operă, fiind o continuă strigare și căutare a lui Dumnezeu. Merită citită.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Rășinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 50 000 lei. Cont nr. 2511. 1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1. - 61.15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

SIBIU

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATA DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXA ROMANA A SIBIULUI

Anul 148
SIBIU
15 aprilie şi 1 mai
Nr. 15—18
2000

LUMINA LUI HRISTOS LUMINEAZĂ TUTUROR

HRISTOS A ÎNVIAT*

Iată de ce, şi anul acesta cu inima caldă şi cu tot gândul cel mai bun, îndreptat către fiecare dintre Dumneavoastră, vă vestesc cu credinţă şi cu bucurie că „Hristos a Înviat!"

Anul acesta s-au împlinit 2000 de ani de creştinism.

Iată ne vom opri acum la ideea justificării legii morale pe Înviere, ca Lege divină. Viaţa e plină de *„Nu faceţi cutare"*, sau *„Faceţi cutare"*. Cine garantează că aşa e bine? Numai Dumnezeu. Egoismul fără Dumnezeu, ne face să călcăm legile. Conştiinţa se împacă uşor cu greşelile proprii.

Normele morale cuprinse în învăţăturile Mântuitorului au, faţă de orice alte norme morale stabilite de oricine altcineva, calitatea de a fi poruncite de Dumnezeu, deci de a fi sigure, neîndoielnice, morale cu adevărat, şi obligatorii, potrivit cu voia şi Legea Domnului. Nimeni din făpturile create de Dumnezeu, înţelepţi, filosofi, oameni de ştiinţă, oameni de stat, absolut nimeni nu poate avea pretenţia că are calitatea de a emite norme morale absolute, care să pună ordine desăvârşită în lume, şi să asigure mântuirea oamenilor în ceruri. Dar numai acele norme, înscrise în Coduri naţionale şi în Declaraţii universale, asigură cu adevărat raporturi morale, care au la bază normele divine, revelate, sigure, descoperite.

Istoria, iată de 2000 de ani, a dovedit că atunci când pe pământ se instalează fărădelegea, dezordinea şi pierzania, Dumnezeu nu o îndură prea mult, chiar dacă uneori o lasă o vreme să se autoverifice. El aşteaptă trezirea oamenilor din rătăcire, prin buna exercitare a propriei lor libertăţi de alegere. Când rătăcirea ameninţă să dureze, şi să împiedice libertatea celor buni să se manifeste, atunci intervine Dumnezeu şi, nu de puţine ori intervenţia Lui pedepseşte pe cei care cu rea-credinţă L-au ignorat. Iată un cuvânt din Sfânta Scriptură care adevereşte stări de lucruri pe care le-am cunoscut noi: „Când cei fărădelege domnesc, se înmulţesc răutăţile, iar dreptii vor vedea cu bucurie prăbuşirea lor" (Pilde 29, 16).

Cel nevinovat a fost tratat ca cel mai mare păcătos. Zisese: *„Cine din voi Mă va vădi de păcat?"* (Ioan 8, 46). Şi nimeni nu şi-a deschis gura să-i descopere vreun păcat.

Cel care făcuse numai bine tuturor, înviase morţi, vindecase orbi, ologi, leproşi — a fost tratat ca cel mai mare răufăcător.

Zisese: *„Multe lucruri bune v-am arătat de la Tatăl Meu: pentru care din ele voiţi să mă ucideţi cu*

(Continuare în pag. a 2-a)

Al vostru al tuturor de tot binele voitor şi pururea rugător către Dumnezeu

† ANTONIE

Arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit al Ardealului, Crişanei şi Maramureşului

* Pastorală la Sf. Paşti 2000.

Validitatea Învierii

Omul este o fiinţă ciudată: pe de o parte este mai înclinat a crede ceea ce îi apare în faţa ochilor decât ceea ce îi spune raţiunea; de exemplu, ştiinţele catafatice, pozitive care limitează raţiunea la ceea ce poate fi văzut, atins, simţit în mod concret — ceea ce nu poate fi dovedit nu face sens ori nu există deloc, deci trebuie ignorat sau combătut — şi am avut aprox. 300 de ani de astfel de experienţă; pe de altă parte, cum spune şi S. J. Lec, omul este mai predispus să creadă ceea ce are în mintea sa decât ceea ce are în faţa ochilor, adică să dea prioritate prejudecăţii.

Învierea lui Hristos este un fapt fizic şi metafizic în acelaşi timp.

Ca eveniment fizic ar trebui să satisfacă tendinţa celor ce se orientează după, şi cred în ceea ce se întâmplă sub ochii lor, chiar dacă aceasta nu se poate explica logic; materia, de pildă, este o realitate prezentă sub ochii noştri, şi chiar dacă nu-i ştim toate legile şi secretele, şi de multe ori acţionează după legi necunoscute — găurile negre, interacţiunea şi funcţiile particulelor sub-atomice — totuşi nu este pusă sub semnul întrebării. Un exemplu bun în acest sens îl constituie descoperirea recentă în fizica cuantică a fenomenului numit de-coerenţă, potrivit căruia un obiect poate fi în două locuri diferite în acelaşi timp. Noi nu putem vedea fenomenul cu ochiul liber, spun savanţii (W.H. Zurek, Seth Lloyd, ş.a.), nu-l putem explica — precum Învierea — dar asta nu înseamnă că el nu există: *„In Quantum Feat, Atom Is Seen in Two Places at Once"* by George Johnson, în New York Times, Science Section, Tuesday, Febr. 22, 2000, p. F1). Cu alte cuvinte, dacă crezi în ceea ce vezi, în ceea ce ţi se confirmă că se petrece sub ochii tăi, chiar dacă nu vezi tu direct, de ce nu crezi şi în Învierea care se petrece sub ochii tăi?

Pe de altă parte ca eveniment metafizic Învierea lui Hristos ar trebui să satisfacă pe acei oameni pentru care ceea ce au în faţa ochilor contează mai puţin decât ceea ce ei au în mintea lor, adică judecăţile lor de valoare bazate pe o anumită percepţie a lumii, deoarece pentru aceştia demonstrabilitatea sau nedemonstrabilitatea Învierii nu anihilează şi nu invalidează posibilitatea existenţei ei.

Pentru aceştia a vedea nu este o condiţie sine qua non pentru a crede. Concretul şi demonstrabilul nu pot invalida o concepţie, o credinţă.

Pentru prima categorie, întrebarea este aceasta: dacă accepţi ceea ce cade sub simţurile fizice ca valid, sau pentru a coborî la alt nivel, dacă accepţi experienţa unui fachir, yogin, ori o experienţă parapsihologică ca acte valide, chiar dacă ele apar acum inexplicabile la scară generală, atunci de ce nu accepţi ca validă şi Învierea lui Hristos?

Pentru a doua categorie, întrebarea este aceasta: dacă pentru a crede în ceva şi a ţine la o anumită concepţie ori credinţă nu contează ceea ce ai în faţa ochilor, atunci pe aceeaşi bază şi pe aceleaşi criterii, de ce nu accepţi şi

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. Dr. THEODOR DAMIAN

ZIUA ÎNVIERII - ZIUA DOMNULUI

„Această aleasă şi sfântă zi, cea dintâi a săptămânii este împărătească şi doamnă, a praznicelor praznic şi sărbătoare a sărbătorilor în care binecuvântăm pe Hristos în veci"

(din Canonul Învierii)

Am ajuns şi în acest an jubiliar 2000 să prăznuim marele praznic al Învierii Domnului căruia ne-a învrednicit Dumnezeu să i ne închinăm cu credinţă şi cu dragoste.

La miez de noapte clopotele sfintelor noastre biserici ne vestesc tuturor marele eveniment al Învierii Mântuitorului Iisus Hristos şi cu sufletele curate şi înnoite în duhul dragostei dumnezeieşti alergăm şi noi, asemenea femeilor mironosiţe în dimineaţa Învierii, pentru a ne închina Celui ce a răsărit din mormânt ca *„un mire din cămară"*, pentru a ne întâlni cu Hristos cel înviat şi pentru a primi lumina cea neînserată şi bucuria cea veşnică.

„Hristos a înviat din morţi cu moartea pe moarte călcând şi celor din mormânturi viaţă dăruindu-le", cântă în această sfântă noapte întreaga creaţie restaurată ontologic prin Învierea lui Hristos, şi noi cei ce suntem după *„chipul şi asemănarea"* Sa prăznuim cu negrăită bucurie *„omorârea morţii şi începătura vieţii celei veşnice"* căutând în acelaşi timp să fim următori şi martori ai lui Hristos cel răstignit şi înviat, mărturisitori ai patimilor şi ai slăvitei Sale Învieri.

„Veniţi să ne închinăm şi să cădem la Hristos Cel ce a înviat din morţi", ne îndeamnă în această sfântă zi Biserica şi ne pune în faţa ochilor noştri sufleteşti Icoana Celui ce biruind moartea ne-a dăruit nouă prin Învierea Sa *„viaţă veşnică şi mare milă"*.

Învierea Domnului, slăvită zi a Sfintelor Paşti naşte în sufletul nostru credinţa puternică în Dumnezeu, Stăpânul lumii văzute şi nevăzute, întăreşte în noi nădejdea în bunătatea şi dreptatea Sa şi temeluieşte dragostea curată faţă de Dumnezeu şi faţă de semenii noştri.

Învierea Domnului ne dă tuturor certitudinea că nu suntem singuri pe acest pământ, că avem sus în cer un Tată care ne poartă tuturor de grijă şi că în fiecare clipă a vieţii ne aflăm sub oblăduirea Lui.

Învierea Domnului ne întăreşte tuturor credinţa în nemurirea sufletului nostru

(Continuare în pag. a 4-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar al Sibiului

Sfintele şi mântuitoarele Patimi — moment de culme a perioadei Triodului

Stâlp şi temelie a adevărului, Biserica a orânduit, cu multă înţelepciune, toate cele care privesc mântuirea noastră. Faptul acesta rezultă şi din felul cum a fost gândită perioada Triodului, cu cele trei săptămâni premergătoare Postului mare, apoi cu cele şapte săptămâni de nevoinţe, înfrânare şi purificare prin post şi rugăciune. Este cert că s-a voit, prin cele trei săptămâni, o pregătire a urcuşului duhovnicesc, care presupune un efort de lungă durată şi o luptă cu ispitele şi păcatele.

În egală măsură, a fost bine cumpănită şi ascensiunea pe parcursul celor şapte săptămâni de post spre ţinta finală, la care ajungând să primim răsplata nevoinţelor: iertarea păcatelor şi dreptul de a gusta bucuria Învierii.

Desigur că nu întâmplător a fost aşezată la începutul Postului mare, Duminica Ortodoxiei. S-a voit prin aceasta să se arate că toată viaţa creştină trebuie trăită în acord cu adevărul mântuitor. Acest adevăr îl găsim cuprins în Sfânta Scriptură şi Sfânta Tradiţie. De aici a fost preluat şi formulat, de Sfânta Biserică, în sinoade, sub forma unor definiţii scurte, preci-

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. prof.
DUMITRU ABRUDAN

Învierea noastră cea de toate zilele, spre fiinţă

Slujbele şi sărbătorile Bisericii noastre îşi încep „roata" lor anuală la întâi septembrie, atunci când, după o tradiţie străveche, începe anul bisericesc. Şi lunile urmează apoi rânduiala neschimbată a anului civil, slujbele şi sărbătorile bisericeşti din cuprinsul lor aflându-se în cărţile de slujbă ale fiecărei luni — cărţi care se şi numesc *minee*, după numele „lunii" în limba greacă *(menos)*.

Sărbătoarea Sfintelor Paşti, *Învierea Domnului* „strică" această rânduială „lumească" limpede. Ea nu are o dată calendaristică fixă, ci doar o perioadă aproximativă de situare în timpul primăverii şi o rânduială stabilită cu destulă osteneală prin vremea Întâiului Sinod Ecumenic, după care Sfintele Paşti trebuiesc sărbătorite în prima Duminică ce urmează primei luni pline de după echinocţiul de primăvară (din 21 martie).

Având data schimbătoare în fiecare an, cu Învierea porneşte un alt „şirag" de sărbători, toate cu dată schimbătoare. Mai întâi, vremea Postului Mare se mută şi ea după data Paştilor, pe care le pregăteşte. Apoi, Învierea hotărăşte şi data Înălţării, la 40 de zile după Paşti şi cea a Pogorârii Duhului Sfânt, la 50 zile. Slujbele bisericeşti ale acestei perioade de „50 de zile" numită *Cincizecime*, de la Paşti până la Rusalii (Pogorârea Duhului Sfânt) se află în cartea numită chiar *Penticostar*, după numele în greceşte al „cincizecimii" *(pentecoste)*. Iar la o săptămână după Pogorârea Duhului Sfânt, atunci când se termină slujbele Penticostarului, încep slujbele unei alte cărţi, numită *Octoih*

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. VASILE GRĂJDIAN

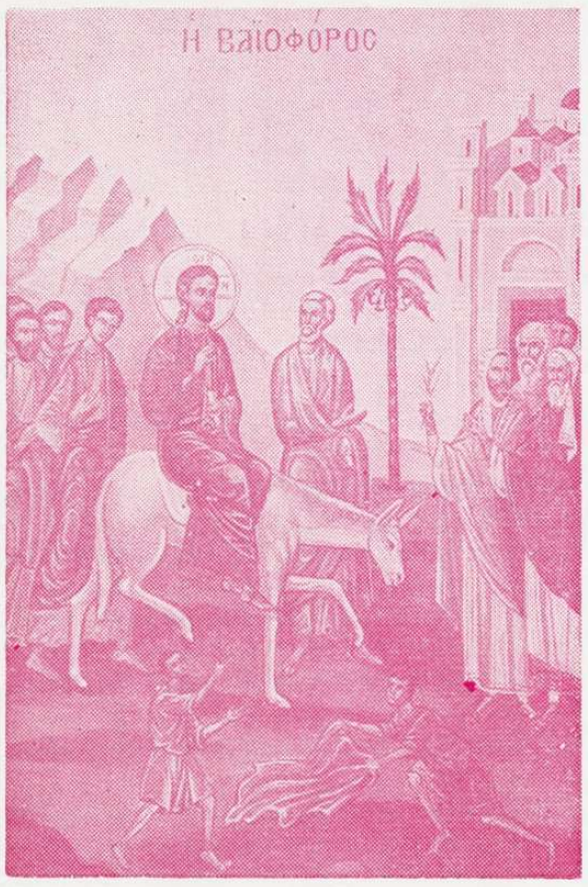

Cuvioasa Maria Egipteanca

Fără să se fi bucurat de atenţia scriitorilor sau artiştilor, cum este cazul Cuv. Antonie cel Mare[1], cu care se aseamănă în multe privinţe, cum ar fi tenacitatea cu care a luptat împotriva păcatului şi a multelor ispite diavoleşti, sinceritatea dezarmantă, austeritatea în care a trăit şi mai ales severitatea cu sine însuşi, Cuv. Maria Egipteanca a rămas în conştiinţa creştinătăţii ca un exemplu asupra căruia se cuvine să adăstăm cu osebită luare aminte ori de câte ori avem prilejul să-i pomenim numele.

Prima impresie cu care rămâi după ce i-ai citit viaţa[2] este aceea că există o totală ruptură între Maria Egipteanca cea de dinainte de convertire şi cea de după spectaculoasa revenire. Această părere este împărtăşită de majoritatea celor care s-au încumetat să se aplece asupra vieţii sale, făcând chiar o categorică diferenţiere între cele două perioade biografice, lăsând să se înţeleagă că ele n-ar avea absolut nici o legătură.

Ceea ce vreau să relev pentru început este faptul că starea de decădere în care ajunsese viitoarea cuvioasă, nu face decât să indice drama în care îi este dat omului să se zbată atâta timp cât se află înstrăinat de Dumnezeu. Lipsit de lumina cunoaşterii dumnezeieşti, el este condamnat să rătăcească la infinit şi să sufere, fără să-şi poată afla vreodată liniştea sau împlinirea, pentru că realitatea din care se hrăneşte este o pâine care nu numai că nu satură, dar îi stârneşte o şi mai mare foame, indicând în acelaşi timp că adevărata sa hrană se găseşte în altă parte. Este drama omului rupt de Dumnezeu, care echivalează cu o stare de nefiresc şi absurd, pentru că „elementul determinant al umanităţii noastre este dumnezeirea, iar atunci când pierdem sensul dumnezeirii, pierdem de fapt însuşi sensul umanităţii noastre".[3]

Aminteam mai sus de o aşa-zisă ruptură care ar exista în viaţa Cuv. Maria Egipteanca şi care ar face ca biografia ei să se împartă în două fragmente distincte: cea de dinainte şi cea de după convertire. Analizând lucrurile cu obiectivitate, trebuie să recunoaştem că impresia este totuşi una de suprafaţă, pentru că există un punct în care cele două fragmente biografice se întâlnesc, e vorba de căutarea, de dorinţa ei de a se împlini în altceva decât ceea ce era ea sau lumea în care trăia, căutare exprimată prin dorinţa de a ieşi din cotidian prin ceva anume, i-am spune în termenii noştri setea de succes, fuga după notorietate. Ceea ce constituie în mod real un element de diferenţiere între cele două fragmente biografice este direcţia sau sensul spre care s-a îndreptat iniţial, şi din care a rezultat întreaga dramă. Esenţialmente fiinţa umană este sortită căutării unui sens al existenţei sale şi nu se va putea considera împlinită decât în măsura în care se păstrează în acest sens. Suntem alcătuiţi în aşa fel încât există în noi o veşnică dorinţă de depăşire, atât de noi înşine cât şi a lumii în care ne este dat să petrecem, o permanentă încercare de a ne transcende propria condiţie. Ne îndeamnă spre aceasta ceva care vine din adâncul fiinţei noastre, iar faptul că năzuim în permanenţă spre *altceva* decât suntem, şi că nu ne putem regăsi nici în noi înşine, nici în lumea înconjurătoare, aceasta înseamnă că în ultimă instanţă suntem de o cu totul altă factură decât lumea, şi deci nu vom putea ajunge la împlinire decât atunci când ne vom descoperi adevărata vocaţie şi adevăratul sens al existenţei noastre „n-am putea fi rânduiţi unei existenţe care ne depăşeşte dacă n-am purta în noi mărturia unei chemări către altceva decât ceea ce suntem".[4]

Atunci când i se mărturiseşte părintelui Zosima, spunând că „şaptesprezece ani şi mai bine a făcut desfrânare, nu pentru daruri sau pentru oarecari plăţi, că nu voiam să iau nimic de la cei ce-mi dădeau ci *aceasta o socoteam ca pe mulţi să-i fac să alerge la mine*", Cuv. Maria Egipteanca ne lasă să înţelegem că nu ne aflăm în faţa unei prostituate pur şi simplu, ci în acest fel, prin actele sale ea dorea să atragă atenţia celorlalţi asupra persoanei sale, să-şi câştige deci faima, notorietatea, pe care şi-o doreşte şi după care aleargă fiecare fiinţă omenească. Faima, dorinţa de a fi cunoscut de cât mai mulţi nu este în esenţa ei altceva decât o formă prin care omul încearcă să se salveze din ghearele morţii, amăgindu-se că prin aceasta ceva din fiinţa lui va supravieţui după dispariţia sa, însă aceasta nu este decât una dintre multele forme false prin care ne mintim că ne vom putea izbăvi de neant, căruia îi suntem cu siguranţă destinaţi dacă ne vom rezuma doar la o astfel de perspectivă îngustă.

În cazul Cuv. Maria Egipteanca trezirea la *adevărata realitate* şi descoperirea drumului va avea loc după o lungă rătăcire prin pustia păcatului şi mai ales printr-o intervenţie miraculoasă, atunci când, dorind să intre în biserică împreună cu alţi pelerini, ei i se va refuza acest lucru „după ce am păşit pragul, alţii fără oprire intrau iar pe mine o putere dumnezeiască mă oprea, nelăsându-mă să intru. Ca o mulţime de oaste rânduită să-mi oprească intrarea, aşa o putere mă oprea, şi iarăşi m-am aflat în pridvor, şi astfel de trei sau de patru ori pătimind, ostenindu-mă şi nimic sporind". Era un semn, care va declanşa *prin* puterea harului, convertirea „abia în urmă mi-am venit în fire şi am înţeles pricina ce mă oprea a vedea lemnul făctor de viaţă al Crucii Domnului. Pentru că *se atinsese de ochii inimii mele lumina înţelegerii celei mântuitoare*, porunca Domnului cea strălucită, *care luminează ochii cei sufleteşti*, arătându-mi că tina faptelor mele îmi opreşte intrarea în biserică".

Vor urma patruzeci şi şapte de ani petrecuţi în pustia aspră a Iordanului, nevăzută de ochi omenesc, ani de severă penitenţă, de post şi lacrimi amare, care-i vor aduce nu slava oamenilor cea pieritoare, ci slava de la Dumnezeu — sfinţenia. Atunci, când tot printr-un semn dumnezeiesc, este aflată de ieromonahul Zosima, acesta are la început impresia că vede o nălucă şi nicidecum o fiinţă omenească. După ce-i va asculta întreaga mărturisire, împărtăşind-o,

(Continuare în pag. a 3-a)

Preot NICOLAE STOIA

Hristos a Înviat

(Urmare din pag. 1)

pietre?" (Ioan 18, 32). Şi nimeni nu i-a putut arăta vreo vină. Zisese celui care îl bătea în Săptămâna Patimilor: *„De am grăit rău, arată ce-i rău, iar de am grăit bine, pentru ce Mă baţi?"* (Ioan 18, 23). Şi nimeni nu i-a putut arăta ce grăise rău.

N-a fost posibil nici un dialog logic, cu judecătorii Lui. Zisese: Eu sunt *„Omul care v-a spus adevărul pe care l-a auzit de la Dumnezeu"* şi *„de vă spun adevărul, pentru ce nu mă credeţi?"* (Ioan 8, 40, 46). Şi nimeni dintre cei cu care încerca o convorbire omenească, nu i-a putut infirma adevărurile, dar nici nu au crezut în El. Până la urmă L-au condamnat la răstignire, deşi Pilat *L-a găsit nevinovat.*

Nu e o eroare judiciară. E o crimă judiciară, voită, tratată cu uşurinţă juridică de un tribunal. S-a refăcut procesul. Acum se aruncă vina reciproc. Evrei şi romani. Concluzia: ambele părţi sunt vinovate. Imaginaţi-vă o condamnare la moarte trasă la sorţi! E justiţie aceasta?

Săptămâna Patimilor a fost Săptămâna Absurdului ridicat la rang de logică. O gândire omenească întoarsă pe dos. O deturnare, o falsificare a tuturor sensurilor faptelor şi ale cuvintelor. O săptămână a oamenilor *„lăsaţi la mintea lor"* (Romani, 1, 28).

Cel Drept, Cel Bun, Cel Divin, Cel ce adusese de la Tatăl răspunsuri la toate marile întrebări care chinuie mintea oamenilor, Cel ce adusese din cer Legea morală după care să se conducă oamenii, a fost condamnat la moarte prin răstignire, bătut, batjocorit şi până la urmă lăsat să moară pe cruce, după care a urmat îngroparea, pecetluirea mormântului şi chiar punerea lui sub pază militară pentru o vreme.

Totul părea a indica un sfârşit. Definitiv. Lamentabil. Ruşinos. Căci se dovedea a nu fi fost ceea ce pretinsese: *un om cu putere divină*. De aici şi lepădările şi îndoielile şi întrebările. Şi El parcă le confirmă. Se dovedea neputincios şi punea sub semnul întrebării şi minunile şi morala Sa. Trist sfârşit. Un sfârşit care însemna nu numai sfârşitul omului Iisus, ci şi al învăţăturilor Sale, şi al legilor Sale morale.

Dacă Iisus s-ar fi dovedit a fi fost un simplu om, toate cele spuse şi învăţate de El ar fi fost omeneşti. Fără autoritate de Sus. Săptămâna Patimilor n-ar fi fost o Săptămână a Nebunilor, ci o Săptămână a Înţelepţilor! O biruinţă a „înţelepciunii oamenilor care L-au condamnat.

Eclesiastul avertizează însă încă din Vechiul Testament: *„Nu te arăta prea înţelept"* (7, 16). Dar despre unii ca cei din Săptămâna „Înţelepţilor" acestora, va scrie Sfântul Pavel: *„S-au făcut că sunt înţelepţi şi au înnebunit"* (Rom. I, 22). Taina lui Iisus a fost lăsată la libertatea de alegere a oamenilor, pe care Dumnezeu i-a înzestrat de la Facere cu libertate. Iisus le-a descoperit totuşi adesea Cine este, ca să-i ajute să-L înţeleagă. De câte ori nu le-a spus că e trimis de Tatăl, că El şi Tatăl una erau? Dar nu le-a forţat libertatea. Şi ei au ales ceea ce le convenea lor, nu ceea ce voia Tatăl de la ei, şi cu ei. Până la urmă se va dovedi că a fost totuşi o Săptămână a Nebunilor, ca să folosim expresia Sfântului Pavel.

Căci a intervenit *ceva* care a întors dintr-odată totul pe dos. *Ceva* care a repus lucrurile în normalitatea lor. Care L-a repus pe *Fiul* în lumina sa de Fiu al lui Dumnezeu. Şi, mai important pentru noi, şi pentru toate generaţiile de oameni care vor urma până la sfârşitul lumii, ceva care a redat întreaga autoritate divină învăţăturilor Sale şi legilor Sale morale. Fără acest *ceva*, n-am avea nici azi legi morale garantate de Sus, dumnezeieşti, revelate. Fără acest ceva, fiecare şi-ar putea face propriile sale legi morale şi le-ar respecta pe ale altora după bunul plac, sau de frică, pământească, dar nu din conştiinţa că sunt porunci dumnezeieşti. Căci frica pământească cedează, când omul se asigură că nu e văzut.

Acest *ceva* a fost evenimentul Învierii Domnului.

Când totul era pierdut, totul se recâştiga. Răstignitul învia din morţi şi dovedea că era Dumnezeu. Iată *evenimentul* de culme şi răscruce din istorie, pe care ni-l amintim astăzi, cu putere de îndreptar de destin.

S-ar putea întreba cineva: De ce a fost nevoie de răstignire? De ce a fost nevoie de moarte? E simplu. Pe cât poate fi de simplu pentru înţelegerea minţii noastre, Mântuitorul încercase totul ca să-i convingă pe contemporani că era trimis de Sus, că era Fiul lui Dumnezeu. Pentru ca misiunea Lui să fie îndeplinită, pentru ca învăţătura Lui şi morala dumnezeiască să fie primite, trebuia să le dea proba cea mare, dovada definitivă, incontestabilă, constrângătoare. Trebuia să moară în văzul lor, să fie îngropat în văzul lor şi a treia zi să învie. Aceasta urma să fie dovada cea mare.

Şi a fost!

Ştim că mai există unii care nu cred nici în Dumnezeu, nici în Iisus Hristos, nici în Învierea Lui. Ca unii ca aceştia — adică dezorientaţi — am fi noi dacă nu s-ar fi întrupat Dumnezeu, şi dacă n-ar fi înviat din morţi, şi dacă n-am crede în Învierea Lui. Căci ce poţi şti fără Dumnezeu? Ce poţi şti despre lume şi om, despre viaţă şi moarte, fără Dumnezeu? Dacă cineva poate trăi senin şi liniştit fără aceste răspunsuri, e treaba lui, nimeni nu trăieşte în lume singur, ca toate şi totul să fie „treaba lui". Fiecare are o familie, familiile alcătuiesc societăţi, societăţile alcătuiesc ţări, comuniuni de credinţe, obiceiuri, limbă, neam, şi mai există şi mulţimi de întrebări care cer răspunsuri.

Ce ne-am face noi dacă Hristos-Domnul n-ar fi înviat? Căci El ne-a dat garanţia că prin Taina Spovedaniei ni se iartă păcatele. Şi ne-a dat această garanţie ca Dumnezeu. Le-a dat episcopilor şi preoţilor, şi numai lor, puterea de a lega şi dezlega, de a ierta păcatele spovedite şi a le ţine pe cele nespovedite şi pentru care nu se arată căinţă. Ce ne-am face dacă Hristos n-ar fi înviat şi această putere de iertare şi dezlegare nu ar mai avea-o nimeni? Am rămâne în vecii vecilor cu păcatele noastre, candidaţi la muncile iadului.

Înţelegeţi acum de ce Dumnezeu-Tatăl a trebuit să întărească prin Înviere Dumnezeirea Fiului? Ca să întărească prin Înviere puterea poruncilor şi a puterilor date, prin Sfinţii Apostoli, episcopilor şi preoţilor prin Taina Preoţiei, de a săvârşi Sfintele Taine, de a ne sfinţi viaţa prin Botez, Mirungere, de a ne curăţi de păcate prin Spovedanie, Împărtăşanie, Maslu şi a ne duce pe calea mântuirii.

Cei care au uitat sau uită de toate acestea, se află pe calea pierzaniei de care să ne ferească Dumnezeu pe toţi.

Să ne bucurăm de Înviere. Să ne iertăm unii pe alţii şi să ne regăsim ca fraţi şi fii ai aceluiaşi Tată ceresc, în unitatea credinţei moşilor şi strămoşilor noştri pe care o păstrăm de două mii de ani. Să luăm aminte. Să nu ne lăsăm înşelaţi de unii „fraţi mincinoşi". Să păstrăm între noi *Legea Domnului*, cinstea, demnitatea, iubirea care biruie tot răul, credinţa şi speranţa în ajutorul lui Dumnezeu, ca să ne bucurăm de libertatea obţinută cu jertfe şi să n-o transformăm în călcare de poruncă, în fărădelegi, în ură şi răzbunare.

Hristos a înviat ca să ne redea bucuria şi iertarea, încrederea în Dumnezeu şi în viitorul nostru pe pământ şi în ceruri. Să redăm şi noi bucurie înapoi, celor care ne-au greşit, care ne-au întristat.

Să-i arătăm lui Dumnezeu prin faptele noastre bune că am înţeles milostivirea Lui, şi să-I cerem Domnului înviat să fie pururea cu noi, precum s-au rugat cei doi de pe drumul Emausului, *„Doamne, rămâi cu noi!"*

Să rugăm pe Dumnezeu cel înviat să fie cu noi, cu atât mai mult, cu cât vom rămâne şi noi cu El!

HRISTOS A ÎNVIAT!

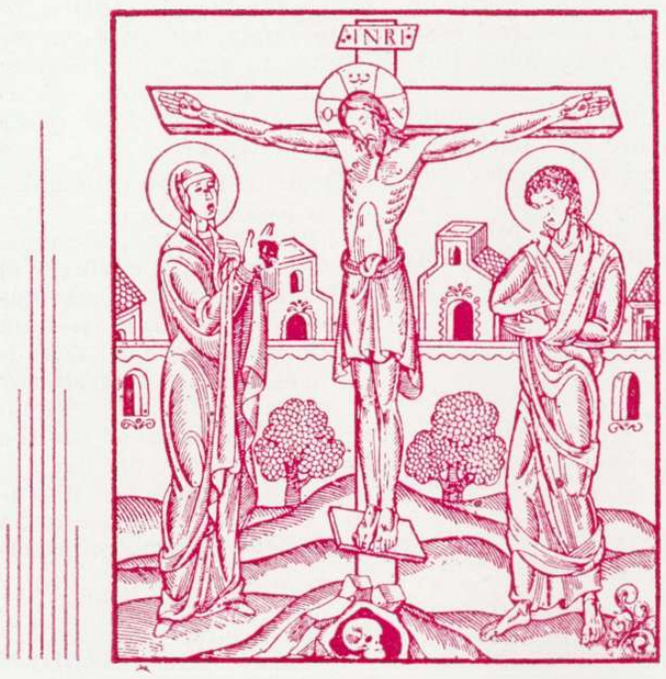

Mănăstirea Marea Lavră

Pentru majoritatea istoricilor, care au avut în centrul preocupărilor lor şi istoria Sfântului Munte, Mânăstirea Marea Lavră este considerată a fi drept cea mai venerabilă dintre toate mânăstirile atonite, aceasta pe de-o parte datorită vechimii ei, iar pe de alta datorită patrimoniului ei, a bibliotecii, cât şi a numărului de monahi pe care îi avea la un moment dat şi dintre care mulţi au devenit patriarhi ai Constantinopolului, în special în secolul al XIV-lea.

Pentru arhimandritul Emilianos Vafidis, istoria Athosului, ca mare centru al monahismului ortodox şi stat independent sau aproape independent în interiorul unui alt stat, începe propriu-zis cu figura Sfântului Atanasie Athonitul, întemeietorul celei mai vechi şi, în multe privinţe încă cea mai importantă dintre mânăstirile Muntelui, Marea Lavră (Meghisti Lavra).

Întemeierea acestei mânăstiri în anul 963 marchează practic momentul de trecere de la viaţa monastică individuală la cea organizată, astfel că nu greşim dacă îl numim pe Sfântul Atanasie Athonitul un reformator al monahismului atonit.

Sfântul Atanasie şi-a depus voturile monahale în Mânăstirea Olimp din Bitinia, în timpul stareţului Mihail Maleinos, unchiul viitorului împărat Nichifor Focas (963—969), împărat care va deveni, după cum arătam şi într-un articol anterior, principalul finanţator al planurilor lui Atanasie cu Marea Lavră.

Ridicarea Katholikonului în secolul al X-lea a fost posibilă doar graţie sprijinului împăratului amintit anterior şi a lui Ioan I Tzimiskes (969—976). Din punct de vedere arhitectural, această biserică este o formă de tranziţie de la basilicile cu cupolă, la biserica cruciformă bizantină.

Odată cu încercarea de mărire a acesteia, în timp ce lucra la cupolă, Sfântul Atanasie Athonitul cade şi moare astfel sub dărâmături, precum Meşterul Manole, într-o zi de 5 iulie, eveniment plasat între anii 1006—1011, fiind canonizat ca sfânt de abia în secolul XVIII.

Hramul Katholikonului a fost iniţial Buna-Vestire, dar a fost resfinţit cu hramul Adormirea Sfântului Atanasie Athonitul (probabil în secolul al XV-lea). El cuprinde şi două capele una cu hramul Sfântul Nicolae şi cealaltă cu hramul Sfinţilor 40 de Mucenici, unde de altfel este şi mormântul Sfântului Atanasie.

Pictura este executată în spiritul şcolii macedonene de pictură în 1535 de către Teofan Cretanul, ucenic al vestitului pictor bisericesc Panselinos.

Egumenul Marii Lavre era singurul în afara protosului Sfântului Munte care avea dreptul să poarte toiag, primind hirotonia direct de la patriarhul de Constantinopol.

(Continuare în pag. a 5-a)

Student teolog,
ŞTEFAN TOMA,
An IV T.P.

■ ÷ ■ ÷ ■ ÷ ■ ÷ ■ ÷ ■ ÷ ■ ÷ ■ ÷ ■

Cuvioasa Maria Egipteanca

(Urmare din pag. a 2-a)

o întreabă dacă, după atâţia ani, o mai chinuie ispitele. Răspunsul, deconcertant prin sinceritate „de-mi voi aduce aminte de supărările şi nevoile pe care le-am suferit, de gândurile cele cumplite care m-au tulburat, mă tem ca nu cumva iarăşi să mă cuprind de dânsele... căci cât am petrecut în pustia aceasta ca şi cu nişte fiare cumplite m-am luptat cu poftele mele nebuneşti", arată însăşi esenţa dramatică a existenţei umane, pentru că deşi cu duhul suntem râvnitori spre Dumnezeu, trupul se dovedeşte nu doar neputincios, ci adesea devine chiar o stavilă în dorinţa noastră de desăvârşire.

O întâmplare asemănătoare găsim în Pateric. „Se spune despre avva Sisoe, că atunci când era să se săvârşească, sosind părinţii lângă dânsul, a strălucit faţa lui ca soarele. Şi le-a zis lor: iată îngerii au venit să mă ia şi mă rog să fiu lăsat să mă pocăiesc puţin. Şi i-au zis lui bătrânii: nu ai trebuinţă să te pocăieşti, părinte. Şi le-a zis lor bătrânul: cu adevărat, nu mă ştiu pe mine să fi pus început pocăinţei".[5]

În cazul Cuv. Maria Egipteanca, prin harul lui Dumnezeu şi prin căinţă aspră şi neîntreruptă rugăciune, duhul a învins. Ea a ajuns la starea de sfinţenie: în timp ce se roagă, părintele Zosima o vede înălţându-se cu trupul de la pământ, aşijderea o vede trecând peste apa Iordanului ca pe uscat, iar acestea sunt semne de necontestat ale sfinţeniei.

Prin sinceritatea dezarmantă şi cu siguranţă inconfortabilă pentru mulţi (mă gândesc în speţă la cei care se declară „pocăiţi" şi deci excluşi cu totul de la pericolul de a mai cădea), Cuv. Maria Egipteanca ne dovedeşte un fapt esenţial şi anume că întoarcerea din păcat este posibilă pentru fiecare dintre noi, oricât de mare ar fi căderea, fără să fie însă o consecinţă exclusivă a harului dumnezeiesc, şi nici un simplu proces automat care contravine voinţei noastre, şi care ne scuteşte de pericolul căderii. Adevărata pocăinţă creştină, şi în aceasta constă de fapt miracolul, este acea putere care se trezeşte în adâncul fiinţei noastre şi care ne ajută să luptăm împotriva păcatelor şi a ispitelor diavoleşti până la sfârşit, putere care a făcut din tâlhari, moştenitori ai raiului; din prigonitori apostoli, şi din desfrânate, mucenite şi cuvioase.

BIBLIOGRAFIE:

1. G. Flaubert i-a dedicat o nuvelă celebră „Ispitirea Sf. Antonie", iar Salvador Dali un tablou purtând acelaşi nume, nu mai puţin celebru.
2. În Triod şi în Vieţile Sfinţilor, 1 aprilie.
3. K. Ware, Ortodoxia, calea dreptei credinţe, p. 55.
4. M. Vulcănescu, Logos şi eros, p. 51.
5. Pateric, Ed. Episcopiei de Alba Iulia, 1993, p. 209.

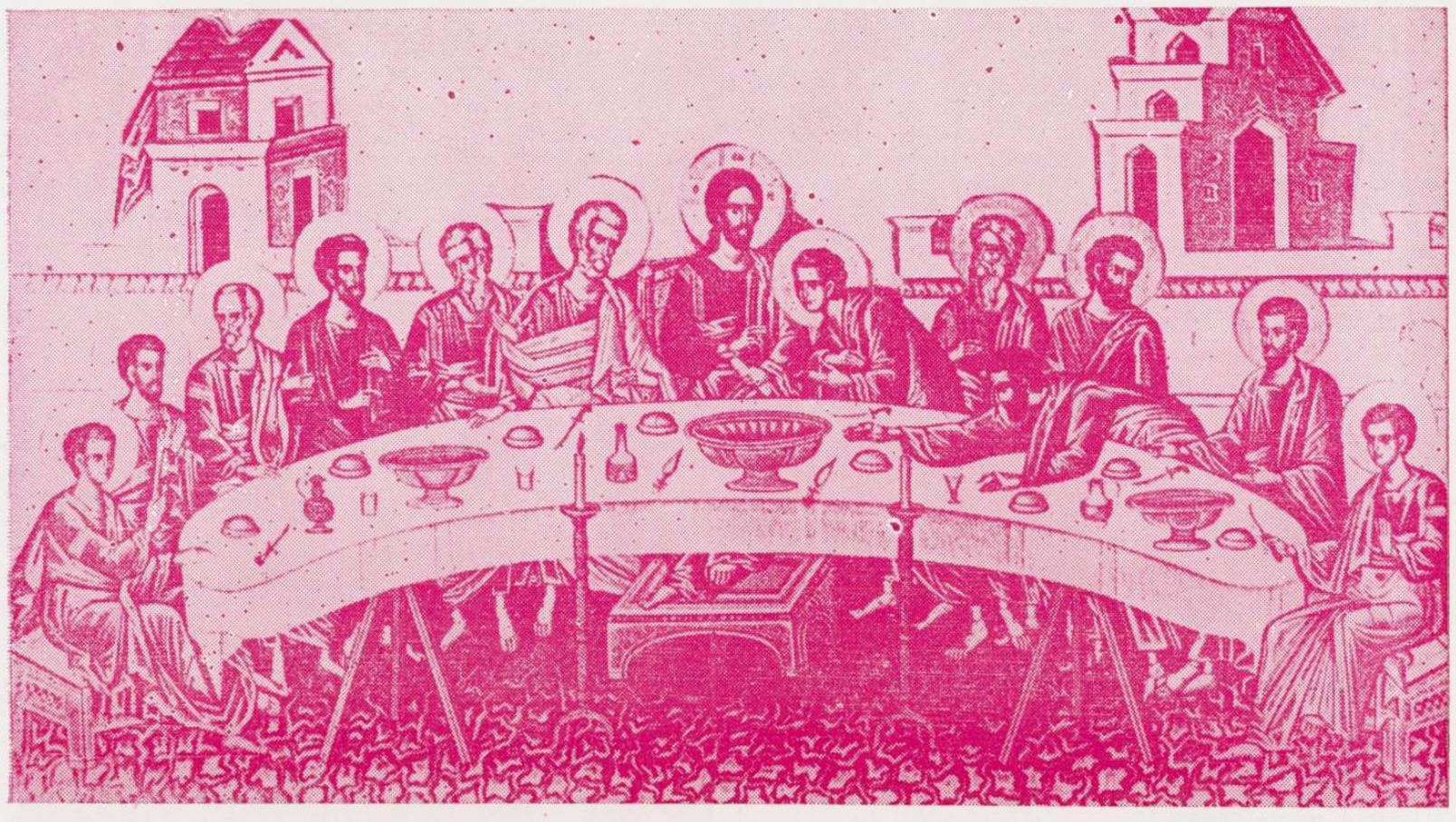

Învierea noastră cea de toate zilele, spre fiinţă

(Urmare din pag. I)

(*octoehos* — opt glasuri), care rânduiesc „glasurile" cântării bisericeşti după serii de câte *opt* săptămâni, câte un glas pe săptămână, urmând aşa până în vremea Postului Mare dinaintea Paştilor din anul următor, când încep slujbele cuprinse în cartea numită *Triod*.

Astfel, Învierea face să se nască un alt „an bisericesc", cu dată schimbătoare — *după* Înviere — ale cărui slujbe se află în cele trei cărţi amintite, în *Triod*, pentru vremea Postului dinaintea Paştilor, în *Penticostar*, pentru vremea până la o săptămână după Rusalii, şi în *Octoih*, pentru restul anului...

În practica zilnică a slujirii cele două rânduieli, cea *mineală* (a mineielor, cu dată fixă) şi cea *pascală* (după data schimbătoare a Paştilor), se combină, uneori aparent destul de complicat, după cum ne învaţă *tipicul* bisericesc.

★

Ne putem întreba care sunt rosturile şi înţelesurile unor rânduieli atât de complicate, care nu se dezvăluie imediat, simplu şi evident raţiunii iscoditoare a omului de azi. De fapt, pentru mintea omului modern, problema constă mai ales în aceea că *raţiunile* acestor rânduieli sunt *dincolo* de acest fel de „minte", atât de singură uneori, de închisă în sine şi până la urmă carbă, în pretenţiile sale. Pentru că ne-am obişnuit să socotim drept complicaţii „valoroase" şi care „au preţ" multe dintre încurcăturile obişnuite ale vieţii noastre, şi să ni se pară „simple", nedemne de „deşteptăciunea" îngâmfării noastre cele ce sunt atât de importante pentru fiinţa noastră. Care şi sunt *simple*, pentru *tot omul*, dar nu e vorba de simplitatea „ieftinătăţii" de azi pe mâine, ci de simplitatea bogăţiei curate, adevărate şi nesfârşite, a puterii şi iubirii dumnezeieşti.

Astfel, sunt rânduielile sărbătorilor şi ale slujbelor Bisericii întemeiate pe *Revelaţie*, pe Descoperirea dumnezeiască şi cu o minte luminată de credinţa în cele păstrate de Tradiţia Sfinţilor Părinţi ai Bisericii putem înţelege „uşor" (dar nu după „uşurătatea" neînţelepciunii) şi ni se poate descoperi şi nouă, celor de azi, „taina" rânduielilor bisericeşti...

Mai întâi, rânduiala lunară a *mineielor* este destul de simplă, pentru că urmează ordinea lunilor „civile", laice, cu care suntem obişnuiţi în organizarea activităţilor vieţii noastre de zi cu zi.

Lucrurile capătă o nouă şi cu totul altă ordine, o nouă şi cu totul altă rânduială odată cu *Ziua Învierii*. Cu aceasta totul se schimbă. *Învierea* „strică" într-adevăr rânduielile lumii acesteia, după care *moartea şi toată suferinţa* sunt ceva „normal". *Învierea Domnului* nostru Iisus Hristos, Dumnezeu Cel întrupat ca om, impune o nouă *normalitate*, o normalitate *a vieţii*, a vieţii biruitoare asupra morţii (şi nu invers, cum e „normal" pentru vieţuitorii acestei lumi), a vieţii veşnice, care este de fapt aflarea din nou a *singurei normalităţi adevărate*, cea dintru început, de la Facerea lumii, cea din Rai, dinainte de căderea omului în păcat.

Şi ne spune Sfântul Vasile cel Mare că această Duminică („Ziua Domnului") a Învierii, în care „am înviat împreună cu Hristos... pare să fie chipul veacului viitor"[1]. Dar pare de asemenea destul de greu să înţelegem, să cuprindem cu mintea noastră un aşa înţeles deosebit al unei „simple" zile. Dar ce Zi!

În viaţa noastră cea „de toate zilele", acestea, fiecare în parte, măsoară apropierea noastră de sfârşitul cel hărăzit nouă şi fiecare zi „moare" în întunericul nopţii ce urmează. În *Ziua Învierii* însă toate acestea nu-şi mai au loc; noaptea, întunericul şi moartea au fost biruite pentru totdeauna de *lumina şi viaţa* veşnică. De aceea, această Zi, „deşi este începutul zilelor (săptămânii), nu a fost numită de Moise prima, ci una... [deoarece ea] este una şi în acelaşi timp a opta şi (simbolizează) pe cea cu adevărat una şi a opta zi... este starea care se va arăta după acest timp, ziua cea fără de sfârşit, care nu cunoaşte seara, nici a doua zi, acel veac netrecător şi fără de sfârşit"[2]. Numai atenţie! atunci când vorbim despre *„una"* şi *„a opta"* zi (cea dinainte şi totodată de după veacul lumii acesteia) nu trebuie să înţelegem aritmetica copilărească a grozavelor computere de azi unde mereu pare că „unu şi cu unu fac doi", ci să ne ridicăm mintea la înţelesurile cele mai presus de fire, acolo unde, spre exemplu, Cel *Unul* poate fi de o fiinţă cu *Treimea* cea Prea Sfântă.

Pentru că ne mai arată şi Sfântul Ioan Damaschin — alcătuitorul, după tradiţie, al Octoihului — că „al optulea veac este veacul ce va să fie... o singură zi neînserată, când soarele dreptăţii va străluci luminos peste cei drepţi"[3].

Aşadar, este *Ziua Învierii* o singură Zi fără de sfârşit, un veac netrecător... Şi nu se numeşte oare toată săptămâna (de „zile") care-I urmează *Săptămâna Luminată?* Pentru că *este* toată Săptămâna Luminată *aceeaşi singură, unică Zi neînserată*, unde noapte nu mai este, ci, ca la început „a fost seară şi a fost dimineaţă: ziua întâi (una)" (Fac. 1, 5).

Mai mult, „viaţa viitoare, despre care credem că va avea loc în veacul viitor, este simbolizată de toată (perioada) Cincizecimii. Căci acea zi una şi prima, înmulţită de şapte ori cu şapte, alcătuieşte perioada de şapte săptămâni sfinte ale Penticostarului. Începând cu Duminica, se reia acel ciclu de 50 de ori, sfârşind cu Duminica. În felul acesta, (această perioadă) se aseamănă veşniciei..."[4]. Şi astfel *este* şi toată Cincizecimea aceeaşi una, luminată şi neînserată *Zi a Învierii*, „înmulţită de şapte ori cu şapte"[5].

Într-o astfel de *Zi* netrecătoare nu mai sunt înnoptările cele care să facă deosebire de „trecerea şi petrecerea timpului şi a vremilor", ci este deosebire doar în *cântările* de inspiraţie cerească, dumnezeiască, cele după chipul cântărilor îngereşti, aşa cum sunt cântările Bisericii noastre. Şi sunt rânduite cântările după *opt* glasuri (după „octoih"), adică *după chipul veşniciei*. Şi este Săptămâna Luminată deja un mic „octoih", fiind rânduit câte un glas în fiecare „zi". Şi este Cincizecimea *prima serie de opt săptămâni* de Octoih — socotind întreg Penticostarul, şi cu săptămâna ce urmează Pogorârii Duhului Sfânt, care se încheie cu glasul al optulea în Duminica tuturor Sfinţilor (după chipul cărora se cuvine să ne străduim să fim toţi).

După care, lucrurile sunt „simple": cele câte opt săptămâni ale Octoihului (ce urmează Penticostarului), se desfăşoară şi se revarsă peste tot anul civil, mineal, „pământesc", ca nişte Cincizecimi mereu repetate, de fapt ca o Cincizecime neîntreruptă şi ca o veşnică *Zi a Învierii*, în(tru) Care se prefac toate zilele şi răstimpurile lumii acesteia, prin pogorârea neîncetată a Harului dumnezeiesc.

Şi aceasta este *Lumina Învierii*, „lumina lui Hristos (care) luminează tuturor", în fiecare zi a anilor vieţii noastre, „lumina (care) luminează în întuneric şi întunericul nu a cuprins-o" (Ioan 1, 5).

Şi putem astfel înţelege ceva şi despre repetarea „plictisitoare" a slujbelor bisericeşti — aceasta după mintea dedată la plăcerea spectacolelor lumii acesteia, care trebuie să fie mereu „noi", pentru că *nu satură* şi se învechesc tot mai repede. Pe noi oamenii, „repetarea" necontenită a slujbelor în lumea aceasta ne aduce mereu la împărtăşirea de Harul cel dumnezeiesc, singura noastră hrană *spre veşnicie*, care ne înnoieşte neîncetat spre viaţa veşnică, spre veşnicia fericită în Împărăţia lui Dumnezeu.

Iar *Cântările Octoihului* sunt cele care ne aduc mereu aminte de *Înviere*, ca de o „pâine cerească" pentru noi, o pâine „de toate zilele" şi „spre fiinţă" în veci, pentru că, după cum spune şi supratitlul Octoihului, cântările sale sunt *Cântările Învierii(!) pentru toate zilele(!) pe cele opt(!) glasuri bisericeşti.*

Note bibliografice:

1. Sf. Vasile cel Mare, *Despre Sfântul Duh*, în „Scrieri", Partea întâia, tr. de Dumitru Fecioru, seria „Părinţi şi Scriitori Bisericeşti", nr. 17, Bucureşti, p. 80.
2. *Ibid.*
3. Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, tr. de Dumitru Fecioru, ed. III, Bucureşti, 1993, p. 46.
4. Sf. Vasile cel Mare, *op. cit.*, loc. cit.
5. *Ibid.*

ICOANA ORTODOXĂ

În Vechiul Testament, Legea interzicea imaginile, pentru ca acestea să nu pună în pericol puritatea cultului lui Dumnezeu Cel nevăzut. Era îngăduită doar arta ornamentală a formelor geometrice care traduceau sentimentul Nemărginitului. Doar îngerii erau acceptați ca să fie reprezentați, și aceștia doar în virtutea lor de mesageri divini , căci ei erau cei care făceau cunoscută voia lui Dumnezeu.

Ca slujitori, îngerii pendulau între cele două realități, deseori întrupându-se pentru a putea transmite mesajul divin. Astfel ei erau tot ceea ce oamenii puteau zări în legătura cu Dumnezeu. Chiar Dumnezeu poruncește reprezentarea sculptată a îngerilor (Ieșire 25, 18), astfel îi găsim prezenți pe capacul Chivotului (Ieșire 25, 18) și în țesăturile covoarelor din Cortul Sfânt (Ieșire 26, 1, 31). Aici ei nu îndeplinesc o funcție artistică, ci funcția de liturghisitori, de slujitori.

Înainte de Întrupare, din teama de idolatrie, orice expresie a cerescului se mărginește la lumea îngerilor. Această limitare era doar o așteptare în vederea venirii în lume a lui Hristos „Care este icoana (chipul — n.n.) lui Dumnezeu" (II Cor. 4, 4).

Această limitare pusă omului în exprimarea simbolică a Divinului se datorează și faptului că popoarele din vechime nu erau suficient de pregătite pentru a putea accepta și înțelege toate adevărurile divine. Descoperirea dumnezeiască s-a făcut treptat, astfel că în Vechiul Testament oamenilor li se cerea o respectare a legilor mai mult formală, fără o participare internă. Ei erau în permanență înclinați să atribuie idolului calitățile unui semi-zeu, având credința că acea reprezentare din aur, argint sau lemn, făcută de mâini omenești îi poate ajuta.

Este elocvent pasajul biblic redat în cartea Facere 31, 19—30, în care se povestește cum Rahila, soția lui Iacov, a furat idolii tatălui său. Aceștia aveau dimensiuni mici, căci ea i-a ascuns sub samarul cămilei. Deși Laban era bogat și-și putea face alții, el i-a vrut înapoi pe aceia, căci numai pe ei îi considera dumnezei (Fac. 31, 30). Această concepție veche redă ideea că idolul cuprinde în sine pe zeu.

Icoana este cu totul diferită de idol, căci ea nu închide nimic în ea, astfel că nu obiectul este cinstit, ci „Frumusețea pe care icoana , prin asemănare, o transmite în mod tainic" (P. Evdokimov, Arta icoanei, Meridiane, 1992, p. 20).

Prin termenul de icoană se înțelege „imagine sacră, în două dimensiuni, care reprezintă pe Iisus Hristos, pe Maica Domnului sau un sfânt, cu putință de zugrăvit datorită trupului pe care l-au avut „Cărora Li se aduce închinare și cinstire, după principiul: cinstirea dată icoanei trece la cel zugrăvit pe icoană" (Pr. Prof. Dr. Ion Bria, Dicționar de Teologie Ortodoxă, București, 1994, p. 195).

Cuvântul icoană vine de la grecescul *eikon* și latinescul *imago* și se traduce prin chip, imagine, reprezentare. Are sensul de chip, imagine a lui Dumnezeu (I Cor. 11, 7; II Cor. 4, 4; Col. 1, 15), a omului (Rom. 1, 23), a Fiului (Rom. 8, 29); e întâlnit și cu sensul de copie, reproducere, replică (I Cor. 15, 49). Chiar cuvântul de „icoană" înlătură orice implicare și subliniază deosebirea de natură dintre imagine și prototipul ei, făcându-se o distincție clară între reprezentarea icoanei și ceea ce e reprezentat pe ea.

Icoana nu are o funcție decorativă, ea nu este un ornament. Principalul ei rol este acela de a face posibilă comunicarea vizuală a realității transcendente divine, manifestată în timp și spațiu. Din această cauză la nivelul mesajului transmis și al conținutului ei, ea se diferențiază de un tablou sau o reprezentare figurativă.

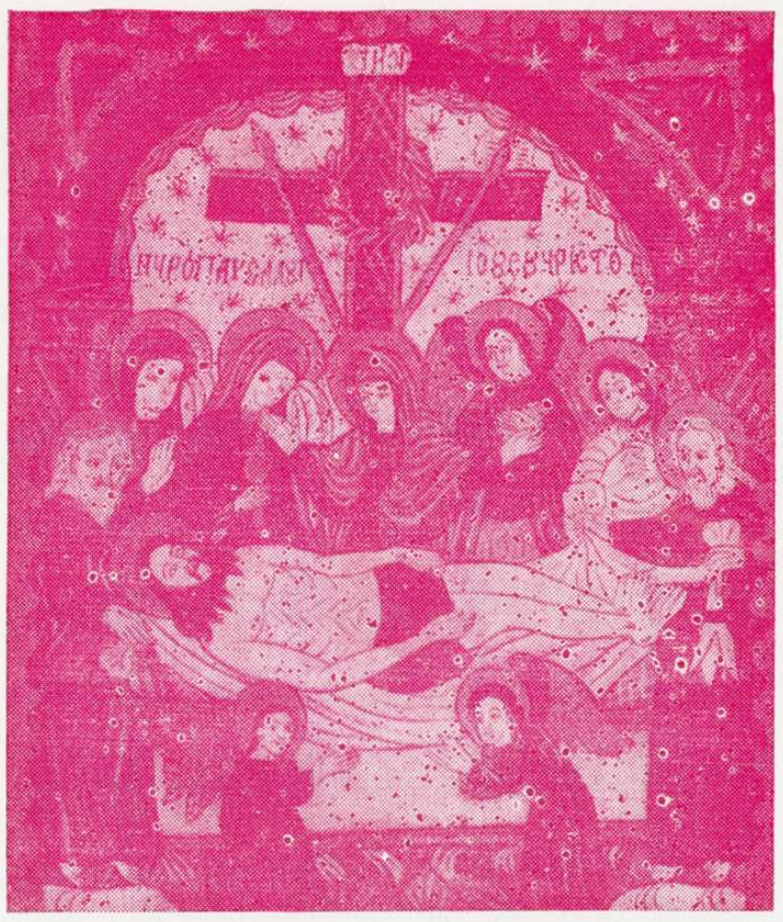

Icoana este un simbol liturgic, care reprezintă o participare la ceresc. Acest simbol restabilește comuniunea. Gestul unui credincios de a se închina este un simbol cu caracter anamnetic, ce la nivel gestual reiterează Patima de pe Cruce a lui Iisus Hristos. Icoana ca simbol primește o valoare anume și exprimă o realitate. Fiind prezentă în cultul Bisericii ea participă la viața religioasă, având un limbaj comun pe care îl înțeleg toți cei care vin la biserică. Simbolismul ei este mult mai puternic decât realitatea mundană, pentru că reprezintă o realitate spirituală. Temeiul teologic al pictării icoanei sau a reprezentării simbolice îl reprezintă realitatea Întrupării Fiului lui Dumnezeu. „Și Cuvântul trup S-a făcut" (In. 1, 14). Icoana ne apare ca o consecință a Întrupării, căci Hristos a venit în lume, în istorie la modul cel mai concret. Prin actul Întrupării umanitatea lui Hristos devine icoană a lui Dumnezeu cel necuprins, așa cum prin analogie putem spune că Adam este chipul lui Hristos (Rom. 5, 14).

Sf. Ap. Pavel a formulat fundamentul hristologic al icoanei: „Hristos este chipul Dumnezeului cel nevăzut" (Col. 1, 15). Umanitatea lui Hristos cuprinde în ea chipul Dumnezeirii nevăzute. Hristos a fost Dumnezeu adevărat și Om adevărat, ceea ce ne conduce la afirmația că atunci când vizualizăm icoana lui Iisus, percepem integral imaginea Persoanei lui Hristos, a Dumnezeului-Om.

Nu se adoră o icoană în mod idolatru, atribuindu-i-se calități de „dumnezeu" Nu temeiul substanțial, material stă la baza cultului icoanelor, ci temeiul asemănării chipului reprezentat cu persoana al cărei nume trebuie indicat pe icoană. Reprezentarea chipului și numele înscris pe icoană sunt simboluri ce trimit la o realitate mult mai vastă, decât ceea ce este reprezentat pe ea. Am putea spune, că icoana este ca și un cuvânt cheie, care atunci când îl pronunți sau îl citești, declanșează un întreg proces de reamintire a unei mari cantități de informații, care a fost sintetizată în acel cuvânt sau concept.

În istoria Bisericii, mai ales în domeniul misiunii, catehizării, icoanele au avut un rol decisiv. Icoana are mai multe funcții: didactică, iconografia fiind socotită catehismul celor neînvățați, căci ceea ce cuvântul spune, imaginea ne arată în tăcere. Are o funcție contemplativă, deoarece ea sugerează și atrage spiritul spre o lume transfigurată; și o funcție de mijlocire, pentru că împărtășește puterea nevăzută a sfințeniei celui pictat. Pictura trebuie să surprindă transcendentul și nu imanentul, de aceea se lasă la o parte orice artificiu optic, perspectiva, profunzimea, jocul clar-obscur, tocmai pentru a reda esențialul. Divinitatea primează în fața lumescului, care este refuzat pentru a nu atrage atenția spre el. În icoană îngerii și sfinții nu sunt puși într-un decor anume și nu sunt redați ca ceilalți oameni. Redarea lor păstrează un stil specific, care transmite un mesaj foarte precis: printr-o viață dusă în sfințenie ei au ajuns la îndumnezeire, de aceea chipurile lor sunt transfigurate.

Niciodată o icoană nu poate fi înțeleasă făcând abstracție de persoana reprezentată pe ea. Mai mult decât atât ele sunt integrate în cultul divin, unde nu au rolul unor obiecte estetice folosite pentru înfrumusețare. Prezența lor este întâlnită și în casele credincioșilor, care le așează în locul cel mai important, de unde domină camera.

În casele țăranilor sunt întâlnite în „camera din față" orientate spre răsărit. Această cameră este tot timpul curată, căci în ea se petrec cele mai importante evenimente din viața familiei țărănești: aici sunt primiți colindătorii de Crăciun, preotul la Bobotează și tot aici are loc masa pascală. Icoana este o prezență care amintește oamenilor de Dumnezeu, călăuzindu-le privirile spre cele înalte. În momentele de rugăciune credincioșii văd prin ea ca printr-o „fereastră deschisă" către Dumnezeu (P. Evdokimov). Icoana este un mijloc pe care omul îl folosește în contemplarea rugăciunii pentru a putea „trece" în lumea spirituală și nu se oprește decât la conținutul viu pe care îl traduce.

Prin prezența ei tăcută, icoana ni se adresează personal pentru a ne atenționa că trebuie să ne gândim la Dumnezeu. Făcând o călătorie în Grecia, primul loc unde am coborât din tren a fost gara din Tesalonic. O gară nu prea mare dar foarte aglomerată, în care starea de haos era mărită și de numărul mare de tarabe pe care se vând suveniruri.

Trecând prin acest loc zgomotos, în care privirea îmi alerga dintr-o parte în alta, neputându-și găsi odih-

(Continuare în pag. a 6-a)

VASILE S. MUNTEAN,
Ciclul de St. Aprofundate

Ziua Învierii — Ziua Domnului

(Urmare din pag. 1)

și ne încredințează că nu vom muri, ci doar prin moarte *„vom trece la viață"* (Ioan 5, 24) pentru a împărăți cu Hristos cel Înviat.

Toate darurile cele sfinte și cerești ni le-a descoperit nouă Tatăl prin Învierea din morți a Fiului Său Cel Întrupat și ne-a chemat pe toți la împărtășirea din lumina cea neînserată a Împărăției lui Hristos.

În Simbolul Credinței mărturisim de fiecare dată faptul că Mântuitorul Iisus Hristos *„a înviat a treia zi după Scripturi"*. Cu alte cuvinte, mărturisim faptul că moartea și Învierea Sa au fost hotărâte în planul veșnic al lui Dumnezeu de mântuire a neamului omenesc și ele s-au împlinit întocmai așa cum au fost ele prezise de Scripturile Vechiului Testament.

Mântuitorul Hristos însuși, chiar din timpul vieții sale, le-a spus ucenicilor Săi și celor care-l ascultau, de mai multe ori, că: *„Fiul Omului trebuie să pătimească multe și să fie defăimat de bătrâni, de arhierei și de cărturari și să fie omorât, iar după trei zile să învieze"* (Marcu 8, 31). Ba mai mult, după moartea Sa pe cruce și îngroparea Sa, fariseii s-au dus la Pilat cerându-i să pună pază la ușa mormântului, pentru că spuneau ei:

„Acela a zis fiind încă în viață: După trei zile mă voi scula" (Matei 27, 63).

Și într-adevăr această proorocie a Mântuitorului s-a împlinit desăvârșit, înviind din morți a treia zi, adică în prima zi a săptămânii iudaice, adică duminica.

De atunci Biserica Creștină prăznuiește ca zi de odihnă și de închinare Duminica, ziua în care s-a petrecut cel mai măreț eveniment din istoria mântuirii: Învierea lui Hristos din morți.

Duminica a fost numită *„ziua Domnului"* (dies Domini), devenind ziua de sărbătoare săptămânală a Apostolilor și a primilor creștini. Avem numeroase și trainice temeiuri în Sf. Scriptură pentru acest lucru. Astfel toți sfinții evangheliști mărturisesc într-un glas că Mântuitorul Iisus Hristos a înviat din mormânt, în *„ziua întâia a săptămânii"* (Mat. 28, 1; Marcu 16, 1—2; Luca 24, 1; Ioan 20, 1) adică duminica. Importanța acestui eveniment este atât de mare și de copleșitoare încât Sf. Apostol Pavel ne încredințează: *„Și dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este atunci propovăduirea noastră, zadarnică și credința voastră"* (I. Cor. 15, 14).

Duminica este apoi prima zi a creației în care Dumnezeu *„a făcut cerul și pământul"* (Facere 1, 1) despărțind lumina de întuneric, aducând totul dintru neființă întru ființă.

Tot în ziua Duminicii a avut loc și Pogorârea Sf. Duh peste Sf. apostoli ai Domnului, întemeindu-se astfel în chip văzut Biserica Creștină (Fapte 2, 1).

În această zi a duminicii, primii creștini săvârșeau Sf. euharistie, adică Sf. Liturghie în care se împărtășeau cu Trupul și Sângele Domnului așa cum facem și noi astăzi.

În cartea Faptele Apostolilor ni se istoricește faptul că Sf. Ap. Pavel a rămas în localitatea Troa (Troada) șapte zile iar în ziua întâi a săptămânii (duminica) s-a adunat împreună cu creștinii de acolo *„să frângă pâinea"* (Fapte 20, 7) adică să săvârșească liturghia.

La fel tot Sf. Pavel îi îndeamnă pe credincioșii din Corint, referitor la strângerea de ajutoare pentru frați, ca aceasta să fie făcută *„în ziua întâi a săptămânii"* (I. Cor. 16, 2) adică tot în ziua duminicii.

Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan, cel care a scris cartea Apocalipsei, ne spune: că a fost în duh *„în zi de duminică"* și că a primit descoperirea pe care a așternut-o în scris în această carte (Apoc. 1, 10).

Sf. Iustin Martirul și Filozoful trăitor în veacul al doilea după Hristos spunea: *„Duminica ne adunăm cu toții, pentru că este ziua în care Dumnezeu a preschimbat întunericul și materia și a creat lumea, și pentru că în această zi Mântuitorul nostru a înviat din morți"* (Apologia, 65—67).

Iată câteva din temeiurile pentru care noi creștinii serbăm ca zi de odihnă, de închinare și de rugăciune ziua duminicii, care este ziua Domnului.

Duminica este zi de sărbătoare în care prăznuim de fiecare dată Învierea Domnului. Ea este ziua de bucurie, de înălțare duhovnicească și de lumină pe care a vestit-o mai înainte proorocul și psalmistul David zicând: *„Aceasta este ziua pe care făcut-o Domnul să ne bucurăm și să ne veselim într-nsa"* (Ps. 117, 24).

Să respectăm deci cum se cuvine ziua Domnului, ziua duminicii, prin reținerea noastră de la orice lucru, prin participarea noastră la Sf. Liturghie în biserică, prin citirea de cărți folositoare și mai ales prin faptele bune față de semenii noștri pe care să le săvârșim în această zi.

Să ne ferim de cei care răstălmăcind Scripturile și rătăcind de la adevăr nu respectă ziua duminicii așa cum a făcut Biserica lui Hristos încă de la început și să rămânem în credința noastră ortodoxă a moșilor și strămoșilor noștri.

Să ne ferim și de cei ce caută să ne dezbine între noi și să ne rupă de la staulul Bisericii lui Hristos *„cea una, sfântă, sobornicească și apostolească"* deoarece după cuvântul Sf. Ap. Pavel: *„unii ca aceștia sunt apostoli mincinoși, lucrători vicleni care iau chip de apostoli ai lui Hristos"* (II. Cor. 11, 13).

Luminați de razele binefăcătoare ale învierii Mântuitorului Hristos, prăznuim și în acest an Jubiliar: *„Paștile cele frumoase, Paștile Domnului, Paștile cele de taină, Paștile cele preacinstite, Paștile cele fără prihană, Paștile credincioșilor"* și ne îmbrăcăm în lumina lui Hristos, Cel ce a biruit moartea și păcatul prin Patima Sa cea preacurată.

O, Paștile cele mari și preasfințite, Hristoase!

O, înțelepciunea și Cuvântul și Puterea lui Dumnezeu! Dă-ne nouă să ne împărtășim cu Tine, mai adevărat în ziua cea neînserată a împărăției Tale", cântăm și noi cu Biserica în această noapte aleasă și sfântă și dorim ca Hristos cel înviat să rămână de-a pururi cu noi și să-l primim cât mai des în sufletele noastre sub chipul sfintei Împărtășanii.

Să prăznuim așa cum se cuvine aceste Sfinte zile ale Paștilor după toată tradiția noastră creștinească și românească.

Să înălțăm un gând curat de rugăciune către Hristos cel înviat din morți pentru neamul nostru românesc și pentru toți fiii acestuia aflați dincolo de hotarele țării. Să fim buni și cu dragoste față de aproapele nostru și mai ales față de cei bolnavi, de cei singuri, de cei aflați în suferințe și încercări. Să le stăm în ajutor, să-i mângâiem, să le ducem și lor vestea cea mare a Învierii lui Iisus.

Să ne înmulțim rugăciunea, fapta cea bună și cercetarea sfintei biserici în aceste zile sfinte de praznic și să dovedim prin faptele noastre că suntem următori ai lui Hristos și fii ai Învierii.

Fie ca lumina Învierii lui Hristos să strălucească de-a pururi în sufletele noastre, iar Hristos Cel Înviat să ne ocrotească, să ne binecuvânteze cu pace, cu sănătate și spor duhovnicesc.

HRISTOS A ÎNVIAT!

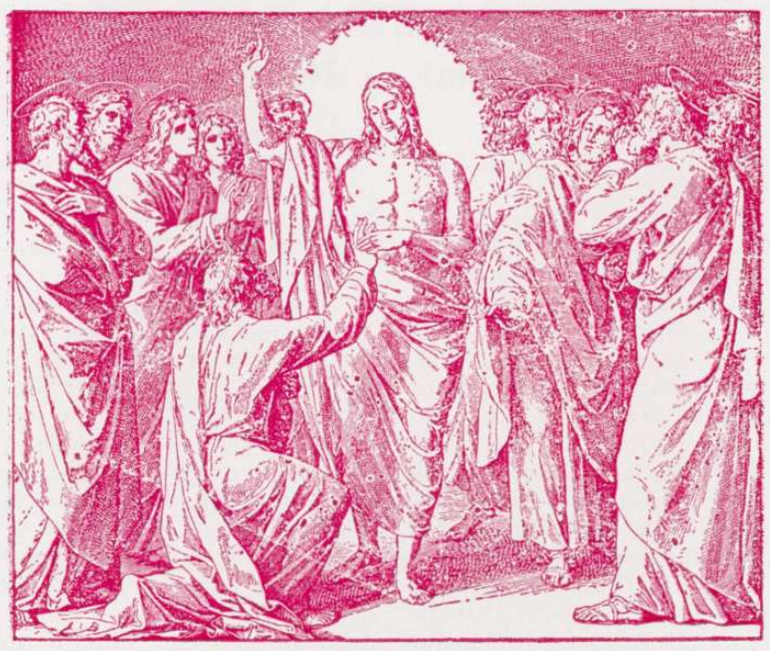

Sfânta Liturghie şi ierarhia bisericească

În întreaga perioadă patristică, Părinţii şi teologii n-au încercat să definească Biserica. Nu doar pentru că n-au simţit nevoia, căci ea li se împărtăşea, ci şi pentru că Biserica este o realitate în care se face experienţa vieţuirii în Hristos şi în misterul căreia eşti iniţiat nu prin concepte, ci prin Sfintele Taine.

Teologia catolică s-a grăbit să afirme că realitatea Bisericii se consumă între sfârşitul vieţii pământeşti al lui Hristos şi a doua Sa venire la Parusie. Sfinţii Părinţi au învăţat că Biserica preexista întrupării Mântuitorului: ea exista în planul din veci al lui Dumnezeu privind mântuirea neamului omenesc. Şi, în acelaşi timp, Biserica va rămâne şi după a doua venire a Domnului, ea se va împlini în Împărăţia lui Dumnezeu.

1. Biserica se revelează ca realitate a Trupului lui Hristos, lucrătoare în istorie, dar orientată spre împlinire eshatologică, în Dumnezeiasca Euharistie. Biserica se re-„prezintă" iconic în Sfânta Euharistie: prin cea din urmă, Împărăţia lui Dumnezeu devine o „prezenţă" în cea dintâi. Această taină a Bisericii i se descoperă credinciosului într-un mod particular în Dumnezeiasca Împărtăşanie. Biserica este simbolizată de Taine, ar zice Sf. Nicolae Cabasila. Dintre Taine, cea care reprezintă mai fidel realitatea Bisericii este Sf. Euharistie. Este ceea ce afirma, într-o exprimare oarecum monistică — deşi nimeni nu şi-a permis să-i aducă o astfel de acuzaţie! — acelaşi Sfânt Părinte Nicolae Cabasila, atunci când zicea: „Dacă cineva ar vrea să vadă Biserica lui Hristos..., nu va putea vedea altceva decât *singur* Trupul Domnului... De aceea, nu e deloc nepotrivit ca Biserica să fie semnificată aici jos de către Sfintele Taine"[1]. După acelaşi Părinte, între Biserică şi Euharistie există nu o „analogie de asemănare", ci o „identitate de realitate"[2]. Biserica se transfigurează în Euharistie şi Euharistia e icoană a Bisericii.

Aceste afirmaţii nu sunt doar liturgico-dogmatice, ci şi eclesiologice şi eshatologice. Biserica este o realitate complexă şi în Euharistie se descoperă ceea ce este şi ceea ce ea va fi. Pe lângă altele, Biserica presupune şi ierarhie sau structură, iar Euharistia ne descoperă continuitatea între „ierarhia bisericească" şi „ierarhia cerească". Biserica a fost definită de către *Confessio Augusta* drept „comunitate de credinţă şi de inimi". Dar ar fi prea puţin să fie numai atât.

2. Dacă în Biserică n-ar trebui să existe ierarhie, nici structură, acestea nu şi-ar găsi rostul nici în Împărăţia lui Dumnezeu. Uniformitatea dezintegrantă ar deveni astfel marea prăpastie a neantului unei vieţi viitoare lipsite de conştiinţă, de particularităţi personale şi de multitudinea şi varietatea de daruri pe care Duhul Sfânt le împarte şi le actualizează în oameni nu doar în lumea aceasta, ci şi în cea viitoare.

Învăţătura de credinţă ortodoxă e explicită în ceea ce priveşte respectarea integrităţii persoanei în viaţa viitoare. Mai mult, Împărăţia lui Dumnezeu se descoperă ca o alteritate de relaţii personale. Căci Duhul Sfânt suscită în oameni o varietate de daruri şi misiuni, ceea ce vrea să însemne că atât Împărăţia Cerurilor, cât şi realitatea ei istorică, Biserica, sunt „structurate", au o ierarhie: de daruri, de misiuni, de slujiri. Apostolii Domnului nu semănau unul cu celălalt. Iar creştinii primelor comunităţi aveau în Biserică diverse slujiri: unii erau apostoli, alţii învăţători, alţii cu darul tâlcuirii limbilor etc. (cfr. I Cor. 12, 8—11).

3. Biserica nu înseamnă uniformitate, ci comuniune în Hristos a tuturor celor ce au fost botezaţi în numele Sfintei Treimi. Harul botezului este acelaşi, căci acelaşi este Duhul Sfânt, dar el rodeşte diferit în cei ce-l primesc. Acest har realizează comuniunea poporului lui Dumnezeu, având-L pe Hristos în centru, înconjurat de Apostoli. Este unitatea organică, după modelul trupului (cfr. I Cor. 12, 12) sau al viţei (cfr. In. 15,5), care nu împiedică varietatea şi multiplicitatea funcţională a întregului.

4. Dumnezeiasca Liturghie reflectă cel mai fidel această realitate a lucrărilor sau darurilor în unitatea Duhului. Doar veridicitatea acestei „re-prezentări" fereşte Biserica de „hristoşii mincinoşi" (Mt. 24, 24; Mc. 13, 22), care se vor arăta la sfârşit, în vremurile de pe urmă. Cei ce sunt într-adevăr credincioşi şi cei ce sunt într-adevăr apostoli se întâlnesc euharistic cu Hristos cel adevărat şi împreună devin icoană veridică a Împărăţiei lui Dumnezeu. Funcţiunea lor are rosturi eshatologice, dar se întemeiază pe Sfânta Euharistie. De aceea, treptele hirotoniei sacramentale — ca elemente *structurale* de bază — se celebrează în interiorul Sfintei Liturghii. Laicii înşişi nu sunt nişte „ne-hirotoniţi": prin botez şi mirungere, ei devin membri cu drepturi depline şi cu îndatoririle ce decurg faţă de comunitatea eclesială. Or, aceste două

(Continuare în pag. a 6-a)

Protos. IUVENALIE IONAŞCU

1. *Expositio liturgiae* 38, 2—3, PG 150, 452D-453A.
2. *Idem*, 38, 1, PG 150, 452D.

BIBLIOGRAFIE:

1. Pr. Dr. Teodor Bodogae, *Ajutoarele româneşti la mânăstirile din Sfântul Munte Athos*, Sibiu, 1940.
2. Sotiris Kadas, *Mount Athos*, Ekdotike Athenon S.A., Atena, 1994.
3. Ioannou P. Panaghiotou, *Tourist Guide To The Holy Mountain*, Ekdosis „I Platitera Ton Ouranon", Atena, 1977.
4. Dr. Badea Cireşanu, *Călătoria mea la Sfântul Munte Athos, în Palestina şi Egipt*. În rev. „Biserica Ortodoxă Română", an XXX (1906—1907).
5. Arhimandritul Emilianos, *Cateheze şi cuvântări I, Monahismul — pecetea adevărată*, Editura Deisis, Sibiu, 1999.

Mănăstirea Marea Lavră

(Urmare din pag. a 3-a)

De la mijlocul secolului al XI-lea şi până în secolul al XIV-lea, Marea Lavră a avut aproape un număr constant de 700 de călugări, însă, datorită incursiunilor piraţilor, a altor greutăţi, Marea Lavră s-a reîntors pe la începutul secolului al XV-lea la viaţa idioritmică.

Idioritmia apare şi ca o reacţie la extrema isihastă de la sfârşitul secolului al XIV-lea, cât şi ca urmare a dorinţei unora de înavuţire, după cum remarcă părintele profesor Teodor Bodogae. Aceasta ducând la o anumită relaxare morală, viaţa duhovnicească se retrage acum în chilii, peşteri, schituri iar mânăstirea se goleşte.

Trimis de patriarhul ecumenic Ieremia al II-lea, patriarhul Silvestru al Alexandriei, în septembrie 1574, în urma unei întruniri cu toţi superiorii Athosului, printr-un Tipicon, restabileşte în Marea Lavră ordinea comunitară.

Declinul însă a continuat până în secolul al XVII-lea, când patriarhul Dionisios al II-lea, repune Lavra în toate drepturile ei iniţiale, în 1774 patriarhul Paisios II întărind acest lucru.

Pe lângă dreptul de stăpânire asupra insulei Sfântul Eustratios, acordat de împăratul Vasile al II-lea Bulgaroctonul (976—1025), Marea Lavră avea numeroase metoace în insula Lemnos, în regiunea Calamaria de lângă Tesalonic, în insula Thasos etc. De fapt, toţi principii din bazinul Danubian, ţarii Rusiei etc., au făcut mari atenţii Marii Lavre.

Între aceştia, evident că au excelat domnitorii români. Potrivit lui Gavriil Protul, biograful patriarhului Nifon al II-lea al Constantinopolului, domnitorul Neagoe Basarab nu numai că a hotărât să dea o dare anuală către Marea Lavră, dar a şi refăcut Katholikonul, dăruind şi valoroase vase liturgice din aur şi din argint.

Katholikonul a fost pictat dintr-o donaţie a domnitorului Vlad Vodă Vintilă (1532—1535), acest domnitor chiar fiind pictat în interior în stare de rugăciune.

În anul 1682 domnitorul Şerban Cantacuzino a închinat Mânăstirea Cotroceni cu moşiile ei întregi comunităţii athonite, deci şi Marii Lavre.

În anul 1691, Sfântul martir Constantin Brâncoveanu aduce capul Sfântului Mihail al Sinadelor în Ţara Românească pentru alungarea lăcustelor.

Acelaşi lucru l-a făcut în prima jumătate a secolului al XVIII-lea şi Nicolae Mavrocordat, de fiecare dată monahii lavrioţi, plecând cu importante danii, domnitorii români înveşnicindu-şi astfel şi dincolo de hotarele patriei dragostea lor faţă de ortodoxie.

În ceea ce priveşte patrimoniul acestei mânăstiri, el este catalogat a fi cel mai celebru din întreg Athosul. Aici se pot vedea pe lângă multe manuscrise şi cărţi de valoare şi aproximativ 60 de cărţi tipărite în Ţara Românească, cele două Evanghelii şi Liturghierul donate de Matei Basarab fiind deosebite, aici păstrându-se coroana împărătească a lui Nichifor Focas, nenumărate sfinte moaşte, icoana Cucuzeliţa etc.

În Marea Lavră a trăit în secolul al XII-lea vestitul cântăreţ bisericesc Ioan Cucuzel, astăzi canonizat.

Tot aici a trăit şi Sfântul Nicodim Aghioritul (+1806), care împreună cu Sfântul Macarie al Corintului au întocmit Filocalia, publicată la Veneţia în 1782. Sfântul Nicodim a fost de altfel şi promotorul unui nou avânt isihast ce a depăşit graniţele Athosului, ajungând şi la români prin Sfântul Paisie Velicikovski.

Se ştie că înainte de încreştinarea Athosului, existau pe teritoriul lui cinci cetăţi (oraşe): Dion, Olofiscus, Acreata, Zissus şi Cleone, majoritatea cercetărilor fiind de părere că prin obiectele descoperite în perimetrul Marii Lavre se poate afirma că se află pe locul unuia dintre aceste vechi oraşe.

Un fapt extrem de interesant este prezenţa până în zilele noastre, nu departe de Marea Lavră a unui vechi altar păgânesc. Ceea ce şochează este precizia extraordinară a acestuia, felul cum sângele animalului sacrificat se scurge printr-o nişă exact pe mijlocul „sfintei mese". Sub acest altar de piatră se află o grotă în care oamenii puteau sta în timpul jertfelor, cultivându-li-se astfel sentimentul purificării.

Iată cum, ideea că înainte de încreştinarea Athosului, acesta fusese un centru înfloritor al păgânismului, îşi are dovezile ei materiale până în zilele noastre.

Mânăstirea Marea Lavră este mânăstirea cu cele mai multe schituri şi chilii aflate sub stăpânirea sa, dintre care amintesc: Schitul Românesc Prodromul, Schitul Sfânta Ana, Kavsokalivia, Katunakia, Karuli, chilia Sfântului Grigorie Palama aflându-se tot în perimetrul Marii Lavre.

Putem concluziona astfel că, prin personalităţile care au trăit în Marea Lavră, prin capodoperele arhitecturale, miniaturale, etc., adăpostite aici, Mânăstirea Marea Lavră este parte a patrimoniului bisericesc răsăritean.

Doar ţara-i veşnicia,

iar omul - numai clipa;
Iubite Nicolae-Radu-Pantelimon Halippa
Ne-aţi fost mereu în mijloc, drept frate şi părinte,
Aici, cu noi alături, aevea, pe pământ,
Drept sprijin şi-ndrumare, statornică-fierbinte,
Întru-ntregirea ŢĂRII, străbunul ţel, preasfânt.

Ne deprinsesem să vă simţim în viaţă,
Tot umăr lângă umăr, de drag, în fruntea noastră,
În dezlegarea sorţii ISTORIEI, prin ceaţă
Mereu mai solidari trudind spre zare-albastră.

Ne deprinsesem să ne-adunăm buchetul
Din flori de colţ, în munţi, pe cremene şi vis,
Cu Dumneavoastră-n mijloc, preabunul şi-nţeleptul
Îndrumător şi frate, cu sufletul deschis.

Ne deprinsesem cu norocul bucuriei
De-a fi al nostru şi de-a crede că-i firesc
S-avem şi-n viaţa noastră, dovada tăiniciei
În fiecare STÂLP din Neamul Românesc.

Ne deprinsesem . . ., dar . . ., deşi se schimbă garda
Mereu, în Veşnicia acestui Neam STĂPÂN,
Veţi tot rămâne far, şi simbol-nalt, în soarta
Pe care şi-o zideşte Întregul Neam Român.

Rămâneţi Drag PRIETEN, prin noi şi prin urmaşi
O splendidă verigă în lanţul VEŞNICIEI,
Acestei ŢĂRI ROTUNDE, CREŞTINE, de părtaşi
Ai CULTULUI DREPTĂŢII ÎN FAPTA ROMÂNIEI.

Lăsând ţărânei trupul cuprins de slăbiciuni,
Ne vom păstra de-a pururi credinţa tutelară
Că cea mai-naltă şi, mai sfântă-ntre minuni,
E chiar DUMNEZEIREA DIN DRAGOSTEA DE ŢARĂ.

Acesta-i Legământul Român, Etern, Firesc,
Ce vi-l închină NEAMUL din care-aţi răsărit,
Să străluciţi prin vremuri, cât GRAIUL ROMÂNESC
Va dăinui în lume: 'NALT-FĂRĂ DE SFÂRŞIT.

În veci, s-aveţi Cuvântul drept STEAG, precum îl ştiu,
Şi amintirea-flacără nestinsă printre noi,
Iar inimile noastre vă vor păstra tot viu,
Cu însăşi ŢARA-NTREAGĂ, şi-n vremea de apoi . . .

Cu suflet de Legendă din vatra strămoşească
Ce vă întoarceţi de-azi la matca de-nceput,
Să-mbrăţişaţi VECIA şi ŢARA ROMÂNEASCĂ
Precum le ştiu străbunii: ROTUNDE ca un scut.

În veci, s-aveţi ţărâna-uşoară pe sicriu,
Iar peste ŢARA-NTREAGĂ să vă plutească-aripa,
Că-n veci, ne veţi rămâne, exemplu-drag şi viu
Iubite NICOLAE-RADU-PANTELIMON HALIPPA;

Doar ŢARA-I VEŞNICIA, iar omul-numai clipa.

TOMA ISTRATI
Versuri scrise la Cernica
în 17 februarie 1998

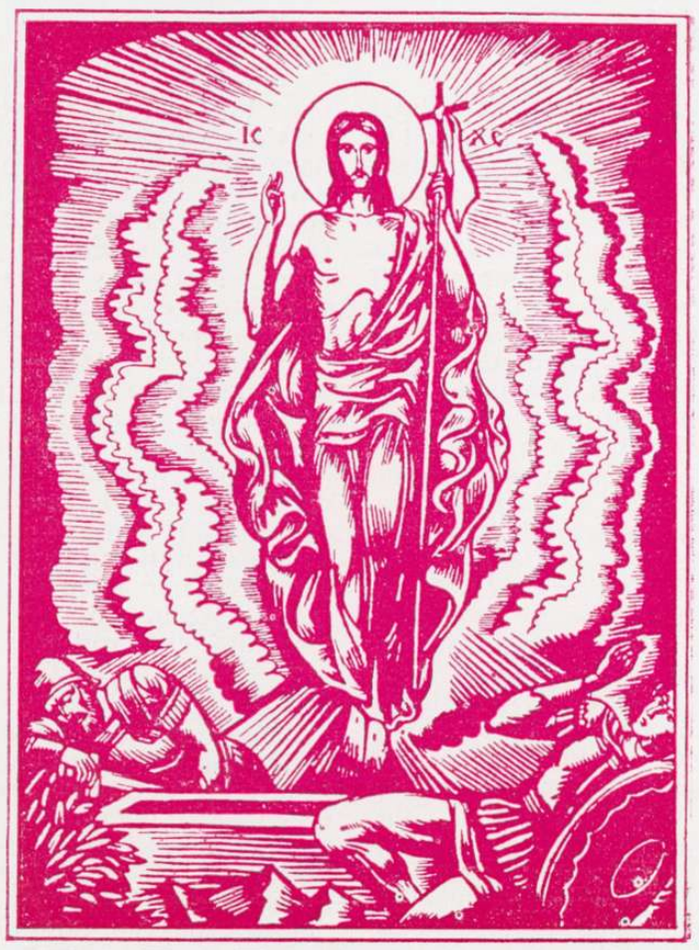

Icoana Ortodoxă

(Urmare din pag. a 4-a)

na, atenţia mi-a fost atrasă de o icoană cu Maica Domnului ţinând în braţe pe pruncul Iisus. Era o prezenţă tăcută pe care nu o puteai ignora.

Eram atât de curios să aflu ce caută această icoană în acel loc, aşa încât m-am apropiat de ea. Atunci am zărit în spatele ei o uşă întredeschisă, prin care se vedea interiorul unei capele. Atunci am înţeles rostul acelei icoane. Ea era o chemare la rugăciune, adresată tuturor oamenilor ce treceau prin acel loc, deci şi mie personal. M-am gândit repede la evenimentele din ultimele două zile şi mi-am dat seama, că am fost mult prea ocupat cu organizarea călătoriei şi un lucru important l-am omis.

Îmi propusesem să merg într-un pelerinaj, dar am uitat să-l rog pe Dumnezeu să-mi călăuzească paşii. Dar iată că într-un moment şi loc neaşteptat pentru mine, Hristos stă tăcut în braţele Fecioarei Maria şi mă priveşte cu ochii plini de iubire. Iar în aglomeraţia gării şi în haosul gândurilor mele Fecioara Maria îmi arată calea, îndreptându-şi mâna spre Fiul său, spre Cel Care a spus: „Eu sunt Calea, Adevărul şi Viaţa".

Icoana nu are o realitate proprie, dar ea săvârşeşte o întâlnire în rugăciune, fără să localizeze această comuniune în icoană ca obiect material. Nu e decât o bucată de lemn, care nu poate închide în ea însăşi nimic. Valoarea ei vine din faptul că, prin asemănare, ea participă la descoperirea unei realităţi transcendente, astfel că, primeşte o valoare teofanică. Pentru că nu poate închide nimic în sine, ea este asemenea unei oglinzi care reflectă o imagine.

Sfintele şi mântuitoarele Patimi

(Urmare din pag. 1)

se, cuprinzătoare, care să le facă accesibile şi uşor de mărturisit şi mai ales... de împlinit.

Acesta este de fapt scopul Revelaţiei: cunoaşterea şi împlinirea sau trăirea adevărului mântuitor, a adevărului evanghelic.

Lucrul acesta, în schimb, nu este uşor de realizat. Avem nevoie de ajutorul Dumnezeiesc şi de asistenţa Duhului Sfânt.

Întrucât Dumnezeu voieşte „ca toţi oamenii să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină", El dă tuturor, în dar, acest ajutor. Îl primim sub forma harului divin, energie dumnezeiască necreată, care ni se împărtăşeşte prin Sfintele Taine.

Cel care a deslușit, în baza unei mistice trăiri personale, sensul şi înţelesul acestei energii sau puteri, care se coboară de la Părintele ceresc, a fost Sfântul Grigorie Palama, a cărui pomenire a fost rânduită în cea de a doua Duminică a Sfântului şi marelui Post.

Primitori ai adevărului şi întăriţi spre înţelegerea şi trăirea lui prin harul divin, Mântuitorul Hristos ne îndeamnă să-I urmăm şi să ne asumăm lupta cu păcatul precum El Însuşi şi-a asumat-o. De aceea, ne adresează chemarea: „Cel ce vrea să vină după Mine, să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-mi urmeze Mie". Duminica a III-a din Post este Duminica Crucii, şi ea ni se înfăţişează ca un imbold de a parcurge şi cea de a doua şi cea mai grea parte a Postului, încordându-ne voinţa şi stăruind în rugăciune şi înfrânare, bineştiind că vom putea dobândi cununa numai prin trezvie şi lepădare de sine.

Deşi împovăraţi de greutatea suferinţelor şi încercărilor vieţii, nu trebuie să ne descurajăm şi mai ales nu trebuie să renunţăm ci, pas cu pas, ca şi cum am urca pe o scară către cer, să păşim şi să ne silim a călca pe fiecare treaptă a nevoinţei, spre a ajunge acolo unde ne aşteaptă răsplata binemeritată. Duminica a IV-a din Post, a Sfântului Ioan Scărarul ne întăreşte în năzuinţa noastră spre cele înalte, ceea ce înseamnă eliberare de patimi şi grijă susţinută spre a ne înfrumuseţa chipul lăuntric prin podoaba virtuţilor.

Pentru că exemplul personal are valoare decisivă în stimularea voinţei spre săvârşirea binelui, în cea de a V-a Duminică a Postului, Biserica ne pune în faţă icoana unei fiinţe umane care după ce s-a întinat cu desfrâul, s-a înălţat, prin asceză, pe treapta cea mai înaltă a sfinţeniei. Este vorba de sfânta Maria Egipteanca, a cărei zguduitoare pildă de pocăinţă ne este relatată într-o carte scrisă de Sfântul Sofronie al Ierusalimului.

Cu cea de a VI-a Duminică a Postului (Duminica Floriilor) intrăm în ultima şi cea mai importantă săptămână a Postului, care este închinată sfintelor şi mântuitoarelor Patimi. Rânduielile tipiconale specifice acestei săptămâni ne prilejuiesc rememorarea dramaticelor evenimente care s-au derulat la Ierusalim, în vremea procuratorului Ponţiu Pilat. Mai mult decât o rememorare, este vorba de o participare a noastră, în duhul, la toate suferinţele, batjocura şi chinurile la care a fost supus Hristos Mântuitorul.

În această succesiune temporală parcurgem an de an perioada de dinaintea Praznicului Paştilor. Este prilejul de a ne mărturisi păcatele şi de a ne pregăti spre a întâmpina, cu cuget şi simţiri înnoite, Învierea, pe care şi îngerii o laudă în ceruri, iar noi, pe pământ o cinstim şi o mărim.

Asociaţiunea ASTRA, în paginile Istoriei României — TRANSILVANIA

În ziua de 19 ianuarie 2000, au fost lansate, la Cercul Militar din Sibiu, cele două volume intitulate: Istoria României — TRANSILVANIA, lucrare monumentală şi absolut necesară, la care şi-au adus contribuţia şi doi reputaţi istorici sibieni: acad. *Mircea Păcurariu* şi prof. univ. dr. *Mihai Racoviţan*.

În cele 2814 pagini ale lucrării, numele Asociaţiunii ASTRA este menţionat de nenumărate ori; nu voi prezenta toate aspectele acestei prestigioase instituţii culturale a românilor din Transilvania, ci doresc, cu această ocazie, să aduc la cunoştinţa cititorilor, doar câteva momente.

Cititorul poate constata cu plăcere, că la pagina 1159 din volumul I, se arată faptul că: „În seria societăţilor culturale de importanţă generală Asociaţiunea transilvană pentru literatura română şi cultura poporului român, cunoscută sub numele de ASTRA, a fost prima instituţie culturală centrală a românilor din Transilvania", iar mai departe continuă: „Începuturile ASTREI sunt, după cum era de aşteptat în mediul în care a apărut, foarte modeste: 212 membri luaţi la un loc şi un capital de 5600 fl., în 1861. Cu toate acestea, încă din 1862, când ASTRA se lansează spectaculos cu o mare expoziţie la Braşov, când la adunarea generală vin 800 de intelectuali din toate părţile Transilvaniei precum şi personalităţi din România, numărul membrilor se ridică dintr-o dată la 745, iar fondul său la 20.000 fl.".

Un mijloc foarte eficace „cu care lucrează ASTRA este congresul ei, anual, care se ţine de obicei în centre din astfel de regiuni ale ţării", pentru ca, la pag. 217 (vol. II), să se accentueze: „Incontestabil, ASTRA a reprezentat în perioada dualismului cea mai importantă societate culturală a românilor din Transilvania, ea fiind coordonatoarea progresului cultural până la primul război mondial".

Aportul ASTREI la promovarea ştiinţelor tehnice ocupă un spaţiu mare în monumentala lucrare. În cadrul ASTREI, George Ba-

(Continuare în pag. a 8-a)

St. MUNTEANU-Săcele,
Desp. Central ASTRA-Sibiu

Sfânta Liturghie

(Urmare din pag. a 5-a)

Sfinte Taine se administrau, în vechime, în interiorul Sfinţei Liturghii, ca şi hirotoniile, şi nici azi nu pot fi gândite separat de Euharistie.

Instituirea în celelalte slujiri în Biserică se numeşte hirotesie, înseamnă „punere de o parte" şi nu se oficiază în timpul Sfintei Liturghii. Ele au loc de obicei la sfârşitul utreniei (cum se poate vedea pe la mânăstiri); nu comportă slujiri *structurale*, indispensabile pentru Biserică, ci arată doar mulţimea de daruri ale Duhului Sfânt.

În ce priveşte hirotoniile, acestea îşi au izvorul în Hristos, reprezentat iconic în Biserică de către episcop. Toate funcţiunile episcopului sunt orientate spre Euharistie, dar cu atât mai mult hirotoniile. De aceea, Biserica n-a văzut cu ochi buni hirotoniile oficiate la Liturghia Darurilor mai înainte Sfinţite, care este o liturghie fără epicleză. Lucrarea episcopului este centrată spre Sfânta Liturghie şi toate celelalte slujiri ale lui izvorăsc de aici. Căci în Liturghie, împreună cu preoţii, diaconii şi credincioşii se împlineşte Biserica. Episcopul este mijlocitorul sfinţirii în Biserică, dar rămâne în Biserică: nu se aşează deasupra ei, nici nu o substituie, cum se întâmplă cu instituţia papalităţii.

5. De asemenea, în aceeaşi Sfântă Liturghie, o persoană poate primi o singură treaptă a hirotoniei, actualizând în felul acesta Împărăţia lui Dumnezeu, ca împlinire a propriei vocaţii, dar şi ca stimul spre o continuă şi neîncetată apropiere de Dumnezeu, ceea ce atrage după sine o dinamică a Bisericii, care devine, în fiecare zi, mai asemănătoare Împărăţiei Cerurilor. Prin comunitatea de credincioşi, diaconi, preoţi şi episcop, Biserica Universală se regăseşte integral în Biserica locală, care este parohia. Elementele structurale de bază ale Bisericii se află într-o interdependenţă organică şi dinamică, mişcate de harul Duhului Sfânt şi orientate spre împlinirea eshatologică. Dacă episcopul lipseşte fizic, el este prezent în Sfânta Liturghie prin antimis, ca semn al comuniunii cu întreaga Biserică. După cum nu se poate lipsi de episcop, tot aşa Biserica nu se poate lipsi nici de credincioşi: ei sunt „amin"-ul Bisericii, iar Liturghia fără ei nu-şi găseşte nici sensul, nici împlinirea.

Biserica nu se poate lipsi de nici unul din elementele structurale de bază, cum nu se poate lipsi de Sfânta Liturghie. Ea se împlineşte în Euharistie, căci se realizează în comuniunea dintre credincioşi, diaconi, preoţi şi episcop. Şi în Liturghie devine icoană a Împărăţiei lui Dumnezeu. Când slujeşte Sfânta Liturghie, Biserica mărturiseşte despre sine în faţa lumii: cum este şi cum va fi.

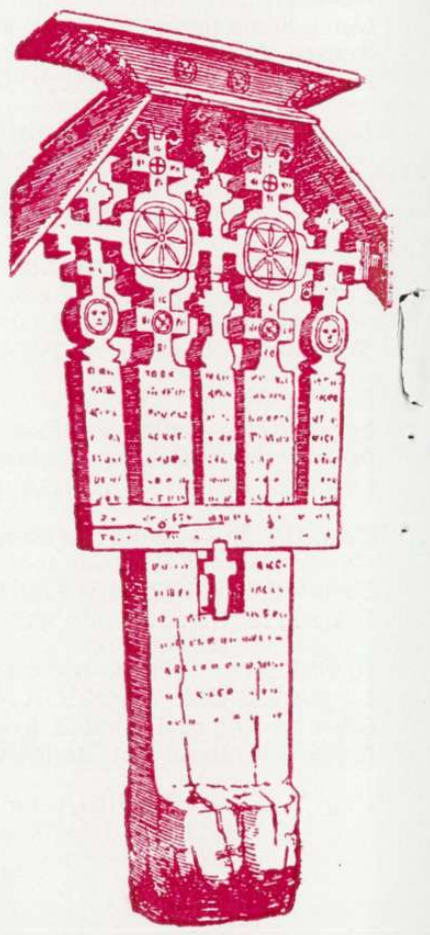

Validitatea Învierii

(Urmare din pag. 1)

Învierea lui Hristos, cu atât mai mult cu cât aceasta este demonstrabilă din punct de vedere istoric?

Bineînţeles că oamenii care cred în Învierea lui Hristos nu se înscriu în aceste două categorii! Dar ei sunt mulţi şi ne frapează atitudinea lor căci trăim împreună.

Negarea Învierii indică totuşi importanţa ei crucială în viaţa omenirii. Mihail Crama o spune mai frumos şi semnificativ: „Se va nega Învierea cu violenţa cu care se neagă lucrurile esenţiale".

Este cel puţin ciudat să constatăm că lucrurile esenţiale sunt negate cu vehemenţă de către o mare parte din oameni. După cum o spune Crama, se înţelege că acesta nu este un accident, ci e un mod de a concepe şi a reacţiona (istoria şi viaţa noastră abundă în exemple de astfel de negaţii).

În acest caz însă, negarea accentuează valoarea. Cu cât mai vehementă negarea, cu atât mai mare valoarea, şi cu atât mai privilegiaţi cei ce au crezut: „Fericiţi cei ce n-au văzut şi au crezut" (Ioan 20, 19) ne spune Mântuitorul, anticipând fenomenul.

Într-adevăr cum spune Sfântul Apostol Pavel, atitudinea celor ce cred pare nebunie pentru cei ce nu cred (I Cor. 1, 20—27), deşi acelaşi lucru se poate spune şi invers şi anume că e nebunie sau cel puţin non-sens să vezi şi să nu crezi, ori să aplici în mod discriminatoriu anumite criterii pentru lucruri similare.

Negarea Înverii se poate face în mai multe feluri: conştient şi deliberat, ca în cazul ateismului comunist de exemplu; conştient dar nedeliberat ca atunci când nu-ţi faci un ţel din a nega Învierea dar prin felul cum trăieşti, de fapt, o negi; inconştient şi nedeliberat, ca atunci când nici măcar nu realizezi că modul tău de viaţă reprezintă o negare a Învierii, ş.a.m.d.

Cert este că negarea Învierii s-a făcut în mod sistematic la modul oficial în sistemul comunist, dar tot aşa de sistematic, numai că în alt mod, în sistemul capitalist, mai ales în ţările avansate tehnologic, unde religia a trecut de la caracterul oficial la cel privat, fiind mai mult sau mai puţin brutal excomunicată de către stat şi ştiinţe de la centru la periferie, şi unde îmbunătăţirea vieţii de zi cu zi a populaţiei prin cele mai variate comodităţi pe care omul şi le poate oferi a dus de asemenea la o pierdere a interesului pentru, şi implicării omului în religie.

Dar dacă există cei care neagă Învierea lui Hristos, există şi cei ce cred în ea, şi aşa cum spune Sfântul Apostol Pavel, pentru cei ce cred, Învierea este puterea lui Dumnezeu (I Cor. I, 18).

Când crezi te deschizi, te investeşti şi te legi; îţi creezi un mod special de a fi; te botezi întru ceea ce crezi, te afunzi ca în apa botezului, te abandonezi celui în care crezi şi ieşi la lumină transfigurat, făptură nouă.

Nu mai eşti tu, ci cel în care crezi locuieşte în tine (Gal. 2, 20) ca atunci când trupul este spiritualizat de suflet şi ridicat la o altă treaptă a existenţei sale fizice, în timp ce rămâne realitate fizică, aşa cum după Înviere trupul Mântuitorului a fost spiritualizat, ridicat la un alt nivel existenţial, nemaisupus legilor comune ale fizicii (intrarea la apostoli prin uşile încuiate, înălţarea cu trupul la cer), dar rămânând totuşi trup; „Pipăiţi-mă şi vedeţi că duhul nu are carne şi oase precum Mă vedeţi pe Mine având", le zice Iisus ucenicilor săi, confuzi şi şocaţi la apariţia Lui după Înviere (Luca 24, 39).

★

Credinţa în Învierea lui Hristos ne pune deja pe calea Învierii, a mântuirii şi ne ancorează în Dumnezeu. Învierea este rădăcina noastră esenţială, izvorul vieţii; ea este drumul nostru dus-întors de care am uitat; mai mult decât atât, este posibilitatea însăşi a drumului; Învierea este ţinta şi posibilitatea însăşi a ţintei; este călătorul şi însăşi posibilitatea lui de a fi.

Toate trei la un loc, treimea cea de o fiinţă şi nedespărţită: călătorul, ţinta şi drumul, sau cum în alti termeni zice Sfântul Ioan Gură de Aur: „Tu eşti Cel ce aduci şi Cel ce Te aduci, Cel ce primeşti şi Cel ce Te împarţi".

Înainte nu ştiam. De la Învierea lui Hristos ştim. Ne-a trebuit Învierea sa ca să înţelegem că ne ducem de unde venim. Participând la Învierea lui Hristos, înţelegem. Înţelegerea aduce plinătate, iar aceasta se manifestă în bucurie. Aceasta este starea de spirit cu care celebrăm noua noastră condiţie şi intrarea în pelerinaj.

Hristos a înviat!
Cu adevărat a înviat!

Pan. M. Vizirescu (1903—2000)

— o viaţă închinată lui Dumnezeu şi neamului românesc —

Personalitate marcantă a poeziei religioase româneşti, Pan. M. Vizirescu a trecut la cele veşnice la 28 ianuarie 2000, încheind în liniştе şi pace duhovnicească o viaţă profund marcată de vitregiile istoriei ultimului veac românesc. A lăsat în urma sa o valoroasă şi vastă operă scrisă, cuprinzând eseistică, cronică literară, poezie, proză şi dramaturgie, precum şi o activitate culturală prestigioasă la revistele vremii, în cadrul Radio-difuziunii române, de unde a demisionat în ziua de 23 august 1944 la aflarea veştii arestării Mareşalului Antonescu, iar după 1989, concretizată în întâlniri în cadrul Uniunii Scriitorilor, conferinţe universitare, lansări de carte, o prezenţă vie şi activă ca director al seriei noi a revistei „Gândirea", ce şi-a reluat apariţia în 1992, după interzicerea ei din 1945.

Pan. M. Vizirescu a debutat în 1922 cu o schiţă în „Universul Literar" al cărei director era Nicolae Iorga, apoi activitatea a fost continuată printr-o permanentă colaborare la „Bilete de papagal" a lui Tudor Arghezi, o prestigioasă activitate la „Gândirea" lui Nichifor Crainic şi la „Revista Fundaţiei Regale", sub recunoaşterea unor personalităţi ilustre ca Octavian Goga, Nicolae Iorga, Nichifor Crainic, Ioan Al. Brătescu-Voineşti, Liviu Rebreanu, Lucian Blaga, Tudor Arghezi, Mihail Dragomirescu.

Realizarea unei antologii de poezie religioasă românească, în 1943, însoţită de un lung studiu introductiv, a fost primită elogios de Nichifor Crainic al cărui singur reproş era neglijarea de către autor a tipăririi propriilor lucrări. Curând, Editura Cartea Românească avea să primească din partea lui Pan. M. Vizirescu un volum de nuvele, *Vadul Închipuirilor*, cu o prefaţă de I. Al. Brătescu-Voineşti; la fel Editura Bucovina a lui I.E. Torouţiu, un volum de poezii; la cererea Editurii Cugetarea, dl. Vizirescu pregătea un alt volum de proză, iar Liviu Rebreanu, directorul Teatrului Naţional, îi ceruse piesa *Liga oamenilor cinstiţi*, a cărei reprezentare era asigurată.

Însă, un destin, ce se anunţa strălucit, a fost frânt, perspectiva unor realizări certe a fost spulberată de urgia comunistă, ce a avut „grijă" ca imediat după procesul generalilor pentru decapitarea armatei române, să înlăture şi scriitorii reprezentativi pentru apărarea intereselor ţării, suferind o condamnare la închisoare pe viaţă şi confiscarea averii, în „lotul celor 14" scriitori şi ziarişti reprezentativi pentru apărarea intereselor naţionale, alături de Nichifor Crainic, Radu Gyr, Pamfil Şeicaru, Stelian Popescu şi alţii. Avea să înceapă suferinţa acelei jumătăţi de veac în care, după cum însuşi spunea, „neamul meu a trebuit să-şi poarte crucea mântuirii".

Nu va avea, însă, să cunoască chinul şi teroarea temniţelor comuniste, refugiindu-se în casa părinţilor din Slatina, transformând pentru 23 de ani podul cu intrare secretă al acelei case, într-un „exil de taină". Se deschide însă „o altă uşă nevăzută, din ce în ce mai larg deschisă, ce ducea în Împărăţia lui Dumnezeu". „Am trăit fără timp, mărturisea, dar mângâiat la prasnicele sărbătoreşti de Sfânta Euharistie primită prin bunătatea duhovnicului". Peniţa însă, n-a tăcut, iar Maica Domnului şi îngerii şi sfinţii şi-au primit poemele lor, când realitatea trăită se va fi împletit cu viziunea poetică spre liniştea căutată şi întărirea credinţei.

Pornind de la credinţa puternică în Dumnezeu, viziunea poetică a tranfigurat realitatea, suferinţa şi însingurarea. Timpul care „mi se oprise", noaptea cu pustietatea şi singurătatea ei, devin aliatele poetului în descifrarea adevăratei esenţe a acestei lumi. Casa exilului devine un „vechi castel pe stânci înaripate", iar stelele sfătuitoare despre o lume cerească. Armele poetului vor fi acum priveghiul şi rugăciunea, mâna este înaripată de har divin iar mintea se dezleagă întru Lumina din Lumină.

După cum mărturisea şi mai târziu, credinţa i-a fost sprijinul de căpătâi, iar mângâierea — Sfânta Împărtăşanie. O poezie limpede va răsări din aceste izvoare nesecate, o poezie luminată de ochiul ceresc, Dumnezeu devine un mistic partener de dialog, iar Maica Domnului alinare în momentele de cumpănă. Viziunea despre poezie se ridică deasupra orgoliilor lumeşti, îndreptată spre sferele înalte ale divinităţii. Dumnezeu se revelează atunci când lumea pare că se năruie, poezia devine adevărată rugăciune, iar imaginea despre poet este una idealizată, primind în poezia d-lui Vizirescu un chip original.

A plecat dintre noi mulţumit că a fost printre cei care au avut „harul suferinţei", împărtăşind, peste „un timp oprit", din înţelepciunea şi puterea sa, învăţând despre adevărata poezie ca mărturie a sufletului, altceva decât poezia obişnuită, oglindind „o cucerire a vieţii printr-un alt ochean lăuntric şi altfel de trăire". Într-una din prefeţele cărţilor sale, lansează o întrebare pentru fiecare poet străin de duhul evlaviei creştine: „Ce fel de viaţă ai tu şi de unde vrei să scoţi poezia, dacă nu te luminează ochiul ceresc, care face să înflorească pustiul?"

Două volume de versuri, *Mi se oprise timpul*, la Editura Eminescu, şi *Prinos de lumină şi har*, la Editura Agora din Iaşi, ambele apărute în 1995, împlinesc un destin vitregit de o istorie pe care în cele din urmă a biruit-o. Poezia domniei sale îmbină în chip minunat credinţa cu aspiraţia noastră spre o cultură proprie ce se bazează pe imensul tezaur folcloric pe care îl avem. Ortodoxia luată ca putere reprezentativă a vieţii noastre naţionale în spiritul deschis de Nichifor Crainic „poetul vieţii noastre unanime", iar omenescul în aspectele unor grele încercări urcă treptele înălţării spre „altarul poeziei noastre religioase".

Diac. drd. CĂLIN SĂMĂRGHIŢAN

TANATOLOGIE ŞI NEMURIRE

P.S. Calinic Botoşăneanul, editura „Cantes", Iaşi, 1999, 431 p.

Într-o lume secularizată în care moartea ca realitate intrinsecă este privită ca punct terminus, ca trecere în neant şi ca încheiere a vieţii de aici, într-o lume în care presa este plină de anunţuri la rubrica *„decese"* despre trecerea în *„nefiinţă"* a atâtor semeni de-ai noştri, lucrarea *Tanatologie şi nemurire*, teza de doctorat în medicină a P.S. Calinic Botoşăneanul, episcop vicar al Arhiepiscopiei Iaşilor se constituie într-un eveniment publicistic cu conotaţii deosebite. Şi aceasta pentru că ea ne relevă cu temeiuri scripturistice, patristice dar şi cu citate din literatura antică precreştină fenomenologia morţii ca punct de încheiere al vieţii de pe pământ şi ca mijloc de trecere dincolo în împărăţia spiritului.

Ba mai mult lucrarea P.S. Calinic este o impresionantă argumentare privind integrarea sensului morţii în conştiinţa individuală ţinând seama de faptul că şi filosofia şi ştiinţa ne evocă prin complementaritatea lor cu teologia ca ştiinţă, caracterul multidimensional al conştiinţei umane. Şi aceasta este proiectată printr-o triplă ipostază: cea *biologică*, de confruntare a noastră cu moartea, cea *socială*, de întâlnire a semenilor noştri cu moartea, şi cea *duhovnicească* de relaţie a noastră, ca existenţă umană cu transcendenţa, cu viaţa de dincolo. Tanatologia este ştiinţa care se ocupă cu studiul despre moarte şi provine din limba greacă unde cuvântul *„thanatos"* înseamnă „moarte" şi *„logos"*, cuvânt, vorbire, ştiinţă.

Tanatologia ca ştiinţă deşi este de dată recentă, totuşi rădăcinile ei se pierd în negura vremii. De când există omul pe pământ a existat şi marea întrebare, ce este moartea, ce se petrece cu noi după trecerea noastră dincolo, există o viaţă conştientă după moartea fizică?

La toate aceste întrebări s-au încercat de-a lungul vremii răspunsuri diferite, unele pozitive iar altele nihiliste.

Lucrarea e structurată în trei capitole principale:

I. *„Tanatologie şi Epistemologie"* cu subtitlul *„Tanatologie şi aspectele sale ştiinţifice şi culturale"* în care e tratată problema morţii ca realitate umană cu toate consecinţele ei,

II. *„Tanatologie şi filosofie"*, cu subtitlul *„Tanatologie şi aspectele sale filosofice"*, care se ocupă de problema transcendenţei, a vieţii de dincolo de moarte aşa cum este văzută ea de filosofie în general şi de filosofia românească în special şi

III. *„Tanatologie şi Eshatologie"* cu subtitlul *„Tanatologia şi aspectele sale teologice"* în care sunt tratate d.p.d.v. teologic problema vieţii şi a morţii, comportamentul uman în faţa morţii, având şi un subcapitol intitulat *„Mistere şi lumini în opera părintelui Dumitru Stăniloae"*, în care sunt abordate principalele aspecte ale teologiei morţii şi învierii ale marelui teolog român. Lucrarea se bucură de prefaţa a doi reputaţi sociologi din Iaşi: Prof. univ. dr. Gheorghe Scripcaru şi Prof. univ. dr. Petre Dumitrescu, la care se adaugă şi cea a P.C. Pr. prof. dr. Vasile Mihoc, titularul catedrei de Noul Testament de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, care între altele spune următoarele cu privire la această lucrare: „ea vine cu aportul major al unei tratări pluridisciplinare şi i-a permis (autorului n.n.) o astfel de abordare asiduă de pregătire intelectuală care acoperă deopotrivă cele trei domenii menţionate în titlu: ştiinţific (mai ales medical), filosofic şi teologic. Reunite, cele trei perspective îşi dezvăluie confluenţele şi deschiderile fiecăreia către celelalte. De unde rezultă şi o lărgire şi o îmbogăţire a fiecăreia prin celelalte".

Beneficiind de o bibliografie variată şi bogată în româneşte şi în limbi străine, lucrarea se constituie într-o încercare reuşită de a lămuri problema eternă a morţii şi a ceea ce urmează după ea, viaţa veşnică.

„Tanatologie şi Nemurire" va rămâne în cultura românească medicală şi teologică ca o lucrare de referinţă care va contribui la întărirea sentimentului de *„zoon athanaton"* al omului şi la elucidarea marii treceri de dincolo pentru fiecare dintre noi.

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar
al Sibiului

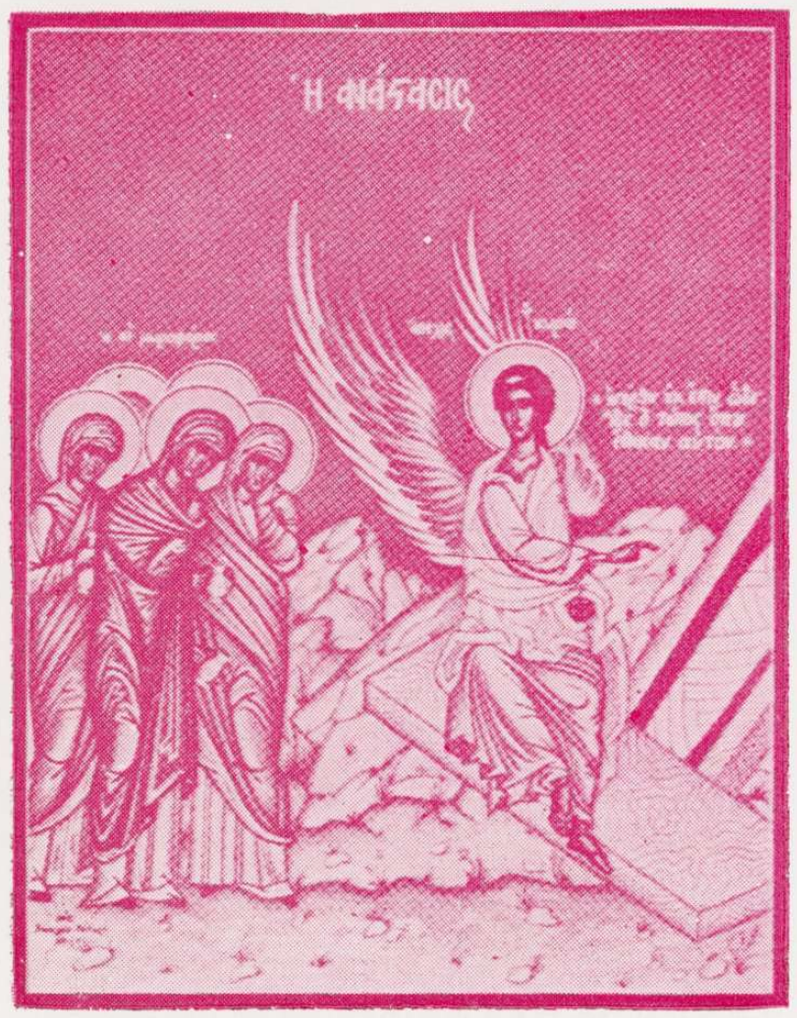

IN MEMORIAM

Pr. icon. stavr. Dragosin Oană

Pe prea vrednicul părinte şi credincios, în Biserica lui Dumnezeu în păstrarea ortodoxiei l-am cunoscut împreună cu credincioşii satului. S-a născut în comuna Cioara (din 1965, Săliştea), jud. Alba, din părinţii Ioachim şi Profila Oana, ţărani harnici şi deosebiţi gospodari şi a copilărit alături de fraţii Sabin şi Emil, iar şcoala primară (4 clase) a urmat-o în satul natal, alături de alţi copii ai satului.

L-am cunoscut din fragedă copilărie fiind cu 2 ani mai tânăr ca mine (născut în Vinerea Mare din anul 1926, ziua de 2 aprilie), fiind rude apropiate.

După terminarea a 4 clase primare în satul natal, bunicul său, Tarlea Gheorghe, fratele tatălui meu, care a murit de tânăr, ne-a dus pe amândoi la examen de admitere la Şcoala Normală de Băieţi din Deva, în toamna anului 1937, unde am reuşit amândoi cu bursă.

Când a terminat studiile Şcolii Normale din Deva, ca elev fruntaş la învăţătură şi comportare, s-a hotărât singur să-şi aleagă cariera de preot ortodox, slujitor cu credinţă lui Dumnezeu.

Era în vremea Războiului al II-lea Mondial, când se circula greu prin ţară, el totuşi, temerar, a luat drumul Aradului, înscriindu-se la teologie. În vremea aceea, nu se primea la studii superioare numai cu diploma de învăţător obţinută în 1945, şi de aceea, în vara anului 1947, după trecerea diferenţelor de studii de la Şcoala Normală la Liceu, dă cu succes examenul de bacalaureat la Alba Iulia, înscriindu-se apoi la Academia Teologică din Sibiu, pe care o şi termină cu frumoase succese.

Are norocul să fie numit preot, după ce a fost hirotonit în Catedrala din Sibiu şi fiind căsătorit cu Constanţa Felea, ea însăşi fiică de preot, tocmai în comuna sa natală, Cioara, unde se pensionase părintele Iconom Stavrofor Constantin Oancea - exemplar slujitor în ale credinţei şi om cu o largă cultură, fiind şi membru al societăţii ASTRA din Sibiu.

Părintele Dragosin Oană continuă cu fală munca rodnică în ale credinţei în Dumnezeu, urmând îndeaproape paşii părintelui Constantin Oancea şi continuând asiduu cercetările activităţii călugărului Sofronie (tot din Cioara), scoţând la îndemnul Episcopiei din Alba Iulia o broşură pe care o tipăreşte Episcopia şi o răspândeşte în toate şcolile judeţului.

Îndrăgostit, luând şi exemplul Academicianului David Prodan, originar din Cioara şi din întâmplare nepot al bunicii părintelui Dragosin Oană, a trecut şi a cercetat în arhivele Primăriei din Cioara şi ale Sfatului din Alba Iulia rădăcinile preoţilor şi primarilor din satul natal, a cules numele memorandiştilor de la 1892 din comună, deţinând astfel în arhiva bisericii din comună un adevărat tezaur istoric.

Şi pentru că părintele Dragosin Oană nu s-a implicat numai în lupta pentru păstrarea dreptei credinţe a mirenilor săi în Cel de Sus, a fost un adevărat intelectual şi pe tărâm social. El a organizat în 1995 aniversarea a 685 de ani de atestare documentară a Archisului Românesc - vatră a localităţii Cioara (astăzi Săliştea), jud. Alba (1310—1995).

Tot părintele Oană organizează, strângând adresele tuturor fiilor satului plecaţi, întâlnirea fiilor satului din 15-16 august 1981.

Însă activitatea de adevărat intelectual al satului său este atestată şi de înfiinţarea, la iniţiativa sa, a Fundaţiei Culturale *David Prodan*, academician istoric, adânc cunoscător al istoriei medievale din Transilvania, creind o serie de valoroase lucrări, culminând cu Răscoala lui Horea, 2 volume, 1979. Fundaţia a fost înfiinţată în 1994, iar în 1995, s-a inaugurat în curtea şcolii comunale şi bustul academicianului şi un început de muzeu în casa sorei lui, Ana Molodet.

Nu-i permis să nu amintim în cadrul vastei şi harnicei activităţi a părintelui Dragosin Oană, munca grea şi ostenitoare de a fi întocmit Monografia parohiei Cioara, strâns împletită cu istoria laică a satului, la îndemnul Episcopiei din Alba Iulia. Ea are circa 300 de pagini dactilografiate, plus un număr mare de fotografii ce atestă spusele lucrării.

S-a stins din viaţă în ziua de 27 ianuarie, 2000.

Şi-a gospodărit biserica, cimitirele şi tot ce ţine de parohie cu mult simţ creştinesc, respectând canoanele cu sfinţenie, dar dând şi exemplu concret de ce înseamnă un om cinstit, curat în faţa lui Dumnezeu. Orice sumă achitată de credincioşi la cununii, botez sau alte practici religioase erau consemnate în chitanţe şi înaintate organelor de drept, rămânând printre mireni - proverbial şi în acest domeniu. Iar cât ţinea la credincioşii săi, se poate aminti că atunci când părintele este numit în 1971 de către I.P.S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, consilier al Mitropoliei pe linie economică şi parohie în Sibiu, putându-se muta cu familia la oraş, părintele întorcându-se acasă şi întrebându-l un mirean (Teofil Iancu), care auzise de posibilitatea rămânerii la Sibiu a preotului lor: „Dar pe noi cui ne laşi, părinte Oană?", părintele s-a hotărât definitiv să-şi păstreze parohia la Cioara, făcând naveta 7 ani de zile la Mitropolie, pentru slujba de vrednic consilier economic. Câţi, să fim cinstiţi, am fi putut renunţa la condiţiile oraşului Sibiu, pentru un simplu sat ca Cioara.

Figura părintelui Dragosin Oană, sunt sigur, va rămâne veşnic în amintirea mirenilor săi ca un om care a avut cu adevărat harul preoţiei.

Dumnezeu să-l odihnească, pe iubitul şi multcredinciosul părinte Dragosin Oană.

ION TARLEA

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P. S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU **a săvârşit următoarele:**

● **19 MARTIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrală cu prilejul Duminicii Ortodoxiei.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **22 MARTIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrala mitropolitană.

● **24 MARTIE a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la Vecernia oficiată în Catedrala episcopală din Slobozia.

● **25 MARTIE a.c.,** — P. S. Sa a făcut parte din soborul de ierarhi care, avându-l în frunte pe **P. F. Părinte Patriarh Teoctist** al României, a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala episcopală din Slobozia cu prilejul instalării noului episcop al acestei eparhii, **P. S. Dr. Damaschin Coravu.**
— La agapa oficială a rostit un cuvânt adecvat în numele **Î. P. S. Mitropolit ANTONIE** şi al ierarhilor ardeleni.

● **26 MARTIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica cu hramul „Buna-Vestire" din Topârcea, prot. Sibiu rostind cuvânt de învăţătură.
P. C. paroh Dumitru Octavian a fost hirotesit întru sachelar.
— Seara a slujit şi a predicat la Vecernie în parohia Alămor, prot. Sibiu (P. C. pr. paroh Gligor Petian).

● **27 MARTIE a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la Simpozionul organizat la Cercul Militar Sibiu cu prilejul împlinirii a 82 de ani de la Unirea Basarabiei cu România.

● **28 MARTIE a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la Şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu.
— A oficiat un parastas în Catedrală pentru făuritorii Unirii Basarabiei cu România.
— A cercetat şantierele noilor biserici aflate în construcţie din Tălmaciu II şi Sadu.

● **29 MARTIE a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la Sf. Liturghie în Catedrală.

● **30 MARTIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit în sobor taina Sf. Maslu de obşte şi a predicat în biserica Sf. Arhangheli din Braşov.
— A cercetat şantierul noii biserici în construcţie din cartierul Triaj-Braşov, biserica de lemn „Înălţarea Domnului" Braşov precum şi noua biserică din oraşul Codlea.

● **31 MARTIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Liturghia darurilor mai înainte sfinţite în Catedrală, hirotonind întru diacon pe teologul Nicolae Adrian Duţia.
— A participat la şedinţa Fundaţiei Gojdu ce a avut loc la Cercul Militar Sibiu, apoi la şedinţa Consiliului profesoral al Facultăţii de Teologie din Sibiu.
— Seara a slujit Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

● **1 APRILIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Nicolae" din Săvăstreni, prot. Făgăraş. (Pr. paroh Ciprian Aranyoşi), rostind cuvânt de învăţătură. C. diacon Nicolae Duţia a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Arini, prot. Rupea.
— Seara slujeşte şi predică la Vecernie în biserica parohială din Iaşi (pr. paroh Ioan Neculoiu).
În aceeaşi zi a cercetat şi biserica parohială din Beclean, prot. Făgăraş, vorbind credincioşilor prezenţi la slujba Utreniei, precum şi şantierul noii biserici din Avrig.

● **3 APRILIE a.c.,** — P. S. Sa a luat parte la lucrările de deschidere a Simpozionului „Strategia privind reabilitarea urbană a Centrului istoric al Sibiului" desfăşurat la sediul Fundaţiei Româno-Germane din Sibiu.
— A făcut o vizită la Casa Asociaţiei Oastei Domnului din Sibiu şi la biserica „Sf. Arhangheli" din Poiana Sibiului.

● **4 APRILIE a.c.,** — P. S. Sa a susţinut la Braşov Conferinţa cu tema **„Prin Cruce şi Post spre ziua Învierii"** la invitaţia ASCOR, Braşov.
— A cercetat bisericile parohiale din Feldioara şi Stupini, prot. Braşov, ultima cu pictura recent restaurată.

● **7 APRILIE a.c.,** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie a darurilor mai înainte sfinţite în Catedrală, hirotonind întru diacon pe tânărul teolog Ioan Socaci.
— A săvârşit în sobor taina Sf. Maslu în Catedrala Mitropolitană iar seara Acatistul Maicii Domnului.

Diacon VASILE AVRAM

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

1. ARHIEPISCOPIA ORT. ROM. SIBIU
— Post asistent social la Protopopiatul Sibiu
— concurs examen —
2. PROTOPOPIATUL ORT. ROM. BRAŞOV
— Parohia Teliu-Vale — numiri
3. PROTOPOPIATUL ORT. ROM. MEDIAŞ
— Parohia ort. rom. Copşa Mare — numiri
— Parohia ort. rom. Copşa Mică II — blocuri — transferări
— Parohia ort. rom. Păucea — numiri
4. PROTOPOPIATUL ORT. ROM. AVRIG
— Parohia ort. rom. Porumbacu de Sus — transferări
— Parohia ort. rom. Colun — numiri
5. PROTOPOPIATUL ORT. ROM. RUPEA
— Parohia ort. rom. Grânari — numiri
— Parohia ort. rom. Racoş — numiri

Termen de concurs: 15 APRILIE — 15 MAI 2000

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cererea în termenul legal la Of. Protopopeşti anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Of. Protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P.C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona: vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, copie diplomă licenţă, copie pentru cursurile de îndrumare absolvite, situaţia socială (domiciliul, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie 15 zile de la data numirii.

† Dr. ANTONIE
Arhiepiscop şi Mitropolit

Consilier ad-tiv, bisericesc,
Pr. Săsăujan Simion

Asociaţiunea ASTRA

(Urmare din pag. a 6-a)

riţiu (1812—1893), al cărei secretar a fost de la întemeiere (1861), până la 1868 şi preşedinte în ultimii ani ai vieţii, scrie articole privind necesitatea întemeierii industriei la români. „În 1852, Bariţiu devine director şi coproprietar al Fabricii de hârtie din Zărneşti, fabrică creată din iniţiativa unui grup de braşoveni, din care făcea şi el parte", iar preocupările pentru promovarea ştiinţelor tehnice au luat amploare cu ocazia adunării generale de la Braşov din anul 1883, unde „protopopul Bartolomeu Baiulescu, care şi-a dedicat o mare parte a activităţii sale consolidării economice a românilor din Braşov prin învăţarea meseriilor şi crearea unei clase de mijloc, a prezentat „dizertaţia"; „Despre necesitatea promovării şi protecţionării meseriilor între Români". Tot el este cel care înfiinţase în 1869 „Asociaţiunea pentru sprijinirea meseriaşilor români", precum şi „Banca pentru ajutor reciproc a meseriaşilor". La Sibiu, un rol de aceeaşi importanţă l-a avut protopopul Nicolae Cristea, care, printre alte atribuţii ce le-a îndeplinit, a înfiinţat în 1867 „Reuniunea sodalilor români din Sibiu".

Trecând peste câteva capitole, întâlnim preocupările ASTREI, în aria de consolidare a Universităţii clujene, unde „în toamna anului 1924, împreună cu Despărţământul local al ASTREI, Grădina Botanică din Cluj, sub conducerea academicianului Alexandru Borza, astrist de frunte, organizează o expoziţie care este trimisă şi la Bucureşti, unde obţine ca distincţie o medalie de aur", iar la pag. 1142, să se menţioneze cu claritate, că Despărţământul pentru ştiinţă al ASTREI din Sibiu şi Cluj „a fost o asociaţie culturală puternică în rândurile căreia au activat mulţi universitari clujeni, prin publicistica apărută în „Publicaţiile ASTREI", „Transilvania", „Ţara Bârsei", „Calendarul Asociaţiunii".

Este de arătat faptul că, Despărţământul ASTRA (Cluj), a sprijinit Extensiunea Universitară, luând parte la toate activităţile ei.

Susţinătoare a tineretului de la sate şi din fabrici prin cultură fizică şi sport, după exemplul „Şoimii Carpaţilor", iniţiată de Iuliu Haţieganu în cadrul ASTREI, „care va rămâne permanent grăitoare prin dragostea de ţară şi conştiinţa permanentă şi a rolului nostru pe aceste locuri".

Prezentă peste tot, aşa cum s-a putut dovedi, ASTRA a fost un sprijin şi în anii grei, când revizionismul prinde curaj. Astfel, Sebastian Bornemisa, „preşedintele ASTREI (despărţământului), a fost delegat să participe la adunarea „Asociaţiei învăţătorilor din jud. Cluj" (1934), a conferenţiat despre: „Liga Antirevizionistă" şi se cunoaşte faptul că, la toate manifestaţiile cu caracter antirevizionist, reprezentanţii ASTREI şi-au adus un aport deosebit în organizarea şi conducerea acestora.

Cu prilejul luminatului Praznic al Învierii Domnului, Redacţia adresează tuturor cititorilor, colaboratorilor şi celor care se ostenesc pentru alcătuirea şi tipărirea fiecărui număr al „Telegrafului Român", alese urări de sănătate şi fericire.

Rugăm pe Domnul, care a biruit moartea, să hărăzească neamului nostru o perspectivă de viaţă demnă şi în acord cu principiile Evangheliei mântuitoare.

HRISTOS A ÎNVIAT!

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Wolfhart Pannenberg publică cartea *„Teologia sistematică"*, vol. III, introducere şi traducere de pr. dr. George Remete, Editura Arhiepiscopiei Ortodoxe Alba Iulia, 1999, 263 pag.

Wolfhart Pannenberg s-a născut în 1928 în Stettin azi Sezeczin — Polonia. A studiat teologia şi filosofia la Berlin, Gottingen, Basel şi Heidelberg: doctoratul în teologie la obţinut în anul 1953 la Heidelberg, iar apoi devine profesor de teologie sistematică în anul 1958 la Kirchliche Houchschule Wuppertal, iar din anul 1967 este titular. În toţi aceşti ani publică numeroase lucrări printre care: „Probleme fundamentale de teologie sistematică", vol. I — 1967, II — 1971, „Spiritualitate creştină" 1986, „Teologia sistematică" în 3 volume: I — 1988, II — 1990, III — 1993.

Iată ce spune P.C. Pr. prof. univ. dr. Dumitru Popescu despre această lucrare: „Trebuie recunoscut că Pannenberg face un progres atunci când spune că Duhul Sfânt, invocat prin epicleză, ţine împreună liturghisitorul şi comunitatea. Dar trebuie să facă un pas mai mult, un pas important, pentru ca să poată ieşi în întâmpinarea epiclezei ortodoxe. În rugăciunea noastră cunoscută sub numele Anafora din Liturghia ortodoxă, preotul se roagă lui Dumnezeu să trimită Duhul Sfânt nu numai peste el şi peste comunitate — cum remarcă şi Pannenberg — ci şi asupra darurilor care sunt puse — înainte . . ."

Este cartea unui mare teolog protestant care merită a fi citită de orice teolog ortodox.

* * *

● O carte de mare frumuseţe: *„O pagină din istoria Bisericii şi Neamului"*, de Aurel Nistor, lucrare apărută cu binecuvântarea P.S. Ioan, episcopul Covasnei şi Harghitei, Editura Carpaţii Răsăriteni, Sfântul Gheorghe, 1999, 191 pag.

Acest volum de studii şi documente este alcătuit şi îngrijit de Ioan Lăcătuşu, care scrie printre altele: „Om al timpului său protopopul Aurel Nistor s-a preocupat până la identificarea cu *„problema românilor din secuime"*, sesizându-i fondul, pătrunzându-i tainele, îndrăgind-o şi urmărind-o cu o rară pasiune şi perseverenţă. *„Atât de mult ne-am identificat cu această problemă* — mărturiseşte părintele Aurel Nistor — *încât o simţim cum ne urmăreşte oriunde am fi şi orice am face, devenind o parte integrantă a fiinţei noastre şi respirând-o permanent parcă şi prin pori"*.

P.S. Ioan scrie în Precuvântare următoarele: „Autorul se apleacă cu mult respect şi pioşenie asupra vieţii unui adevărat părinte al românilor din această zonă, lucrarea reprezentând un act de recuperare şi reparaţie morală. Volumul de faţă face parte din preocupările *Centrului Eclesiastic de Documentare „Mitropolitul NICOLAE COLAN"*, aparţinând Episcopiei Ortodoxe Române a Covasnei şi Harghitei, pentru descoperirea, preţuirea şi mediatizarea personalităţilor pe care această parte de ţară le-a dat Bisericii şi culturii româneşti.

Părintele protopop Aurel Nistor revine astfel printre noi cu bogata sa experienţă şi în duhul său ortodox. Sunt convins că cei care vor stărui asupra acestor rânduri vor avea ce culege pentru inimă şi suflet".

Este o carte a distinsului protopop Aurel Nistor, care într-adevăr prezintă trecutul Bisericii şi Neamului nostru, şi merită a fi citită.

* * *

● Părintele Arhim. Mina Dobzeu publică cartea: *„Trei strigări împotriva lui Antihrist"*. Istoria adevărată a pustnicului de la Brădiceşti. Colecţia „Comorile Pustiei", alcătuită la iniţiativa unor monahi români de la Sfântul Munte Athos. Această lucrare apare cu binecuvântarea I.P.S. Nicolae, Mitropolitul Banatului, Editura Anastasia, 1999, Bucureşti.

„Părintele Mina Dobzeu, basarabean de origine, botezătorul din închisoare al lui Nicolae Steinhardt, mărturiseşte aici lupta sa de o viaţă cu puterile întunericului acestui veac. Cele „trei strigări împotriva lui Antihrist" sunt trei etape esenţiale ale acestei lupte jertfelnice, deopotrivă văzute şi nevăzute, din a cărei taină pilduitoare vor şti să se cuminice, poate, întru Cuvânt Cel mai presus de cuvinte, cruciaţii şi rugătorii vremurilor noi . . ."

* * *

● *„Biblia — Cartea vieţii"*, pr. Iosif Trifa, ed. a II-a, adăugită şi îmbunătăţită, editura „Oastea Domnului", Sibiu, 2000, 272 pag.

Este o carte de suflet şi merită citită. Iată ce scrie pe coperta din spate: „Un om ca şi un popor, atâta preţuieşte, cât a înţeles din Evanghelie". (Simion Mehedinţi — „Creştinismul românesc").

„Azi poporul citeşte ziare, broşuri, cărţi, el vrea să se adape la izvorul învăţăturii creştine, să citească Sfânta Scriptură, pe care nu i-o putem refuza. Daţi poporului Sfânta Scriptură! Daţi-i Apa cea Vie!

Azi ne trebuie propagatori ai tiparului, cu cărţi. Numai cu Molitvelnicul subsuoară nu mai merge . . .".

(Î.P.S. Mitropolit Nicolae Bălan — Din cuvântul rostit la Sinodul Eparhial, Sibiu, 1930).

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 50 000 lei. Cont nr. 2511.1-61.1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1.-61.15/U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A. Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATA DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXA ROMANA A SIBIULUI

Anul 148
SIBIU
15 mai
şi 1 iunie
Nr. 19—22
2000

Mesajul Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu ocazia Zilei Internaţionale a Copilului

„Adevărat zic vouă: de nu vă veţi întoarce şi nu veţi fi ca pruncii, nu veţi intra în împărăţia cerurilor"

(Matei 18, 3)

Iubiţii mei,

O zi „a Copilului" este tot ceea ce în planul uman poate fi mai frumos fiind consacrată speranţei, bucuriei, inocenţei, candorii, drăgălăşeniei şi exuberanţei pe care numai sufletul curat al unui copil le poate semnifica şi exprima. De aceea asociem sărbătorilor noastre şi „Ziua Internaţională a Copilului" care să ne reamintească, dacă mai era nevoie, de ceea ce sunt ei în viaţa noastră, de ceea ce sunt ei în viaţa societăţii, de ceea ce sunt ei în faţa lui Dumnezeu.

Iubiţii mei fii duhovniceşti, cei ce sunteţi părinţi la rândul vostru,

Este binecunoscută împlinirea pe care o trăieşte familia la aducerea pe lume a unui copil prin care ea se întregeşte închipuind Sfânta Treime în planul uman. Este ştiută dragostea de mamă, fără limită pentru copilul ei şi bucuria părintelui pentru cel ce-i va perpetua numele şi neamul.

Este de prisos să amintim celor ce cu dragoste şi cu grijă îşi cresc copiii, ce trebuie să facă pentru ca ei să se dezvolte frumoşi şi sănătoşi. Nu facem decât să vă amintim cuvintele Sfântului Apostol Pavel care dă o semnificaţie creştină acestei griji faţă de copii, prin îndemnul: „Creşteţi copiii voştri întru învăţătura şi certarea Domnului, ca să nu se deznădăjduiască" (Efeseni 6, 4).

Nu putem însă, omite că avem în jurul nostru şi semeni care nu-şi înţeleg menirea lor în această raportare la viaţa şi soarta copilului. Sunt, din păcate, şi mulţi oamenii care nu mai au ca preocupare principală aducerea la fiinţă a celor ce reprezintă viitorul. Din împietrirea inimii, din orbirea sufletului, din griji lumeşti de tot felul, nu-şi asumă responsabilitatea aducerii pe lume a unor copii, recurg la mijloace contraceptive şi uneori la prunc-ucidere, refuzând dreptul la viaţă celor pe care Dumnezeu îi face oameni încă de la zămislire, după cuvântul psalmistului care zice: „Tu m-ai alcătuit în pântecele maicii mele. Te voi lăuda că sunt o făptură atât de minunată" (Psalmul 138, 13—14).

Ca şi cum aceste păcate n-ar fi de ajuns, lor li se adaugă şi altele: lipsa dragostei faţă de propriii copii, violenţa în tratamentul lor sau fapte şi mai grave precum incestul sau agresarea din porniri instinctive necontrolate.

Dorim să credem că nu aceste atitudini caracterizează societatea şi poporul nostru. Din păcate vedem, totodată, că sunt nepermis de multe asemenea cazuri: copii abandonaţi, copii defavorizaţi, copii ai străzii, şi multe alte categorii de năpăstuiţi pentru care societatea, oricât s-ar strădui,

(Continuare în pag. a 4-a)

† TEOCTIST
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Quo vadis Eclessia? Quo vadis mundi?

După al doilea război mondial, s-a impus în răsăritul Europei, o ideologie materialistă sprijinită de forţele securităţii şi ale armatei, ce păreau invincibile. Întreaga noastră populaţie, era constrânsă să gândească şi să lucreze conform ideologiei bolşevice. Noua putere comunistă s-a zbătut prin toate mijloacele, să realizeze un stat păgân, **„icoana fiarei celei dintâi"**.

Aceasta era o lucrare satanică, cum se profeţise în Apocalipsă (Cap. 16, vs. 13). Trei sunt care fac icoana fiarei celei dintâi: Balaurul (Satan), fiara (ideologia materialistă atee) şi omul fărădelegii (antihristul). Icoana fiarei plăsmuită de cei trei este imperiul sovietic, care a persecutat Biserica, precum imperiul roman în primele secole creştine. Cei mari şi cei mici, robi şi slobozi, erau siliţi să se închine acestei icoane (Ap. 13, 16), şi să poarte pe frunte şi pe mâna dreaptă, semnul fiarei „666", semnul păgânismului (Ap. 13, 16, 18).

Comunismul şi ideologia sa n-au rămas la cifra 8 a creştinismului, a legii Harului, nici la cifra 7, a legii morale a Vechiului Testament, ci s-a coborât la cifra 6, a raţiunii. Toate fiinţele au cinci simţuri, omul singur are în plus, raţiunea. Deci omul păcatului a lepădat revelaţia divină a Vechiului Testament şi a Noului Testament, afirmându-se în numele raţiunii lui — reprezentată prin cifra 6, „număr de om" (Ap. 13, 18).

Asemenea revoluţionarilor francezi de la sfârşitul secolului al XVIII-lea şi comuniştii au zeificat raţiunea, distanţându-se de Sf. Scriptură şi de Biserică, militând intens pentru o satanizare colectivă.

Numărul 666, semnul fiarei imprimat pe frunte - înseamnă acceptarea ideologiei comuniste, iar pe mâna dreaptă - înseamnă a acţiona conform acestei ideologii. Ne surprind interpretările hazardate pe care le dau unii - acestui număr, încercând să sperie pe oameni, că pe buletinele de identitate, sau alte acte, pe anumite produse, este imprimată cifra

(Continuare în pag. a 3-a)

Arhimandrit MINA DOBZEU

IN MEMORIAM

† Nestor Vornicescu — Mitropolitul Olteniei

În dimineaţa zilei de 17 mai a.c., pe neaşteptate a trecut la cele veşnice, cel ce a fost Întâistătătorul Mitropoliei Olteniei şi arhiepiscop al Craiovei, dr. Nestor Vornicescu. Vestea aceasta a umplut de întristare inima Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, a membrilor Sf. Sinod al Bisericii noastre, a preoţilor şi a credincioşilor ortodocşi din Arhiepiscopia Craiovei precum şi a tuturor celor care l-au cunoscut şi l-au preţuit. A trecut dincolo, în zările veşniciei, în urma unei scurte suferinţe.

A trecut dincolo, în Patria Cerească, lăsând în urmă un „nume bun", o eparhie înfloritoare şi mai ales o operă misionară şi culturală de excepţie, care peste ani şi ani va da mărturie de netăgăduit despre marea personalitate a celui ce a fost mitropolitul Nestor al Olteniei. Falnic la trup, cu ochii scânteietori, cu glasul de tunet, Mitropolitul Nestor ascundea în pieptul său o inimă bună şi jertfelnică, o inimă care a bătut până la ultima-i suflare pentru Biserica noastră strămoşească şi pentru glia românească. Chipul său se înscrie cu cinste în galeria marilor ierarhi pe care i-a avut Biserica Olteană de-a lungul vremii, ierarhi care s-au remarcat prin patriotismul şi râvna lor pentru Casa Domnului ca şi prin dragostea lor faţă de slova scrisă.

I.P.S. Sa s-a născut la 1 octombrie 1927, de praznicul Acoperământului Maicii Domnului, în satul Lozova, com. Vornicești, judeţul Lăpuşna (Basarabia), într-o familie de ţărani ortodocşi primind la botez numele de Nicolae. Încă de tânăr a simţit o chemare tainică de a-i sluji lui Hristos, astfel că după absolvirea ciclului şcolar primar s-a închinoviat la Schitul Nechit, aparţinător de măreaţa ctitorie muşatină de la Neamţ, devenind apoi rasofor la această mânăstire.

Între anii 1946—1948 a urmat cursurile Seminarului monahal de muzică bisericească de la Neamţ, apoi Seminarul monahal superior de la aceeaşi mânăstire (1948—1951). La 10 martie 1951 este tuns în monahism primind numele de Nestor. Între 1951—1955 urmează cursurile Facultăţii de Teologie din Bucureşti, prezentând ca teză de licenţă lucrarea „Concepţia creştină despre viaţă". La 21 octombrie 1951 este hirotonit diacon la Schitul Vovidenia-Neamţ, de către arhiereul Pavel Şarpe care era şi starețul mânăstirii. Urmează, după terminarea studiilor teologice, cursurile de doctorat în teologie specialitatea Patrologie la Bucureşti sub îndrumarea reputatului patrolog I. G. Coman. La 18 iulie 1956 este hirotonit întru preot

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar al Sibiului

Urbea cinsteşte vrednicia celor care se dăruiesc bunului ei renume

Î.P.S. Mitropolit dr. Antonie Plămădeală — cetăţean de onoare al Sibiului

Joi, 11 mai 2000 a avut loc, la reşedinţa mitropolitană din Sibiu, ceremonia decernării, de către primarul municipiului Sibiu, Dl. Dan Condurat, a titlului de „cetăţean de onoare" Înalt Prea Sfinţitului dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Transilvaniei.

Evenimentul s-a voit a fi expresia înaltei consideraţii pe care Consiliul Local o are faţă de persoana Înalt Prea Sfinţiei Sale ca întâistătător al Arhiepiscopiei Sibiului şi Mitropolit al Transilvaniei, şi nu mai puţin ca reputat om de cultură şi venerabil cetăţean, care şi-a adus contribuţia la sporirea prestigiului şi renumelui oraşului reşedinţă de judeţ şi a judeţului însuşi.

Toate aceste motivaţii au fost evidenţiate de către primarul oraşului în alocuţiunea rostită cu acel prilej.

Mulţumind pentru titlul cu care a fost învestit, I.P.S. Sa a spus: „Este o cinste deosebită pentru mine să primesc acest titlu deoarece el dă mărturie despre ceea ce am reuşit să fac pentru Biserica neamului, pentru ţara noastră şi pentru oraşul Sibiu şi locuitorii săi". Referindu-se apoi la felul în care a activat Biserica în perioada comunistă, I.P.S. Sa a ţinut să precizeze că: „Noi, poate am îndrăznit să punem în valoare adevărurile noastre în ciuda „adevărurilor" propovăduite oficial, de sus, de alţii".

La ceremonie au fost prezenţi P.S. Episcop-vicar Visarion Răşinăreanu, Decanul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", pr. prof. dr. Dumitru Abrudan, care a însoţit câţiva oaspeţi de la Institutul Teologic „Saint Sérgé" din Paris şi de la Facultatea de Teologie Evanghelică Reformată din Berna — Elveţia, Decanul Facultăţii de Teologie Evanghelică din Sibiu, Dl. prof. dr. Hans Klein, membrii Permanenţei Consiliului eparhial, profesori ai Facultăţii de Teologie, Dl. prof. dr. Corneliu Bucur, senator şi director al Muzeului „ASTRA" — Sibiu, Dl. Nicolae Nan, preşedintele Consiliului judeţean, alţi invitaţi.

S-a citit un mesaj şi din partea Prefecturii judeţului Sibiu.

În aceeaşi zi s-a acordat acelaşi titlu şi Excelenţei Sale Dr. Christoph Klein, episcopul Bisericii Evanghelice şi D-lui prof. dr. Paul Philippi, preşedintele de onoare al Forumului Democrat al Germanilor din România.

REDACŢIA

„Doamne, nu am om care să-mi ajute..."

Duminica a IV-a după Paşti este consemnată în calendar cu denumirea de „Duminica Slăbănogului", pentru că Evanghelia care se citeşte la Sf. Liturghie relatează mişcătorul moment al vindecării celui care de 38 de ani se afla în neputinţă.

În primul rând ne surprinde întrebarea pe care i-o adresează Domnul şi care nouă, în înţelegerea limitată ce o avem, ni se pare fără de noimă: „Voieşti să te faci sănătos?" Era de la sine înţeles că tocmai dorinţa de vindecare, prin minune, l-a adus pe slăbănog la lacul Vitezda.

Răspunsul neputinciosului a fost cum că nu are om care să-l arunce în scăldătoare, după ce, din vreme în vreme, îngerul lui Dumnezeu se pogora şi tulbura apa, adică o învestea cu darul vindecării. Alţii i-au luat-o mereu înainte, iar el a rămas să aştepte în continuare, sperând să apară cineva care să-l ajute.

Învăţătura pe care Evanghelia ne-o sugerează este aceasta: *„mântuirea se dobândeşte prin răbdare"*. Domnul Însuşi ştia că „omul acela este de multă vreme aşa" (In 5, 6) şi că el încă mai spera să primească izbăvirea.

Îndelunga răbdare a slăbănogului a fost răsplătită cu venirea la el a Însuşi Fiului Omului, care l-a dezlegat doar prin cuvânt de neputinţa lui.

Întotdeauna se întâmplă astfel, pentru cei credincioşi. Când întârzie ajutorul de la oameni, atunci vine negreşit ajutorul de la Dumnezeu.

Într-o frumoasă rugăciune adresată Maicii Domnului se spune: „Ajutorului omenesc nu mă încredinţa pe mine, Născătoare de Dumnezeu". Evident că aici se cere Sfintei Fecioare să fie mijlocitoare, prin rugăciune, înaintea lui Dumnezeu spre a revărsa ajutorul şi îndurarea Sa. Alături de Maica Domnului, şi îngerii, şi sfinţii, pot să mijlocească pentru noi înaintea tronului ceresc. Ajutorul vine însă de la Dumnezeu, chiar dacă acesta este mijlocit prin oameni.

În Scriptură mai avem încă şi alte pilde de bărbaţi care s-au dovedit tari prin răbdare. Între aceştia se numără dreptul Iov, căruia Dumnezeu i-a făcut dreptate şi l-a răsplătit cu o viaţă fericită încă aici pe pământ. Tot aşa a fost To-

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. prof.
DUMITRU ABRUDAN

Cărturari sibieni de altădată

Moise Fulea — profesor şi „director al şcoalelor naţionale neunite din Ardeal"

Relatam în alte pagini că în 1786 s-au deschis la Sibiu primele cursuri pentru pregătirea viitorilor preoţi şi învăţători ortodocşi din Ardeal puse sub îndrumarea cărturarului braşovean — cu studii la Kiev — Dimitrie Eustatievici. După moartea lui (1795), ele au fost conduse de preotul Radu Tempea V, tot un braşoevan, din 1796 până în 1808, apoi de dascălul Simion Jinariu, între 1808 şi 1811. La 15 martie 1811 ar fi trebuit să înceapă o etapă nouă în istoria învăţământului teologic sibian, căci atunci a fost numit ca profesor la şcoala clericală, tânărul Gheorghe Lazăr din Avrig, care făcuse strălucite studii de Teologie, Filosofie, Matematică şi Inginerie la Universitatea din Viena. Din nefericire n-a fost să fie aşa, căci datorită unor neînţelegeri cu episcopul Vasile Moga — dar şi cu autorităţile locale — Lazăr a părăsit Sibiul spre sfârşitul anului 1815, stând o vreme la Braşov, iar în 1816 a plecat la Bucureşti.

În decurs de şase luni — cât dura cursul de preoţie de la Sibiu — Lazăr era îndatorat să predea singur câteva discipline teologice care erau considerate absolut necesare pentru formarea unui viitor slujitor al altarului, mai cu seamă Dogmatica, Morala, Cântările bisericeşti şi Tipicul, având în fiecare zi câte şase ore de curs. Din aceste motive, în mai 1814 el se plângea episcopului că

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. prof. dr. M. PĂCURARIU

Este corectă formularea: „Pentru rugăciunile lanţului Sfântului Apostol Petru"?

Acestea sunt cuvintele care se aud rostindu-se de către unii preoţi la otpust, în ziua de 16 ianuarie a fiecărui an.

Dar ce sărbătoreşte Biserica Ortodoxă în această zi? Dacă cercetăm cu luare aminte calendarul creştin ortodox observăm că în dreptul acestei date se află scris: „Închinarea cinstitului lanţ al Sfântului Apostol Petru". În Liturghier mai sunt notaţi ca şi prăznuire „Sfinţii Mucenici Pevsip şi cei împreună cu el".

Toate slujbele bisericeşti se sfârşesc, după cum se ştie, printr-o formulă de încheiere, care se numeşte otpust sau apolis. Apolisul este definit ca „formulă de rugăciune în bisericile primilor creştini, rostită de diacon la sfârşitul slujbei religioase, prin care slobozea adunarea credincioşilor. Astăzi otpustul este o formulă sacramentală de binecuvântare, rostită de preot la sfârşitul slujbei religioase".[1] Într-adevăr, în limba greacă *apolysis* înseamnă „eliberare", „concediere".

Otpustul propriu-zis după conţinut este mic, mare şi special. Otpustul mic are următorul conţinut: „Hristos, adevăratul nostru Dumnezeu, pentru rugăciunile precuratei Maicii Sale şi ale tuturor sfinţilor, să ne miluiască şi să ne mântuiască pe noi ca un bun şi de oameni iubitor" (nu se face deci nici o pomenire nominală de sfinţi).

Otpustul mare care se rosteşte la Vecernie, Utrenie, Liturghie, Tedeum, Sfinţirea cea mică a apei (Sfeştanie) este mai bogat în alcătuire decât apolisul mic. Duminica, la Utrenie, Liturghie şi ierurgiile care se săvârşesc în această zi, otpustul începe cu cuvintele: „Cel ce a înviat din morţi, Hristos, adevăratul Dumnezeul nostru, pentru rugăciunile preacuratei Maicii Sale". Pentru celelalte zile ale săptămânii începutul este acelaşi ca al apolisului mic: „Hristos, adevăratul Dumnezeul nostru...". Otpustul mare cuprinde apoi spre deosebire de otpustul mic: numele sfântului zilei săptămânale — luni: Sfinţii Îngeri; marţi — Sfântul Ioan Botezătorul, miercuri şi vineri — Sfânta Cruce, joi — Sfinţii Apostoli şi Sfântul Nicolae; sâmbătă — Sfinţii Apostoli, Sfinţii Mucenici şi Prea Cuvioşii Părinţi; duminică — Sfinţii Apostoli —, al sfântului care este hramul bisericii, al sfântului ierarh a cărui Liturghie se săvârşeşte (în cazul în care apolisul se rosteşte la Liturghie; în caz contrar nu se pomeneşte), *al Sfântului zilei din Minei,* ale Sfinţilor Ioachim şi Ana. Apolisul se încheie astfel: „şi pentru ale tuturor sfinţilor, să ne miluiască şi să ne mântuiască pe noi ca un bun şi de oameni iubitor".

Otpusturile speciale sunt cele care se rostesc la praznicele împărăteşti, în Săptămâna Patimilor, în Săptămâna Luminată, în Duminica Tomii, la Sfintele Taine (Botez, Cununie, Maslu), la unele ierurgii cum ar fi: la Rânduiala îmbisericirii pruncilor, la Înmormântare, la Parastas.[2]

Dar să revenim la problema noastră. Care este concordanţa, în ceea ce ne priveşte, între „Sfântul zilei din Minei" şi „închinarea cinstitului lanţ al Sfântului Apostol Petru"?

Troparul zilei de 16 ianuarie ne spune: „Roma nepărăsind, la noi ai venit prin cinstitele lanţuri ce ai purtat, întâi-stătătorule pe scaunul apostolilor. Cărora cu credinţă închinându-ne, te rugăm: cu ale tale rugăciuni către Dumnezeu, dăruieşte nouă mare milă".[3] Prin urmare chiar troparul zilei, care este o „cântare bisericească în care se arată pe scurt virtuţile sfinţilor sau măreţia şi importanţa zilei respective"[4] ne arată în termeni foarte clari cine este, să zicem aşa, „protagonistul", *pricinuitorul zilei: Sfântul Apostol Petru.* El este cel prin care se înalţă rugăciuni către Dumnezeu, pentru ca Acesta să dăruiască sufletelor noastre mare milă.

Ce sărbătorim noi de fapt în această zi de 16 ianuarie? Răspunsul îl aflăm răsfoind „Proloagele". Acolo găsim scris următoarele: „Întru această zi pomenim

(Continuare în pag. a 3-a)

BOGDAN MARIAN

Omul în cultură şi civilizaţie

Vorbm încă adesea despre *cultură şi civilizaţie* ca fiind esenţiale pentru definirea *fiinţei umane,* pentru definirea *identităţii* noastre — adică pentru a şti cu siguranţă *cine* suntem. Din păcate, la fel ca multe alte adevăruri simple dar fundamentale, şi cele despre cultură şi civilizaţie sunt uneori atât de „strâmbate", încât ajung de nerecunoscut.

Astfel, cultura şi civilizaţia unui popor — adică şi a noastră — NU se măsoară în kile de carne pe cap de locuitor, cum ne învăţau uneori comuniştii, nici în numărul de ciocolate pe cap de copil — în general NU se măsoară după vreun număr de „capete", fie şi de boi sau „de tăiat".

Cultura şi civilizaţia nu înseamnă miliardele câştigate peste noapte la Tv — *(„asta e televiziunea — care-mi place") sau EuRo*Bingo (asta să fie EUropa? asta să fie ROmânia?) şi alte jocuri „de noroc" sau loterii „carita(s)bile" — pentru un „popor de jucători". Joaca la copii are o raţiune firească, la adulţi însă jocul „de-a viaţa" nu mai înseamnă decât pervertirea speranţei în idioţie. Oare pâinea cea de toate zilele, atâta cât poate fi, nu se mai câştigă şi prin muncă cinstită?

Cultură şi civilizaţie NU înseamnă nici case mari („vile" sau chiar palate) şi conturi în bancă adunate prin jefuirea SEMENILOR noştri — decât poate cel mult într-o *civilizaţie şi „cultură" de câini* (turbaţi, of course).

Cultura şi civilizaţia NU sporeşte odată cu numărul de tâlhari şi ucigaşi, de cuvântări în Parlament (care nu înseamnă doar „vorbitor" — decât dacă-i puşcărie), de zâmbete fotogenice sau „charismatice" şi de femei dezbrăcate pe foaia de ziar, pe ecran, la telefon sau Internet, ca şi pe clasicul „trotuar".

Cultura şi civilizaţia NU se raportează nici la numărul de puşti, mitraliere, bombe şi portavioane, tancuri şi anticoncepţionale, decât dacă este vorba despre vreo (pseudo-) „civilizaţie de asasini".

Cultura şi civilizaţia NU are neapărat legătură nici cu numărul de televizoare şi canale (şi ce se mai scurge pe ele), sau cu extinderea reţelelor de mafioţi şi de computere.

Cultura şi civilizaţia înseamnă soţi şi soţii iar NU concubini, părinţi şi fii, iar NU străini — soţi, copii şi părinţi care să se iubească şi să se îngrijească, iar NU să se dușmănească şi să se ucidă. Cultura şi civilizaţia înseamnă „mici" şi „mari" care *se iubesc* şi se *ascultă* unii pe alţii, fără înşelăciune, cârtire sau lăcomie. Pentru că iubirea este de la Dumnezeu („Dumnezeu este iubire" — 1 Ioan 4, 8) şi nu are nimic de-a face cu „averea" şi cu „mărirea", nici acestea cu cultura şi civilizaţia. Pentru că civilizaţia şi cultura sunt doar ale iubirii, ale „celor mici" şi ale „săracilor" care nu vor să fie „mari" şi bogaţi atunci când alţii sunt lipsiţi.

Cultura şi civilizaţia NU înseamnă nici măcar mai multe şcoli şi facultăţi (dar fără învăţători şi învăţăcei) şi diplome „cu bani" sau „fără", nici mai multe academii şi academicieni vanitoşi sau prea multe biblioteci, cărţi şi alte hârtii tipărite fără cititori şi NU înseamnă (Doamne, iartă-mi nebunia) nici măcar măreţe biserici şi mânăstiri numai „de zid".

Pentru că civilizaţia şi cultura NU înseamnă nici pseudo-poeţi, nici pseudo-savanţi, pseudo-culţi sau pseudo-civilizaţi, NU înseamnă nici un fel de pseudo-orice, pentru că „pseudo", adică *minciuna,* nu înseamnă ADEVĂR — aşa cum albul nu e negru şi negrul nu e alb, sau altfel spus albul e alb şi negrul e negru, adică binele e bine şi răul e rău, deşi „pragmatic" şi de „bonton" (post-)modernist este să fie oricum, după interes, plăcere sau frică, adică după patima nestăpânită, adică după orbire... — şi toate celelalte „ştiute şi neştiute".

Cultura şi civilizaţia ÎNSEAMNĂ în primul şi în primul rând OAMENI, oameni adevăraţi, oameni „de caracter", adică oameni *cu suflet,* cu suflet liber de robia lăcomiei, a vanităţii, a minciunii şi a celorlalte răutăţi — „Pentru că ce-i va folosi omului, dacă va câştiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde?" (Mat. 16, 26) — adică nu doar „haine" culturale şi civilizatorii, pentru că „nu haina face pe om". Pe un gunoi sau un mort hainele oricât de scumpe sunt doar „cârpe lepădate", adică tot gunoi.

Iar cultura şi civilizaţia cea adevărată este cea a *sufletului.* Pe un om (cu suflet) cinstit, bun, *de omenie* (adică om-om), orice veşmânt, oricât de sărac, devine şi este aleasă podoabă.

La fel stau lucrurile şi cu toate cele amintite mai înainte ca NE-constituind cultură şi civilizaţie. Fără oameni-oameni adevăraţi toate sunt gunoaie „istorice", adică trecătoare, fantome şi strigoi...

Dar oamenii-oameni, oamenii luptând să fie oameni, adică icoane spre asemănarea cu Dumnezeu, adică sfinţi (nu lupi prefăcuţi, în haine din pieile mieilor — jupuiţi de ei), doar aceia, sfinţii!, înseamnă şi pot clădi cultură şi civilizaţie. Cu astfel de oameni, nu numai bisericile şi mânăstirile, ci şi orice „zidire" de cultură şi civilizaţie omenească îşi capătă lumina cea dumnezeiască, Harul cel de sus, care preface toate în Sfântă şi Preacurată Biserică — ca un început al Raiului, al Împărăţiei veşnice, spre adevărata şi veşnica civilizaţie şi cultură, spre Mântuire şi Nemurire.

Pr. GRĂJDIAN VASILE

IN MEMORIAM

† Nestor Vornicescu — Mitropolitul Olteniei

(Urmare din pag. 1)

în Catedrala episcopală din Roman de către episcopul de atunci al Romanului, Teofil Herineanu devenit apoi arhiepiscopul Clujului.

Între 1958—1962 a fost preot slujitor al Catedralei mitropolitane din Iaşi, apoi stareţ al mânăstirilor Sf. Ioan cel Nou de la Suceava (1962—1966) şi Neamţ (1966—1970). La 2 februarie 1966 Sf. Sinod i-a acordat rangul de arhimandrit fiind hirotesit de mitropolitul de atunci al Moldovei Justin Moisescu. Între anii 1969—1970 a urmat cursuri post universitare la Institutul Ecumenic de la Bossey şi la Facultatea Autonomă Protestantă din Geneva.

La 27 decembrie 1970 a fost hirotonit arhiereu după ce în prealabil fusese ales de către Sf. Sinod la recomandarea mitropolitului Firmilian Marin, ca Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Craiovei cu titulatura de „Severineanu".

În martie 1978 Colegiul Electoral Bisericesc l-a ales ca Arhiepiscop al Craiovei şi Mitropolit al Olteniei, fiind înscăunat la 23 aprilie 1978 de către patriarhul de atunci Justin Moisescu.

În anul 1983 a obţinut titlul de doctor în teologie al Institutului Teologic Universitar din Bucureşti.

Ca arhipăstor s-a preocupat îndeaproape de bunul mers al treburilor bisericeşti din eparhie, de starea locaşurilor de cult, de pregătirea clerului şi de viaţa religios-morală a credincioşilor. S-a preocupat de restaurarea vechilor monumente istorico-bisericeşti, mânăstiri şi schituri, din cuprinsul Arhiepiscopiei Craiovei (Tismana, Polovraci, Lainici, Bucovăţ, Jitianu, Vodiţa) precum şi de zidirea de noi biserici şi mânăstiri, mai ales după 1989 (Popânzăleşti, Topolniţa, Strehaia, Motru, Ţuglui, etc.).

A publicat numeroase cărţi, studii, lucrări, articole de patrologie şi istorie bisericească naţională atât în ţară cât şi în străinătate. Amintim aici doar două lucrări de referinţă: „Primele scrieri patristice în literatura noastră, sec. IV—XVI" care este totodată şi teza de doctorat în teologie (1983) şi „Sf. Mitropolit Petru Movilă, monografie aghiografică" (1998). Să amintim apoi şi „Proloagele" apărute la Craiova sub oblăduirea sa, precum şi câteva lucrări ale părintelui Dumitru Stăniloae apărute înainte de 1989, în editura Centrului mitropolitan din Craiova şi care s-au constituit în adevărate repere teologice pentru preoţi şi pentru tinerii teologi.

A avut şi o vastă activitate pe plan ecumenic participând la numeroase congrese, simpozioane şi reuniuni internaţionale unde şi-a adus o contribuţie de seamă la cunoaşterea Bisericii noastre peste hotare.

A fost distins cu numeroase ordine, medalii şi distincţii bisericeşti între care amintim: Crucea Sf. Mormânt a Patriarhiei Ierusalimului, Ordinul Sf. Ap. Petru şi Pavel al Patriarhiei Antiohiei, Ordinul Sf. Serghie de Radonej al Patriarhiei Ruse, Ordinul Sf. Sofronie de Vraţa al Patriarhiei Bulgare, iar primăria oraşului Roma i-a conferit „Ordinul Sf. Împărat Constantin cel Mare". Mitropolitul Nestor Vornicescu a fost şi preşedintele Comisiei Sinodale pentru canonizarea Sfinţilor Români şi al Comisiei Naţionale Române de istorie ecleziastică comparată. Ca o recunoaştere a meritelor sale cărturăreşti a fost ales în anul 1992 ca membru de onoare al Academiei Române şi al Academiei de ştiinţe din Chişinău.

Prohodirea rămăşiţelor pământeşti ale regretatului ierarh a avut loc sâmbătă, 20 mai a.c., pe esplanada Catedralei mitropolitane Sf. Dumitru din Craiova. Slujba a fost oficiată de către P.F. Părinte Patriarh Teoctist al României înconjurat de un sobor de 17 arhierei, preoţi şi diaconi. Au fost prezenţi membri ai familiei celui adormit întru Domnul, autorităţi civile şi militare ale Judeţului Dolj, preoţi, călugări, călugăriţe şi o mulţime de credincioşi veniţi să-şi ia rămas bun de la părintele lor sufletesc. La sfârşitul slujbei de înmormântare au rostit cuvântări: P.C. Pr. Ion Răduţ, — consilier cultural al Arhiepiscopiei Craiovei, P.S. Ioan al Covasnei şi Harghitei, dl. Nicolae Brânzea, secretar de Stat pentru culte, Î.P.S. Mitropolit Petru al Basarabiei, prefectul jud. Dolj şi Secretarul Academiei Române. P.F. Patriarh Teoctist în cuvinte calde şi emoţionante a evocat personalitatea mitropolitului Nestor, realizările lui remarcabile în plan bisericesc şi cultural şi a reliefat contribuţia lui la bunul mers al vieţii bisericeşti, misionare şi pastorale din cuprinsul Mitropoliei Olteniei.

În dangătul duios al clopotelor sicriul cu trupul neînsufleţit al ierarhului Nestor, a fost purtat pe umerii preoţilor în jurul Catedralei cu îndătinatele opriri şi ectenii de pomenire, fiind apoi depus spre veşnică odihnă până la obştească înviere în cripta din pronaosul catedralei mitropolitane din Craiova, alături de înaintaşul său mitropolit Firmilian Marin.

Consiliul arhiepiscopesc a oferit apoi o masă de pomană la Reşedinţa mitropolitană din Craiova la care au luat parte toţi cei prezenţi.

Din partea Î.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului a fost delegat să participe la funeraliile P.S. Episcop Visarion Răşinăreanu.

Astfel şi-a încheiat călătoria aceasta pământească mitropolitul Nestor al Olteniei, iar prin trecerea lui dincolo, Biserica noastră a pierdut un mare ierarh, un om de aleasă cultură, iubitor al istoriei Bisericii şi Neamului nostru românesc.

Bunul Dumnezeu să-i facă parte de odihnă în Împărăţia Sa cea cerească, iar sufletul său să-L aşeze în ceata bineplăcuţilor Lui.

Fie ca chipul luminos al mitropolitului Nestor Vornicescu să ne fie tuturor un imbold la o sinceră şi devotată slujire a Sfintei noastre Biserici, a Ortodoxiei româneşti şi a pământului strămoşesc.

În veci pomenirea lui!

Noi suntem Biserica*

Probabil că sensul acestor binecunoscute cuvinte ar fi în primul rând că „Biserica" nu este formată doar din episcop şi consistorul episcopal, protopop şi consistorul protopopesc, preot şi consiliul parohial. „Biserica" nu este doar administraţia sau secretariatul din Piaţa Huet nr. 1. „Biserica" nu este doar „locul unde se primesc haine" (cum spunea odată un copil), dar nici doar cea mai frumoasă clădire din Sibiu.

„Biserica" suntem noi, „comunitatea sfinţilor" (nişte „sfinţi" foarte ciudaţi uneori), care îi spun lui Dumnezeu „Tată" şi lui Iisus Hristos „Domn", care se adresează uneori unul altuia cu cuvântul „frate" sau „soră".

Însă atunci când spunem „Biserică" ne gândim cel mai adesea la „Biserica noastră", la Biserica Evanghelică.

Iată însă că Biserica este mai mare, mai bogată, are înfăţişări mai multe. Începând din 1993, din toamnă până în primăvară, ne întâlnim o dată pe lună, în biserica Sf. Ioan (Johanniskirche) din Sibiu în cadrul unor servicii liturgice (meditaţii ecumenice) credincioşi şi clerici evanghelici şi reformaţi, catolici, ortodocşi şi greco-catolici. Ne rugăm şi cântăm, ascultăm cuvântul lui Dumnezeu şi primim binecuvântare. Toate acestea în două sau mai multe limbi.

Într-o seară — după ce corurile diferitelor Biserici

(Continuare în pag. a 7-a)

* Un ecou al obişnuitelor de acum întruniri ecumenice ce se desfăşoară la Sibiu, din partea fratelui pastor luteran I. Schullerus.

„Minunat este Dumnezeu întru sfinţii Săi"

Sub lumina binefăcătoare a Învierii Domnului, în a treia zi de Sf. Paşti a acestui an jubiliar 2000, istorica parohie Galeş din Mărginimea Sibiului a trăit clipe de adevărată bucurie duhovnicească. Clipe de bucurie prilejuite de prezenţa în mijlocul credincioşilor parohiei a P.S. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, care din încredinţarea I.P.S. Mitropolit Antonie al Transilvaniei a săvârşit o Sfântă Liturghie arhierească în biserica parohială cu hramul Intrării în Biserică a Maicii Domnului. De la Centrul Eparhial P.S. Sa a fost însoţit de către P.C. Pr. prof. dr. Ilie Moldovan şi de către diaconul Mihai Susan.

Întâmpinat de către credincioşii parohiei în frunte cu P.C. prot. de Sălişte Romul Roşca şi P.C. pr. paroh Nicolae Moldovan, P.S. Visarion Răşinăreanu a săvârşit într-o atmosferă de reculegere, dar şi de bucurie Sfânta Liturghie arhierească. În cuvântul de învăţătură rostit la sfârşitul slujbei P.S. Sa a dat glas bucuriei de a se afla în mijlocul credincioşilor gălăşeni în această sfântă şi luminată zi a Sf. Paşti şi a reliefat în cuvinte alese însemnătatea Învierii Domnului pentru viaţa şi teologia creştină. P.S. Sa a amintit apoi şi de jertfa mucenicească a Sf. Ioan din Galeş, preotul mărturisitor care în secolul al XVIII-lea a mărturisit cu preţul vieţii sale credinţa strămoşească în faţa celor care doreau să le schimbe credinţa dintru început a românilor transilvăneni.

După otpustul Sf. Liturghii, s-a procedat la generalizarea cultului Sf. Ioan din Galeş, sfânt canonizat de către Sf. Sinod în anul 1993 împreună cu Sf. Moise Măcinic, preotul martir din satul vecin Sibiel. P.C. Diacon Mihai Susan a dat citire tomosului patriarhal de canonizare a Sf. Mărturisitor şi preot Ioan din Galeş, după care a urmat sfinţirea icoanei Sfântului realizată de către regretatul pictor bisericesc Ioan Căzilă. În timp ce strana cânta troparul sfinţilor mărturisitori, soborul slujitor şi toţi credincioşii prezenţi au sărutat cu evlavie sfânta icoană, care apoi a fost aşezată spre venerare la loc de cinste în biserică. A urmat apoi cuvântul înaripat al P.C. pr. prof. Ilie Moldovan care a scos în relief importanţa acestui act în viaţa parohiei şi a subliniat aspecte din martirajul Sf. Ioan mărturisitorul şi preotul din Galeş.

La sfârşitul slujbei P.C. Pr. Romul Roşca şi P.C. pr. paroh Nicolae Moldovan au dat expresie bucuriei celor prezenţi de a-l avea în mijlocul lor pe episcopul Visarion şi de a fi părtaşi la un astfel de eveniment unic în viaţa unei parohii. De menţionat faptul că protopopiatul Sălişte este un protopopiat privilegiat având în cuprinsul lui trei sfinţi mărturisitori care au apărat credinţa străbună: Sf. Cuv. Visarion Sarai, a cărui amintire o păstrează până astăzi Schitul de la Foltea, Sf. Mărturisitor Moise Măcinic din Sibiel şi Sf. Mărturisitor Ioan din Galeş. Toţi aceştia, alături de ceilalţi sfinţi şi mărturisitori ai legii strămoşeşti sunt exemple vii şi pilde de urmat pentru toţi credincioşii din Mărginimea Sibiului, loc binecuvântat de Dumnezeu, cu oameni dârzi şi harnici, cu o puternică credinţă în Dumnezeu. Să nu uităm şi faptul că atunci când românilor din Transilvania li se impunea unirea cu Roma catolică, mărginenii au fost cei care au ţinut treză conştiinţa ortodoxiei româneşti, mulţi dintre ei preferând să-şi părăsească casele şi ţinuturile natale şi să treacă dincolo de munţi în Ţara Românească numai pentru a-şi salva credinţa ortodoxă strămoşească. Sf. Ioan din Galeş a stat aproape 40 de ani în temniţă, dintre care 24 de ani în faimoasa închisoare din Kufstein, din Munţii Tirolului (Austria), numai pentru faptul că n-a renunţat la jurământul făcut la hirotonie şi n-a abjurat credinţa ortodoxă.

„Iată ce exemple vii de credinţă şi de jertfelnicie avem în înaintaşii noştri — spunea P.S. Sa Visarion Răşinăreanu la Galeş — *şi când ne gândim că unii dintre noi astăzi sunt tentaţi să-şi vândă sufletul şi credinţa lor pentru bani sau pentru un pachet cu haine*".

Aşa s-a înscris încă o pagină de istorie românească şi ortodoxă în a treia zi a Sf. Paşti în parohia Galeş — Sălişte, iar toţi cei care au luat parte la acest eveniment s-au întors la casele lor mărind pe Dumnezeu Cel minunat întru sfinţii Săi.

PARTICIPANT

Ioan Chirilă, Cartea Profetului Osea, Editura Limes, Cluj, 1999, 262 p.

În contextul comentariilor vechi-testamentare demersul părintelui Chirilă este lăudabil pentru că repune în discuţie mesajul profetic al celui pe care istoria biblică îl numeşte „evanghelistul Vechiului Testament".

Lucrarea prezentată ca teză de doctorat, completează exegeza profeţilor preexilici (sec. VIII î.d.Hr.) începută în 1980 prin „Cartea Profetului Amos", de părintele Mircea Basarab, şi continuată în 1998 prin „Cartea Profetului Miheia" de Î. P. S. Nifon Mihăiţă.

Culmea maximă a deschiderii umanului revelaţiei la nivelul Vechiului Testament este profetismul, de aceea excursul părintelui Chirilă descoperă în această idee o primă motivaţie a lucrării. Analiza exegetică a profetismului este determinată de dorinţa de a prezenta convergenţa evenimentelor istorice spre Întruparea Domnului. Profetismul nu este un eveniment între celelalte evenimente ce constituie istoria unui popor ci însăşi culmea logistică a acesteia. Cartea se desfăşoară pe şapte părţi întregindu-se prin dinamica textului şi a unghiurilor de abordare.

În prima parte autorul analizează profetismul din perspectiva revelaţiei vechi-testamentare vizând două linii fundamentale: profetismul ca asumare a unei persoane alese de Dumnezeu în actul teofanic spre anularea limitatului cunoaşterii omului şi profetismul ca eveniment religios ce introduce omenirea într-o dimensiune hristologică a existenţei sale, făcând distincţia „teoretică" între Mesia - mesianism şi ideea mântuirii existentă în concepţia iudaică şi în cea a altor popoare.

Autorul ne previne că vom putea găsi în scrierile profeţilor adevăruri de credinţă „dacă nu în întregime noi, totuşi mai dezvoltate şi poate mai clar exprimate decât în Legea lui Moise". Cheia interpretării mesajului profetic la Osea este oferită de succesiunea tematică: Lege-teofanie, tip-arhetip şi cunoaştere-iubire, care nu reclamă o întoarcere în timpul istoric, ci vizează „mersul ascendent al istoriei spre Fiul".

Partea a doua prezintă cartea Profetului care prin iubire dobândeşte forţa restaurării şi a revelării iubirii divine fiind numit pe bună dreptate „Profet al dragostei". (Doorly William, **Profet of Love**). Aspectul tematic principal al cărţii îl constituie „hierogamia" dintre Israel şi Dumnezeu.

Întregul corpus profetic scris de Osea este o prezentare a profetului cuprins de fiorul revelaţiei şi a revelării prin întreaga sa viaţă. Mariajul său încorporează în sine marea dramă a lui Israel în care familia sa primeşte valenţă simbolică prin mesianitatea mesajului, Osea devenind primul profet mesianic dintre profeţii scriitori ai Vechiului Testament.

Partea a treia, cea mai voluminoasă a cărţii, se adânceşte asupra traducerii şi a comentariului pe text din care transpare puterea de exprimare a autorului în diortosirea mesajului profetic şi inspirata bibliografie adusă drept argument în susţinerea comentariului.

Partea a patra, numită „Teologia cărţii Osea", cuprinde şapte teme care converg spre o teologie a iubirii, a nădejdii şi a „eshatonului realizabil". De aceea „Ioan al Vechiului Testament" este „Ioan al inimii şi Ioan al Crucii" - afirmă pr. Chirilă - mesajul profetului având multiple convergenţe spre revelaţia desăvârşită a Fiului, a Dumnezeului tripersonal revelat ca sursă unică a mântuirii.

Părţile cinci şi şase redau dimensiunea scrierii lui Osea în lumina Sfinţilor Părinţi şi a descoperirilor de la Qumran, ce aseamănă textul cu o adevărată „evanghelie a nădejdii în izbăvire".

Ultima parte redeschide apetitul autorului spre teologia dogmatică vorbind despre Osea ca profet şi teologhisitor al celor trei virtuţi teologice. Discursul său pledează spre înţelegerea mesajului profetic nu prin tema mariajului, remarcată şi la Sf. Grigore de Nissa, ci prin „unitatea trupului constituit prin Taina Căsătoriei instituită în Eden".

„Suma teologică" a lui Osea cuprinde: credinţă-legământ, iubire-milostivire şi nădejde-înţelepciune. Pentru aceasta el este teologhisitorul iubirii şi al credinţei, ce aşteaptă cu nădejde „venirea în sine" a aproapelui. Teologia sa este deopotrivă hristologică şi soteriologică făcând istoria convergentă spre Eshaton.

Chiar dacă este o lucrare de specialitate, măiestria de condeier a părintelui Chirilă ne-a dăruit, paradoxal, o carte abordabilă şi la nivele mai modeste de cunoaştere. Pentru acest efort îi mulţumim şi-l aşteptăm să ne dăruiască şi alte scrieri căci îl ştim „înţelept şi ager ca să poată pătrunde cuvântul cel adânc" (Osea 14, 10).

Pr. drd. CRISTIAN MUNTEAN

O aleasă şi vrednică preoteasă s-a mutat la Domnul*

Cântările care alcătuiesc slujba înmormântării impresionează prin duioşia şi profunzimea lor. Pe de o parte, prin ele se dă expresie realităţii zguduitoare pe care o reprezintă moartea, iar pe de alta se pune în lumină nădejdea în îndurarea dumnezeiască cerându-se iertare şi veşnică odihnă pentru sufletul celui răposat. Astfel se stăruie asupra caracterului efemer al existenţei, şi asupra perisabilităţii trupului omenesc. Cât de mişcătoare poate să fie o stihiră ca aceasta ce se cântă la căpătâiul celui adormit:

„Toate mădularele trupului se arată acum netrebnice; cele ce puţin mai înainte erau mişcătoare, toate sunt nelucrătoare, moarte, nesimţitoare; căci ochii au apus, picioarele s-au legat, mâinile şi auzul au încetat, limba cu tăcere s-a îngrădit şi gropii se dă. Cu adevărat deşertăciune sunt toate cele omeneşti". Aceasta ultimă propoziţie se găseşte şi în alcătuirea altor stihuri, precum:

„Cu adevărat deşertăciune sunt toate şi viaţa aceasta este umbră şi vis". Sau: „Cu adevărat, toate dulceţile şi măririle vieţii sunt deşertăciune şi stricăciune, pentru că toţi vom pieri, toţi vom muri".

Cum este şi firesc, nota dominantă nu poate să fie totuşi pesimismul şi tristeţea pentru cele trecătoare ale omului, respectiv pentru trupul material care se risipeşte şi se preface în ţărâna din care a fost luat. Mai expresivă şi mai clar subliniată se prezintă credinţa în dăinuirea părţii spirituale a sufletului care, dezlegat din legăturile cele trupeşti, se vede liber şi uşor, pregătindu-se să se înalţe la ceruri şi să se prezinte înaintea Părintelui luminilor spre a primi dreapta răsplată. Deşi nimeni nu este fără de păcat, totuşi se speră în bunătatea dumnezeiască şi în valoarea pocăinţei şi a pregătirii celui adormit pentru marea şi decisiva întâlnire cu Dreptul Judecător.

Iată şi o stihiră ce lasă loc prioritar încrederii şi preţuirii la justa valoare a făpturii zidită de Dumnezeu, care este omul:

„Chipul slavei Tale celei negrăite sunt, măcar deşi port rănile păcatelor: miluieşte zidirea Ta Stăpâne şi o curăţeşte cu îndurarea Ta: şi moştenirea cea dorită dăruieşte-mi, făcându-mă pe mine iarăşi cetăţean raiului". Prin urmare, fiecare om este purtătorul chipului slavei celei negrăite dumnezeieşti. Are adânc întipărite în fiinţa sa trăsăturile spirituale care Îl definesc pe Dumnezeu: raţiunea, sentimentul, voinţa, inteligenţa, blândeţea, bunătatea, nevinovăţia, dragostea.

În virtutea acestor constatări vedem stabilindu-se un echilibru în înţelegerea realităţilor vieţii şi destinului omului. Pe de o parte ne împăcăm cu gândul că suntem tributari morţii în ce priveşte trupul, iar pe de alta că avem în faţă perspectiva continuării vieţii; însă pe un alt plan, şi anume pe cel sufletesc, suprapământesc. Un amestec dintre trecător şi veşnic, dintre pieritor şi nemuritor, aşa este omul. făptura cea zidită după chipul lui Dumnezeu. Pentru izbăvirea lui, Dumnezeu L-a trimis în lume pe Fiul Său, fapt ce îl aşează pe om în rosturile sale ce i-au fost hărăzite chiar de la creaţie.

Am stăruit asupra tuturor acestor gânduri acum când ne aflăm în jurul sicriului, în care se odihneşte fără suflare, trupul celei care a fost vrednica **preoteasă Livia Bodogae.** Adormita în Domnul a fost, precum bine cunoaştem, soţia **preotului profesor Teodor Bodogae,** personalitate care a contribuit la bunul nume al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu şi căruia noi toţi, foşti colegi sau ucenici îi datorăm înaltă consideraţie.

Este firesc şi îngăduit ca astăzi, când cei doi venerabili soţi se reîntâlnesc în veşnicie, după vremelnica lor despărţire de acum 6 ani, să vorbim şi să facem pomenire şi despre unul şi despre celălalt, cu atât mai mult cu cât ei au trăit o viaţă familială cu adevărat pilduitoare, iar meritele unuia sunt şi ale celuilalt, pentru că în armonie şi desăvârşită conlucrare şi-au împlinit rosturile vieţii.

Iată de ce ne vom permite să-l readucem printre noi, pe firul amintirii şi chipul luminos al **preotului, profesorului şi savantului Teodor Bodogae.** Nici unul dintre aceste trei titluri pe care i le atribuim nu este gratuit. Le-a onorat pe toate cu prisosinţă. La altar, s-a remarcat prin evlavie şi râvnă sfântă, iar din amvon a propovăduit cu zel neîntrecut cuvântul Evangheliei. La catedră „a oficiat" precum în sacerdoţiu, împărtăşind cunoştinţe ziditoare de suflet şi făuritoare de caractere şi vocaţii. A onorat, în chip inegalabil discipline precum Istoria Bisericească universală, Patrologia şi Bizantinologia, iar temporar şi Istoria Bisericii Române. Autoritatea sa didactică se fundamenta pe o serioasă pregătire la cele mai vestite instituţii de învăţământ teologic din ţară şi din Europa, precum Academia Teologică Andreiană din Sibiu, Facultatea de Teologie din Cernăuţi, Facultatea de Teologie din Atena, Facultatea de Teologie din Belgrad, Facultăţile de Teologie Protestante din Berlin şi Tübingen.

Ca cercetător şi om al condeiului îi datorăm o literatură teologică de specialitate de mare valoare. Teza de doctorat cu titlul: „Ajutoarele româneşti la mânăstirile din Sfântul Munte Athos" (354 pag.), publicată în 1940, a rămas până astăzi o carte de referinţă.

O remarcabilă contribuţie şi-a adus profesorul Teodor Bodogae şi în domeniul traducerilor, în special din limbile clasice. Origen a ajuns să fie cunoscut în Biserica noastră prin operele traduse de părintele Bodogae (împreună cu pr. prof. Dr. Nicolae Neaga şi monahia Teodosia de la Mânăstirea Vladimireşti).

Înfăptuirea atâtor realizări au fost posibile datorită înţelegerii şi sprijinului neprecupeţit al celei care îl urmează astăzi în veşnicie. Doamna Livia Bodogae a fost cu adevărat un chip ales de vrednică preoteasă.

Originară din părţile Bistriţei Năsăud (născută în 1912 la Blăjenii de Sus), se trăgea din familia mitropolitului Nicolae Bălan. A fost chiar nepoată de frate a acestui vrednic ierarh. Putem vorbi prin urmare despre o origine nobilă pe care i-a conferit-o nu un rege ci locul de baştină: Năsăudul lui Coşbuc şi familia, care a fost a înaltului ierarh, de mare renume în istoria Mitropoliei Ardealului.

Şcoala primară şi liceul le-a absolvit la Bistriţa, iar la Bucureşti a absolvit seminarul pedogogic. Anii 1930 şi 1931 i-a petrecut la Viena, unde, potrivit obiceiului timpului, a studiat într-o mânăstire dominicană. Aici a fost vizitată de unchiul său, mitropolitul Nicolae Bălan, ceea ce a produs o vie impresie în rândul profesorilor şi superioarelor mânăstirii.

Ca nepoată preferată a mitropolitului Nicolae Bălan, după întoarcerea în ţară, a fost adusă la Sibiu, unde şi-a petrecut restul vieţii şi unde i-a stat permanent în ajutor unchiului ei. Ţinuta distinsă, discreţia desăvârşită, caracterul ireproşabil s-au răsfrânt benefic asupra reşedinţei mitropolitane şi a treburilor gospodăreşti şi de protocol. A cunoscut, cu diferite prilejuri, mari personalităţi care au poposit la reşedinţa mitropolitană.

În egală măsură, şi-a onorat şi îndatoririle familiale. Chipul ei de vrednică preoteasă corespunde întru totul cu chipul soţiei ideale descris în Cartea Proverbelor la capitolul 31. Cu adevărat prin comportarea şi vrednicia ei, bărbatul ei „a fost cinstit de către toţi în porţile cetăţii".

Şi-a îngrijit cu aleasă dăruire şi părinţii pe care i-a adus în casa ei.

Vremurile grele pe care le-a cunoscut însă ţara în perioada comunistă, n-au scutit-o nici pe ea de încercări şi necazuri. Distinsul ei soţ, ca şi alţi intelectuali de vază ai neamului, a plătit scump demnitatea şi curajul de a fi înfruntat nedreptăţile şi minciuna, fiind hărţuit, judecat şi aruncat în închisoare. După eliberare a fost marginalizat şi supravegheat ceea ce nu le-a făcut celor doi soţi viaţa comodă. Dar amândoi au primit fără cârtire încercările vieţii şi s-au rugat lui Dumnezeu pentru vremuri mai bune pentru ţara şi poporul român.

Neavând copii, soţii Bodogae n-au trăit totuşi ca nişte singuratici. Au botezat şi au cununat mulţi fini, pe care i-au socotit ca pe proprii copii.

Bunătatea şi dărnicia au fost alte trăsături de caracter ale soţilor Bodogae.

Un gest de noblеţe pe care l-au făcut faţă de Facultatea de Teologie, unde a activat, a fost donarea bogatei biblioteci personale. De asemenea se cuvine menţionat şi faptul că prin mijlocirea părintelui Teodor Bodogae, Facultatea de Teologie de la Sibiu se află în posesia aproape completă a colecţiei patristice „Sources chrétiènnes", care a fost editată în Franţa. Directorul Fundaţiei, Claude Mondessert, astăzi decedat şi el, a vizitat cu ani în urmă Facultatea noastră, însoţit fiind de părintele Teodor Bodogae.

O ultimă dorinţă pe care a avut-o preoteasa Livia Bodogae a fost ca în memoria soţului, să asigure o bursă pentru un student cu posibilităţi materiale modeste. Se parte că moartea, survenită pe neaşteptate, nu va anula această dorinţă.

O viaţă pilduitoare, dăruită slujirii Bisericii şi neamului a fost viaţa soţilor Bodogae.

Bunul Dumnezeu să le facă parte de răsplata sa cea dreaptă şi de veşnică odihnă, cu toţi sfinţii.

Pr. prof. DUMITRU ABRUDAN

* Cuvânt rostit la prohodirea celei care a fost preoteasa Livia Bodogae.

Noi suntem Biserica

(Urmare din pag. a 2-a)

îl preamăriseră deja pe Dumnezeu, iar noi spuseserăm deja deodată în trei limbi „Tatăl nostru" şi primiserăm binecuvântarea finală — creştinii greco-catolici au început să cânte: „Cu noi este Dumnezeu". Un cântec plin de putere. „Cu voi" — m-am gândit eu? „Ce vor spune fraţii voştri cu care vă certaţi de cincizeci de ani?" Însă tocmai atunci s-au alăturat cântării şi aceia, ceea ce ne-a întărit convingerea în dragoste şi unitate „Noi suntem Biserica.

De trei ani peregrinăm în timpul „Săptămânii de rugăciune ecumenică" de la o biserică la alta, precum poporul ales de Dumnezeu în vechime, şi observăm cât de bogaţi suntem când ne găsim împreună.

Când am pregătit anul trecut această peregrinare, fratele ortodox s-a adresat celui catolic cu rugămintea să ne primească alături de el în postul Paştelor, pentru a păşi împreună, potrivit obiceiului catolic, pe Drumul Crucii lui Hristos. Acela a transmis rugămintea aceasta fratelui greco-catolic, care ne-a invitat la el şi astfel, am mers împreună în biserica Ursulinelor pas cu pas, „din durere în durere", pe calea patimilor lui Iisus, dându-ne seama că „noi suntem Biserica Lui".

În 1999 noi, preoţii celor cinci Biserici, am hotărât să ne întâlnim în data de 9 a fiecărei luni la ora nouă seara, la unul dintre noi, pentru a discuta unii cu alţii.

În 9 a 9-a 1999, ne-am întâlnit în aşezământul mânăstiresc de la Păltiniş, la „Schit". Am ajuns după apusul soarelui. Printre brazi se mai zărea roşul apusului când ne-am dus la bisericuţă unde am cântat imnul de seară „Lumină lină". După aceea ne-am dus cu toţii în sala mare — între timp afară se răcise — şi am încercat să facem focul în soba cea mare. Nu prea voia să se aprindă, şi atunci preotul ortodox şi cel evanghelic au început să sufle împreună şi iată, flăcările şi-au făcut loc cu repeziciune. Plini de mândrie am constatat cât de puternic te poate face unitatea, chiar şi numai atunci când este vorba de suflat. N-a trecut însă mult timp şi flăcările au dispărut şi ne-am dat seama că şi în „Biserică" trebuie să sufle Duhul lui Dumnezeu pentru ca să poată arde „focul".

Şi atunci Maica Stareţă ne-a condus într-o altă încăpere unde ne-a servit cina. Oare aceasta a dus la tonul cald al discuţiilor? În orice caz ne-am simţit „ca la mama acasă" şi am avut din nou certitudinea: „Noi suntem Biserica".

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU **a săvârşit următoarele:**

● **10 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a participat ca reprezentant al P.F. Patriarh TEOCTIST, al României la deschiderea lucrărilor Simpozionului **„Prevenirea şi combaterea furturilor de opere de artă şi obiecte de cult religios“,** desfăşurat la Sibiu.

● **12 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a luat parte la Sf. Liturghie în Catedrală, iar seara a săvârşit tot acolo denia Canonului Mare.

● **13 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a luat parte la concertul susţinut în Catedrala Mitropolitană de gupurile corale ale studenţilor teologi ai Facultăţii de Teologie din Sibiu.

● **14 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrală şi în sobor, taina Sf. Maslu de obşte.
— Seara a slujit Denia Acatistului Maicii Domnului, tot în Catedrală.

● **15 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a cercetat canonic bisericile parohiale din: Armeni, Bogatu Român, Broşteni şi Păuca, prot. Sibiu.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **16 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Nicolae“ din Dumbrăveni, prot. Mediaş, rostind cuvânt de învăţătură. P.C. pr. paroh Ioan Vuţă a fost hirotesit întru sachelar.
— Seara a slujit şi a predicat la Vecernie în biserica parohială din Aţel (Pr. paroh Dumitru Idu). În aceeaşi zi a făcut o vizită la Căminul Atelier din oraşul Dumbrăveni.

● **19 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a luat parte la Sf. Liturghie în Catedrală.
— Seara a slujit Vecernia la Mânăstirea Turnu-Roşu, prot. Avrig.

● **20 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a sfinţit locul unde se va amplasa viitorul monument închinat eroilor martiri din oraşul Sibiu.
— A luat parte la Cercul Militar Sibiu la vernisajul expoziţiei de icoane cu tema: **„Învierea Domnului“,** rostind cuvânt de învăţătură.

● **21 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit în Catedrală Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul şi taina Sf. Maslu de obşte.
— A primit pe dl. Andrei Dimitriu, preşedintele Societăţii Române de Radiodifuziune.
— Seara a slujit Pavecerniţa şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

● **23 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană, iar seara Denia tot acolo.

● **24—29 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a slujit în Catedrală la toate serviciile divine din săptămâna Mare.

● **28 APRILIE a.c.,** — P.S. Sa a făcut o vizită la Leagănul de Copii din Sibiu.

● **30 APRILIE a.c., — Sf. Paşti** — P.S. Sa a săvârşit slujba Învierii şi Sf. Liturghie arhierească în Catedrala Mitropolitană, prezentând credincioşilor **Pastorala de Paşti a Î.P.S. Mitropolit ANTONIE.**
— Seara a slujit Vecernia (A doua Înviere) în Catedrală, citindu-se Sf. Evanghelie în 10 limbi.

● **1 MAI a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala din Mediaş, rostind cuvânt de învăţătură. Seara a slujit Vecernia şi a predicat în biserica „Sf. Arhangheli“ din Slimnic, prot. Sibiu.

● **2 MAI a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica parohială din Galeş, prot. Sălişte (Pr. paroh Nicolae Moldovan), rostind cuvânt de învăţătură. A fost săvârşită şi o slujbă specială legată de generalizarea cultului Sf. Mucenic, preotul Ioan din Galeş, canonizat de Sf. Sinod în anul 1993.
— În aceeaşi zi a slujit Vecernia şi a predicat în biserica parohială din Săcel, prot. Sălişte (Pr. paroh Ioan Oprişiu).
— A cercetat mânăstirea „Sf. Treime“ din Orlat, rostind cuvânt de învăţătură credincioşilor prezenţi la slujba Utreniei.

● **4 MAI a.c.,** — P.S. Sa a primit pe dl. Senator Corneliu Bucur.
— Seara a luat parte la recepţia oferită de Episcopia Evanghelică C.A. din Sibiu cu prilejul vizitei Episcopului Renz din Württemberg - Germania.

● **5 MAI a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, jud. Braşov cu prilejul zilei hramului „Izvorul Tămăduirii“, rostind cuvânt de învăţătură. Au slujit peste 50 de preoţi şi au fost prezenţi peste 10 000 de credincioşi.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **7 MAI a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la mânăstirea „Sf. Gheorghe“ din Buneşti, prot. Rupea, rostind cuvânt de învăţătură.
— Seara a slujit Vecernia şi a pus piatra de temelie la noua biserică parohială cu hramul „Sf. Ap. Petru şi Pavel“ din Şmig, prot. Mediaş, (Pr. paroh Florian Ţurcaş) şi a rostit cuvânt de învăţătură.
— În aceeaşi zi a cercetat şi biserica parohială din Buneşti, prot. Rupea.

● **13 MAI a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană.
— La orele amiezii a săvârşit un parastas, în biserica mare din Răşinari, în memoria poetului Octavian Goga, la cererea familiei.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **14 MAI a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii parohiale din Ucea de Sus, prot. Făgăraş şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. paroh Ilarie Moraru a fost hirotesit iconom.
— La mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, a slujit şi a predicat la înmormântarea monahiei Tomaida Negrea.
— Seara a slujit vecernia şi a predicat în biserica parohială din Lisa, prot. Făgăraş (pr. paroh Marcel Greavu).

● **16 MAI a.c.,** — P.S. Sa a săvârşit în Catedrală un parastas în amintirea voievodului Mihai Viteazu.
— A participat la o sesiune solemnă comemorativă „Mihai Viteazu, primul domn al celor trei principate Române“, desfăşurată la Cercul Militar Sibiu.
— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Învierii în Catedrală.

Diacon VASILE AVRAM

În urma apelului făcut de către Sf. Sinod al B.O.R. pentru ajutorarea sinistraţilor recentelor inundaţii din Banat şi Transilvania, la îndemnul ierarhilor şi al preoţilor din Arhiepiscopia Sibiului s-a colectat de la credincioşii ortodocşi suma de 144 000 000 lei, sumă ce a fost trimisă centrelor eparhiale din Timişoara, Caransebeş, Arad şi Alba Iulia pentru a fi distribuite persoanelor sinistrate. De asemenea s-au colectat prin parohii zeci de tone de alimente, îmbrăcăminte şi materiale de construcţie precum şi importante sume de bani care au fost distribuite direct localităţilor sinistrate.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **1 APRILIE a.c., — Î.P.S. Sa Mitropolitul ANTONIE al Ardealului** a primit pe Î.P.S. Dr. Nifon Mihăiţă, arhiepiscop al Târgoviştei.
— A primit pe P.C. Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna“ din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. prof. Dr. Aurel Jivi, cu ocazia plecării în S.U.A.

● **4 APRILIE a.c.,** — A primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan, consilierul ad-tiv-bisericesc al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Lupescu, din Sibiu, cu ocazia binecuvântării de plecare în S.U.A.
— A primit pe P.C. Pr. Octavian Smădu, de la biserica „Sf. Împăraţi Constantin şi Elena“ din Oraşul Victoria.

● **7 APRILIE a.c.,** — A vizitat mânăstirea „Constantin Brâncoveanu“ de la Sâmbăta de Sus şi a avut întâlnire de lucru cu arhitecţii responsabili ai lucrării.

● **12 APRILIE a.c.,** — A primit pe P.C. Arhim. Ioan Iovan, de la mânăstirea Recea, împreună cu maica stareţă Cristina.

● **14 APRILIE a.c.,** — A primit pe dl. Valerian Condrea cu soţia Cecilia, din Braşov.

● **16 APRILIE a.c.,** — A vizitat mânăstirea Orlat, prot. Sălişte. A avut discuţii cu P.C. Arhim. Sofronie Achim în legătură cu continuarea lucrărilor.
— A vizitat şantierul de construcţie al bisericii din cartierul Strand şi cartierul Mihai Viteazu.

● **18 APRILIE a.c.,** — A primit pe Î.P.S. Dr. Andrei Andreicuţ, arhiepiscopul Alba Iuliei.
— A primit pe P.C. Arhid. Dr. prof. univ. Constantin Voicu, decanul Facultăţii de Teologie din Oradea.

● **20 APRILIE a.c.,** — A acordat un interviu d-şoarei Ramona Goian, de la postul de televiziune „Antena 1“ de Sibiu, cu tema „Săptămâna Luminată“.
— A vizitat mânăstirea „Valea Hârtibaciului“ de la Nocrich, prot. Agnita.

● **21 APRILIE a.c.,** — A primit pe P.C. Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.

● **23 APRILIE a.c., — Sărbătoarea „Floriilor“** — A participat la Sf. Liturghie în Catedrala mitropolitană, rostind un cuvânt de învăţătură.

● **24 APRILIE a.c.,** — A primit pe P.C. Prof. Dr. Aurel Jivi, la întoarcerea din America.
— A acordat un interviu despre „Săptămâna Patimilor“ d-lui Valeriu Dăescu de la Radio România „Viaţa Spirituală“.

● **26 APRILIE a.c.,** — A primit pe decanul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna“, P.C. Pr. Prof. univ. Dr. Dumitru Abrudan.

● **30 APRILIE a.c., — „Sf. Paşti“** — A oferit o recepţie la Reşedinţa mitropolitană, rostind un cuvânt de învăţătură tuturor celor prezenţi.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

Ospăţul bucuriei veşnice

(Urmare din pag. a 6-a)

aleşi ai Mielului fac parte din toate seminţiile pământului, din toate generaţiile. Numai astfel bucuria ospăţului va fi deplină.

Aceştia vor sta veşnic înaintea Mielului: „După aceasta, m-am uitat şi iată, mulţime multă, pe care nimeni nu putea s-o numere, din tot neamul şi [din toate] seminţiile şi popoarele şi limbile, stând înaintea tronului şi înaintea Mielului, îmbrăcaţi în veşminte albe şi cu ramuri de finic în mâinile lor şi strigau cu glas mare zicând: Mântuirea îi este Dumnezeului nostru Celui Ce şade pe tron şi Mielului“ (Apoc. 7, 9—10).

Toţi aceştia sunt invitaţi să se odihnească de ostenelile lor, „căci faptele lor îi însoţesc“ (Apoc. 14, 13). „Aceştia sunt cei ce vin dir necazul cel mare, veşmintele şi le-au spălat şi le-au înălbit cu sângele Mielului“ (Apoc. 7, 14). De aceea, ospăţul Împărăţiei celei veşnice este pentru ei o răsplată binemeritată, pentru că „nu vor mai flămânzi, nici nu vor mai înseta, nici soarele nu se va mai prăvăli peste ei şi nici o arşiţă. Fiindcă Mielul Care stă-n mijlocul tronului îi va paşte pe ei şi-i va duce la izvoarele apelor vieţii; şi Dumnezeu va şterge toată lacrima de pe ochii lor“ (Apoc. 7, 16—17).

Ei cântă Mielului biruitor „o cântare nouă“, aducându-i laudă şi zicându-i: „Vrednic eşti (...) pentru că Tu ai fost înjunghiat şi, cu sângele Tău, i-ai răscumpărat lui Dumnezeu oameni din fiece seminţie şi limbă şi popor şi neam; şi i-ai făcut pe ei împărăţie şi preoţi Dumnezeului nostru, şi ei vor domni pe pământ“ (Apoc. 5, 9—10). Lauda pe care ei o aduc Mielului este una de biruinţă, pentru că ei „au fost înjunghiaţi din pricina cuvântului lui Dumnezeu şi din pricina mărturiei pe care o aveau (...). Şi fiecăruia din ei s-a dat un veşmânt alb“ (Apoc. 6, 9; 11a).

De fapt, acesta este sensul jertfei lui Iisus Hristos, căci în moartea şi-n învierea Lui, noi toţi am murit şi am înviat împreună cu El. De aceea, istoria omenirii este schimbată, căci durerea, întristarea şi suspinarea se vor transforma în laudă, bucurie şi veselie veşnică (Is. 35, 10) care, nu este alta decât veselia ospăţului ceresc.[3] În chipul acesta, ospăţul Împărăţiei Cerurilor este o veşnică bucurie a tuturor generaţiilor şi neamurilor, fiind „nunta cea de taină a lui Dumnezeu cu oamenii“, aşa după cum se exprimă Sfinţii Părinţi ai Bisericii.

---

1. Savvas AGOURIDIS — **Comentariu la Apocalipsă**; traducere de Pr. Dr. C-tin COMAN, Editura Bizantină, Bucureşti 1997; pp. 342—344.
2. Pr. Prof. Dr. Ion BRIA — **Iisus Hristos**: Editura Enciclopedică, Bucureşti 1992; p. 133.
3. Sfântul CHIRIL AL ALEXANDRIEI — Glafire; în P.S.B.* 39, traducere, introducere şi note de Pr. Prof. Dr. Dumitru STĂNILOAE; E.I.B.M.B.O.R.**, Bucureşti 1992; pp. 215—216.

* P.S.B. = Colecţia **Părinţi şi Scriitori Bisericeşti**, editată din iniţiativa Patriarhului IUSTIN şi continuată sub îndrumarea Prea Fericitului Părinte TEOCTIST, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

** E.I.B.M.B.O.R. = Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.

4. Pr. Prof. Dr. Dumitru STĂNILOAE — Comentariu la Glafire — ed. cit. supra., Nota 366; p. 216.
5. Pr. Prof. Dr. Ion BRIA — op. cit.; p. 133.

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● **„Tratat de morală“**, după virtute de Alasdair Macintyre, traducere de Catrinel Pleşu, iar cuvântul înainte de Aurelian Crăiuţu, editura Humanitas, Bucureşti, 290 pag.

Este o carte de morală scrisă pe schema unui catehism tomist. Autorul este prof. la Duke University (S.U.A.). Este considerată a fi una din cele mai originale voci contemporane. A scris foarte multe lucrări de filosofie.

„Cartea sa reprezintă o radicală reevaluare privind modernitatea. Potrivit autorului, criza morală a epocii noastre are origini străvechi, iar istoria ei nu este altceva decât istoria conceptului de virtute. Tocmai această evoluţie — inaugurată de Aristotel — este reconstituită de Macintyre, de pe poziţii comunitariste, sub forma unei complexe polemici cu aproape toate celelalte perspective de la marxism la liberalism şi de la creştinism la filosofia antică.

Într-o epocă de confuzie morală cartea gânditorului american propune norme şi stabileşte repere“.

E o lucrare scrisă cu multă convingere şi merită să fie citită cu multă atenţie.

* * *

● Editura Anastasia publică cartea **„Fuga de Dumnezeu“** de Max Picard, traducere de Patricia Merfu şi Pr. G. Remete, prefaţă de P.C. Pr. prof. Dr. D. Popescu, iar postfaţa aparţine P.C. Pr. prof. Dr. Constantin Galeriu, Bucureşti, 156 pag.

E o carte pe care o publică editura Anastasia în 1998. Trece prin toate sentimentele omeneşti, ceea ce natura umană înţelege greu.

Cartea se bucură de o introducere de Pr. D. Popescu şi apoi de o postfaţă a părintelui Galeriu. „Cartea lui Picard, scrie Pr. Galeriu, îşi asumă ca sarcină descrierea tuturor meandrelor şi fantomelor fugii în diversele ei situaţii existenţiale: familie, artă şi ştiinţă. Salvarea din toate se găseşte în catedrală. El descrie fuga mereu a sufletului, iar în lumea fugii spiritul este în agonie: tragismul stă în agonia infinită“.

„Două cosmologii, două destine, una automată, care duce la secularizare, şi alta teonomă, care se încununează cu transfigurarea. Atâta vreme cât omul va rămâne sclavul primei dintre ele, al unei cosmologii autonome care face abstracţie de Dumnezeu, va trăi permanent sfâşierea lăuntrică dintre tendinţa lui exterioară de a domina lumea prin ştiinţă şi tehnologie, şi tendinţa interioară de a deveni sclavul lumii şi al legilor ei naturale, prin lipsirea lui de cele senzuale şi materiale. Aceasta explică de fapt şi enormul decalaj dintre progresul tehnologic al vremii noastre şi regresul spiritual şi moral al omului contemporan, adeverindu-se astfel cuvântul Mântuitorului, că omul nu are nimic de câştigat dacă dobândeşte lumea, dar îşi pierde sufletul“ (Pr. prof. D. Popescu).

Cred că şi din această carte se învaţă cum îţi poţi câştiga sufletul.

* * *

● **Orthodox, Catholics and Protestants,** Studies in Romanian Ecclesiastical Relations, de Pr. prof. Dr. Aurel Jivi, Cluj University Press, Cluj-Napoca, 1999, 184 pag.

Este o carte în limba engleză şi tratează şase capitole:

I. Perspective româneşti asupra Sf. Grigorie Palama şi Isihasmul.
II. Românii şi Uniunea de la Brest - Litovsc.
III. Patriarhul Cyril Lucaris şi românii.
IV. Legăturile Patriarhului Cyril cu protestanţii din Transilvania.
V. Mărturisirile de credinţă din sec. XVII ale românilor orotodocşi.
VI. Patriarhul Dosoftei al Ierusalimului şi teritoriile româneşti.

Sunt teme care interesează foarte mult istoria Bisericii Române. Le tratează cu competenţă şi grijă istorică. Pentru cei care vor o bună orientare în teologia românească şi mai ales în unele încurcături în care a fost ea angajată — cartea Păr. prof. Aurel Jivi se dovedeşte a fi de un mare folos ştiinţific şi sufletesc.

* * *

● Editura Humanitas scoate printre alte mii de volume, o cărticică cu rugăciunile: **„Crezul sau Simbolul Credinţei“** şi **„Tatăl Nostru“**, adică Rugăciunea Domnească, în zece limbi. Această lucrare este bine venită şi îşi merită locul cuvenit.

* * *

● *„Agonia creştinismului“*, de Miguel Unamuno, traducere de pr. prof. Ion Buga, editura „Symbol“, în colaborare cu International Scorpion Printing House, Bucureşti, 163 pag.

Desigur această carte este prea cunoscută pentru a se mai putea spune ceva despre ea şi autorul ei. Ea se oferă spre lectură tuturor celor interesaţi de cultură.

* * *

● Arhiepiscopia Sibiului scoate **„Îndrumătorul Bisericesc“**, pe anul 2000 în condiţii grafice excepţionale şi cuprinde următoarele capitole: „Studii şi articole“, „Cronica bisericească“, „Viaţa pastorală şi Liturgică“, „Biserica în actualitate“, „Varia“ etc.... **P.S. Visarion Răşinăreanu** scrie despre: „Vizita ecumenică a S.S. Papa Ioan Paul al II-lea în România“.

Desigur că nu voi dezvălui toate temele tratate, ci vă voi lăsa pe dumneavoastră să le descoperiţi.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P.S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 50 000 lei. Cont nr. 2511.1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1.-61. 15/U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A. Sucursala Sibiu.

Patriarhul Bartolomeu, Duhul ecumenic al Ortodoxiei[1]

INTRODUCERE

Mă bucur pentru a fi fost ales să vorbesc în cadrul colocviului consacrat Muntelui Athos care „este un dar al lui Dumnezeu către Mireasa Sa, Biserica Ortodoxă; şi prin ea către întreaga Oikoumene[2]"[3]. În consecinţă, întreaga Oikoumene trebuie să se intereseze de Muntele Athos. În consecinţă, **cu vrednicie şi cu dreptate** Comunitatea Europeană a semnat o declaraţie referitoare la Muntele Athos, în care recunoaşte statutul său special şi raţiunile care l-au impus şi l-au consacrat.

Astăzi, Muntele Athos nu mai este Muntele Athos de acum 15 ani, când se scria despre el: „Athosul îi deconcertează adesea pe occidentali. Astăzi, mai cu seamă pentru faptul că împrejurările politice limitează le extrem popularea sa, nu se mai vede în el decât pitorescul şi umbrele (trecutului)".[4]

Astăzi, Athosul este unul dintre rarele locuri din lume care inspiră, obiect de nostalgie şi de admiraţie generală.

ORTODOXIA - CATOLICITATE ŞI DESCHIDERE SPRE ECUMENICITATE

În Crez mărturisim că Biserica este **Una - Sfântă - Sobornicească (Catolică) şi Apostolească.** Noi ortodocşii credem că Biserica noastră continuă această Biserică a Crezului care este şi **catolică.** Firește, acest adjectiv se înţelege aici după semnificaţia sa eclesiologică proprie şi nu, cu strictețe, confesională, aşa cum s-a încetăţenit după schisma dintre Răsărit şi Apus şi după Reforma din Apus.

Drept vorbind, termenul **catolic** nu se identifică cu ceea ce numim **ecumenic** în terminologia eclesiastico-teologică. Primul este esenţial-calitativ, al doilea geografic-cantitativ. Termenul ecumenic se referă la dimensiunea orizontală a Bisericii în Oikoumene, pământul locuit, ale cărui limite se identificau, pentru Bizantini, cu frontierele Imperiului.[5]

Biserica Ortodoxă, pentru a fi consecventă cu propria sa conştiinţă catolică, trebuie să conştientizeze responsabilitatea sa faţă de Oikoumene şi să transforme catolicitatea sa în ecumenicitate. Şi la aceasta a ajuns şi ajunge încă în măsura în care nu cedează tentaţiei de a se identifica cu Naţiunea pe care o slujeşte în fiecare loc.

Etnicitatea, în principiu, nu este de respins, dar cu atât mai puţin este **un atribut al Bisericii**, cum lasă impresia şovinistiii, atunci când subliniază exagerat acest element în loc să pună mai degrabă în valoare catolicitatea Bisericii. Etnicitatea „este o condiţie în care se inserează catolicitatea Bisericii. Datoria Bisericii nu este de a suprima etnicitatea, ci de a o depăşi şi de a o transfigura în catolicitate".[6] Ortodoxia n-a ajuns totdeauna să realizeze acest lucru. În mod special, pe parcursul ultimelor două secole, mai cu seamă în regiunea Balcanilor, adesea autocefaliile bisericeşti s-au identificat cu Bisericile naţionale, această exagerare a etnicităţii propagându-se şi în diaspora ortodoxă. Toate acestea s-au transpus în faptă, deşi Marele şi Sfântul Sinod din 1872, ţinut la Constantinopol, a condamnat filetismul ca fiind contrar învăţăturii Evangheliei şi Sfintelor Canoane.

Dar eşecurile şi limitările istorice ale Bisericii şi în acest domeniu nu umbresc şi nu suprimă catolicitatea sa şi duhul său ecumenic: **Căci ce este dacă unii n-au crezut? Oare necredinţa lor va nimici credincioşia lui Dumnezeu?** (Rom. 3, 3). Avem numeroşi şi minunaţi mărturisitori ai acestui duh ecumenic de la Apostolul Pavel, Patriarhul Fotie şi până în zilele noastre, ideea de ecumenicitate fiind ea însăşi considerată drept caracteristica esenţială a Bisericii primare.

Acest duh larg există de atunci şi până astăzi în Biserica Ortodoxă. Aceasta, în ciuda diviziunilor administrative exterioare şi a problemelor care sunt uneori create din cauza aceasta, are conştiinţa că alcătuieşte o singură Biserică, **Biserica catolică răspândită în Oikoumene.** „Azi, Ortodoxia nu aparţine nici unei naţiuni, nu are patrie; ea este drojdia care face să crească aluatul conştiinţei religioase universale".[7] Particularităţile fiecărei Biserici ortodoxe locale nu suprimă unitatea lor în credinţă. Unitatea şi pluralitatea se armonizează foarte bine în largul duh ecumenic al Bisericii Ortodoxe. Într-adevăr, Duhul Sfânt suflă unde voieşte (In 3, 7), „pentru a demonstra că în Ortodoxie nu au loc monofizitismul eclesiastic, monismul, conformismul, compresorul de nivelare a uniformităţii şi ochelarii[8] unilateralităţii".[9] Ortodoxia, în ciuda pluralităţii exterioare, are o integritate, unitate şi putere interioară ce merg mână-n mână cu structurile eclesiastice flexibile.

BISERICA ORTODOXĂ ŞI MIŞCAREA ECUMENICĂ

Datorită deschiderii sale, Biserica Ortodoxă a putut să participe de la început la crearea Mişcării Ecumenice contemporane şi la întemeierea şi evoluţia importantului său instrument care este Consiliul Ecumenic/Mondial al Bisericilor (C.E.B./C.M.B.). Sunt 20 de ani de când s-a realizat intrarea tuturor Bisericilor ortodoxe locale, pe cont propriu, în C.E.B.

Biserica Ortodoxă în ansamblul său, participând la Mişcarea Ecumenică, crede că poate oferi creştinilor din Occident o mărturie preţioasă şi esenţială despre Biserica nedivizată, prin comorile spirituale pe care le posedă, dar crede că poate şi primi de la aceştia, cu smerenie, întreaga valoare pe care Domnul le-a acordat-o de-a lungul secolelor şi care nu s-a dezvoltat în Răsăritul Ortodox. Colaborarea ecumenică actuală sporeşte această reciprocitate şi arată **a posteriori** utilitatea relaţiilor şi contactelor între creştinii divizaţi, în duhul Iubirii lui Hristos. **A dărui şi a primi - aceasta este istoria!**

PATRIARHIA ECUMENICĂ

Primul scaun al Ortodoxiei, **Patriarhia Ecumenică,** a fost dintotdeauna o Biserică de avangardă la toate nivelurile, o instituţie care nu numai a încreştinat, ci a şi civilizat popoare şi naţiuni. Marele eveniment al Bisericii-Surori a Rusiei, care se pregăteşte intens să sărbătorească un mileniu de creştinism este la origine o lucrare a Patriarhiei Ecumenice şi nu fără vreo legătură cu oraşul care ne găzduieşte astăzi. Mai târziu, fanarioţii au transmis Occidentului direct sau indirect patrimoniul spiritual al Fanarului, al Patriarhiei Ecumenice şi, în linii mari, s-a dezvoltat o relaţie strânsă între acest scaun şi civilizaţia occidentală.

În secolul nostru, prin formarea de Arhiepiscopii şi Mitropolii şi prin trimiterea unor episcopi luminaţi în Europa Occidentală, America şi Australia, Patriarhia Ecumenică a continuat deschiderea sa şi relaţiile cu această lume şi a dăruit şi a primit şi dăruieşte şi primeşte elemente preţioase.

Miile de ortodocşi care se expatriază în Occident după cele două Războaie Mondiale vor, pot şi trebuie să mărturisească credinţa lor, iar **esenţialul** mărturiei pe care Biserica Ortodoxă înţelege să o depună astăzi (este): „o tradiţie cu adevărat **catolică,** catolicitatea fiind înţeleasă în sensul adevărului, continuităţii şi plenitudinii, iar nu numai în sens geografic" [10] (deşi am putea spune că prin diaspora ortodoxă Biserica Ortodoxă a devenit şi geografic ecumenică). Adevărul catolic, ai cărui purtători se simt ortodocşii, trebuie să comporte un răspuns la problemele reale pe care creştinii din Occident şi le-au pus de-a lungul secolelor de separare, adaugă Părintele Meyendorff. Ortodoxia în lumea contemporană nu trebuie să fie o teorie despre „typolatrie", nici chiar o simplă teorie, ci viaţă, un element viu în evoluţia istorică a creştinismului. Pentru aceasta, ortodocşii trebuie să-şi ia osteneala să gândească şi să conştientizeze. Paul Evdokimov este mult mai concret în această privinţă atunci când zice că „trebuie pusă în relief **universalitatea Ortodoxiei** ... astfel suntem constrânşi să ieşim din provincialismul istoric, să depăşim naţionalismul religios (pseudo-religios, aş spune eu) şi politica, pentru ... a resimţi **responsabilitatea** (duhovnicească) Ortodoxiei cu privire la Creştinism în întregul său".[11] Mărturia nu se transmite fără eforturi, fără osteneală şi chiar jertfe.

Ecumenicitatea Ortodoxiei este, deci, şi trebuie să fie o caracteristică dinamică, iar nu

(Continuare în pag. a 6-a)

DANIEL POPA

---

1 Expunere susţinută în cadrul simpozionului „Mount Athos in the Age of the European Community", organizat la Tesalonic, între 17-20 mai 1984 (la acea vreme, Patriarhul Bartolomeu era Mitropolit de Filadelfia — al doisprezecelea şi ultimul dintre Mitropoliţii-membri ai Sfântului Sinod al Patriarhiei Ecumenice), ale cărui conferinţe şi expuneri s-au publicat în volumul „Mount Athos and the European Community", ed. Institutului pentru Studii Balcanice, Tesalonic, 1993.

2 De la gr. oikeo = a locui, a ocupa, de unde: a fi locuit, a fi ocupat, luând sensul, ca substantiv, de întreaga suprafaţă locuită de om; prin extensie, întregul Pământ sau Terra (n. trad.).

3 Ierom. Dionisios (Simonos-Petra), **La priere de Mt. Athos comme dot de ceux qui cherchent le Seigneur,** Viena 1981, p. 5 (text poligrafiat).

4 O. Clement, **Dialogue avec le Patriarche Athenagoras,** Paris, 1969, p. 63.

5 Anastasios Kallis, **Orthodoxie - Was ist das?,** Mainz, 1979, p. 14-15.

6 I.P.S. Antonie Plămădeală, vezi F. Bouwen, **„Le deuxieme Congres des Facultes de Theologie Ortodoxe",** P.O.C. (revista Proche-Orient Chretien, ce apare la Ierusalim) 28/1978, p. 288.

7 Anna Vassiliadis, **Prefaţa traducerii sale la** Sergiu Bulgakoff, **Ortodoxia.**

8 E vorba aici de plăcuţa de piele ataşată căpăstrului pentru a împiedica animalul să vadă în lateral (n. trad.).

9 Evangelos D. Theodoru, **Unite et pluralite dans l'Orthodoxie,** Atena, 1983, p. 14.

10 J. Meyendorff, **L'Eglise Orthodoxe hier et aujourd'hui,** Paris, 1960, p. 183.

11 P. Evdokimov, **„Vers le Concile",** în **Contacts** nr. 23 (1971), p. 196.

„Valtrapul" dăruit de Mihai Viteazul bisericii din Şchei

Cele trei popasuri braşovene ale lui Mihai Viteazul (20 oct. 1599; 1—15 martie 1600 şi 18 sept. 1600), sunt binecunoscute în documentele timpului, acestea oferind o cuvenită importanţă evenimentelor. Cronica locală (Julius Teutsch, „Colectaneea ...", manuscris, aflat la Arhivele Naţionale, Braşov; „Guellen zur Geschichte der Stadt Brasso", 9 vol., Braşov, 1890—1999, Catastifele-Protocoale ale bisericii din Şchei, sunt doar câteva din documentele care ne oferă numeroase mărturii. Aflăm de aici numeroase danii făcute de Mihai Viteazul şi familia sa (Nicolae Pătraşcu, tatăl, soţia Stanca, fiul Nicolae Pătraşcu şi fiica Florica). Între acestea, moşia Micşăneşti din ţinutul Ilfov, oferită din dorinţa voievodului de urmaşii săi la anul 1602 şi haine bisericeşti („un stihar de zarpa verde cu sârmă la gură şi la mâni de la doamna Stanca") ş.a.

Tradiţia locală a păstrat aproape legendar dania din partea voievodului a unui valtrap (covor de mici dimensiuni care se punea ornamental pe cal) oferit bisericii din Şchei, dar la puţin timp după moartea voievodului se pierd urmele acestuia.

Din cronica lui Simion Czack aflăm pentru anul 1600 că „Antipendiumul din catifea de culoare roşie de pe altar a fost luat din Biserica românească, care fusese aşezat acolo pe un tron sau scaun de Mihai Voevod în anul 1600". La scurt timp după moartea voievodului Valtrapul dispare din Şchei. Prezenţa sa la Biserica Neagră este confirmată de monografia Bisericii semnată de arhitectul Kulbrabdt la începutul veacului trecut.

Cunoscutul cercetător braşovean, Candid Muşlea, autorul monografiei „Biserica Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului" (Braşov, vol. I, 1946, p. 89), mărturiseşte că „în vara anului 1942 noi nu l-am mai văzut la Biserica Neagră, unde, de altcum se fac de mult timp lucrări de renovare". Contemporan lui, colonelul Ioan Gr. Poposcu mărturiseşte printr-un articol semnat în „Buletinul Muzeului Militar Naţional", (an III/1939—1940, p. 104—107) că a văzut acest valtrap în colecţia de covoare de la Biserica Neagră din Braşov, descriindu-l întocmai.

Organizându-se la Braşov în 14 martie a.c. expoziţia «Mihai Viteazul — 400 ani», dedicată împlinirii a patru secole de la Dieta Transilvaniei ţinută de Mihai Viteazul la Braşov, în Casa Sfatului (azi Muzeul Judeţean), neaşteptat, în spaţiul expoziţional a apărut şi acest valtrap, bine conservat, provenind din colecţia Bisericii Negre (între organizatoarele expoziţiei, alături de Muzeul Judeţean, Arhivele Naţionale, Muzeul Primei Şcoli Româneşti, Biblioteca Judeţeană). Ne folosim de acest fericit prilej pentru a-l descrie: Valtrapul este o bucată de catifea roşie, la dimensiunile de 1,45× 6,25 m., brodat cu fir de aur în motive arăbeşti. Pe margini are o dantelă tot din fir de aur deosebit de fin lucrate. Cu uşurinţă se poate constata că este doar o parte a valtrapului, căci broderia este întreruptă chiar pe mijloc, lipsindu-i şi bordura de sus a broderiei. De altfel se distinge şi tăietura catifelei. La 1695 (după cum confirmă inscripţia de pe această pânză) această bucată a valtrapului a fost recusută pe o altă catifea cam de aceeaşi culoare roşie, având dimensiunea de 1,70×1,40 m.

Chiar dacă Ioan Popescu propunea administratorilor Bisericii Negre la 1940 ca acest valtrap să fie oferit Muzeului Militar din Bucureşti, considerăm că ar fi consult ca acesta să se păstreze în conformitate cu dorinţa donatorului, la Biserica Sf. Nicolae, unde a fost oferit de voievod şi de unde a fost luat ilegal.

Prof. dr. VASILE OLTEAN

Omagiul redactorilor „Telegrafului Român"

Ioan Bechnitz — 1848-1898

Cunoaşterea şi valorificarea înaintaşilor, a celor ce au contribuit la crearea patrimoniului cultural, este, fără îndoială, o datorie de onoare a urmaşilor. Uneori, prestigiul personalităţilor de marcă tinde să eclipseze meritele celor ce, cu discreţie şi modestie, au slujit aceleaşi idealuri. Nu de puţine ori, în planuri secunde, au acţionat generoşi cărturari pentru împlinirea acelorași idealuri.

Într-un asemenea plan s-a afirmat, în domeniul ziaristicii, Ioan Bechnitz, om cu aleasă cultură dobândită în şcoala de elită românească şi în universităţi de prestigiu din Austria şi Germania. Ca ziarist s-a format timp de 12 ani (1872-1884) în redacţia „Telegrafului Român". Revista „Telegraful Român" a fost una dintre cele mai proeminente publicaţii social-politice şi culturale din Transilvania, apreciată de mândria poeziei româneşti — Mihai Eminescu, ctitorie a marelui Andrei Şaguna, publicaţie cu apariţie neîntreruptă, din 1853, până azi.

Prin lucrarea **Ioan Bechnitz şi Tribuna de la Sibiu,** apărută la Casa de Presă şi Editură Tribuna, 1998, profesorul **Vasile Rusu** a făcut un act de dreptate, înlăturând conul de umbră în care a fost situat rafinatul intelectual sibian. Din culisele remarcabilelor publicaţii — „Telegraful Român" şi „Tribuna" de la Sibiu — Ioan Bechnitz a fost plasat pe scena deschisă a istoriei. Experienţa dobândită la Şcoala publicistică a „Telegrafului Român" a fost valorificată în redacţia „Tribunei", la a cărei ţinută elevată a vegheat, fiind conducătorul din umbră şi doctrinarul exigent, pedant, respectat de toţi tribuniştii, de liderul lor — scriitorul Ioan Slavici, de reprezentanţii Literelor din Sibiu şi din alte regiuni ale ţării. Pentru apariţia şi continuarea publicării „Tribunei", Ioan Bechnitz şi-a dăruit anii de maturitate ai vieţii, şi-a oferit propria-i avere.

Ioan Bechnitz s-a născut la 14 ianuarie 1848, în Sibiu, într-o familie de negustori luminaţi. A primit o frumoasă educaţie din partea tatălui, **Antoniu,** om cu o cultură aleasă, apropiat al înaltului prelat al Bisericii Ortodoxe Române, Andrei Şaguna, primul casier al „Asociaţiunii Transilvane - ASTRA, membru activ al comisiei de administrare a Fundaţiei „Andrei Şaguna", membru al Reuniunii sodalilor (meseriaşilor) români din Sibiu, şi a mamei, **Ana,** o femeie distinsă din familia unui proprietar din Lipova.

A fost al treilea din cei cinci copii şi, deşi „copil de bani gata" cum am fi tentaţi să-l considerăm, cu un viitor material sigur, Ioan profită de educaţia primită în familie, de cea primită în Liceul german din Sibiu şi s-a dedicat cu stăruinţă învăţăturii. A studiat literele la universităţi din Viena, Heidelberg şi Leipzig, în mediul cărora şi-a creat o vastă şi profundă cultură. Pentru acest considerent şi-a atras admiraţia şi respectul lui Mihai Eminescu, Ioan Slavici, Titu Maiorescu şi altor contemporani. Întors de la studii, în 1872, tânărul Bechnitz se putea îndrepta spre cariera politică sau spre cea juridică, de avocat. A optat pentru cea de jurnalist, afirmându-se la revista de mare prestigiu — „Telegraful Român". S-a ataşat grupului de intelectuali animaţi de ideile culturale ale lui Şaguna şi ale junimismului ieşean.

Adept al junimismului ieşean, al ideilor maioresciene, înflăcărat de programul Societăţii „România jună" din Viena, Ioan Bechnitz a întreţinut cu eleganţă şi argumente convingătoare polemica ce împărţea filologii vremii în grupări ce reprezentau sistemul de gândire etimologic, în fruntea căruia se afla eruditul Timotei Cipariu, unul dintre fondatorii „Asociaţiunii Transilvane", viitor membru al Academiei Române şi susţinătorii sistemului fonetic, reprezentat de junimişti, de Titu Maiorescu, care s-a şi impus.

Într-un articol publicat în „Foişoara Telegrafului Român" din 1877 Bechnitz scria: „Limba este un organism viu ce se dezvoltă după legile sale proprii ... numai poporul poate impune folosirea limbii şi nu un filolog". Cu autoritate ştiinţifică, cu pedanterie lingvistică şi cu un strălucit simţ al limbii, Ioan Bechnitz, format în spiritul marilor valori ale culturii europene, universale, a militat pentru impunerea limbii literare române, pentru ortografierea ei „economică şi eficientă", limbă pe care să o folosească românii din toate provinciile ţării.

Ucenicia la „Telegraful Român", colaborarea cu redactorii ei timp de 12 ani (1872-1884), cu Ilie Cristea în special, l-a format ca ziarist. A publicat în „Telegraful Român" şi în „Foişoara Telegrafului Român" articole ce i-au evidenţiat nivelul elevat al culturii, erudiţia şi spiritul polemic. Amintim câteva studii: „Despre sistemul etimologic" (Foişoara T.R., 1877), „Un meşter strică" (Telegraful Român, 1877), „Despre direptiunea în dezvoltarea limbii române" (Telegraful Român, 1878), „O tranzacţie ortografică" (Telegraful Român, 1879) ş.a. A publicat recenzii ale lucrărilor de valoare, traduceri din literatura şi presa străină.

Înflăcărat de ideea înfiinţării unui cotidian în limba română în Sibiu, Ioan Bechnitz a

(Continuare în pag. a 6-a)

Conf. univ. Dr. ELENA MACAVEI

Ospățul bucuriei veșnice sau „nunta cea de taină a lui Dumnezeu cu oamenii"

În „Apocalipsă" ne este dezvăluită imaginea Cinei celei veșnice a Mielului întru Împărăția lui Dumnezeu. Este, de fapt, o cină de nuntă, mireasa Mielului Iisus Hristos fiind Biserica, pe care El a răscumpărat-o cu scump sângele Său. Toți cei care și-au spălat hainele lor, „albindu-le" în sângele Mielului, sunt invitați la Cină (Apoc. 19, 7—9).

Este, oarecum, imaginea Bisericii atunci când celebrează Sfânta Euharistie, dar într-un alt plan și anume, cel al Împărăției lui Dumnezeu în eshaton. Înțelesul adânc al acestei Împărății este dat tocmai de imaginea nunții Mielului cu Biserica. Desigur, între cele două — Euharistia și Eshatologia — există o legătură lăuntrică și mistică, dar, în egală măsură, există și o legătură exterioară, privită din punct de vedere istoric. Ideea „Cinei Sfinte" a lui Mesia cu poporul Său, este prezentă încă de la Isaia (25, 6—8) și apare și în unele apocrife iudaice, precum în „Cartea a doua a lui Enoh" (48, 10) sau în „Apocalipsa lui Ilie".[1]

Cu diverse prilejuri, Iisus a vorbit ascultătorilor Săi despre o mare Cină, mai bine zis o „Nuntă", la care sunt chemați toți, o „Nuntă" la care cei invitați vor veni din toate colțurile lumii: „Și vor veni de la răsărit și de la apus, de la miazănoapte și de la miazăzi și vor ședea la masă întru Împărăția lui Dumnezeu" (Lc. 13, 29).

De fapt, această Cină, care uneori este asimilată Cinei euharistice, este ospățul final al biruinței întru Împărăția lui Dumnezeu, când toate generațiile și toate semințiile pământului vor sta la masă cu Avraam, cu Isaac și cu Iacov (Lc. 13, 24—30).

Ospățul oferit de Dumnezeu săracilor pe munte (Is. 25, 6), este o prefigurare a Împărăției lui Dumnezeu, care este deja prezentă aici și acum, dar care se săvârșește în viitor.[2]

Sfântul Apostol Pavel arată cât se poate de clar că, răscumpărarea realizată de Iisus Hristos pe cruce, odată pentru totdeauna, aduce toate generațiile și toate semințiile pământului într-o maximă apropiere, într-o solidaritate a crucii, cei vechi care au dat „bună mărturie" (Evr. 11, 2) și care au dobândit făgăduințele prin credință aflându-se într-o comuniune veșnică cu noi și cu cei care vor urma până la sfârșitul veacurilor, întrucât „toți aceștia, deși primiseră bună mărturie pe temeiul credinței lor, n-au primit roadele făgăduinței, pentru că Dumnezeu prevăzuse pentru noi ceva mai bun, așa ca ei să nu ajungă fără noi la desăvârșire" (Evr. 11, 39—40).

Sfântul Chiril al Alexandriei zice că această moștenire a Împărăției Cerurilor în Hristos, o vor lua împreună „popoarele cele dintâi și cele de la mijloc și cele din urmă, împreună cu Sfinții Părinți"[3], căci bucuria deplină a Împărăției Cerurilor nu o pot primi decât toate generațiile împreună, fiind o bucurie a tuturor de toți. De aceea, Biserica se roagă ca noi să fim împreună cu moșii și strămoșii noștri, adormiți întru nădejdea învierii și a vieții

Continuitatea și echilibrul dintre întruparea Mântuitorului Iisus Hristos în istorie (timp și spațiu) și răscumpărarea realizată odată pentru totdeauna (eternitate) pentru toți, se descoperă în solidaritatea ospățului Împărăției Veșnice, care este o bucurie a tuturor semințiilor pământului și a tuturor generațiilor împreună.

celei veșnice. Aceasta este plinătatea lui Hristos.[4]

Întru această plinătate a lui Hristos Iisus și în lumina cea dumnezeiască a Împărăției veșnice, se va arăta cetatea „Noului Ierusalim", în care nu mai este nici un templu, „pentru că Domnul Dumnezeu Atotțiitorul este templul ei, precum și Mielul. Și cetatea nu are nevoie de soare și nici de lună ca s-o lumineze, căci slava lui Dumnezeu a luminat-o și făclia ei este Mielul. Și neamurile vor umbla în lumina ei și împărații pământului într-însa-și vor aduce slava. Și niciodată porțile ei nu se vor închide ziua, căci noapte-acolo nu va mai fi. Și-n tru ea vor aduce cinstea și slava neamurilor. Și-n ea niciodată nimic întinat nu va intra și nici cel ce meșterește urâciunea și minciuna, ci numai cei scriși în cartea vieții Mielului" (Apoc. 21, 22—27).

Acolo va fi desfătarea cea veșnică întru contemplarea lui Dumnezeu de către toate neamurile și generațiile răscumpărate prin sângele Mielului. Aceasta este „locuirea lui Dumnezeu cu oamenii; și El va locui cu ei, și ei vor fi poporul Său și Dumnezeu Însuși va fi cu ei. Și va șterge toată lacrima din ochii lor; și moarte nu va mai fi; nici bocet, nici strigăt, nici durere nu vor mai fi, căci cele dintâi lucruri au trecut" (Apoc. 21, 3—4).

La acest ospăț veșnic, cu cât mai mult va fi contemplat Mielul biruitor, cu atât mai mult cei răscumpărați vor dori să se împărtășească de El. De aceea, creștinii se roagă: „Dă-ne (nouă) să ne-mpărtășim cu Tine, mai cu adevărat (în alt mod), în ziua cea neînserată a Împărăției Tale". Și cu cât împărtășirea aceasta de Mielul biruitor și de slava Lui va fi mai mare, cu atât mai mult setea de viața veșnică va crește în intensitate. De aceea, Iisus Hristos spune: „Eu sunt Alfa și Omega, Începutul și Sfârșitul. Celui ce însetează, Eu în dar îi voi da să bea din izvorul apei vieții. Biruitorul va moșteni aceasta și Eu îi voi fi Dumnezeu și el îmi va fi Mie fiu" (Apoc. 21, 6—7).

Astfel va avea loc veșnicul ospăț al îndumnezeirii tuturor celor răscumpărați, „care-i urmează Mielului oriunde se va duce. Aceștia au fost răscumpărați dintre neamuri, pârga lui Dumnezeu și Mielului" (Apoc. 14, 4).

Faptul că cei răscumpărați sunt desemnați în chip simbolic prin numărul 144 000 și fac parte din 12 seminții, înseamnă că cei

(Continuare în pag a 8-a)

Prep. Drd.
LUCIAN D. COLDA
Univ. „L. Blaga" — Sibiu,
Facultatea de Teologie
Ort. „Andrei Șaguna"

Patriarhul Bartolomeu, Duhul ecumenic al Ortodoxiei

(Urmare din pag. a 5-a)

statică a Eclesiologiei noastre, care conduce la sfințirea plenitudinii Bisericii fără vreo discriminare rasială sau de altă natură și la realizarea voii lui Dumnezeu **precum în cer așa și pe pământ**, în această realizare cuprinzându-se și voia divină **ca toți să fie una.**

În domeniul practic al mișcării ecumenice pentru reunificarea creștinilor divizați, inițiativa Patriarhiei Ecumenice de a trimite, în 1920, o Enciclică **tuturor Bisericilor lui Hristos** este binecunoscută; prin aceasta, le invita să colaboreze într-o koinonia (comuniune/comunitate) de Biserici. Mai târziu, însăși această Biserică de la Constantinopol, cu certitudinea că mișcarea ecumenică din epoca noastră nu este o repetare a faimoasei Sfinte Alianțe din secolul trecut, a susținut participarea pan-ortodoxă la C.E.B. atunci când, la început, alte Biserici ortodoxe îl priveau ca pe o amenințare la adresa purității Ortodoxiei sau ca pe un instrument al imperialismului occidental.

De altfel e binecunoscut și rolul pe care-l joacă azi Patriarhia ecumenică în calitate de centru coordinator al activităților Ortodoxiei în problemele majore care o privesc, cum sunt de exemplu dialogurile teologice cu romano-catolicii, vechii catolici, anglicanii, luteranii și, acum, reformații.

Pe scurt, „nu ar fi deloc exagerat dacă am spune că Patriarhia ecumenică n-a fost niciodată atât de ecumenică precum este astăzi în Ortodoxie";[12] ecumenică nu numai cu numele, ci și în faptă. Ecumenicitatea sa nu este numai de formă, ci de substanță. Dacă Patriarhia ecumenică este o Patriarhie greacă, elenismul său nu are nici o legătură cu sensul de spațiu geografic, nici nu se închide într-o concepție filetică, ci este legat de valorile supreme ale spiritului uman, de însușirile gândirii și ale rațiunii umane și, mai general, de înțelepciunea viziunii asupra omului și a lumii care au constituit maniera proprie pentru strălucitii Părinți și Învățători ai gândirii elenice de a formula învățătura creștină și de a structura Biserica.

Permiteți-mi să închei cu acest pasaj-raport asupra activității ecumenice a Ortodoxiei și, în special, a Patriarhei ecumenice cu cuvintele teologului ortodox al timpului nostru, Părintele George Florovsky: „catolicitatea este dată Bisericii. Datoria Bisericii este de a atinge catolicitatea . . . Hristos ni se descoperă nu în izolarea noastră, ci în catolicitatea noastră reciprocă, în uniunea noastră... întreaga operă de solidaritate și de înțelegere este o cale către realizarea penitudinii catolice a Bisericii".[13]

MUNTELE ATHOS

Părinții din Muntele Athos trăiesc și luptă pentru ortodoxie, care este purtătoarea acestui duh ecumenic. Sunt, prin urmare, ei înșiși purtători ai aceluiași duh ecumenic și ai aceleiași conștiințe ecumenice autentice, chiar dacă nu veți fi de acord la prima vedere. Ei poartă acest duh în felul lor. Întruchipează catolicitatea din toate timpurile [pancronică] și ecumenică a Bisericii, prin faptul că provin din diferite popoare și națiuni, că se roagă deja de mai bine de o mie de ani pentru „Sfânta, Catolica (Sobornicească) și Apostoleasca Biserică cea de la o margine până la cealaltă a lumii",[14] că se roagă zi și noapte pentru lumea întreagă. Ajunge să ne reamintim aici de renumitul stareț Siluan, care din iadul său, se ruga cu lacrimi, fără a deznădăjdui, pentru mântuirea **tuturor.** „Acest om care nu cunoștea decât Athosul și un colț de provincie din Rusia purta întreaga umanitate în rugăciunea sa"[15] în exact același fel în care compatriotul său, Dostoievsky, spunea că, creștinul se simte responsabil pentru toți și pentru tot și pentru mântuirea tuturor. Și tradiția continuă: un atonit contemporan remarcă pe bună dreptate că „fiecare om are o astfel de origine și finalitate încât nu se poate regăsi altundeva pe el însuși, nici mântuirea sa, decât în pacea întregii lumi și în mântuirea sufletelor tuturor fraților pentru care se roagă la Sfânta Liturghie".[16] Aceasta este largheța liturgică. Creștinismul nu este o religie individualistă — ținta sa e ecumenică, e mântuirea tuturor oamenilor. Hristos S-a înomenit și S-a răstignit pentru întreg neamul omenesc.

Deci, Biserica întreagă și lumea întreagă datorează recunoștință Muntelui Athos, dar în special Ortodoxia datorează mult Muntelui Athos — atât de mult încât Olivier Clement a putut scrie: „Într-un Răsărit creștin care n-a încetat să se diversifice prin roire de Biserici juridic independente, Athosul a exprimat, la cel mai înalt nivel, unitatea și universalitatea Ortodoxiei."[17] Dacă Ortodoxia a supraviețuit Imperiului Bizantin și dacă a evitat o dramă a reformei, aceasta o datorează și Muntelui Athos.

Pentru a ne apropia de epoca noastră și de cooperarea sa inter-ortodoxă și inter-creștină: (să ne amintim că) în chilia de la Mylopotamos[18] din Muntele Athos marele Patriarh Ioachim (1878-1884 și 1901-1912) a avut inspirația și a publicat, la un an după plecarea sa din aceste locuri, în 1902, Enciclica sa pentru apropierea tuturor creștinilor și pentru cooperarea cu regularitate între Bisericile Ortodoxe.

Astăzi încă, Muntele Athos dă o mărturie ecumenică duhovnicească și noi cei ce trăim în lume, trebuie să ascultăm și să-i recepționăm mesajul, dacă vrem să existe adevărata Pace în lume și adevăratul progres divino-uman în societățile noastre, iar nu progresul umanist.

Încheiem cu un extras din Mesajul Patriarhului Atenagora (1949-1972) cu ocazia împlinirii a o mie de ani de la întemeierea oficială a Muntelui Athos: „dacă oamenii ar acorda o mai mare atenție mesajului liniștitor pe care anahoreții pustiei li-l adresează prin existența lor și prin viața lor în Dumnezeu, . . . dacă ar atribui mai multă importanță valorilor religioase și morale, ei ar trăi fără tulburări și în pace, respectul reciproc ar uni popoarele, forțele spirituale și materiale ale umanității s-ar consuma cu scopul de a construi și nu de a distruge, de a vindeca rănile, pentru opere de pace și de măreție omenească".

ÎNCHEIERE

Nu este oare acesta idealul și scopul de astăzi? Nu este ceea ce caută Comunitatea Europeană, mai cu seamă pentru continentul nostru? Dar, atenție! Unitatea și cooperarea și prosperitatea europeană nu trebuie să fie scopul în sine, nici scopul definitiv, ci un pas către o contribuție la unitatea și cooperarea și prosperitatea universală, contribuție la fraternitatea ecumenică. Noi, europenii, nu suntem oameni privilegiați înaintea lui Dumnezeu, suntem pur și simplu oameni precum sunt locuitorii tuturor țărilor și continentelor, ai tuturor vremurilor. Și dacă am reușit, noi, locuitorii acestui vechi continent, să avem o mai mare unitate și cooperare și prosperitate decât alții, aceasta trebuie să fie o provocare pentru a munci și pentru alții. Pentru Sf. Ioan Gură de Aur, Taina altarului nu are sens dacă nu se prelungește în **Taina fratelui.**

---

12 Vasilios Moustakis, **„L'unite panorthodoxe et le Patriarchat oecumenique"**, în **Orthodoxos Parousia, tom A.**, Atena 1964, vol. 1-2, p. 7-12.

13 Georges Florovsky, **Sainte Ecriture, Eglise, Tradition,** Tesalonic, 1976, p. 76-77.

14 Liturghia Sf. Vasile cel Mare (cf. **Liturghier,** ed. IBMBOR, București, 1995, p. 223).

15 O. Clement **op. cit.**, p 63.

16 Arhim. Vasilios **Chant d'entrée (Eisodikon),** Mt. Athos, 1974, p. 106-109.

17 **Op. cit.**, p. 61-62.

18 Schit-far așezat pe țărmul răsăritean al Muntelui Athos, între Mânăstirile Ivir și Filoteu (n. trad.).

Omagii redactorilor Telegrafului Român

(Urmare din pag. a 5-a)

insistat pe lângă prietenul său **Ioan Slavici,** scriitor de prestigiu, jurnalist talentat, cu convingeri politice moderate, filodinastic și filoaustriac, să primească conducerea proiectatului ziar **Tribuna,** în care se puneau speranțe mari pentru crearea unității de limbă și cultură a românilor din toate provinciile țării. După încercarea eșuată de a se renunța la „Gazeta de Transilvania" de la Brașov și de a-l deplasa pe Aurel Mureșanu la Sibiu, s-a decis întemeierea cotidianului „Tribuna", primul număr apărând la 26 aprilie 1884. Fondatori au fost, printre alții: Nicolae Popea, Nicolae Cristea, Ioan Bechnitz, frații Aurel și Eugen Brote, Diamandi Manole, entuziaști avocați, comercianți și industriași brașoveni și sibieni. Conducerea ziarului i s-a atribuit lui Ioan Slavici care, hărțuit de cinci procese de presă și condamnat la un an închisoare (1888-1889), se va întoarce la București. În prima linie a muncii de organizare a tipăririi ziarului s-a aflat Ioan Bechnitz, deși nu s-a angajat să publice articole în Tribuna și nu a acceptat funcția de redactor responsabil.

De ce? Era copleșit de răspunderea prestigiosului ziar sibian? Din prudență politică? Era complexat de scriitorii ce dominau cu prestanța lor redacția — Slavici, Coșbuc, Albini, de scriitori cunoscuți - colaboratori? A fost un exces de modestie? Nu știm. Cert este că și-a supralicitat forțele, și-a ruinat sănătatea în munca redacțională de rutină, și-a oprimat capacitatea creatoare în favoarea girării calității publicației sibiene. Și-a oferit propria-i avere pentru ziarul la a cărui publicare a vegheat.

Ioan Bechnitz a fost doctrinarul exigent și consecvent al „Tribunei", editorul profesionist, pedant, cult, cenzorul ei scrupulos, vigilent, mintea ageră și limpede a redacției. Brașoveanul Manole Diamandi, maestru în a-i porecli pe toți, l-a numit pe Bechnitz Befehl (cel ce ordonă), Verordunung (cel ce dă soluții, rețete). Liderul discret dar ferm al Tribunei, „Sufletul Tribunei", cum l-a numit Septimiu Albini, a vegheat la menținerea prestigiului ziarului românesc în inima Transilvaniei, pentru a-și onora programul generos de creator de opinii culturale (în primul rând), de rampă de lansare a valorilor culturii românești și universale, întru înălțarea spirituală a poporului, pentru promovarea politicii unirii românilor prin limbă și cultură. Cu toată moderația politică, autoritățile austro-ungare au încercat să-i intimideze pe tribuniști, intentându-le procese de presă și condamnându-i la detenție pe directorul Ioan Slavici, și pe redactorii responsabili.

Era cunoscut faptul că nu apărea nici un număr al ziarului până ce nu era citit de Slavici și de Bechnitz. Apreciatul colaborator tehnic al „Tribunei" lua notițe pentru Slavici din publicații străine, recenza cărți de referință din cele mai diferite domenii, extrăgea datele referitoare la români, supărându-se de omisiuni și de ofensele aduse românilor. Cu meticulozitate revizuia orice notiță, corecta (cu discreție) articolele colaboratorilor, îl ținea la curent pe Slavici cu tot ceea ce era necesar să cunoască. În „Amintiri" Slavici recunoștea: „Aveam alături cu mine pe Ioan Bechnitz care n-avea altă treabă decât să mă dumirească de câte ori se întâmpla să stau la îndoială".

Subtil cunoscător al oamenilor, Slavici l-a caracterizat astfel pe colaboratorul său Bechnitz: „Om cu pozițiune materială independentă și necăsătorit, domnul Bechnitz putea să-și petreacă viața lucrând potrivit cu înclinările sale literare și, de la întoarcerea din Germania, el a trăit numai pentru „Telegraful Român" și pentru „Tribuna". Cultura vastă și profundă era dominanta personalității lui Bechnitz. Slavici spunea admirativ: „În ceea ce privește cultura generală, Ioan Bechnitz era mai presus decât toți intelectulaii români cu care am avut parte să lucrez împreună . . . era cel mai bine înzestrat și mai bine pregătit dintre toți".

Ca și în teatru, rolurile secundare pot pune în lumină, pentru cei capabili să vadă, valoarea reală a interpretării; în cazul de față, valoarea distinsului și rafinatului om de cultură și aleasă simțire — Ioan Bechnitz — ce a onorat școala șaguniană a publicisticii prin „Telegraful Român", a susținut cu verticalitatea spiritului său prestigiul cotidianului „Tribuna" din Sibiu și a trecut în prim-planul elevatului profesionism în ziaristică.

Nu există ceva mai dureros pentru un creştin decât să aibă o viaţă care nu se potriveşte deloc cu credinţa sa, ori cu ceea ce face duminica la biserică. Aceştia sunt creştinii nominali, care o dată pe săptămână Îl adoră pe Dumnezeu, în rest trăiesc mai prejos decât păgânii. Printr-o astfel de comportare Îl îngrădim pe Hristos în biserică zicându-i: «Stai aici, fiindcă aici Îţi este locul. Stai aici şi când duminicile vin Te vom adora iarăşi».

Într-adevăr noi Îl găsim pe Domnul în Sfânta Liturghie şi acolo Îl lăsăm. Nu-L luăm în lume cu noi. În biserică urmăm codul lui Hristos, dar îndată ce am părăsit biserica urmăm propriul nostru cod. E ca şi cum am trăi în două lumi diferite, ca şi cum am fi personalităţi sfâşiate. Divorţăm moralitatea de religie, încât ceea ce facem în biserică nu are nici o legătură cu ceea ce facem în afara bisericii, în viaţa cotidiană.

În acest fel procedau şi vechii evrei pe care proorocul Amos îi condamnă. Aceştia aşteptau, cu nerăbdare, ca sabatul să vină şi să treacă încât ei să se poată întoarce la înşelătoria lor zicând: «Când va trece ziua de odihnă ca să deschidem jitniţa şi să vindem grâul, să cumpărăm pe preţ de argint pe cei nevoiaşi şi pe cei în strâmtoare pentru o pereche de încălţăminte, să vindem grâul cel de lepădat?» (Amos 8, 5—6). Ei l-au îngrădit pe Domnul în sabatul lor şi nu L-ar lăsa în piaţă, în activitatea lor zilnică.

Din această pricină Domnul a grăit prin proorocul Amos: «Am urât, am disprețuit prăznuirile voastre şi nu simt nici o plăcere pentru sărbătorile voastre. Când îmi veţi aduce arderi de tot şi prinoase, nu le voi binevoi şi la jertfele de mântuire grase ale voastre nu voi pleca ochii. Depărtează de mine zgomotul cântecelor tale, că nu am plăcere să ascult cântarea alăutelor tale! Şi judecata se va năpusti ca apa şi dreptatea ca un şuvoi furios» (Amos 5, 21—24).

Nietzsche a declarat în 1882 că Dumnezeu a murit. Care este dovada? «Priviţi la biserici — a zis el — care sunt morminte ale lui Dumnezeu». Aşa este pentru mulţi dintre creştini, încât Hristos îndurerat strigă dintr-o lume de taină: «Eliberaţi-Mă, coborâţi-Mă de pe crucile voastre, sloboziţi-Mă dintre zidurile bisericilor voastre, scoateţi-Mă din icoanele voastre, lăsaţi-Mă în minţile şi în inimile voastre». Testul sacramental al religiei noastre nu sunt cuvintele lui Hristos pe care le repetăm, nu sunt cuvintele noastre, ci viaţa de fiecare zi cu faptele noastre. Mântuitorul ne-a spus: «Nu oricine îmi zice: Doamne, Doamne, va intra în împărăţia cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu Celui din ceruri» (Matei 7, 21).

Putem afirma cu tărie că există multă frumuseţe în cultul nostru, în liturghie şi în ritual. Există tradiţie şi cinste în veşmintele noastre, în icoane şi tămâie. Există mult farmec duhovnicesc în slujbele religioase şi în imnele noastre

Credinţa adevărată este viaţă în Hristos

liturgice. Dar toate acestea nu sunt un substitut pentru o inimă dedicată şi pentru o viaţă consacrată, căci spune Sf. Ignatie al Antiohiei: «E mai bine să taci şi să fii creştin decât să spui şi să nu fii. Căci nu în cuvânt, ci în faptă stă împărăţia lui Dumnezeu».

Dacă inima nu tânjeşte după Hristos, şi cultul religios nu reuşeşte să influenţeze viaţa noastră de fiecare zi, totul este un gest gol. A-L cinsti pe Dumnezeu cu gura nu cu viaţa e o minciună, o ipocrizie pe care Hristos o condamnă vehement zicând: «Dacă îţi vei aduce darul tău la altar şi acolo îţi vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă darul tău acolo, şi mergi întâi şi împacă-te cu fratele tău şi apoi, venind, adu darul tău» (Matei 5, 23—24).

Adevăratul cult de adorare înseamnă să-L iei pe Hristos din biserică în relaţiile umane de fiecare zi. Sf. Apostol Iacob spune: «Cucernicia curată şi neîntinată înaintea lui Dumnezeu şi Tatăl, aceasta este: să cercetăm pe orfani şi pe văduve în necazurile lor, şi să ne păzim pe noi fără de pată, din partea lumii» (1, 27). Un cult care începe şi sfârşeşte în biserică, un cult care-l îngrădeşte pe Hristos în biserică, un cult care nu se exprimă prin acte de iubire pentru oameni este o minciună, o deghizare. Trebuie să arătăm prin fapte ceea ce mărturisim cu buzele. Căci nu este de nici un folos să ne rezemăm pe o lege care este dreptarul adevărului, iar în viaţa de fiecare zi să contrazicem ceea ce credem. «Tu, care te lauzi cu legea, necinsteşti pe Dumnezeu prin călcarea acestei legi» (Rom. 2, 23).

Precum atunci când vrei să treci cu barca de pe un mal al unui râu spre celălalt, trebuie să vâsleşti cu amândouă lopeţile bărcii, tot astfel ca să ajungem la ţinta mântuirii trebuie să avem credinţă şi fapte bune. De aceea nu-i uşor să fii creştin, nu-i destul să porţi un act de Botez. Sf. Simeon Noul Teolog merge până a nega prezenţa Duhului Sfânt la acela care nu a luat cunoştinţă de aceasta şi care se mulţumeşte cu Botezul pentru a se crede îmbrăcat în Hristos.

Noi practicăm religia nu numai prin ceea ce facem în biserică, ci şi prin ceea ce facem în afara bisericii, la locul de muncă, în stradă, în familie, în şcoală şi pretutindeni în imensul cazan social. Pe Hristos Îl întâlnim în biserică dar şi în afara bisericii, în fraţii noştri mai mici: bolnavi, întemniţaţi, goi, flămânzi, părăsiţi, singuri şi marginalizaţi. Faţă de toţi aceştia, cu care Hristos se identifică, trebuie să săvârşim fapte bune care, în mod sigur, vor avea ecou în veşnicie.

După ce, prin cultul liturgic, ne-am înnoit fiinţa trebuie «cu pace să ieşim» pe tărâmurile lumii acesteia, în case, în birouri, în consiliile oamenilor de stat, în toate sectoarele societăţii noastre şi să le transfigurăm cu harul şi cu iubirea lui Hristos. Dacă venim la biserică şi Îl primim pe Domnul în Sf. Euharistie, trebuie să-L luăm din biserică în lume ca să o modelăm după principiile lui Hristos. Astfel vom fi împreună-lucrători cu Dumnezeu la înnoirea creaţiei, menită să devină un pământ nou, un Tabor generalizat. Pentru a se împlini planul Creatorului cu lumea suntem datori să nu divorţăm moralitatea de religie şi nici faptele bune de credinţă, convinşi că creştinismul este «filozofia faptelor» — aşa cum l-a definit Sf. Ioan Gură de Aur.

Dr. IRINEU POP
BISTRIŢEANUL
Episcop-vicar

Este corectă formularea?

(Urmare din pag. 2)

aşezarea, în Biserica Sfinţilor Apostoli din Constantinopol, a lanţului cu care a fost legat Sfântul Apostol Petru în temniţă. Şi cinstim acest lanţ, ca să preamărim, arătându-ne mulţumitori, chipul minunat în care Hristos, Dumnezeul nostru, a slobozit pe Apostolul său de la moartea ce i-o pregătise Irod."[5]

Conform relatării Sfântului Evanghelist Luca, în Faptele Apostolilor, cap. 12, Irod Agripa l-a prins pe Petru şi l-a întemniţat cu scopul de a-l arăta poporului după Paşti. Petru era păzit foarte bine de patru străji de câte patru ostaşi, legat fiind cu lanţuri. În noaptea premergătoare zilei în care trebuia să fie scos, Apostolul este trezit din somnul adânc de către un înger care îl loveşte în coastă şi-i spune: „Scoală-te degrabă!" Atunci lanţurile i-au căzut de la mâini. Îngerul Domnului îl scoate miraculos din închisoare, pentru ca în final Petru, văzându-se liber să afirme: „Acum ştiu cu adevărat că Domnul a trimis pe îngerul Său şi m-a scos din mâna lui Irod şi din toate câte aştepta poporul iudeilor". (F.Ap. 12, 11).

După această preaslăvită izbăvire din legături şi din temniţă, Sfântul Petru, nezăbovind, s-a dus în alte părţi, propovăduind Cuvântul lui Dumnezeu. „Anumiţi creştini au aflat acest lanţ şi l-au păstrat cu multă grijă, socotindu-l ca pe un semn dumnezeiesc şi mărturie, înaintea ochilor lor, a purtării de grijă a lui Dumnezeu pentru Biserica Sa şi pentru slujitorii Cuvântului Său. Drept aceea, se cinsteau cu evlavie de cei credincioşi acele cinstite lanţuri şi erau păzite din neam în neam, ca o moştenire sfântă",[6] continuă să ne explice „Proloagele" modul cum a ajuns să fie cinstit lanţul Apostolului Petru.

În secolul al V-lea, credincioasa Evdochia, soţia împăratului Teodosie cel Mic, împodobea Ierusalimul şi Sfintele Locuri cu tot felul de daruri împărăteşti. Patriarhul Ierusalimului, Iuvenalie, la care ajunse această moştenire, văzând dragostea ei de Dumnezeu, împreună cu alte daruri i-a dăruit ei aceste cinstite lanţuri pe care le-a dus la Constantinopol.

Venind în capitala Imperiului Bizantin, Evdochia a dăruit un lanţ Bisericii Sfinţilor Apostoli din Constantinopol, iar pe altul l-a trimis la Roma fiicei sale Eudoxia, soţia împăratului Valentinian al III-lea. Aceasta l-a pus în Biserica Sfântului Petru, zidită de ea pe muntele Exilintului, lângă Roma, unde a aşezat şi un alt lanţ, cu care tiranul Nero l-a legat pe Sfântul Petru, înainte de mucenicia Apostolului. „Proloagele" încheie istorisirea sărbătorii cu cuvintele: „şi aşa s-a aşezat praznicul cinstitului lanţ la 16 ianuarie, întru pomenirea minunatei izbăviri a Sfântului Apostol Petru şi întru slava lui Hristos, Dumnezeul nostru. Amin."[7]

Biserica Romano-Catolică susţine că deţine lanţul cu care a fost prins în închisoare Sfântul Petru. Acest obiect se află în mijlocul Catedralei Sfântul Petru din Roma şi poate fi văzut de creştinii care se închină în locaşul sfânt.

Prin urmare, Apostolul Domnului este cel care este cinstit în această zi de sărbătoare. Oare lanţului Sfântului pot să i se aducă rugăciuni?

Mulţi vor obiecta că se mai păstrează şi alte obiecte de la marii oameni ai creştinătăţii: o parte din crucea Sfântului Andrei — în partea dreaptă a Bisericii sale din Patras (Grecia), bucăţi din lemnul Sfintei Cruci în Muntele Athos. Dar Sfânta Cruce este Altarul Jertfei celei mai înalte a Răscumpărării lumii. Se poate spune „cu puterea Cinstitei şi de viaţă făcătoarei Cruci" la otpustul Înălţării Sfintei Cruci, pentru că toţi care se însemnează cu semnul Crucii sunt izbăviţi din necazuri, ispite, nevoi. N-am auzit pe nimeni să zică „rugăciunile către cinstitul lanţ al Sfântului Petru m-au ajutat"...

Să-l rugăm, aşadar, pe Apostolul Domnului să facă rugăciuni să ni se lumineze mintea şi să putem rosti cu înţelepciune „pentru rugăciunile Sfântului Apostol Petru a cărui pomenire o săvârşim..." la otpust în ziua de 16 ianuarie.

P.S. Se vor mai rosti la otpust „pentru rugăciunile (aflării) capului Sfântului Ioan Botezătorul" (24 februarie şi 25 mai) sau „pentru rugăciunile (aducerii) veşmântului Născătoarei de Dumnezeu în Vlaherne" (2 iulie) sau „pentru rugăciunile Sfintei Mahrame a Domnului" (16 august)?

NOTE BIBLIOGRAFICE

1. Ion M. Stoian — „apolis", în *Dicţionar religios*, Ed. Garamond, Bucureşti, 1994, p. 27.
2. *Tipic bisericesc*, E.I.B.M.B.O.R., Bucureşti, 1976, p. 278.
3. *Mineiul pe Ianuarie*, E.I.B.M.B.O.R., Bucureşti, 1975, p. 250.
4. Ion M. Stoian, *op. cit.*, p. 276.
5. *Proloagele*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1991, p. 433.
6. *Idem*, p. 434.
7. *Idem*, p. 434.

Quo vadis Eclessia? Quo vadis mundi?

(Urmare din pag. 1)

„666". Acest număr, am spus, reprezintă un cod de înregistrare, o interpretare pur simbolică, iar încercările de a semăna frica în sufletele oamenilor simpli şi evlavioşi sunt răuvoitoare, cu interese obscure.

Pericolul îl reprezintă însă acest nou asalt al lui antihrist, al profeţilor mincinoşi sub denumirea de New Age! Sub umbrela Noii Ere (New Age) se ascund practicile magice africane şi orientale, cum sunt: bioenergie, spiritism, practici yoghine, parapsihologie, satanism ş.a. Acestea toate încă ne tulbură mintea, şi ne fac să lucrăm în direcţia acestei ideologii. Spre deosebire de sistemul comunist impus prin forţă, aceste noi tendinţe de înstrăinare de ceea ce este bun şi drept, încearcă o cale mai subtilă pentru a se impune, se încearcă un fel de **„vrajă"** menită să cucerească pe cei slabi de înger, care umblă după senzaţional şi nu sunt bine informaţi din punct de vedere cultural şi creştin, şi să-i ducă la pierzare.

Va veni vremea când şi aceşti **„hristoşi mincinoşi"** vor cădea, cum a căzut şi comunismul. Dacă puterea comunistă a căzut prin puterea lui Dumnezeu - sub ameninţarea focului atomic - aceştia vor cădea prin sabia Cuvântului lui Dumnezeu (Ap. 19, 21). Va fi o confruntare între Evanghelia dreaptă şi cea falsificată de profeţii mincinoşi. Ei vor primi o lovitură definitivă din partea Domnului nostru Iisus Hristos care nu lasă Biserica întemeiată de El pe seama vulgului, deoarece Domnul guvernează, Domnul binecuvintează dar şi pedepseşte.

Dacă în comunism, pentru a putea **„vinde şi cumpăra"** (Ap. 13, 17), a însemnat realizarea unui compromis între Biserică şi stat, apoi să ştim că acest amestec nu este plăcut lui Dumnezeu, care ne spune să nu slujim la doi stăpâni. Comuniştii acceptau să se vestească ciuntit Cuvântul lui Dumnezeu, numai atât cât să nu aducă atingere ideologiei lor.

Biserica, fiind ameninţată cu oprimarea, încerca **„să cumpere"** făcând politizare în predici şi publicaţiile sale şi **„să vândă"**, să vestească Cuvântul lui Dumnezeu măcar în parte. Dacă nu acceptai să politizezi predica şi publicaţiile, nu aveai dreptul să vinzi.

Cum se vede raportul vânzare-cumpărare astăzi? Astăzi nu te mai constrânge nimeni cu forţa să te lepezi de credinţa ortodoxă, dar se încearcă ademenirea (vrăjirea) pe diverse căi, ca să rupă din trupul Bisericii. Confruntaţi cu sărăcia, slabi în credinţă şi slab educaţi, unii cad pradă acestor urzeli ale diavolului. Şi astăzi, diavolul umblă îmbrăcat în piele de oaie, având atârnat de fiecare smoc de lână, câte o sticluţă cu momeală (aşa cum îl văzuse odinioară Sf. Macarie), foarte diferite în conţinut, după plăcerea fiecăruia. Încercarea este de a te atrage în asociaţiile şi sectele lor. Cum putem rezista acestor tentaţii care ne asaltează sistematic la tot pasul? Nu trebuie să disperăm, ci să ne încredem în Domnul **„căci orice sfat vor sfătui, risipi-l-va Domnul"** cum spune proorocul Isaia. Îndeosebi cei tineri, mai aplecaţi spre experimente noi, trebuie să se ferească de senzaţional, de desfrâu, de prieteniile şi tovărăşiile rele. Să respecte morala creştină. Iar preoţii au datoria să se roage cu evlavie, să predice cuvântul Evangheliei lui Hristos cu vreme şi fără vreme, prin vorbă şi prin faptă. Iar monahii, să-şi păzească cu sfinţenie cele trei voturi monahale şi cele 7 laude. Să fie statornici în mânăstire şi să aibă ca ideal, sfinţenia.

QUO VADIS MUNDI?

Societatea umană, sub fermentul principiilor evanghelice, se află într-o continuă transformare, procesul transformator se desfăşoară lent, dar cuprinde toate aspectele vieţii umane. Vedem în toate acestea, providenţa divină care intervine în **„odiseea"** atât de complicată şi zbuciumată a vieţii omeneşti. Biserica, prin cuvântul şi harul dumnezeiesc, lucrează la o aşezare mai bună şi mai dreaptă.

Biserica creştină de veacuri a predicat mila, adevărul şi dreptatea, cine a înţeles şi a făcut, ascultând de cuvântul Bisericii fericit este. Iar cine nu a făcut până în vremurile noastre, i se dă posibilitatea în zilele noastre să vadă omenirea vrând, nevrând, că vârfurile categoriilor sociale sunt silite de gloatele furioase să umple lipsurile celor ce sunt în mizerie şi sărăcie.

Astfel vedem că se apropie plinirea vremii, a realizării dreptăţii sociale pe pământ, a păcii lui Hristos, a bunei voiri între oameni. Să nu ne mire faptul când vom vedea chiar cu ochii noştri, realizându-se şi pacea între popoare, când mândria naţională dusă la exces, care promovează: agresiunea, expansiunea, neocolonialismul, dorinţa de hegemonie, va fi smerită, va fi îmblânzită, iar imperiile cu tendinţă de dominaţie mondială îşi vor schimba conceptul de dominaţie prin forţă, în concepţia de a sluji, de a se dărui în slujba statelor slab dezvoltate din punct de vedere economic şi cultural, şi vor turna din plusul lor, în golul statelor care sunt în lipsă, şi chiar înfometate.

Când popoarele mari de tot felul vor respecta drepturile integrităţii naţionale, dreptul la autodeterminare, independenţă totală, neamestecul în treburile interne, iar popoarele mici şi mijlocii nu-şi vor mai vedea ameninţată fiinţa neamului, iar relaţiile de orice natură se vor face pe dreptul de avantaj reciproc şi cu dăruire chiar faţă de statele slab dezvoltate, atunci se va realiza pacea lui Hristos în lume. Atunci se vor împlini cuvintele proorocului Isaia care zice: **„El va fi Judecătorul neamurilor, El va hotărî între un mare număr de popoare, aşa încât din săbiile lor îşi vor făuri fiare de plug şi din suliţele lor, seceri; nici un popor nu va mai scoate sabia împotriva altuia şi nu vor mai învăţa arta războiului"** (Isaia 2, 4).

Şi va veni într-adevăr o epocă ce se întrevede, când se va îmblânzi tot omul şi toate popoarele se vor conduce nu prin dreptul forţei, ci prin forţa dreptului.

(Urmare din pag. 1)

este nevoit să predea Cântările bisericești și Tipicul, pentru care presupunem că nici nu avea aptitudinile necesare. În această situație, episcopul cheamă acasă pe tânărul *Moise Fulea*, care fusese trimis pentru studii teologice la Universitatea din Viena încă din 1812.

Mai tânăr decât Gheorghe Lazăr și cu studiile neterminate, Moise Fulea a fost numit, totuși, în funcția de „director al școalelor naționale neunite" (ortodoxe) din Episcopia Sibiului, în locul rămas vacant după moartea preotului Gheorghe Haines († 1 martie 1812); primul director fusese Dimitrie Eustatievici, urmat de preotul Radu Tempea V. În același timp, Fulea a fost îndatorat să predea, gratuit, candidaților la preoție, Cântările bisericești și Tipicul, precum și „Manuarea protocoalelor matriculare", am spune azi un modest curs de „Administrație parohială"; notăm că primele registre parohiale sau „protocoale" — pentru botezuri, cununii și înmormântări — s-au tipărit în 1811.

Avem puține date biografice despre Moise Fulea până la numirea lui ca profesor. Se știe doar că era originar din Ludoșul Mare, lângă Sibiu, născut probabil în 1787. Nu se știe unde și-a făcut studiile gimnaziale; probabil la Gimnaziul piarist din Cluj, unde învățase și Gheorghe Lazăr, căci în listele de absolvenți ai Gimnaziului din Sibiu (actualul Colegiu „Gheorghe Lazăr") din primul deceniu al secolului al XIX-lea, numele său nu apare. În 1812 Consistoriul sibian l-a trimis pentru studii superioare la Universitatea din Viena, la Facultatea de Teologie romano-catolică, dar, după doi ani este rechemat, în împrejurările relatate mai sus. S-a căsătorit cu o nepoată de frate a episcopului Vasile Moga, Anghelina, sora viitorului profesor Ioan Moga, supranumit „Teologul". A fost hirotonit curând preot, apoi numit protopop al „tractului" Sibiu II și „asesor consistorial" (consilier eparhial).

Ca profesor la cursurile de teologie a funcționat până la 25 octombrie 1849, când, înaintat în vârstă și-a cerut pensionarea. Din 1814 și până în 1838 a îndeplinit și slujba de „director al școalelor naționalicești neunite din Ardeal"; în această calitate, a condus, la Sibiu, un curs de șase săptămâni — de la Duminica Tomii în Sâmbăta Rusaliilor — pentru pregătirea viitorilor învățători ai acestor școli. Din nefericire, prin 1838, dreptul de „superinspecție" asupra acestor școli a fost luat de la episcopul Vasile Moga și atribuit episcopului romano-catolic maghiar din Alba Iulia. Cu aceasta, înceta și „directoratul" lui Moise Fulea, dar și existența cursurilor pedagogice de șase săptămâni. Scopul diabolic urmărit de autorități fusese atins.

De la Moise Fulea au rămas și două lucrări tipărite: *Bucoavnă sau cărticică de nume pentru trebuințele pruncilor românești neuniți din Ardeal* (Sibiu, 1815; ed. II 1820, ed. III 1826), tradusă și prelucrată din limba germană și *Cărticica năravurilor bune pentru folosul și trebuința tinerimei, de pe nemție în românește întoarsă* (Sibiu, 1819; ed. II 1837, 4 f. + 117 p.), carte de îndrumare morală a tineretului.

În chip deosebit trebuie să menționăm, însă, numeroasele circulare privind învățământul elementar românesc trimise de directorul și asesorul Moise Fulea subordonaților săi. Presupunem că de multe ori pastoralele episcopului Vasile (privitoare la școli, la viața religios-morală a credincioșilor, la înlăturarea superstițiilor, la probleme sociale sau de administrație parohială), au fost redactate tot de Moise Fulea și de cumnatul său Ioan Moga „Teologul". De asemenea, nu este exclus ca unele din memoriile cu caracter politic național adresate de episcopul Vasile Moga Curții imperiale din Viena sau Dietei Transilvaniei să fi fost redactate tot cu concursul celor doi profesori.

Un alt aspect din viața lui Moise Fulea privește implicarea lui în revoluția din 1848/1849. De pildă, la 8 mai st.n. a participat la Sibiu la o conferință pregătitoare a Adunării de la Blaj. Erau prezenți: Simion Bărnuțiu, August Treboniu Laurian, Ioan Buteanu, Alexandru Papiu Ilarian, canonicii Timotei Cipariu și Teodor Sereni de la Blaj, profesorul Ioan Moga și alții. Bărnuțiu a propus atunci o moțiune în trei puncte care să fie supusă spre aprobare și Adunării de la Blaj: proclamarea *națiunii* române, depunerea jurământului național și protestul față de unirea Transilvaniei cu Ungaria, hotărâtă de revoluționarii maghiari.

Împreună cu profesorul Ioan Moga și alături de noul lor episcop Andrei Șaguna, a participat la lucrările Adunării naționale românești de pe Câmpia Libertății din 3/15 mai 1848. Se vor fi întâlnit acolo cu mulți dintre foștii lor elevi, acum preoți, veniți în fruntea credincioșilor lor. Amândoi profesorii au fost cooptați în Comitetul permanent al românilor, — cu 25 de membri — ales atunci, prezidat de Andrei Șaguna și care urma să-și desfășoare activitatea la Sibiu. Moise Fulea a fost ales și în delegația — condusă tot de Șaguna — care urma să prezinte împăratului, la Viena, hotărârile Adunării, cu revendicările românești. Tot el a cântat „Doxologia cea mare" la încheierea lucrărilor Adunării ca o rugăciune de mulțumire. N-a plecat cu delegația aleasă la Viena, ci a rămas în Sibiu, conducând treburile eparhiei, ca „interimal prezeș" (vicar), în locul lui Șaguna, plecat la Viena, apoi la Pesta și pe care-l informa mereu de situația din Transilvania.

În primele luni ale anului 1849, după ocuparea Sibiului de către trupele revoluționare maghiare, conduse de generalul Iosif Bem, asesorii consistoriali sibieni Moise Fulea și Ioan Moga, cu protopopii Petru Bădilă și Ioan Panoici, au fost nevoiți să se refugieze în Țara Românească, la Râmnicu Vâlcea, apoi la București. La 3/15 mai 1849, Moise Fulea îl informa — din București — pe Șaguna, aflat în Viena, că „pentru atârnarea noastră către prea strălucita casă austriacă... ne-am părăsit toate și acum suferim pe aici greutăți și lipsuri nespuse... văzând în toată Valahia rătăcind mulțime de protopopi, preoți și creștini de ai noștri, goli, flămânzi și mai (aproape n.n.) morți de apăsarea lipsurilor; nu știm ce să mai zicem, fără stăm uimiți cu neîncetate rugăciuni, mulțumind Atotputernicului care a îndemnat pe făcătorii de bine de i-au primit și i-au miluit, de nu au perit" (Dr. Ioan Lupaș, *Mitropolitul Andrei Șaguna*, ed. II, Sibiu, 1911, p. 81, n. 2).

După înăbușirea revoluției și întoarcerea tuturor refugiaților la casele lor, la 25 octombrie 1849, Moise Fulea a cerut pensionarea de la catedră. Cererea i-a fost acceptată, iar la 29 octombrie/10 noiembrie 1849 Consistoriul a numit ca profesor pe tânărul „vicenotar consistorial" (secretar II) Grigorie Gheorghe Pantazi, doctor în Filosofie de la Universitatea din Pesta, cu studii de Teologie la Universitatea din Viena. Se despărțea de școala teologică după o activitate de 35 de ani, fiind menținut, ca protopop și asesor consistorial. Nu este lipsit de interes, să notăm că la 2 decembrie 1847, cu ocazia Sinodului electoral al protopopilor ortodocși, întrunit la Turda, în vederea alegerii noului episcop al Sibiului, între cei trei candidați propuși figurau: Ioan Moga, cu 33 de voturi, Mose Fulea, cu 31 de voturi și Andrei Șaguna, cu 27 de voturi. Probabil că acum amândoi profesorii erau văduvi, din moment ce apar ca eligibili. Spre fericirea și binele Bisericii a fost numit Andrei Șaguna.

Mai trebuie să consemnăm și un alt lucru vrednic de pomenire și anume acela că Moise Fulea se numără printre „ctitorii" bibliotecii mitropolitane din Sibiu. În decembrie 1861, fiind bolnav, l-a vizitat tânărul profesor de teologie Zaharia Boiu. Întrucât se preconiza înființarea unei biblioteci „diecezane", Fulea i-a oferit biblioteca sa personală, formată din 245 de volume. La 30 ianuarie 1862 a întocmit chiar un act testamentar privind biblioteca sa, însoțit de un catalog al tuturor cărților. Erau cărți de teologie, istorie, artă, literatură, geografie, științele naturii. Între ele figurau și clasicii romani: Cicero, Ovidiu, Virgiliu, Tacitus, Titus Livius ș.a.

Moise Fulea și-a sfârșit viața la 14/26 noiembrie 1863 în Sibiu, destul de înaintat în vârstă, fiind îngropat în cimitirul bisericii „Din groapă". Cu el dispărea unul din stipendiștii și colaboratorii apropiați ai episcopului Vasile Moga, dar care a înțeles și epoca cea nouă inaugurată de Andrei Șaguna. Dacă ar mai fi trăit un an ar fi avut bucuria să vadă și reînființarea vechii Mitropolii a Transilvaniei, poate cea mai însemnată realizare a lui Andrei Șaguna.

Moise Fulea — profesor și director...

În editura Centrului Mitropolitan din Sibiu a apărut recent **„ÎNDRUMĂTORUL BISERICESC"** pe anul de la Hristos, 2000. Ediția Jubiliară a Îndrumătorului, apărută în condiții grafice deosebite, se bucură de colaborarea unor reputați teologi și oameni de cultură din țară și din străinătate.

Însumând un număr de 220 de pagini, el cuprinde studii de teologie pastorală, liturgică, dogmatică și simbolică, pagini literare, cronica bisericească și multe altele.

Îndrumătorul poate fi procurat de la Librăria Eparhială Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35, prețul unui exemplar fiind de 25 000 lei.

Mesajul P.F. Teoctist, Patriarhul B.O.R. cu ocazia Zilei Internaționale a copilului

(Urmare din pag. 1)

nu poate face mai mult decât grija și dragostea familială. Poate și la acestea și cu precădere trebuie să ne trimită această „Zi Internațională a Copilului" și să găsim puterea și resursele sufletești de a remedia aceste neîmpliniri.

Iubiți copii,

Vouă, celor care sunteți floarea vieții,
Vouă, care sunteți bucuria părinților voștri,
Vouă, celor ce sunteți chipul neprihănirii,
Vouă, celor ce sunteți speranța omenirii,

Vă amintim acum, la această zi ce vă este consacrată, a cincea poruncă a decalogului: „Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta ca bine să-ți fie ție și să trăiești ani mulți pe pământ" (Ieșire, 20, 12).

Cinstiți pe părinții voștri prin dragostea față de ei, prin ascultarea de sfaturile și îndemnurile lor, prin faptele voastre bune, prin purtarea voastră frumoasă, prin sârguința la învățătură, prin râvna de a urma calea cea dreaptă a credinței în Dumnezeu.

Aveți mulți sfătuitori: familia, Biserica, școala, care vă îndeamnă numai la bine.

Deschideți-vă inima și sufletul către sfatul cel bun, către fapta frumoasă, către gândul înalt, către viața curată și neprihănită, ca să creșteți frumoși și sănătoși, să vă conturați propria personalitate, să fiți folositori societății și bineplăcuți lui Dumnezeu.

Luați aminte la toată grija părintească, la sacrificiile pe care adesea părinții le fac, ca vouă să nu vă lipsească hrana, îmbrăcămintea, dar mai ales, dragostea părintească și căldura lor sufletească.

Urmați sfaturile, îndemnurile și învățăturile dascălilor voștri, ca să creșteți nu numai cu vârsta, ci și cu mintea și înțelepciunea.

Ascultați cuvântul lui Dumnezeu în școală și bisericească, pentru a vă feri de toate relele și a merge mereu pe calea cea bună, având alături de voi „înger de pace, credincios, îndreptător și păzitor sufletelor noastre".

Iubiții mei fii duhovnicești,

Cu acest mesaj pentru copii, care se bucură de „Ziua Internațională a Copilului" pentru grija ce societatea le-o acordă,

Biserica adresează chemarea Sa pentru ca întreg poporul român cel binecredincios, cu preoții și ierarhii săi, să se îngrijească temeinic de viața pruncilor născuți și nenăscuți, a celor din leagăn, a celor din grădinițe, din școli, a tinerilor în general, educându-i întru iubirea lui Dumnezeu și respectul față de semen, de țară, de natura înconjurătoare ca operă divină.

Un gând aparte adresăm slujitorilor sfintelor altare și tuturor credincioșilor întru ajutorarea tuturor copiilor defavorizați, al celor abandonați, orfani sau al celor care și-au părăsit căminul dintr-un motiv sau altul. Astfel, sprijinirea sau adăpostirea lor se va identifica cu grija pe care însuși Dumnezeu le-o poartă prin noi: „Tatăl meu și mama mea m-au părăsit dar Domnul m-a luat" (Psalmul 26; 16). Avem încredințarea că îndelunga tradiție de grijă deosebită acordată copilului, își va regăsi locul firesc în viețuirea românilor. Numai astfel viețuind și lucrând, Neamul nostru va dăinui, Biserica dreptmăritoare se va întări și numele lui Dumnezeu se va preaslăvi în veci.

Sădind acum în ogorul bun al sufletelor voastre, îndemnul la jertfă și la purtare de grijă pentru aceste ființe nevinovate care sunt copiii de aici și de pretutindeni, cei pe care Mântuitorul atât de mult iubindu-i, i-a chemat la El, vă îmbrățișez cu părintească dragoste.

Pr. Dr. Ioan Stancu — Templul din Ierusalim — Fenomenologia spațiului sacru, Editura Tipargo, Pitești, 1999, p. 300.

Rod al unei îndelungate munci de cercetare, făcută cu competență și cu pasiunea dăruirii, — autorul acestei lucrări de doctorat pune în lumină două particularități. Mai întâi faptul că oferă un bogat material bibliografic ce se simțea cam de mult și apoi este o încercare reușită de a prezenta „Templul din Ierusalim" în structura fenomenologiei spațiului sacru.

După o bursă de studii la Universitatea din München (R.F.G.), Pr. Dr. Ioan Stancu beneficiază de o bursă pentru studii la Ierusalim, unde s-a documentat la fața locului în vederea definitivării acestei lucrări.

A fost minuțios pregătită și întocmită sub îndrumarea competentă a d-lui Prof. Dr. Remus Rus, care în „Prefață", apreciază pe bună dreptate că „prezenta teză de doctorat — este — deosebit de meritorie, incitantă și interesantă și suntem convinși că ea va aduce o contribuție pozitivă la literatura teologică din țara noastră", p. 9.

În partea introductivă, autorul fundamentează cu argumente convingătoare, fenomenologia spațiului sacru a templului care în gândirea popoarelor este o imagine cosmică a Universului, un spațiu existențial sacru, un axis mundi, o reflectare pământească a unui arhetip ceresc. Acesată imagine a templului din Ierusalim a fot primită de Solomon de la Dumnezeu. Muntele Sion pe care a fost zidit Templul, a devenit centrul lumii.

În această analiză întâlnim câteva teme și anume: Originea divină a sanctuarelor — locul sacru ca centru, locul sacru ca punct de întâlnire locul sacru ca microcosmos al tărâmului ceresc. Templul din Ierusalim — templul centrul universului, templul ca microcosmos, templul ca loc de întâlnire, prezența imanent-transcendentă a Templului.

După analiza introductivă, urmează Partea I, - susținută de trei capitole; cap. I: Descrierea generală a Templului; cap. al II-lea: Ierusalimul - cetatea lui David și cap. al III-lea: Templul lui Solomon.

Partea a doua: Templul lui Zorobabel (al doilea Templu) căderea celui de-al doilea Templu.

Partea a treia; Templul lui Irod, distrugerea Ierusalimului și a Templului.

De observat că după citirea acestor capitole rămâi cu impresia că autorul nu s-a mulțumit doar să prezinte pe baza unor date istoria Templului, ci merge mai departe, făcând o interpretare teologică a construcției Templului.

În concepția iudaică Templul din Ierusalim reprezintă arhetipul, locul de purificare permanentă a poporului. El corespundea simbolismului iudaic despre creație care cuprindea: cerul, pământul și apa; reprezentate prin cele trei părți: Sfânta Sfintelor, sfânta și pridvorul. Sunt amintite, în această parte, foarte multe simbolisme, prezentate cu acrivie.

De Templul din Ierusalim se leagă speranța poporului ales în venirea lui Mesia.

Partea a patra este structurată pe următoarele capitole: I - Sinagoga; cap. al II-lea - Iisus Hristos și Templul; cap. al III-lea - Creștinismul și Biserica — Templul spiritual.

Sinagoga este o nouă etapă în evoluția cultului iudaic, primind o nouă semnificație. Astfel în sinagogă nu se aduceau jertfe sângeroase ca la Templu, locul acestora îl ia „Jertfa Tore" constând în recitarea unor capitole din ea. Tot aici omul găsea informații despre situația țării și a altor comunități evreiești.

Odată cu venirea Mântuitorului Hristos se împlinesc proorocirile date poporului ales. Noua Sa lege va prelua învățături din vechile tradiții iudaice cu noi semnificații.

Biserica va fi casa lui Dumnezeu și locul de închinare al creștinului. Biserica este centrul cosmosului, sau adunarea eshatologică a lui Iisus.

„Templul ceresc din Apocalipsă face parte din marea lucrare de spiritualizare în care observăm Sionul ceresc și Noul Ierusalim.

Noul Ierusalim nu are însă nici un Templu. Această idee a unui Nou Ierusalim fără un Templu este desigur o noutate" - spune autorul în concluziile sale, p. 283.

În încheiere este prezentată o bogată bibliografie selectivă.

Pr. NICOLAE MOGA

Doamne, nu am om...

(Urmare din pag. 1)

vit, căruia Dumnezeu i-a trimis pe îngerul Său Rafael, spre a-l vindeca și a-l ajuta să depășească starea de descurajare.

La toate aceste lucruri se cuvine să cugetăm ori de câte ori ni se pare că șansele de a scăpa din încercări nu se întrevăd nicidecum. În astfel de împrejurări trebuie să fim convinși că Dumnezeu nu ne-a părăsit chiar dacă ajutorul de la oameni nu se întrevede. El ne este mereu aproape chiar mai mult decât ne suntem noi înșine.

Tot în felul acesta să gândim și în împrejurările în care tocmai ne aflăm, când contrar situației slăbănogului de la Vitezda, noi nu mai suntem singuri ci ne vedem asaltați de tot felul de oameni care ne făgăduiesc multe binefaceri. Să învățăm din Sfânta Evanghelie și să cerem prioritar ajutorul lui Dumnezeu. Tot pe El să-l rugăm să ne lumineze spre a-i învesti cu autoritate pe cei cu adevărat responsabili și însuflețiți de dorința de a se dărui pentru semenii lor și de a face ca țara să poată porni pe calea dorită de toți a adevărului, dreptății și prosperității.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Biblioteca „ASTRA" – SIBIU –

Fondator:
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 148
SIBIU
15 iunie şi 1 iulie
Nr. 23—26
2000

SFÂNTA TREIME*

Iubiţi credincioşi,

Iată că ne-a ajutat Dumnezeu să ajungem până azi, poate şi de acum încolo, dar important e că am ajuns marea sărbătoare de astăzi, când Catedrala noastră prăznuieşte hramul: „SFÂNTA TREIME". Nu este un hram oarecare, e sărbătoarea Sfintei Treimi, a Tatălui, a Fiului şi a Duhului Sfânt, pentru că Sfânta Treime s-a revelat, s-a descoperit de la Botez, când Fiul era în apă, Sfântul Duh era în chip de porumbel deasupra lui, iar Tatăl din cer a zis: acesta este Fiul Meu cel Iubit.

Această sărbătoare vine la 10 zile de la Înălţarea Domnului, Pogorârea Duhului Sfânt, prăznuită într-un cadru festiv, împodobită cu verdeaţă, simbolizând reînnoirea naturii şi a creaturii, prin Pogorârea Duhului Sfânt. Dar, să observăm mai întâi că toate evenimentele mari din viaţa Mântuitorului şi din istoria creştinismului au fost cumva anunţate din timp. E un lucru foarte important acesta şi foarte interesant, şi minunat, ca toate marile evenimente din istoria religioasă a lumii, în particular din istoria creştinismului să fi fost dinainte anunţate.

Sfântul Duh, a treia persoană a Sfintei Treimi, ne este prezentat adesea în Sfânta Scriptură prin metafore şi prin simboluri, este prin urmare Acela care naşte viaţa, viaţa sub toate formele ei. Viaţa din care se naşte viaţă nu poate veni decât de la Dumnezeu, prin Duhul Sfânt. Aşa este pentru că aşa ne-a spus Dumnezeu.

Să ne rugăm Domnului, în această zi sfântă în care e şi hramul Catedralei noastre, să ne dăruiască întreit Sfânta Treime, puterea să

(Continuare în pag. a 8-a)

† **ANTONIE**
Mitropolit al Transilvaniei

* Cuvânt rostit în Catedrala mitropolitană din Sibiu, cu ocazia hramului: „Sfânta Treime", 19.06. 2000.

Slavă Eroilor Armatei Române

O dată cu sărbătoarea Sfintei Zile a Înălţării Domnului Iisus Hristos, potrivit tradiţiei româneşti, poporul nostru sărbătoreşte şi ziua eroilor noştri care prin jertfa lor ne-au oferit mari şi înălţătoare semnificaţii:

I. Simbolul etern al independenţei noastre ca stat;

II. Simbolul nepreţuit al victoriei asupra fascismului, redobândirea integrităţii teritoriale a ţării şi asigurarea existenţei neamului românesc.

III. Simbolul eliberării din dictatura comunistă prin jertfa eroilor căzuţi în Revoluţia din decembrie 1989.

Revoluţia ne-a dat posibilitatea de a reveni la vechea tradiţie a poporului român de a sărbători cu pioşenie pe toţi eroii patriei în această Sfântă zi de înălţare. Ei sunt, cei care prin jertfa lor au ridicat prestigiul oştirii române la cele mai înalte culmi, atât în primul, cât şi în al II-lea război mondial, şi numai în urma supremei jertfe a lor şi a camarazilor de luptă rămaşi în viaţă — veterani de război — avem azi o patrie liberă şi independentă.

Drept recunoştinţă, patria le-a imortalizat memoria şi faptele pe filele de aur ale istoriei noastre scrise până în anul 1945. De la această dată, timp de 45 de ani, regimul comunist a căutat să schimbe adevăratul mers al istoriei, trecând pe cei ce s-au jertfit şi cei ce au sângerat pe câmpurile de luptă la cea mai accentuată marginalizare iar sărbătorirea zilei eroilor a fost totalmente neglijată.

Noi cei care am luptat alături de camarazii căzuţi în lupte şi am avut şansa de a scăpa cu viaţa, chiar cu răni grele, nu-i putem uita şi în conştiinţa noastră rămân adânc înrădăcinate eroicele lor fapte şi figuri.

Este cu neputinţă de a uita pe cei care au căzut în marea bătălie de la cota 434, de pe înălţimea dealului denumit „la Simaş" situat în apropierea localităţii Chetani— Turda.

Inamicul era instalat pe înălţimea fortificată cu lucrări genistice şi cu mult armament şi unităţi de luptă. Ordinul a fost ca în zorii zilei de 19 septembrie 1944 cota să fie eliberată pentru ca să se poată duce lupta în vederea eliberării Clujului. În seara de 19 toate subunităţile se găseau pregătite, pe la orele 11 a început lupta care a durat întreaga noapte pe un întuneric şi o ploaie măruntă şi rece. Încleştarea a fost dură şi s-a soldat cu mulţi morţi şi răniţi de ambele părţi. În zorii zilei inamicul a preferat să lupte în retragere.

În această bătălie printre cei căzuţi a fost şi Mihu Paul Sadoveanu rănit grav în bazin de schije de proiectil, evacuat şi dus la spitalul de campanie, unde după scurt timp a decedat. Tânărul ofiţer de rezervă n-a fost altul decât fiul marelui prozator Mihail Sadoveanu.

Acest erou n-a vrut să profite de situaţia tatălui său, spre a se instala undeva, sub o „carapace" lipsită de pericol, măcar la o unitate mai fericită nu la Vânătorii de Munte în linia I. El n-a înţeles şi nici n-a vrut să fie mai prejos decât eroii, zugrăviţi, cu atâta măiestrie, în romanele istorice de către tatăl său, atunci când era în joc apărarea gliei strămoşeşti.

Pentru toţi eroii neamului păstrăm în sufletele noastre de ostaşi bătrâni durerea şi recunoştinţa cu toată sinceritatea căci nu trebuie să uităm, că sinceritatea absolută este cea mai perfectă fărâmă de recunoştinţă.

Cu aşa eroi un neam e greu să piară.

ION CRISTEA,
participant activ pe frontul de Est şi de Vest

Părintele Dumitru Stăniloae şi aria politicii

ATITUDINEA FAŢĂ DE MONARHIE ŞI MONARHI

Cele mai multe informaţii directe despre atitudinea Părintelui Stăniloae faţă de instituţia monarhiei le avem în legătură cu Carol al II-lea şi cu domnia lui. Din intervenţiile în presă ale Părintelui reiese că avea o certă preţuire faţă de rege, un rege faţă de care astăzi ne arătăm destul de critici şi pe care istoria tinde să-l plaseze printre personajele politice româneşti negative ale acestui veac. Cum se explică poziţia Părintelui Stăniloae în acest caz? Ea se explică prin faptul că poziţiile luate de Părinte se refereau totdeauna la texte scrise, la situaţii concrete care aveau o legătură directă cu Biserica. Dacă vom studia, astăzi, acele cuvântări şi gesturi regale, vom constata că ele sunt, în multe privinţe, impecabile. Dacă era numai o viclenie inteligentă a lui Carol al II-lea, sau era în însăşi fiinţa acestui om o construcţie duplicitară, este poate mai greu de lămurit aici. În orice caz, exprimările regelui acesta depăşesc simpla limbă de lemn prezentă cel mai adesea la astfel de personalităţi şi dovedesc o destul de bună cunoaştere a preceptelor bisericeşti şi chiar o certă educaţie teologică. Iarăşi, nu putem şti dacă aceste discursuri şi luări de poziţie şi le pregătea singur sau erau rodul colaborării vreunei feţe bisericeşti care-l slujea din umbră. Oricum, el şi le însuşea şi acţiona în consecinţă.

Fără să-l numească, Părintele subliniază şi laudă atitudinea corectă a Maiestăţii Sale Regele (n.n. e vorba de Carol al II-lea, desigur) în cuvântarea pe care a ţinut-o cu ocazia festivităţilor prilejuite de sfinţirea la 5 şi 6 noiembrie a catedralei din Cluj, în care acesta declarase: *„credinţa creează, întemeiază şi susţine"* (*„T.R."*, nr. 73/18 noiembrie 1933, *„Momentul de la Cluj"*).

Cu prilejul investirii I.P.S. Nicodim, M.S. Regele a rostit un cuvânt. Părintele Stăniloae laudă *„concepţia înaltă ce-o are despre misiunea Bisericii ortodoxe în ţara noastră"*, faptul că nu vrea să fie *„un Domnitor laic într-un stat laic"*, ci *„un Rege ortodox al unui stat ortodox"*. Regele dovedeşte *„o surprinzătoare înţelegere a spiritului vremii"*. Părintele arăta că *„trebuie să fim profund recunoscători M.S. Regelui"* şi *„slujitorii altarului să urmeze înţeleptele sfaturi şi îndemnuri ale M. Sale"*. Între ele şi acela ca *„slujitorii altarului să nu se mai lase deviaţi de la misiunea lor duhovnicească de politică, cu tot cortegiul ei de interese materiale şi egoiste"* (*„T.R."*, nr. 7/10 februarie 1935, *„Lozinci regale pentru Biserică"*). Acelaşi lucru se petrece cu prilejul investirii altor trei episcopi la 21 mai 1936 (*„T.R."*, nr. 25/14 iunie 1936, *„Misiunea preotului"*). Peste câţiva ani, este lăudată aceeaşi dibăcie oratorică regală cu prilejul investirii noilor mitropoliţi ai Moldovei şi Olteniei (*„T.R."* nr. 51/17 decembrie 1939, *„O mare cuvântare regală despre Biserică"*). De menţionat că în nici unul din cazurile menţionate mai sus, Părintele Dumitru Stăniloae nu-l pomeneşte pe suveran pe nume.

De altfel, cu ultimul din acele prilejuri, Părintele Dumitru observa: *„Toate cuvântările despre Biserică ale Majestăţii sale au dat în chip categoric convingerea că suveranul nostru este un sprijin hotărât şi un înţelegător profund al ei"*. Discursurile regale lăsau, într-adevăr, loc destul unei astfel de recepţii. Iată câteva mostre ale ideilor regelui susţinute în cuvântarea ţinută cu acel prilej: statul trebuie să se sprijine pe Biserică, precum şi Biserica trebuie să se sprijine pe stat; interesele românismului se confundă în Ţara noastră cu interesele Bisericii şi viceversa; nu poate fi progres al neamului nostru fără ortodoxie; toate interesele României şi ale neamului românesc sunt şi interesele Bisericii etc.

M.S. Regele este lăudat şi pentru un Decret-lege prin care *„s-a consfinţit principiul irefutabil că Biserica este autoritatea proprie în materie de învăţământ teologic"* (*„T.R."* nr. 23/5 iunie 1996, *„Reorganizarea învăţământului teologic"*).

Dar iată cum îl caracterizează Părintele Stăniloae pe Carol al II-lea în preajma declanşării celui de-al doilea război mondial: *„avem un rege conştient de ce ne trebuie, în grija de ţară şi în destoinicia căruia putem avea toată încrede-*

(Continuare în pag. a 5-a)

COSTION NICOLESCU

Interesul lui Mihai Eminescu pentru ştiinţe

În afară de poezii, Luceafărul poeziei noastre a dovedit interes pentru ştiinţe. Aceasta ar părea a fi curios, dacă nu i s-ar cunoaşte firea însetată după absolut. Ca student la Viena (1869), Eminescu şi-a ales exclusiv prelegeri de Filozofie. Prietenul său, N. Teclu, profesor la Academia tehnică, l-a îndrumat pe Eminescu spre chimie. Participând la lecţiuni de anatomie şi de fiziologie, Eminescu a prins slăbiciune pentru ştiinţele naturale. Spirit speculativ fiind, şi împins de nevoia de unitate în explicarea universului, a căutat Eminescu abstracţiunile necesare în fizică şi apoi în astronomie (I. Slavici, Amintiri, Cluj, 1967, p. 118). Mărturii despre aceste preocupări sunt însemnările consemnate în caiete după publicaţiile ştiinţifice din „Annale der Chemie und Pharmazie". Faptul că legile acestor ştiinţe erau exprimate în ecuaţii numerice, l-a determinat pe poet să se adâncească în studiul matematicilor, spre a pătrunde misterele calculului diferenţial (G. Călinescu, Viaţa lui M. Eminescu, Bucureşti, p. 271). Dacă în copilărie, lui Eminescu i-a displăcut matematica, în schimb, în anii maturităţii, studiul matematicii i-a părut a fi şi uşor şi util, căci oferă instrumentul care face posibilă exprimarea legilor universului.

I. Slavici spune, că Eminescu nu citea, în sensul obişnuit al cuvântului, ci „spre a se dumiri" (adică spre a se lămuri). Nu era ramură de ştiinţă, pentru care să nu aibă — după cum zicea Eminescu — o „particulară slăbiciune". Când se înfigea în vreo chestiune, citea un întreg şir de cărţi privitoare la ea. În cele din urmă, a

(Continuare în pag. a 4-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

„Vino, Duhule Preasfinte"

Pogorârea Sf. Duh

La cincizeci de zile de la luminata Înviere a Mântuitorului din morţi şi la zece zile de la Înălţarea cu trupul Său la Cer, Biserica Creştină prăznuieşte ziua Pogorârii Sf. Duh peste Sfinţii apostoli, Cincizecimea sau Rusaliile.

E o sărbătoare străveche ce datează încă din veacul apostolic şi care are o întreită semnificaţie. Mai întâi venirea Mângâietorului, venire promisă deja de Mântuitorul înainte de Patima Sa; întemeierea în chip văzut a Bisericii ca trup tainic al Său şi ca realitate ontologică de îndumnezeire a tuturor celor care prin botez vor fi încorporaţi în El şi în al treilea rând extinderea lucrării mântuitoare a lui Hristos, lucrare realizată în trupul Său la ceilalţi membri ai Bisericii şi deci începutul mântuirii subiective.

Revărsarea de har a Sf. Duh de la Rusalii va penetra adânc trupul eclesial al lui Hristos *„noul Israel"* şi va imprima în sufletul celor ce cred şi se vor boteza lucrarea cea nevăzută a Duhului în lume şi care va avea ca rezultat pnevmati-

(Continuare în pag. a 4-a)

† **VISARION RĂŞINĂREANU**
Episcop-vicar al Sibiului

Mănăstirea Vatoped

Dacă nostalgia pelerinului trecut prin Muntele Athos se opreşte odată cu trecerea timpului cu precădere asupra unei singure mânăstiri, aceasta nu poate fi alta decât Mânăstirea Vatoped. Bunătatea exacerbată a părinţilor de aici, comorile artei, culturii bizantine întâlnite în această mânăstire te fac să exclami cu adevărat că ortodoxia *este slava divinului.*

Potrivit tradiţiei această mânăstire a fost întemeiată la sfârşitul secolului IV de către Teodosie cel Mare (379—395) în cinstea Născătoarei de Dumnezeu, graţie salvării fiului său Arcadiu în urma unui naufragiu şi găsirii lui în dreptul ţărmului actualei mânăstiri.

Potrivit documentelor însă, trei fraţi nobili din Adrianopol, veniţi în Sfântul Munte pentru a trăi în anturajul Sfântului Atanasie Atonitul, şi anume monahii: Atanasie, Antonie şi Nicolae, sunt trimişi de către acesta pentru a restaura mânăstirea în anul 972 (aceasta fiind şi opinia actualului stareţ, arhimandritul Efrem inserată în introducerea calendarului din 1997 al acestei mânăstiri).

Unii istorici însă susţin că anul 972 coincide de fapt cu întemeierea nu cu restaurarea acestei mânăstiri. De altfel, Vatopedul nu este menţionat în primul Tipicon al Sfântului Munte din 972, dar, printre cosemnatarii unui act al protosului Toma din 985 este prezent şi stareţul Nicolae al Vatopedului, putându-se deduce de aici că Vatopedul a fost fondat undeva între 972 şi 985.

Potrivit celui de-al doilea Tipicon din 1046, Vatopedul este a doua mânăstire în rang între mânăstirile atonite, situaţie existentă până în zilele noastre.

În 1541 Vatopedul primeşte viaţa idioritmică, în 1575 revenindu-se la viaţa cenobitică, graţie efortului depus de patriarhul Silvestru al Alexandriei; a mai existat o scurtă perioadă de idioritmie mai târziu, însă sfârşită în 1989.

Katholikonul Vatopedului a fost construit în secolul X, exonartexul în 1426 iar pictura care există până astăzi datează de la începutul secolului XIV, aparţinând şcolii macedonene, autor după inscripţii fiind un ieromonah Arsenie. În interiorul lui există unele mozaicuri de o rară frumuseţe, cum ar fi: Buna-Vestire, Deisis-ul. Pavajul deosebit al Vatopedului din ornamentaţii mozaicale datează din secolul X. În cadrul Katholikonului mai există încă 5 capele.

În curtea mânăstirii se mai află încă două bisericuţe, una cu hramul Sfântului Brâu, iar cealaltă cu hramul Sfinţilor Cosma şi Damian.

Sfântul Brâu al Născătoarei de Dumnezeu este pentru prima dată menţionat a fi în păstrarea Mânăstirii Vlaherne din Constantinopol, apoi în Sfânta Sofia, de aici a intrat în posesia cneazului sârb Lazăr I, care mai apoi l-a dat Vatopedului. El este până în zilele noastre sursa unor reale miracole.

În secolul XIII, în urma politicii unioniste duse de împăratul Mihail Paleologul, 12 ieromonahi din Vatoped au fost trecuţi prin sabie, egumenul Eftimie fiind şi el dus într-o insulă, chinuit şi apoi aruncat în mare (istoricul Dimitracopulos).

Vatopedul s-a bucurat de simpatia a numeroşi împăraţi bizantini, dintre care amintesc pe Manuel I Comnenul (1143—1180), Andronic II Paleologul (1282—1328), care i-au făcut multe daruri. Dar între aceşti împăraţi, între ţarii ruşi, între principii sârbi, bulgari, strălucesc prin generozitatea lor, domnitorii români.

Ştefan cel Mare (1457—1504) ridică în anul 1496 arsanaua pentru corăbii a Vatopedului, ca şi turnul de apărare al mânăstirii.

Domnitorul Neagoe Basarab (1512—1521) acoperă cu tablă de plumb Katholikonul, lucrare ce dăinuie până astăzi, dar şi ridică bisericuţa cu hramul Sfântului Brâu.

În anul 1560 capul Sfântului Grigorie de Nazians este adus în Moldova, în timpul lui Alexandru Lăpuşneanul, care face şi el multe danii Vatopedului; în 1709 capul Sfântului Grigorie Teologul este adus şi în Ţara Românească, în timpul lui Constantin Brâncoveanu. În 1606 Vatopedului îi este închinată Mânăstirea Golia din Iaşi, tot în secolul XVII îi mai sunt închinate încă două mânăstiri din Galaţi şi Mânăstirea Mira din ţinutul Focşanilor.

Arhimandritul Efrem mai menţionează în Introducerea sa că pe parcursul secolelor XVII—XVIII şi prinţii familiilor Ghica, Cantemir, Mavrocordat, Calimachi au susţinut financiar necesităţile mânăstirii.

La stăruinţele egumenului Neofit, patriarhul ecumenic Chiril înfiinţează în secolul XVIII vestita Academie teologică de la Vatoped, a cărei ruine se păstrează până astăzi în imediata apropiere a mânăstirii.

Arhimandritul Efrem menţionează că anul întemeierii acesteia e 1748, aici au învăţat multe personalităţi cu rol deosebit de important în istoria naţiunii greceşti, Academia având parte de o serie de profesori celebri: *Evghenie Vulgaris,* ulterior episcop de Cherson; *Sergios Macarios,* mai târziu patriarh al Alexandriei; *Atanasios de Paros* etc.

Eforturi pentru bunul mers al Academiei au depus şi *Sfântul Nicodim Aghioritul* şi *Sfântul Macarie al Corintului,* consideraţi mentorii spirituali ai Academiei.

De asemenea şi patriarhul Ciprian al Constantinopolului şi patriarhul Gherasim al Alexandriei au arătat un deosebit interes faţă de activitatea acestei Academii. (sec. XVIII).

Mânăstirea Vatoped a făcut de-a lungul secolelor diferite donaţii, spre exemplu: în 1908 a făcut o importantă donaţie către Academia teologică a Patriarhiei Ecumenice de la Halchi, în 1915 a plătit ridicarea unei şcoli la Larnaca-Cipru, etc., exemplele pentru astfel de cauze umanitare putând continua până azi.

În Mânăstirea Vatoped au trăit multe personalităţi, dintre care l-aş aminti doar pe Sfântul Grigorie Palama; mulţi patriarhi ecumenici au ţinut să-şi găsească sfârşitul zilelor în această mânăstire. Împăratul bizantin *Ioan VI Cantacuzino* îşi părăseşte tronul şi se tunde ca monah în Vatoped, sub numele de Ioasaf.

S.B. Daskov spune că chiar şi din mânăstire Ioan VI Cantacuzino (1341—1354) continua să urmărească evenimentele cele mai importante din viaţa politică a Bizanţului. De pildă, atunci când conducătorul isihaştilor, Grigorie Palama, a căzut prizonier la turci, el a adunat bani şi l-a răscumpărat.

Arhiva mânăstirii Vatoped păstrează peste 2000 de manuscrise, pergamente cu texte liturgice, hrisoave, un hrisov cu semnătura lui Ştefan cel Mare şi cu sigiliul curţii sale fiind chiar expus în muzeul mânăstirii.

Pe baza unor documente, probabil unele găsite chiar în arhiva Mânăstirii Vatoped, părintele Teodor Bodogae afirmă că, unii monahi vatopedini au ajuns preoţi ai comunităţii greceşti din Sibiu; se ştie foarte bine că pe locul actualei catedrale mitropolitane din Sibiu, exista înainte vechea biserică a comunităţii greceşti de aici.

Din tezaurul mânăstirii, pe lângă Brâul Maicii Domnului mai fac parte şi capul Sfântului Ioan Gură de Aur, Grigorie Teologul, Andrei Criteanul, Modest al Ierusalimului etc., ca şi numeroase icoane făcătoare de minuni dintre care le amintesc pe: Paramythia, Antifonitria, Pantanassa. Nicolae Iorga, ca de altfel şi alţi istorici, confirmă faptul că Mitropolitul Varlaam al Ungrovlahiei, fost egumen la Glavacioc a donat Vatopedului icoana Maicii Domnului — Pantanassa.

În prezent de Vatoped ţin multe schituri şi chilii, dintre care amintesc: *Schitul Sfântul Dumitru, Schitul Sfântul Andrei din Kareia* iniţial rusesc, dar trecut în stăpânirea Vatopedului printr-un decret al patriarhului Anthimos IV în 1849; *chilia Sfântului Ipatie,* o chilie românească, cu o bisericuţă extrem de intimă, aici a trăit arhimandritul Dometie Trihenea, originar din Tilişca Sibiului; această chilie nu a fost ocolită nici de patriarhul Justinian, atunci când acesta a vizitat Athosul; *chilia Sfântul Gheorghe-Calciu* — tot românească, aici mai trăind părintele Dionisie Ignat, în vârstă de peste 90 de ani, un duhovnic extrem de căutat în prezent în Sfântul Munte.

Pentru noi românii, recunoaşterea importantelor donaţii româneşti către Vatoped de actualul egumen, arhimandritul Efrem, nu poate decât să ne sensibilizeze, făcându-ne să ne simţim în Vatoped ca acasă. Deschiderea părintelui Efrem, ca şi a părinţilor români de aici, fac posibil acest lucru.

Putem conchide aşadar că Vatopedul, prin personalităţile care au trăit aici, prin activitatea Academiei teologice, prin zestrea cultural-artistică pe care o poartă e parte a ortodoxiei universale.

BIBLIOGRAFIE

1. Preot Dr. Teodor Bodogae, *Ajutoarele româneşti la mânăstirile din Sfântul Munte Athos,* Sibiu, 1940.

2. S.B. Daskov, *Dicţionar de împăraţi bizantini,* Editura Enciclopedică, Bucureşti, 1999.

3. Sotiris Kadas, *Mount Athos,* Ekdotike Athenon S.A., Athens, 1994.

4. Ioannou P. Panaghiotou, *Tourist Guide to the Holy Mountain,* Ekdosis „I Pltaitera Ton Ouranon", Athens, 1977.

5. *Imerologio 1997,* Iera Meghisti Moni Vatopediou, Aghion Oros.

TOMA ŞTEFAN,
Student an IV

Gânduri la sărbătoarea Pogorârii Duhului Sfânt

„Eu voi ruga pe Tatăl, şi alt mângâietor va da vouă, ca să fie cu voi în veci, adică Duhul adevărului" (Ioan XIV: 16, 17)

Pentru creştinii ortodocşi Rusaliile, ziua Cincizecimii reprezintă ziua de naştere a Bisericii, ziua pogorârii Sfântului Duh peste apostolii adunaţi în cetatea Ierusalimului, la zece zile după înălţarea lui Iisus la cer.

În Faptele Sfinţilor Apostoli, în cap. al 2-lea, Sfântul Evanghelist Luca ne prezintă evenimentul petrecut acum aproape 2000 de ani: „Şi când a sosit ziua Cincizecimii, erau toţi împreună la un loc. Şi fără de veste s-a făcut din cer un vuiet ca de suflare de vânt ce vine repede şi a umplut toată casa unde şedeau. Şi limbi ca de foc li s-au arătat împărţite, şi au şezut pe fiecare din ei. Şi s-au umplut toţi de Duh Sfânt şi au început să grăiască în alte limbi, precum le dădea lor Duhul a grăi".

Fiul lui Dumnezeu s-a întrupat, ne-a învăţat să-I urmăm şi la sfârşit, după moarte, îngropare şi înviere s-a înălţat la Tatăl, umplându-i pe ucenici de nădejde prin făgăduinţa venirii Mângâietorului, a Duhul adevărului, cel care o să-i înveţe, o să-i sfinţească şi o să-i îmbrace cu putere de sus.

La Buna Vestire Duhul Sfânt coboară peste Sfânta Fecioară care zămisleşte în pântece pe Cuvântul lui Dumnezeu. „Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu ştiu de bărbat?", îl întreabă Prea Sfânta Fecioară pe Îngerul Darului, care i-a spus: „Duhul Sfânt Se va pogorî peste tine şi puterea Celui-Preaînalt te va umbri".

Atunci Dumnezeu l-a trimis pe Fiul Său în lume prin Lucrarea Duhului Sfânt şi acesta s-a întrupat din Prea Sfânta Fecioară Maria care este „Uşa Cerului", iar acum Hristos cel Înviat îl trimite pe Duhul, sub formă de limbi de foc pentru a fi împreună cu ucenicii Lui, pentru a le aduce aminte de toate cele învăţate de la Dânsul şi pentru a-i îndrepta la tot adevărul (Ioan 16, 13).

„Cuvântul s-a întrupat pentru ca noi să-l primim pe Duhul", spune Sf. Atanasie, făcându-ne să înţelegem că pogorârea Sfântului Duh este chiar scopul şi împlinirea Învierii.

În trecut, pogorârea Duhului Sfânt peste oamenii adunaţi pentru a ridica turnul Babel, turnul mândriei, a adus amestecarea limbilor, acum însă efectul se inversează.

„Când Cel Preaînalt coborându-se a amestecat limbile,

(Continuare în pag. a 8-a)

Arhim. IRINEU DUVLEA,
Mânăstirea Brâncoveanu,
Sâmbăta de Sus

Jurământul unui preot sibian din anul 1824

După cum se ştie, între anii 1797—1800, negustorii macedo-români din Sibiu, din aşa-numita „companie grecească de comerţ", au ridicat o nouă biserică, pe locul actualei catedrale mitropolitane, numită mult timp „biserica grecească"[1]. Preoţii care slujeau la această biserică erau cunoscători de limbă greacă şi română, iar alegerea lor se făcea după criterii foarte stricte. După moartea preotului-paroh, candidaţii la postul vacant trebuiau să se prezinte la protopopul locului pentru un examen, însoţiţi fiind de câţiva reprezentanţi de seamă ai „companiei greceşti".

Un model despre felul cum se făcea alegerea preotului la „biserica grecească" din Sibiu ne este oferit de către o copie a unui „protocol" încheiat cu această ocazie, la 14/26 februarie 1824. Copia poartă numărul original 120/1824, este scrisă în româneşte şi aparţine Fondului „Vasile Mangra" din Sibiu. Ea începe prin expunerea examenului (care de fapt este un interogatoriu) pe care l-a susţinut preotul Kiril Ivirit în faţa protopopului. Din cuprinsul interogatoriului, aflăm despre noul candidat Kiril Ivirit că s-a născut în oraşul Ipsela din ţara Troaţia care se afla sub dominaţie turcească şi că avea 51 de ani. A învăţat carte în oraşul Calivia „în episcopatul ivarchiei în Turţia". S-a călugărit la mânăstirea Ivirului, în muntele Sfântagorei la vârsta de 18 ani, iar peste o săptămână a fost făcut diacon de episcopul Neofit al Maroniei. Ca diacon a slujit în mânăstirea Ivirului patru ani, după care, la 22 de ani a fost preoţit tot în această mânăstire, de către episcopul Ignatie de la eparhia „Ieru Ke agiu Oros". După opt ani de slujire preoţească, Kiril Ivirit a fost trimis la Constantinopol (Ţarigrad) unde a slujit la o biserică grecească timp de trei ani, apoi a venit în Ţara Românească la Bucureşti unde a fost ca preot opt ani la spătarul Scarlat Ghica. De aici a ajuns egumen la mânăstirea „Vălenii de munte", unde a slujit iarăşi opt ani, după care mitropolitul Dionisie Lupu l-a numit econom la mitropolie. În această funcţie a stat doar doi ani, căci mitropolitul l-a trimis în Braşov la 12 decembrie 1822, ca arhimandrit.

Preotul Kiril ştia limbile: greacă, turcă şi română, alături de bogate cunoştinţe de teologie. El a venit în Transilvania datorită faptului că în 1821 izbucnise revoluţia lui Tudor Vladimirescu, fiind însoţit de preotul Gheorghe, ecleziarhul de la Târgovişte. Mai întâi au poposit la Braşov, apoi la Sibiu, cu scopul de a fi preot paroh la „biserica grecească", în locul preotului Constantin Olimbites. Plata ce i s-a stabilit era de o mie de zloţi.

Partea a doua a copiei cuprinde jurământul pe care Kiril Ivirit l-a făcut înaintea protopopului: „Eu Kiril Ivirit, născut dela oraşul Ipsela din ţara Troaţia în împărăţia turcească, ieromonachul din Mănăstirea Ivirului în muntele Sfântagorei, mă jur în numele Părintelui, al Fiului şi a Sfântului Duch, precum că voi fi totdeauna credincios Preaînălţatului Domnului Frantiscus întâiul, din mila lui Dumnezeu împărat al Austriei, Craiului Ierusalimului, Craiului Apostolicesc a Ungariei, Craiului Bohemiei, Lombardiei, Veneţii, Dalmaţii, Croaţii, Slavonii, Galiţii, Ilirii etc., Marelui princip dela Transilvania la moştenitorii de împărăţia înălţimii sale şi de prinţipatul Ardealului voi fi drept la toate. Ce voi vedea şi voi auzi împotriva împărăţiei sale, ori împotriva ţărilor, împotriva sfintelor Teate (texte n.n.), au a Pravilelor, îndată după datoria mea au prin mine singur, au prin alţii credincioşi

(Continuare în pag. a 4-a)

MARIUS EPPEL

1. Cf. Mircea Păcurariu, Istoria Bisericii Ortodoxe, vol. II, Bucureşti.

Cel de al doilea profesor care a funcţionat la şcoala de preoţie din Sibiu în timpul păstoririi episcopului Vasile Moga, a fost nepotul său de frate, Ioan Moga, supranumit „Teologul". Era fiul protopopului Zaharie Moga din Sebeş - azi judeţul Alba - (1764-1828), care a avut cinci copii: Nicolae (cancelist, † 1849), Ioan, de care ne ocupăm aici, Avram, devenit şi el protopop la Sebeş între anii 1825-1851, Anghelina, măritată cu profesorul Moise Fulea şi Gheorghiţa, măritată cu un oarecare Mihai Santei. Este interesant de notat că protopopul Avram, deci fratele lui Ioan, a avut tot cinci copii (trei fete devenite preotese şi doi băieţi, între care şi unul cu numele Zaharia († 1865); fiica acestuia, Ana, se va căsători cu viitorul preot Isidor Blaga din Lancrăm, ei fiind părinţii filosofului, poetului şi dramaturgului de mai târziu Lucian şi a celorlalţi copii: Letiţia, Lionel, Longin, Liviu şi Liciniu.

Ioan Moga s-a născut în Sebeş în 1790. A urmat cursurile Gimnaziului din Alba Iulia, probabil între anii 1805-1810. N-ar fi exclus să fi studiat, în continuare, la Cluj. În 1812 a primit un „stipendiu" din partea Episcopiei Sibiului - împreună cu Moise Fulea şi un oarecare Luca Pop, decedat în timpul studenţiei - pentru studii de Teologie - la romano-catolici - la Universitatea din Viena. A fost mai norocos decât Moise Fulea, rechemat la Sibiu înainte de încheierea studiilor, în 1814, căci a rămas la Viena până în anul IV, după ce Gheorghe Lazăr a părăsit Sibiul. Probabil a fost chemat acasă pe la sfârşitul anului 1815, prin decembrie. Cert este că la 25 ianuarie 1816 prin ordin imperial Ioan Moga a fost numit profesor la „cursul de preoţie" din Sibiu. Îndată după numire, Consistoriul informa clerul ortodox din Ardeal, că Ioan Moga „s-au aşezat şi întărit profesor şi dascăl de blogoslovie la diecii de preoţie". Şi pentru că Moise Fulea preda Cântările bisericeşti, Tipicul şi „Manuarea protocoalelor matriculare", lui Ioan Moga i s-au încredinţat disciplinele predate până atunci de Gheorghe Lazăr, adică un curs de Dogmatică, timp de trei luni şi unul de Morală, alte trei luni. Deşi s-a cerut mereu înfiinţarea unui seminar teologic propriu-zis pentru tinerii ortodocşi din eparhia Ardealului, autorităţile au ştiut să tergiverseze lucrurile, încât nu s-a realizat nimic. Aşa se face că şcoala „clericală" sau „de preoţie" de la Sibiu a funcţionat numai cu cei doi profesori - Moise Fulea şi Ioan

Cărturari sibieni de altădată:

Ioan Moga „Teologul"

Moga - până la revoluţia din 1848/1849. Ioan Moga şi-a dat demisia la 10 decembrie 1848; câteva zile mai târziu, la 17/25 decembrie 1848, era numit în locul său tânărul Ioan Hannia, absolvent al Institutului „Sancta Barbara" din Viena. Paralel, a îndeplinit şi slujba de protopop al „tractului" Sibiu I, din 1830 până în 1853 şi de referent în probleme matrimoniale în Consistoriul eparhial din Sibiu, din 1828. Ca şi cumnatul său, Moise Fulea, s-a ocupat mai mult de problemele administrative legate de aceste ultime două funcţii. Oricum, era apreciat de contemporanii săi, mai cu seamă de foştii lui elevi, care l-au supranumit „Teologul". Preţuirea de care se bucura rezultă şi din faptul că la 2 decembrie 1847, când s-a întrunit Sinodul electoral al protopopilor eparhiei pentru alegerea unui episcop ortodox la Sibiu, Ioan Moga a obţinut cel mai mare număr de voturi, 33, Moise Fulea 31, iar Şaguna, 27. Probabil Moga era acum văduv, dacă nu cumva va fi fost preot „celibatar", aşa cum fusese în tinereţe şi unchiul său.

A rămas de la el o lucrare în manuscris: **Scurtă îndreptare pentru preoţii neuniţi care cugetă a lua pre sine slujba cea grea a duhovniciei** (1824). În Biblioteca mitropolitană din Sibiu se păstrează o copie a acestui curs (Ms. 46) realizată de preotul Toma Filip din Porceşti în martie 1830, cu 99 de pagini. La paginile 1-2 era reprodus un scurt cuvânt „Către cetitoriu", semnat de Ioan Moga, cu data de 2/14 martie 1824. Un al doilea manuscris al acestei lucrări se păstrează în aceeaşi bibliotecă (Ms. 100), având acelaşi titlu, dar şi cu anumite precizări privitoare la copist: „Întocmită de Ioan Moga, profesorul candidaţilor de preoţie neuniţi şi după însuşi originalul autorului descrisă în luna oct(ombrie) 1844, de Sava Popovici, paroh neunit în Răşinar(i) şi profesor romano-nemţesc ibidem". Are 119 pagini, format caiet, cu 24-32 rânduri pe pagină, scris mărunt, foarte caligrafic. Faptul că se cunosc două exemplare, copiate unul în 1830, altul în 1844, ne face să credem că profesorul Ioan Moga îşi dădea manuscrisul clericilor săi spre a fi copiat.

Tot în Biblioteca mitropolitană din Sibiu se mai păstrează un manuscris (Ms. 61) cu titlul: **„Învăţătură theologhicească sau dogma credinţei pravoslavnice neunită din Ardeal.** Pentru trebuinţele candidaţilor de preoţie. Prin mine săracul Iacov Filimon din Reci, slăvit scaunul Miercurii, fiind în Sibiu la şcoala candidaţilor de preoţie, în luna lui Ianuarie în anul 1826". Manuscrisul are 22 de pagini, format octav, scris mărunt, împodobit cu unele desene, iniţiale mari, lucrate artistic. Este prezentată Dogmatica generală şi specială pe scurt, în 9 capitole cu mai multe subcapitole, la care se adaugă alte 4 capitole mai scurte. Presupunem că este cursul de Dogmatică al profesorului Ioan Moga, prelucrat după vreun manual catolic, după care va fi învăţat şi el în perioada studiilor la Viena.

Profesorul Ioan Moga s-a implicat şi în problemele naţional-politice ale neamului său. De pildă, în 8 mai st. n. 1848, a luat parte la acea consfătuire a intelectualilor români de la Sibiu şi Blaj, care s-a ocupat de pregătirea viitoarei Adunări naţionale româneşti de la Blaj. A fost prezent şi la această Adunare, ca apoi să fie ales şi în Comitetul permanent al românilor, cu 25 de membri, condus de Andrei Şaguna, care urma să-şi aibă sediul la Sibiu. La începutul anului 1849, după ocuparea Sibiului de către trupele revoluţionare maghiare conduse de generalul polonez Iosif Bem, s-a refugiat şi el dincolo de Carpaţi, împreună cu Moise Fulea şi atâţia alţi preoţi şi intelectuali români din Ardeal, ajungând până la Bucureşti.

Încă din 10 decembrie 1848 şi-a prezentat demisia din slujba de profesor la şcoala de preoţie. În 1853 a renunţat şi la slujba de protopop şi asesor şi s-a reîntors în Sebeşul natal. Acolo a continuat procesul pe care-l iniţiase unchiul său, episcopul Vasile, cu Primăria oraşului, căreia îi ceruse o sumă de bani pentru zidirea unei biserici ortodoxe în oraş (având în vedere că majoritatea contribuabililor erau români ortodocşi). S-au cheltuit sume însemnate de bani pentru avocaţi, fără să se poată ajunge la un rezultat. Bătrân şi bolnav, până la urmă profesorul Moga nici nu s-a mai interesat de soarta procesului.

A trecut la cele veşnice în Sebeş, la 24 octombrie 1856. Dispărea o figură interesantă de dascăl al şcolii teologice sibiene din prima jumătate a veacului al XIX-lea.

Pr. prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

O interesantă listă inedită

„Cine poate găsi o femeie virtuoasă? Preţul ei întrece mărgeanul. Într-însa se încrede inima soţului ei, iar câştigul nu-i va lipsi niciodată. Ea îi face bine şi nu rău în tot timpul vieţii sale (...). Tărie şi farmec este haina ei şi ea râde zilei de mâine. Gura şi-o deschide cu înţelepciune şi sfaturi pline de dragoste sunt pe limba ei. Ea veghează la propăşirea casei sale..." (Pilde 31, 10-12; 25-27).

La această întrebare cu nuanţă retorică încearcă să contureze un răspuns original lista inedită la care mă voi referi. O astfel de femeie ar trebui să găsească un viitor slujitor al altarului, orientându-se nu numai după aceste coordonate oferite de **Pildele** veterotestamentare, ci şi după cuvintele Apostolului neamurilor, Sfântul Pavel, care îi scria lui Timotei: „Femeile lor (n.n. - ale diaconilor) de asemenea să fie cuviincioase, neclevetitoare, cumpătate, credincioase în toate" (I Tim. 3, 11).

Pentru a facilita căutarea şi alegerea unei asemenea femei a fost întocmită o listă a fetelor candidate la statutul, - dacă poate fi numit astfel -, de preotese. Ne-a fost pusă la dispoziţie de Părintele Nicolae Fara din Ludoş, care o are de la tatăl său, Nicolae Fara senior. Lista datează din luna martie a anului 1907 şi provine de la vechiul Institut teologic-pedagogic din Sibiu, fiind întocmită, în cea mai mare parte a ei, de către Petru Roşca şi Iosif Nicoară, dar şi de un anume V. Giurgiuca a cărui semnătură o găsim la subsolul câtorva pagini. În total sunt 18 file, deci 36 de pagini, numerotate începând cu pagina a şasea. Prima filă conţine un „Conspect general despre candidatele de preotese introduse în „Lista fetelor" în anul 1906/907", alcătuit de Petru Roşca şi Iosif Nicoară. Fetele provin din 32 de protopopiate, - „protopresbiterate", cum sunt numite -, transilvănene, cele mai multe fiind originare din protopopiatele: Sibiu (29), Deva (25), Alba Iulia (25), Reghin (25), cele mai puţine provenind din protopopiatele Agnita (4), Lupşa (5), Câmpeni (6). La aceste 421 de fete se adaugă elevele de la şcoala de menaj, în număr de 13.

Înainte de a supune unei examinări atente lista respectivă este interesant de menţionat faptul că a doua filă a documentului cuprinde versuri - grupate pe trei coloane - îngemănate în două poezii al căror titlu este enunţat: **În peţite** şi **Pribegii de la Ispoziţie.** Prima este semnată de Luca Hututup, iar imediat sub titlu se poate citi un avertisment: „Orice reproducere oprită", poetul de ocazie dorind să-şi păstreze în exclusivitate dreptul difuzării versurilor. Câteva stihuri aşternute pe hârtia îngălbenită de vreme, lizibile cu dificultate, m-au determinat să mă gândesc la o posibilă legătură între poezie, autorul acesteia şi lista amintită: „Am pornit şi eu prin ţară / Pe cum toţi clericii pleacă / Când îi vorba să să-nsoare / Şi vreau să se facă popă // ... Dar să pot sti mai departe / Unde să fac încercare / Compus-am această carte / Să-mi fie ca o îndrumare. // Că unde-s acele fete? / Cum le cheamă după nume / Cât sunt ele de-nvăţate / Şi de ce zestre-ar dispune? // Şi cu cartea asta-n mână / Fiind sigur de succes / Nu-mi va băga nimeni vină / Ce preoteas-am ales".

Elementele enumerate de autorul poeziei sunt incluse în inedita listă. Autorul versurilor şi cei ai listei nu sunt identici după nume. Poate fi vorba de un teolog care s-a orientat după aceste „coordonate" indicate de autorii listei, însă formularea „Compus-am această carte" nu lasă loc unei ipoteze de acest fel. Luca Hututup ar putea fi un pseudonim al vreunui semnatar al listelor, ceea ce e destul de greu de crezut. Ipoteza cea mai plauzibilă este aceea conform căreia şi acest Luca a contribuit la alcătuirea listei, numeroase file rămânând nesemnate.

A doua poezie evocă o „pribegie" a teologilor care „de lângă catedrală" au pornit „prin Faur" să răspândească „prin capitală / Al doinei scump tezaur". Este pusă în lumină şi figura unui „om de ispravă" care deapănă în faţa lor amintiri triste, probabil din războiul pentru cucerirea independenţei de stat (1877-1878), fiind profund îndurerat: „Şi mult cumplit mă doare / Când mă gândesc la fraţii mei / Cu toţi ciuntiţi în floare". S-ar putea ca poezia să continue pe o altă filă, pierdută însă. Numele autorului nu este semnalat de această dată. Nu este exclus ca acesta să fie acelaşi Luca Hututup care semna prima poezie.

După fila care cuprinde versuri, urmează o prezentare detaliată a „candidatelor". Lipsesc filele care prezintă fetele din protopopiatele Abrud, Agnita, Alba Iulia şi Avrig. În liste este menţionat numele tatălui sau al mamei (dacă fata era orfană), profesia acestuia, confesiunea căreia îi aparţinea, - „greco-ortodoxă", respectiv „greco-catolică" -, localităţile unde trăiau.

Voi stărui asupra profesiei. Majoritatea părinţilor erau preoţi, unii chiar protopopi. Întâlnim o gamă variată de profesii, dar ca o caracteristică generală pot sublinia faptul că aproape toţi părinţii deţineau funcţii importante, având un statut social bine definit şi o situaţie materială stabilă: avocaţi, judecători, funcţionari la tribunale, comercianţi, economişti („economi"), directori de bancă, hotelieri, învăţători, un căpitan, un medic. Câţiva sunt trecuţi ca proprietari, iar unul este menţionat ca primar. Doar doi erau ospătari, iar alţi trei aveau meserii precum: cantor, poştaş, respectiv morar.

Este amintit apoi numele fiecărei fete, precum şi studiile pe care le-au făcut. Cele mai multe au urmat cursuri la şcolile primare existente în localitatea natală sau în apropierea acesteia. La rubrica unde sunt indicate studiile este trecută localitatea unde s-a aflat şcoala respectivă. Alteori apar menţiunile: „civile", „comerciale", „normale", „preparandie" sau „pedagogia". Numeroase fete au urmat cursuri de pedagogie la Sibiu, altele la şcoala pedagogică de fete care fiinţa de la începutul secolului la Gherla, sub îndrumarea Episcopiei greco-catolice de acolo. O serie de fete au studiat la Blaj, probabil la şcoala medie care funcţiona în acel oraş din 1902. Înainte, la Blaj exista o şcoală elementară de fete, - încă de la începutul secolului al XIX-lea -, devenită spre sfârşitul secolului „şcoală poporală superioară de fete", transformată ulterior în şcoală medie.

Câteva dintre fete au studiat în Vechea Românie, la rubrica respectivă fiind trecut simplu: „România". Una dintre ele a studiat în străinătate, la Pesta, poate chiar la cunoscuta Universitate de acolo. Studii comerciale au putut face la Braşov unde, până în 1918, funcţionase o şcoală de profil. O altă parte a fetelor au urmat şcolile de menaj din Sibiu şi Blaj.

Este prezentată apoi vârsta fetelor pe trei grupe: 15 şi 18 ani, 18 şi 21 ani, iar a treia grupă cuprinzând fetele care depăşeau 21 de ani. Majoritatea (218) se încadrau în prima categorie, 165 se integrau în a doua grupă, iar 51 în ultima. O rubrică ne atrage atenţia asupra tenului fetelor: 298 erau brunete, 136 blonde, alta asupra staturii: 117 erau înalte, 247 mijlocii, iar 70 erau mici de statură.

Zestrea este estimată în coroane şi prezentată tot pe grupe: peste 10 000, între 5 000 şi 10 000, respectiv între 2 000 şi 5 000. Se pare că multe fete nu deţineau o avere prea mare, căci 171 aveau o zestre care se integra în a treia grupă, 169 posedau o zestre care se integra în a doua grupă şi 94 o zestre care figura la prima grupă.

Un loc aparte îl ocupa rubrica în care fetele sunt împărţite pe trei categorii, după „frumseţă": 115 se pare că erau deosebit de frumoase, 259 se situau la categoria a doua, iar 60 erau mai puţin înzestrate la acest capitol, bineînţeles în opinia autorilor listei.

Aş stărui puţin şi asupra confesiunii căreia îi aparţineau: 301 erau ortodoxe, 133 greco-catolice. Din această statistică se poate constata faptul că discrepanţa între confesiunile acestea nu era resimţită, atât unii, cât şi ceilalţi respectând aceeaşi credinţă pe care au primit-o ca pe un inestimabil tezaur de la strămoşii lor.

Rubrica finală, „Observări", este extrem de interesantă. Aici cunt menţionate calităţile suplimentare pe care unele fete le aveau în raport cu celelalte şi prin care se detaşau oarecum de „contracandidatele" lor. Enumăr aici câteva din aceste remarci: „cântă la pian", „violonistă", „conservator", „poliglotă", „învăţătoare", „de gust", „drăgălaşă", „foarte plăcută", „à la salon", „recomand cu căldură" etc. Acestea erau atuurile fetelor respective.

În final, nu pot să nu remarc desenele care împodobesc subsolul unor pagini. Acestea sunt caracterizate prin minuţiozitatea detaliului. Temele sunt preluate din cotidian, din mediul rural, dar şi din lumea „saloanelor". Personajele sunt reprezentate în mişcare, de cele mai multe ori, dar sunt şi numeroase portrete de femei şi bărbaţi purtând costume reprezentative pentru statutul lor social. Pe unele pagini apar desenate mici scenete chiar, în timp ce altele sunt ornate cu motive florale.

Lista inedită pe care am prezentat-o reflectă preocupările pentru viitorul teologilor, discernământul şi atenţia în alegerea acelei femei care urma să le rămână alături pe întreaga perioadă a vieţii şi apostolatului lor. Alegerea nu se făcea la întâmplare, ci după anumite criterii (studii, familiile din care proveneau etc.), idealul feminin pe care trebuia să îl întruchipeze o viitoare preoteasă situându-se pe un postament înalt la început de secol XX. Ineditul listei stă sub semnul optimismului, entuziasmului şi imaginaţiei debordante specifice anilor tinereţii.

CLAUDIA DUMITRIU

COMUNICAT DE PRESĂ

În zilele de 13-14 iunie 2000, la Palatul Patriarhiei din Bucureşti, sub preşedinţia Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST, au avut loc lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Întru începutul acestei sesiuni, în Catedrala Patriarhală, membrii Sfântului Sinod au participat la oficierea Sfintei Liturghii şi a unui Te-Deum în care deodată cu invocarea luminii călăuzitoare a Sfântului Duh pentru lucrările sinodale, au înălţat rugăciuni către Dumnezeu pentru a revărsa milostivirea Sa către poporul român prin trimiterea, în aceste zile de secetă, a ploilor mult binefăcătoare, aducătoare de roadă şi de alinare.

Ierarhii Sfântului Sinod au adresat totodată o chemare la rugăciune şi faptă bună către instituţiile bisericeşti şi laice şi persoanele dornitoare de bine pentru a răspunde cum se cuvine situaţiei dramatice în care se găseşte o mare parte a teritoriului României, din cauza secetei prelungite.

În debutul propriu-zis al lucrărilor, Sfântul Sinod a cinstit, prin cuvântul Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST şi păstrarea unui moment de reculegere, memoria Înalt Prea Sfinţitului Arhiepiscop al Craiovei şi Mitropolit al Olteniei, Nestor Vornicescu, trecut la cele veşnice la 17 mai 2000.

Pe planul dimensiunii sociale a lucrării Bisericii ierarhii Sfântului Sinod au apreciat felul în care clerul şi credincioşii ortodocşi au răspuns chemării la solidaritate cu familiile sinistrate din zonele afectate de inundaţiile din primăvara acestui an.

Dintre celelalte aspecte luate în discuţie, în care Sfântul Sinod a luat însemnate hotărâri, amintim:

— aprobarea înfiinţării de noi mânăstiri pe cuprinsul Patriarhiei Române;

— aprobarea Protocolului de colaborare pentru prevenirea şi combaterea furturilor de bunuri care fac parte din patrimoniul cultural naţional, aflate în păstrarea unităţilor bisericeşti, încheiat între Ministerul de Interne şi Patriarhia Română;

— aprobarea mai multor măsuri referitoare la îmbunătăţirea sistemului educaţional în învăţământul teologic de toate nivelurile.

— dezbaterea în instituţiile de învăţământ teologic a problemelor legate de istoria şi extinderea Uniunii Europene;

Au mai fost discutate participări ale unor membri ai Sfântului Sinod şi alţi teologi ortodocşi români la întâlnirile internaţionale interortodoxe şi ecumenice, precum şi aspecte legate de comunităţile ortodoxe româneşti din afara ţării.

BIROUL DE PRESĂ ŞI COMUNICAŢII AL PATRIARHIEI ROMÂNE

„Vino, Duhule Preasfinte"

(Urmare din pag. 1)

zarea și restaurarea ontologică a întregii creații.

Venirea în lume a Duhului în ziua Cincizecimii va deschide porțile Împărăției celei veșnice și-i va face părtași acesteia pe toți aceia care-L vor primi pe Mângâietorul în sufletul și în viața lor și în același timp îi va face părtași slavei celei mai presus de fire, făcându-i să ajungă la statura bărbatului desăvârșit, la măsura deplinătății vârstei lui Hristos.

La Rusalii, Duhul Sfânt vine în lume ca să sfințească și să desăvârșească întreaga creație după ce Fiul a restaurat-o ființial prin întruparea, patima, moartea și învierea Sa.

El vine în lume fiind trimis de la Tatăl de către Fiul pentru a da mărturie lumii de dragostea și bunătatea lui Dumnezeu, Unul în ființă dar întreit în persoane. Duhul — spune Sf. Grigorie Teologul — vine în lume ca o pecete a desăvârșirii și ca un semn văzut al comuniunii trinitare din ceruri și ca un îndemn la viață nouă pentru întreaga creație.

Mântuitorul Hristos încă din timpul activității Sale mesianice le-a promis Sf. Săi ucenici și apostoli că le va trimite un ajutor în persoana Mângâietorului, care va fi cu ei în veac și care îi va învăța pe ei toate (Ioan 15, 26). Acest lucru l-a accentuat mai ales înainte de patimile Sale tocmai pentru a-i întări pe ucenicii Săi în credința în El și în a-i face să înțeleagă că plecarea Lui la Cer nu este o lipsire a Lui dintre ei, ci dimpotrivă este o prezență mai vie și mai activă a Lui prin trimiterea la ei în chip văzut a Sf. Duh.

Și această promisiune a Sa Mântuitorul Hristos a împlinit-o în ziua Cincizecimii, când asupra Sf. apostoli s-a pogorât în chipul limbilor de foc Duhul cel preasfânt.

Venirea Sf. Duh asupra apostolilor are ca efect imediat umplerea lor de dar și de har și vorbirea în alte limbi a *„măririlor lui Dumnezeu"*.

Duhul Sfânt le luminează mintea spre a pricepe Scripturile cele insuflate de Dumnezeu și a cunoaște despre cele înfăptuite de Hristos ca Dumnezeu și Om, în vederea restabilirii legăturii dintre om și Creatorul Său, legătură distrusă de păcatul strămoșesc.

Duhul Sfânt este cel care îi întărește pe Apostolii Domnului *„pe piatra credinței"* în Dumnezeirea lui Hristos și în același timp îi umple de curaj pentru ca lepădând orice teamă să iasă la răspântii și să propoveduiască tuturor pe Hristos Cel răstignit, înviat și înălțat la cer. Duhul Sfânt este cel care îi asistă pe Apostoli în lucrarea lor Kerigmatică și misionară și cel care le insuflă tăria propovăduirii la care adaugă totodată și *minunile ce urmau* (Marcu 16, 20), ca un semn văzut al puterii pe care o primiseră de Sus.

Duhul Sfânt este cel care ne îndeamnă și pe noi să ne rugăm după cuvântul Sf. Ap. Pavel: *„de asemenea și Duhul vine în ajutor slăbiciunii noastre, căci noi nu știm să ne rugăm cum trebuie ci însuși Duhul se roagă pentru noi cu suspine negrăite"* (Romani 8, 26).

De aceea toate rugăciunile liturgice ale Bisericii, dar și cele particulare încep cu invocarea Sf. Duh prin rugăciunea atât de cunoscută *„Împărate Ceresc"*.

În această rugăciune este concentrată întreaga teologie pnevmatologică a Bisericii, el fiind numit *„Împăratul ceresc"*, Mângâietorul (Ioan 16,7), *Duhul Adevărului* (Ioan 16, 13) *„vistierul bunătăților"* și *„dătătorul de viață"*.

Imnele liturgice îl numesc pe Duhul Sfânt *„viață și de viață dătător, lumină și de lumină purcezător, însuși bun și izvor de bunătate prin care Tatăl se cunoaște și Fiul se propoveduiește și de toți se știe o putere, o împreunare, o închinare a Sfintei Treimi"* (din slujba Utreniei).

Rusaliile sau Pogorârea Sf. Duh este o sărbătoare a luminii celei neînserate și necreate, căci prin ea întreaga făptură este recreată în Hristos devenind *„făptura nouă"* și este luminată de razele sfințeniei și ale harului dumnezeiesc.

Rusaliile sau Cincizecimea este o sărbătoare a bucuriei celei veșnice, prin care lumea s-a umplut de milă și de adevăr și prin care bucuria cea veșnică nu se va lua de la noi pentru că, după cuvântul Mântuitorului, Duhul Sfânt va fi cu noi în veac.

Rusaliile sau Cincizecimea este o sărbătoare a binecuvântării prin care întreg universul este penetrat de lucrarea cea curățitoare și de viață făcătoare a Duhului Sfânt care asistă Biserica și o călăuzește spre tot adevărul.

Să prăznuim așa cum se cuvine acest măreț praznic al înnoirii și al sfințeniei și să ne împărtășim de-a pururea din izvorul cel nesecat al harului Sf. Duh și primeniți duhovnicește să-l invocăm pe Prea Sfântul Duh cel în Treime închinat să se sălășluiască întru noi, să ne curățească de toată întinăciunea și să mântuiască sufletele noastre. AMIN!

O călătorie la Troa cu ajutorul geografiei istorice

După cum se știe, în conformitate cu deciziile Sinodului de la Ierusalim, lui Pavel și Barnaba le-a fost încredințată misiunea de a răspândi Evanghelia la neamuri (Gal. 2, 7-9). Întocmind un plan al viitoarei lor călătorii, Pavel i-a propus lui Barnaba să cerceteze **cum se află frații noștri în toate cetățile în care am vestit cuvântul Domnului** (Fapte 15, 36).

Ei bine, ne-am propus, din nou, pentru un fragment al celei de a doua călătorii misionare, să operăm cu datele și coordonatele geografiei istorice.[1] Sfântul Apostol Pavel și Sila pleacă din capitala Syriei romane, Antiochia, cu încurajarea creștinilor de aci, creștini care îi încredințează **harului Domnului** (Fapte 15, 40). Drumul celor doi le (a)duce pașii în Cilicia, provincia natală a Apostolului, unde misiunea este cea **de a întări bisericile** (Fapte 15, 41). Lucru perfect posibil în tandem, deoarece Sila, după cât se pare, era un elenist, cu alte cuvinte făcea parte din categoria evreilor trăitori în diaspora și vorbitori **de greacă, nu de aramaică. Este de presupus** că acest însoțitor era adeptul opiunilor liberale, **ca și Apostolul neamurilor,** opuse celor ale iudaizanților proveniți dintre farisei.[2]

Următoarele etape ale călătoriei misionare vor fi orașele Derbe și Listra, în ținuturile Licaonei, ținuturi și orașe despre care am scris în precedentul articol dedicat geografiei istorice.[3] De notat faptul că acum și aici Timotei - **fiul unei femei iudee, credincioasă și a unui elin** (Fapte 16, 1-2) - devine ucenic al Sf. Apostol Pavel.

Deși a dorit să evanghelizeze și Bitinia - în terminologia oficială a epocii, Bithinya et Pontus, provincie senatorială de rang consular - Sf. Apostol a fost oprit de **Duhul lui Iisus** s-o facă (Fapte 16, 7). Desigur, Bitinia n-a rămas în afara ariei de răspândire a creștinismului, căci Plinius Secundus, în calitatea sa de guvernator a provinciei - din 17 septembrie 111 d.Hr.,[4], altfel spus, cu zeci și zeci de ani după a doua călătorie misionară a Sf. Apostol -, îi pomenește pe creștini într-o scrisoare trimisă împăratului Traian. Iată ce îi scrie Plinius augustului său prieten: **N-am luat parte niciodată la anchetele împotriva creștinilor, așa că nu știu ce fapte și în ce măsură sunt de obicei pedepsite sau urmărite.** Și mai încolo: **Deocamdată, cu aceia care mi-au fost denunțați drept creștini, am procedat în felul următor: I-am întrebat pe ei dacă sunt creștini. Pe cei care recunoșteau, i-am întrebat a doua și a treia oară, amenințându-i cu moartea: pe aceia care rămâneau statornici în afirmațiile lor, i-am trimis la moarte... Nu m-am îndoit o clipă că trebuia pedepsită măcar încăpățânarea și îndărătnicia lor neclintită... Afirmau însă că singura lor vină sau greșeală era că obișnuiau să se adune într-o zi anumită în zori, să înalte pe rând cântare lui Hristos... că se legau... să nu făptuiască vreun furt, tâlhărie sau adulter... După toate acestea obiceiul era să se despartă și să se adune din nou pentru a lua masa în comun... împrejurarea mi s-a părut vrednică de sfatul tău, dat fiind numărul mare al celor implicați; sunt oameni multi, de toate vârstele, de toate categoriile, bărbați și femei, care sunt și vor fi cuprinși de acest pericol. Și molima acestei superstiții s-a răspândit nu numai în orașe, dar și în sate și pe ogoare.**[5]

Fiind deci oprit să se ducă în Bitinia, Sf. Pavel a plecat la Troa, oraș-port din provincia Asia, așezat în fața Macedoniei, oraș fondat de Alexandru cel Mare și transformat de Augustus în **colonia** romană. Troa se afla nu departe de antica Troia, iar statutul de **colonia** era râvnit de orașele Imperiului Roman, datorită prestigiului și avantajelor subsumate statutului respectiv. Să nu uităm că procesul romanizării lumii antice a fost strâns legat de cel al urbanizării sale. Roma era cunoscută ca **urbs** („orașul", **prin excelență**), **iar fiecare** din celelalte orașe se încadra într-una din următoarele categorii: **colonia, municipium** sau **civitas; oppidum** era un termen folosit în special pentru un centru urban aflat dincolo de granițele romane. În general, o localitate ce era **municipium** avea cele mai mari șanse să devină **colonia,** deoarece în conformitate cu statutul său urban, corespundea gradului imediat inferior acesteia.[6]

Vechea Troie, care a constituit teatrul războiului dintre ahei și microasiaticii troieni, l-a fascinat pe omul antic și pe cel modern deopotrivă, cu alte cuvinte, l-a inspirat pe Homer să scrie și pe Schliemann să sape. Astfel, autorul **Iliadei** a cântat **mânia ce-aprinse pe-Ahil Peleanul / Patima crudă ce-aheilor mii de amaruri aduse; / Suflete multe viteze trecute pe lumea cealaltă, / Trupul făcându-le hrană la câini și la feluri de păsări.**[7] Poemele homerice s-au constituit în izvorul literar al întregii civilizații grecești din perioada arhaică și până la apusul ei, fiind ulterior preluate de Roma. Descoperitorul Troiei a avut o solidă cultură filologică, știind mai multe limbi: vreo șapte moderne, plus latina și greaca, la care sunt de adăugat cel puțin două limbi orientale, turca și araba. Latura aceasta, umanistă, era dublată de un deosebit simț practic, cultivat în decursul activității sale de mare comerciant. El verifică pe teren informațiile obținute din poemele homerice, parcurge cu pasul câmpia, numără izvoarele, înconjoară presupusele amplasamente ale anticei cetăți, ca să vadă dacă Ahile și Hector, urmărindu-se unul pe altul, ar fi reușit să le parcurgă de atâtea ori, într-un anumit timp, așa cum scrie în Iliada.[8]

Pe durata a șapte campanii arheologice, între 1870 și 1890, neobositul cercetător amator a izbutit să determine existența succesiunii de orașe preistorice, aflate la 15 km de orașul unde a poposit Apostolul neamurilor în a doua sa călătorie misionară. Primul oraș de pe colina troiană cercetată, numită de turci Hisarlik, comportă zece nivele, cu o grosime totală de patru metri de depuneri arheologice și cuprinde perioada anilor 3000 - 2500 î.Hr. A fost vorba de un centru fortificat, cu o suprafață de o jumătate de hectar, reședință a unui stăpânitor politic și militar. În interiorul fortificației au existat construcții de piatră, aranjate după planuri patrulatere. Această primă fortificație locuită și-a **găsit sfârșitul într-un incendiu, probabil cauzat** de vrăjmași. Orașul a fost apoi reconstruit, viața sa durând între anii 2500 - 2200 î.Hr. La rându-i, Troia II a fost distrusă de un incendiu și de un cutremur, cel de-al doilea „eveniment" succedându-i destul de repede primului.[9]

Troia III, ca s-o numim așa, s-a refăcut pe ruinele precedentei, și era o localitate cu uliță înguste dar cu locuințe masive, clădite din piatră. Nu s-a identificat încă o locuință princiară și nici nu s-a putut reconstitui întreg ansamblul. Caracteristice sunt grămezile de gunoi, atât în interiorul caselor, cât și pe străzi. Troia IV o continuă în linii mari pe cea anterioară, atât doar că în interiorul caselor apar cuptoarele cu cupolă, de obicei într-o curte interioară descoperită. Troia V a reprezentat, din nou, tipul orașului complet fortificat, continuator, în linii mari a orașelor III și IV, dar ceea ce este important, în decursul existenței sale se face trecerea de la epoca veche a bronzului la cea mijlocie a bronzului anatolian.

Troia VI, comportând opt nivele (straturi arheologice), cuprinse cronologic între anii 1800 și 1300 î.Hr., a fost înconjurată de un zid lung și puternic, refăcut și dublat de mai multe ori, cuprinzând și turnuri. Orașul acesta a pierit prin foc, rezultat a mai multor asedii, asalturi și cutremure. Se pare că a fost contemporan cu vestita civilizație micenian, din secolele XIV-XIII, ajungând la conflict cu orașul omonim civilizației miceniene, aflată în plină expansiune, și care nu a putut fi cucerit până când dezastrele naturale (cutremurele) nu i-au redus populația, nu i-au slăbit fortificațiile și nu i-au anemiat puterea. Pe ruinele Troiei VI s-au ridicat alte așezări, una de maximă importanță, Troia poemelor homerice (catalogată de arheologi ca fiind VII a 1), altele epigonice (de genul Troia VI h, VII a 2-b 1, VII b 2).[10]

Peste ruine s-a așternut praful timp de

(Continuare în pag a 5-a)

Dr. CONSTANTIN ITTU

1 Despre prima călătorie misionară a Sf. Apostol Pavel ne-am ocupat în articolul **O pagină de geografie istorică**, apărut în **Telegraful Român**, Anul 147, nr. 15-18, 15 aprilie - 1 mai 1999 p. 2.

2 Pr. Dr. Sabin Verzan, **Sfântul Apostol Pavel,** București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1996, pp. 95-96. De fapt atitudinile exclusivist-conservatoare, de tipul celor ale iudaizanților Antichității creștine, au reapărut (s-au menținut?) în secole și secole de istorie; cazul nostru al românilor ardeleni, ne este cel mai la îndemână. Ni s-a negat leagănul de formare, fiindu-ne „mutat" undeva la sud de Dunăre, ni s-a negat autenticitatea credinței, taxată de „schismatică", ni s-au ignorat sau dărâmat bisericile pentru că nu erau ca cele „oficiale", am fost priviți drept locuitori de categroia a II-a în Ardealul natal, motiv pentru care acesta trebuia purificat de noi prin deznaționalizare și nu numai. Dreptul cuceritorului, specific Evului Mediu a fost luat ca argument suprem, iar dreptul istoric (vechimea strămoșilor noștri aici încă din Antichitate: a dacilor, pentru că aci le-a fost vatra, a romanilor, pentru că limba și poporul român sunt neo-latine) falsificat, cel natural (procentul ridicat de populație românească în comparație cu restul locuitorilor) ignorat sau în momente de criză, bagatelizat. În schimb **Pax Sovietica** a schimbat registrul și a hiperbolizat până la mistificare, rolul slavilor în formarea (sunt nevoit să mă repet) unui popor și a unei limbi neolatine.

3 Cf. nota 1.

4 Plinius Cel Tânăr, **Opere complete,** București, Editura Univers, 1977, pp. 306-7, Scrisoarea X, 17 a.

5 **Ibidem**, pp. 343-4, Scris X, 96.

6 **Enciclopedia civilizației romane,** București Ed. Științifică și Enciclopedică, 1982, pp. 207 și 550-1.

7 Homer **Iliada**, în românește de G. Murnu, Prefață, note și glosar de Romul Munteanu, vol. I, București, Ed. Tineretului 1959, Cântul I.

8 Radu Florescu, **Introducere**, Heinrich Schliemann, **Pe urmele lui Homer,** București, Ed. Meridiane, 1979 pp. 5-26, la p. 6.

9 **Ibidem**, pp. 17-19.

10 **Ibidem** p. 21.

Jurământul unui preot sibian din anul 1824

(Urmare din pag. a 2-a)

a împărăției sale voi arăta, cu împărății străine nu voi coresponda lui, nici pre taină le voi scrie, nici voi primi alți străini scrisori împotriva împărăției ori a țării aceștia, nici în lucruri politicești, mă voi amesteca, ci voi urma după chemarea mea numai, care mi s-au dat dela cinstita Privilegiata Companie grecească din Sibii, adecă numai Preoția Preavoslavnicei Bisericei de această Priv. Companie Grecească țiitoare voi păzi, dar nu alta la alte legi au la alte lucruri, ce nu se cuvin persoanei meale nu mă voi amesteca, nici împotriva religiei împărățiitoare, au a uniților ori acelora lalte legi primite mă voi disputa lui, ori le voi huli, dela alte Parochii veniturile Preoților românești nu voi lua, nici voi face ceva împotriva Parochilor, numai voi fi deplin plecat Preaînălțător rânduieli și obiceiurilor Bisericești și la împărăția aceasta, asemenea și Preasfințitului Domnului Episcopului, Cinstitului Consistoriului, Protopopului locului în lucrurile bisericești și duhovnicești, după întâlesul Benignelor Normativuri crăești și gubernialești de data Vienne 10 ianuarie 1772 sub No. gubernialicesc 1478 aceluiași an eșite și publicate, deplin totdeauna a-mă supune prin aceasta mă leg, ne mai cunoscând până voi fi în marele Ardealului Principat altă stăpânire și numai dela pretitulatul Domnu Archiereu, cinstitul conzistorium și Protopopu Locului, nici voi pomeni pe alt împărat, Episcop, Archiepiscop au Patriarch în slujbele bisericești, fără numai pe împăratul țării aceștia și pe titulatul Episcop aceștii Eparchii. Și pentru că cinstita Privilegiata Companie grecească din Sibiu pentru Parochul cel din țară străină adus easte legată la În (altul) C (răiescul) Gubernium așa ca să nu urmeze ceva împotriva celor viu poruncite, mă făgăduiesc înaintea lui Dumnezeu, și pe preoția mea mă leg, precum mă voi feri de toate acelea care sînt împotriva diregătorii meale cei parochialicești, așa să-mi ajute Dumnezeu și să-mi dea mântuirea sufletului mieu Amin."[2]

Acest jurământ s-a depus la 14/26 februarie 1824 în reședința episcopală a Sibiului fiind de față Nicolae Baiul, Petru Chețanovici, administratorul Cetății de Baltă de Jos și Georg Monicati Soffranu, jude al privilegiatei companii grecești (Richter der Privilegiste Grischische Compagnie) ca deputați ai acestei companii, care și semnează după jurământul lui Kiril. Ca orice jurământ, el asigura încrederea episcopatului sibian și a „Companiei grecești" în noul preot slujitor. Textul jurământului este important mai ales datorită faptului că din el reiese realitatea epocii, una în care Biserica Ortodoxă din Transilvania nu era la aceeași cinste ca și Biserica Unită, ce era puternic susținută de către monarhia austriacă pe de o parte, iar pe de altă parte lupta susținută a preoților ortodocși pentru menținerea credinței dreptmăritoare în vechile ei rânduieli liturgice și canonice.

2. Arhiva Bibliotecii Mitropoliei Sibiu (ABMS), Fond „Vasile Mangra", dosar 1387—1587, doc. 1494/1824.

Părintele Dumitru Stăniloae şi aria politicii

(Urmare din pag. 1)

rea" (*„T.R."*, nr. 43/23 octombrie 1938). Cu prilejul unui „Cuvânt" ţinut în catedrala din Sibiu cu prilejul sărbătoririi a douăzeci de ani de la Marea Unire, va cere *„solidaritate în jurul M.S. Regele Carol II, apărătorul şi întăritorul Ţării"* (*„T.R."*, nr. 49/4 decembrie 1938, *„Pentru apărarea ţării"*).

„Frontul Renaşterii Naţionale", partid politic înfiinţat de Carol al II-lea în 1938, după ce desfiinţase toate celelalte partide, este văzut de Părintele Stăniloae ca având un program *„sută la sută creştin"*. El aduce *„un val de înnoire spirituală"*. Încrederea Părintelui în Front ne apare astăzi puţin ciudată: *„Peste rănile produse de dezbinările politice anterioare, peste descurajarea lăsată de incapacitatea partidelor politice, peste pustiul neroditor produs de vântul urâcios al egoismelor de tot felul, mişcarea Frontului Renaşterii Naţionale s-a revărsat vindecătoare, aducătoare de avânt proaspăt, de înmugurire a întregului peisaj etnic şi social al ţării noastre"* (*„T.R."*, nr. 3/15 ianuarie 1939, *„Principiile de renaştere naţională"*; nr. 44/29 octombrie 1939, *„Programul Frontului Renaşterii Naţionale"*). Părintele se referă pe larg la punctul 6 al programului, care stipulează că în statul român familia şi nu individul este celula de bază. Curioasă prevedere la un monarh care acorda o înţelegere aproximativă vieţii sale de familie.

În alt loc, Părintele spune: *„Fără îndoială că Regele Carol al II-lea al României este o personalitate care dă regalităţii un stil nou, adecvat realităţilor sociale şi psihologice de astăzi"*. Regele ar fi adus o nouă epocă. Cu puţin înainte, cu prilejul Crăciunului şi al Anului Nou, regele fusese în mijlocul soldaţilor, iar în discursurile ţinute în momentele respective presărase numeroase rugăciuni, ceea ce-l face pe Părintele să considere că regele a revenit la felul genuin creştin de a sărbători, propovăduind creştinismul cu fapta: *„Maiestatea Sa a străbătut prin spuma neserioasă a stratului intelectual la fundamentul permanent, serios şi adânc al sufletului poporal"* (*„T.R."* nr. 2/7 ianuarie 1940, *„Să ne rugăm celui Atotputernic"*).

După 23 august 1944, într-un articol, Părintele se referă la *„înţelepciunea şi patriotismul tânărului nostru Rege"* (căruia, iarăşi, nu-i spune pe nume), în care s-a încorporat fără clintire voinţa românească fundamentală (*„T.R."*, nr. 37/4 septembrie 1944, *„Toţi în jurul Neamului"*; începând cu acest număr foaia a apărut pentru o perioadă de timp zilnic pentru a-şi ţine prompt la curent cititorii cu valul debordant al evenimentelor).

PERIOADA ION ANTONESCU

Venirea generalului Ion Antonescu la putere pare să renască speranţele Părintelui Stăniloae într-o îmbunătăţire a stării întregului stat. *„Un vânt aprig de înnoire bate peste tot cuprinsul ţării, alungând pe de o parte îmbâcseala care ne copleşea, iar pe de alta înviorându-ne cu sfichiuiala lui voinică"*. *„Peste creştetul ţării pluteşte lumină de înviere. Neamul s-a regăsit"*. *„La cârma statului s-a instaurat o conducere care acţionează sub porunca aspiraţiunilor sufletului românesc"*. *„Dl. general Ion Antonescu, conducătorul Statului, a dispus cercetarea şi sancţionarea tuturor hoţiilor operate în avutul Ţării în ultimii ani. În felul acesta se pune capăt pentru viitor unui obicei care dacă se continua trebuia să disperăm, de însăşi fiinţa S'atului nostru"*. (*„T.R."* nr. 39/22 septembrie 1940, *„Restaurarea românismului în destinul său istoric"*).

În altă ocazie, cu prilejul unui răspuns pe care şeful statului îl adresa patriarhului Nicodim, o scrisoare, într-adevăr, deosebit de mişcătoare şi dovedind o fină înţelegere a rolului Bisericii, Părintele nu se poate opri să nu laude această atitudine. Astfel, generalul are *„mintea înţeleaptă şi sufletul credincios"*, *„conştiinţa religioasă a acestui mare ostaş şi chibzuit conducător de stat este înălţătoare"*, *„un om care păstrează cea mai respectuoasă veneraţie faţă de slujitorii Bisericii"*, *„cu minte luminată, cu suflet identificat cu fiinţa de totdeauna a neamului"*. Părintele este admirativ faţă de faptul că generalul Antonescu dorea ca timpul conducerii sale să coincidă cu o epocă de supremă trăire religioasă în viaţa neamului (*„T.R."* nr. 41/6 octombrie 1940, *„Biserica ortodoxă în noul regim"*). N-ar trebui poate omis, în acest context, faptul că mareşalul şi soţia sa au ctitorit numeroase biserici, între care la Bucureşti două, cele din Dămăroaia şi de la Bariera Vergului.

Părintele Stăniloae laudă *„proclamaţia către români"* (un text, într-adevăr, foarte poetic şi foarte înflăcărat) făcută cu ocazia Sfintelor Paşti, în 1941, de Conducătorul ţării, generalul Antonescu, *„o inimă care bate numai pentru grija ţării"* (*„T.R."* nr. 18/27 aprilie 1941, *„În zilele sfinte ale Învierii Domnului"*).

În 1941, când a început războiul antisovietic, Părintele nota: *„Lupta o conduce cu rost şi vitejie de Arhanghel, Generalul Ion Antonescu. Ca un alt Ştefan cel Mare, el este azi sabia creştinătăţii"* (*„T.R."*, nr. 27/29 iunie 1941, *„A început lupta împotriva bolşevismului"*). Astăzi este uşor să judeci astfel de cuvinte, dar oare câţi erau în momentul acela cei care gândeau altfel?

DIFERITE PERIOADE ŞI EVENIMENTE POLITICE

În mijlocul marii crize economice, care a zguduit Europa şi, bineînţeles, şi ţara noastră, în anii '32—'33, Părintele insistă asupra datoriei pe care o are Biserica şi pe care, în parte, şi-o şi exercita, cu mijloacele proprii ei, pentru *„lecuirea boalei care bântuie peste toată omenirea"* (*„T.R."*, nr. 85—86/28 noiembrie 1931, *„Aristocraţie sufletească"*).

După ce constată că această criză a atins toate stările sociale, Părintele consideră că nu se va putea ieşi din ea fără *„o schimbare morală a lumii de azi"* şi păstrarea nădejdii în viitor (*„T.R."*, nr. 42—43/28 mai 1932, *„E momentul faptei"*).

Unul dintre evenimentele grave ale acestui secol, deosebit de dramatic, l-a reprezentat cel de-al doilea război mondial.

În vara anului 1939, Părintelui îi este deja clară iminenţa războiului. El se gândea că numai rugăciunile ar putea, poate, să îndepărteze *„spectrul războiului"*. Credea că preoţimea trebuia să pregătească sufleteşte poporul pentru ceea ce ar fi putut să urmeze (*„T.R."* nr. 35/27 august 1939, *„Pregătire sufletească"*; nr. 36/3 septembrie 1939, *„Ameninţarea războiului"*).

La 1 septembrie 1939, Germania a atacat Polonia, iar la 3 septembrie Anglia şi Franţa declară război Germaniei. Părintele deplânge soarta polonezilor: *„avioanele Reichului seamănă moartea prin oraşele până ieri paşnice şi înfloritoare"*. El încearcă să scoată învăţăminte duhovniceşti din analiza stării critice în care se afla omenirea: *„Împrejurările de supremă criză a tuturor valorilor pământeşti sunt timpul cel mai prielnic al fulgerărilor spirituale, la lumina cărora credem că numai cu voia lui Dumnezeu se ţin acestea, căci în sinea lor n-au nici o consistenţă"* (*„T.R."* nr. 37/10 septembrie 1939, *„Războiul a început"*).

O notă critică faţă de marile puteri răzbate din *cuvântul la începutul anului şcolar la Academia teologică „Andreeană"* (*„T.R."* nr. 39/29 septembrie 1939).

În faţa ameninţării războiului, Părintele care întrevede pericole majore pentru independenţa şi integritatea ţării, crede că e bine să se renunţe la stările de învrăjbire politică şi să se ajungă la concordie naţională: *„Cât de rău mi s-ar părea fratele meu român, e fratele meu şi e mai bun de mii de ori decât un străin. Cât de vrednice de critică mi s-ar părea stările din Ţara mea, sunt infinit mai bune decât cele pe care le-aş avea ca român când mi-aş pierde independenţa, când Ţara mea n-ar mai fi liberă"* (*„T.R."* nr. 40/1 octombrie 1939, *„Solidaritate naţională"*).

Îl aflăm pe Părintele plângându-i pe primii morţi şi răniţi români din război (*„T.R."*, nr. 33/10 august 1941, *„Cei ce s-au jertfit"*).

Vroia să vadă în război o adevărată şcoală, ce-i drept extrem de dură şi de nedorită, pentru caracterul şi demnitatea naţiunii. *„Războiul este dascălul nostru întru realism şi bărbăţie, el e o şcoală forţată, singura în afară de cea a Evangheliei, care nu se iluzionează cu trăinicia vieţii noastre de aici, şi ne descoperă în intimitatea existenţei caracterul ei de clipă fulgerătoare"* (*„T.R."*, nr. 2/11 ianuarie 1942 *„Cu încredere în ajutorul lui Dumnezeu"*).

Reia adesea această idee. Era convins că războiul a fost declanşat de pofte teritoriale şi de confruntări ideologice. Ar fi dorit ca războiul să se arate până la urmă, măcar, ca un *„mijloc pedagogic al omenirii"*, care să înţeleagă că numai ancorarea în valorile creştine o poate spori (*„T.R."*, nr. 19/7 mai 1944, *„Creştinismul şi pacea viitoare"*).

Părintele consideră că războaiele şi bejeniile sunt de obicei mărturia lucrurilor neesenţiale şi inconsistente ale civilizaţiei. Viaţa redusă la simplitatea şi esenţialul ei, la puterea de a exista prin virtuţile sufletului nu o puteau păgubi (*„T.R."*, nr. 17/23 aprilie 1944, *„Un neam trăieşte prin sufletul său"*).

În timpurile grele pentru armata română, aflată în defensivă pe frontul sovietic, Părintele îndeamnă la *„probarea prin răbdare a dorinţei neamului de a exista pentru Dumnezeu"* (*„T.R."* nr. 13/26 martie 1944, *„Ţara răbdării"*).

În iarna anului 1944, îi îndeamnă pe credincioşi la a contribui cu danii la uşurarea românilor din Ardealul de nord şi din Moldova, aflaţi în mari lipsuri (*„T.R."* nr. 113/duminică, 10 decembrie 1944, *„Din casă în casă"*).

23 AUGUST ŞI DUPĂ

Părintele Dumitru vede în actul de la 23 August ajutorul Proniei divine. În acel timp el se gândeşte la *„rotunjirea ţării"*, prin eliminarea urmărilor Dictatului de la Viena. Speră să nu se mai repete greşelile şi improvizaţiile politice care au caracterizat guvernările interbelice. Din războiul trecut ieşisem copii, din punct de vedere politic, de data aceasta să ieşim maturi, cere el. Nu trebuie să se mai reactualizeze exclusivismul de partid. Se gândea la guvernarea comună a mai multor partide. Sfătuia tineretul să nu mai cadă în greşeala de a socoti despre sine că ştie totul. (*„T.R."* nr. 36/3 septembrie 1944, *„Ţară nouă"*).

Părintele se mai referă şi la vitejia armatei, care a făcut să ne scuturăm de jugul străin. Speră că n-o să lăsăm să ni se fure independenţa lăuntrică. Ceea ce a condus la ştirbirea independenţei în trecutul apropiat a fost dezunirea dintre noi şi angajarea unora în *„filii străine"* (*„T.R."*, nr. 37/4 septembrie 1944, *„Toţi în jurul Neamului"*). Din păcate cursul ulterior al evenimentelor vor contrazice această speranţă, fiind destui cei care s-au angajat în „filia" sovietică comunistă.

Este probabil obligat să scrie ceva despre Armata Roşie, şi atunci, destul de stângaci în acest discurs impus, face recurs la istorie, amintind de faptul că la 1848 armatele ruseşti au înnăbuşit revoluţia maghiară, contribuind la eliberarea Ardealului, ca şi în cursul acestui al doilea război mondial. În acelaşi articol, deplânge rănile şi atrocităţile comise de ocupaţia maghiară în Transilvania în timpul războiului (*„T.R."*, nr. 43/13 septembrie 1944, *„Rusia şi Ardealul"*).

Timpul de după 23 august 1944 constituie un vârtej de evenimente istorice şi de grele încercări asupra popoarelor, în care este cercată trăinicia tuturor realităţilor ce există. Părintele cere fidelitate faţă de tradiţii, de moştenirea neamurilor (*„T.R."*, nr. 1/ luni, 1 ianuarie 1945, *„Să rămânem identici cu noi înşine"*). Părintele era conştient de faptul că va urma o perioadă istorică care va atenta extrem de violent la valorile tradiţionale, şi îndeosebi la cele ce ţineau de credinţă.

„Nu ştim sigur care va fi viitoarea organizare a lumii, deci şi a neamului nostru". În orice caz, se întrevedea o mai accentuată comunitate de muncă şi de bunuri. Părintele se dovedeşte un bun cunoscător al sistemului comunist. El cere ca să fie însoţite „comunităţile" de mai sus, inevitabile în comunism, şi de o comunitate de rugăciune şi, în consecinţă, de unificarea neamului prin credinţă (*„T.R."*, nr. 12—13/18 martie 1945, *„Ortodoxia şi neamul românesc"*).

REFORMA AGRARĂ

Ultimul eveniment important în legătură cu care se exprimă în scris Părintele în legătură cu perioada analizată, este reforma agrară (decretată la 6 martie 1945 de guvernul dr. Petru Groza), pe care o laudă pentru faptul că pământul a fost dat celor ce tot îl munceau, ţăranilor. Se bucură că Biserica a fost exceptată de la exproprieri. Vede în asta *„sufletul de fiu devotat Bisericii al dlui prim ministru Dr. Petru Groza şi semnul că acest guvern ţine să fie un guvern al poporului, al unui popor creştin până în vremea lui"* (*„T.R."*, nr. 14/1 aprilie 1945, *„Reforma agrară"*).

PREVIZIUNI DE VIITOR

Nu o dată Părintele se întreba neliniştit asupra viitorului omenirii şi încerca să întrevadă acest viitor. Acest lucru s-a întâmplat într-o măsură mai accentuată după ce războiul prelungit şi făcând un număr imens de victime, îşi arătase inutilitatea şi hâdoşenia. *„Care va fi atitudinea omenirii de mâine faţă de marile probleme ale existenţei, faţă de valorile de până acum ale vieţii?"* Părintele îşi dă seama că de fapt războiul acela nu era decât o ciocnire *„între anumite ideologii în multe privinţe radical contradictorii, în unele egal revoluţionare"*. Se va ajunge la distrugere reciprocă sau va apare din această luptă o ideologie nouă, sintetică? Viitorul este mai degrabă sumbru: *„Într-un moment nu prea depărtat al viitorului s-ar putea produce o mare zdruncinare a ordinii existente, o scufundare de teren care să despartă printr-o prăpastie ce va fi de ce a fost"*. El crede că ne aflăm *„în preajma unei răscruci radicale"*. *„Doctrinele internaţionaliste"*, „svârcolirile primejdioase ale unor sisteme politice şi ideologice de a uniformiza cu sila neamurile şi de a le face să înghită de-a gata toate ideile şi formele de import" vor fi abandonate, lăsând locul unui naţionalism *„dus în adâncime, dar manifestat şi pe plan politic"* (*„T.R."* nr. 3/17 ianuarie 1943). *„Lupta viitorului va fi o luptă pentru sinteze nu numai pe teren teoretic, ci şi practic, o luptă pentru concilierea, mobilizarea şi concentrarea continuă a forţelor în vederea satisfacerii pozitive a greutăţilor sociale, care vor fi tot altele şi altele şi tot mai serioase în fiecare zi"*. *„Oamenii viitorului sunt chemaţi la cea mai eroică existenţă"* (*„T.R."* nr. 4/24 ianuarie 1943).

O călătorie la Troa cu ajutorul geografiei istorice

(Urmare din pag. a 4-a)

mai multe secole, pentru ca în secolul al VII-lea î.Hr., să se ridice aci o aşezare grecească, care a deschis o nouă serie de locuiri la Troia. Oraşul elenistic, ridicat ulterior, în timpul lui Alexandru Macedon, se afla la aproximativ 15 km de Troia lui Priam şi a Elenei. Aici, în acest oraş, în Troa, a primit Sf. Pavel mesajul divin - **Un bărbat macedonean sta rugându-l şi zicând: Treci în Macedonia şi ne ajută** (Fapte 16, 9) - de a trece în Europa spre a propovădui Evanghelia.

Iată ce ne spune Schliemann despre Troa: **acest oraş construit de Antigon şi numit de el Antigoneia, a fost mărit şi înfrumuseţat de Lisimah, care, în cinstea lui Alexandru cel Mare, i-a dat numele de Alexandria-Troada. Se află pe coasta Mării Egee, la sud-vest de câmpia de la Troia. Drumul ne-a dus mai întâi prin ţinuturi necultivate, acoperite cu stejari şi fagi sălbatici, apoi prin frumoase păduri de stejari, care se află de asemenea pe locul vechiului oraş. Mai înainte de a ajunge în oraşul însuşi, am trecut prin mai multe cimitire turceşti, ale căror morminte sunt împodobite, toate, cu splendide opere de marmură, luate din Alexandria-Troada.**

Zidurile oraşului, late de 10 metri, constau din două rânduri de pietre dreptunghiulare ... Spaţiul dintre aceste două rânduri de pietre este umplut cu zidărie din pietre şi cărămizi ... Printre aceste ruine, atenţia mi-a fost atrasă de două turnuri rotunde, care au aparţinut cu siguranţă unui palat, apoi de rămăşiţele unei uriaşe băi publice ... [care conţine] **mai multe cade cu un diametru de 10 metri.**

În pădure se găsesc sute de coloane din marmură, în parte culcate pe pământ, în parte stând în picioare. Aceste coloane ne îngăduie să ne dăm seama de splendoarea de odinioară a Alexandriei-Troada. Judecând după întinderea ruinelor, oraşul a putut avea o populaţie de 500 000 suflete.[11] Lăsând la o parte faptul că specialiştii în demografie istorică apreciază cifra de 500 000 de locuitori ca exagerată pentru populaţia oraşului, trebuie să admitem că acele meleaguri sunt încărcate de istorie. Distrugerea Troiei a însemnat consolidarea puterii greceşti, prin intermediul aheilor, în lumea Asiei Mici, în timp ce poposirea Sf. Pavel la Troa, şi mesajul divin de a pleca în Macedonia, a însemnat o nouă etapă în istoria creştinismului şi a celui, pe bună dreptate numit, **Apostolul neamurilor.**

Mai mult, la Troa, Sf. Apostol Pavel se pare că şi-a întărit echipa cu Sf. Luca, autorul **Faptelor Apostolilor,** cu alte cuvinte, cu cel care, pe bună dreptate, poate fi privit drept cronicarul lucrării sale misionare **până la marginea pământului** (Fapte 1, 8), adică până la Roma şi, posibil, până în Hispania. Sf. Luca a fost un medic grec, sensibil, milostiv, cu spirit foarte deschis. El este primul istoric al Bisericii primare, povestind în detaliu primele evenimente după Rusalii. Apoi, prietenia şi apropierea de Sf. Pavel îi oferă un subiect privilegiat, căci **Faptele Apostolilor** reprezintă un subiect excepţional de învăţătură şi propovăduire a Evangheliei pentru primele secole creştine.

---

11 Schliemann **op. cit.**, pp. 195-196.

Un luptător pentru Ortodoxie: Ieromonahul transilvănean Nicodim în Ţara Românească

Astăzi când ideea de unitate naţională apare tot mai des ca un concept perimat şi învechit ce se doreşte tot mai mult a fi înlocuit cu conceptul de federalizare, se cuvine să aruncăm o privire în trecutul Patriei noastre, căci acolo avem dovada clară a existenţei conştiinţei că locuitorii spaţiului carpato-danubiano-pontic, deşi erau numiţi de contemporani: moldoveni, ardeleni, munteni, olteni sau dobrogeni, (ei) se considerau tot români, fapt ce i-a determinat pe înaintaşii noştri să aibă legături strânse de natură culturală, religioasă, socială, politică. Graniţele trasate din punct de vedere politic erau pentru ei doar nişte structuri vremelnice, care nu i-au putut împiedica să comunice, să-şi împărtăşească bucuriile unii altora, iar în vremuri tulburi să se ajute unii pe alţii pentru a depăşi cu bine greutăţile.

Principalele „vehicule" ale unităţii naţionale a românilor în decursul istoriei au fost: limba şi credinţa creştin-ortodoxă.

În rândurile de faţă ne vom strădui să arătăm modul în care Biserica Ortodoxă Română a contribuit la susţinerea românilor de pretutindeni, referindu-ne însă la un caz particular: susţinerea de care s-a bucurat Biserica Ortodoxă Română din Ardeal din partea Bisericilor Ortodoxe Române din Ţara Românească şi Moldova după anul 1700, anul desfiinţării Mitropoliei Ortodoxe Române din Alba Iulia. Este vorba, cu precădere, de ajutorul dat de Mitropolia Ungrovlahiei luptătorilor ardeleni pentru Ortodoxie, în speţă ajutorul primit de ieromonahul Nicodim, unul din clericii şi mirenii ardeleni care au luptat pentru ca românii ortodocşi „neuniţi" din Ardeal să redobândească episcop ortodox, luptă începută la 1701 şi încununată cu succes la 1761.

Activitatea ieromonahului Nicodim în spriijnul „Ortodoxiei ardelene" poate fi reconstituită pe baza mărturiilor literare păstrate în arhive la Kiev, Viena, Carloviţ, Petersburg, Moscova, arhive care au fost scoase la lumină şi cercetate, printre alţii, de profesorii Silviu Dragomir şi Ioan Ionaşcu, cât şi din mărturile literare şi epigrafice păstrate în ţară, mărturii ce atestă atât eforturile lui Nicodim pentru sprijinirea fraţilor săi, cât şi persoanele şi împrejurările care l-au ajutat pe Nicodim să lupte cu o tenacitate rar întâlnită.

Între persoanele care l-au sprijinit pe Nicodim Ieromonahul în lupta pentru binele românilor ortodocşi ardeleni s-a numărat şi protopopul Nicolae Pop din Balomir, fostul vicar al episcopului unit Inochentie Micu. Revenind la Ortodoxie, acesta a fost prigonit de autorităţile habsburgice — care au pus chiar un preţ de „200 de galbeni pe capul său" — găsindu-şi refugiu în Ţara Românească, unde s-a călugărit sub numele de Nichifor, reuşind — la 1752 — să ajungă egumen al mânăstirii Argeş, treaptă în care a rămas până în 1764. Aici, la mânăstirea Argeş, a început „o vie propagandă în sprijinul Ortodoxiei din Ardeal".

El a adăpostit în mânăstirea aflată sub conducerea sa „pe vajnicii luptători pentru Ortodoxie, Popa Sofronie de la Cioara şi ieromonahul Nicodim", ajutându-i ulterior pe cei doi luptători ardeleni. Astfel „Sofronie, la 1746 obţine cu sprijinul lui Nichifor egumenia mânăstirii Robaia". La 10 iulie 1765, Sofronie e întâlnit, însă, egumen la Vieroş. Acesta a susţinut apoi în timpul războiului ruso-turc (1769—1774) o vie activitate în favoarea Rusiei, sfârşindu-şi însă zilele în 1774, fiind prins şi omorât de ruşi în Moldova. În ceea ce priveşte pe ieromonahul Nicodim, acesta e instalat, la 1761, egumen la mânăstirea Berislăveşti — Argeş, cu sprijinul lui Nichifor.

O inscripţie din această mânăstire afirmă: „S-a făcut această clopotniţă de Chir Nicodim Beligrădeanul în vremea lui Constantin Vodă Mavrocordat şi a Mitropolitului Grigorie la anul 1762". Pornind de la inscripţia amintită mai sus, pe care a completat-o: „Nicodim Bistriţeanu", profesorul Nicolae Dobrescu a susţinut că Nicodim, acest ieromonah transilvănean, a fost iniţial egumen la Bistriţa — Oltenia, lucru ce poate fi luat drept fals din pomelnicul mânăstirii Bistriţa, publicat de Nicolae Iorga, pomelnic ce arată că în perioada 1750—1760 nu a fost acolo nici un egumen cu numele Nicodim. Deci Nicodim Beligrădeanul ajuns în Ţara Românească a fost egumen doar la Berislăveşti — Argeş".

Originea „transilvăneană" a ieromonahului Nicodim este atestată şi de propriile sale mărturisiri făcute cu prilejul celor două călătorii în Rusia: „În prima călătorie făcută în Rusia Nicodim s-a arătat ca fiind din ţinutul Făgăraşului, iar în a doua el spune că este din ţinutul Bălgradului (Alba Iulia)".

Lupta lui Nicodim pentru apărarea Ortodoxiei din Transilvania a început prin participarea sa în delegaţia românească, care a mers la Viena pentru a înfăţişa Curţii Imperiale doleanţele românilor ortodocşi. O însemnare păstrată în arhiva mitropolitană din Carloviţ şi preluată de Silviu Dragomir, mărturiseşte: „La 25 Maiu, am înaintat eu, Nicodim, şi jupânul George Bruno, în palatul Schonbrum, întreagă mărturisirea ortodoxă în dialogul nemţesc şi o intonaţie în 7 puncte ca să slăbească prigonirea credinţei noastre. Ne-a primit în audienţă şi le-am predat eu însumi în mâinile Împăratului Francisc. Toţi ceilalţi erau de faţă şi i-am vorbit şi cu graiul pentru aceasta".

În urma discuţiei cu Împăratul, fiind socotit „periculos", autorităţile au luat hotărârea de a-l aresta pe ieromonahul Nicodim, dar acesta, aflând la timp, a obţinut un paşaport de la Mihail Bestuţev — Rjumin, ambasadorul Rusiei la Viena, sprijinitor al ortodocşilor din Imperiul habsburgic, şi a fugit în Rusia împreună cu preotul Ioan din Aciliu.

Acest fapt e atestat şi de o a doua notiţă a lui Nicodim păstrată la Carloviţ şi preluată de Silviu Dragomir: „Voind să mă arunce în temniţă cum au făcut şi cu ceilalţi în Ardeal, şi în Viena, şi ca să nu pătimesc ca aceia am fugit la Petersburg, şi mă aflu luptând în cauza mea până astăzi sub stăpânirea prea milostivei Împărătese. Acestea s-au scris la 15 decembrie 1759, în Petesburg, de Ieromonahul şi deputatul din Ardeal Nicodim".

În prima călătorie, în Rusia, Nicodim a dus ţarinei Elisabeta Petrovna a Rusiei (1741—1761) o petiţie în cinci puncte. La primul punct al petiţiei amintite se afirma: „Se spune că Luteranii, Calvinii, Armenii şi ceilalţi eterodocşi, chiar şi Ovreii, au voie să-şi aducă păstori sufleteşti de unde vreau. Poporul românesc de lege grecească din Transilvania, în conformitate cu diplomele ce li s-au dat de toţi Împăraţii de mai înainte, îşi primea arhiereii din Ţara Românească".

La punctul al doilea al aceleiaşi petiţii se afirmă: „Toate popoarele amintite mai sus au libertate deplină de a-şi exercita ritualul lor, numai Românii Ortodocşi care, din vremuri vechi şi până astăzi, nu au fost prigoniţi de nimeni pentru credinţa lor, se află acum în cea mai grea apăsare din partea papistaşilor. După obiceiul lor cunoscut au început să amăgească poporul românesc din Transilvania cu vorbe dulci spre a-l atrage la unire. Văzând însă că aceştia nu sunt aplecaţi, au prins să-i oprime şi să-i prigonească pe faţă". Următoarele puncte prezentau modul în care erau prigoniţi românii ortodocşi, iar petiţia se încheia cu cererea adresată „luminăţiei sale", Ecaterina Petrovna, de a interveni la Curtea de la Viena în sprijinul ortodocşilor ardeleni.

După mai multe luni de şedere în Rusia, la 28 aprilie 1752 Nicodim şi Ioan din Aciliu au primit paşaport să plece din Petersburg spre pământurile natale.

De teama autorităţilor habsburgice, Nicodim nu s-a reîntors în Transilvania, ci a obţinut permisiunea de a face un pelerinaj la Ierusalim. Nu ştim din ce motive nu a ajuns la destinaţie, ci s-a stabilit în Ţara Românească, mai precis la Râmnic, găsind adăpost în casa episcopului Grigorie Socoteanu al Râmnicului (1748—1764), cel care-l tunsese monah şi-l hirotonise ierodiacon, ieromonah pe la sfârşitul anului 1749".

După doar câţiva ani de vieţuire la Râmnic şi Argeş, de unde a trimis scrisori de încurajare românilor ardeleni, ieromonahul Nicodim a plecat într-o a doua călătorie în Rusia spre a cere ajutor pentru conaţionalii săi, luând la plecarea în această călătorie două recomandări: una de la episcopul Râmnicului, datată 9 iulie 1757, alta de la Filaret Mitropolitul Ungravlahiei, datată 7 august 1757".

La 27 septembrie 1757, Nicodim se afla la Kiev, cerând îngăduinţa autorităţilor ruseşti de a merge la Moscova. Odată ajuns la Moscova, a stat la Biserica greacă de aici, având

(Continuare în pag. a 7-a)

UDREA ILIE IULIAN

Student Ciclu Studii Aprofundate, Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" Sibiu

Interesul lui Mihai Eminescu pentru ştiinţe

(Urmare din pag. 1)

ajuns Eminescu la convingerea, că fără matematică diferenţială nu poate fi pătrunsă adevărata fire a lucrurilor.

Fără îndoială Eminescu a vădit înclinări spre preocupări abstracte, spre care se simţea a fi atras, însă „nu în calitate de cercetător, ci de contemplator". G. Călinescu conchide, că Eminescu „nu era om de ştiinţă şi nici măcar cunoscător sistematic al vreunei discipline ştiinţifice, ci numai „amator vag de profunzime".

Ca student la Viena, în semestrul de vară al anului 1872, Eminescu a urmat al II-lea curs de Istoria Filozofiei: Mittelalter und neure Zeit bis an Kant (Evul mediu şi timpul mai nou, până la Kant). Colegii de studenţie ştiau despre Eminescu, că este şi un bun cunoscător al lui Kant. I. Slavici pretinde, că în acel timp, odată cu preferinţele exprimate pentru lecturile filozofice ar fi început Eminescu să traducă „Critica raţiunii pure" a lui Kant (G. Călinescu, op. cit., p. 128). În acest mod, a putut Eminescu să ştie, că şi marele filozof din Königsberg, în perioada sa precriticistă, s-a preocupat în mod deosebit de ştiinţele naturii (fizică, cosmogonie, geofizică, antropologie) (Dicţionar enciclopedic român, vol. 3, Ed. Acad., Bucureşti, 1965, p. 11).

Asemeni lui Kant, şi pe Eminescu l-au preocupat problemele de astronomie. Scrisoarea I conţine versuri închinate lunii, amplu evocatoare şi deschizătoare de infinituri: „Lună tu, stăpân-a mării, pe a lumii boltă luneci (...) Peste câte mii de valuri stăpânirea ta străbate, / Când plutieşti pe mişcătoarea mărilor singurătate".

Acestea nu sunt rodul oferit de vreo muză voitoare de bine, ci sunt arpegii dintr-o simfonie — zice V. Eftimiu, într-un articol al său din 2 iunie 1964 — îndelung meditată, mozaic alcătuit cu migală de a sa mână iscusită, dirijată de o frunte înţeleaptă. Eminescu a ridicat poezia românească la perfecţiunea expresiei artistice, nu numai prin calitatea conţinutului, ci şi prin veşmântul ales cu care a îmbrăcat acest conţinut.

Acestea se confirmă şi în poezia lui Eminescu „La steaua" care — prin conţinutul său — abordează, în mod magnific, adevăruri astronomice, privitoare la aştri, din depărtările de neînchipuit ale cosmosului.

„La steaua care-a răsărit / E-o cale-atât de lungă, / Că mii de ani i-au trebuit / Luminii să ne-ajungă". Distanţa de la noi la stele se măsoară în ani lumină, viteza luminii în vidul din univers fiind de 300 000 km pe secundă. Steaua cea mai apropiată faţă de Pământ, Proxima Centauri, se află la distanţa de 4,2 ani lumină. Stelele însă din cea mai apropiată Galaxie (adică sistem solar) sunt la distanţe incomparabil mai mari decât cea menţionată în poezie. În imensitatea timpului, sursa de lumină a stelei poate s-a stins în drum, dar imaginea stelei adusă de raza de lumină, a ajuns în privirea noastră. Din adâncul depărtării, steaua a putut să-şi trimită raza de lumină, fără ca în lunga ei durată de timp, să ajungă la noi (adică „era pe când nu s-a zărit") sau era posibil ca steaua să ne apară, prin imaginea adusă de rază, câtă vreme sursa ei de lumină i-a apus în drum („azi o vedem şi nu e").

În geniala sa capacitate, poetul a reuşit să sensibilizeze fenomene din colosala imensitate de timp şi spaţiu, prin plasticitatea imaginii create, spre a o compara apoi — în finalul poeziei — cu afinitatea sufletească, în toată sublimitatea ei, din infinitul fără margini.

Cu elemente din acelaşi spaţiu astronomic, recurge poetul la deschidere de infinituri, în poemul „Gemenii": „Învaţă-mă dar vorba de care tu să tremuri, / Sămănător de stele şi-ncepător de vremuri!"

În Scrisoarea a II-a, sunt evocaţi anii — după cum zice poetul — „când visam în academii, / ascultând pe vechii dascăli, cârpocind la haina vremii". Cu admiraţie, stăruie la „astronomul cu al negurii repaos, / cum uşor ca din cutie, scoate lumile din chaos / şi cum neagra veşnicie ne-o întinde şi ne-nvaţă, / că epocile se-nşiră ca mărgelele pe aţă".

Este ştiut, că I. Kant a elaborat o teorie cosmogonică (mai bine zis ipoteză cosmogonică), potrivit căreia sistemul solar s-ar fi dezvoltat dintr-o nebuloasă primordială. La rândul său, Eminescu a pus în gura bătrânului dascăl a sa teorie cosmogonică. Pe acest dascăl îl consideră „într-un calcul fără capăt, tot socoate şi socoate". Ca urmare, „universul fără margini e în degetul lui mic, căci sub frunte-i viitorul şi trecutul se încheagă, noapte-adânc-a veşniciei el în şiruri o desleagă". Îl vede pe acesta „îndărăt cu mii de veacuri, la-nceput pe când fiinţă nu era nici nefiinţă, când pătruns de sine însuşi odihnea Cel Nepătruns". S-a pus întrebarea asupra existenţei, însă fără a o fi definit.

Sentenţios s-a afirmat, că „în sine împăcată stăpânea eterna pace". Într-a veşniciei noapte, ca într-o străfulgerare, „deodat-un punct se mişcă, cel întâi... care din chaos face mumă, iar el devine Tatăl". Această mişcare primordială ar fi avut loc în „negura eternă", care sub acţiunea exercitată „se desface în fâşii şi de atunci răsare lumea, lună, soare şi stihii", adică elemente ale naturii.

În semestrul de iarnă (1869—1870), la cursul de Filozofie, Eminescu a audiat prelegerile privind „Einleitung in die Philosophie mit Zugrundlegung des ersten Buches der aristotelischen Metaphysik" (adică Introducere în Filozofie, cu punctul de plecare al primei cărţi de Metafizică aristotelică). Aristotel definea mişcarea ca trecere de la posibilitate la realitate, de la potenţă la act. Incapacitatea de a înţelege mişcarea ca automişcare, l-a determinat pe Aristotel să postuleze ca izvor al mişcării un „prim motor immobil", exterior naturii şi de ordin ideal „formă a formelor", asimilat — în cele din urmă — cu Divinitatea. În Teologia evului mediu, scolastica a adoptat acest punct de vedere aristotelic (Dicţionar enciclopedic român, vol. I, Bucureşti, 1962, p. 193). Primul motor nemişcat (= primus movens immobilis) postulat de Aristotel, nu este altceva decât starea de permanentă actualitate a formei pure, lipsită de materie şi scutită de orice mişcare — Dumnezeu.

Eminescu a putut să cunoască acestea la prelegerile de Filozofie şi din lecturile sale filozofice de care a făcut uz, în prezentarea ilustră a concepţiei sale cosmogonice, din cadrul Scrisorii I. „Iată-acum un punct se mişcă (primus movens), pe care Eminescu nu-l consideră — în mod explicit — a fi immobil, dar acesta devine Tatăl, începutul a toată mişcarea din cosmos.

Mărturie a interesului pentru ştiinţe a lui Eminescu ne oferă şi Amintirile lui Al. Vlahuţă. Când a păşit pentru prima oară în odaia lui Eminescu, de pe Podul Mogoşoaei, tânărul de pe atunci, Al. Vlahuţă, l-a găsit pe poet numai în cămaşă de noapte şi surtuc (de la franc. surtout). Eminescu a vorbit timp de aproape o oră cu prietenul care l-a adus pe Vlahuţă, absorbit fiind de un nou mod de a măsura iuţeala apelor (Al. Vlahuţă, Din goana vieţii, vol. III, Bucureşti, 1909, p. 124).

În ultima parte a vieţii, risipirea spiritului lui Eminescu peste hotarele ocupaţiunii obişnuite, a fost considerată ca un preludiu al apropiatei îmbolnăviri (G. Călinescu, op. cit., p. 272). Când, în vara anului 1883, în Piaţa Amzei, Slavici găsea odaia vecină a poetului plină de fituici, cu calcule şi ecuaţii, paharul subţire al minţii poetului era de curând plesnit (I. Slavici, op. cit., p. 119).

Predilecţia deosebită, în special pentru filozoful german Schopenhauer, îşi va fi avut contribuţia la întunecarea prismei de vedere a lui Eminescu, cu veşnicul dor de Nirvana, „setea liniştei eterne" din Scrisoarea a IV-a şi din atmosfera morală a multora dintre poeziile lui. Admirator pasionat al genialei opere eminesciene, Al. Vlahuţă afirmă că Eminescu a rupt hotarele de gândire ale contemporanilor şi s-a ridicat cu mult deasupra timpului şi a societăţii în care a trăit. În existenţa unui popor — spune Al. Vlahuţă, în Versuri şi proză, Bucureşti, 1987, p. 218—219 — oameni ca Eminescu răsar la depărtări de veacuri.